

LLYFR
GWEDDI
GYFFREDIN,

A Gweinidogaeth y
SACRAMENTAU.

A
CHYNHEDDFAU a SEREMONIAU

Eraill yr Eglwys, yn ol arfer

EGLWYS LOEGR;

Ynghyd a'r

Ffurf neu Ddull Gwneuthur, Urddo, a Chyffegru

Esgobion, Offeiriaid, a Diaconiaid.

Printiedig yn LLUNDAIN gan Brintwyr y Brenin, Joaŋ Bafged,
ac Aŋŋeins Tomas Niwcwm a Harri Hils, a ŋuant ŋeirw. M DCC XVIII.

Bannau 'r Llyfr hwn.

Y R Actau am Unffurfiad Gweddi
Gyffredin.
Y Rhagymadrodd.
Am Wafanach yr Eglwys.
Am Seremoniau.
Y Dreſin pa wedd yr appwyntir y Sallwyr i'w
ddarllen.
Y Dreſin pa wedd yr appwyntir y Rhannau
eraill o'r Serythur Lân i'w darllen.
Tabl o'r Llithiau a'r Salmau priod.
Y Calendar, gyd â Thabl y Llithiau.
Tablau, a Rheolau am y Gwyliau a'r Ym-
priedau trwy'r flwyddyn.
Tabl o'r Gwyliau synmudol wedi ei gylchu
dros ddeugein Mlynedd.
I gael y Paſg dros iſyth.
Y Dreſin am Weddi Foreuol.
Y Dreſin am Brydnhawol Weddi.
Credo S. Athanaſius.
Y Litani.
Gweddiâu, a Diolch ar amryw achosion.
Y Colectau, yr Epiſtolau, a'r Efengylau a
arferir wrth Finiftriad y Cymmun bendi-
gedig, trwy'r flwyddyn.

Trefn Miniftriad y Cymmun bendigald.
Trefn Bedydd Public a Phreifar.
Trefn Bedydd rhai mewn oedran addfedach.
Y Cateciſm, gyd â Threfn Conſirmiad Plant.
Trefn Priodas.
Goſwy a Chymmun y Claf.
Trefn Claddedigaeth y Marw.
Diolch Gwragedd yn ôl eſgor plant.
Communiſiwn, neu Gyhoeddiad lliadiwg-
rwydd a Barnedigactau Duw yn erbyn
Pechaduriaid.
Y Sallwyr. *Tyghanol y Bibl y mae.*
Trefn Gweddiâu i'w harfer ar y Môr.
Ffurſ Gweddi i'r Pummed dydd o Dach-
wedd.
Ffurſ Gweddi i'r Degfed ar hugain o Ionor.
Ffurſ Gweddi i'r Nawfed ar hugain o Fai.
Ffurſ Gweddi i'r Cynaf o Awst.
Y Dreſin a'r modd i Ordeinio Elgobion, Offi-
riaid, a Diaconiaid.
Y XXXIX. Articiau Crefydd, a'i Tabl.
Canonau'r Eglwys, a'i Tabl.
Y Salmau cân.
Yr Hymnau, Te Deum, &c.

48.

4. 8.

216.

ACT am Unffurfiad Gweddi Gyffredin, a Gwafanaeth yn yr EGLWYS, a Gweinidogaeth y SACRAMENTAU.

PRIMO ELIZ.

LE yr ydoedd ar farwolaeth ein dweddar Ardderechog Arglwydd Frenin Edward y Chwched, unffurfyd drefn ar gyffredin Wafanaeth a Gweddi, a gweinidogaeth y Sacramentau, Cynheddfau, a Seremonïau, yn aros yn Eglwys Loegr, yr hon drefn a ofodafid allan yn

un Llyfr, a elwid, *Llyfr Gweddi gyffredin a gweinidogaeth y Sacramentau, a Chynheddfau a Seremonïau eraill yn Eglwys Loegr*: wedi eu hawdurdodi trwy Ael Parliament a gynhaliwyd yn y Bummed a'r Chwchedd Flwyddyn o'n dywededig Ardderechog Arglwydd Frenin Edward y Chwched, tituledig, *Act am Unffurfiad Gweddi Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau*; yr hon a ddiddymwyd ac a gynnmerwyd ymmaith trwy Ael Parliament yn y Flwyddyn gyntaf o Deyrnafiad ein Hardderechog Arglwyddes Frenhines Mari, i fawr adfail dyledus Anrhydedd Duw, ac anghysfur i broffesiwyr Gwirionedd Crefydd Grift.

Enaethier gan hynny trwy awdurdod y Parliament presennol hwn, Fod y ddywededig Statut o Ddirymiad, a phob dim cynnwysedig ynddi, o ran y dywededig Llyfr yn unig, a'r Gwafanaeth, a Gweinidogaeth y Sacramentau, Cynheddfau, a Seremonïau cynnwysedig neu ofodedig yn, neu gan y dywededig Llyfr, yn ofer ac yn ddirym, yn ôl, a chweddi Gŵyl Genedigaeth S. *Joan Fedyddiwr*, nefeis i ddyfod: A bod y dywededig Llyfr, a Threfn y Gwafanaeth, a Gweinidogaeth y Sacramentau, Cynheddfau a Seremonïau ynghyd a'r Cyfnewidion, a'r Anghwanegion a anghwanegwyd ynddo, ac a ofodwyd trwy'r Ordinhad hon, yn sefyll, ac yn bod, yn ôl, a chweddi a ddywededig ŵyl Genedigaeth S. *Joan Fedyddiwr*, mewn cyflawn rym a nerth, yn ôl dull a gallu'r Statut hon: Er dim y sydd yn y ddywededig Statut o Ddirymiad i'r gwrthwyneb.

A phellach enaethier gan Fawrhydi y Frenhines, ynghyd a chydysyniad yr Arglwyddi a'r Cyffredin fydd wedi ymgynnuil yn y Parliament presennol hwn, a chan awdurdod yr unrhwy, fod pob un, a chwbl o'r Gweinidogion yn mhob Eglwys Gadeiriol, a Phlwyfol, neu mewn lle arall o fewn y Deyrnas hon o *Loegr, Cymru, a'i Hardaloedd*, neu eraill o Arglwyddiaethau'r Frenhines, yn ôl, a chweddi Gŵyl Genedigaeth S. *Joan Fedyddiwr* nefeis i ddyfod, yn rhwymedig i ddywedyd ac i arfer y Plygain, Gosber, Gweinidogaeth Swpper yr Arglwydd, ac Administriad pob un o'r Sacramentau, a'r holl Weddiau cyffredin, a chyhoedd, eraill, yn y cyfryw Drefn a Ffur ag a adroddir yn y dywededig Llyfr, felly wedi ei awdurdodi gan Parliament yn y ddywededig Bummed a'r Chwchedd Flwyddyn o Deyrnafiad Brenin Edward y Chwched; gyd ag un Newidau neu Anghwanegiaid o rwy Lith au i'w harfer ar bob Sul yn y Flwyddyn, Ffur y Llanu wedi ei newidio a'i diwygio, a dwy fentens yn unig wedi eu anghwanegu wrth roddi y Sacrament i'r Cymmunwyr, ac nid arall, neu ym modd amgen: Ac o bydd i neb rhyw

Berfon, Ficer, neu arall pa Weinidog bynnag, a ddylai, neu a fydd iddo ganu, neu ddywedyd y Weddi gyffredin, a gofaiwyd yn y dywededig Llyfr, neu wafanaethu y Sacramentau, yn ôl, a chweddi Gŵyl Nyddolig S. *Joan Fedyddiwr* nefeis i ddyfod, wrthod arferu y dywededig weddiau cyffredin, neu wafanaethu y Sacramentau, yn y cyfryw Eglwys Gadeiriol, neu Eglwys blwyfol, neu loeod eraill, ag y dylai eie eu gwafanaethu yn y cyfryw Ffur a Threfn ag a adroddir, ac a ddadgenir yn y dywededig Llyfr, neu o'i wirfodd, neu o anhydwyder (gan sefyll yn hynny) arferu o ryw Gynheddfau, a Seremonïau eraill, Trefn, Ffur, neu Wedd a'r weinidogaeth Swpper yr Arglwydd, ar gyhoedd, neu yn ddirgel, neu Blygain, Gosber, Administriad y Sacramentau, neu Weddiau eraill ar olte, amgen nag a adroddir ac a ofodir allan yn y dywededig Llyfr (*Gweddi ar ofteg yn, a'r hwy yr holl Ael hon, a ddyfod i wedd fydd i eraill ddyfod iddi, neu i'w gwando, mewn Eglwysau cyffredin, neu Gapelau dirgel, neu Oratorioau, yr hon a elwir yn gyffredin Gwafanaeth yr Eglwys*) neu bregethu, dadgan, neu lefaru dim oll er distadlu neu amherchi y dywededig Llyfr, neu ddim a'r y sydd ynddo, neu ryw barch o hono, a bod o hynny yn gyfreithlawn wedi ei farnu, yn ol Cyfreithiau y Deyrnas hon, trwy Farn Deuddegwyr, neu trwy ei Gyffis ei hun, neu trwy hynod Eglurdeb y Weichred; eie a gyll, ac a ffofistia i Uchelder y Frenhines, ei Hetifeddon, a'i Gwrthddrychiaid, am ei Gamwedd cynaf, Fuddiant ei holl Fywiolaethau ysbrydol neu Ddyrchafiaethau, yn dyfod, neu yn cyfodi mewn un Flwyddyn gyfan nefeis ar ol ei farnu: A bod hysyd i'r neb a farner felly, am yr unrhwy Gamwedd, ddiodeff Carchar dros Ysbaid elwhe Mis, heb na Meichiau na Mainpris. A bod i'r cyfryw un ag a farner unwaith am un camwedd herowydd y pethau a grybwyllwyd, o's bydd iddo gwedi ei Farnedigau gyntaf, drachein droeddu a bod o hynny yn y Ffur ddywededig yn gyfreithlawn wedi ei euogfarnu; Yna bod i'r unrhwy Ddym am ei ail Gamwedd ddiodeff Carchar dros ysbaid un Flwyddyn gyfan, a hysyd bod ei ddiuddio *Ipo facto*, o'i holl Ddyrchafiaethau Ysbrydol; A bod yn gyfreithlawn i bob Tadog, neu Roddwr cwbl, a phob un o'r Ddyrchafiaethau ysbrydol hynny, neu neb un o honyn, bresenno, neu gryffu i'r unrhwy, megis pe byddai y neb un, neu'r neb rhai a drofeddo felly wedi marw. Ac o bydd i neb un, neu i neb rhai, yn ol ei euogfarnu ddwywaith yn y Ffur ragddywededig, drofeddu yn erbyn neb un o'r rhag-grybwyllidigion y drydedd waith, a bod o hynny yn y Ffur ragddywededig yn gyfreithlawn wedi ei euogfarnu; yna y neb a drofeddo felly, ac a euogfarnu y drydedd waith, a ddiuddir *Ipo facto*, o'i holl Ddyrchafiaethau ysbrydol, ac hysyd a ddiodeff Carchar tra fyddo byw.

Ac o's bydd y neb a drofeddo, ac a euogfarnu yn y Ffur ragddywededig, o blegid yr un o'r pethau a grybwyllwyd, heb Rent iddo, ac heb ganddo Ddyrchafiaethau ysbrydol: Yna bod i'r unrhwy Wr hwnnw a drofeddo felly, ac a euogfarnu, am y Tro

fedd cyntaf, ddioddef Carchar dros y Ffyrddyn gyfan nefaf ar ôl ei ddywededig Farnedigaeath, heb na Meichiau na Mainpris: Ac o's y cyfryw un, heb iddo ddim Dyrchafiaethau ysbrydol wedi ei Farnedigaeath gynaif, a drofedda drachefn mewn dim oblegid y pethau a grybwyllwyd, ac yn y Ffurf ddywededig yn gyfreithlawn a euogfarnu o hynny, yna bod i'r cyfryw un hwnnw, am ei ail Drofedd ddioddef Carchar tra fyddo byw.

Ac fe ordeiniwyd, ac a enaëtiwyd trwy yr Awdurdod a ddywedwyd uchod, o bydd i ryw un, neu ryw rai, pwy bynnag fôn, wedi y ddywededig Wyl o Eneidigaeth S. *Joan Fedyddiwr* nefaf i ddyfod, mewn un rhyw Enterlud, Chwareon, Caniadau, Rhimynnau neu trwy Eiriau cglur eraill ddadgan neu ddyweddyd dim rhyw beth er distadlu, dyffyrn a dirmygu yr unrhyw Lyfr, neu ddim a gynhwylyr ynddo, na'n heb rhan o hono, neu trwy Fract anllwg, Gweithred, neu trwy Fygythion anllwg, gymbell neu ber, neu ryw fodd arall fynnu neu gynnal neb Person, Ficer, neu Weinidog arall, mewn un Eglwys Gadeiriol, neu Blwyf, neu mewn Capel, neu mewn un lle arall, i ganu, neu i ddywededig Gweddî gyffredin neu gyhoedd, neu weini un Sacrament, yn angenach, neu mewn Gwedd a Ffurf angen, nag a o'i ddywed ym y dywededig Lyfr; neu trwy yr un o'r dywededig foddion, yn anghyfreithlawn swytro, neu luddias i neb Person, Ficer neu Weinidog arall, mewn un Eglwys Gadeiriol, neu Blwyf, Capel, neu mewn un lle arall, i ganu neu ddywededig Gweddî gyffredin neu gyhoedd, neu weini un Sacrament, neu neb un o honnynt, yn y cyfryw Wedd a Ffurf ag a grybwyllwyd yn y dywededig Lyfr: Yna bod i bob rhyw un, wedi yn gyfreithlawn ei euogfarnu o hynny, yn y Ffurf ddywededig, ffôrffectio i'r Frenhines ein Goruchel Arglwyddes, ei Hecifeddon, a'i Gwrthdryschiad, am y Trofedd cyntaf, Gan Morc. Ac o's bydd i ryw un, neu i ryw rai, a euogfarnwyd un waith am y cyfryw Drofedd, drofeddu drachefn yn erbyn neb un o'r Trofeddion diweddaf a adroddwyd, ac iddynt fod yn y Ffurf ddywededig yn gyfreithlawn wedi eu heugfarnu, Yna bod i'r unrhyw un felly yn trofeddu ac yn euogfarnedig, am yr ail Drofedd ffôrffectio i'n Goruchel Arglwyddes Frenhines, ei Hecifeddon, a'i Gwrthdryschiad Bedwar cant o Forciau. Ac o bydd i neb, wedi iddo yn y Ffurf ddywededig fod ddiwydaith yn euogfarnedig o neb Trofedd yn perthyn i'r Trofeddion diweddaf a adroddwyd, drofeddu y drydedd waith, a bod o hynny, yn y Ffurf uchod, yn gyfreithus wedi ei euogfarnu; bod yna i bob un yn trofeddu felly ac yn euogfarnedig, am ei drydydd Trofedd ffôrffectio i'n Goruchel Arglwyddes Frenhines ei holl Dda a'i Gae-loedd, a dioddef Carchar yn ei fyw, Ac o bydd i ryw un, neu i ryw rai, yr hwn am ei Drofedd cyntaf o herwydd y pethau a grybwyllwyd, gael ei euogfarnu yn y Ffurf ddywededig, na thalo y Swm taladwy o Rym ei Farnedigaeath, yn y cyfryw Wedd a Ffurf ag y dirper talu yr unrhyw, o fewn Chwech Wythnos nefaf, yn ol ei Farnedigaeath; bod yna i bob un a euogfarnu felly, ac heb dalu yr unrhyw, am y Trofedd cyntaf yn lle y Swm dywededig, ddi-oddef ei garcharu dros Ysbaid Chwemis, heb na Meichiau na Mainpris. Ac o bydd i ryw un, neu i ryw rai, yr hwn am yr ail Drofedd o herwydd y pethau a grybwyllwyd, a euogfarnu yn y Ffurf ddywededig, na thalo y Swm dywededig, taladwy trwy Rym ei Farnedigaeath, a'r Statut hon, yn y cyfryw wedd a Ffurf ag y dylir talu yr unrhyw, o fewn y chwech Wythnos cyntaf ar ol ei ail Farnedigaeath: bod yna i bob rhyw un felly a euogfarnwyd, ac heb felly dalu yr unrhyw, am yr unrhyw ail Drofedd, yn lle y dywededig Swm, gael dioddef ei garcharu dros Ysbaid deuddeg Mis, heb na Meichiau na Mainpris. Ac yn ol a chweddi y ddywededig Wyl Nydolig S. *Joan Fedyddiwr* nefaf i ddyfod, fod i bawb oll yn gwbl ag y fydd yn preswyllo o fewn y

Deyrnas hon, neu le arall o arglwyddiaethau Mawredd y Frenhines, yn ddielgeulus, ac yn ffyddlawn, oddi eithr bod Eigus cyfreithiol a rhesymol i fod ymmaith, wneuthur eu goreu ar gyrchu i'w Heglwys blwyf, neu Capel defodedig, neu o ran Rhwylyr rhesymol rhag hynny, i ryw fan arferedig, lle y byddo Gweddî gyffredin, a chyfryw Wafaneth Duw yn arferedig, yn y cyfryw amier rhwylyr, ar bob Sul a Dyddiau eraill ordemedig ac arrioddef i'w cadw megis yn Wyliau, ac yna ac yno aros yn drefnus, ac yn bwylllog ar hyd amser y Weddî gyffredin, Pregethau neu Wafaneth arall Duw a arferer neu a weiner yno, dan boen Cofpedigaeth gan Farnedigaeathau'r Eglwys, a hefyd dan boen, fod i bob un yn trofeddu felly, ffôrffectio am bob cyfryw Drofedd ddeuddeg ceginog, i'w codi gan Wardeniaid y Plwyf y gwneir y cyfryw Drofedd ynddo, i fwy-niant cledion yr unrhyw Blwyf, o Dda, Tiroedd, a Thyddynau y cyfryw Drofeddau, trwy atafael.

Ac er mwyn cyflawni y pethau hyn yn iawn, y mae Mawredd Rhagorol y Frenhines, yr Arglwyddi Tymhorol, a'r holl Gyffredin cynnulledd yn y Parliament presennol, yn Enw Duw yn ddiarol yn erchi, ac yn gorchymyn i'r holl Archefgobion, Elgobion, ac eraill Ordinariaid, ar iddynt ymofod hyd eithaf eu gwybodaeth, ar fod dyledus a gwir gyflawni y pethau hyn yn gwbl trwy eu holl Elgobaethau, a'i Curiau, fel y byddo iddynt ateb ger bron Duw am y cyfryw Ddrygau a Phlaau, ag y gallu yr hollgyfoethog Dduw yn gyflawn boeni ei bobl am ddirmygu ei ddauionus a'i jachus Gyfraith. Ac er mwyn bod Awdurdod yn yr achos hyn, Bydded ym mhellach yn Enaëtiad gan y ddywededig Awdurdod, fod i bawb oll o'r Archefgobion, Elgobion, a phawb eraill o'i Swyddogion hwy, yn arferu Awdurdod Eglwyg, yn gyfal mewn lleoedd rhydd a rhwym o fewn eu Hefgobaethau, gael llawn Feddiant ac Awdurdod gan yr A& hon i adffurcio, cosbi, a phoeni wrth Farnedigaeathau'r Eglwys, oll a phob Dŷn a drofeddo o fewn yr un o'i Swyddogaeathau, neu o'i Hefgobaethau hwynt, wedi y ddywededig Wyl Nydolig S. *Joan Fedyddiwr* nefaf i ddyfod, yn erbyn yr A& a'r Statut hon: Er neb arall Gyfraith, Statut, Rhagorffaine, Rhydd-did, neu Ragbarotoad, cyn na hyn wedi ei wneuthur neu ei ddioddef i'r gwrthwyneb, yn ddiwrthladd.

Ac fe a ordeiniwyd ac a enaëtiwyd gan y rhag-ddwywededig Awdurdod, bod i bawb oll o'r Justitiaid Oyer a Determiner, neu o Justitiaid Assis, gael cwbl Feddiant ac Awdurdod ym mhob un o'i hagoged, a'i cyffredin Sessynau, i ymofyn, gwrandao, a therfynu pob rhyw Drofedd a gwneir yngwrthwyneb i un Pwnc a gynhwyfyr yn yr A& gynydrichiol hon, o fewn Terfynau y Comissiwn a roddir iddynt, a gwneuthur profes i fsecutio yr unrhyw, megis ag y gallent wneuthur am neb un a enditier ger eu bron hwy am fathaad, neu yn gyfreithlawn a euogfarnwyd o hynny.

Darparer yn wastad, ac enaëtiar gan yr Awdurdod ddywededig, fod i bawb oll a phob un o'r Archefgobion, a'r Elgobion, allu bob amser ac amserau wrth ei rydd-did a'i fodd, ymwagau ac ymgyffyllu, trwy rym yr A& hon, a'r dywededig Justitiaid o Oyer a Determiner, neu a'r dywededig Justitiaid o Assis, ym mhob un o'r dywededig agored a Chyffredin Sessynau a gynhalier mewn neb rhyw le o'i Hefgobaeth, er mwyn ac i ymofyn, gwrandao, a therfynu y Camweddau dywededig.

Darparer hefyd, ac enaëtiar trwy'r Awdurdod ragddywededig, bod y Llyfrau a fo o'r dywededig Wafaneth, ar Gof a Thraul Plwyfion pob Plwyf ac Eglwysau Cadeiriol, wedi eu darparu a'i caffael cyn y ddywededig Wyl Nydolig S. *Joan Fedyddiwr* nefaf yn canlyn; a bod i'r holl gyfryw Blwyfau ac Eglwysau Cadeiriol neu lleoedd eraill, lle y darparer, ac y caffer y dywededig Llyfrau cyn Gwyl Nydolig S. *Joan Fedyddiwr*, o fewn tair Wythnos wedi darpar

ACT am Unffurfiad Gweddî Gyffredin.

darpar a chaffael y dywededig Lyfrau, ymarfer â'r dywededig Wafanaeth achyrchu iddo yn ôl yr A&T hon.

Ac ena&tier ym mhellach wrth yr Awdurdod ddywededig, na byddo un amfer rhag llaw, rwytkro neb un, neu neb rhai, nac ym modd arall ei ffinio, o ran n-u am neb o'r Camweddau a gofiwyd uchod, a gyflawnr neu a wnelr rhag llaw, yngwrthwyneb i'r A&T hon, oddi eithr iddo ef, neu hwynt yn trofoddu felly, fod o hynny yn enditiedig yn y Sefliwn cyffredin nefaf, a gynhalier ger bron y cyfryw Justufiaid o Oyer a Determiner, neu Justufiaid o Afis, yn nefaf yn ol gwneuthur un rhyw Drosedd yngwrthwyneb i ddull yr A&T hon.

Darparer yn wastad, ac ordeinier, ac ena&tier trwy yr Awdurdod ragddywededig, am gwbl o'r Arglywyddi y Parliament, am ytrydydd Trofedd a gofiwyd uchod, bod eu trelo hwy trwy eu Gogfardd.

Darparer hefyd, ac ordeinier, ac ena&tier gan yr Awdurdod ragddywededig, fod i Faer Llundain, ac i bob Maer arall, Bailiaid, a Phenfwyddogion eraill, o bawb oll o'r Dinatodd, Borwcheu, a Threfi corphoredig o fewn y deyrnas hon, Cymru, a Marfoedd yr unrhyw, i'r rhai nid yw Justufiaid Afis yn cyrchu yn gyffredin, gaffael cwbl Feddiant ac Awdurdod trwy tym yr A&T hon, i ymofyn, i wrando a therfynu y Trofeddau a ddywedwyd uchod, a phob un o honynt bob Blwyddyn o fewn pymtheng Niwrnod wedi Gwyl y Pŵg, a S. Michael Archangel, yn y cyfryw Fodd, a Ffuri ag y mae i'r Justufiaid Afis, ac Oyer a Determiner yn gallu gwneuthur.

Darparer yn wastad, ac ordeinier, ac ena&tier trwy y rhagddywededig Awdurdod, fod i gwbl, ac i bob un o'r Archelegobion a'r Efigobion, a phob un o'i Canghellorion, Commiffariaid, Archidiaoniaid, ac Ordinariaid eraill, y rhai fy iddynt wahanredawl Swyddogaeth Eglwysig, gael cwbl Feddiant ac Awdurdod trwy Rym yr A&T hon, yn gyfal i ymofyn yn eu Hymwelaid, Seneddau, neu mewn lle arall o fewn eu Swyddogaeth, ar ryw amfer arall a lle, i gymeryd Cyhuddiadau Hysbidiadau am oll, a chwbl a gofiwyd uchod, a wnaethpwyd, a gommithriwyd neu a gyflawnwyd o fewn Terfynau eu Swyddogaethau, a'i Hawdurdod, ac i gosbi i'r unrhyw trwy

Gynghorion, Yfgymmundod, Gorsodogaeth, neu Ddafuddiad, a Barnedigaeithau eraill, a phrofeſau, yn y cyfryw Ffuri ag a arferwyd ym mlaen llaw yn y cyffelyb Achofion gan Gyfreithiau Eglwysig y Frenhines.

Darparer hefyd yn wastad ac ena&tier, bod i bwy bynnag a drofeddo yn y pethau a grybwyllwyd, ac yn gynraf a dderbynio Gosbdegaeith gan yr Ordinari, a thytholaeith ganddo o hynny dan sêl y dywededig Ordinari, Na byddo am yr un Drosedd-e ail farnu ger bron yr Justufiaid. A'r un modd, ac efe wedi derbyn Cosb am y dywededig Drosedd yn gynraf gan yr Justufiaid, ni bydd iddo am yr un Trofedd cynaf ail dderbyn Cosb gan yr Ordinari: er dim a gynhwyfir yn yr A&T hon i'r gwrthwynebb.

Darparer yn wastad a bid yn a&tedig, bod cyfryw Addurnau yr Eglwys a'i Gweinidogion, i'w cynnal a'i harfer fel yr oeddynt yn yr Eglwys hon o Loegr trwy awdurdod Parliament yn yr ail flwyddyn o deyrnasiad Brenin Eadward y Chwedd, hyd oni chymmerer trein arall yn llynny gan Awdurdod Mawredd y Frenhines, ynghyd â Chyngor ei Chomiffionariaid, gosodedig ac awdurdodedig dan Sêl fawr Loegr, am achofion Eglwysig, neu Sêl Archelegob y Deyrnas hon: A hefyd o ddmwain arferu rhyw ddirmyg neu amwarch yn Seremoniau neu Gynheddau'r Eglwys, gan gamarfer y Trefnau a ofodwyd yn y Llyfr lwn: bod i'r Oruchelid y Frenhines, allu trwy Gyngor y dywededig Gommiffionariaid, neu i'r Archelegob, ordeinio, a chyhoeddi y cyfryw Seremoniau neu Gynheddau yn achwaneg ag a fyddo fwyaf er dyrchafu Gogoniant Duw, adeiladu ei Eglwys, a dyledus berehi fandraidd Ddirgeledigaethau Crist, a'i Sacramentau.

Ac ym mhellach ena&tier gan yr Awdurdod ragddywededig, fod yr holl Gyfreithiau, Statutau, ac Ordinadau, yn y rhai neu trwy y rhai y mae rhyw fath arall ar Wafanaeth, Gweinidogaeth y Sacramentau, neu Weddi Gyffredin, wedi eu terfynu, eu cadarnhau, neu eu gosod allan i'w harferu o fewn y Deyrnas hon, neu un arall o Arglywyddiaethau, neu Wledydd y Frenhines, o hyn allan yn llwyr ofer, ac yn ddirym.

ACT am Unffurfiad Gweddian Public, a Gweinidogaeth y Sacramentau, a Ghybbeddau a Seremoniau eraill: Ac am sefydlu y Efurf ar Wneuthur, Urddo, a Chyffsegru Efigobion, Offeiriaid a Diaceniaid yn Eglwys Loegr.

XIII. C A R O L. II.

YN gymmain a bod yn y Flwyddyn Gynaf i'r ddiweddar Frenhines Elizabeth, un unffurfiol Drefn ar Wafanaeth a Gweddî Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau, a Chynheddau a Seremoniau yn Eglwys Loegr, (gyfion â Gair Duw, ac arfer y Brif-Eglwys gynt) gwedi ei chyfeilio gan yr Anrhydeddus Efigobion a'r Eglwyswyr, yr hon a ofodwyd allan mewn un Llyfr, a elwid, *Llyfr Gweddî Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau, a Chynheddau, a Seremoniau eraill yn Eglwys Loegr*: Ac a orchymynnwyd eu harfer trwy A&T Parliament a gynhaliwyd, yn y ddywededig Flwyddyn gynaf i'r ddywededig ddiweddar Frenhines, yr hon a elwid, *A&T am Unffurfiad Gweddî Gyffredin, a Gwafanaeth yn yr Eglwys, a Gweinidogaeth y Sacramentau*, tra diddanol i bawb oll a chwennychent fyw mewn Buchedd Grifitanogol, a thra buddiol i Stad y Deyrnas hon, ar yr hon ni thywellid Trugaredd, Grâs, a Bendith yr Hollalluog Dduw, mewn un modd mor rhywyd

ac ehelaeth, a thrwy Weddiâu Cyffredin, a dyledus arfer y Sacramentau, a mynych bregethu yr Efenyl, gyd â Defosiwn y Gwardawyr. Ac er hyn i gyd, y mae eio o fewn amrafael fannau o'r Deyrnas hon Liaws mawr o Bobl trwy ddilyn eu Trachwantau, a byw heb Wybodaeth a gwir Ofn Duw, o'i gwirfodd a thrwy ymbleidlo yn ymatal ac yn gwrthod dyfod i'w Heglwysau plwyfol, ac i Fannau cyhoeddus eraill, lle yr arferir Gweddî Gyffredin, Gweinidogaeth y Sacramentau, a phregethiad Gair Duw ar y Suliau, a Dyddian eraill, a ordeiniwyd eu cadw a'i cynnal yn Wyliau: Ac o herwydd cod a chynhyrchu llawer anfad Gynddrydded ac Anwaftadod tra bu Amseroedd y diweddar anffawdus Flinderau, trwy ddirfawr a thrangwyddus Effeulidra Gweinidogion yn y ddywededig Drefn Gwafanaeth, neu Lityrgi cyhoeddedig, a gorchymmynedig megis y dywedwyd uchod; A llaweroedd a dywyfwyd i Ymraniadau a Sifnau, i fawr Adfail ac Anair ditygiedig

ACT am Unffurfriad Gwedaiau Public.

Grefydd Eglwys Loegr, ac Enbydrwydd cirif o Eneidiau.

Fel na bo felly rhag llaw, a thu ag at sefydlu Heddwch yr Eglwys, a darostwng yr Anhymherau presennol a ddigwyddafat arnom trwy Amhwynt yr Amseroedd, Caniauoedd Mawrhydi y Brenin (yn ôl ei Ddeclarafwn ar y pummed ar hugain o Fis Hydref, Un-Mil chwe chant a thringain) ei Gommissiwn dan Sêl fawr Loegr a amrafael Esgobion a Disfyddion eraill, i fwrw golwg o newydd ar y Llyfr Gweddî Gyffredin, ac i barotôt y cyfryw Newidiad ac Arddodiad a fariant yn gymmwys i'w cyflwyno. A chwedî hyn, a'r Cymaniauoedd o'r ddwy Dalaith, Caer Gaint a Chaer Efrog wedi eu gwylio a'i cynnull (ac yn eistedd) rhyngudd bodd i'w Fawrhydi ef awdurdod i gorchymyn i Raglawiaid y Seneddau hynny, ac i eraill Esgobion ac Eglwyswyr fwrw ail Sylriad ar y dywededig Llyfr Gweddî Gyffredin, a Llyfr Ffurf a Gwedd Urddo a Chyslegu Esgobion, Offeriaid a Diaconiaid; a bod ddync ar ôl dwys Ystyriaeth, anghwanegu a newid ym mhob un o'r ddau Llyfr y cyfryw bechau fel y gwelent yn gymmwys a chymhellur, a dwyn a chyflwyno yr unrhwy yn ysgrifennedig ger bron ei Fawrhydi ef, o ran cael ym mhellach eu cymmeradwyo a'i cadarnhau ganddo ef.

A chwedî hyn, y Rhaglawiaid, Esgobion a'r Eglwyswyr hynny y ddwy Dalaith, ar ôl dwys a chyflawn Ffyrddod, a fwrtafent ddichlyn Olwg ar y dywededig Llyfrau, ac a newidiafent ryw bechau a fariant yn gymmwys i'w dodi ynddyn, ac a anghwanegafent ymbell Weddî ar y dywededig Llyfr Gweddî Gyffredin, i'w harfer ar yw acholion priodol ac angenhidiol a ddigwyddent, ac a gyflwynafent yr unrhwy yn ysgrifennedig ger bron ei Fawrhydi ef, mewn un Llyfr, a gyfenwir, *Llyfr Gweddî Gyffredin a Gweinidogaeth y Sacramentaau, a Chynheddau a Seremonïau eraill yr Eglwys, yn ol arfer Eglwys Loegr; yghyd a'r Sallwyr, neu Salmau Dafydd, wedi eu nodi megu ag y maent i'w canu, neu i'w dywedyd mewn Eglwysau, a'r Ffurf a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyslegu Esgobion, Offeriaid a Diaconiaid*: Yr hyn oll pan ystyriaist Grâs y Brenin yn ddiyledus, a fu gymmeradwy a bodlon ganddo, ac a orchymynnodd i'r Parliament presennol y dywededig Llyfr Gweddî Gyffredin, a Ffurf Urddiad a Chyslegiad Esgobion Offeriaid a Diaconiaid, eyd a'r Newidiadau a'r Anghwanegion a waethwyd ac a bresetwyd felly i'w Fawrhydi gan y dywededig Seneddau, i fod yr Unig Llyfr a Bwyntir i'w arfer gan bawb a weiniau ym mhob Eglwys Gadeiriol a Chollegol, a Chapelau, ac ym mhob Capel, Collegau, Neuaddau o'r ddwy Britysgol, ac yng Ngholegau Eton a Chaer-wynt, ac ym mhob Eglwys Blwyfol a Chapel o fewn Teyrnas Loegr, Arglwyddiaeth Cymru, a Thref Berwig ar Dwid, a chan bawb a wnant neu a gyslegrânt Esgobion, Offeriaid, neu Ddiaconiaid, o fewn neb un o'r dywededig Lleodd, dan y cyfryw Gyfraith, a Phoen a farno Dau-Dy y Parliament yn gymmwys. Ac yn awr o herwydd nad oes dim fuddiolachitu ag at sefydlu heddwch y Deyrnas hon: (yr hyn a ddyrnir pob Dŷn da) nac at barch ein Crefydd, a'i Hamlhard, na Chytundeb eysfiredinol yng Ngwafaeth Chyhoedd yr Hollalluog Dduw; ac fel y gallu pob Dŷn o fewn y Deyrnas hon wybod yn sicr y Rheol, yr hon a ddylai ei dilyn yn y Gwafaeth Public, a Gweinidogaeth y Sacramentaau, a Chynheddau a Seremonïau eraill Eglwys Loegr, a'r modd a chan bwy y Gwnair ac y dylid Gwneuthur, Urddo a Chyslegu Esgobion, Offeriaid a Diaconiaid;

Enaeth gan odidoeaf Fawrhydi y Brenin, trwy Gyngor a chyd â Chydsyniad yr Arglwyddi Ystyrdolia Llygawl, a'r Cyffredin ymgynulleidig yn y Parliament presennol, a thrwy Awdurdod yr unrhwy, Bod yr holl Weinidogion Eglwysig a phob un o honnyr ym mhob Eglwys Gadeiriol a Chollegol,

a Phlwyfol, ac ym mhob Capel, a phob lle Gwafaeth Public arall o fewn Teyrnas Loegr, Arglwyddiaeth Cymru, a Thref Berwig ar Dwid, yn rhwymedig i ddywedyd ac i arfer y Weddî Foreuol, y Weddî Bryndhawol, Gweinidogaeth a Ministriad y Ddaou Sacrament, a phob Gwafaeth arall Public a Chyffredin yn y cyfryw Drein a Ffurf ag a grybwyllir yn y dywededig Llyfr, Arddodedig a Chysylltedig a'r A&T presennol, ac a elwir, *Llyfr Gweddî Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentaau, a Chynheddau a Seremonïau eraill yr Eglwys yn ôl arfer Eglwys Loegr; gya a'r Sallwyr neu Salmau Dafydd, wedi eu nodi megu ag y maent i'w canu, neu i'w dywedyd yn yr Eglwysau; a'r Ffurf a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyslegu Esgobion, Offeriaid, a Diaconiaid*; A bod darllen yn gyhoedd ac ar otteg, y Gwedaiau Boreuol a Phrydnhawol a gynhwylir ynddo, ar bob dydd yr Arglwydd, ac ar bob Dydd arall ac Achlysur, ac ar bob Pryd pwyntiedig ynddo, gan bawb a phob Gweinidog, neu Gurad ym mhob Eglwys, Capel, a phob rhyw Le Gwafaeth Public o fewn y Deyrnas hon o Loegr, a'r Lleodd dywededig.

Ac er mwyn cystym gyflawni'r Unffurfiaid ar Public Wafaeth Duw (y sydd mor ddeffysedig) ym mhellach Enaeth trwy'r Awdurdod ragddywededig, fod i bob Person, Ficer, a phob rhyw Weinidog pwy bynnag y sydd yr awr hon yn dal ac yn mwynhau un Rhent neu Ddyrchafiaeth o fewn Teyrnas Loegr, a'r Lleodd rhagddywededig, Ddarllen yn gyhoedd, yn public, ac ar otteg yn yr Eglwys, Capel, neu Le Gwafaeth Public yn perthyn i'w Rent neu i'w Ddyrchafiaeth, ar ryw Ddydd yr Arglwydd o flaen Gwyl S. Bartholomew, yr hon a fydd ym Mlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, a Chwe-chant a dwy a Thri-ugain, y Weddî Foreuol a Phrydnhawol, bywntiedig i'w darllen, wrth ac yn ol y dywededig Llyfr Gweddî Gyffredin, ar yr amseroedd pwyntiedig ynddo; ac ar ol eu darllen felly yn gyhoedd ac ar otteg, Ddeclario yngwydd y Gynulleidfa ymgynulleid yno, ei ddi-fiant Gydlynad, a'i Gynmodlonedd i arferu pob peth cynhwyledig a gorchymynedig yn y dywededig Llyfr, yn y geiriau hyn ac nid eraill:

YDd wyfi A. B. yn declario ymma fy niffuant
 “Gydlynad a'm Cynmodlonedd i'r pethau
 “oll a phob peth cynhwyledig a gorchymynedig
 “yn, a chan y Llyfr a elwir, *Llyfr Gweddî Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentaau, a Chynheddau a Seremonïau eraill yr Eglwys, yn ol arfer Eglwys Loegr; gya a'r Sallwyr neu Salmau Dafydd, wedi eu nodi i'w canu neu i'w dywedyd yn yr Eglwysau; a'r Ffurf a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyslegu Esgobion, Offeriaid, a Diaconiaid.*

A bod i bawb a phob rhyw un, a esgeuluso neu a wrthodo wneuthur hyn o fewn y rhagddywededig amser (oddi eithr bod Rhwyflr cyfreithlon yngolwg a syniad Ordinari'r lle) neu (o's y cyfryw Rhwyflr a ddigwydd) o fewn un Mis ar ol symmud y cyfryw Rhwyflr, ei ddi-fudio (*Apo facto*) o'i holl Ddyrchafiaethau Ysbrydol, A bod yn gyfreithlawn o honny allan, i bob Tadog a Rhoddwr y cwbl, a phob un o'r dywededig Ddyrchafiaethau Ysbrydol yn ôl Hawla Thiel pob un, Brefentio neu Gysieu i'r unrhwy megis pe bai yr hwn, neu y rhai a gamweddan neu a esgeulusant felly, wedi marw.

Ac Enaeth ym mhellach gan yr Awdurdod ddywededig, fod i bob un yr hwn o hyn allan a bresentir, neu a gyflair neu a ddodir mewn neb rhyw Rent Eglwysig, neu Ddyrchafiaeth o fewn Teyrnas Loegr, a'r Lleodd rhagddywededig, Darllen yn gyhoedd, ac ar otteg, yn yr Eglwys, Capel, neu Le Gwafaeth Public yn perthyn i'w dywededig Rent neu Ddyrchafiaeth, ar ryw ddydd yr Arglwydd o fewn y Ddaou fis nesaf ar ol y byddo war feddiannu.

o'r dywededig Rent neu Ddyrchafiaeth Eglwyf, y Gweddiau Boreuol a Phrydnawonlwyniedig i'w darllen yn, ac yn ol y dywededig Llyfr Gweddau Gyffredin, ar yr amseroedd pwyntiedig ynddo, ac wedi eu darllen felly, ddeclario yn gyhoedd ac ar ofteg ger bron y Gynulleidfia cyd-gysylltiedig yno, ei ddiffuant Gydymniad a'i Ymgymmodlonedd i ariaru'r holl bechau a gynhwyfir ac a orchymynnir ynddo yn ol y Ffurf ragbwytiedig: A bod i bawbae i bob un o'r cyfryw a efigulus (oddi eithr bod Rhwystr cyfreithlon yngolwg a barn Ordinari'r fan) neu a wrthodwneuthur hyn o fewn yr amser rhagddywededig, neu (o's digwydd y cyfryw Rhwystr) o fewn un Mis ar ol symmud y cyfryw Rhwystr, ei ddiffuddio (*Ipsa facto*) o'i holl Fywiolaethau Eglwyf a'i Ddyrchafiaethau dywededig: A bod yn Gyfreithlon o hynny allan i bob Tadoga Rhoddwr, oll a phob un o'r dywededig Fywiolaethau Eglwyf a Dyrchafiaethau neu ryw un o honynt (fel y bo Hawl a Thiel pob un) Bresentio a Chysffu i'r unrhwy megis pe bai yr hwn neu y rhai a ganaweddant neu a efigulusant felly, wedi marw.

Ac Enactier ymhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig, Am bob Lleodd lle bo Perchen Priodol rhyw Berfoniaeth neu Ficeriaeth neu Rent a Chur yn preswyllo ar ei Rent, ac yn cadw Curad dano, Rhaid yw i'r Perchen ei hun (oni bydd Rhwystr Cyfreithlon arno ym marn Ordinari y fan) ddarllen yn gyhoedd ac ar ofteg unwaith (o'r lleiaf) bob Mis, y Gweddau Cyffredin a'r Gwasanaeth gorchymynniedig, yn, a thrwy y Llyfr dywededig, ac (o bydd achos) wasnaethu pob un o'r Ddau sacrament, ac eraill Gynhoddiau'r Eglwys, yn yr Eglwys Blwyf, neu Gapel a berthyn i'r unrhwy Berfoniaeth, Ficeriaeth, neu Fywiolaeth yn y cyfryw Ddull, Modd a Ffurf a bwyntir yn ac wrth y Llyfr dywededig, dan boen anrhaith oddel Swm pum Punt am bob Camwedd i Raid Tlodion y Blwyf, pan yr argyodder ef trwy ei Gyffes ei hun, neu trwy Brawf dau Dyf credadwy ar eu Llwy ger bron dau Justus heddwch y Sir, y Ddinas, neu Dref Ffreiniol lle gwneir y Camwedd (yr hwn Lw y mae yr Act hon yn Awdurdodi yr iusticiaid dywededig i'w sinistrio) Ac yn niffyg Taledigaeth cyn pen deg niwrnod, i'w godi trwy Arasael a gwerthu Da a Chateiau y Trofeddwr, trwy Warant y dywededig Justitiaid, gan Wardeniaid yr Eglwys neu Olygwyr tlodion y Blwyf dywededig, gan adferu'r Olbris i'r Perchennog.

Ac Enactier ymhellach, trwy'r Awdurdod Ragddywededig, bod i bob Deon, Canon, a Phrebandari pob Eglwys Gadeiriol neu Gollegol, a phob Meistr, a Phen arall, Brawd, pob Caplan a Thiwtor o ac ymfob Colleg, Neuadd, Ysgoldy, neu Elusendy, a phob Proffesiwr Public a Darlennydd ymhob un o'r Ddwy Brifysgol, ac ym mhob Colleg mewn man arall, a phob Person, Ficer, Curad, Lecturwr, a phob un arall mewn Urddau Cyssegrol, a phob Meistr Ysgol, yn cadw Ysgol, public neu breifat, a phob un yn dyf-gu ac yn athrawu neb rhyw Jeugentid mewn un Ty neu Deulu Preifat, megis Tiwtor neu Feistr ysgol, yr hwn ar y dydd cymaf o Fai a fydd ym Mlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, chwe-chant a dwy a thri-ugain, neu a fyddo ryw amser yn ol hynny Berchennog neu Feddiannol o neb ryw Ddeoniaeth, Canoniaeth, Prebendiaeth, Meistrdydiaeth, Pennaethyddiaeth, Brodoriaeth, lle Proffesiwr neu Ddarlennydd, Personiaeth, Ficeriaeth neu ryw Oruchafiaeth Eglwyf, neu Ddyrchafiaeth arall, neu ar un lle Curad, Lectur, Ysgol, neu a ddyfgo, neu a Achrawiaetho neb rhyw Jeugentid, mal Tiwtor neu Feistr ysgol, Roddi ei Law wrth y Declariawn neu'r Cydabyddiaeth isod, a hyn cyn Dydd Gwyl S. Bartholomew a fyddo ym Mlwyddyn ein Harglwydd, Mil, chwe-chant, a dwy a thri-ugain, neu ar, neu o flaen ei dderbyn i fod yn Berchen neu i gael meddiant ar neb rhyw Ddyrchafiaeth a grybwyllir uchod.

Ydd wyh, A. B. yn declario nad yw gyfreithlon "lon ar un Efigus pwy bynnag, godi arfaul yn erbyn y Brenin; a bod yn ffaidd gennyf yr Achrawiaeth fradychus honno, am godi Arfaul trwy ei Awdurdod ef yn ei erbyn ei hun, neu yn erbyn y cyfryw rai a Awdurdodir ganddo; ac y cwbl-ddilynas Liturgi Eglwys Loegr, megis y mae yn ofoddedig y pryd hyn trwy gytraith: Ac ydd wyl yn declario i'w mod yn dal nad oes dim rhwym amaf, nac ar neb arall oddi wrth y Llyfr a elwir yn Gyffredin, *The Socium League and Covenant*, i argcio nebrhyw Gyfnewid neu Aralliad Llywodraeth yn yr Eglwys nac yn y 'Scad, ac mai llw anghyfreithlon yddo ei hun ydoedd, a'r cyfryw a gymhellwyd ar Ddelliaid y Frenhiniaeth hon yngwrthwyneb i adnabyddus Gyfreithiau a Breiniau y Deyrnas hon.

A phob un o'r dywededig Feistriaid, ac eraill Benpau, Brodry, Caplaniaid, a Thiwtoriaid ar neu ym mhob Colleg, Neuadd, neu Ysgoldy, a phob Proffesiwr a Darlennydd Public o fewn un o'r ddwy Brifysgol, a ddyd ei Law wrth y dywededig Declariawn a Chydabyddiaeth ger bron y Rhag-Ganghellor o'r ddwylyw Brifysgol, a fo y pryd hwnnw, neu ger bron ei Ddepiwti ef; a phob un arall a orchymynnir i roi ei Law wrth y Declariawn a'r Cydabyddiaeth uchod, a ddyd ei law wrtho ger bron ei Arch-Esgob, Esgob, neu Ordinari'r Esgobaeth, dan boen bod i bwy un bynnag o'r rhagddywededig Ddynion na ddodo ei Law yn y cyfryw fodd, golli a storffio ei Ddeoniaeth, Canoniaeth, Prebendiaeth, Meistroliaeth, Pennaethiaeth, Brodoriaeth, Proffesioriaeth, Darlennyddiaeth, Personiaeth, Ficeriaeth, Goruchafiaeth neu Ddyrchafiaeth Eglwyf, Curadiaeth, Lectur, ac Ysgol, a bod o hono yn llwyr-anolo, a ddieneir ef *Ipsa facto* o'r unrhwy; a bydded pob rhyw un Ddeoniaeth, Canoniaeth, Prebendiaeth, Meistroliaeth, Pennaethyddiaeth, Brodoriaeth, Proffesioriaeth, Darlennyddiaeth, Personoliaeth, Ficeriaeth, Goruchafiaeth neu Ddyrchafiaeth Eglwyf, Curadiaeth, Lectur, ac Ysgol, ac Ysgol yn wag, megis pe bai yr hwn ni ddododd ei Law felly wedi marw a threngu.

Ac o's bydd i neb un Meistr-Ysgol na neb arall yn dyf-gu neu yn Achrawiaethu Jeugentid mewn rhyw Df, neu Deulu Preifat, megis Tiwtor neu Feistr-Ysgol, cyn caffael Cennad gan ei Arch-Esgob, Esgob, neu Ordinari yr Esgobaeth, yn ol Cyfreithiau a Statutu y Deyrnas hon (am yr hon Gennad, nid rhaid iddo dalu uwch law Swlle) a Chyn iddo roddi ei Law a gweuthur y cyfryw Gydabyddiaeth megis y Rhagddywedydd; yna bid i bob cyfryw Feistr ysgol neu arall yn dyf-gu, neu yn Achrawiaethu megis uchod, ddiodeff Carchar dri Mis am y Trofedd cymaf, heb na Mechniaeth na Mainpris: Ac am bob ail ac arall Drosedd efe a ddiodeff Dri Mis o Garchar heb na Mechniaeth na Mainpris, ac a ddiwyir hefyd mewn pum Punt i Ras y Brenin.

Ac wedi y dodo pob rhyw Person, Ficer, Curad, a Lecturdd ei Law yn y cyfryw fodd, rhaid iddo fynnu Hyfrydwedd dan law a sel ei Arch-Esgob, Esgob, neu Ordinari yr Esgobaeth (a Ordeinir trwy hyn, ac a Orchymynnir i wneuthur a rhoddi yr umhwy i'r neb a'i gofynno) a rhaid iddo ei darllen yn gyhoedd ac ar ofteg, ynghyd a'r Declariawn neu Gydabyddiaeth uchod, ar ryw Ddydd yr Arglwydd o fewn y tri Mis nesa, yn ei Eglwys Blwyf; y bo yn Gweinid ynddi o flaen y Gynulleidfia ymgynulleddig yno ar bryd Gwasanaeth Duw, dan boen bod i bob un ni wneio hynny golli ei gyfryw Berfoniaeth, Ficeriaeth neu Rent, Curadiaeth neu Lecturiaeth yn llwyr anolo, ac a'i ddisyddiennir *ipsa facto* o'r unrhwy; a bod y cyfryw Berfoniaeth, Ficeriaeth neu Rent, Curadiaeth

radiacth neu Lecturiaeth yn wag, megis pe bai eile wedi marw.

Darparer yn wastad ado heibio ar ol y pummed Dydd ar hugain o Fawrth a fydd yn Oedran ein Harglwydd Dduw, Mil chwechant a dwy a phedwar-again, yn y Declarasiwn neu Gydabyddiaeth uchod, a ddylid doddi dwylaw wrtho a'i ddarllen felly, y Geiriau hyn fy yn canlyn, *seilicet*,

A Cydd wyfi yn declario fy mod yn dal nad oes dim Rhwymedigaeth amafi nac ar neb arall oddi wrth y Llaw a elwir yn gyffredin, *The Solemn League and Covenant* iargeisio neb ryw Eilyddiaeth, neu Gysnewid Llywodraeth yn yr Eglwys, nac yn y Stad : Ac mai llw anghyfreithlon ynddo ei hunydoedd, a'r cyfryw ag a gynhellwyd ar Ddeiliaid y frenhiniaeth hon yngwrthwyneb i eglur Gyfreithiau a Breniau'r Deyrnas hon ;

Fel na bo neb un o'r rhai rhagddywededig yn rhwym o hynny allan i roi ei Law wrth neu ddarllen y rhan honno o'r Declarasiwn neu Gydabyddiaeth uchod.

Darparer yn wastad a bid Aetiedig, na bo i neb ar ol Gwyl S. Bartholomew yn hon a fydd ym Mlwyddyn Oedran ein Harglwydd, Mil chwechant a dwy a thri ugain, yr hwn y fydd yr awr hon Berchen, ac yn mwynhau Personiaeth, Ficeriaeth neu Fwyoliaeth, ac nad yw eisoes mewn Urddau Sanctol, trwy Urddiad Efigob, neu na Urdder cyn y dywededig Wyl S. Bartholomew yn Officiad neu'n Ddiagon yn ol Ffur Urddiad Efigobawl, feddu, dal, neu fwyndhau y cyfryw Personiaeth, Ficeriaeth, Fwyoliaeth a Chur, neu Ddyrchafiaeth Eglwyfeg arall o fewn Teyrnas Loegr, neu Arglwyddiaeth Cymru, neu Dref Berwig ar Dwid, eichr efa i'w rddiwyddir ac a ddifuddir *Ipsa facto* o'r unrhyw, a'i holl Lloedd Eglwyfeg a fyddant weigion, un Widd a phe bai eife wedi trengu a marw.

Ac Enactier ym mhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig, na allo neb pwy bynnag fyddo, o hynny allan gael ei ddwyn i neb-rhyw Personiaeth, Ficeriaeth, Fwyoliaeth, neu Ddyrchafiaeth, neu Oruchafiaeth Eglwyfeg arall beth-bynnag : Ac na feiddied neb Gyfsegru a Gweinio y Sacrament Bendigedig, hyd pan Urdder ef yn Officiad yn ol y Ffur a'r Modd pwyntiedig yn ac wrth y Llyfr dywededig, oddi eichr ei fod o'r blaen wedi ei wneuthur yn Officiad trwy Urddiad Efigob, dan boen fforsficio am bob Trofedd Swm Can punt, (y nall hanner i Fawredd y Brenin, a'r hanner arall i'w rannu yn gyfawn rhwng Tlodion y Plwyf, lle gwneir y Trofedd. A phwy bynnag un neu ychwaneg a holo am yr unrhyw trwy Gwyn-Dyled, Bil, neu Informasiwn yn un o Lysoedd Record Grās y Brenin, yn yr hwn ni Chaniateir nac Asfiwyn, na Nawdd nae Ymwystiad Cyfraith, A chael ei ddisfainio mai na aller ei gymmeryd na'i dderbyn i Urdd Officiad dros Dymp un Flwyddyn gyfan netaf yn canlyn.

Darparer na chyrhaeddo y Poenau yn yr Aet ymma, i Alludion a Diethriaid o'r Eglwysau acryweiriedig tramor, cynnifer ag ydynt, neu a fyddant Gymmeredig gan ein Harglwydd Frenin, ei Etfeddion a'i Wrthdrysychiaid yn Loegr.

Darparer yn wastad na thyo Titl i neb Roi neu Bresentio trwy Gwmp ar un Gwelli neu Ddisfainio *ipso facto*, trwy Rym y Statu ymma, namyn ym mhen chwemis ar ol dderbyn o'r Tadog rybudd o'r cyfryw Welli neu Ddisfainio oddi wrth yr Ordinari, neu ar ol darllen yn gyhoedd ac ar ofdeg y cyfryw Farn Disfainio yn Eglwys Blwyf y Rhent, Personiaeth, neu Ficeriaeth a wneir yn wag, neu y disfainioer y Perchen o honi trwy Rym yr Aet bresennol.

Ac Enactier ym mhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig na arferer un Plurf neu Drein Gweddiau

Cyffredin, Gweinidogaeth y Sacramentau, Cyfaheddau, neu Seremoniau, yn gyhoedd mewn un Eglwys, Capel, neu le public arall o fewn un Colleg neu Neuadd o fewn yr un o'r Ddwy Brisyf-gol, neu Gollegau *Westminster, Caerwyt, ac Eaton*, nac o fewn un o honyn, amgen nag a Ordindir ac a Appwyntir eu harferu yn a thwy'r Llyfr dywededig. A bod i bob Llywodraethwr neu Ben presennol ar bob Colleg neu Neuadd yn y Ddwy Brisyf-gol, ac ar Gollegau *Westminster, Caerwyt, ac Eaton*, o fewn un Mis ar ol Gwyl S. Bartholomew, a fydd ym Mlwyddyn Oedran ein Harglwydd, Un mil Chwechant a Dwy a Thri-ugain : Ac i bob Llywodraethwr a Phen Pob un o'r Collegau neu'r Neuaddau dywededig a ddewisir, neu a appwyntir rhag llaw o fewn un mis netaf ar ol ei Ddewis neu ei gyfseu, neu ei dderbyn i'r unrhyw Lywodraeth neu Bennachyddiaeth, ddodi ei Law yn public ac yn gyhoedd yn yr Eglwys, Capel, neu le Public arall o'r unrhyw Colleg neu Neuadd, ac yngwdd y Brodorion a'r Ysgolheigion o'r unrhyw, neu'r nifer mwyaf o honyn a fo'n trigo yn y pryd hwnnw, wrth y namyn un deugain Articiau crefydd, a grybwyllir yn y Statu a wnaethpwyd yn y drydedd Flwyddyn ar ddeg o Deyrnasiad y ddiweddar Frenhines *Elizabeth*, ac wrth y Llyfr dywededig, a declario ei ddisfainio Gyd-undeb, Gyd-fynnaiad a'i Gymmodlonedd i'r dywededig Articiau, ac i'r unrhyw Llyfr, ac i ymarfer a'r holl Weddiau, Cynheddau, Seremoniau, Ffuriau a Threfnau a appwyntir ac a gynhwyir yn y Llyfr dywededig yn ol y Ffur ddywededig : A bod i bawb o'r cyfryw Lywodraethwr, a Phennau'r cyfryw Gollegau a Neuaddau, ac i bob un o honyn y fydd, neu a fyddo mewn Urddau Sanctol, ddarllen unwaith (oleiaf) bob Cwarter blwyddyn (oni bydd Rhwystr cyfreithlon) yn public ac ar ofteg, y Weddi a Gwafanaeth Boreuol pwyntiedig yn y dywededig Llyfr i'w darllen yn Eglwys, Capel neu le Public arall o'r unrhyw Colleg neu Neuadd dan boen colli, a'i orfodogi o gwbl fydd ar ei helw yn perthyn i'r unrhyw Lywodraeth neu Bennachyddiaeth dros chwe Mis gan Ymwelwr neu Ymwelwyr yr unrhyw Colleg neu Neuadd. Ac o'r rhyw Lywodraethwr neu Bennachydd rhwyf Colleg neu Neuadd a orfodogwyd am na ddodasai ei Law wrth yr unrhyw Articiau a Llyfr, neu am na ddarllenasai y Weddi a'r Gwafanaeth Boreuol megis y rhagddywedwyd, ni ddod ei Law wrth yr Articiau a'r Llyfr dywededig, ac ni ddarllaria ei Gymmodlonrwydd iddynt megis y rhagddywedwyd, ac ni dderlyn y foruol Weddi a Gwafanaeth, megis y rhagddywedwyd ar neu cyn pen y chwe mis netaf ar ol y cyfryw ei orfodogaeth, yna Bid y cyfryw Lywodraeth neu Bennachyddiaeth *Ipsa facto* yn wag a diddymedig.

Darparer yn wastad, y bydd cyfreithlawn arfer y Weddi Foreuol a Phrydnawol, a'r holl Weddiau eraill a Gwafanaeth pwyntiedig yn a thwy'r Llyfr dywededig yng Nghapelau neu Lloedd public eraill o Gollegau a Neuaddau y Ddwy Brisyf-gol, yng Nghollegau *Westminster, Caerwyt, ac Eaton*, ac yn Neuaddau Eglwyswyr y Ddwy Dalaith, yn Llaain, er dim a gynhwyir yn yr Aet hon yn y gwrthwynech.

Ac Enactier ym mhellach trwy'r Awdurdod Ragddywededig, na fydded ac na dderbyniwr neb megis Lecturwr, ac na chynhwysr, ac na oddefer, ac na chaniateir i neb Bregethu megis Lecturwr, neu i Bregethu neu ddarllen un Bregeth neu Lectur mewn un Eglwys, Capel, neu le Gwafanaeth Public arall o fewn y Deyrnas hon o Loegr, neu Arglwyddiaeth Cymru, a Thref Berwig ar Dwid, oddi eichr iddo yn gyntaf, gael Gymmeradwyaeth a Thwydded Arch-Efigob y Dalaith neu Efigob yr Efigobaeth neu (o's bydd Gwag yr Efigobaeth) Gwarcheidwad yr Ysprydolion dan ei sel, a darllen yngwdd

ACT am Unffurfad Gweddïau Public.

ynghwydd yr unrhwy Archelgob, Elgob, neu'r Gwarcheidwad, y namyn un deugain Ariclau Crefydd a grybwyllir yn y Statut y drydedd flwyddyn ar ddeg i'r ddiweddar Frenhins Elizabeth, ynghyd a'r Declaraſiwn o'i ddifffuant gydſynniad a'r unrhwy. A bod i bawb a phob un, yr hwn yn awr y fydd, neu a fyddo rhag llaw wedi ei genhadu, ei oflod, ei bwyntio, neu ei dderbyn megis Lectorwr, i bregethu ar ryw ddyddgwaiſh o'r wychnos o fewn un Eglwys, Capel, neu le Gwafanaeth Public o fewn y Deyrnas hon o Loegr, neu'r Lleoedd rhagddywededig, ar yr amſer cynaf y pregetho, darllen (o flaen ei Bregeth) yn amlwg, yn Public ac yn gyhoeddus y Gweddïau cyffredin a'r Gwafanaeth, pwyntiedig yn a thrwy y Llyfr dywededig i'w ddarllen, ar y pryd hwnnw o'r dydd, ac yn y pryd a'r man hwnnw ddeclario ei Gydſynniad a'i Gymmodlonedd i'r Llyfr dywededig, ac i arfer yr holl Weddïau, Cynheddſau, Seremonïau, Ffuriau, a Threfnïau cynnwysedig ac appwyntiedig ynddo, yn ol y Ffurſ ragbwyntiedig yn yr Act hon: Ac hefyd darllen ar y dydd Lector cynaf o bob mis yn canlyn, tra'r arhoſo yn Lectorwr, neu'n Bregethwr yno, yn y lle pwyntiedig i'r cyfryw Lector neu Bregeth o flaen ei dydwededig Lector neu Bregeth, yn amlwg, ar otteg, a thrwy barch, y Gweddïau Cyffredin, a'r Gwafanaeth pwyntiedig yn a thrwy y Llyfr dywededig i'w darllen ar y pryd hwnnw o'r Dydd, y bo pregethu yr unrhwy Lector neu Bregeth arno: Ac yn ol eu darllen felly, bod iddo ddeclario yn yr amlwg, ac ar otteg ynghwydd y Gynulleidfa ymgyllusedig yno, ei ddifffuant Gydſynniad, Gylſwyn a'i Gymmodlonedd i'r Llyfr dywededig, ac i arferu'r holl Weddïau, Cynheddſau a Seremonïau, Ffuriau a Threfnïau ddogodedig a chynnwysedig ynddo, yn ol y Dull rhagddywededig i'w bôd i bawb ac i bob un, a elcufuſo neu a ommeddo wneuthur felly, gael ei anghymhwysio i bregethu y Lector neu'r Bregeth honno, nac yr un arall, yn honno nac yr un Eglwys arall, Capel, neu le Gwafanaeth Public hyd pan ddarlleno yn yr amlwg, ar otteg, a thrwy barch y Gweddïau Cyffredin, a'r Gwafanaeth pwyntiedig trwy'r Llyfr dywededig a Chydymffurfio yn mhôb pwnc a'r perthau pwyntiedig a Gorchymmyndig ynddo, yn ol perwyl gwir otteg, a dimadaeth yr Act hon.

Darparer yn waſdal, o's mewn rhyw Eglwys neu Capel Cadeiriol neu Gollegol y pregethir neu y darllenir y Bregeth, neu Lector ddywededig, digon fydd i'r Lectorwr dywededig, Ddeclario ar otteg ar yr amſer rhagddywededig, ei Gydſynniad a'i Gylfondeb i'r cwbl a gynhwyſir yn y Llyfr dywededig, yn ol y Dull rhagddywededig.

Ac Enaſter ym mhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig, O's bydd i neb, a anghymhwyswyd trwy'r Act hon i bregethu un Lector neu Bregeth, tra y trigo ac yr arhoſo yn anghymwysedig, bregethu un Lector neu Bregeth; yna pawb a phob un a drofeddo felly, a ddiſoddef am bob cyfryw Drofedd, Garchar dri Misyn y Garchar cyffredin, heb na Mach na Mainpriſ: Ac ſe all dau Juſtus heddwch o bob Sir o'r Deyrnas hon a'r Lleoedd rhagddywededig, pob Maer neu Benſwyddog arall o bob Dinas, neu Dref freiniol o fewn yr unrhwy, ar Hyspſrwydd Ordinari y lle iddo ef neu hwynt-hwy, am y Trofedd a wnaed, a Gorchymmynnir ymma iddynt, yn gyfatebol roddi y cyfryw Drofeddw neu Drofeddwyr i Garchary Sir, y Dinas, neu Dref freiniol.

Darparer yn waſdal ac Enaſter ym mhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig, Am gynnifer gwaith ar y bo pregethu un bregeth neu Lector, bod darllen y Gweddïau Cyffredin a'r Gwafanaeth pwyntiedig yn a thrwy y Llyfr dywededig i'w darllen, ar y pryd hwnnw o'r dydd, yn public, ar otteg a thrwy barch gan ryw Offeriad neu

Ddiagon, yn yr Eglwys, Capel neu le Gwafanaeth public, lle pregethir y ddywededig Bregeth neu Lector, cyn pregethu y cyfryw Bregeth neu Lector; A bod o'r Lectorwr, a fo i bregethu y pryd hwnnw, yn breiniol wrth eu darllen.

Darparer eiohes, na chyrædd yr Act hon i un Eglwys-Prifſyſgol o fewn y Deyrnas hon, pan a chynnifer gwaith ag y pregether neu y darllener un Bregeth neu Lector yn yr unrhwy Eglwys nac yn yr un o honynt, ſe megis pregeth neu Lector public y Prifſyſgol, nad aller pregethu a darllen y Pregethau a'r Lectorau hynny, yn y cyfryw ddedod a modd ag y pregethid ac y darllenir yr unrhwy gynt; Er yr Act hon, ac er dim a gynhwyſir ynddi, ar ddimryw fodd yn y gwrthwyneb.

Ac Enaſter ym mhellach trwy'r Awdurdod Ragddywededig, y bydd yr amraſail Gyfreithiau da, a Statutau y Deyrnas hon, a wnaethpwyd o'r blaen, ac a ynt hyd yn hyn, mewn Grym am Unffurfad Gweddï a Gweinidogaeth y Sacramentau, o fewn y Deyrnas hon o Loegr, a'r Lleoedd rhagddywededig, mewn llawn Rym a Nerth i bob rhyw Berwyl a Diben pwy bynnag, er ſeſydlu a chadarnhau y Llyfr dywededig, a elwir, Llyfr Gweddï Gyffredin a Gweinidogaeth y Sacramentau, a Chynheddſau a Seremonïau eraill yr Eglwys, yn ol arſer Eglwys Loegr, gyd a'r Sallwyr neu Salmau Dafydd, nodedig i'w canu neu i'w dywedyd yn yr Eglwysau: a Ffurſ a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyſſegru Eſgobion, Offeriaid, a Diaconiaid; a grybwyllir ymma ym mlaenllaw i'w Cyſylltu a'i harddodi at yr Act hon; A hwy a gynhwyſir, a arſerir, ac a wneir deſnydd o honynt er coſbi pob Camwedd yn erbyn y Cyfreithiau dywededig ynghymhleſid y Llyfr rhagddywededig, ac nid arall.

Darparer yn waſdal, ac Enaſter ym mhellach trwy'r Awdurdod ragddywededig, bod yn yr holl Weddïau, Liranïau, a Choleſtan, y ſyn perthyn i'r Brenin, y Frenhines, neu'r Brenhinol Eppil, cyſnewidio ac arallu yr Enwau o amſer bwygilydd, a'i cymhwysio at yr Achlyſur preſennol, yn ol cyfarwyddiad Awdurdod cyfreithlawn.

Darparer hefyd, ac Enaſter trwy'r Awdurdod ragddywededig, Bod eaffael a meddu, ar Gôſt a thraul Plwyſolion pob Eglwys Blwyſ a Chapel, Eglwys Gadeiriol, Colleg neu Neuadd un Copi wedi ei gywir Brintio o'r Llyfr dywededig, a enwir, Llyfr Gweddï Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau a Chynheddſau a Seremonïau eraill yr Eglwys, yn ol arſer Eglwys Loegr; gyd a'r Sallwyr neu Salmau Dafydd, nodedig i'w canu neu i'w dywedyd yn yr Eglwysau. A furſ a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyſſegru Eſgobion, Offeriaid, a Diaconiaid, cyn dydd Gwyl S. Bartholomæus ym Mlwyddyn Oedran ein Harglwydd, Mil Chwechanc a Dwy a Thri-ugain, nad boen ſforſſatio Tair punt bob mis tra bont heb eu cael, gan bôb Plwyſ neu Capelaniaeth, Eglwys Gadeiriol, Colleg a Neuadd a elcufuſant hynny.

Darparer yn waſdal, ac Enaſter trwy'r Awdurdod ragddywededig, bod i Eſgobion Henffordd, Dewi, Llan-Elwy, Bangor, a Llan-Daf a'i Gwrthrychiad, Drefnyddion yn eu plith eu hunain (er iechyd Enaid i'r preiddïau a oorchymmynnwyd dan eu goſal yng Nghymru) Gyſieithu y Llyfr a gyd-glymmir a'r Act hon yn gywir, ac yn gyfrido i Jaith y Brytanniaid ſel y Cymry, a bod printio'r unrhwy wedi ei Gyſieithu felly, ac wedi ei olygu, ei chwilio, a'i gymmeradwyo ganddyn, o leiaf gan ryw Dri ohonynt i jawn gyfryw rifeidi, modd y gallar cael un o'r Llyfrau dywededig wedi ei gyſieithu a'i brintio felly, i bob Eglwys Gadeiriol, Gollegol a phlwyſol, ac i bob Capel anwes o fewn pob un o'r Eſgobaethau dywededig, a lleoedd yng Nghymru lle y mae'r Jaith Gymraeg yn gynneſin ac yn gyffredin, cyu Calan Mai, Mil Chwechanc a phump

Phump a Thri-Ugain. A chweddi printio a chyhoeddi'r Llyfr dywededig wedi ei gyfieithu felly. Bod i'r Gweinidogion a'r Curadiaid trwy holi Gymru, o fewn yr Esgobacthau dywededig lle mae'r Jaith Gymraeg yn gyffredin, arfer a dywedyd cylan Wafanaeth Duw, yn y *Frymoriaith* neu'r *Gymraeg*, yn y cyfryw Ddull a Ffurfi ag a Orchymynnir yn ol y Llyfr a gyffyllir a'r A&T hon i'w harferu yn y *Seisneg*, heb amgenu dim mewn un Drefn neu Ffurfi oddi wrth y Llyfr *Seisneg* dywededig: Am yr hwn Llyfr wedi ei gyfieithu a'i Brintio felly, Wardeniaid pob un o'r Plwyfau dywededig a dalant allan o Arian y Plwyf yn eu llaw, tu agat Wafanaeth pob rhyw Eglwysau, a chaniantu arfer iddynt yr unrhyw ar eu cyfrif: A bod i'r Esgobion dywededig, ac i'w Gwrthdychiaid, neu o leiaf i ryw dri o honynt ofod, ac appwyntio y pris, ar yr hyn y gwerthir y Llyfr dywededig. A bod prynu a chael ym mhob Eglwys trwy *Gymru*, y bo cael Llyfr Gweddï Gyffredin yn *Gymraeg*, trwy Rym yr A&T hon, un Llyfr Gweddï gyffredin arall yn *Seisneg* cyn dydd calan Mai, Mil Chwe-chant a phedair a Thri-ugain, A'r un Llyfr i aros yn wafadod, mewn rhyw Leocdd cymhesur yn yr Eglwysau dywededig, modd y gallo cynnifer ag a'i dyallant gyrchu atynt, ar bob amser tymherus, i ddarllen a chwilio yr unrhyw, fel y gallo hefyd y Sawl nad ynt yn dyall yr Jaith dywededig, wrth gyd-yftried y ddwy Jaith ddyfod yn haws i ddyall y *Seisneg*; er dim yn yr A&T hon i'r gwrthwynebd. Ac nes y galler dauon a chael Copiau printiedig o'r Llyfr dywededig yn gyfieithiol fel uchod, Arferer y ffurf Gweddï Gyffredin a sefydlwyd trwy Parliament cyn gwneudur yr A&T yma, mal cyn hyn ynghyfrw leocdd o Gymru lle na ddyellir y *Seisneg* yn gyffredinol.

Ac fel y cadwer yn ddiogel, ac y cynhalier byth Copiau cywir a pherffaith o'r A&T hon ac o'r Llyfr cyffylledig gyd â hi, ac er ymgadw oddi wrth bob Ymresymmau rhag llaw; Am hynny Enacther trwy'r Awdurdod ragddywededig, Fod i bob Deon a Siapter pob Eglwys Gadeiriol a Cholleagawl o fewn Lloegr a Chymru, gaffael dan Sêl Fawr Loegr ar eu côst a'i trau eu hunain un Copi cywir a pherffaith o'r A&T hon, ac o'r Llyfr dywededig cyn y pummed dydd ar hugain o fis Rhagfyr, mil Chwe-chant a Dwy a Thri-ugain; i'w gadw ac i'w gynnal gan y Deoniaid a'i Siapterau dywededig, a'i Gwrthrychiad yn ddiogel dros byth. Ac hefyd i'w ddwyn allan, a'i ddangos ym mhob Llys Record, cynnifer gwaith ag y gelwir arnynt i hynny trwy Gyfraith. Rhodder hefyd Copiau cywir a pherffaith o'r A&T hon ac o'r unrhyw Llyfr, i bob un o'r Llysoedd yn *Westminster*, ac i'r Tŵr Gwyn yn *Llundain*, i'w cadw a'i cynnal byth, gyd â Recordau y Llysoedd dywededig, a chyd â Recordau y Tŵr Gwyn, i'w dwyn hefyd i olwg ac i'w dangos ym mhob Llys lle bo'r achos yn gofyn. A'r Llyfrau dywededig hyn a engraffir dan Sêl Fawr Loegr, a holiar gan y cyfryw Wŷr a appwyntio Grās y Brenin i hynny dan Sêl Fawr Loegr, ac a gynharir a'r Llyfr Gweddïol arddodedig isod, a bid iddynt allu i ddiwygio a Chyweirio trwy ysgrien bob bair trwy gameymmeriad y Printiwr wrth Brintio yr unrhyw Llyfr, a phob peth cynhywsedig ynddo; A hwy a ficheriant mewn ysgrien dan eu llaw a'i Sêl, neu dan Law a Sel rhyw dri o honynt, yn niwedd yr un Llyfr, holi a chymharu o honynt y Llyfr hwnnw, a'i bôd yn canfod ei fod ef yn Gopi cywir a pherffaith: A'r Llyfrau dywededig, a phob un o honynt a engraffwyd fel hyn dan Sêl

Fawr Loegr, megis y rhagddywedwyd, a gyfrifir, a gymmerir, a fferir ac a esponir eu bod yn dda ac yn ddigonol yn y Gyfraith i bob rhyw Ddi-bennau a Pherywllion beth bynnag, ac a gyfrifir yn Recordau da, megis y Llyfr hwn ei hun arddodedig isod; Er neb ryw Gyfraith neu Ddefod ar neb ryw fôd yn y gwrthwynebd.

Darparer hefyd na bydd yr A&T hon na dim cynhywsedig ynddi yn argywedus neu niwediol i irenhinol Broffesor y Gyfraith ymhri-Ysgol *Rhydychen*, am a berthyno i Brebendiaeth *Shipton*, yn Eglwys Gadeiriol *Sarum*, unedig a Chyffylledig ar le yr un Brenhinol Broffesor o amser bwygilydd, gan y diweddar Frenin *Jago* o Goffadwriaeth wnytyddig.

Darparer yn wastad, lle mae yr unfed Articl ar Bymtheig ar hugain, o'r namyn un deugain Articlau y cytunwyd arnynt gan Arch-Esgobion ac Esgobion y Ddwy Dalaith, a'r holl Eglwyswyr yn y Gymanfa a gynhaliwyd yn *Llundain*, ym Mlwydtdyn ein Harglwydd, Mil pum Cant a dwy a Thri-ugain, er mwyn gochelyd amrafael opiniau, ac er mwyn cadarnhau Cyssondeb yn y wir Grefydd, yn y Geiriau hyn yn yn canlyn, fel,

Bod llyfr Cyffegriad Archelegobion ac Esgobion, ac Urddiad Offeiriad a Diaconiaid, a oloawya allan yn ddiweddar yn amser Edward y Chweched, ac a gadarnhawyd yr un amser trwy awdurdod Parliament, yn cynnwys ynddo bob peth angenrheidiol i gyfryw Gyffegriad ac Urddiad: ac nad oes ynddo ddim aglydd o hono ei hun yn ofergoelus, neu yn anniwol. Ac am hynny, pwy bynnag a gyffegriwyd neu a urddwyd yn ôl cynheddfau'r Llyfr hwnnw, er yr ail flwyddyn o'r unrhyw Frenin Edward byd yr amser ymma, neu yn ol hyn a gyffegri neu a urdder yn ol yr unrhyw gynheddfau, yr ydym ni yn oracnio bod y cyfryw rai oll wedi eu cyffegri a'i urddo yn jawm, yn drefnus, ac yn gyffreithlon.

O herwydd pa ham Enacther, A bid Enactiedig trwy'r Awdurdod ragddywededig, Bod pob Dodiad dwylaw a rodder neu a wnelor o hyn allan wrth y dywededig Articlau gan bob Diacon, Offeiriad, neu Eglwyswr, neu un arall pwybynnag a gymhellir trwy'r A&T hon neu ryw Gyfraith arall y s'n awr mewn grym, i ddodi ei Law wrth yr Articlau dywededig, a ddirnedir ac a gymmerir i gythaeddyd, ac a gyfedyrth (hyd a berthyno i'r dywededig Unfed Articl ar bymtheig ar hugain) at y Llyfr a gynnwys Ffurfi a Dull Gwneudur, Urddo, a Chyffegri Esgobion, Offeiriad a Diaconiaid a grybwyllir yn yr A&T hon, yn yr unrhyw Fodd a Dull ag y cyrhaeddai cyn hyn i'r Llyfr a ofodafid allan yn amser Brenin Edward y Chweched, yr hwn a grybwyllir yn y dywededig unfed Articl ar bymtheig ar hugain; Er dim yn y dywededig Articl, neu yn neb un Statut, A&T, neu Ganon arall a ydoedd neu a wnaethpwyd o'r blaen, mewn un modd yn y gwrthwynebd.

Darparer hefyd, Bod arferu a chadw ar droed etto yn Eglwys Loegr y Llyfr Gweddï Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau, a Chynheddfau a Seremonïau eraill yr Eglwys hon o Loegr, ynghyd â Ffurfi a Dull Urddo a Chyffegri Esgobion, Offeiriad a Diaconiaid, yr hwn a fu yn arferedig hyd yn hyn, ac yn ei herwydd a sefydlwyd trwy A&T Parliament yn y gynaf ac yn yr wythfed flwyddyn i'r Frenhines *Elizabeth*, hyd Ddyddgyl S. *Bartholomew* a fydd yn Mlwyddyn ein Harglwydd Dduw, Mil, Chwe-chant a dwy a Thri-ugain.

Y RHAGY MADRODD.

DOethineb Eglwys Loegr ydoedd, er pan gyn-
 ras y llniwyd iddi Liturgi Public, Cadw
 Cyfrwng y ddau Eichaf, na byddai ry fych
 i wrthod, na rhy hyblyg i oddef Cyfr-
 newid arno. Canys megis o'r naill du y nac Prawf
 fathredig yn dangos, dyfu o amrafael Anghym-
 mwyderau, lle y cyfnewidiwyd (heb fod Angen-
 rhaid eglur yn peri) y pethau trwy Bwyll da a fe-
 sydliaid; A'r rhai hynny gan mwyaf yn amlach, a
 dwysach na'r Drygau a amcanwyd eu diwygio trwy
 y cyfryw Newidiad. Felly, o'r tu arall, yn gym-
 maint a bod Ffuriau gosodedig o Wafanaeth Duw;
 a'r Cynheddau, a'r Seremonïau pwyntiedig i'w
 harfer ynddo yn bethau indifferent, a newidiadwy,
 ag a gyffir eu bod felly; Rhefwm yw eu newid
 a'i hail weddu ar ddwys a phwysfawr Yllyr, yn ol
 ag y bo amryw Angen yr Amseroedd a'r Achlysu-
 rau yn gofyn, modd y gwelo Gwŵr o Awdurdod
 o amser bwygilydd fod yn rheidiol neu yn fuddiol.
 Fel hyn y gwelwn ganiadau o'r Eelwys yn Nheyr-
 niaid amrafael Dywysogion o Goffadwriaeth ben-
 digedig, er pan ddechreuodd yr Adgweiriad, ar
 jawn a dwys y llythrau yn ei chymnell i hynny,
 gwneuthur y cyfryw Newidiadau mewn rhyw be-
 thau ag a fathwyd yn eu priod Amseroedd yn gym-
 mwys: Eichaf fely bu yn wastad safadwy yr holl
 Rannau cyfannol a hanfodol o honi yn un hyd
 heddyw, (yn gyftadl yn y Defnyddiau pennaf, ag
 yn ei llniaethiad a'i Threfn). Ac y safant etio yn
 gadarn ac yn ddysfog, er holl Anturiau offer, a
 Rhuthrau rhychwyllt a wnaed i'w herbyn pan rai
 anwaftad, & ddangosafant bob amser ychwaneg
 o Serch i'w Hewylls a'i Helw priod, nag o'r
 Ddyled sydd amynt i'r Public.

Trwy ba Foddion anaddas, ac i ba Ddibenion
 trwy, y daeth bwrw heibio arfer y Liturgi (er
 ei bod yn orchymynnedig trwy Gyfeithiaid y
 Deyrnas, y cyfryw na diddymwyd erioed etto)
 dros Amseroedd y diweddar Helbul trwy anhap-
 nos, rhy hysbys yw i'r Byd, ac nid oes gennym
 Ewyllys ymuni i'w hadgoffau. Eichaf pan, ar dded-
 wydd Edfrydiad Eras y Brenin, ydd oedd tebygol
 ymlith pethau eraill y dychwelai heffyl ar un-waith
 Arfer y Liturgi (canys erioed ni diddymwyd hi
 trwy gyfraith) oni wnaid Cais cyflym i'w rhagflacnu
 hi; y rhaf a'i gwneachant yn fwyaf rhann o'i gor-
 chwyl dan y Gamrwyg ddiweddar i ddwyn y
 Gwerin i ddifafia arni hi, a ganfuant y per-
 thynai iddynt am y dalai eu Cymmeriad da, a'i
 Helw (o ddieithr iddynt rwyddgydnabod eu Ham-
 rysfuedd, yr hyn beth anhawdd jawn dwyn y
 cyfryw Wŷr i'w wneuthur) a'i llawn egni wrth-
 laid ei dwyn hi i fewn eilwaith. A thu ag ac hyn-
 ny y tanned ar led liaws o Lyfrau bach yn erbyn
 y Llyfr Gweddî Gyffredin, yr adriwyd yr hen
 Wrthrefymau, ac yr arddodwyd rhai o newydd
 ychwaneg nag a wnaethid o'r blaen, fel ydd ai
 yn unchwydd eu nifer. Ar fyrr, llawer Tacr-ym-
 gas a wnaethpwyd at Ras a Mawredd y Brenin,
 am gael adchwilio y Llyfr dywededig, a chael newid
 i'w ddo, ac ychwanegu atto y cyfryw beithau a dy-
 bydd yn gymmwys er esmwychedra i dyner Gyd-
 wybodaau (y gweiniaid:) yr hyn beth ein Har-
 gwydd Brenin, o'i ddwiliol Duedd i'w roddi Bod-
 lonrwydd (cyn-belled a thrwy Refwm y gellid
 diſgwil) i'w Ddeiliaid oll, o ba Hygoeidd byn-
 nae, yn rhwydd-rasol a ganiataodd.

Yn yr hon ail Olygiad ni a ymroffom i gadw yr
 unrhyw arddymmer a welwn ei harferu ar y cy-
 ffelyb achos yn y cynamferoedd. Am hynny, o'r
 amrafael Newidiau a ddygwyd ger ein bron,
 bwriadom heibio gynifer oll yn gyftadl a dywy-
 sent Afiwydd ar eu holl (megis yn dirlgel daro ar
 ryw Athrawiaeth ofodedig, neu ryw Ddiesod gan-

moladwy yn Eglwys Loegr, neu yn hytrach holl
 Eglwys Gatholig Crist,) a'r cyfryw na arwyddo-
 caent ddim, eithr oeddynt lwyrr-waglaw a gorwag.
 Ond y cyfryw Newidiadau a ddygwyd (attom gan
 bwy bynnag, dan ba Rith, neu i ba Berwyl byn-
 nag) a welem ar ryw Fesur yn llefol a buddiol,
 nynt o wir Barodrwydd Ewyllys a ymfodlonafom
 ynddynt: nid o herwydd ein cymmell trwy nerth
 Argwment i hynny, i'n hargyoeidd y gorfyddai
 gwneuthur y Newidiadau dywededig: Canys llawn
 ddiogel yw gennym yn ein Meddyliau (ac wele ni
 ymma yn proffesu hynny i'r Byd oll) nad yw y
 Llyfr, megis yr ydoedd o'r blaen wedi ei sefydlu
 trwy gyfraith, yn cynnwys ynddo ddim yngwrth-
 wynebi i Air Duw, nac i Athrawiaeth jachus, na
 dim na allo Gŵr dwiliol â chydwybodd dda ei ar-
 ffer ac ymdarostwg iddo, ac na ellir ei jaw-
 amddiffyn yn erbyn pwy bynnag a'i gwrthwynebo;
 o's caniateir iddo Gwymeriad cyfiawn a hygar, y
 cyfryw o wir lawder cyffredin ag a ddylid ei
 roddi i bob Ygrifenadau Dynion, yn enwedig y
 cyfryw a ofodir allan trwy Awdurdod, ac yn gy-
 fartal a'r cyfeithiaid rhagoraf o'r Ygyrthur
 lân ei hun. Am hynny ein Diben cyffredinol ni
 yn hyn o waith-ydoedd, nid bodloni nac un Blaid
 nac arall yn neb rhyw un o'i Goffynion anrhefym-
 mol; ond gwneuthur yr hyn i'r eithaf o'n Dy-
 alldwriaeth ni, a ddimadafom a dueddai fwyaf at
 Ddifynniad Heddwch ac Undeb yn yr Eglwys,
 i beri Pareh ac i annog i Ddwiloldeb a Defosiwn
 ym Mhublic Wafanaeth Duw &ac i dorri ymmaith
 Achlysur oddiwrth y sawl a geiffant Ganllaw i
 wrthdadau, a chynhennu yn erbyn Liturgi yr
 Eglwys. Ac am a berthyn i'r Amrywiadau oddi
 wrth y Llyfr cyntaf, na un bynnag ai trwy Gyf-
 newidiad, Anghwanegiad neu fodd arall, gwa-
 sanathed hyn o gyfrif yn gyffredinol; Gwnaeth-
 pwyd y rhan fwyaf o'r Cyfnewidiadau, naill ai
 yn gyntaf er manylach gyfarwyddo y Gweinido-
 gion ar bob rhan o Wafanaeth Duw; a hyn a wna-
 i yn bennaf yn y Calendr a'r Rubric: Neu yn ail
 er adrodd yn briodolach ryw Eirtan neu Ddywed-
 iadau a arferwyd gynt, trwy leferydd cyffonach i
 Dafodiaeth yr amlerau presennol, ac er mwyn
 egluro yn amlyceach ryw Eirtan a Dywediadau
 eraill a dydynt Arwyddocâd amwys, neu a oeddynt
 hylithr i Gamgwymeriad. Neu yn drydydd, er
 adrodd yn rhuglach y cyfryw Rannau o'r Ygyrthur
 lan, a ddoded o fewn y Liturgi, y rhai yn awr a
 drefnwyd i'w darllen; yn enwedig yn yr Epistolau
 a'r Efengylau, ac amrafael leoedd eraill, yn ol
 Cyfeithiad diweddas y Bibl. A barnwyd yn gym-
 hesur anghwanegu yn eu gweddus leoedd, ryw
 Weddiau, a Ffuriau o Ddiolwch wedi eu cym-
 hwyso i Achlysurau priodol; yn bennodol, i'r
 sawl y sy' ar y Mor, gyd â Gwasanaeth am Fedydd
 y sawl sydd o Oedran addfeddach; yr hwn er nad
 oedd mor angenrheidiol pan llniwyd y Llyfr cyn-
 taf, er hynny o herwydd Cynnyddiad Anabaptisim,
 a ymlugodd i'n mysg ni trwy Benrhydd-der yr
 Amseroedd diweddar, a aeth yr awr hon yn angen-
 rheidiol, ac a all fod yn fuddiol rhag llaw i
 fedyddio Priodorian yn ein Planwledydd tramor,
 ac eraill a droer i'r Pfydd. Oa oes a ddeifyddio
 Gyfrif hysbyfach o bob Cyfnewidiad yn un rhan
 o'r Liturgi, cymmered y Bocs i gyd-gymharu y
 Llyfr hwn a'r cyntaf: nid oes amman na chaiff
 weled yn eglur yr achos a oedd o'r Cyfnewid.

A chan i ni ymgynio fel hyn i dalu ein Dyled-
 swydd yn hyn o Orchwyl pwysfawr, megis dan
 Olwg Duw, ac i gymmeradwyo ein purdeb yn y
 peth (hyd a oedd ynnom) i Gydwybodaau pawb
 oll; er bod yn hysbys i ni mai amhossibl yw bod-
 loni pawb (pan fo'r fath Amrywiaeth o Achryll-
 o Ffanti.

o Ffanti, ac o briod Elw yn y Byd ;) ac nad allwn ddiigwyl y bydd i Wyr o Yfrydoedd terfysig, gorphwylus a chyndynniog myfodloni i ddim o'r dduf ymar, a ellir ei wneuthur gan neb arall ond ganddynt hwy eu hunain : er hynny i gyd y mae

gennym oibaith da am a gylwynir ymma, ac a bolwyd yn ddiwyd iawn ac a ddiheurwyd gan Gymmanfydd i ddwy Dalaith, y derbynir ei hefyd ac y cymerir yn dda gan gynifer oll o Feibion Eglwys Loegr ag fy fobr, heddychol, agwir gydwibodus.

¶ Am Wafanaeth yr EGLWYS.

NI bu erioed ddim wedi ei ddychymygu mor ddiball, neu wedi ei gynerthu mor gadarn, trwy Synnwyr Dyn, yr hwn mewn yspaid amser ni's llygrwyd : megis, yn mhllith pobau eraill, y mae yn eglur ddigon wrth y Gweddiau cyffredin yn yr Eglwys, y rhai a elwir yn fathredig, *Gwafanaeth Duw* : Bonedd a Dechreuad cyntaf pa rai, pes chwiell am danynt ym'g gwaich ein hen Dadau, fe geid gweled nad ordeiniwyd y Gwafanaeth hwnnw, ond er Amcan daionus, ac er mawr Ddyrchafiad Duwioldeb. Canys hwynt-hwy a drefniant y matter felly, fel y ddarllenid yr holl Fibl drosto (neu y rhan fwyaf o hono) unwaith yn y Flwyddyn : gan amcanu wrth hynny, fod i'r Gwyr llen, ac yn enwedig i'r fawl a fyddent Weinidogion y Gynulleidfa, allu (trwy fynych ddarllen a myfyrio Gair Duw) fod wedi ymddarparu i Dduwioldeb, a bod hefyd yn aplach i annog eraill trwy Ddysgeidiaeth jachus, i'r un peth, ac i allu gorthrechgu Dadl y rhai a wrthwynebit y gwirionedd. Ac ym-mhellach, fel y gallai'r bobl (trwy glywed beunydd ddarllen yr Yfrythur lan yn yr Eglwys) gynyddu yn wastad iwyf mewn gwybodaeth am Dadu, a dysod i garu yn gynhefach ei wir Grefydd ef.

Ond er ys talm o Flynyddoedd, y darfnweddio, torri, ac egeuluso'r dduwiol a'r weddus Drefn ymma o waith yr hen Dadau, trwy blannu i mewn yn ei lle Historïau amheus, Legendau, llaw o Attebion, Gwerli, Adwerli gweigion, Cofiadwriaethau, a Seneddolion ; megis yn gyffredinol pan ddechreuid un llyfr o'r Bibl, cyn darlod darllen tair neu bedair Pennod o hono, y cwbl, ond hynny a adewid heb ei ddarllen. Ac yn y wedd hon y dechreuid llyfr *Elyas* yn yr *Aofent*, a llyfr *Genesis* yn *Septuagesima* ; Eithr eu dechrau a wnaid yn unig, heb orphen eu darllen byth. A'r un ffynyd yr arterid am lyfrau eraill o'r Yfrythur Lan. A chyd â hynny, lle mynnai *S. Paul*, fod dywedyd y cyfryw iaith wrth y bobl yn yr Eglwys, ag a allant hwy ei dyall a chaffael Llesad o'i chlywed ; y Gwafanaeth yn yr Eglwys hon o *Loegr* (er ys llawer o Flynyddoedd) a ddarllenwyd yn *Lladin* i'r Bobl, yr hwn nid oeddynt hwy yn ei ddyall ; ac felly yr oeddynt yn unig yn clywed a'i Clustiau, ond eu Calonau, a'i Hyspyn, a'i Meddwl oedd yn ddiadeilad oddiwrtho. Ac heb law hynny er darlod i'r hen Dadau barthu'r Salmau yn faich ran, a phob un o honynt a elwid *Noſturn*, yn awr er yn hwy o amfer, ychydig o honynt a ddywedid beunydd, gan eu mynych ad-ddwyedyd a gadu y darn arall hebio, heb yngan un gair. Gyd â hynny, Nifeiri a Chaledrwydd y Rheolau y rhai a elwid y *Pica*, ac amrafael Gyfnwidiu Gwafanaeth, oedd yr achos, fod mor galed ac mor rhwystrus droi at gyfodau y Llyfr yn unig ; megis yn fynych o amfer y byddai mwy o drallod yn chwilio am y peth a ddarllenid, nac yn ei ddarllen wedi ei gael.

Felly wrth ystyried yr Anghymmesurwydd hynny, fe a ofodir ymma y cyfryw Drefn, fel y diwygir yr unriyw berthau. Ac er mwyn Parodrwydd

yn y matter ymma, y tynnwyd Calendar i'r unrhyw bwrpas, yr hwn fydd eglur a hawdd ei ddyall, ym mha un (hyd y gellid) y gosodwydallan wedd i ddarllen yr Yfrythur lan, fel y gwneleir pob peth mewn trefn, heb wahanu un ddarn o honi oddi wrth ei gilydd. Ac o blegid hyn y toriwyd ymmaith *Antheumat*, *Respondau*, *Inkitoriau*, a chyfryw wag berthau amherthynol, ag oedd yn torri cwsr cyfan ddarllenid yr Yfrythur.

Etto gan nad oes fodd amgen, na byddo angen-ercheidol bod ymhell Reol ; am hynny y gosodwyd ymma ryw reolau, y rhai megis nad ydynt ond ychydig o Nifer, felly y maent yn rhwydd, ac yn hawdd eu dyall. Wrth hynny mae i chwi ymma Ffur ar weddio, (tu ag at am ddarllen yr Yfrythur lan) yn gwbl gyflon a Meddwl ac Amcan yr hen Dadau, ac o lawer yn twy llefol, a chymmwys, na'r un yr oeddid yn ddiweddar yn ei arfer. Y mae yn twy llefol, o achos bod ymma yn gadu allan lawer o berthau, o ba fawl y mae rhai heb fod yn wir, rhai yn amheus, rhai yn wag ac o ofergoel ; ac nid ydys yn ordeinio darllen dim ond pur wir Air Duw, yr Yfrythur lan, neu y cyfryw a seilir arni yn eglur, a hynny yn y cyfryw iaith a Threfn ag y fydd eimwythaf a hawit eu dyall gan y darlencwyr, a'r gwrandawwyr. Y mae hefyd yn twy cymmwysafol, yn gyflon o herwydd ei fyrted, ac o herwydd eglured ei Drefn, ac o herwydd bod y Rheolau yn ychydig o Nifer ac yn hawdd. A chyd a hynny, wrth y drefn hon, nid rhaid i'r Curadiad un llyfr arall i'w Gwafanaeth cyffredin, ond y llyfr hwn a'r Bibl. O herwydd pa ham, nid rhaid i'r bobl fyned mewn cymmaine o draul am lyfrau ag y byddent amfer a fu.

A le bu ym mlaenllaw Amrafael mawr wrth ddywedyd a chanu yn yr Eglwys o fewn y Deyrnas hon, Rhai yn canlyn Arter *Salisbury*, rhai Arter *Hensford*, rhai Arter *Bangor*, rhai Arter *Efrang*, a rhai eraill Arter *Lincoln* : yn awr o hyn allan ni bydd i'r holl Deyrnas ond un Arfer. Ac o barna heb fod y Pfordd hon yn fwy poenus, o achos bod yn rhaid darllen pob peth ar y Llyfr, lle o'r blaen o herwydd mynych ddywedyd, y gwyddent lawer peth ar Dafod leferydd ; o's y cyfryw rai a gyd-bwyfant eu Llafur, ynghyd a'r Gwybodaeth a gaffant beunydd wrth Ddarllen ar y Llyfr, ni wrthodant hwy y Boen wrth weled maint y Budd a dyf o hyn ymma.

Ac yn gymmaint ag na ellir gosod dim allan gan mwyaf mor eglur, ag na chyfodo Petrusder wrth ymarfer o hono : I oftegu pob cyfryw Amrafael (o chyfyd yr un) ac am Ddofparth pob rhyw Betrusder ynghylch y Modd a'r Weddy mae dyall a gwneuthur, a chwblhau pob peth a gynhwyir yn y Llyfr hwn ; y Partiau a fyddent yn ammau felly, neu a fyddent yn cymmyrdd y dim mewn amrafael Foddion, a ant at Esgob yr Esgobaeth, yr hwn wrth ei ddoethineb a rydd Drefn, er llonyddu, a heddychu y ddadl, trwy na byddo y drefn honno yn wrthwyneb i ddim a'r y fydd yn y Llyfr hwn. Ac o bydd Esgob yr Esgobaeth mewn dim Petrusder, yna efe a all anfon am Hyspyrwydd at yr Archelgob.

LR bod yn oftedig, fod pob peth a'r a ddarllenir ac a genir yn yr Eglwys, yn yr Faith Gymraeg, er mwyn adeiladu y Gynulleidfia : er hynny nid ydy yn medawl pan ddywedob neb Blygain a Golfer gartref, na daichon efc eu dywedya ym mba Faith bynnag a ddyallo.

A phob Offeiriad a Ddiseon fydd rwywedig i ddywedya beunydd y Foreuol, a'r Brydn hawwol Wedd, naill ai yn neillduol ai ar ofteg, oddaithir bod rhwystr

arnynt trwy glefyd neu o ran achos arall tra-angw-rheidol.

A'r Curad, Ief y Periglor, a fo yn gwasanaethu ym mhob Eglwys blwyf neu Gapel, ag efc gartref, heb luddiaa rhefymmol arno, a ddywed y Gwasanaeth hwnnw yn yr Eglwys blwyf neu y Capel lle y bo efc yn gwasanaethu, ac a bair ganu cloch iddo amser cymbebur, cyn y aechreno, modd y gallo y Bobl ddyfod i wrando Gair Duw, ac i weddio gyd ag efc.

¶ Am Seremoniau, pa ham y diddymmwyd Rhai, ac y cedwir eraill.

OR Seremoniau arferedig yn yr Eglwys ag y bu eu Codiad o Ordinhad Dŷn, dychymmygwyd Rhai ar y cynraf o Feddwl duwiol, ac i Berwyl da; eithr trôwyd o'r diwedd i Wagedd ac Oferegol: Eraill a ddac-zhant i fewn i'r Eglwys trwy Ddefosiwn anisbwyll, ac o Zel heb Wybodaeth; Ac o herwydd cyddwyn â hwynt ar y cynaf, cynnyddasant i'w camarferu fwy-fwy beunydd, a'r rhai hyn a haeddafant, nid yn unig o blegid eu Haffes, ond hefyd o blegid iddynt ddallu i'r Bobl yn ddifawr, a chaddu-gogoniant Duw, eu torri ymmaith, a'i bwrw heibio yn llwyr: Y mae eraill, y rhai er eu dychymmyg gan Dŷn, etto gwelwyd yn dda eu cadw, er mwyn Trefn weddus yn yr Eglwys, (i'r hyn beth y dychymmygwyd hwy gynaf) nid yn llai, nac o herwydd eu bod yn gwasanaethu er Adeiladaeth, ar yr hwn (medd yr Apostol) y dyliid cyfeirio pob peth a wnelir yn yr Eglwys.

Ac er nad yw cadw neu efcgluso Seremoni, o hono ei hun, ond peth dyflyr; etto nid bai bychan yngolwg Duw, yw trofeddu a thorri Urd a Rheolaeth gyffredin, trwy Gyndytrwydd a Dirmyg. Gwneler pob peth yn eich mylg (medd S. Paul) mewn trefn weddaidd a ddydwy: Yr hon Drefn nid eiddo Pobl breifaf ei hapywyntio; am hynny na chymmered neb arno ac na rhyfedd na threfnu, na newid un Ofododiaeth buble neu gyffredin o fewn Eglwys Grift, ond y fawl a elwir ac a awdurdodir yn gyfreithlawn i hynny.

A chan fod yn awr amryw feddyliau gan bobl o'n hamfer ni, hyd pan debygo Rhai yn beth pwysfawr mewn cydwybod, ymado a'r tippyn lleiaf o'i Seremoniau, y maent felly wedi ymroddi i'w hen Ddefodau; y mae Rhai hefyd o'r eu arall, a'i Gwryn y gymmant ar bob Amheutun, fely chwynnethell newyddu pob peth, a dirmygant yr hen cynhellent na fydd dim wrth eu bodd hwy, ond y fy newydd-beth; Gwelwyd yn gymmwns, na edrychid cymmaint am foddliâu a bodloni yr un o'r ddwylyw, ag ar wneutur wrth Fodd Duw, ac ar Les pob un o honnyr hwy. Ac etto fel na rwystrer neb, a aller ei fodloni â Rhefwm eglur, Golodir i lawr ymma Achosion pennodol, pa ham y bwriwyd ymmaith rai o'r Seremoniau gnottedig, a pha ham y cynhellir ac y cedwir eraill etto ymhellach.

Rhai a fwrwyd ymmaith, O blegid cynnyddafai eu Gorllawn a'i Hamlder yn y Dyddiau diwedda-zaf hyn, hyd onid aethai eu baich yn anoddef; Am y rhai y cwynodd S. Awstin yn ei amser efc, gynnyddu eu rhifed mor ddifawr, hyd onid oedd Sâd y bobl Griftianogol mewn gwaeth cyflwr o'i plegid, nag oedd ciddo'r Juddewon. Ac efc a gynghorodd fwrw ymmaith y fâth Iau a Baich, tra gwasanaetha'r amfer i wneutur hynny yq ddistaw heb derfyll. Eithr beth a ddywedafai S. Awstin, pe gwellai y Seremoniau a arferid yn ddiweddar yn ein plith ni; i'r rhai nid oedd y Lliaws a arferid yn ei amser efc i'w cystadlu? Cymmaint oedd gorllawn Liaws ein Seremoniau, a bagod o honnynt mor dywyll, hyd pan oeddyn y

dyfsgu ac yn tywysu, yn hytrach nag yn mynegi, ac yn gosod allan ddaioni Crist i ni. Heb law hyn i gyd, nid cyfraith Seremoniaidd yw Elenig Grift, (fel ydd oedd rhan fawr o Gytraith Moses) eithr Crefydd i wasanaethu Duw, nid yw Nguethiwed Ffigur, neu gysgod, eithr yn Rhydd-did yr Ysbryd; gan ymfodloni i gynnifer o Seremoniau ag a wasanaethu i Drefn weddaidd, a Rheolaeth dduwiol, a'r cyfryw ag a ymgyddwys i gyffroi pwl Feddwl Dŷn i goho ei Ddyled i Dduw, trwy ryw Arwydd eglur ac amlyg, i'w Adeiladaeth. Ymhellach etto, yr achos pwysfawroccaf o ddiddymmu rhai Seremoniau, camarferwyd hwy cyn belled, mewn rhan o herwydd dallineb gaugrefyddol y rhai anghywraint ac annysgedig; ac mewn rhan trwy annigonol gybydd-dra y cyfryw a geisient eu helw a'i budd eu hunain yn hytrach na Gogoniant Duw; fel nad oedd hayach fodd i symmud y Camarferau, a'r peth etto yn sefyll.

Eithr yn awr, am y Rhai ond antur a rwystrir, o herwydd cadw etto rai o'r hen Seremoniau, o's ystyriant nad yw bosibl cynnal Trefn a Rheolaeth heddychlaw yn yr Eglwys heb rai Seremoniau, cânt yn hawdd weled, fod achos cyfreithlawn iddynt newid eu Meddyliau. Ac o's mawr ganddyn fod yr un o'r rhai hyn yn sefyll, ac yn well ganddyn lunio y cwbl o newydd, eithr gan iddyn ganiarâu mai cymmwns yw cael rhyw Seremoniau, dda, lle gellir yn dda arfer yr hen, nid oes fodd iddynt wrth reſwm argyocddi yr hen, yn unig am eu bod yn hen, heb ddadguddio eu gwall Synwyr eu hunain: Canys o's felly y mae, hwy a ddylent roddi Parch iddynt o herwydd eu Heneiddrwydd, o's mynnant ddangos fod yn hoflach ganddyn Undeb a Chordiad, nag Innofafynau, a Newydd wyniau, yr hyn (cymhellent ag y gall hynny gytuno â gosod allan Ffydd Grift) y fydd bob amfer i'w ochelyd. Ym mhellach etto, i'r cyfryw ni bydd achos cyfiawn i feio ar y Seremoniau a adawyd: Canys megis y bwriwyd allan y rhai a gam-arferid fwyaf, ac a oeddyn yn Faich ar Gydwybodau dynion heb achos; Felly y, lleill a gedwir o'r mwya Rheolaeth a Threfn, ac a ellir ar achosion cyfiawn eu hangenu a'i newiduo, am hynny nid ydynt i'w barnu yn unfri â Chyfraith Dduw. Ym mhellach drachefn, nid ynt Seremoniau tywyll nac aflafar, ond a ofodir allan fel y gallo pob dŷn ddimad beth y maent yn ei arwyddocâu, ac i ba ddeunydd y maent yn gwasanaethu; fel nad rhaid fawr uno'n y camarferir hwy rhag llaw, fel y lleill o'r blaen. Ac yn gwneutur hyn, nid ym yn condemnio yn Genedl arall, nac yn gosod dim, namyn i'n Cenedl ein hun; canys cymhefur yw yn ein barn ni, fod i bob Gwlad arferu y cyfryw Seremoniau a welont hwy yn orau i ddychrafu Anrhydedd a Gogoniant Duw, a thebyccaf i ddwyn eu pobl i fuchedd berffaith a duwiol, heb nac Amryfuedd na Chofl-grefydd; A dodi o honnynt ymmaith bechau eraill a ganfyddant o amfer bwr gŷydd eu camarferu, megis yn fynych y digwydd ar amrafael foddion, mewn amrafael Wledydd yn Ordinhadu Dynion.

¶ *T Drefn pa wedd yr appwyntir darllen y Sallwyr.*

Y Sallwyr a ddarllenir drosto unwaith bob Mis, fel yr appwyntir yno, ar foreuol a phrydnhawol Weddi: Eithr yn *Cwefrwr* y darllenir yn unig hyd yr *Wychfed* ar hugain neu y Nawfed dydd ar hugain o'r Mis.

A lle y mae i *Jonor, Mawrth, Mai, Gorphenaf, Awst, Hydref, a Rhagfyr*, Un ar ddeg ar hugain o ddyddiau bob un, te a ordeiniwyd fod darllen y dydd diwaeaf o'r Misodd hynny, y Salmu a ddarllenwyd y dydd o'r blaen, fel y gallu y Salmu ddechrau drachefn y dydd cyntaf o'r Mis a fyddo'n canlyn.

A lle y cyfrennir y bedwaredd Salm ar bymtheg ar ôl can yn ddwy ran ar hugain, a'i bod yn rhy

hŷr i'w darllen ar unwaith, fe a drefnwyd na be darllen uwch law pedair neu bump o'r rhannau hynny ar un amser.

Ac ar ddiwedd pob Salm, a phob rhan o'r bedwaredd Salm ar bymtheg ar ôl can, dyweder yr Hymn ymma,

Gogontant i'r Tad, ac i'r Mab, ac i'r Tsbryd Glan,

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Noda, Fod y Sallwyr yn canlyn Do-barthiad yr *Hebreaid*, a Chyfieithiad y Bibl mawr *Cymraeg*, a osodwyd allan gan *Risard Davies Elgob Llani Elwy*, yn y Flwyddyn, MDCXX.

¶ *T Drefn pa wedd yr appwyntiwyd bod darllen y rhan arall o'r Tsgrythur Lan.*

Y R Hen Destament a osodwyd yn Llithoedd cyntaf ar foreuol a phrydnhawol Weddi, ac felly y rhan fwyaf o hono a ddarllenir unwaith bob Blwyddyn fel yr appwyntir yn y Calendar.

Y Testament Newydd a osodwyd yn ail Llithoedd, ar foreuol a phrydnhawol Weddi, ac a ddarllenir drosto mewn trefn bob Blwyddyn deirgwaith, heb law'r Epistolau a'r Efangylion: oddfeithr Dadguddiad *Joan*, o'r hwn y gosodwyd bod rhyw Llithoedd priod ar amrafael Wyliau.

Ac i wybod pa Lithoedd a ddarllenir bob dydd, myn gael y Dydd o'r mis yn y Calendar yn canlyn, ac yno y ca'i ddyall y pennodau a ddarllenir yn

Llithoedd ar foreuol a phrydnhawol Weddi, oddfeithr y Gwyliau symmudol yn unig, y rhai nid ynt yn y Calendar, a'r anysymmudol lle y gadewir Adwy yngholofn y Llithiau. Llithiau priod i'r holl ddyddiau hynny a gair yn Nhabl y Llithoedd priod.

A rhaid yw nodi hyn ymma, pa bryd bynnag y byddo Salmu neu Lithoedd priod wedi eu gosod, yna y Salmu a'r Llithoedd gosodedig yn y Calendar (o's amgen) a faddewir dros yr amier hynny.

Rhaid yw nodi hefyd, fod y Colcê, yr Epistol, a'r Efangyl, a osodir ar y Sul, yn gwaiaaethu dros yr holl Wythnos rhag llaw, lle ni's trefnwyd yn amgenach yn y Llyfr hwn.

¶ Pennodau

¶ Pennodau neillduol neu briodol i'w darllen ar Foreuol a Phrydnhawinol Weddi, ar y Suliau, a Gwyliau eraill trwy'r holl flwyddyn.

¶ *Llithiau priod i'r Suliau.*

<i>Suliau yr Adfent.</i>	<i>Phygain.</i>	<i>Gosber.</i>
1	Efay 1	Efay 2
2	5	24
3	25	26
4	30	32
<i>Suliau gwedi Nidolig Crist.</i>		
1	37	38
2	41	43
<i>Suliau gwedi'r Ystywl.</i>		
1	44	46
2	51	53
3	55	56
4	57	58
5	59	64
6	65	66
<i>Septuagesima.</i>	<i>Genef. 1.</i>	<i>Genef. 2</i>
<i>Sexagesima.</i>	3	6
<i>Quinquagesima.</i>	9 h. w. 20	13
<i>Y Grawys.</i>		
<i>Y Sul cyniasf.</i>	19 h. w. 30	22
2	27	34
3	39	42
4	43	45
5	<i>Ecfod. 3</i>	<i>Ecfod. 5</i>
6		10
1 Llich.	9	Heb. 5 hyd w. 11
2 Llich.	<i>Matth. 26</i>	
<i>Dydd Pŷg.</i>		
1 Llich.	<i>Ecfod. 12</i>	<i>Ecfod. 14</i>
2 Llich.	<i>Rhuf. 6</i>	<i>Ath. 2. gw. 22.</i>
<i>Suliau gwedi'r Pŷg.</i>		
1	<i>Num. 16</i>	<i>Num. 22</i>
2	23, 24	25
3	<i>Deur. 4</i>	<i>Deur. 5</i>
4	6	7
5	8	9
<i>Y Sul gwedi'r Dy-chafael.</i>	12	13
<i>Y Sul-gwyn.</i>	(w. 18)	
1 Llich.	<i>Deur. 16 hyd</i>	<i>Efay 11</i>
2 Llich.	<i>Ath. 10 gw. 34</i>	<i>Ath. 19 hyd w. 21</i>
<i>Sul y Drindod.</i>		
1 Llich.	<i>Genef. 1</i>	<i>Genef. 18</i>
2 Llich.	<i>Matth. 3</i>	<i>1 Joan 5</i>
<i>Suliau gwedi'r Drindod.</i>		
1	<i>Jofua 10</i>	<i>Jofua 23</i>
2	<i>Barn. 4</i>	<i>Barn. 5</i>
3	<i>1 Sam. 2</i>	<i>1 Sam. 3</i>
4	12	13
5	15	17
6	<i>2 Sam. 12</i>	<i>2 Sam. 19</i>
7	21	24

	<i>Phygain.</i>	<i>Gosber.</i>
8	1 Bren. 13	1 Bren. 17
9	18	19
10	21	22
11	2 Bren. 5	2 Bren. 9
12	10	18
13	19	23
14	<i>Jarem. 5</i>	<i>Jerem. 22</i>
15	35	36
16	<i>Ezec. 2</i>	<i>Ezec. 12</i>
17	14	18
18	20	24
19	<i>Dan. 3</i>	<i>Dan. 6</i>
20	<i>Joel 2</i>	<i>Mic. 6</i>
21	<i>Habac. 2</i>	<i>Diar. 1</i>
22	<i>Diar. 2</i>	3
23	11	12
24	13	14
25	15	16
26	17	19

¶ *Llithiau priodol neu neillduol i bob Dydd Gwyl.*

	<i>Phygain.</i>	<i>Gosber.</i>
<i>St. Andreaw.</i>	<i>Diar. 20</i>	<i>Diar. 21</i>
<i>St. Tomas Ap.</i>	23	24
<i>Nidolig Crist.</i>		
1 Llich.	<i>Efay 5 hyd w. 8.</i>	<i>Efay 7 gw. 10 hyd w. 17</i>
2 Llich.	<i>Luc 2, hyd w. 15.</i>	<i>Titus 3 gw. 4. hyd w. 9.</i>
<i>St. Stephan.</i>		
1 Llich.	<i>Diar. 28</i>	<i>Preg. 4.</i>
2 Llich.	<i>Ath. 6, gw. 8. a'r 7. ben. hyd w. 30.</i>	<i>Ath. 7 gw. 30. hyd w. 55</i>
<i>St. Joan.</i>		
1 Llich.	<i>Preg. 5</i>	<i>Preg. 6.</i>
2 Llich.	<i>Dadg. 1.</i>	<i>Dadg. 22</i>
<i>Dydd y Gwirioniasid.</i>	<i>Jer. 31 h.w. 18.</i>	<i>Doeth. 1</i>
<i>Dydd yr Enweddiad.</i>		
1 Llich.	<i>Gen. 17</i>	<i>Deur. 10 gw. 12</i>
2 Llich.	<i>Rhuf. 2.</i>	<i>Colof. 2.</i>
<i>Ystywl.</i>		
1 Llich.	<i>Efay 60</i>	<i>Efay 49</i>
2 Llich.	<i>Luc 3 hyd w. 23</i>	<i>Joan 2 hyd w. 12</i>
<i>Troad St. Paul.</i>		
1 Llich.	<i>Doeth. 5</i>	<i>Doeth. 6</i>
2 Llich.	<i>Ath. 22, h. w. 22</i>	<i>Ath. 26</i>
<i>Puredigaeth Mair Forwyn.</i>	<i>Doeth. 9</i>	<i>Doeth. 12</i>
<i>St. Matthias.</i>	19	<i>Ecclus. 1</i>
<i>Cannadws ein Hargymyddes.</i>	<i>Ecclus. 2</i>	3
<i>Dydd Merchur cyn y Pŷg.</i>		
1 Llich.	<i>Hofea 13</i>	<i>Hofea 14</i>
2 Llich.	<i>Joan 11, gw. 45</i>	
<i>Dydd Fou cyn y Pŷg.</i>		
1 Llich.	<i>Daniel 9</i>	<i>Jer. 31</i>
2 Llich.	<i>Joan 13</i>	

Llithiau priod, &c.

Gwener y Cresgitha.	Phygain.	Gosber.	Dydd Mawrth y Sulgwyn.	Phygain.	Gosber.
1 Lith.	Gen. 22 hyd w. 20	Efay 53	1 Lith.	1 Sam. 19, gw. 18	Daut. 30
2 Lith.	Joan 18	1 Pedr 2	2 Lith.	1 The. 5, gw. 12 hyd w. 24	1 Joan 4, hyd w. 14
Nos Bafg.			St. Barnabas.		
1 Lith.	Zech. 9	Ecfod. 13	1 Lith.	Ecclus 10	Ecclus 12
2 Lith.	Luc 23, gw. 50	Heb. 4	2 Lith.	Act. 14	Act. 15, hyd w. 36
Dydd Llun Fafg.			St. Joan Fe- dyddiwr.		
1 Lith.	Ecfod. 16	Ecfod. 17	1 Lith.	Malach. 3	Malach. 4
2 Lith.	Math. 28	Act. 3	2 Lith.	Marth. 3	Math. 14, hyd w. 13
Dydd Mawrth Fafg.			St. Pedr.		
1 Lith.	Ecfod. 20	Ecfod. 32	1 Lith.	Ecclus. 15	Ecclus 19
2 Lith.	Luc 24, hyd w. 13.	1 Cor. 15	2 Lith.	Act. 3	Act. 4
St. Marc.	Ecclus 4	Ecclus 5	St. Fago.	Ecclus 21	Ecclus 22
St. Phylis a St. Fago.			St. Bartholo- meus.	24	29
1 Lith.	7.	9	St. Mathew.	35	38
2 Lith.	Joan 1, gw. 43		St. Michael.		
Dydd y Dy- chafael.			1 Lith.	Gen. 32	Dan. 10, gw. 5
1 Lith.	Deut. 10	2 Bren. 2	2 Lith.	Act. 12, hyd w. 20.	Jud. gw. 6, hyd w. 16
2 Lith.	Luc 24, gw. 44	Eph. 4, hyd w. 17.	St. Luc.	Ecclus 51	Job 1
Dydd Llun y Sul-gwyn.			St. Simon a St. Jud.	Job 24, a'r 25	43
1 Lith.	Gen. 11, hyd w. 19	Numb. 11, gw. 14, hyd w. 30	Holl Saint.	(w. 20 Doeth. 3, hyd Heb. 11, gw. 33, a Phen. 12, hyd w. 9	(w. 17 Doeth. 5 hyd Dadg. 19, hyd w. 17
2 Lith.	1 Cor. 12	1 Cor. 14, h. w. 26			

Y Salmau Priod or Dyddiau penmodol.

	Phygain.	Gosber.
Dydd Nydolig Crift.	Pfal. 19. 45. 85.	Pfal. 89. 110. 132.
Dydd Merthyr y Llud.	6. 32. 38.	102. 130. 143.
Dydd Gwener y Crogel.	22. 40. 54.	69. 88.
Dydd Fafg.	3. 57. 111.	113. 114. 118.
Dydd y Dycheafael.	8. 15. 21.	24. 47. 108.
Y Sulgwyn.	48. 68.	104. 145.

J O N O R fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llieth.	2 Llieth.	1 Llieth.	2 Llieth.
3	1 A	Enwaed- cin	Gen. 1	Mar. 1	Gen. 2 Rhuf. 1
11	2 b	Hargl.	3	2	4
4	3 c		5	3	6
19	4 d		7	4	8
8	5 e	Yfswyll.	9	5	12
16	6 f	Lucian	13	6	14
5	7 g		15	7	16
10	8 h		17	8	18
13	9 i		19	9	20
12	10 j		21	10	22
13	11 k	Har Ef.	23	11	24
10	12 l		25	12	26
18	13 m		27	13	28
7	14 n		29	14	30
15	15 o		31	15	32
4	16 p	Prisca F.	33	16	34
12	17 q		35	17	37
9	18 r	Fabian	38	18	39
17	19 s	Agnes	40	19	41
6	20 t	Vinc.	42	20	43
14	21 u		44	21	45
3	22 v		46	22	47
11	23 w	Troad	48	23	49
19	24 x	S. Paul.	50	24	51
8	25 y		Ecclod. 2	25	3
16	26 z		4	26	5
5	27 a	Br. Ch.	* 6	27	7
13	28 b	Ferth.	8	28	9

Noda, y darllenir (* Ecclodus 6.) yn unig hyd wers 14.

CHWEFROD fydd iddo xxviii. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llieth.	2 Llieth.	1 Llieth.	2 Llieth.
1	d	Ymryd.	Ecclod. 10	Mar. 1	Ecclod. 11
11	2 e	Pwre.	12	2	13
19	3 f	Fen.	14	3	15
8	4 g	Fair F.	16	4	17
16	5 h	Agatha	18	5	19
5	6 i		20	6	21
13	7 j		22	7	23
2	8 k		24	8	25
10	9 l		26	9	27
18	10 m		28	10	29
7	11 n		29	11	30
15	12 o		30	12	31
4	13 p		31	13	32
12	14 q	Falen- tin.	1	14	15
19	15 r		2	15	16
8	16 s		3	16	17
16	17 t		4	17	18
5	18 u		5	18	19
13	19 v		6	19	20
2	20 w		7	20	21
10	21 x		8	21	22
18	22 y		9	22	23
7	23 z		10	23	24
15	24 a		11	24	25
4	25 b		12	25	26
12	26 c		13	26	27
19	27 d		14	27	28
8	28 e		15	28	29
16	29 f		16	29	30
5	30 g		17	30	31
13	31 h		18	31	32

Noda y darllenir Luc * 1 hyd w. 39 y 17 dydd, ac oddi yno hyd y diwedd ar y 18ed dydd.

Ar y Flwyddyn naid y bydd 29 o ddyddiau yn Chwefror, ac y dodir y llythyren F ar y 24 a'r 25, ac y bydd Gwyl Fathias ar y 25.

M A W R T H fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llieth.	2 Llieth.	1 Llieth.	2 Llieth.
3	d	Deur.	15	Luc 12	Deur. 16
11	e	Chad.	17	13	18
19	f		19	14	20
8	g		21	15	22
16	h		24	16	25
5	i		26	17	27
13	j	Perpe- tua.	28	18	29
2	k		30	19	31
10	l		32	20	33
18	m		34	21	34
7	n		1	22	35
15	o	Grygor.	2	23	36
4	p		4	24	37
12	q		6	25	38
20	r		8	26	39
9	s		10	27	40
17	t		12	28	41
6	u		14	29	42
14	v		16	30	43
3	w		18	31	44
11	x		20	32	45
19	y		22	33	46
8	z		24	34	47
16	a		26	35	48
5	b		28	36	49
13	c		30	37	50
2	d		32	38	51
10	e		34	39	52
18	f		36	40	53
7	g		38	41	54
15	h		40	42	55
4	i		42	43	56
12	j		44	44	57
20	k		46	45	58
9	l		48	46	59
17	m		50	47	60
6	n		52	48	61
14	o		54	49	62
3	p		56	50	63
11	q		58	51	64
19	r		60	52	65
8	s		62	53	66
16	t		64	54	67
5	u		66	55	68
13	v		68	56	69
2	w		70	57	70

E B R I L L fydd iddo xxx. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llieth.	2 Llieth.	1 Llieth.	2 Llieth.
1	d	1 Sam. 5	Joan 19	1 Sam. 6	Hebr. 3
11	e		7	8	4
19	f		9	9	5
8	g		11	11	6
16	h		13	13	7
5	i		15	15	8
13	j		17	17	9
2	k		19	19	10
10	l		21	21	11
18	m		23	23	12
7	n		25	25	13
15	o		27	27	14
4	p		29	29	15
12	q		31	31	16
20	r		3	3	17
9	s		5	5	18
17	t		7	7	19
6	u		9	9	20
14	v		11	11	21
3	w		13	13	22
11	x		15	15	23
19	y		17	17	24
8	z		19	19	25
16	a		21	21	26
5	b		23	23	27
13	c		25	25	28
2	d		27	27	29
10	e		29	29	30
18	f		31	31	31
7	g		3	3	32
15	h		5	5	33
4	i		7	7	34
12	j		9	9	35
20	k		11	11	36
9	l		13	13	37
17	m		15	15	38
6	n		17	17	39
14	o		19	19	40
3	p		21	21	41
11	q		23	23	42
19	r		25	25	43
8	s		27	27	44
16	t		29	29	45
5	u		31	31	46
13	v		3	3	47
2	w		5	5	48
10	x		7	7	49
18	y		9	9	50
7	z		11	11	51
15	a		13	13	52
4	b		15	15	53
12	c		17	17	54
20	d		19	19	55
9	e		21	21	56
17	f		23	23	57
6	g		25	25	58
14	h		27	27	59
3	i		29	29	60
11	j		31	31	61
19	k		3	3	62

M A T fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Lliab.	2 Lliab.	1 Lliab.	2 Lliab.
11	b S. Phylip	1 Bren. 8	Aa. 28	1 Bren. 9	Rhuf. 1
2	c S. Yago	10 Mar.	1	11	2
3	d Canaell y	12	2	13	3
4	e Groes.	14	3	15	4
5	f Jo. Port.	16	4	17	5
6	g	18	5	19	6
7	h	20	6	21	7
8	i	22	7	2 Bren. 1	8
9	j	2 Bren. 2	8	3	9
10	k	4	9	5	10
11	l	6	10	7	11
12	m	8	11	9	12
13	n	10	12	11	13
14	o	12	13	13	14
15	p	14	14	15	15
16	q	16	15	17	16
17	r	18	16	19	1 Cor. 1
18	s	20	17	21	2
19	t	22	18	23	3
20	u	24	19	25	4
21	v	Ezra 1	20	Ezra 3	5
22	w	4	21	5	6
23	x	6	22	7	7
24	y	9	23	Neh. 1	8
25	z	Neh. 2	24	4	9
26	a	5	25	6	10
27	b	8	26	9	11
28	c	10	27	13	12
29	d	Ezra. 11.	28	Ezra. 2	13
30	e	3	Marc 1	4	14
31	f				

MEHEFIN fydd iddo xxx. Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Lliab.	2 Lliab.	1 Lliab.	2 Lliab.
1	e Nicom.	Ezra. 5	Marc 2	Ezra. 6	1 Cor. 15
2	f	7	3	8	16
3	g	9	4	Job 1	2 Cor. 1
4	h	10	5	3	2
5	i	12	6	5	3
6	j	14	7	7	4
7	k	16	8	9	5
8	l	18	9	11	6
9	m	20	10	13	7
10	n	22	11	15	8
11	o	24	12	17, 18	9
12	p	26	13	20	10
13	q	28	14	22	11
14	r	30	15	24, 25	12
15	s	32	16	28	13
16	t	34	17	30	Gal. 1
17	u	36	18	32	2
18	v	38	19	34	3
19	w	40	20	36	4
20	x	42	21	38	5
21	y	44	22	40	6
22	z	46	23	42	7
23	a	48	24	44	8
24	b	50	25	46	9
25	c	52	26	48	10
26	d	54	27	50	11
27	e	56	28	52	12
28	f	58	29	54	13
29	g	60	30	56	14
30	h	62	31	58	15
31	i	64	32	60	16

GORPHENNAF fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Lliab.	2 Lliab.	1 Lliab.	2 Lliab.
1	g	Diar. 11	Luc 13	Diar. 12	Phil. 1
2	h	13	14	14	2
3	i	15	15	16	3
4	j	17	16	18	4
5	k	19	17	20	Col. 1
6	l	21	18	22	2
7	m	23	19	24	3
8	n	25	20	26	4
9	o	27	21	28	1 Thes. 1
10	p	29	22	31	2
11	q	Preg. 1	23	Preg. 3	3
12	r	3	24	4	4
13	s	5	Joan 1	6	5
14	t	7	2	8	2 Thes. 1
15	u	9	3	10	2
16	v	11	4	12	3
17	w	13	5	Jerem. 2	Tim. 1
18	x	15	6	4	2, 3
19	y	17	7	8	4
20	z	19	9	10	5
21	a	21	10	12	2 Tim. 1
22	b	23	11	14	2
23	c	25	12	16	3
24	d	27	13	18	4
25	e	29	14	19	Tir. 1
26	f	31	15	20	2, 3
27	g	33	16	22	Philem.
28	h	35	17	24	Hebr. 1
29	i	37	18	26	2
30	j	39	19	28	3
31	k	41	20	30	4

A W S T fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Lliab.	2 Lliab.	1 Lliab.	2 Lliab.
1	c	Lammas	Jer. 29	Joan 20	Jer. 30
2	d	31	31	21	Hebr. 4
3	e	33	32	22	5
4	f	35	33	23	6
5	g	37	34	24	7
6	h	39	35	25	8
7	i	41	36	26	9
8	j	43	37	27	10
9	k	45	38	28	11
10	l	47	39	29	12
11	m	49	40	30	13
12	n	51	41	31	14
13	o	53	42	32	15
14	p	55	43	33	16
15	q	57	44	34	17
16	r	59	45	35	18
17	s	61	46	36	19
18	t	63	47	37	20
19	u	65	48	38	21
20	v	67	49	39	22
21	w	69	50	40	23
22	x	71	51	41	24
23	y	73	52	42	25
24	z	75	53	43	26
25	a	77	54	44	27
26	b	79	55	45	28
27	c	81	56	46	29
28	d	83	57	47	30
29	e	85	58	48	31
30	f	87	59	49	32
31	g	89	60	50	33

M E D I fydd iddo xxx. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llyb.	2 Llyb.	1 Llyb.	2 Llyb.
16	1 F Silin Ab.	1 Hof.	2 Mar.	1 Joel.	2 Thuf.
5	2 g	Joel.	3	3	3
9	3 a	Amos	4	Amos	4
13	4 b	5	5	4	5
17	5 c	6	6	5	6
21	6 d	7	7	6	7
25	7 e	8	8	7	8
29	8 f	9	9	8	9
10	9 g	10	10	9	10
14	10 a	11	11	10	11
18	11 b	12	12	11	12
22	12 c	13	13	12	13
26	13 d	14	14	13	14
30	14 e	15	15	14	15
1	15 f	16	16	15	16
5	16 g	17	17	16	17
9	17 a	18	18	17	18
13	18 b	19	19	18	19
17	19 c	20	20	19	20
21	20 d	21	21	20	21
25	21 e	22	22	21	22
29	22 f	23	23	22	23
1	23 g	24	24	23	24
5	24 a	25	25	24	25
9	25 b	26	26	25	26
13	26 c	27	27	26	27
17	27 d	28	28	27	28
21	28 e	29	29	28	29
25	29 f	30	30	29	30
29	30 g	31	31	30	31

HYDREF fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llyb.	2 Llyb.	1 Llyb.	2 Llyb.
16	1 A Remig.	1 Tobit.	2 Marc.	1 Tobit.	2 Cor.
5	2 b	3	3	2	3
9	3 c	4	4	3	4
13	4 d	5	5	4	5
17	5 e	6	6	5	6
21	6 f	7	7	6	7
25	7 g	8	8	7	8
29	8 a	9	9	8	9
1	9 b	10	10	9	10
5	10 c	11	11	10	11
9	11 d	12	12	11	12
13	12 e	13	13	12	13
17	13 f	14	14	13	14
21	14 g	15	15	14	15
25	15 a	16	16	15	16
29	16 b	17	17	16	17
1	17 c	18	18	17	18
5	18 d	19	19	18	19
9	19 e	20	20	19	20
13	20 f	21	21	20	21
17	21 g	22	22	21	22
21	22 a	23	23	22	23
25	23 b	24	24	23	24
29	24 c	25	25	24	25
1	25 d	26	26	25	26
5	26 e	27	27	26	27
9	27 f	28	28	27	28
13	28 g	29	29	28	29
17	29 a	30	30	29	30
21	30 b	31	31	30	31

Noda y darllenir Luc * 1 hyd w. 30 y 14 dydd, ac oddi yno hyd y diwedd ar y 15ed.

TACHWEDD fydd iddo xxx. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llyb.	2 Llyb.	1 Llyb.	2 Llyb.
1	1 d Hollfain.	1 Eccl.	2 Luc.	1 Eccl.	2 Colof.
5	2 e	3	3	2	3
9	3 f	4	4	3	4
13	4 g	5	5	4	5
17	5 h	6	6	5	6
21	6 i	7	7	6	7
25	7 j	8	8	7	8
29	8 k	9	9	8	9
1	9 l	10	10	9	10
5	10 m	11	11	10	11
9	11 n	12	12	11	12
13	12 o	13	13	12	13
17	13 p	14	14	13	14
21	14 q	15	15	14	15
25	15 r	16	16	15	16
29	16 s	17	17	16	17
1	17 t	18	18	17	18
5	18 u	19	19	18	19
9	19 v	20	20	19	20
13	20 w	21	21	20	21
17	21 x	22	22	21	22
21	22 y	23	23	22	23
25	23 z	24	24	23	24
29	24 aa	25	25	24	25
1	25 ab	26	26	25	26
5	26 ac	27	27	26	27
9	27 ad	28	28	27	28
13	28 ae	29	29	28	29
17	29 af	30	30	29	30
21	30 ag	31	31	30	31

Noda, y darllenir (a) Eccl. 25 yn unig hyd w. 13. ac (b) Eccl. 30 yn unig hyd w. 18. ac (c) Eccl. 46 yn unig hyd w. 20.

RHAGFYR fydd iddo xxxi. o Ddyddiau.

		BOREUOL Weddi.		PRYDNH. Weddi.	
		1 Llyb.	2 Llyb.	1 Llyb.	2 Llyb.
1	1 f	1 Ely.	2 Aft.	1 Ely.	2 Hebr.
5	2 g	3	3	2	3
9	3 h	4	4	3	4
13	4 i	5	5	4	5
17	5 j	6	6	5	6
21	6 k	7	7	6	7
25	7 l	8	8	7	8
29	8 m	9	9	8	9
1	9 n	10	10	9	10
5	10 o	11	11	10	11
9	11 p	12	12	11	12
13	12 q	13	13	12	13
17	13 r	14	14	13	14
21	14 s	15	15	14	15
25	15 t	16	16	15	16
29	16 u	17	17	16	17
1	17 v	18	18	17	18
5	18 w	19	19	18	19
9	19 x	20	20	19	20
13	20 y	21	21	20	21
17	21 z	22	22	21	22
21	22 aa	23	23	22	23
25	23 ab	24	24	23	24
29	24 ac	25	25	24	25
1	25 ad	26	26	25	26
5	26 ae	27	27	26	27
9	27 af	28	28	27	28
13	28 ag	29	29	28	29
17	29 ah	30	30	29	30
21	30 ai	31	31	30	31

Noda y darllenir Aft. 7 hyd w. 30 y chwedd dydd, ac yno y dechreu ar y 7ed dydd.

T A B L y Gwyliau Symmudol, wedi ei gylchu dros ddeugain Mlynedd.

[illegible]

Nods, Fod cyfrifolneth Blwyddyn ein Harglwydd, yn Eglwys Lloegr, yn dechrau 'r Pummed dydd ar hugain o Fawrth.

¶ I gael y P A S G dros fyth.

Fig.	A	B	C	D	E	F	G
i	Ebrill	10	11	12	6	7	
ii	Mawrth	26	27	28	29	30	31 Ebrill
iii	Ebrill	16	17	18	19	20	21
iv	Ebrill	6	7	8	9	10	11
v	Mawrth	26	27	28	29	30	31
vi	Ebrill	16	17	18	19	20	21
vii	Ebrill	7	8	9	10	11	12
viii	Ebrill	23	24	25	26	27	28
ix	Ebrill	9	10	11	12	13	14
x	Ebrill	2	3	4	5	6	7
xi	Ebrill	16	17	18	19	20	21
xii	Ebrill	5	6	7	8	9	10
xiii	Mawrth	26	27	28	29	30	31
xiv	Ebrill	16	17	18	19	20	21
xv	Ebrill	6	7	8	9	10	11
xvi	Mawrth	26	27	28	29	30	31
xvii	Ebrill	16	17	18	19	20	21
xviii	Ebrill	2	3	4	5	6	7
xix	Ebrill	23	24	25	26	27	28

T PANGaffoch chwî Llythren y Sul yn y llin uchaf, cynhelu'ch eich Hysod
tu a'r iider oeddi wreth i'r unghyng, hyd oni ddeloch yn gynnwys
gyferyb a'r Prif; ac yno mae'n dangos pa Fis, a pha dydd o'r Mis y
digwydd y Pafg y ffwyddyn honno. Ond nodwch, fod enw'r Mis gwedi
ei oïod ar y Llaw affwy, neu yn union gygyfer a'r ffigur, ac ni chanhau,
fel mewn Tablau eraill, trwy ddigynnwdd, ond trwy gyfgyferbyniad.

TABLAU a THREFNAU y Gwyliau Symmudol a Disymmudol ; Ynghyd a'r Dyddiau Ymryd ac Arbedrwydd trwy'r holl flwyddyn.

TREFN i wybod pa bryd y mae'r Gwyliau Symmudol yn dechrau.

Dydd Pasg (ar ba un y mae'r lleill yn sefyll) yw bob amser y Sul cyntaf wedi'r llawr Llewad a syrthio nesaſ ar ol yr Unfed dydd ar hugain o Fawrth. Ac o's digwydd y llawr Llewad ar Dayad Sul, Dydd Pasg yw y Sul ar ol.
Sul yr Adferiad yw bob amser y Sul nesaſ at Wyl S. Andreas, pa un bynnag ai cyn ai gwedi.

Sul Septuagesima sydd Naw wythnos cyn y Pasg.
Sul Sexagesima sydd Wyth wythnos cyn y Pasg.
Sul Quinquagesima sydd Saith wythnos cyn y Pasg.
Sul Quadragesima sydd Chwec wythnos cyn y Pasg.
Sul y Gweddïau sydd Bwm hwythnos gwedi'r Pasg.
Dydd y Dyrcysfael sydd Ddeugain nydd gwedi'r Pasg.
Y Sulgwyn sydd Saith wythnos gwedi'r Pasg.
Sul y Drindod sydd Wyth wythnos gwedi'r Pasg.

Tabl yr holl Wyliau ag y sydd i'w cadw yn Eglwys Loegr trwy'r flwyddyn.

Y R holl Suliau yn y flwyddyn.	Dydd Gwyl S. Fago yr Apostol.
Dydd Gwyl Enwaediad ein Harglwydd Jezu Grist.	Dydd Gwyl S. Bartholomeus yr Apostol.
Dydd Gwyl yr Ystwyll.	Dydd Gwyl S. Mathew yr Apostol.
Dydd Gwyl Troad S. Paul.	Dydd Gwyl S. Mihangel a'r holl Angylion.
Dydd Gwyl Puredigaeth y Fendigedig Forwyn.	Dydd Gwyl S. Luc yr Efengylwr.
Dydd Gwyl S. Matthias yr Apostol.	Dydd Gwyl S. Simon a S. Jud yr Apostolion.
Dydd Gwyl Cennadwri y Fendigedig Forwyn.	Dydd Gwyl yr Holl Saint.
Dydd Gwyl S. Marc yr Efengylwr.	Dydd Gwyl S. Andreas yr Apostol.
Dydd Gwyl S. Phylip a S. Fago yr Apostolion.	Dydd Gwyl S. Tomas yr Apostol.
Dydd Gwyl Dyrcysfael ein Harglwydd Jezu Grist.	Dydd Gwyl Nydolig ein Harglwydd.
Dydd Gwyl S. Barnabas.	Dydd Gwyl S. Stephan y Merthyr.
Dydd Gwyl Nydolig S. Joan Fedyddiwr.	Dydd Gwyl S. Joan yr Efengylwr.
Dydd Gwyl S. Pedr yr Apostol.	Dydd Gwyl y Sancteiddan Wirioniaid.

Dydd-Llun a Dydd-Mawrth Pasg. Dydd-Llun a Dydd-Mawrth Sulgwyn.

Tabl y Nos-Wyliau, a'r Dyddiau-Ymryd ac Arbedrwydd, i'w cadw yn y flwyddyn.

Y Noswyl cyn Nydolig ein Harglwydd.	Y noswyl cyn S. Joan Fedyddiwr.
Y noswyl cyn Puredigaeth y Fendigedig Fair Forwyn.	Y noswyl cyn S. Pear.
Y noswyl cyn Cennadwri y Fendigedig Fair Forwyn.	Y noswyl cyn S. Fago.
Y noswyl cyn Dydd Pasg.	Y noswyl cyn S. Bartholomeus.
Y noswyl cyn Dydd y Dyrcysfael.	Y noswyl cyn S. Mathew.
Y noswyl cyn Pentecost.	Y noswyl cyn S. Simon a S. Jud.
Y noswyl cyn S. Matthias.	Y noswyl cyn S. Andreas.
	Y noswyl cyn S. Tomas.
	Y noswyl cyn yr Holl Saint.

Noda, O's syrth rhyw un o'r dyddiau gwyliau hyn ar ddydd llun, yna'r Noswyl neu'r Ymryd a gedwir ar ddydd Sadwrn; ac nid ar y Sul nesaſ o'i flaen.

Dyddiau Ymryd neu Arbedrwydd.

- I. Y Deugeinnydd Grawys.
- II. Dyddiau y Cyd-gorïau ar y pedwar amser, y rhai ynt Dydd Merchur, Dydd Gwener, a Dydd Sadwrn ar ol y Sul cyntaf o'r Grawys, Gwyl y Pentecost, y 14 o Fedi, a'r 13 o Ragfyr.
- III. Tridiau y Gweddïau, y rhai yw Dydd llun, Dydd mawrth, a Dydd merchur o flaen Sanctaidd Dydd Iou, neu Dyrcysfael ein Harglwydd.
- IV. Pob Dydd gwener yn y flwyddyn, ond Dydd Nydolig Crist.

Rhyw Ddyddiau Solemn, ar ba rai yr appwyntir Gweinidogaeth neillduok.

- I. Y Pumbed Dydd o Dachwedd, sef Dydd Cyd-Frad y Papaniaid.
- II. Y Degfed Dydd ar hugain o Fonor, sef Dydd Merthyrrolaeth Brenin Charles I.
- III. Y Nawfed Dydd ar hugain o Fai, sef Dydd Nydolig a Dychweliad y Brenin a'r Brenhinol Deu-
ia, ac Adferiad y Llywodraeth wedi hir flynyddoedd o Rwytr.
- IV. Y Cyntaf o Awst.

Y D R E F N

A M

Foreuol a Phrydnhawnol

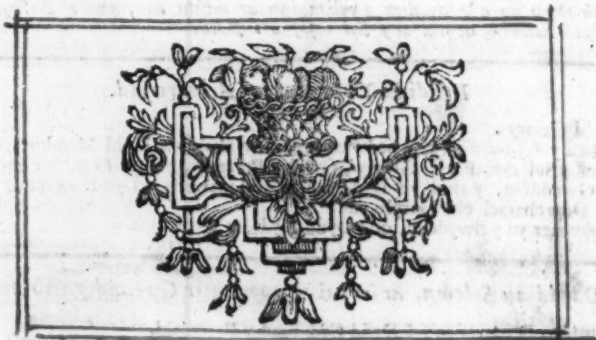
W E D D I,

I'w dywedyd beunydd a'i harferu trwy'r flwyddyn.

Foreuol a'r Brydnhawnol Weddi a arferir yn y man cynefodig o'r Eglwys, Capel, neu Gangell; Oddieithr i Ordinari'r lle farnu yn amgenach. A'r Canghellau a gant sefyll yn y wedd yr oeddynt o'r blaen.

Ac ymma noder, fod yn rhaid cadw a chynnal Addurniadau'r Eglwys a'i Gweinidogion ar bob amser o'i Gweinidogaeth, yn unwedd ag yr oeddynt yn Eglwys LOEGR trwy Awdurdod y Parliament, yn yr ail flwyddyn o deyrnasiad Brenin Edward y Chweched.

Y DREFN am WEDDI FOREUOL,

Bob dydd trwy'r Flwyddyn.

Ar ddechrau'r Weddi Foreuol, darlleded y Gweinidog â lles uchel, ryw un neu ychwaneg o'r Synhwyrau hyn o'r Ysgrifur Lân, y rhai fydd yn canlyn. Ac yno dyweddd yr hyn fydd sgrifenedig ar ôl y Sentensiau.

PAN ddychwelo'r annuwiol oddi wrth ei ddrygioni yr hwn a wnaeth, a gwneuthur barn a chyfiawnder, hwnnw a geidw yn fyw ei enaid. *Ezec. 18. 27.*
Yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau, a'm pechod fydd yn waftad ger fy mron. *Sal. 51. 3.*

Cuddia dy wyneb, O Dduw, oddi wrth fy mhechodau, a dilea fy holl anwireddau. *Sal. 51. 9.*
Aberthau Duw ydynt ysbryd drylliedig: calon ddrylliog, gyftuddiedig, O Dduw, ni ddirmygi. *Sal. 51. 17.*

Rhwygwch eich calon ac nid eich dillad; ac ymchwelwch at yr Arglwydd eich Duw: O herwydd grassawn a thrugarog yw efe, hwyrfrydig i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg. *Joel 2. 13.*

Gan yr Arglwydd ein Duw y mae trugareddau a maddeuant, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn; Ni wrandawfom chwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw, i rodio yn ei gyfreithiau ef, y rhai a roddodd efe o'n blaen ni. *Dan. 9. 9, 10.*

Cosba fi, Arglwydd, etto mewn barn, nid yn dy lla, rhag i' fy ngwneuthur yn ddiddym. *Fer. 10. 24. Sal. 6. 1.*

Edisfarhewch, canys nesaodd teyrnas nesoedd. *Mat. 3. 2.*

Mi a godaf, ac a âf at fy nhad, ac a ddywedaf wrtho, Fy Nhad, pechais yn erbyn y Nef ac o'th flaen dirchau; ac mwyach nid ydwyf deilwng i'm galw yn Fâb i ti. *Luc 15. 18, 19.*

Arglwydd, na ddôs i farn â'th wâs, o herwydd ni chyfiawnhëir neb byw yn dy olwg di. *Sal. 143. 2.*

O's dywedwn nad oes ynnom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynnom. O's cyfaddefwn ein pechodau, fyddlon yw efe a chyfiawn, fel y maddeuo i ni ein pechodau, ac y'n glanhau oddi wrth bob anghyfiawnder. *Joan 1. 8, 9.*

FY annwyl gariadus frodyr, y mae'r Ysgrifur Lân yn ein cynhyrfu mewn amrafael fannau, i gydnabod, ac i gyffesu ein haml bechodau a'n hanwiredd, ac na wnelem na'i cuddio, na'i celu yngwydd yr Hollalluog Dduw ein Tad nefol, eithr eu gyffesu â gostyngedig, i'f, edifar, ac ufudd galon, er mwya eaffael o honom faddeuant am danynt, trwy ei anfeidrôl ddaioni a'

drugaredd ef. A chyddylem ni bob amfer addef yn oftyngedig ein pechodau ger bron Duw; Etto ni a ddylem yn bennaf wneuthur hynny pan ymgynhullom i gyd-gyfarfod, i dalu diolch am yr aml ddaioni a dderbyniafom ar ei law ef, i ddad-gan ei haeddediccaf foliant, i wrando ei sancteidiaf air ef, ac i erchi y cyfryw berthau ag a fyddo cymmwyd ac angenrheidiol, yn gystal ar les y corph a'r enaid. O herwydd pa ham myfi a erlyniaf ac a attolygaf i chwî, cynnifer ag y fydd ymma yn bresennol, gyd-dynnu â myfi a chalon bur, ac â lleferydd oftyngedig, hyd yngorseddfa y neiol rād, gan ddyweddd ar fy ôl i.

Cyffes gyffredin i'w dyweddd gan yr holl Gynulleidfâd ar ôl y Gweinidog, gan oftwng ar eu gliniau oll.

HOLLALLUOG Dduw a thrugaroccaf Dad; Ni a aethom ar gyfeiliorn allan o'th ffyrdd di, fel defaid ar gyfsgoll. Nyni a ddilynalom ormod ar amcanion a chwantau ein calonnau ein hunain. Nyni a wnaethom yn erbyn dy sancteiddiol gyfreithiau. Nyni a adawfom heb wneuthud y perthau a ddylefym eu gwneuthur; ac a wnaethom y perthau ni ddylefym eu gwneuthur. Ac nid oes jechyd ynnom. Eithr tydi, O Arglwydd, cymmer drugaredd arnom ddrwg weithredwyr truaïn. Arbed di hwynt-hwy, O Dduw, y rhai sy'n cyffesu eu beiau. Cyweiria di y sawl fydd yn edifar; Yn ôl dy addewidion a hysbyswyd i ddyn yng Nghrist Iesu ein Harglwydd. A chaniata, drugaroccaf Dad, er ei fwy ef, fyw o honom rhag llaw mewn duwiol, union, a fobr fuchedd, i ogoiant dy sancteiddiol Enw. Amen.

TY Gollyngdod neu Faddeuant pechodau, i'w dad-gan gan yr Offeiriad yn unig, yn ei sefyll; â'r bobl etto ar eu gliniau.

YR Hollalluog Dduw, Tad ein Harglwydd Iesu Grif, yr hwn ni ddeifys farwolaeth pechadur, eithr yn hytrach ymchwelyd o hono oddi wrth ei anwiredd a byw: ac a roddes allu a gorchymmyd i'w weinidogion, i ddeclaro ac i fynegi i'w bobl fydd yn edifar, olynedd a maddeuant am eu pechodau: Efe a bardyna ac a ollwng y rhai oll fy wir edifeiriol, ac yn ddiffuant yn credu i'w sancteiddiol Efengyl ef. Herwydd pa ham attolygwn ni iddo ganiata i ni wir edifeirwch, a'i Ysbryd glân, fel y byddo bodlon ganddo y perthau ydd ydym y pryd hyn yn eu gwneuthur, a

bod y darn arall o'n bywyd rhag llaw yn bur ac yn sancteiddiol, megis y delom o'r diwedd i'w lawenydd tragywyddol, trwy Jezu Grist ein Harglwydd.

Atrebed y bobl ymma, ac ar ddiwedd pob un o'r Gweddian eraill, Amen.

In y gostwng y Gweinidog ar ei liniau, ac a ddywedd Weddi'r Arglwydd â lles uchel, a'r bobl hefyd ar eu gliniau yn ei dywedaidd gyd ag ef, yn y fan ymma, ac ymbâ le bynnag arall yr arferir hi yng Ngwasanaeth Duw.

En Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac atwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg; Canys eiddot ti yw'r Deyrnas, a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

Ina y dywaid efe yn yr un modd,

Arglwydd, agor ein gwefsfau.

Ateb. A'n genau a synega dy foliant.

Offeriad. Duw brylia i'n cymorthwyo.

Ateb. Arglwydd, prysura i'n cymorth.

Ina, a phawb yn eu sefyll, yr Offeriad a ddywed,

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân;

Ateb. Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd.

Amen.

Offeriad. Molwch yr Arglwydd.

Ateb. Moliannus fyddo Enw'r Arglwydd.

Ina y dywedir neu y cenir y Salm hon sy'n canlyn: Oddieir ar Deydd Pass, ar yr hwn y mae Anthem atall gwedi ei hupwyntio; ac ar y namyn un ugeinfed dydd o bob mis, ni adarllenir mo boni yn y fan hon, ond yn arserol gylch y Salmau.

Venite, exultemus Domino. Sal. 95.

Deuwch, canwn i'r Arglwydd: ymlawenhawn yn nerth ein hiechyd.

Deuwn ger ei fron ef â diolch: canwn yn llafar iddo â Salmau.

Canys yr Arglwydd fydd Dduw mawr: a Brenin mawr ar yr holl dduwiau.

O blegid yni ei law ef y mae gorddyfnderau'r ddaear: ac efe biau uchelder y mynyddoedd.

Y môr fydd eiddo, canys efe a'i gwnaeth: a'i ddwyllaw a luniafant y sychdir.

Deuwch addolwn, a syrtiwn i lawr, a gostyngwn ger bron yr Arglwydd ein gwneuthurwr.

Canys efe yw ein Duw ni; a ninnau ym bobl ei borfa ef, a deifaid ei ddwyllaw.

Heddyw o gwrandewch ar ei leferydd, na chaledwch eich calonau, megis yn yr ymrylonfa, fel yn nydd profedigaeth yn yr anialwch.

Lle y temtiodd eich tadau fi, y profafant fi, a gwellant fy ngweithredoedd.

Deugain mlynedd yr ymryfonais a'r genhedlaeth hon, a dywedais, Pobl gyfeiliornus yn eu calonau ydynt hwy, canys nid adnabuant fy ffydd.

Wrth y rhai y ryngais yn fy lliid, na ddalent i'm gorphwysfa.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân.

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

In ol hyn y dilyn y Salmau mewn trefn, megis yr appwyntiwyd. Ac ar ddiwedd pob Salm trwy'r ffwyddyn, a'r un modd ar ddiwedd y Benedicite, Benedictus, Magnificat, a Nunc dimittis, y dywedir,

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân.

Ateb. Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Ina y darllenir yn llawn llybry, â leferydd uchel y Llyth gytasf, wedi ei chymmyrdd allan o'r hen Testament; megis ag yr appwyntiwyd wrth y Calendr, oddieir bod llythiau priod wedi eu haffeinio i'r dydd hwnnw. Y gweinidog a ddarlloho safed ac ymchweled, megis y galler ei glywed yn orau gan bawb oll a'r a fo yn bresennol. Ac yn ôl hynny y dywedir neu y cenir yn Gymraeg yn Hymna elwir Te Deum laudamus, beunydd trwy'r noll ffwyddyn.

O flaen pob llyth y Gweinidog a ddywaid, Ymma y mae yn dechrau y cyfryw Bennod, neu adnod o'r cyfryw Bennod o'r Llyfr a'r llyfr. Ac ar ôl pob llyth, Ymma y terfyn y Llyth Gytasf, neu'r All.

Te Deum laudamus.

TI Dduw a felwn: ti a gydmyddwn yn Arglwydd.

Yr holl ddaear a'th fawl di: y Tâd tragywyddol. Arnat ti y llesfa yr holl Angylion; y nefoedd a'r holl nerthoedd o'i mewn.

Arnat ti y llesfa Cerubin, a Seraphin: â leferydd ddibaid.

Sanct, Sanct, Sanct: Arglwydd Dduw Sabaoth. Nefoedd a Ddaear sydd yn llawn: o'th ogoniant.

Gogoneddus gor yr Apostolion: a'th fawl di: Moliannus nifer y Prophwyd: a'th fawl di.

Ardderchog lu y Merthyri: a'th fawl di. Yr Eglwys lân trwy'r holl Fyd: a'th addef di.

Y Tâd: o anfeiddrol sawredd. Dy anrhydeddus, wir: ac unig Fâb.

Hefyd yr Ysbryd glân: y diddanwr. Ti, Crist: yw Brenin y gogoniant.

Ti yw tragywyddol Fâb y Tâd. Pan gymmeraisit arnat waredu dŷn: ni ddaiystyraisit fru y Wyrff.

Pan orchfygaist holl nerth aneu: yr agoraist deyrnas nef i bawb a gredant.

Ti fydd yn eistedd ar ddechulaw Dduw: yngogoniant y Tâd.

Ydd ym ni yn credu mai tydi a ddaw: yn farnwr arnom.

Gan hynny yr attolygwn i ti gynnorthwyo dy weision y rhai a brynallst a'th werthfawr waed.

Pâr iddyny gael eu cyfrif gyd a'th Saint: yn y gogoniant tragywyddol.

Arglwydd cadw dy bobl: a bendithia dy etifeddiaeth.

Llywia hwy: a dychra hwy yn dragywydd.

Beunydd ac fyth y clodforwn dydi.

Ac anrhydeddwn dy Enw byth ac yn oes oesoedd.

Teilynga, Arglwydd: ein cadw y dydd hwn yn ddihechod.

Arglwydd, trugarhâ wrthym: trugarhâ wrthym.

Arglwydd poed dy drugaredd a ddôl arnom: megis ydd ym yn ymddiried ynnot.

Arglwydd ynnot yr ymddiriedais: na'm gwradwydder yn dragywydd.

Neu'r caniad hwn, Benedicite, omnia opera Domini.

Chwychwi holl Weithredoedd yr Arglwydd, bendithiwech yr Arglwydd: molwch, a mawrhewch ef yn dragywydd.

Chwychwi Angylion yr Arglwydd, bendithiwech yr Arglwydd: molwch, a mawrhewch ef yn dragywydd.

Chwychwi Nefoedd, bendithiwech yr Arglwydd: molwch, a mawrhewch ef yn dragywydd.

Chwychwi y Dyfroedd fydd uwch ben y ffurfafen, bendithiwech yr Arglwydd: molwch, a mawrhewch ef yn dragywydd.

Chwychwi holl Nerthoedd yr Arglwydd, bendithiwech yr Arglwydd: molwch, a mawrhewch ef yn dragywydd.

Chwy-

BOREUOL WEDDL

Chwydhi Haul a Lleuad, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Ser y nefeold, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Gawodan a gwlich, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Wyntoedd Duw, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Dān a Gwrēs, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Auaf a Haf, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Wlithoedd a Rhewoedd, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Rew ac Oerfel, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Ja ac Eira, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Nofau a Dyddiau, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Oleuni a Thywyllwch, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Fēllt a Chymhylau, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Bendithied y Ddaear yr Arglwydd: moledd a mawrhæd ef yn dragwydd.

Chwydhi Fynnyddoedd a Brynniau, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi holl wyrddion Bethau ar y ddaear, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Ffynhonnau, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Foroedd, a Llifeiriain, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Forfilod, ac oll ag fydd yn ymfymud yn y dyfroedd, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi holl Adar yr awyr, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi holl Anifeiliaid ac Ysgrublaidd, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Blant dynion, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Bendithied Israēl yr Arglwydd: moledd a mawrhæd ef yn dragwydd.

Chwydhi Offeiriad yr Arglwydd, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Wafanaethwyr yr Arglwydd, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Ysbrydion, ac Eneidiau y cyfiawn, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi y rhai sanctaidd a gofngyngedig o galon, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Chwydhi Ananias, Azarias, a Mifael, bendithiweh yr Arglwydd: molwch a mawrhewch ef yn dragwydd.

Gogoniant i'r Tād, ac i'r Māb, ac i'r Ysbryd glān.

Megis yr oedd yn y dechreu, y mac yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yna y darllenir yn yr un modd yr Ail Leth, gwreidd ei chymmyr allan o'r Tāstament Newydd. Ac wedi hynny yr Hymn sy'n canlyn: oadaieithr pan ddigwyddo i'w ddarllen ymhennod y Dydd, neu yn yr Efyngyl ar ddydd S. Iwan Feddydiwr.

Benedictus, Luc 1. 68.

Bendigedig fyddo Arglwydd Dduw i'r Israēl: canys efe a ymwelodd, ac a brynodd ei bobl.

Ac a ddychafodd jechydwrïaeth nerthol i ni: yn nhŷ Ddaiffedd ei wafanaethwr.

Megis y dywedodd trwy enau ei sanctaidd brophwydi: y rhai oedd o ddechreuad y byd.

Yr anfonai efe i ni ymwared rhag ein gelynyon, ac oddi wrth ddwyllaw pawb o'n digafogion.

Y gwnai efe drugaredd a'n tādau: ac y cofiai ei sanctaidd gyfammod.

A'r llw yr hwn a dyngodd efe wrth ein Tād Abraham: 'sef bod iddo ganlarau i ni, gwedi ein ymwared oddi wrth ddwyllaw ein gelynyon, allu ei wafanaethu ef yn ddiosti.

Mewn sanctaiddrwydd a chyfiawnder ger ei fron ef: holl gddydiau ein bywyd.

A thithau fāb a elwir yn brophwyd i'r Goruchaf: canys ti a ai o flaen wyneb yr Arglwydd, i batoroi ei ffydd ef.

Ac i roddi gwybodaeth jechydwrïaeth i'w bobl ef: gan faddau eu pechodau.

O herwydd tirondeb trugaredd ein Duw trwy yr hon yr ymwelodd a ni godiad haul o'r uchelder:

I roddi llewyrch i'r rhai sy' yn eistedd mewn tywyllwch a chyfogod angau, ac i gyfeirio ein trac i ffordd tangnefedd.

Gogoniant i'r Tād, ac i'r Māb, ac i'r Ysbryd glān.

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mac yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

¶ Neu y Salm hon.

Subilate Deo. Salm 100.

Cenwch yn lasaf i'r Arglwydd, yr holl ddaear: gwafranaethwch yr Arglwydd mewn llawenydd, deuwch yn ei wydd ef mewn gorfoledd.

Gwybyddwch mai yr Arglwydd fydd Dduw: efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain: ei bobl ef ydym, a deifaid ei borïa.

Ewch i mewn i'w byrth ef a diolch, ac i'w lysoedd a moliant gennwch, diolchwch iddo, a chlodforwch ei Enw.

Canys daionus yw yr Arglwydd, a'i drugaredd fydd yn dragwydd, a'i wirionedd a bery o genhedlaeth i genhedlaeth byth.

Gogoniant i'r Tād, ac i'r Māb, ac i'r Ysbryd glān.

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mac yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

¶ Yna y cenir, neu y dywedir Credo i'r Apostolion, gan y Gweinidog a'r bobl yn eu sefyll. Oadaieithr y dyddiau hynny yn unig ar y rhai yr appwyntwyd Credo S. Athanasius i'w darllen.

Credaf yn Nuw Dād, Hollgyfoethog, Creawdr nef a daear.

Ac yn Jesu Grift ei un Māb ef, ein Harglwydd ni: yr hwn a gaed trwy'r Ysbryd glān, a aned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Pontius Pilatus, a groefhoeliwyd, a fu tarw ac a gladdwyd, a ddifgynnodd i uffern; y trydydd dydd y cyfoddod o feirw: a efgynnodd i'r nefeodd, ac y mac yn eistedd ar ddehenlaw Dduw Dād hollgyfoethog; Oddi yno y daw i farnu byw a meirw.

Credaf yn yr Ysbryd Glān; yr Eglwys Lān Gatholig: Cymmun y Saint; Maddeuant pechodau; Cyfodiad y cnawd, a'r bywyd dragwyddol. Amen.

¶ Ac yn ol hynny, y Gweddïau hyn sy'n canlyn, a phawb yn gofngyng yn ddeffosynol ar eu gliniau, y Gweinidog yn gyntaf a lefara a llef uchel,

Yc

Yr Arglwydd a fo gyd a chwi.
Ateb. A chyd a'th Ysbryd dithau.

Gweinidog. Gweddliwn.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Griff, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Tua y Gweinidog, yr Ygolheigion, a'r Bobl, a daywedant Weddi yr Arglwydd â lleferydd uchel.

In Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier i dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddacar, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddau i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth: Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Tua y Gweinidog yn ei fesyll a ddywed,

Arglwydd, dangos dy drugaredd arnom.

Ateb. A chaniatâ i ni dy jechydwrïaeth.

Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin.

Ateb. A gwirando ni yn drugarog pan alwom arnat.

Offeiriad. Gwisg dy Weinidogion â jawnder,

Ateb. A gwnâ dy ddewifol bobl yn llawen.

Offeiriad. Arglwydd, cadw dy bobl.

Ateb. A bendithia dy eifeddïaeth.

Offeiriad. Arglwydd, dyro dangnefedd yn ein dyddiau.

Ateb. Gan nad oes neb arall a ymladd drosom, ond tydi Dduw yn unig.

Offeiriad. Duw, glanhâ 'n calonnau ynnom.

Ateb. Ac na chymmer dy Ysbryd Glân oddi wrthym.

Tua y canlyn tri Cholest; Y cyntaf o'r Dydd, yr hwn a fydd yr un ag a eppwyntir ar y Cymmun; yr ail, am Dangufedd; Y trydydd am Rad i fyw yn ada. Ar adau Golest diweddaſ ni chysnewidir byzh; ond eu dywedya beunydd ar y Foreuol Weddi trwy yr holl flwyddyn, fel y canlyn; a phawb ar eu gliniau.

Yr ail Golest am Dangufedd.

Duw, yr hwn wyt Awdur tangnefedd, a charwr cyttundeb, yr hwn o'th jawn adnabod y mae 'n buchedd dragwydd yn fesyll arno, a'th wafanaeth yw gwir faint: Amddiffyn nyndi dy oftynghedig weision, rhag holl ruthrau ein gelynyddion; fel trwy gwbl ymddiried yn dy amddiffyn di, nac ofnom allu neb gwrthwynebwyr, trwy nerth Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Y trydydd Colest am gael Rhad.

Arglwydd nefol Dâd, Hollalluog a thragywyddol Dduw, yr hwn a'n cedwaist yn ddiangol hyd ddechrau'r dydd heddyw; amddiffyn nyndi ynddo a'th gadarn allu, a chaniatâ na syrthiom y dydd hwn mewn un pechod, ac nad clom mewn neb rhyw beryh, eithr bod ein holl weithredoddd wedi eu trefnu a'i llywiau wrth dy lywodraeth, i wneuthur yn wastad y peth fydd gyfiawn

yn dy olwg di, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Mewn Corau, a Mannau lle'r arferont ganu, ymma y canlyn yr Anthem.

Tua y pum Gweddâ hyn sy'n canlyn a ddarllenir ymma, oadaieibh pan ddarllenir y Lirahi; Ac yna y ddwy olaf yn unig a ddarllenir fel y maent gwedi eu cyfieu yno.

Gweddâ dros Fawrhydi y Brenin.

Arglwydd, ein Tâd nefol, goruchel a galluog, Brenin y Brenhinoedd, Arglwydd yr arglwyddi, unig Lywiauawdwr y tywylogion, yr hwn wyt o'th eifeddle yn edrych ar holl drigolion y ddacar; Ni a atolygwn ac a ersyniwn i ti, edrych honot yn adarbodus ar ein grasuſaf daionus Arglwydd Frenin Siôr, ac felly ei gyflawni ef o rad dy sanctaidd Ysbryd, fel y bo iddo yn wastadol bwyſio at dy feddwll, a rhodio yn dy ffordd: Cynnyſgaedda ef yn helaeth â doniau nefol, caniatâ iddo mewn llwyddiant a jechyd hir hoedl, nertha ef modd y gallu orefgyn a gorchfygu ei holl elynion, ac o'r diwedd yn ôl y fuchedd hon, bod iddo fwyngau llawenydd a dedwyddyd tragwyddol, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddâ dros y Brenhinol Deulu.

Hollalluog Dduw, ffynnon pob daioni, yr ydym ni yn oftynghedig yn atolwg i ti fendithio Brenhinol Fawredd Siôr Tywyſog Cymru, y Dywyſoges, a'r Heppil, a'r holl Frenhinol Deulu. Cynnyſgaedda hwy a'th Ysbryd glân, cyfoethoga hwy a'th nefol räs, llwyddda hwy â phob dedwyddwch, a dwg hwy i'th dragwyddol deyrnas, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddâ dros yr Eglwyswyr, a'r Bobl.

Hollgyfoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn unig yn gwneuthur rhyfeddodau, danfon i lawr ar ein Hefgobion a'n Curadiaid, a'r holl gynulleidfaon a orchymynnwyd dan eu goſaf hwynt, jachol Ysbryd dy rad, ac fel y gallon wir ryngu bodd i ti, tywallt arnyr ddyfal wllth dy fendith: Caniatâ hyn, Arglwydd, er anrhydedd ein Dadleuwr a'n Cyfryngwr Jesu Grift. Amen.

Gweddâ o waith S. Crysoſtom.

Hollalluog Dduw, yr hwn a roddaiſt i ni rad y pryd hyn, trwy gyfundeſt a chydgyfarch i weddio arnat, ac wyt yn addaw pan ymgynhullo dau neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiatâu eu goſynnion: cyflawna yr awr hon, O Arglwydd, ddymuniad a deifysiad dy weision, fel y bo mwyaſ buddiol iddynt, gan ganiatâu i ni yn y byd hwn wybodaeth am dy wirionedd, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragwyddol. Amen.

2 Cor. 13. 14.

Rhâd ein Harglwydd Jesu Grift, a serch Duw, a chymdeithas yr Ysbryd Glân, a fyddo gyd â ni oll byth bythoedd. Amen.

Ymma y diwedd Trefn y Foreuol Weddi trwy'r Flwyddyn.

Y DREFN am WEDDI BRYDNHAWNOL,

Bob dydd trwy 'r Flwyddyn.

¶ Ar ddechrau'r Weddi Brydnhawnol, darlleded y Gweinidog â lles uchel, ryw un neu ychwaneg o'r Synhwyrâu byn o'r Ylgyrthur Lân, y rhai sydd yn canlyn. Ac yno dywedod yr hyn sydd sgarsfennedig ar ôl y Sentensiau.

PAN ddychwelo 'r annuwiol oddi wrth ei ddrygioni yr hwn a wnaeth, a gwneuthur barn a chyfiawnder, hwnnw a geidw yn fyw ei enaid. *Exec. 18. 27.*

Yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau, a'm pechod fydd yn waltad ger fy mron. *Sal. 51. 3.*

Cuddia dy wyneb, O Dduw, oddi wrth fy mhechodau, a dilea fy holl anwireddau. *Sal. 51. 9.*

Aberthau Duw ydynt ysbryd drylliedig: calon ddrylliog, gyftuddiedig, O Dduw, ni ddirmysi. *Sal. 51. 17.*

Rhwygwch eich calon ac nid eich dillad; ac ymchwelwch at yr Arglwydd eich Duw: o herwydd grassawn a thrugarog yw efe, hwyrfrydig i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg. *Joel 2. 13.*

Gan yr Arglwydd ein Duw y mae trugareddau a maddeuant, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn; Ni wrandawfom chwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw, i roddio yn ei gyfreithiauef, y rhai a roddodd efe o'n blaen ni. *Dan. 9. 9, 10.*

Cosba fi, Arglwydd, etto mewn barn, nid yn dy lid, rhag i'f sy ngwneuthur yn ddiddym. *Jer. 10. 24. Sal. 6. 1.*

Edifarhewch, canys nesaodd teyrnas nesoedd. *Mat. 3. 2.*

Mi a godaf, ac a âf at fy nhad, ac a ddywedaf wrtho, Fy Nhad, pechais yn erbyn y Nef ac o'th flaen dithau; ac imwyach nid ydwysf deilwng i'm galw yn Fâb i ti. *Luc 15. 18, 19.*

Arglwydd, na ddôs i farn â'th wâs, o herwydd ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di. *Sal. 143. 2.*

O's dywedwn, nad oes ynnom bechod, yr ydym yn ein rwylio ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynnom. O's cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw efe a chyfiawn, fely maddeuo i ni ein pechodau, ac yn glanhau oddi wrth bob anghyfiawnder. *Joan 1. 8, 9.*

FY annwyl gariadus frodyr, y mae 'r Ylgyrthur Lân yn ein cynhyrfu mewn amrafael fannau, i gydnabod, ac i gyffesu ein haml bechodau a'n hanwiredd, ac na wnelem na'i cuddio, na'i celu yngwydd yr Hollalluog Dduw ein Tâd nefol, eithr eu cyffesu â gostynghedig, isel, edifarus, ac ufudd galen, er mwyn caffael o honom faddeuant am danynt, trwy ei anfeidrol ddaioni a'i drugaredd ef. A chyd dylem ni bob amser addef

yn ofstynghedig ein pechodau ger bron Duw; Etto ni a ddylem yn bennaf wneuthur hynny pan ymgynhullom i gyd-gyfarfod, i dalu diolch am yr aml ddaioni a dderbyniafom ar ei law ef, i ddadgan ei hacddediccaf foliant, i wrando ei sancteiddiaf air ef, ac i erchi y cyfryw berthau ag a fyddo cymmws ac angenrheidiol, yn gyfla ar lês y corph a'r enaid. O herwydd pa ham myfi a erfyniaf ac a attolygaf i chwi, cynnifer ag y sydd ymma yn bresennol, gyd-dynnu â myfi a chalôn bur, ac â lleserydd ofstynghedig, hyd yngorffeddia y nefol râd, gan ddywedyd ar iy ôl i.

¶ Cyffes gyffredin i'w dywedyd gan yr holl Gynulleidfao ar ôl y Gweinidog, gan ofstyn ar eu gliniau oll.

HOLLalluog Dduw a thrugaroccaf Dâd; Ni a aethom ar gyfeiliom allan o'th ffyrdd di, fel defaid ar gyfrgoll. Nyni a ddilynasom ormod ar amcanion a chwantau ein calonau ein hunain. Nyni a wnaethom yn erbyn dy sancteiddiol gyfreithiau. Nyni a adawfom heb wneuthud y pethau a ddylefym eu gwneuthur; aca wnaethom y pethau ni ddylefym eu gwneuthur. Ac nid oes jechyd ynnom. Eithr tydi, O Arglwydd, cymmer drugaredd anrnod ddrwg weithredwyr truaion. Arbed di hwynt-hwy, O Dduw, y rhai sy'n cyffesu eu beiau. Cyweiria di y sawl sydd yn edifarus; Yn ôl dy addewidion a hysbyswyd i ddyn yng Nghrist Iesu ein Harglwydd. A chaniatâ drugaroccaf Dâd, er ei fwynt ef, fyw o honom rhag llaw mewn duwiol, union, a sobr fuchedd, i ogoniant dy sancteiddiol Enw. Amen.

¶ Y Gollyngdod neu Faddeuant pechodau, i'w dadgan gan yr Offerriad yn unig, yn ei fesyli; a'r bobl etto ar eu gliniau.

YR Hollalluog Dduw, Tâd ein Harglwydd Iesu Crist, yr hwn ni ddeifysf farwolaeth pechadur, eithr yn hytrach ymchwelyd o hono oddi wrth ei anwiredd a byw: ac a roddes allu a gorchymymyn i'w weinidogion, i ddeclaro ac i fynegi i'w bobl fydd yn edifarus, ollyngdod a maddeuant am eu pechodau: Efe a bardyna ac a ollwng y rhai oll fy wir edifeiriol, ac yn ddifffuant yn credu i'w sancteiddiol Efengyl ef. Herwydd pa ham attolygwn ni iddo ganiatâ i ni wir edifeirwch, a'i Ysbryd Glân, fel y byddo bodlon ganddo y pethau ydd ydym y pryd hyn yn eu gwneuthur, a bod

hob y darn arall o'n bywyd rhag llaw yn bur ac yn sanct eiddiol, megis y delom o'r diwedd i'w lawenydd tragywyddol, trwy Jeshu Grifft ein Harglwydd. Amen.

Tna y gofwrng y Gweinidog ar ei liniau, ac a daywed Weddi yr Arglwydd a llef uchel; a'r bobl hefyd ar eu gliniau, yn ei dywedyd gyd ag ef yn y fan yntma, ac ymhâ le bynnag arall yr arferir hi yng Ngwafanaeth Duw.

En Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddau i ni ein dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg: Canys eiddor ti yw'r deyrnas, a'r gallu, a'r gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

Tna y dywed efe yn yr un modd,

Arglwydd, agor ein gwefulau.

Ateb. A'n genau a fyneg dy foliant.

Offeiriad. Duw bryfia i'n cynnorthwyo.

Ateb. Arglwydd prysura i'n cymmorth.

Tna a'r bobl yn eu sefyll, yr Offeiriad a ddywed, Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân.

Ateb. Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Offeiriad. Molwch yr Arglwydd.

Ateb. Moliannus fyddo Enw'r Arglwydd.

Tna y dywedir, neu y cenir y Salmu mewn trefn, megis yr appwyntiwyd hwy. Tna Llish o'r hen Testament, megis ag yr appwyntiwyd. Yn ol hynny y Magnificat, neu Gân y sendigedig Fair Forwyn yn Gymraeg megis y canlyn.

Magnificat. S. Luc 1. 46.

Ey enaid a fawrhâ yr Arglwydd a'm hysbryd a lawenydd yn Nuw fy Jachawdwr. Canys efe a edrychodd: ar oflyngëiddrwydd ei wafanaethyddes.

O blegid welo hyn allan; yr holl genhedlaethau a'm geiliw yn wynfyddedig.

Canys yr hwn fydd Alluog a wnaeth i mi fawredd: a sanctaidd yw ei Enw ef.

A'i drugaredd fydd yn oes oesoedd: ar y rhai a'i hofnant ef.

Efe a ddangosodd nerth a'i fraich: efe a wafgarodd y rhai beilchion ym mwriadau eu calonau.

Efe a dynnodd i lawr y cedyrn o'i heifflidfau: ac a ddrychafodd y rhai iselradd.

Efe a lanwodd y rhai newynog â phethau da: ac a anfonodd ymmaith y rhai goluddig mewn cisiau.

Efe a gynnorthwodd ei wâs Israel, gan gosio ei drugaredd: fel y dywedodd wrth ein tadau, Abraham a'i hâd yn dragywydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd glân;

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Neu ynte y Salm hon; oddieithr ar y namyn un ugeinfed dydd o'r mis, pan ddarllenir hi yn nhrefn gyffredin y Salmu.

Cantate Domino. Salm 98.

Enchwch i'r Arglwydd ganiad newydd, canys efe a wnaeth berthau rhyfedd: a'i ddechulaw, ac a'i fraich sanctaidd y parodd iddo ei hun jechydwrriaeth.

Hysbyfodd yr Arglwydd ei jechydwrriaeth: a daddguddiodd ei gyfiawnder yngolwg y genhedloedd.

Cofodd ei drugaredd a'i wirionedd i dy Israel: a holl deryfynau y ddaear a wellant jechydwrriaeth ein Duw ni.

Cenwch yn llafar i'r Arglwydd, yr holl ddaear: llesfych, ac ymlawenhewch, a chepwch.

Cenwch i'r Arglwydd gyd â'r deilyn: sef gyd â'r deilyn â Ref canmoliacth.

Cenwch yn llafar o flaen yr Arglwydd y Brenin ar yr udegyn, â sain trwmpeid.

Rhued y môr, ac fydd ynddo: y byd, a'r rhai a drigant o'i fewn.

Cured y llifeiriaint eu dwylaw, a chyd-ganed y mynyddoedd o flaen yr Arglwydd: canys efe a ddaeth i farnu'r ddaear.

Efe a farna'r byd mewn cyfiawnder: a'r bobloedd mewn uniondeb.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad yn oes oesoedd. Amen.

Tna Llish o'r Testament newydd, megis yr appwyntiwyd: Ac yn ol hynny Nunc dimittis, neu Gân Simeon, yn Gymraeg, megis y canlyn.

Nunc dimittis. S. Luc 2. 29.

Yr awr hon, Arglwydd, y gollyngi dy wâs mewn tangnedd: yn ôl dy air.

Canys fy Hygaid a wellant: dy jechydwrriaeth.

Yr hon a barotoaist: ger bron wyneb yr holl bobl;

I fod yn oleuni i oleuo y Cenhedloedd: ac yn ogoniant i'ch bobl Israel.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Neu y Salm hon; oddieithr ar y deuddegfed dydd o'r Mis.

Deus misereatur. Salm 67.

Duw a drugarhaio wrthym, ac a'n bendithio: a thywynnedd llewyrch ei wyneb arnom, a thrugarhaed wrthym.

Fel yr adwaener dy ffordd ar y ddaear: a'th jechydwrriaeth ym mhllith yr holl genhedloedd.

Molianned y bobl di, O Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Llawenhâed y cenhedloedd, a byddant hyfryd: canys tydi a fenni y bobl un iawn, ac a lywodraethi y Cenhedloedd ar y ddaear.

Molianned y bobl di, O Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Yna y ddaear a rydd ei ffrwyth: a Duw, sef ein Duw ni a'n bendithia.

Duwa'n bendithia: a holl deryfynau'r ddaear a'i hofnant ef.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân.

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Tna y cenir neu y dywedir Credo'r Apostolion gan y Gweinidog a'r bobl, yn eu sefyll.

Credaf yn Nuw Dâd Hollgyfoethog, Creawdr nef a daear.

Ac yn Jeshu Grifft ei un Mâb ef, ein Harglwydd ni, yr hwn a gâd trwy yr Ysbryd glân, a aned o Fair forwyn; a ddioddetodd dan Bontius Pilatus, a groetholiwyd, a fu farw, ac a gladdwyd, a ddisgynnodd i uffern; y trydydd dydd y cyfoddodd o feirw: a esgynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eistedd ar ddechulaw Duw Dâd hollgyfoethog; Oddi yno y daw i farnu byw a meirw.

Credaf yn yr Ysbryd glân; yr Eglwys lân Gatholig; Cymmun y Saint; Maddeuant pechodau; Cyfodiad y enawd; a'r bywyd tragywyddol. Amen.

Ac yn ol hynny, y Gweddiâu hyn sy yn canlyn, a phawb yn gofwrng yn adefosynol ar eu gliniau, y Gweinidog yn gyntaf a lesara â llef uchel, Yr Arglwydd a fogyd â chwi.

Ateb. A chyd a'th Ysbryd dithau.

Gweinidog. Gweddiwn.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

Crifft trugarhâ wrthym.

Arglwydd trugarhâ wrthym.

PRYDNHAWNOL WEDDI.

Yna y Gweinidog, yr Ysgolheigion, a'r Bobl a ddywedant Weddi yr Arglwydd a lleferydd uchel.

EIn Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddacar, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddau i ni ein dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Yna y Gweinidog, yn ei sefyll, a ddywed. Arglwydd, dangos dy drugaredd arnom. Aiteb. A chaniata i ni dy jechydwrriaeth. Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin. Aiteb. A gwrando ni yn drugarog pan alwom arnat.

Offeiriad. Gwisg dy Weinidogion a jawnder. Aiteb. A gwnâ dy ddewisol Bobl yn llawen. Offeiriad. Arglwydd, cadw dy bobl. Aiteb. A bendichia dy eisteddiaeth. Offeiriad. Arglwydd, dyro dangnefedd yn ein dyddiau.

Aiteb. Gan nad oes neb arall a ymladd drosom, ond tydi Dduw, yn unig.

Offeiriad. Duw, glanhâ ein calonau ynnom. Aiteb. Ac na chymmer dy Ysbryd glân oddi wrthym.

Yna y canlyn tri Choleet; Y cyntaf o'r Dydd; Yr ail, am Dangnefedd; Y trydydd am Gynhorhwy yn erbyn pob perygl, fel y canlyn ymma rhag llaw: A'r ddau Goleet diwraethaf a ddywedir bob dydd ar Brydnawnol Weddi heb gysnewid.

Yr ail Goleet ar y Brydnawnol Weddi.

Duw, oddi wrth ba un y daw pob adduned sanctaidd, pob cynyor da, a phob gweithred gyfiawn; dyro i'th wafanaeth-ddynion y rhyw dangnefedd a'r na ddichion y byd ei roddi; modd y gallu ein calonau ymrôl i usuddhau i'th orchymnyion; ac hefyd trwy 'n hamddiffyn ni rhag offn ein gelynyon, allu o honom dreulio ein hamfer mewn heddwch a thangnefedd, trwy haeddedigaethau Jesu Grift ein Hiachawdwr. Amen.

Y trydydd Coleet am Gynhorhwy yn erbyn pob peryglon.

Goleuca eintywyllwch, ni a attolygwn i ti, O Arglwydd; a thrwy dy fawr drugaredd amddiffyn nynt rhag pob perygl ac enbydrwydd y nos hon; er serch ar dy un Mab ein Hiachawdwr Jesu Grift. Amen.

Ymma y diwedd Trefn y Brydnawnol Weddi trwy'r Ffilyddyn.

Mewn Corau a Mannau, lle'r arferont ganu ymma y canlyn yr Anthem.

Gweddai dros Fawrhydi y Brenin.

O Arglwydd ein Tâd nefol, goruchel a galluog, Brenin y brenhinoedd, Arglwydd yr arglwyddi, unig Llywiawdwr y tywylogion, yr hwn wyt o'th eistedd yn edrych ar holl drigolion y ddacar; Ni a attolygwn, ac a ersyniwn i ti, edrych o honot yn ddarodur ac ein grasusaf ddaionus Arglwydd Frenin Siôr, ac felly ei gyflawni ef o'râd dy Sanctaidd Ysbryd, fel y bô iddo yn wastadol bwyso at dy feddwl, a rhodio yn dy ffordd: Cynnrygiadeda ef yn helaeth a doniau nefol, caniatâ iddo mewn llwyddiant a jechyd hîr hoedl, nerddu ef môdd y gallu orefyngna gorchfygu ei holl clymion: ac o'r diwedd yn ôl y ficedd hon, bôd iddo fwyphâu llawenydd a dedwyddyd tragywyddol, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddai dros y Brenhinol Deulu.

Hollalluog Dduw, ffynnon pob daioni, yr ydym ni yn oftyngedig yn attolwg i ti fendithio Brenhinol Fawredd Siôr Tywylog Cymru, y Dywyfoges, a'i Heppil, a'r holl Brenhinol Deulu. Cynnrygiadeda hwy a'th Ysbryd glân, cyfoethoga hwy a'th nefol ras, llwyddia hwy a phob dedwyddwch, a dwg hwy i'th dragywyddol deyrnas, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddai dros yr Eglwyswyr a'r Bobl.

Hollgyfoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn unig yn gwneuthur rhyfeddodau; danfon i lawr ar ein Helgobion a'n Curadiad, a'r holl gynnulleidfaoedd a orchymynnwyd dan eu gosfal hwynt iachol Ysbryd dy râd; ac fel y gallont wir ryngu bodd i ti, tywallt arnynt ddyfal wliith dy fendith: Caniatâ hyn Arglwydd, er anrhydedd ein Dadleuwr, a'n Cyfryngwr Jesu Grift. Amen.

Gweddai o waith S. Cryloftom.

Hollalluog Dduw, yr hwn a roddai i ni râd y pryd hyn, trwy gyfundeb a chydgyfarch i weddio amnat, ac wyt yn addaw pan ymgynhullo dau neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiatâu eu golygion: cyflawna yr awr hon, O Arglwydd, ddymuniad a deisyfiad dy weision, fel y bô mwyaf buddiol iddynt; gan ganiatâu i ni yn y byd hwn wybodaeth am dy wirionedd, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragywyddol. Amen.

2 Cor. 13. 14.

Rhâd ein Harglwydd Jesu Grift, a Serch Duw, a chymdeithas yr Ysbryd Glân, a fyddo gyd â ni oll byth bythoedd. Amen.

Ar y Foreuol Weddi.

Ar y Gwyliau hyn sef, dydd Nydolig Crist, dydd gŵyl Ystwyll, dydd gŵyl S. Matthias, dydd Pâg, y Dyrcasaef, y Sul-gwyn, dydd gŵyl S. Joan Fedyddiwr, S. Iago, S. Bartholomeus, S. Mathew, S. Simon a S. Jud, S. Andreas, a Sul y Drindod; y cenir neu y dywedir ar y Foreuol Weddi, yn lle Credo'r Apostolion, y Gyffes hon o'n ffydd Gristianogol, a elwir yn gyffredin, Credo S. Athanasius, gan y Gweinidog a'r Bobl, yn sefyll.

Quicunque vult.

PWy bynnag a synnodd yn gadwedig: o flac dim rhaid iddo gynnal y ffydd gatholig.

Yr hon ffydd, oni's ceidw pob dŷ yn gyfan, ac yn ddihalgol: diammrau y collir ef yn dragywydd.

A'r ffydd gatholig yw hon: Bod i ni addoli un Duw yn Drindod, a'r Drindod yn Undod.

Nid cymmyfigu o honon y personau; na gwahanu y sylwedd.

Canys un person fydd i'r Tâd, arall i'r Mâb: ac arall i'r Ysbryd glân.

Eithr Duwdod y Tâd, y Mâb, a'r Ysbryd glân fydd unrhyw: gogoniant gogytuwch, mawrhydi goryd-tragywyddol.

Unrhyw yw'r Tâd, unrhyw yw'r Mâb; unrhyw yw'r Ysbryd glân.

Digreedig Dâd, digreedig Fâb: digreedig Ysbryd glân.

Ansefuredig Dâd, ansefuredig Fâb: ansefuredig Ysbryd glân.

Tragywyddol Dâd, tragywyddol Fâb: tragywyddol Ysbryd glân.

Ac etto nid ydnt dri tragywyddolion: ond un tragywyddol.

Ac fel nad ynt dri ansefuredigion, na thri digreedigion: ond un digreedig, ac un ansefuredig.

Felly yn gyffelyb, Hollalluog yw'r Tâd, Hollalluog yw'r Mâb: Hollalluog yw'r Ysbryd glân.

Ac etto nid ynt dri Hollalluogion: ond un Hollalluog.

Felly y Tâd sy Dduw, y Mâb sy Dduw: a'r Ysbryd glân sy Dduw.

Ac etto nid ynt dri Duwiau: ond un Duw. Felly

Ar y FOREUOL WEDDI.

Felly y Tâd fydd Arglwydd, y Mâb fydd Arglwydd: a'r Ysbyrd glân fydd Arglwydd.
Ac eto nid ynt dri Arglwyddi: namyn un Arglwydd.

Canyf fel y'n cymhellir trwy y gristianogaidd wirionedd: i gyladdef bod pob person o hono ei hun yn Dduw ac yn Arglwydd.

Felly y'n gwaherddir trwy'r Gatholig Grefydd: i ddywedyd, bod tri Duwiau, neu dri Arglwyddi.

Y Tâd ni' wnaethpwyd gan neb: ni's crewyd, ac ni's cenhedlwyd.

Y Mâb y fydd o'r Tâd yn unig: heb ei wneuthur, na'i greu, eithr wedi ei genhedlu.

Yr Ysbyrd glân fydd o'r Tâd a'r Mâb: heb ei wneuthur, na'i greu, na'i genhedlu, eithr yn deill-taw.

Wrth hynny, un Tâd y fydd, nid tri Thâd; un Mâb, nid tri Mâb: un Ysbyrd glân, nid tri o Ysbyrdion glân.

Ac yn y Drindod hon, nid oes un cynr, neu gwedi eu gilydd: nid oes un mwy na lai na'i gilydd.

Eithr yr holl dri phersonau ydynt ogyd-tragwyddol: a gogyfuwch.

Ac felly ym mhob peth, fel y dywedpwyd uchod: yr Undod yn y Drindod, a'r Drindod yn yr Undod fydd i'w haddoli.

Pwy bynnag gan hynny a fynno fod yn gadwedig: fynied felly o'r Drindod.

Y mae hefyd yn angenrhaid er mwyn tragwyddol jechydwrïaeth: gredw o ddyn yn ffyddlon am gnawdoliaeth ein Harglwydd Iesu Grist.

Canyf y jaww ffydd yw, credw, a chyffesu o honom: fod ein Harglwydd ni Iesu Grist, Fâb Duw, yn Dduw ac yn ddyn.

Duw o sylwedd y Tâd, wedi ei genhedlu cyn na' oesoedd: a dyn, o sylwedd ei fam, wedi ei eni yn y byd.

Perffaith Dduw, a pherffaith ddyn: o enaid rhesymmol, a dynol gnawd yn hanfod.

Gogyfuwch a'r Tâd o blegid ei Dduwdod: a lai na'r Tâd o blegid ei ddynod.

Yr hwn er ei fod yn Dduw ac yn ddyn: er hynny, nid yw efe dda'u, ond un Crist.

Un, nid trwy ymchwelyd y Duwdod yn gnawd: ond gan gymmeryd y dyndod ar Dduw.

Un i gyd oll, nid gan gymmysgu'r sylwedd: ond trwy undod person.

Canyf fel y mae yr enaid rhesymmol a'r cnawd yn un dyn: felly Duw a dyn fydd un Crist.

Yr hwn a ddioddefodd dros ein hiechydwriaeth: a ddifynnodd i uffern, a gyfododd y trydydd dydd o feirw.

Bfynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eistedd ar ddechleuau'r Tâd, Duw hollalluog: oddi yno y daw i farnu byw a meirw.

Ac ar ei ddyfodiad, y cyfyd pob dyn yn eu cyrph eu hunain: ac a roddant gyfrif am eu gweithredoedd priod.

A'r rhai a wnaethant ddâ, a ânt i'r bywyd tragwyddol: a'r rhai a wnaethant ddrwg, i'r tan tragwyddol.

Hon yw'r ffydd gatholig: yr hon pwy bynnag a'r ni's cretto yn ffyddlon, ni all efe fod yn gadwedig.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbyrd glân;

Megis ydd oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Ymma y canlyn y LITANI, neu ymbiliau cyffredinol, i'w canu neu i'w dywedyd ar ol y Foreuol Weddi ar y Suliau, y Merchurau a'r Gwenerau, ac ar amserau eraill, pan orchymynir gan yr Ordinari.

Duw Dad o'r Nef: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Dad o'r Nef: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Fâb, brynwr y byd: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Ysbyrd glân, yn deilliaw oddi wrth y Tâd a'r Mâb: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Duw Ysbyrd glân, yn deilliaw oddi wrth y Tâd a'r Mâb: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Y gogoned, lân, fendigaid Drindod, tri pherson, ac un Duw: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Y gogoned, lân, fendigaid Drindod, tri pherson, ac un Duw: trugarhâ wrthym wir bechaduriaid.

Na choffa, Arglwydd, ein hanwired, nac anwiredd ein rhieni, ac na ddrydd ddiol am ein pechodau: arbed nyni Arglwydd daionus, arbed dy bobl a brynaist a'ch werthfawroccaf waed, ac na lidia wrthym yn dragwydd.

Arbed ni, Arglwydd daionus.

Oddi wrth bob drwg ac anffawd, oddi wrth bechod, oddi wrth ystryw a chyrch y cythraul, oddi wrth dy lid, ac oddi wrth farnedigaech dragwyddol,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Oddi wrth bob dallineb calon: oddi wrth falchder, a gwag-ogoniant, a ffug sancteidrwydd; oddi wrth genfigen, digafedd, a bwriad drwg, a phob angharnadoleb,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Oddi wrth anniweirdeb, a phob pechod marivolarali; ac oddi wrth holl dwyll y byd, y cnawd, a'r cythraul,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Oddi wrth holl amser ein trallod, oddi wrth gwynfyd; yn awr angau, ac yn nydd y farn,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Nyni bechaduriaid a attolygwn i ti ein gwrandio, O Arglwydd Dduw, a thelyngu o honor gadw, rheoli, a llywodraethu dy lân Eglwys Gatholig, yn y ffordd union;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrandio, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honor gadw a nerthu i'ch wir addoli, mewn jawnewd a glendid buchedd, dy wasanaethwe Sior ein graffusaf Frenin a'n Penillydd;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrandio, Arglwydd trugarog.

Oddi wrth fellt a thymmeffl; oddi wrth bla, haint y nodau, a newyn; oddi wrth ryfel, ac ymladd, ac oddi wrth angau ddyfodol,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Oddi wrth bob teilygu, dirgel frâd, a gwrthryfel; oddi wrth bob ffals ddyfgeidiaeth, opiniwn annuwiol a fflim; oddi wrth galedrwydd calon, a dirmygar dy air a'ch orchymmyn,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Trwy ddirgelwch dy lân gnawdoliaeth, trwy dy sanctaidd enedigaech, a'ch enwaediad; trwy dy feddydd, dy ymryd, a'ch brofedigaeth,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Trwy dy ddirfawr ing, a'ch chwrŷ gwaedlyd; trwy dy grôg a'ch ddiodeffaint; trwy dy werthfawr angau a'ch gladdedigaeth, trwy dy amrhyddedd gyfodiad, a'ch eigmriad; a thrwy ddyfodiad yr Ysbyrd glân,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Yn holl amser ein trallod, oddi wrth gwynfyd; yn awr angau, ac yn nydd y farn,

Gwared ni, Arglwydd daionus.

Nyni bechaduriaid a attolygwn i ti ein gwrandio, O Arglwydd Dduw, a thelyngu o honor gadw, rheoli, a llywodraethu dy lân Eglwys Gatholig, yn y ffordd union;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrandio, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honor gadw a nerthu i'ch wir addoli, mewn jawnewd a glendid buchedd, dy wasanaethwe Sior ein graffusaf Frenin a'n Penillydd;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrandio, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honor llywodraethu ei galon yn dy ffydd, ofn, a chariad, ac iddo ymddiried byth ymwr, ac ymgais yn wastad a'ch amrhyddedd a'ch ogoniant;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrandio, Arglwydd trugarog.

Teilyngu

Teilyngu

Teilyngu

Teilyngu

Teilyngu

Teilyngu o honot ei amddiffyn a'i gadw, gan roddi iddo fuddugoliaeth ar ei holl elynion;
Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw Brenhinol Fowredd Siôr Tywyfog Cymru, y Dywyfoges, a'i Heptli, a'r holl Frenhinol Deulu;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot lewyrchu yr holl Efrogion, Offeriaid a Diaconiaid, a jawn wybodaeth a dyall dy Air, ac fddynt hwy trwy eu pregeth a'i buchedd, ei fynegi a'i ddangos yn ddyladwy;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gynnyfogaiddu Arglwyddi'r Cyngor, a'r holl Fonedd a gras, doethineb, a dyall;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw y Penfwyddogion, gan roddi iddynt rās i wneuthur cyf-jawnder, ac i facnumio'r gwix;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot fendithio a chadw dy holl bobl;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i bob cenhedlaeth, undeb, tangnefedd a chydgorio;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni galon i'rh garu ac i'rh ofni, ac i fyw yn ddielfgulus yn ôl dy orchymynion;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i'rh holl bobl ychwaneg e rād, i wrando yn nfudd dy Air, ac i'w dderbyn o bur ewyllys, ac i gynhyrchu ffrwyth yr Yf-bryd;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot ddwyn i'r ffordd wir bawb a'r aeth ar gyfeiliorn ac a dŵylwyd;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot nerthu y rhai fy yn fefyll, a chonffordio a chynorthwyo y rhai i'x a gwan galon, a chyfodi y sawl a fyrthiant, ac o'r diwedd curo i lawr Satan dan ein traed;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gymmorth, helpio, a diddanu pawb a'r y fydd mewn perygl, angenofid a thrw-blaeth;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot gadw pawb a'r fydd yn ymdaith ar fôr na thir, pob gwraig wrth eigor plant, pob clwyfus a rhai bychain, a thostruo wrth bawb a fyddo mewn caethiwd a charchar;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot amddiffyn ac amgeleddu y plant amddifaid, a'r gwagedd gweddion, a phawb y fydd yn unig, ac yn goddef pwys plaid orthrech;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot drugarhau wrth bob dŷn;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot faddau i'n gelymion, erlynwyr, ac ysglandrwy, a throï eu calonau;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi a chadw'r ein fies amserol ffrwythau'r ddaear, modd y caffom mwma amser dyledus eu mwynhau;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Teilyngu o honot roddi i ni wit edifeirwch, a maddau i ni ein holl bechodau, ein heigeuluidra, a'n hanwybod; a'n cynnyfogaiddu a rhād dy Yf-bryd glān, i wellhau ein buchedd yn ôl dy aic sanctaidd;

Nyni a attolygwn i ti ein gwrando, Arglwydd trugarog.

Māb Duw, attolygwn i ti ein gwrando.

Māb Duw, attolygwn i'treint gwrando.

Oen Duw yr hwn wyt yn dileu pechodau'r byd;

Caniatā i ni dy Dangnefedd.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dileu pechodau'r byd;

Trugarhā wrthym.

Crist clyw nym.

Crist clyw nym.

Arglwydd trugarhā wrthym.

Arglwydd trugarhā wrthym.

Arglwydd trugarhā wrthym.

Arglwydd trugarhā wrthym.

Yna y dywed yr Offeriaid a'r Bobl gyd ag of- Weddi'r Arglwydd.

E In Tād yr hwn wyt yn y nefoedd; Sancteiddier dy Enw. Deued dy deymas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni hedydy ein bara beunyddiol. A maddau i ni ein dyledion, fely maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth: Euthr gwared ni rhag drwg. Amen.

Offeriaid. Arglwydd, na wnā ā nym yn ôl ein pechodau.

Azzeb. Ac na obrwya ni yn ôl ein hauwiredau.

Gweddion.

D Uw Dad trugarog, yr hwn mid wyt yn dirmygau uchenaid calon gyfuddiedig, nac adduned y gorthrymmedig; cynnorthwya yn drugarog ein gweddian, y rhai ydd ŷm ni yn eu gwneuthur ger dy fron yn ein holl drallod a'n blinlyd, pa bryd bynnag y gwasgant annom: a gwardio ni yn rafusol, fel y bo i'r drygau hynny, y rhai y mae yltryw a diehell diafol neu ddŷn yn eu gwneuthur i'n herbyn, fyned yn ofer, a thrwy ragluniaeth dy ddaioni di iddynt fod yn wafaredig, modd na'n briwer dy weision trwy erlyn neb, a gallu o honori byth ddiolech i ti yn dy lān Eglwys, trwy Jēsu Grift ein Harglwydd.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwared ni er mwyn dy Enw.

O Dduw, ni a glywsom a'n clustiau, a'n tadau a fynesafant i ni y gweithredoedd ardderchog a wnaethost yn eu dyddiau, ac yn y cynfyd o'i blaen hwy.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwared ni er mwyn dy anrhwedd.

Gogoniant i'r Tād, ac i'r Māb, ac i'r Ysbryd glān;

Azzeb. Megis ydd oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad yn oes oesfedd. Amen.

Rhag ein gelymion amddiffyn ni Crist.

Yn rasol edrych ar ein poenedigaethau.

Yn dostrus yfyrria wrth drymder ein calonau.

Yn drugarog maddau bechodau dy bobl.

Yn garedigol gan drugaredd gwrando ein gweddian.

Jēsu Fāb Dafydd, trugarhā wrthym.

Yr awr hon a phob amser teilynga ein gwrando, O Crist.

Yn rasol clyw ni O Crist, yn rasol clyw nym O Arglwydd Grift.

Offeriaid.

Offeiriad. Arglwydd, dangos dy drugaredd arnom;

Aisteb. Fel ydd ym yn ymddiried ynnor.

Gweddian.

NYni yn uffudd a attolygwn i ti, O Arglwydd Dād, yn drugarog edrych ar ein gwendid; ac er gogoniant dy Enw, ymchwel oddi wrthym yr holl ddrygau a ddarfod i ni o wir gyfiawnder eu haddu; a chaniatā fod i ni yn ein holl drallod ddodi ein cyfan ymddiried a'n gobaieth yn dy drugaredd, ac byth dy wafanaethu mewn sancteiddrwydd, a phurdeb buchedd, i'ch anrhydedd a'ch ogoniant trwy ein hunig Gyfryngwr a'n Dadleuwr Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Imma y ddwydd y Litani.

GWEDDIAU a DIOLWCH ar amryw achosion, i'w harfer o flaen y ddwy Weddi ddiweddaf o'r Litani, neu o'r Foreuol a'r Brydnhawol Weddi.

Am Law.

ODduw nefol Dād, yr hwn trwy dy Fāb Jeshu Grift a addewaist i bawb a geisfion dy Deyrnas a'ch gyfiawnder, bob peth angenrheidiol i'w cynhaliach corphorol: danfon i ni wrth ein hangenochid hwn, ni a attolygwn i ti, gyfryw dywydd a chawodydd ardymerus, modd y derbynionni ffirwythau'r ddacae, i'n mwyniant ni, ac i'ch urddantiaid dithau, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Am Dywydd i'g.

HOllalluog Arglwydd Dduw, yr hwn am bechod dŷn a foddiaist unwaith yr holl fyd, oddi eithr wythyn o bobl, ac yn ôl hynny o'ch fawr drugaredd a addewaist na's diffrywir felly byth drachefn; yn oftyngedig ni a attolygwn i ti, er i ni am ein hanwireddau gyfiawn haddu pla o law a dysfroedd, eto wrth ein gwir edifeirwch, danfon i ni y cyfryw dywydd a hinon, fel y derbynionni ffirwythau'r ddacae mewn amser dyladwy, ac y dysgom trwy dy gosbedigaeth wellhau ein bucheddau, ac am dy warder roddi i ti foliant a gogoniant, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Ar amser Drudaniaeth a Newyn.

ODduw Dād o'r Nef, trwy ddawn pa un y disgyn y glaw, y mae'r ddacae yn ffirwythlawn, yr hilia anifeiliaid, ac yr amliha'r pysgod; edrych, attolwg, ar adfyd dy bobl, a chaniatā am y prinder ar drudaniaeth (ydd ym ni yr awrhon yn ei ddi-oddef yn gwbl gyfiawn am ein hanwiredd) iddynt trwy dy drugarog ddaioni di, ymchwelyd yn rhād ac yn helaethrwydd, er cariad ar Jeshu Grift ein Harglwydd, i'r hwn gyd a thydia'r Ysbryd glān y bo'r holl anrhydedd a'r gogoniant yr awr hon, ac yn oes oesfodd. Amen.

Neu hon.

ODduw drugarog Dād, yr hwn yn amser Eli-sūs y Prophwyd a droaist yn ddifymwth y grinder mawr a'r Drudaniaeth yn Samaria yn helaethrwydd a Rhād; Cymmer drugaredd arnom, fel y bo i ni y rhai am ein pechodau a boenir yr awrhon a'r cyffelyb adfyd, dderbyn yr un fath brydol gymmorth: Trwy dy nefol fendith pŵr gynnyrch ar ffirwythau'r ddacae; a chaniatā fod i ni, sy'n derbyn dy haelionus lawnder, arferu yr unrhyw i'ch ogoniant di, i gymmorth eraill y sy'n dwyn eisiau, ac i'n diddanwch ein hunain, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Ar amser Rhyfel a Therfsgau.

HOllalluog Dduw, Rhodder yr holl frenhinoedd, a Phenllwydiawdr pob peth, yr hwn ni ddichon neb creadur wrthladd ei nerth, i'r hwn y perthyn o gyfiawnder gosbi pechaduriaid, a bod yn drugarog wrth y rhai a fyddont wir edifeirbol; Gadwy a

Gweddian waith S. Crysoftom.

HOllalluog Dduw, yr hwn a roddiaist i ni rād y pryd hyn, trwy gyfundeb a chydgyfarch y weddio arnat, ac swt yn addaw pan ymgynhullo dau neu dri yn dy Enw, bod i ti ganiatāu eu gofynion: cyflawna yr awr hon, O Arglwydd, ddy-muhiad a deisyfiad dy weisfion, fel y bo mwya buddiol iddynt; gan ganiatā i ni yn y byd hwn wybodaeth am dy wirionedd, ac yn y byd a ddaw, bywyd tragywyddol. Amen.

2 Cor. 13, 14.

RHād ein Harglwydd Jeshu Grift, a Serch Duw, a Chymdeithas yr Ysbryd glān a fyddo gyd a ni oll byth bythoedd. Amen.

GWEDDIAU.

gwared nyny, yn oftyngedig ni a attolygwn i ti, rhag dwylaw ein gelymion; goftwng eu balchedd, tola eu drygioni, a gwraddwydda eu bwriadau, modd y gallon yn arfogion gan dy amddiffyn di, fod byth yn gadwedig rhag pob perygl, i'ch ongeddu di yr hwn wyt unig roddwr pob buddugoliaeth a goruchafiaeth, trwy haedddegiaethau dy un Māb Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

In amser Pla cyffredin, neu Glesyd.

HOllalluog Dduw, yr hwn yn dy lid yn yr ania-lwch a anfoniaist blā ar dy Bobl dy hun o blegid eu gwarfychni a'i gwrthryfel yn erbyn Mose ac Aaron, ac hefyd yn amser y Brenin Dafydd a leddiaist a phla y nodau denigmil a thri-ugeinmil, ac yn y man gan gosio dy drugaredd a gedwaist y lleill: Trugarh wrthym wir bechaduriaid, y rhai y darfu'r awron i ddarfwr haint a marwolaeth ymweled a ni, fel megis y pryd hynny y derbyniaist gymmodaeth, ac y gorchymynnaist i'r Angel dnyftriol beidio a chosbi; felly bod yn awr yn deilwng gennyt wrthladd oddi wrthym y Bla a'r gofidus Haint ymma trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

In Wythnosau y Cyd-goriau i'w dywyddad bob dydd, dros y rhai a fyddant i dderbyn Urddau Cyff-gredig.

HOllalluog Dduw, ein Tād nefol, yr hwn a bry-naist i'r Eglwys Gyffredinol, trwy werthfawr-waedd dy annwyl Fāb; Edrych yn ddarbodus ar yr unrhyw, ac ar hyn o amser cyfarwydda a llywia felly fedydliu dy weisfion yr Elgobion a Bugeiliaid dy braidd, fel na ddodont ddwyllaw yn ebrwydd ar neb, eithr bod iddynt ddewis yn ffyddlon ac yn bwylllog rai cymmwys i wafanaethu yn sanctaidd Weiridogaeth dy Eglwys. A dyro o'ch Ras a'ch fendith nefol i'r sawl a urdder i bob Swydddydiaeth sancteiddal, fel y bō iddynt trwy eu buchedd a' hathrawiaeth ofod allan dy ogoniant, a hyfforddio jechydriaeth pawb oll, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Neu hon.

HOllalluog Dduw, rhodder pob dawn daionus, yr hwn o'r Dduwiol ddarbodaeth a ofodaist amrafael Raddau yn dy Eglwys; Ni a attolygwn yn uffudd i ti, roddi o'ch Ras i'r sawl oll a alwer i bob Swydd a Gweinyddiaeth yn yr unrhyw; ac felly cyflawna hwyne a'ch wir athrawiaeth, a chynnysgaedd hwynt a diniweidrwydd buchedd, fel y gwafanaethont yn ffyddlon ger dy fron i ogoniant dy ddarfawr Enw, ac er lles i'ch Eglwys sanctaidd, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddian.

¶ Gwedd dros Oruchel Lys y Parliament, Pw dywedyd tra fônt yn eistedd.

O Dduw grafulaf, yn ufudd attolygwn i ti megis dros y Deyrnas hon yn gyffredinol, felly yn enwedig dros yr uchel Lys Parliament, ymgynulleddig yr awr hon dan ein duwiolaf a'n grafulaf Arglwydd Frenin; deilyngu o honor lwiaw a llwyddo eu holl ymgynghoriadau er dyrchafiad i'th ogoniant, er daioni i'th Eglwys, ac er diogelwch, anrhydedd, a llwyddiant i'n Harglwydd Frenin a'i Deyrnafododd: Trwy eu llafur hwy felly trefner a gwaftadtraer pob peth ar y sail orau a chadarnaf, fel y bo Heddwch a Dedwyddwch, Gwirionedd a Chyflawnder, Ffydd a Duwioldeb yn sefydlog yn ein plith trwy'r holl Genhedlaethau. Hyn a phob peth arall anghenraid iddynt hwy, i ni, ac i'th Eglwys oll, ydd ym yn oftyngedig yn eu herfyn yn Ew a chyfyngdod Jesu Grift ein Harglwydd a'n Hiachawdwr bendigedig. Amen.

¶ Coleit neu Weddi dros bob Ystad o ddyinion, i'n harfer pan na bo pwyntiedig dywedyd y Llatini.

O Arglwydd, Creawdwr a Cheidwad pob rhyw Ddŷn, yn oftyngedig attolygwn i ti dros bob Ystad a gradd o ddyinion, ar fod yn wiw gennyt hysbylu iddynt dy ffydd, dy jechydwrïaeth i'r holl Genhedloedd. Yn bennaf erfyniwn arnat dros

lwyddiannus ffad yr Eglwys Gatholig; fel gan gael ei harwain a'i llywio gan dy Ysbryd grafulaf, y caffo pawb yn eu proffesu ac yn eu galw eu hunain yn Gristianogion, eu tywys ar hyd ffordd y gwirionedd, a chynnal y ffydd mewn undeb ysbryd, rhwymyn tangefedd ac uniondeb buchedd. Yn ddiweddaf, ni a orchymynnwn i'th dadol amgeledd, y rhai oll a gyftuddir mewn un modd, neu fydd yn gyflyn arnynt mewn meddwl, corph, neu ffad, [* yn enwedig * Hyn a ddywedyd y sawl dros ba rai y dymunir dir pan adymuno ein gweddïau,] ryngu bodd i ti neb weddiâu y Gynulleidfafa. eu diddanu a'i cymmorth yn ol angenrheidiâu pob un, gan roddi iddynt ammynedd dan eu dioddefiadau, a dedwyddol ymwared o'i holl gyftuddiau. A hyn a erfyniwn er mwyn Jesu Grift. Amen.

¶ Gweddï a elwir ei dywedyd ar ol pob un o'r rhai o'r blaen.

O Dduw, yr hwn biau o naturiaeth a phriodoldeb, drugarhâu yn wastad a maddau, derbyn ein hufudd weddiâu; ac er ein bod ni yn rhwym gan gaethiwd cadwynau ein pechodau, er hynny datoder ni gan dofturi dy sawl drugaredd, er anrhydedd Jesu Grift, ein cyfyngwr a'n dadleuwr. Amen.

FFURFIAU O DALU DIOLCH.

¶ Diolch Cyffredinol.

Hollallug Dduw, Tad yr holl drugareddau, yddŷn ni dy weision anheilwng yn rhoddi i ti ddiolch gofytngeddiat a ffyddlonaf am dy holl ddaioni a'n drugareddau i ni, ac i bob dŷn, [* yn arbennig i'r rhai y sy' yr awrhon yn ewyllysio offrymmu i' eu molianau a'i diolch am y tofturi a ryglyddais iddynt yn ddiweddar.] Ni a'th fendithiwn am ein creadigaeth,

* Dyweder hyn pan so neb un a weddiwyd drosto yn aefiff talu diolch.

am ein cadwraeth, ac am holl fendithion y bywyd hwn. Eichr uwch law pob dim am dy anfeiddrol gariad yn mhurymedigaeth y byd trwy ein Harglwydd Jesu Grift, am soddion grâs, ac am obaith Gogoniant. Ac ni a attolygwn i ti roddi i ni y cyfryw ddwys ac jawn ymfyniad ar dy holl drugareddau, fel y bo'n calonau yn ddifffant yn ddiolchgar, ac fel y mynegom dy foliant, nid a'n gwesulau yn unig, eichr yn ein bucheddau, trwy ymroddi i'th wafanaeth, a thrwy rodio ger dy fron mewn sancteiddrwydd ac uniondeb dros ein holl ddyddïau, trwy Jesu Grift ein Harglwydd; i'r hwn gyd a Thydi a'r Ysbryd glân bid yr holl anrhydedd a'r gogoniant byth byrthoedd. Amen.

¶ Am gael Glaw.

O Dduw ein Tad nefol, yr hwn trwy dy rasol ragluniaeth wyt yn peri i'r glaw cynnar a'r diweddar ddiŷgn ar y ddaear, fel y dygo ffyrwyth er mwyniant dŷn: yr ydym ni yn rhoi i ti oftyngedig ddiolch, fod yn wiw gennyt wrth ein dirfawr anghenraid, ddanon i: ni o'r diwedd law hyfyrd ar dy eifeddïaeth, a'i lhireiddio pan oedd ffech, i'n mawr ddiiddanwech ni dy weision a'wïw, ac i ogoniant dy sanctaidd Fawr, trwy dy drugareddau yn Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Am Dywydd tēg.

O Arglwydd Dduw, yr hwn yn gyfawn a'n darostyngais ni trwy dy ddiweddar bla o anfeiddrol law a dyfroedd, ac yn dy drugaredd a gymhorthaist ac a ddiidenaist ein heneidiâu trwy y tymhoraid a'r bendigedig gyfnewid ymma ar dywydd; Ny ni a folianwn ac a ogoneddwn dy sanctaidd Enw dros dy drugaredd hyn, ac a ddadganwn byth dy drugareddïau, o genhedlaeth i genhedlaeth, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Am Helaethrwydd.

O Drugaroccaf Dād, yr hwn o'th rasslon ddaiont a wrandewaist ddeffosynol weddiâu dy Eglwys, ac a droaist ein prinder ni a'n drudaniaeth yn rhad ac yn helaethrwydd; yr ydym yn rhoi i ti oftyngedig ddiolch am dy ragorol haefioni hynny, gan attolwg i ti barhâu dy garedigrwydd ymma tu ag attom, fel y rhoddo ein tir i ni ei ffyrwythau toreithiog i'th ogoniant di a'n diiddanwech ninnau, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Am Heddwch ac Ymwared oddi wrth ein Gelynion.

Hollallug Dduw, yr hwn wyt gadarn dŵr am ddiŷgn i'th weision, rhag wyneb eu gelynion; yr ydym ni yn rhoddi i ti foliant a diolch am ein hymwared ni oddi wrth y mawr a'r amlwg bebyglon oedd i'n hamgylch: Yr ydym ni yn cydnabod mai dy ddaioni di yw na'n rhoddydd ni i' synu yn ysglyfarch iddynt hwy, gan attolygu i ti yn wastadol barhâu dy gyfryw drugareddau tu ag attom, fel y gwypo'r holl fyd mai tydi yw ein Hachubwr a'n cadarn waredwr ni, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Am edfryd Heddwch cyffredinol gartref.

Tragywyddol Dduw, ein Tad nefol, yr hwn yn unig wyt yn gwneuthur i ddyinion fod yn unfryd mewn tŷ, ac yn gofsteu cynddeirigrwydd y werin angerddol ac afreolus; Ni a fendithiwn dy Enw sanctaidd, am fod yn wiw gennyt lonyddu y cythrwst terfysgus a gyffrowyd yn ddiweddar yn ein plith: Ac yn ufudd yr attolygwn i ti ganiatáu i bawb o honom rās, i rodio o hyn allan yn oftyngedig i'th orchymynion sanctaidd, a chan fyw mewn buchedd ddiŷtaw a heddychol ymhob duwioldeb ac onestfrydd, i offrymmu yn ddibaid i ti ein harbeth o foliant a diolchgarwch am dy drugareddau hyn tu ag attom, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Am Ymwared oddi wrth bla y Nodau, neu neb rhyw Glesyd arall.

O Arglwydd Dduw, yr hwn a'n harchollaist ni am ein pechodau, ac a'n difaist am ein haniwaredau trwy dy ddiweddar ymweliad gorthwrm ac ofnadwy, ac eto ynghanol dy farnedigaeth a gofiais dy drugaredd, ac a achubais ein heneidiâu allan o fân angau: yr ydym ni yn offrym i'th dadol ddaioni ein hunain, ein heneidiâu a'n cyrph, y rhai a waredais

waredaist di, i fod yn aberth bywiol i ti, gan folian-
nu a mawrygu yn wastadol dy drugareddau yngha-
nol dy Eglwys, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

¶ *Neu hon.*

YR ydym ni yn oftyngedig yn cyfaddef ger dy fron
di, O drugarocaf Dād, y gallafai yr holl gof-
bedigaethau a fygythir yn dy Gyfraith, yn gyfiawn
ddisfygn arnom ni, o herwydd ein haml droseddau a

chaledwch ein calonau: Eto gan fod yn wiw gen-
nyt o'th dyner drugaredd, ar ein gwan a'n hanhei-
lwn ymddarostyngiad ni, csmwythau y bla niwei-
diol, a'r hon yn ddiweddar y'n cystuddiwyd yn
ddirtawr, ac edfryd llef gorfoledd a jechyd yn ein
cyfanneddau: yr ydym ni yn offriwm i'th dduwiol
Fawredd, aberth moliant a diolch, gan glodfori a
mawrygu dy ogoneddus Enw, o herwydd dy am-
geledd a'th ragddarbadiaeth drosom, trwy Jesu
Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Y COLECTAU, EPISTOLAU, a'r EFENGYLAU a arferir trwy'r Flwyddyn.

¶ *Neda, am y Colef a appwyntir i bob Sul, neu Fyl y bo iddo Nofswyl neu Ucherwyl, y dywedir ef
ar y Gwasanaeth Prydhawnol ar y Nofswyl.*

¶ *Y Sul cyntaf yn Adfent.*

Y Colef.

HOLLalluog Dduw, dyro rād i nyini i ymw-
rthod a gweithredoedd y tywyllwch, ac i
wisgo arfau y goleuni, yn awr yn amser y
fuchedd farwol hon, (pryd y daeth dy
Fāb Jesu Grift i ymwele a nyini mewn mawr
oftyngeddrwydd;) fel y byddo i ni yn dydd di-
weddat, pan ddolo efe drachein yn ei ogoneddus
Fawredd, i farnu byw a meirw, gyfodi i'r fuchedd
antafwyl trwyddo ef, yr hwn lydd yn byw ac yn
teyrnau gyd a thi a'r Ysbryd glān, yr awr hon ac yn
dragwydd. *Amen.*

¶ *Y Colef hwn a ddywedir beunydd gyd a'r Colefau
eraill yn Adfent hyd Nos Nydolig.*

Yr Epistol.

Na fyddwch yn nyled neb o ddim. Rhuf. 13.
gwrs 8. hyd y diwedd.

Yr Efenygl.

Pan ddaethant yn gyfagos i. S. Mat. 21.
gwrs 1. hyd wers 14.

Yr ail Sul yn Adfent.

Y Colef.

O Wynfydedig Arglwydd yr hwn a beraist fod
yr holl Yigrythur lān yn 'Igrifennedig er
mwyn ein hachrawiaeth a'n haddylg ni: Caniatā
fod i ni yn y cyfryw fodd ei gwrandio, ei darllen, ei
chwiliaw, a'i dysgu, ac i'n mewn ei mwynhau, fel
trwy amynedd a diddwmch dy gysfegredig Air, y
coffeddiom ac yr ymgynhaluom yn waldadwl wrth
fendigaid obaith y fuchedd dragwyddol, yr hon
a roddai i ni yn ein Hiachawdwr Jesu Grift.
Amen.

Yr Epistol.

Pa bethau bynnag a 'Igrifennwyd. Rhu. 15.
gwrs 4. hyd wers 14.

Yr Efenygl.

A bydd arwyddion yn yr haul. S. Luc. 21.
gwrs 25. hyd wers 34.

Y trydydd Sul yn Adfent.

Y Colef.

O Arglwydd Jesu Grift, yr hwn ar dy ddyfodiad
cyntaf a anfonai i dy genhadwr i barotōi dy
ffordd o'th flaen; Caniatā i weinidogion a goruch-
wilwyr dy ddirgeledigaethau felly barotōi ac ar-
loefi dy ffordd, gan droi calonau y rhai anafudd
i ddoethineb y cyfiawn, fel ar dy ail ddyfodiad
i farnu'r byd, y'n caffer yn bobl gymmeradwy yn
dy olwg di, yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnau gyd
a'r Tād a'r Ysbryd glān byth yn un Duw, heb
drang na gorphen. *Amen.*

Yr Epistol.

Felly cyfrifed dŷn nyini, megis. 1 Cor. 4.
gwrs 1. hyd wers 6.

Yr Efenygl.

Ac Ican, pan glybu yn y carchar. S. Mat. 11.
gwrs 2. hyd wers 14.

Y pedwerydd Sul yn Adfent.

Y Colef.

DYrcha, Arglwydd, atolwg i ti, dy gadernid, a
thyred i'n plith, ac a mawr nerth cymmorth
ni; fel gan fod arnom, o herwydd ein pechodau a'n
hanwireddau ddirfawr luddias a rhwystr i redeg
yr yrfa a ofodir o'n blaen, y byddo i'th ddaionus
rād di a'th drugaredd ein cymmorth a'n gwared
yn ebrwydd trwy ddiwygiad dy Fāb ein Har-
glwydd, i'r hwn gyd a thi a'r Ysbryd glān y
byddo anrhydedd a gogoniant yn oes o'fioedd.
Amen.

Yr Epistol.

Llawenhewch yn yr Arglwydd. Phil. 4.
gwrs 4. hyd wers 8.

Yr Efenygl.

Hon yw tyftiolaeth Ioan. S. Joan. 1.
gwrs 19. hyd wers 29.
Genedigaeth ein Harglwydd, neu Ddydd Nydolig
Grift.

Y Colef.

HOLLalluog Dduw, yr hwn a roddai i ni dy
uniganedig Fāb i gymmeryd ein hanian arno,
i'w eni ar gyfenw i'r amser ymma o Forwyn bur;
Caniatā i ni gan fod wedi ein hadgenhedlu, a'n
gwneuthur yn blant i ti trwy fabwys a rhād, beu-
nydd ymadnewyddu trwy dy lān Ysbryd, trwy yr
unrhyw ein Harglwydd Jesu Grift, yr hwn fydd yn
byw ac yn teyrnau gyd a thi, a'r unrhyw Ysbryd,
byth yn un Duw yn oes o'fioedd. *Amen.*

Yr Epistol.

Duw, wedi iddo lefaru lawer gwaith. Heb. 1.
gwrs 1. hyd wers 13.

Yr Efenygl.

Yn y dechrenad yr oedd y Gair. S. Joan. 1.
gwrs 1. hyd wers 15.

Dyddgwyl Sant Stephan.

Y Colef.

CANiatā i ni, O Arglwydd, yn ein holl ddiodeffia-
dau ymma a y ddacar, o herwydd tyftiolaeth i'th
wirionedd di, edrych yn ddyfal tu a'r nef, a thrwy
fydd ganfod y gogoniant a ddaguddir; ac yn llawn
o'r Ysbryd glān, ddyfsgu caru a bendithio ein her-
lidwyr trwy eiflaml dy gyn-Ferdyr Sant Stephan, yr
hwn a weddiodd dros ei arteithwyr arnat ti, O
Jesu wynfydedig, yr hwn wyt yn sefyll ar ddechre-
llau Dduw i gymmorth y rhai oll y fydd yn diodeff-
er dy fywn di, ein hunig Gyfryngwr a'n Dadleuwr.
Amen.

¶ *Yna y canlyn Colef i Nydolig, yr hwn a ddywedir
yn wastad hyd Ucherwyl Dydd Calan.*

Yn lle'r Epistol.

Stephan yn gyflawn o'r Ysbryd glān. Aet. 7.
gwrs 55. hyd y diwedd.

Yr Efenygl.

Wele, yr ydwyf yn anfon atochi. S. Mat. 23.
gwrs 34. hyd y diwedd.

Dyddgwyl

Dyddgwyl Sant Iwan Efengylwr.

Y Colef.

A Rglwydd trugarog, ni a attolygwn i ti fwrw dy ddisglair belydr goleuni ar dy Eglwys, fel wedi ei goleuo gan achrawiaeth dy wynfydedig Apostol ac Efengylwr Sant Iwan, y gallu hi rddio felly yngoleuni dy wirionedd, fel y delo hi yn y diwedd i oleuni bywyd tragwyddol, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Yr hyn oedd o'r dechreuad, yr hyn. 1 S. Joan 1. gwers 1. hyd y diwedd.

Yr Efengyl.

Yr Jesu a ddywedodd wrth Bedr. S. Joan 21. gwers 19. hyd y diwedd.

Dyddgwyl y Gwirioniaid.

Y Colef.

Hollalluog Dduw, yr hwn o etiau plant bychain, a rhai yn fugo a beraist nerth, ac a wnaethost i blant aafar dy ogoneddu trwy fartw; Marweiddia a ladd bob rhyw anwiredd ynnom, a nertha ni felly a'rh Râs, fel trwy fuchedd ddiniwaidd, a ffydd ddiysgog hyd angau, y gegoneddom dy enw bendigedig, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yn lle'r Epistol.

Mi a edrychais, ac wele Oen yn. Dad. 14. gwers 1. hyd wers 6.

Yr Efengyl.

Wele Angel yr Arglwydd yn. S. Mat. 2. gwers 13. hyd wers 19.

Y Sul gwedi'r Nydolig.

Y Colef.

Hollalluog Dduw, yr hwn a roddais i ni dy uniganedig Fâb i gymmeryd ein hanian arno, i'w eni ar gyfenw i'r amser ymma o Forwyn bur; Caniatâ i ni gan fod wedi ein hadgenhedlu, a'n gwneuthur yn blant i ti trwy fabwys a rhâd, beunydd ymadnewyddu trwy dy lân Ysbryd, trwy yr unrhwy ein Harglwydd Jesu Grift, yr hwn fydd yn byw ac yn teyrnasu gyda thi a'r unrhwy Ysbryd, byth yn un Duw yn oes oesfod. *Amen.*

Yr Epistol.

A hyn yr wyf yn ei ddyweddyd, dros. Galat. 4. gwers 1. hyd wers 8.

Yr Efengyl.

Genedigaeth yr Jesu Grift oedd fel. S. Mat. 1. gwers 18. hyd y diwedd.

Dydd Ewraeddig Crist.

Y Colef.

Hollalluog Dduw, yr hwn a wnaethost i'w wynfydded Fab dderbyn enwaiddia, a bod yn ufudd i'r Ddeddf er mwyn Ddén: Caniatâ i ni jawn enwaediad yr Ysbryd, felly bô i'n calomiau, a'n holl aelodau, (wedi eu marwolaethau oddi wrth bob bydol a chnawdol anwydau) allu ym mhob rhyw beth ufuddhau i'w wynfyddedig ewyllys trwy'r unrhwy dy Fab Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Dedwydd yw y gwr nid yw yr. Rhuf. 4. gwers 8. hyd wers 15.

Yr Efengyl.

A bu, pan aeth yr Angylion ymmaith. S. Luc. 2. gwers 15. hyd wers 22.

Yr un Colef, Epistol, ac Efengyl a gaiff wasanaethu bob dydd ar ol hyn, hyd at yr Yfswyll.

Dyddgwyl Yfswyll neu'r Serenwyl, sef Ymddadgudd Crist i'r Cenhedloedd.

Y Colef.

DUw, yr hwn trwy dywylogaeth seren a ddan-gosais dy uniganedig Fâb i'r cenhedloedd, Caniatâ yn drugarog i ni y sawl ydym i'w adnabod yr awr hon trwy ffydd, allu yn ôl y fuchedd hon gael mwyn am dy ogoneddus Dduwdod, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Er mwyn hyn myfi Paul carcharor. Eph. 3. gwers 1. hyd wers 13.

Yr Efengyl.

Wedi geni yr Jesu ym Mechlehem. S. Mat. 2. gwers 1. hyd wers 13.

Y Sul cymtas gwedi'r Yfswyll.

Y Colef.

A Rglwydd, nynia attolygwn i ti dderbyn yn drugarog weddïau dy bobl fydd yn galw arnat: a chaniatâ iddynt ddyall a gwybod yr hyn a ddylent ei wneuthur, a chael hefyd radd a gallu yn ffyddlon i wneuthur yr unrhwy; trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Am hynny yr wyf yn attolwg i chwi. Rhuf. 12. gwers 1. hyd wers 6.

Yr Efengyl.

Rhieni yr Jesu a aeth i Jerusaleu bob. S. Luc. 2. gwers 41. hyd y diwedd.

Yr ail Sul gwedi'r Yfswyll.

Y Colef.

Hollalluog a thragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn llywiau pob peth yn y nef a'r dddear; Clyw yn drugarog circhion dy bobl, a chaniatâ i ni dy dangnefedd holl ddyddiau'n bywyd, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Gan fod i ni amryw ddoniau, yn ôl y. Rhuf. 12. gwers 6. hyd wers 16. Na fyddwch ddoethion.

Yr Efengyl.

A'r trydydd dydd yr oedd priodas yng. S. Joan 2. gwers 1. hyd wers 12.

Y trydydd Sul gwedi'r Yfswyll.

Y Colef.

Hollalluog a thragywyddol Dduw, edrych yn drugarog ar ein gwendid; ac yn ein holl beryglon a'n hanghenion, etyn dy ddcheulaw i'n cymmorth ac i'n hamddiffyn, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Na fyddwch ddoethion yn eich rŷbi. Rhuf. 12. gwers 16. hyd y diwedd.

Yr Efengyl.

Gwedi dyfod Jesu i wared o'r mynydd. S. Mat. 8. gwers 1. hyd wers 14.

Y pedwerydd Sul gwedi'r Yfswyll.

Y Colef.

DUw, yr hwn a wyddost ein bod ni wedi ein gosod mewn cymmaint a chynnifer o beryglon, fel na's gallwn o herwydd gwendid ein dynol anian, sefyll bob amser yn uniawn; caniatâ i ni y cyfryw dy nerth a'w noddod, i'n cymmorth ymhob perygl, ac i'n harwain trwy bob profedigaeth, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Ymddarostfynged pob enaid i'r. Rhuf. 13. gwers 1. hyd wers 8.

Yr Efengyl.

Ac wedi iddo fyned i'r llong, ei. S. Mat. 8. gwers 23. hyd y diwedd.

Y pummed Sul gwedi'r Yfswyll.

Y Colef.

A Rglwydd ni a attolygwn i ti gadw dy Eglwys a'w deulu yn wastad yn dy wir grefydd, fel y gallont hwy oll y sawl fydd yn ymgynnal yn unig wrth obaith dy nefol radd, byth gael nawdd dy ddigael amddiffyn, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Megis etboleddigion Duw, sanctaidd. Col. 3. gwers 12. hyd wers 18.

Yr Efengyl.

Teyrnas nefoedd fydd gyffelyb i ddyn. S. Mat. 13. gwers 24. hyd wers 31.

Y COLECTAU.

Y chweched Sul gwedi'r Yfnyll.

Y Colez.

O Dduw, bendigeiddig Fâb yr hwn a ymddangosodd, fel y dâdodai weithredoedd Dialol, ac y gwnai ni yn feibion i Dduw, ac yn eiddedion bywyd tragwyddol; Caniatâ i ni, ni a attolygwn i ti, gan fod gennym y gobaith hyn, ein puro ein hunain, megis y mae yntef yn bur; fel gan yr ymddangoso eilwaith gyd â nerth a gogoniant mawr, y'n gwneler yn gyffelyb iddo ef yn ei dragwyddol a'i ogoneddus deyrnas; Ym mha un gyd â thi, O Dâd, a chyd â thi, O Ysbryd glân, y mae efe yn byw ac yn teyrnasu byth yn un Duw heb drangc na gorphen. *Amen.*

Yr Epistol.

Gwelwch pa fath gariad a roes y. *1 S. Joan 3.*
gwrs 1. hyd wers 9.

Yr Esgnyl.

Yna o's dywed neb wrthyh, Wele. *S. Mar. 24.*
gwrs 23. hyd wers 32.

Y Sul a elwir Septuagesima, neu y trydydd Sul cyn y Grawys.

Y Colez.

Arglwydd, ni a attolygwn i ti wrando yn ddar-bodus weddiau dy bobl, fel y byddo i ni y rhai a gosbir yn gyfiawn am ein camweddau, yn drugarog gael ein hymwared gan dy ddaioni di; er gogoniant dy Enw, trwy Jêsu Grift ein Hiachawdwr, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â thi a'r Ysbryd glân, byth yn un Duw heb drangc na gorphen, yn oes oesoedd. *Amen.*

Yr Epistol.

Oni wyddoch chwi fod y rhai fy yn. *1 Cor. 9.*
gwrs 4. hyd y diwedd.

Yr Esgnyl.

Teyrnas nefoedd fydd debyg i wr 6. *S. Mar. 20.*
gwrs 1. hyd wers 17.

Y Sul a elwir Sexagesima, neu'r ail Sul cyn y Grawys.

Y Colez.

O Arglwydd Dduw, yr hwn a wel nad ydym ni yn ymddried mewn un weithred a wnelom: Caniatâ yn drugarog fod i ni trwy dy nerth, gael ein hamddiffyn rhag pob gwrthwyneb, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Yr ydych yn goddef ffyliaid yn llawen. *2 Cor. 11.*
gwrs 19. hyd wers 32.

Yr Esgnyl.

Gwedi i lawer o bobl ymgynnull. *S. Luc 8.*
gwrs 4. hyd wers 16.

Y Sul a elwir Trinitas, neu'r Sul nesaf o flaen y Grawys.

Y Colez.

O Arglwydd, yr hwn a'n dysgaist, na thâl dim ein holl weithredoedd a wnelom heb gariad perffaith; anfon dy Ysbryd glân, a thywastt yn ein calonau radorol ddawn cariad perffaith, gwir swymyn tangnefedd, a holl rinweddau da, heb yr hwn pwy bynnag fydd yn byw, a gyfrifir yn farw ger dy fron di: Caniatâ hyn er mwyn dy un Mâb Jêsu Grift. *Amen.*

Yr Epistol.

Pe llefarwn â thafodau dynion, ac. *1 Cor. 13.*
gwrs 1. hyd y diwedd.

Yr Esgnyl.

Yr Jêsu a pymmerodd y deuddeg atto. *S. Luc 18.*
gwrs 31. hyd y diwedd.

Y Dydd cyntaf o'r Grawys, yr hwn a elwir yn gyffredin Dydd Merchor y Lludw.

Y Colez.

Hollgysoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn ni chashtâ ddim a'r a wnaethost, ac a faddeui bechodau pawb y fy edifeiriol; crea a gwnâ ynnon newydd a drylliedig galonau; fel y bo i ni gan ddyledus ddolurio am ein bechodau, a chyfaddef

ein trueni, gaffael gennyr, Dduw'r holl drugaredd, gwbl faddeuant a gollyngdod, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Y Colez. hwn a ddarllenir bob dydd o'r Grawys, ar ol y Colez. a appwyntir i'r Diwrnod.

Yn lle'r Epistol.

Dychwelwch ataf, medd yr Arglwydd. *Joel 2.*
gwrs 12. hyd wers 17.

Yr Esgnyl.

Pan ymptydi och, na fyddwch fel y. *S. Mat. 6.*
gwrs 16. hyd wers 21.

Y Sul cyntaf yn y Grawys.

Y Colez.

O Arglwydd, yr hwn er ein mwyn a ymptyd-iaist ddeugain niwrnod, a deugain nos; dyro i ni râd i ymarfer o gyfiw ddirweli, fel y byddo i ni gan ostwng ein enwad i'r Ysbryd. byth ufuddhau i'th ddiwoli annog mewn jawnder a gwir sancteiddrwydd, i'th anrhydedd a'th ogoniant, yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnasu gyd â'r Dâd, a'r Ysbryd glân, yn un Duw heb drangc na gorphen. *Amen.*

Yr Epistol.

Nyni gan gydweithio, ydym yn. *2 Cor. 6.*
gwrs 1. hyd wers 10.

Yr Esgnyl.

Yna yr Jêsu a arweinwyd i fynu i'r. *S. Math. 4.*
gwrs 1. hyd wers 11.

Yr ail Sul o'r Grawys.

Y Colez.

Hollalluog Dduw, yr hwn wyt yn gweled nad oes gennym ddim meddiant o'n nerth ein hunain i'n cymmorth ein hunain: cadw di ni oddi fewn ac oddi allan, sef enaid a chorh; fel yr amddiffynner ni rhag pob gwrthwyneb a ddigwyddo i'r corph, a rhag pob drwg feddwl a wna niwaid na chynnwrt i'r enaid, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Ym mhellach gan hynny, frodyr, yr. *1 Thef. 4.*
gwrs 1. hyd wers 8.

Yr Esgnyl.

Yr Jêsu a aeth oddi yno, ac a giliodd. *S. Mar. 15.*
gwrs 21. hyd wers 29.

Y trydydd Sul o'r Grawys.

Y Colez.

Ni a attolygwn i ti, Hollalluog Dduw, edrych o honor ar ddyfal ddeisyfiadau dy utudd weis-ion, ac eflyn decheulw dy Fawredd i fod yn ymwared i ni yn erbyn ein holl eflynion, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Byddwch gan hynny ddilynwy'r. *Eph. 5.*
gwrs 1. hyd wers 14.

Yr Esgnyl.

Yr oedd yr Jêsu yn bwrw allan. *S. Luc 11.*
gwrs 14. hyd wers 48.

Y pedwerydd Sul o'r Grawys.

Y Colez.

Caniatâ, ni a attolygwn i ti, Hollalluog Dduw, fod i ni y rhai a haeddafom yn gyfiawn gael ein poeni am ein drwg weithredoedd, trwy gonffordd dy râd di allu yn drugarog gael hawstâd, trwy ein Harglwydd a'n Hiachawdwr Jêsu Grift. *Amen.*

Yr Epistol.

Dywedwch i mi y rhai ydych yn. *Gal. 4.*
gwrs 21. hyd y diwedd.

Yr Esgnyl.

Yr Jêsu a aeth dros fôr Galilea. *S. Joan 6.*
gwrs 1. hyd wers 14.

Y pumed Sul o'r Grawys.

Y Colez.

Ni a attolygwn i ti, Hollalluog Dduw, edrych o honor yn drugarog ar dy bobl: fel y bo iddyn trwy dy fawr ddaioni, gael byth eu llywodraethu a'i cadw mewn enaid a chorh, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr

Yr Epistol.
Crift wedi dyfod yn Archoffeiriad y Heb. 9.
gwrs 11. hyd wers 15.

Yr Efigyl.
Jefu a ddywedodd, Pwy o honoch a'm. S. Joan 8.
gwrs 46. hyd wers 59. Gan fyned trwy.
Y Sul nefas o flaen y Pafg.
Y Colef.

Hollgyfoethog a thragywyddol Dduw, yr hwn o'ch garedigol ferch ar ddyn, a ddanionaiſt dy Fáb ein Hiachawdwr Jefu Grift, i gymmeryd arno ein cnawd, ac i ddioddef angau ar y groes, fel y gallai bob rhyw ddyn ddilyn eſampſ ei fawr offyng-eiddrwydd ef; Caniatâ o'ch drugaredd fod i ni ganlyn eſampſ ei ddioddefaint, a bod hefyd yn gyfrannogion o'i gyfodiad, trwy yr unrhwy Jefu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Bydded ynnoch y meddwl ymma, yr. Phil. 2.
gwrs 5. hyd wers 12.

Yr Efigyl.
Pan ddaeth y boreu. S. Mat. 27.
gwrs 1. hyd wers 55.

Dydd Llun nefas o flaen y Pafg.
Yn lle'r Epistol.
Pwy yw hwn yn dyfod o Edom, yn. Eſay 63.
gwrs 1. hyd y diwedd.

Yr Efigyl.
Wedi deuddydd yr oeddy Pafg. S. Marc 14.
gwrs 1. hyd y diwedd.

Dydd Mawrth nefas o flaen y Pafg.
Yn lle'r Epistol.
Yr Arglwydd Dduw a agorodd fy. Eſay 50.
gwrs 5. hyd y diwedd.

Yr Efigyl.
Ac yn y fan y boreu, yr. S. Marc 15.
gwrs 1. hyd wers 39.

Dydd Merchur o flaen y Pafg.
Yr Epistol.
Lle byddo Testament, rhaid yw. Heb. 9.
gwrs 16. hyd y diwedd.

Yr Efigyl.
A nefaoedd Gwyl y bara croyw, yr. S. Luc 22.
gwrs 1. hyd y diwedd.

Dydd Iau o flaen y Pafg.
Yr Epistol.
Wrth ddywedyd hyn, nid ydwyf yn. 1 Cor. 11.
gwrs 17. hyd y diwedd.

Yr Efigyl.
Yr holl liaws o honynt a gyfodafant. S. Luc 23.
gwrs 1. hyd wers 50.

Dydd Gwener y Croglith.
Yr Epistol.

Hollalluog Dduw, ni a atolygwn i tiedrych o honot yn rafusol ar dy deulu hwn ymma, dros yr hwn y bu fothlon gan ein Harglwydd Jefu Grift gael ei fradychu, a'i roddi yn nwyllaw dynion anwir, a dioddef angau ar y groes, yr hwn fydd yn awr yn byw ac yn teyrnastu gyd â Thydi a'r Ysbryd glân, byth yn un Duw, heb drange na gorphen. Amen.

Hollalluog a thragywyddol Dduw, trwy Ysbryd pa un y llywodraethir ac y sancteiddir holl gorph yr Eglwys; derbyn ein herffynion a'n gweddïau, y rhai yr ydym ni yn eu hoffrwm ger dy fron di dros bob gradd o ddynion yn dy sanctaidd Eglwys, fel y gallu pob aelod o honi yn ei alwedigaeth a'i wafameith, yn gywir, ac yn dduwiol dy wafameithu di, trwy ein Harglwydd a'n Hiachawdwr Jefu Grift. Amen.

O Drugarog Dduw, yr hwn a wnaethost bob dyn, ac ni chafai ddim a'r a wnaethost, ac ni fynit farwolaeth pechadur, ond yn hytrach ymchwelyd o hono a byw; trugrha wrth yr holl

Juddewon, Tyrciaid, Antyddionion, a Hereticaid, a chymmer oddi withyn bob anwybodaeth, caledwch calon a themys ar dy air; ac felly dwg hwynt adref, wynfydedig Arglwydd, ac dy braidd, fel y bont gadwedig ym mhilith gweddillion y gwir Israellaid, a bod yn un gorlan dan yr un bugail Jefu Grift ein Harglwydd, yr hwn fydd yn byw ac yn teyrnastu gyd â Thydi a'r Ysbryd glân, byth yn un Duw, heb drange na gorphen. Amen.

Yr Epistol.
Y gyfraith, yr hon fydd ganddi gysgod. Heb. 10.
gwrs 1. hyd wers 26.

Yr Efigyl.
Yna gan hynny y cymmerodd Pilar. S. Joan 19.
gwrs 1. hyd wers 38.

Nos Bafg.
Yr Epistol.

Caniatâ, O Arglwydd, megis y'n bedyddir i farwolaeth dy fendigedig Fáb ein Hiachawdwr Jefu Grift, fod i ni felly trwy farwolaethu yn wastad ein gwyniau llygreddig, gael ein claddu gyd ag ef, a thrwy'r Bedd a phorth angau, fyned ym mlaen i'n Hadgyfodiad llawen trwy ei haedddegachau ef, yr hwn a fu farw, ac y gladdwyd, ac a algyfododd er cin mwy, ief, dy Fáb Jefu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Gwell ydych chi, o's ewylls Duw a'i. 1 Pedr 3.
gwrs 17. hyd y diwedd.

Yr Efigyl.
Wedi ei myned hi yn hwy, daeth. S. Mat. 27.
gwrs 57. hyd y diwedd.

Dydd Pafg.
Ar Foreuol Weddi, yn lle'r Salm [Deuwch, canwn i'r Arg. &c.] y cenir, neu y dywedir yr Antlhemau hyn.

Crist ein Pafg ni a aberthwyd drosom ni: Am hynny cadwn wyl, nid â hien leſain, nac â leſain malais a drygion, ond â bara croyw purdeb a gwirionedd. 1 Cor. 5. 7, 8.

Crist wedi cyfodi oddi wrth y meirw, ni bydd marw mwyach, nid arglwyddiaetha marwolaeth arno mwyach. Canys fel y bu efe farw, efe a fu farw unwaith i bechod; ac felly mae'n byw byw y mae i Dduw. Felly chwithau hefyd, cyfrifwch eich hunain yn feirw i bechod; eich yn fyw i Dduw; yng Nghrist Jefu ein Harglwydd. Rhaf. 6. 9, 10, 11.

Crist a gyfodwyd oddi wrth y meirw, ac a wnaed yn flaenffyrth y rhai a hunafant. Canys gan fod marwolaeth trwy ddyn, trwy ddyn hefyd y mae adgyfodiad y meirw. O blegid, megis yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yng Nghrist y bywheir pawb. 1 Cor. 15. 20, 21, 22.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Ysbryd glân:

Ateb. Megis ydd oedd yn y dechreu, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Yr Epistol.

Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy uniganedig Fáb Jefu Grift, a orchfygafst angau, ac a gorraist i ni borth y bywyd tragywyddol: yn ufudd yr atolygwn i ti, megis (trwy dy radd hysbysol yn ein hachub) ydd wye yn peri deiffiadu da i'n meddyliau: felly trwy dy ddysal gymmorth, allu o honom eu dwyn i berffechrwydd cyflawn, trwy Jefu Grift ein Harglwydd, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnastu, gyd â Thydi a'r Ysbryd glân, byth yn un Duw heb drange na gorphen. Amen.

Yr Epistol.
O's cyd-gyfodafoch gyd â Chriist.
gwers 1. hyd wers 8. Col. 3.

Yr Esgyl.
Y Dydd cyntaf o'r wythnos.
gwers 1. hyd wers 12. S. Joan 20.

Dydd Llun Pasg.
Y Colest.
Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy uniganedig Fâb Jêsu Grïst, a orchfygaist angau, ac a agoraist i ni borth y bywyd tragwyddol; yn ufudd yr attolygwn i ti, megis (trwy dy râd hysbyfol yn ein hachub) ydd wyt yn peri deisyfiadau da i'n meddyliau, felly trwy dy ddyfal gymmorth allu o honom eu dwyn i ben da, trwy Jêsu Grïst ein Harglwydd, yr hwn sydd yn byw, ac yn teyrnafu gyd â thydi, a'r Ysbryd glân byth yn un Duw heb drange na gorphen. *Amen.*

In lle 'r Epistol.
Pedr a agorodd ei enau, ac a.
gwers 34. hyd wers 44. Aq. 10.

Yr Esgyl.
Wele, dau o honnyr oedd yn myned.
gwers 13. hyd wers 36. S. Luc 24.

Dydd Mawrth Pasg.
Y Colest.
Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy uniganedig Fâb Jêsu Grïst a orchfygaist angau, ac a agoraist i ni borth y bywyd tragwyddol; yn ufudd yr attolygwn i ti, megis (trwy dy râd hysbyfol yn ein hachub) ydd wyt yn peri deisyfiadau da i'n meddyliau, felly trwy dy ddyfal gymmorth allu o honom eu dwyn i ben da, trwy Jêsu Grïst ein Harglwydd, yr hwn sydd yn byw ac yn teyrnafu, gyd â thydi, a'r Ysbryd glân, byth yn un Duw, heb drange na gorphen. *Amen.*

In lle 'r Epistol.
Ha wŷr frodyr, plant o genedl.
gwers 26. hyd wers 42. Aq. 13.

Yr Esgyl.
Yr Jêsu ei hun a safodd ynghanol ei.
gwers 36. hyd wers 49. S. Luc 24.

Y Sul cyntaf gwedi 'r Pasg.
Y Colest.
Hollalluog Ddau, yr hwn a roddaiſt dy un Mâb i farw dros ein pechodau, ac i gyfodi drachefn dros ein cyfanhâd: Caniatâ i ni felly fwrw ym-maith (surדות) drygioni ac anwiredd, fel y gallom yn wastad dy wafanaethu di ymhurdeb buchedd a gwirionedd, trwy haeddedigaethau dy un Mâb Jêsu Grïst ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.
Beth bynnag a aned o Dduw, y mae.
gwers 4. hyd wers 13. S. Joan 5.

Yr Esgyl.
Yna, a hi yn hwyr y dydd cyntaf.
gwers 19. hyd wers 24. S. Joan 20.

Yr ail Sul ar ol y Pasg.
Y Colest.
Hollalluog Ddau, yr hwn a roddaiſt dy un Mâb i ni yn aberth dros bechod, ac hefyd yn eiampl o ruchedd ddauwlol; dyro i ni râs fel y gallom byth yn ddolchgar dderbyn ei anhraethol felfhâd ei; ac hefyd beunydd ymroi i ganlyni bendigedig lwybrau ei wir lanaf fuchedd ei, trwy yr un Jêsu Grïst ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.
Hyn sydd rasol, o's yw neb o.
gwers 19. hyd y diwedd. S. Pedr 2.

Yr Esgyl.
Crïst a ddywedodd, Myfi yw 'r.
gwers 11. hyd wers 17. S. Joan 10.

Y trydydd Sul ar ol y Pasg.
Y Colest.

Hollalluog Dduw, yr hwn wyt yn dangos i'r fawr fy ar gyfeiliorn lewyrch dy wirionedd, er eu dwyn i ffordd cyfiawnder; Caniatâ i bawba dderbynier i gymdeithas Crefydd Grïst, allu o honnyr ymogelyd y cyfryw bethau ag y fydd wrthwyneb i'w proffes, a chanlyni y fawr bethau oll ag a fyddo yn cytuno â'r unrhyw, trwy ein Harglwydd Jêsu Grïst. *Amen.*

Yr Epistol.
Annwylid, yr wyf yn attolwg i.
gwers 11. hyd wers 18. S. Pedr 2.

Yr Esgyl.
Yr Jêsu a ddywedodd wrth ei.
gwers 16. hyd wers 23. S. Joan 16.

Y pedwerydd Sul ar ol y Pasg.
Y Colest.
Hollalluog Dduw, yr hwn yn unig biau lywodraethu afreolus chwantau a gwyniau dynion pechadurus; Caniatâ i'th bobl, fod iddynt garu yr hyn yr wyt yn ei orchymynn, a deisyfu yr hyn yr wyt yn ei addo; fel yn mhlith amrafael ac aml ddamweiniau i'w byd, y gallu i'n calonnau gwbl aros yno lle y mae gwir lawenydd i'w gaffael, trwy Jêsu Grïst ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.
Pob rhoddiaid daionus, a phob:
gwers 17. hyd wers 22. S. Jago 1.

Yr Esgyl.
Yr Jêsu a ddywedodd wrth ei.
gwers 5. hyd wers 15. S. Joan 16.

Y pumed Sul ar ol y Pasg.
Y Colest.
Arglwydd, oddi wrth ba un y daw pob daioni; caniatâ i ni dy ufudd weihon, allu o honom trwy dy sanctaidd ysbrydoliaeth di feddwl y pethau a fo union, a thrwy dy amgledus dywlyfogaeth eu gwneuthur yn ddibennus, trwy ein Harglwydd Jêsu Grïst. *Amen.*

Yr Epistol.
Byddwch wneuthurwyr y gair, ac.
gwers 22. hyd y diwedd. S. Jago 1.

Yr Esgyl.
Yn wir, yn wir, meddaf i chwi.
gwers 23. hyd y diwedd. S. Joan 16.

Dydd Fou y Dyrcysael.
Y Colest.
Caniatâ, ni a attolygwn i ti, Hollalluog Dduw, megis ag yr ym ni yn credu ddarfod i'th uniganedig Fâb ein Harglwydd Jêsu Grïst ddychafael i'r nefoedd; felly bôd i ninnau a meddylfryd ein calon ymddychafael yno, a thrigo yn wastadol gyd ag ei; yr hwn fy'n byw ac yn teyrnafu gyd â thi, a'r Ysbryd glân, yn un Duw, heb drange na gorphen. *Amen.*

In lle 'r Epistol.
Y traethawd cyntaf a wnaethum.
gwers 1. hyd wers 12. Aq. 1.

Yr Esgyl.
Yr Jêsu a ymddanglodd i'r un ar.
gwers 14. hyd y diwedd. S. Marc 16.

Y Sul ar ol dydd y Dyrcysael.
Y Colest.

O Dduw, brenin y gogoniant, yr hwn a ddyrchafaiſt dy un Mâb Jêsu Grïst â mawr oruchafiaeth i'th deyrnas yn y nefoedd; Atolwg i ti na âd ni yn anniddan; eithr danfon i ni dy Ysbryd glân i'n diddanu, a dyrchu ni i'r un fan lle yr aeth ein Hiachawdwr Crïst o'r blaen, yr hwn sydd yn byw ac yn teyrnafu gyd â thi, a'r Ysbryd glân, yn un Duw, heb drange na gorphen. *Amen.*

Y COLLECTAU.

Yr Epistol.
Diwedd pob peth a nefodda; am.
gwrs 7. hyd wrs 12. 1 Petr 4.

Yr Efengyl.
Pan ddél y Diddanudd, yr hwn a.
gwrs 26. a rhan o'r unfed Bennod ar bymheg,
hyd wrs 4. A'r pethau hyn. S. Joan 15.

Y Sulgwyn.

Y Colef.

Duw, yr hwn ar gyfen i'r amser ymma a ddyf-
gaist galonau dy ffyddlonion, gan anfon iddynt
lewyrch dy lân Ysbryd; Caniata i nynt trwy yr
unrhyw Ysbryd ddyall yr jaw'n farn ym mhob peth,
a byth lawenyachu yn ei wynfydedig ddiddanwch ei,
trwy rygluddau Jesu Grift ein Hiachawdwr, yr
hwn sydd yn byw ac yn teyrnafu gyd â thi, yn undeb
yr unrhyw Ysbryd, yn un Duw, heb drange na gor-
phen. Amen.

Yn lle'r Epistol.

Wedi dyfod dydd y Pentecost yr.
gwrs 1. hyd wrs 12. A&. 2.

Yr Efengyl.
Yr Jesu a ddywedodd wrth ei.
gwrs 15. hyd wrs 31. Codwch, awn. S. Joan 14.

Dydd Llun yn wyzhnos y Sulgwyn.

Y Colef.

Duw, yr hwn ar gyfen i'r amser ymma a ddyf-
gaist galonau dy ffyddlonion, gan anfon iddynt
lewyrch dy lân Ysbryd; Caniata i nynt trwy yr
unrhyw Ysbryd, ddyall yr jaw'n farn ym mhob peth,
a byth lawenyachu yn ei wynfydedig ddiddanwch ei,
trwy rygluddau Jesu Grift ein Hiachawdwr, yr
hwn sydd yn byw ac yn teyrnafu gyd â thi, yn undeb
yr unrhyw Ysbryd, yn un Duw, heb drange na gor-
phen. Amen.

Yn lle'r Epistol.

Pedr a agorodd ei enau, ac a.
gwrs 34. hyd y diwedd. A&. 10.

Yr Efengyl.
Felly y carodd Duw y byd, fel y.
gwrs 16. hyd wrs 22. S. Joan 3.

Dydd Mawrth yn wyzhnos y Sulgwyn.

Y Colef.

Duw, yr hwn ar gyfen i'r amser ymma a ddyf-
gaist galonau dy ffyddlonion, gan anfon iddynt
lewyrch dy lân Ysbryd; Caniata i nynt trwy yr
unrhyw Ysbryd, ddyall yr jaw'n farn ym mhob peth,
a byth lawenyachu yn ei wynfydedig ddiddanwch ei,
trwy rygluddau Jesu Grift ein Hiachawdwr, yr
hwn sydd yn byw ac yn teyrnafu gyd â thi, yn undeb
yr unrhyw Ysbryd, yn un Duw, heb drange na gor-
phen. Amen.

Yn lle'r Epistol.

Panglybu'r Apostolion yn Jerualem.
gwrs 14. hyd wrs 18. A&. 8.

Yr Efengyl.
Yn wâr, yn wâr, meddaf i chwi, yr.
gwrs 1. hyd wrs 11. S. Joan 10.

Sul y Drindod.

Y Colef.

Hollalluog a thragywyddol Dduw, yr hwn a
rodddaist i ni dy weision rân gan gyffesu ac
addet y wir ffydd, i adnabod gogoniant y dragy-
wyddol Drindod, ac yn nerth y Duwiol Fawredd i
addoli'r Undod: Nynt a atolygwn i ti, fod i ni
trwy gadernid y ffydd hon, gael byth ein hamddi-
ffydd oddi wrth bob gwrthwyneb, yr hwn wyt yn
byw ac yn teyrnafu, yn un Duw, byth heb ddi-
wedd. Amen.

Yn lle'r Epistol.

Yn ôl y pethau hyn yr edrychais.
gwrs 1. hyd y diwedd. Dad. 4.

Yr Efengyl.
Yr oedd d'n'r Pharisaidd, a'i enw.
gwrs 1. hyd wrs 16. S. Joan 3.

Y Sul cyntaf gwedi'r Drindod.

Y Colef.

Duw, yr hwn wyt wir nerth i bawb oll ag
y fy'n ymddiried ynnor, yn drugarog der-
byn ein gweddïau: A chan na allwn o ran gwen-
did ein marwol anian wneuthur dim da hebort ti,
Caniata i ni gymmorth dy rād, fel y bo i ni gan
gadw dy orchymynnion, ryngu bodd i ti ar ewy-
lls a gweithred, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Yr Epistol.

Annwyld, carwn eugilydd: o blegid. 1 S. Joan 4.

Yr Efengyl.
Yr oedd rhyw w'r goldog, ac a.
gwrs 19. hyd y diwedd. S. Luc 16.

Yr ail Sul ar ol y Drindod.

Y Colef.

O Arglwydd, yr hwn ni phelli byth gynnor-
thwyo a llywodraethu y rhai yr ydwynt yn eu
meithrin yn dy ddilys ofn a th gamad; Cadw ni,
ni a atolygwn i ti, dan dy ddarbodod noddod,
a phâr i ni yn ddibaid ofni a charu dy Enw
bendigedig, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Yr Epistol.

Na ryfeddwch, fy mrodyr, o's yw.
gwrs 13. hyd y diwedd. 1 S. Joan 3.

Yr Efengyl.
Rhyw w'r a wnaeth swpper mawr.
gwrs 16. hyd wrs 25. S. Luc 14.

Y trydydd Sul gwedi'r Drindod.

Y Colef.

Arglwydd, ni a atolygwn i ti yn drugarog ein
gwando; a megis y rhoddaist i ni feddylfryd
calon i weddio, caniata trwy dy lawr nerth i ni
gael ein hamddiffyn a'n diddanu ym mhob pe-
rygl ac adlyd, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Yr Epistol.

Byddwch bawb yn oftynghedig.
gwrs 5. hyd wrs 12. 1 S. Petr 5.

Yr Efengyl.
Ac yr oedd yr holl Publicanod a'r.
gwrs 1. hyd wrs 11. S. Luc 15.

Y pedwerydd Sul gwedi'r Drindod.

Y Colef.

O Dduw, Noddwr pawb oll y fydd yn ymddir-
ied ynnor, heb ba un nid oes dim nerthog, na
dim sanctaidd, chwanega ac amliha anrnod dy dru-
garodd, fel y gallom (â thi yn llywiawdr ac yn dy-
wylog i ni) dreiddio trwy'r pethau bydol, modd
na cholllom yn llwyr y pethau tragywyddol: Ca-
niata hyn, nefol Dad, er mwyn Jesu Grift ein Har-
glwydd. Amen.

Yr Epistol.

Yr ydwyf yn cyfrif nad yw.
gwrs 18. hyd wrs 21. Rhuf. 8.

Yr Efengyl.
Byddwch gan hymny drugarogion,
gwrs 36. hyd wrs 43. S. Luc 6.

Y pummed Sul gwedi'r Drindod.

Y Colef.

Caniata, Arglwydd, ni a atolygwn i ti, fod i
chwil y byd hwn, trwy dy reoledigaeth di
gael ei dreinu mor dangnefeddol, ag y gallo dy
eclwys di dy wafanathu yn flawen ym mhob
duwiol heddwch, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Yr Epistol.

Byddwch oll yn unfryd, yn.
gwrs 8. hyd wrs 15. 1 S. Petr 3.

Yr Efengyl.
Bu hefyd a'r bobl yn pwyso atto i.
gwrs 1. hyd wrs 12. S. Luc

Y COLECTAU.

Y covechda Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Duw, yr hwn a arlwyaiſt i'r rhai a'th garant gyfryw bethau daionus ag y fydd uwch ben pob dyall dŷn, tywallt i'n calonau gyfryw ſerch arnat, fel y byddo i ri gan dy garu uwch law pob dim, allu mwynhau dy addewidion, y rhai fy ſwy rhagorol nâ dim a fedrom ni ei ddeuſyſ, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Oni wyddoch chwi am gynniter o.

Rhuf. 6.

gwers 3. hyd wers 12.

Yr Eſeugyl.

Yr Jeſu a ddywedodd wrth ei.

S. Mat. 5.

gwers 27. hyd wers 27.

Y ſeirhſed Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Arglwydd yr holl nerth a'r cadernid, yr hwn wyt Awdur a rhoddwr pob daioni : plannu yn ein calonau gariad dy Enw, ychwanega ynnom wir grefydd. Maetha nyni â phob daioni, ac o'th fawr drugaredd cadw ni yn yr unrhwy, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Yn ol dull dŷnol yr ydwyf yn.

Rhuf. 6.

gwers 19. hyd y diwedd.

Yr Eſeugyl.

Yn y dyddiau hynny pan oedd y dyrfa. S. Marc 8.

gwers 1. hyd wers 16.

Yr wythſed Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Odduw, yr hwn trwy dy ddiball ragluniaeth wyt yn llywodraethu pob peth yn y net, a'r ddaear; yn ufudd ni a attolygwn i ti ſwrw oddi wrthym bob peth niweidiol, a rhoddi o honor i ni bob peth a fyddo da ar ein lles, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Y brodyr, dyledwyr ydym, nid i'r.

Rhuf. 8.

gwers 12. hyd wers 18.

Yr Eſeugyl.

Ymogelwch rhag y gau-brophwydi.

S. Mar. 7.

gwers 15. hyd wers 22.

Y x. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Caniarâ i ni, Arglwydd, attolwg i ti, yr Ysbryd i feddwl ac i wneuthur byth y cyfryw bethau ag a ſo cyfiawn; fel y byddo i ni, y rhai ni allwn hebort wneuthur dim ſy dda, allu trwoti fyw yn ôl dy ewyllys, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Ni ſynnwn i chwi ſod heb wybod.

I Cor. 10.

gwers 1. hyd wers 14.

Yr Eſeugyl.

Yr Jeſu a ddywedodd wrth ei.

S. Luc 16.

gwers 1. hyd wers 10.

Y degſed Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Bydded dy drugarogion glustiau, O Arglwydd, yn agored i weddiad dy ufudd weſion; ac ſel y bo iddynt gael eu gofynion, gwnâ iddynt erchi y cyfryw bethau ag a ryngo bod i ti, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Am ysbrydol ddoniau, frodyr, ni.

I Cor. 12.

gwers 1. hyd wers 12.

Yr Eſeugyl.

Ac wedi iddo ddyfod yn ages, pan.

S. Luc 19.

gwers 41. hyd wers 47. A'r Archoffeiriad.

Yr xi. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Duw, yr hwn wyt yn egluro dy hollalluog nerth yn beonaf gan ddangos drugaredd a zhoſturi; yn drugarog dyro i ni y cyfryw ſeiur o'th Râs, ſel y bo i ni gan redeg ar hyd ffordd dy orchymynnion, grynadedd dy radol addewid-

ion, a chael ein gwneuthur yn gyfrannogion o'th nefol dryſor, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Yr ydwyf yn hysblyu i chwi, frodyr.

1 Cor. 15.

gwers 1. hyd wers 12.

Yr Eſeugyl.

Crift a ddywedodd y ddamneg hon.

S. Luc 18.

gwers 9. hyd wers 15.

Y xii. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Hollalluog a thragyddol Dduw, yr hwn yn waſtad wyt barottach i wrando, nâ nyni i weddio, ac wyt arſerol o roddi mwy nag a archom, neu a ryglyddom; tywallt arnom amlder dy drugaredd, gan faddeu i ni y cyfryw bethau ag y mae ein cydwbyod yn eu hoini, a rhoddi i ni y cyfryw ddaionus bethau, nad ym deilwng i'w gofyn ond trwy ryglyddon a chyſfryngiad Jeſu Grift dy Fab di, a'n Harglwydd ni. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Y cyfryw hyder fydd genym trwy.

2 Cor. 3.

gwers 4. hyd wers 10.

Yr Eſeugyl.

Yr Jeſu a aeth dracheſu ymmaith.

S. Marc 7.

gwers 31. hyd y diwedd.

Y xiii. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Hollalluog a thrugarog Dduw, o rodd pa un yn unig y daw, bod i'th bobl ffyddlon dy waſanaethu yn gywir, ac yn ſoledig; Caniarâ, ni a erfyniwn i ti, allu o honom felly dy waſanaethu di yn y bywyd hwn, ſel na phallo genym yn y diwedd ſwynhau dy nefol addewidion, trwy haeddedigaethau Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

I Abraham y gwnacthpwyd yr.

Gal. 3.

gwers 16. hyd wers 23.

Yr Eſeugyl.

Gwynnfyd y llygaid ſy'n gweled y.

S. Luc 10.

gwers 23. hyd wers 38.

Y xiv. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Hollalluog a thragyddol Dduw, dyro i ni anghwaneg o ffydd, gobaith, a chariad perffaiſh: ac ſel y caſſom yr hyn ydd wyt ya ei addo, gwnâ i ni garu yr hyn yr wyt yn ei orchymynn, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Yr wyf yn dywedyd, Rhodiwch yn.

Gal. 5.

gwers 16. hyd wers 25.

Yr Eſeugyl.

Bu heſyd â'r Jeſu yn myned i.

S. Luc 17.

gwers 11. hyd wers 20.

Y xv. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Cadw, ni a attolygwn i ti, Arglwydd, dy Eglwys â'th dragywyddol drugaredd: a chan na ddichon gwendid dŷn hebort ti ond ſyrthio, cadw ni byth trwy dy borth oddi wrth bob peth niweidiol, ac arwain ni at bob peth buddiol i'n hiechydwrïaeth, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epiſtol.

Gwelwch cyhyd y llythar i ſgrifennais.

Gal. 6.

gwers 11. hyd y diwedd.

Yr Eſeugyl.

Ni ddichon neb waſanaethu dau.

S. Mat. 6.

gwers 24. hyd y diwedd.

Yr xvi. Sul gwedi'r Drindod.

Y Colest.

Arglwydd, ni a attolygwn i ti, ſod i'th waſtadol doſturi lanhau ac amddiffyn dy Eglwys; a chan na all hi barhau mewn diogelwch heb dy fendigedig noddod, cadw hi byth gan dy borth a'th ddaioni, trwy Jeſu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Y COLECTAU.

Yr Epistol.
Yr wyf yn dymuno na lwirhaocch.
gwrs 13. hyd y diwedd. Ephes. 3.

Yr Efengyl.
A bu drannoeth, iddo ef fyned.
gwrs 11. hyd wers 18. S. Luc 7.

Yr Epsol.
T xviii. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Arglwydd, ni a atolygwn i ti fod dy rād bob
amler yn ein rhagflaenu, ac yn ein dilyn; a
pheri o honor i ni yn wastad ymroddi i bob gweithred
dela, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Deisyf gan hynny amnoch.
gwrs 1. hyd wers 7. Ephes. 4.

Yr Efengyl.
Bu hefyd, pan ddaeth yr Iesu.
gwrs 1. hyd wers 12. S. Luc 14.

Yr Epsol.
T xix. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

O Arglwydd, ni a atolygwn i ti, ganiatáu i'th
bobl rād i wrthladd profedigachau'r byd,
y cnawd, a'r cythraul, ac â phur galon a meddwl
i'th ddilyn di yr unig Dduw, trwy Jesu Grift ein
Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Yr ydwyf yn diolch i'm Duw.
gwrs 4. hyd wers 9. 1 Cor. 1.

Yr Efengyl.
Gwedi clywed o'r Phariseaid.
gwrs 34. hyd y diwedd. S. Mat. 22.

Yr Epsol.
T xix. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

O Dduw, gan na allwn ni hebor ti ryngu bodd
i ti; o'th drugaredd caniatâ fod i'th lān Yf-
bryd ymhob peth uniawnu a llywiaw ein calonnau,
trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Hyn gan hynny yr wyf yn ei.
gwrs 17. hyd y diwedd. Ephes. 4.

Yr Efengyl.
Yr Iesu a aeth i mewn i'r llong.
gwrs 1. hyd wers 9. S. Mat. 9.

Yr Epsol.
T xix. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Hollgyfoethog a thrugareccaf Dduw, o'th rago-
rol ddaoini cadw ni, ni a atolygwn i ti, rhag
pob peth a'n dryga; fel y byddom yn barod yn
enaid a chorff, i allu a chalonnau rhyddion gyflawni
y cyfryw bethau aga fynni ti eu gwneuthur,
trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Gwelwch gan hynny pa fodd.
gwrs 15. hyd wers 22. Ephes. 5.

Yr Efengyl.
Yr Iesu a ddywedodd wrth.
gwrs 1. hyd wers 15. S. Mat. 22.

Yr Epsol.
T xxi. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

O Drugarog Arglwydd, ni a atolygwn i ti ganiatâ
i'th fyddlawn bobl, faddauan a thangne-
fodd, fel y glanhaer hwynt oddi wrth eu holl bechodau,
ac y gwafanaethont di â meddwl heddythol,
trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Fymrodyr, ymnerthwch yn yr.
gwrs 10. hyd wers 21. Eph. 6.

Yr Efengyl.
Yr oedd rhyw bendefig, yr hwn.
gwrs 46. hyd y diwedd. S. Joan 4.

Yr Epsol.
T xxii. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Arglwydd, ni a atolygwn i ti, gadw dy deulu
yr Eglwys mewn duwiolder gwaftadol, fel y
bô trwy dy noddod di, iddi gael ei gwaredu oddi
wrth bob gwrthwyneb, ac yn ddefosiynol ymroi

i'th wasanachthu di mewn gweithredoedd da, er
gogoniant i'th Enw, trwy Jesu Grift ein Harglwydd,
Amen.

Yr Epistol.
I'm Duw yr ydwyf yn diolch.
gwrs 3. hyd wers 12. Phil. 1.

Yr Efengyl.
Pedr a ddywedodd wrth yr.
gwrs 21. hyd y diwedd. S. Mat. 18.

Yr Epsol.
T xxi. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Duw ein noddod a'n cadernid, yr hwn wyt Awdwr
pob dwywolder; gwranddo yn ebrwydd, ni a
atolygwn i ti, ddefosiynol weddfau dy Eglwys; a
chaniatâ i ni am yr hyn ydd ym yn eu herchi yn
fyddlawn, allu o honom eu cael yn gyflawn, trwy
Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Byddwch gyd-ddilynwyr i mi.
gwrs 17. hyd y diwedd. Phil. 3.

Yr Efengyl.
Yna'r aeth y Phariseaid.
gwrs 15. hyd wers 23. S. Mat. 22.

Yr Epsol.
T xxv. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Arglwydd, ni a atolygwn i ti ollwng dy bobl
oddi wrth eu camweddau; fel trwy dy ddaw-
nus drugaredd y byddom ryddion oll oddi wrth rwy-
medigachau'r pechodau hynny y rhai trwy ein
cnawdol freuolder a wnaethom: Caniatâ hyn, O
nesol Dad, er cariad ar Jesu Grift ein Harglwydd
bendigedig, a'n Hiachawdwr. Amen.

Yr Epistol.
Yr ydym yn diolch i Dduw.
gwrs 3. hyd wers 13. Colos. 1.

Yr Efengyl.
Tra'r oedd yr Iesu yn dyweddyd.
gwrs 18. hyd wers 27. S. Mat. 9.

Yr Epsol.
T xxv. Sul gwedi'r Drindod.
Yr Epsol.

Deffro, Arglwydd, ni a atolygwn i ti, ewyllyfion
dy fyddloniaid, fel trwy ddwyn aml ffrwyth
gweithredoedd da, y caiffont gennyt ti yn cheleuech
eu gobrwyto, trwy Jesu Grift ein Harglwydd,
Amen.

Yr Epistol.
Wele y dyddiau yn dyfod.
gwrs 5. hyd wers 9. Jer. 23.

Yr Efengyl.
Yna'r Iesu a ddyrchafodd ei.
gwrs 5. hyd wers 15. S. Joan 6.

O bydd ychwaneg o Suliau o flaen Sul yr Aafent,
cymmerer Gwafanaeth rhai o'r Suliau a adawyd
heb ddarllen ar ol yr Ystwyll, i gyflawni cynnifer
ag y fydd yn niffyg ymma. Ac o's bydd llai, ga-
damer y rhai a fo dros ben: Eichr arferer y
Colest, yr Epistol a'r Efengyl ddiweddas ymma
bob Amser ar y Sul nesaf o flaen yr Aafent.

Yr Epsol.
Dydd Sant Andreas.
Yr Epsol.

Hollalluog Dduw, yr hwn a rodddaist gyfryw rād
i'th fendigedig Apostol S. Andreas, fel yr u-
fuddhaodd efe yn ebrwydd i alwad dy Fab Iesu
Grift, ac a'i ddilynnodd ef yn ddurwysr: Caniatâ i ni
oll, wedi ein galw gan dy air bendigedig, yn frau
ymroddi o honom yn uffudd i gyflawni dy sanc-
taidd orchymynnion, trwy yr unrhyw Iesu Grift
ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
O's cyffesi â'th enau yr Arglwydd.
gwrs 9. hyd y diwedd. Rhuf. 10.

Yr Efengyl.
A'r Iesu yn rhodio wrth.
gwrs 18. hyd wers 23. S. Mat. 4.

Yr Epsol.
Dydd

Y COLECTAU.

Dydd Sant Tomas.

Y Coleg.

Hollalluog a byth-fywion Dduw, yr hwn, er mwyn o sicrhawch y fydd, a oddeiaist i'th sanctaidd Apostol Tomas ammau cyfodiad dy Fâb : Caniatâ i ni cyn berffithied, ac mor gwbl ddi-ammau gredy yn dy Fâb Jesu Grift, fel na che-rydder ein fydd yn dy olwg byth : Gwrandio ar- nom, O Arglwydd, trwy yr unrhwy Jesu Grift, i ba un gyd â thi a'r Ysbyrd glân, y bo holl an- rhydedd a gogoniant, yr awron ac yn oes oesoedd. *Amen.*

Yr Epistol.

Weithian gan hymny nid,
gwrs 19. hyd y diwedd.

Ephes. 2.

Yr Efyngyl.

Tomas un o'r deuddeg, yr.
gwrs 24. hyd y diwedd.

S. Joan 20.

Troad Sant Paul.

Y Coleg.

O Dduw, yr hwn trwy Bregethiad y gwynfy- dedig Apostol S. Paul, a beriaist i oleuni 'r Hengyl lewyrchu dros yr holl fyd; Caniatâ, ni a attolygwn i ti, allu o honon ni gan ddal ei ryfodd ymchweliad ef mewn costâ, ddangos ein diolch- garweh i ti am yr unrhwy, trwy ddilyn y fendige- dig athrawiaeth yr hon a ddyfodd efe, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

A Saul etto yn chwythu bygyth.
gwrs 1. hyd wers 23.

A&. 9.

Yr Efyngyl.

Pedr a atrebodd, ac a ddywedodd.
gwrs 27. hyd y diwedd.

S. Mat. 19.

Cyflwyniad Crist yn y Deml, yr hwn a elwir yn yffredinol Puredigaeth y Fendigedig Fair Forwyn.

Y Coleg.

Hollalluog a byth-fywion Dduw, ni a attolygwn yn ufuddol i'th lawredd, megis ag ar gylenw i heddyw y presenitwyd i'r deml dy unigandeg Fâb yn sylwedd ein cnawd ni : felly ganiatâu o honon ein presenito i ti â chalonnau purlan, trwy yr unrhwy dy Fâb Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

Wele fi yn anfon fy nghennad.
gwrs 1. hyd wers 6.

Mal. 3.

Yr Efyngyl.

Wedi cyflawni dyddiau ei.
gwrs 22. hyd wers 41.

S. Luc 2.

Dydd Sant Matthias.

Y Coleg.

Hollalluog Dduw, yr hwn yn lle Suddas fradwr a ddetholiaist dy ffyddlawn was Matthias i fod o nifer dy ddeuddeg Apostol : Caniatâ fod i'th Eglwys, a hi bob amfer yn gadwedig oddi wrth A- postolion ffelfion, gael ei threfnu a'i llywodraethu gan wir a ffyddlawn Fugeiliaid, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

Yn y dyddiau hynny Pedra.
gwrs 15. hyd y diwedd.

A&. 1.

Yr Efyngyl.

Yr amfer hynny yr atrebodd.
gwrs 25. hyd y diwedd.

S. Mat. 11.

Cyfarchiad neu Gennadwri Mair Wryf fendigedig.

Y Coleg.

Ni a attolygwn i ti, O Arglwydd, dywalld dy râd yn ein calonau, fel, megis ag ygyddom gnawdoliaeth Jesu Grift dy Fâb trwy gennadwri Angel, felly trwy ei grôg a'i 'dioddefaint, bod i ni gael ein dwyn i ogoniant ei adgyfodiad ef, trwy yr unrhwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

Yr Arglwydd a chwanegodd,
gwrs 20. hyd wers 16.

Efay 7.

Yr Efyngyl.

Ac yn y chweched mis.
gwrs 26. hyd wers 39.

S. Luc 1.

Dydd S. Marc.

Y Coleg.

Hollalluog Dduw, yr hwn a ddyfgaist dy sanc- taidd Eglwys â nefol athrawiaeth dy Efyngylwr S. Marc; dod ti i ni râd, na byddom fel plantos ymchweledig gan bob awel o wâg ddyfgeidiaeth; eichr bod i ni yn ffyr ymgadarnhau yngwionedd dy lân Efyngyl, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

I bob un o honon y rhoed.
gwrs 7. hyd wers 17.

Ephes. 4.

Yr Efyngyl.

Myfi yw y wir win-wyddon.
gwrs 1. hyd wers 12.

S. Joan 15.

Dydd S. Phylip a S. Jago.

Y Coleg.

Hollalluog Dduw, yr hwn o'i wir adnabod yw bywyd tragywyddol; Caniatâ i ni berffith adnabod dy Fâb Jesu Grift i fod yn ffordd, yn wirionedd, ac yn fywyd, fel gan ddilyn llwybrau dy sancteiddiol Apostolion S. Phylip a S. Jago, y bo i ni rodio yn ddylal ar y ffordd y sy'n arwain i fywyd tragywyddol trwy 'r unrhwy dy Fâb Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Epistol.

Jago, gwasanaethwr Duw, a'r.
gwrs 1. hyd wers 13.

S. Jago 1.

Yr Efyngyl.

A'r Jesu a ddywedodd wrth-
gwrs 1. hyd wers 15.

S. Joan 14.

Dydd Sant Barnabas yr Apostol.

Y Coleg.

O Arglwydd Dduw Hollalluog, yr hwn a wisgaist dy sanctaidd Apostol Barnabas â rhagorol ro- ddion dy Ysbyrd glân; Na âd i ni, ni a attolygwn i ti, fod yn ddiffygion o'th amryw ddoniau, nad etto o râd i'w harfer hwynt bob amfer i'th an- rhydedd di a'th ogoniant, trwy Jesu Grift ein Har- glwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

A'r gair a ddaeth i gluttiau.
gwrs 22. hyd y diwedd.

A&. 11.

Yr Efyngyl.

Dymma fy ngorchymyn i.
gwrs 12. hyd wers 17.

S. Joan 15.

Dydd S. Joan Fedyddiwr.

Y Coleg.

Hollalluog Dduw, o ragluniaeth pa un y ganed yn rhyfedd dy was Joan Fedyddiwr, ac yr an- sonwyd ef i arlwyio ffordd dy Fâb Jesu Grift ein Hiachawdwr, gan bregethu edifeirwch; gwnâ i ni felly ddilyn ei ddyfgeidiaeth a'i sanctaidd fywyd ef, fel y gwir edifarhaom yn ôl ei bregeth ef; ac ar ôl ei esamp y traethom y gwirionedd yn wa- stadol, y ceryddom gamwedd yn hyderus, ac y dioddesom yn ufudd er mwyn y gwirionedd, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Tn lle 'r Epistol.

Cysfurwch, cysfurwch fy mhobl.
gwrs 1. hyd wers 12.

Efay 49.

Yr Efyngyl.

A chyflawnwyd tymp Elisabeth.
gwrs 57. hyd y diwedd.

S. Luc 1.

Dydd S. Pedr.

Y Coleg.

Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy Fâb Jesu Grift a roddiaist i'th Apostol S. Pedr laweroedd o ddoniau arbennig, ac a orchymynnaist iddo o ddiffrif borthi dy Braidd; gwnâ, ni a attolygwn i ti, i'r holl Esgobion, a'r Bugeiliaid, yn ddylal bre- gethu dy sanctaidd Air; ac i'r bobl yn ufuddgan ddilyn yr unrhwy : fely derbyniom goron y gogon- iant.

Y COLECTAU.

hant tragywyddol, trwy Iesu Grift ein Harglwydd.
Amen.

In lle'r Epistol.

Ynghylch y pryd hynny yr.

A&. 12.

gwrs 1. hyd wrs 12.

Tr Efengyl.

Wedi dyfod yr Iesu i dueddan.

S. Mar. 16.

gwrs 13. hyd wrs 20.

Dydd Sant Iago.

Y Colect.

Caniata, O drugarog Dduw, megis y bu i'rh wynfydedig Apostol S. Iago, gan ymado a'i Dad, ac a chwbl a'r oedd eiddo, yn ebrwydd i'fuddhau i alwad dy Fâb Iesu Grift, a'i ddilyn ei: felly i ninnau gan ymwrthod â holl fyddol ac a'chnawdol ewyllsion, yn dragwydd fôd yn barod i ddilyn dy orchymynion sanctaidd, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

In lle'r Epistol.

Yn y dyddiau hynny, daeth.

A&. 11.

gwrs 27. a rhan o'r 12. Bennod, hyd wrs 3. A dyddiau y.

Tr Efengyl.

S. Mar. 20.

Yna y daeth mam meibion.

gwrs 20. hyd wrs 28.

Dydd S. Bartholomëus.

Y Colect.

Hollalluog a bych-barhau Dduw, yr hwn a roddai'r râd i'rh Apostol Bartholomëus, i wir gredu, ac i bregethu dy air; Nyni a atolygwn i ti caniatâ i'rh Eglwys gwbl garu y Gair a gredodd eise, a phregethu a derbyn yr unryw, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

In lle'r Epistol.

Trwy ddwyllaw yr Apostolion.

A&. 5.

gwrs 12. hyd wrs 17.

Tr Efengyl.

A bu ymryson yn eu plith.

S. Luc 22.

gwrs 24. hyd wrs 31.

Dydd S. Mathew Apostol.

Y Colect.

Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy wynfydedig Fâb a elwaist Fathew, o'r dollfa, i fôd yn Apostol, ac yn Efengylwr: Caniatâ i ni râd i ymwrthod â holl gybyddus ddeifysion, ac â thrachwantus ferch golud bydol, ac i ddilyn dy ddywededig Fâb Iesu Grift, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnastu gyd â thi a'r Ysbryd glân, yn un Duw, heb drange na gorphen. Amen.

Tr Epistol.

Gan fôd i ni y weinidogaeth.

2 Cor. 4.

gwrs 1. hyd wrs 9.

Tr Efengyl.

Ac fel yr oedd yr Iesu yn.

S. Mar. 9.

gwrs 9. hyd wrs 14.

Dydd S. Mihangel a'r holl Angylion.

Y Colect.

O Dragwyddol Dduw, yr hwn a ordeiniaist, ac a otodai't wafanaethau'r holl Angylion a Dymion mewn trefn ryfedd: Caniatâ yn drugarog

megis y mae dy Angylion sanctaidd yn wastad yn gwneuthur i ti wafanaeth yn y nefoedd; felly bôd o honnt trwy dy drefniad di yn borth ac yn amddiffyn i ni ar y ddaear, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

In lle'r Epistol.

Bu rhyfel yn y Nef.

Dadg. 12.

gwrs 7. hyd wrs 13.

Tr Efengyl.

Ar yr awr honno daeth y.

S. Mar. 18.

gwrs 1. hyd wrs 11.

Dydd S. Luc Efengylwr.

Y Colect.

Hollalluog Dduw, yr hwn a elwaist Luc y physgywr, yr hwn y mae ei glôd yn yr Efengyl, i fôd yn Efengylwr, a physgywr i'r enaid: rhynged bodd i ti, trwy jachus feddyginiaeth ei ddyfgeidjaeth eise, jachau holl heiniaid, ein heneidiaid, trwy haeddedigaethau dy Fâb Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tr Epistol.

Gwylia di ym mhob peth.

2 Tim. 4.

gwrs 5. hyd wrs 16.

Tr Efengyl.

Yr Arglwydd a ordeiniodd.

S. Luc 10.

gwrs 1. hyd wrs 7. Na threiglwech o.

Dydd S. Simon a S. Iud Apostolion.

Y Colect.

Hollalluog Dduw, yr hwn a adeiledaist dy Eglwys ar sail yr apostolion a'r prophwydi, a Iesu Grift ei hun yn ben conglaf: Caniatâ i ni fôd felly wedi ein cyfyllu ynghyd yn undeb ysbryd gan eu dyfgeidiaeth hwy, fel y'n gwneuler yn sanctaidd Deml gymmeradwy genny, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tr Epistol.

Judas, gwaflanaethwr Iesu Grift.

S. Iud.

gwrs 1. hyd wrs 8.

Tr Efengyl.

Hyn yr wyf yn ei orchymyn.

S. Joan 15.

gwrs 17. hyd y diwedd.

Gwyl yr holl Saint.

Y Colect.

Hollalluog Dduw, yr hwn a gyfylltaist ynghyd dy echeledigion yn un cyiundeb a chymdeithas yn nirgeledig gorff dy Fâb Crist ein Harglwydd: Caniatâ i ni rad felly i ganlyn dy wynfydedig Saint ym mhob rhinweddol a dwywol tywyd, fel y delom i'r anhraethol lawenydd hynny, a barotiaist i'r rhai a'th garant yn ddiffuant trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

In lle'r Epistol.

Wele, mi Joan a welais.

Dadg. 7.

gwrs 2. hyd wrs 13.

Tr Efengyl.

Pan welodd yr Iesu y tyriaodd.

S. Mar. 5.

gwrs 1. hyd wrs 13.

Y Drefn am Weinidogaeth SWPPER yr ARGLWYDD, neu'r CYMMUN bendigaid.

Cyniser ag a fyddo yn amcanu bod yn gyfrannogion o'r Cymmun bendigedig, a arwyddocant eu henwau i'r Curad ryw amser y diwrnod o'r blaen o'r lleiaf.

Ac o bydd un o'r rhai hynny yn ddargfucheddol cyhoedd, neu a wnaeth gam i'w gymmydog ar air, neu ar weithred; fel y byddo eise gwrthwynebus gan y Gynulleidfa: Y Curad wrth gael gwybodaeth o hynny, a'i geisw ef, ac a'i cyngor, na ryfyo eise er dim ddyfod i ford yr Arglwydd, hyd oni adeclario eise yn gyhoeddus ei fod yn wir eisefeiriol, a darsod iddo wellhau ei ddargfuchedd o'r blaen, fel y bodloner y Gynulleidfa wrth hynny, yr hon a rwystrafid o'r blaen; A darsod iddo wneuthur jawn i'r neb y gwnaethais gamwedd â hynny; Neu o'r lleiaf, ddadgan ei fod mewn cyflawn fryd i wneuthur felly yn gyntaf ag y gallu yn gymedrol.

Y drefn hon a arfer y Curad am y Sawl y gwyddo eise fod malau a chafneb yn teyrnastu rhyngddynt; heb ddiocedd iddyny fod yn gyfrannogion o fwrdd yr Arglwydd, hyd pan wyddo eu bod hwynt wedi cytuno. Ac o'r un o'r pleidiau anheddychol a fydd bôglon i faddau o eigion ei gâlôn gwbl ag a wnaethpwyd yn

ei erbyn, ac i' wneudbur iawn i bawbag a rwystrodd yntef ei hunan; a'r blaidd arall ni fyn ei ddwyn i aduwiol undeb, ond sefyll yn wastad yn ei wrthysigwydd a'i falais: Y Gweinidog yn yr achos hwny a ddyllai dderbyn y ddaedfariol i'r Cymmun bendigedig, ac nid y dyn ystyfnig anbyddyn. Proffidier fodd pob Gweinidog felly yn troi heibio neb fel yr byspsyr yn hwn, neu'r rhagwahannod nefaf o'r blaen o'r Rubric ymma, yn rhwymedig i reddi cyfrif o'r unrhyw i'r Ordinari, o fewn pedwar diwrnod ar ddeg ar ol hynny o'r pellaf. A'r Ordinari a ddylud yn erbyn y trofeda'n yn o'ly Canon.

Y Bwrdd ar amser Cymmun a llinai gwyn teg arno, a saif ynghôrph yr Eglwys, neu yn y Gastell, lle byddo i'r Foreuol a'r Brydychawrol Weddi, wedi ordeinio eu dywedyd. A'r Offeiriad, gan sefyll wrth yr ystlys gogledd i'r bwrdd, a adywed Weddi i'r Arglwydd, a'r Colect fydd yn canlyn, a'r Bobl ar eu gliniau.

EIN Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddau i ni eindyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg: Amen.

Y Colect.

YR hollalluog Dduw, i'r hwn y mae pob calon yn agored, a phob deisyf yn gydnabyddus, a rhag yr hwn nid oes dim dirgel yn guddiedig; glanhâ feddyliau'n calonnau'rwy ysbrydoliaeth dy fan Ysbryd, fel y carom dydi yn berffaith, ac y mawrhaom yn deilwng dy Enw sanctaidd, trwy Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna yr Offeiriad gan drai at y Bobl, a draetha yn eglur y **DENGAI R DEDDF** oll. A'r Bobl etto ar eu gliniau, ar ol pob un o'r Gorchymynion, a archant drugaredd Duw am eu torri hwynt o'r blaen, a Gras i gadw i'r unrhyw rhag llaw, fel y mae i'n canlyn.

Gweinidog.

DUw a lefarodd y geiriau hyn, ac a ddywedodd, Myh yw i'r Arglwydd dy Dduw: Na fydded i'r dduwiau eraill ond myf.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na wnâ i't dy hun ddwlw gerfiedig, na llun dim a'r ysydd yn y nefoedd uchod, neu yn y ddaear ifod, nac yn y dwfr dan y ddaear. Na oftwng iddynt, ac na addola hwynt. Cans myfi yr Arglwydd dy Dduw ydyw Dduw eiddigus, yn ymweled â phechodau i'r tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur drugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na chymmer Enw i'r Arglwydd dy Dduw yn ofer: cans nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Cofia gadw yn sanctaidd y dydd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwnai dy holl waith; eithr y feithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: Ar y dydd hwnnw na wnâ dim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th was, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dyn dieiur a syddo o fewn dy byrth. Cans mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daear, y smôr ac oll y sydd ynddynt, ac a orphwyfodd y feithfed dydd: o herwydd na ham y bendithiodd yr Arglwydd y feithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Anrhyddeda dy dâd a'th sam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y ddaear yr hon a ryddi yr Arglwydd dy Dduw i ti.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na ladd.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na wnâ odineb.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na laddratta.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na dwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, a goftwng ein calonnau i gadw i'r gyfraith hon.

Gweinidog. Na chwynnwyd dy dy gymmydog, na chwynnwyd wraig dy gymmydog, na'i was, na'i forwyn, na'i ych, na'i asyn, na dim a'r sydd ciddo.

Pobl. Arglwydd, trugarhâ wrthym, ac ystgriffenna i'r holl ddeddfau hyn yn ein calonnau, ni a attolygw'n i ti.

Yna y canlyn un o'r ddau Goleet hyn dros y Brenin, a'r Offeiriad yn ei sefyll megis o'r blaen, ac yn dywedyd,

Gweddïwn.

HOLLALLUOG Dduw, yr hwn sydd a'i Deyrnas yn dragywyddol, a'i allu yn anfeidrol, cymmer drugaredd ar yr holl Eglwys, a rheola felly galon dy ddewifedig walaenachwr Siôr ein Brenin a'n Llywydd, fel y galla efe (gan wybod i bwy y mae yn weinidog) uwch law pob dim geisio dy anrhydedd di a'th ogoniant; Ac fel y gallom ninnau a'i holl ddeiliaid ef (gan feddyfied yn ddyledus oddi wrth bwy y mae i'r awdurdod sydd iddo) yn ffyddlon ei walaenachwr, ei anrhydedd, ac yn ofstyngedig ufuddhau iddo, ynnot ti, ac erot ti, yn ôl dy fendigedig Air a'th ordinâd, crwy Iesu Grift ein Harglwydd, yr hwn gyd â thi a'r Ysbryd glân, sydd yn byw ac yn teyrnasu yn dragywydd, yn un Duw, heb drange na gorphen. Amen.

Y Neu.

HOLLALLUOG a thragywyddol Dduw, fe'n dysseir gan dy air sanctaidd, fod calonnau brenhinnoedd wrth dy reolaeth a'th lywodraeth di; a'th fod di yn eu gosod hwynt ac yn eu hymchwelyd, fel y mae dy dduwiol ddoethineb yn gweled bod yn orau: Yr ydym ni yn ofstyngedig yn attolwg i ti felly ofod a lywodraethu calon Siôr dy walaenachwr, ein Brenin a'n Llywydd, fel y galla efe yn ei holl feddyliau, geiriau, a gweithredoedd, yn wastad geisio dy anrhydedd di a'th ogoniant, a mysrifo ar gadw dy bobl a rodded yn ei gadwraeth ef, mewn digonoldeb, tangnesedd, a duwioldeb: Caniatâ hyn, drugarog Dâd, er cariad ar dy anwyl Fâb Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna y dywedir Colect y Dydd; Ac yn nefaf ar ol y Colect y darllen yr Offeiriad yr Epistol, gan ddywedyd, Yr Epistol [neu, Y rhan o'r Sargrthur a appwyntiwyd yn lle i'r Epistol] sydd yn ystgriffenedig yn y---bennod o---yn dechrau ar y---wers. Ac wedi diweddau'r Epistol, efe a ddywed, Ymma y terfyna i'r Epistol. Yna y darllen efe yr Efengyl (a'r bobl i gyd yn eu sefyll) gan ddywedyd, Yr Efengyl sanctaidd fendigedig a ystgriffennir yn y---bennod o---yn dechrau ar y---wers. Ac wedi gorphen yr Efengyl, y cenir neu y dywedir y Gredol yn canlyn, a'r bobl syth yn sefyll, megis o'r blaen.

Credad.

Credaf yn un Duw Dad Hollalluog, Creawdr nef a daear, ac oll weledigion, ac anweledigion:

Ac yn un Arglwydd Iesu Grifft, yr unig genhedledig Fâb Duw, cenhedledig gan ei Dad cyn yr holl oesoedd, Duw o Dduw, llewyrch o lewyrch, gwir Dduw o wir Dduw, cenhedledig nid gwneuthuredig, yn un hanfod a'r Tâd, gan yr hwn y gwnathwyd pob peth: yr hwn erom ni ddynion, ac er ein hiechydwiaeth a ddifynnodd o'r nefoedd, ac a gnawdiwyd trwy 'r Ysbryd glân o Fair Forwyn, ac a wnaethwyd yn ddyn, ac a grochlochiwyd hefyd drosom dan Pontius Pilatus. Efe a ddioddefodd ac a gladdwyd, a'r trydydd dydd efe a adgyfododd yn ôl y Sgrythurau, ac a ellynnodd i'r Nef, ac a fydd yn eistedd ar ddechrau'r Tâd. A thrachefn y daw efe trwy ogoniant i farnu y byw a'r meirw; ac ar ei deymas ni bydd trange.

A chredaf yn yr Ysbryd glân, yr Arglwydd a'r Bywiawdr, yr hwn fydd yn deiliaw o'r Tâd a'r Mab, yr hwn ynghyd a'r Tâd a'r Mab a gydaddolir, ac a gyd-ogoneddir, yr hwn a lefarodd trwy 'r Prophwydi. A chredaf fôd un Catholig ac Apostolig Eglwys. Addefaf un Bedydd er maddewant pechodau. Ac edrychaf am adgyfodiad y meirw, a bywyd y byd fydd ar ddyfod. Amen.

Tna y Curad a fynega i'r bobl pa Wyliau neu Ymgyddiaid a fydd i'w cadw yn yr wythnos yn canlyn. Ac yna hefyd (o bydd achos) rhodder Rhybudd o'r Cymmun; a golymer Gofsegiion Priodol; a darlener Llythyrau Caisl, Dyfyniadau, ac Tsgymmudodau. Ac ni chybedair ac ni fynegir dim yn yr Eglwys, hyd y parhau Gwafanaeth Duw, ond gan y Gweinidog ei hun: na dim ganddo yntef, ond a erchir yn rheolau y Llyfr hwn, neu a orchymynnir gan y Brenin, neu gan Ordinarï'r lle.

Tna y canlyn y Bregeth, neu un o'r Homiliau a ddoded allan eisoes, neu a ddoder allan rhag llaw trwy awdurdod.

Tna y dychwel yr Offeiriad at Fwrdd yr Arglwydd, ac a ddechrau'r Offrynniad, gan ddyweda un neu ychwaneg o'r Sentensiâu sy'n canlyn, y cyfryw o'i synwyr ei hun a welo yn gymhwysaf.

Llewyrched felly eich goleuni ger bron dynion, fel y gwelont eich gweithredodedd da chwi, ac y gogoneddion eich Tad yr hwn fydd yn y nefoedd. *S. Math. 5: 16.*

Na thriforwch iwech' dryforau ar y ddaear, lle y mae gwyfyn a rhwdd yn llygru, a lle y mae lladron yn cloddio trwodd, ac yn lladratta: eithr tryforwch iwech' dryforau yn y nef, lle nid oes na gwyfyn na rhwdd yn llygru, a lle ni's cloddia lladron trwodd ac ni's lladrattant. *S. Math. 6: 19, 20.*

Pa bethau bynnag oll a ewyllyfioch eu gwneuthur o ddynion i chwi, felly gwnewch chwichau iddyn eich hwy; canys hyn yw 'r Gyfraith a'r Prophwydi. *S. Math. 7: 12.*

Nid pob un fydd yn dywedyd wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, a ddaw i mewn i deymas nefoedd, ond yr hwn fydd yn gwneuthur ewyllys fy nhad yr hwn fydd yn y nefoedd. *S. Math. 7: 21.*

Zacchêus a safodd ac a ddywedodd wrth yr Arglwydd, Wele, hanner fy nâ, O Arglwydd, yr ydwyf yn ei roddi i'r tlodion, ac o's dugum ddim o'r eiddo neb trwy gamachwyr, yr ydwyf yn ei dalu ar ei bedwerydd. *S. Luc 19: 8.*

Pwy fydd un amser yn rhyfela ar ei draul ei hun? pwy fydd yn plannu gwinllan, ac nid yw yn bwyta o'i ffrwyth hi? neu pwy fydd yn porthi praid, ac nid yw yn bwyta o laeth y praid? *1 Cor. 9: 7.*

O's nynt a hauafom i chwi bethau ysbrydol, a imawr yw o's nynt a fedwn eich pechau cnawdol? *1 Cor. 9: 11.*

Opi wyddoch chiwi fod y rhai sy'n gwneuthur

pechau cynsegredig, yn bwyta o'r cynsegr; a'r rhai sy yn gwafanaethu'r allor, yn gyd-gyfrannog o'r allor? Felly hefyd yr ordeinodd yr Arglwydd i'r rhai sy'n pregethu'r efengyl, fyw wrth yr efengyl. *1 Cor. 9: 13, 14.*

Yr hwn fydd yn hau yn brin a fed hefyd yn brin; a'r hwn fydd yn hau yn helaeth, a fed hefyd yn helaeth. Pob un mewis y mae yn rhagarfaethu yn ei galon, felly rhodded, nid yn athrist, neu trwy gymnell; canys rhoddwr llawen y mae Duw yn ei garu. *2 Cor. 9: 6, 7.*

Cyfranned yr hwn a ddyfgydd yn y Gair, a'r hwn fydd yn ei ddyfgydd, ym mhob peth da. Na thwyller chwi, ni warworir Duw: canys beth bynnag a hauo dŷn, hynny hefyd a fed efe. *Gal. 6: 6, 7.*

Tra ydym yn cael amser cyfaddas, gwnatwn dda i bawb, ond yn enwedig i'r rhai sy o deulu'r ffydd. *Gal. 6: 10.*

Elw mawr yw Duwioledd gyd â bodlonrwydd: canys ni ddygafom ni ddim i'r byd, ac eglur yw na allwn ddwyn dim allan chwaith. *1 Tim. 6: 6, 7.*

Gorchymyn i'r rhai sy' oludog yn y byd ymma, fôd yn hawdd ganddyn roddi a chyfrannu, yn tryfori iddyn eu hunain sail dda erbyn yr amser fydd ar ddyfod, fel y caiffon aflaelar y bywyd tragywyddol. *1 Tim. 6: 17, 18, 19.*

Nid yw Duw yn anghyfiawn, fel yr anghofio eich gwaith a'r llafurus gariad, yr hwn a ddan-golasoch tu ag at ei Enw ef, y rhai a weinia- loch i'r Saint, ac ydyh yn gweini. *Heb. 6: 10.*

Nag anghofiwch wneuthur daioniaid a chyfrannu: canys â chyfrwy byrth y rhyngir bodd Duw. *Heb. 13: 16.*

Yr hwn fydd ganddo dda'r byd hwn, ac a welo ei frawd mewn eisiau, ac a gauo ei dofturi oddi wrtho, pa fodd y mae cariad Duw yn aros ynddo ef? *1 Joan 3: 17.*

Dydo elusen o'r peth a fyddo gennyf, ac na thro dy wyneb oddi wrth neb tlawd, ac ni thrŷ wyneb Duw oddi wrthyf eithau. *Tob. 4: 7.*

Fel y byddo gennyf yr amlder, dod o hono elusen: o's ychydig fydd gennyf, o ychydig na ariwyda roi elusen; canys felly y tryfori i ti dy hun wobr dajonus erbyn dydd yr anghenraid. *Tob. 4: 8.*

Y neb a gymmero drugaredd ar y tlawd, fydd yn rhoddi echwyn i'r Arglwydd: a'i rodd a dal efe iddo drachefn. *Diar. 19: 17.*

Gwyn ei dyd a ystyria wrth y tlawd: yr Arglwydd a'i gwared ef yn amser adfyd. *Sal. 41: 1.*

Tra bydder yn darllen y Sentensiâu hyn, y Diaconiaid, Wardeniaid yr Eglwys, neu ryw un cym- hefur arall a appwynter i hynny, a dderbyniant yr Elusenau i'r tlodion, a desofynau eraill y Bobl, mewn cawg gweddus, a ddarperir gan y Pwyf i hynny, ac a'i dygant yn barchus i'r Offeiriad: Yntef a'i cyslywma yn ufadd, ac a'i dyd ar y Bwrdd sanctaidd.

A phan fo Cymmun, yr Offeiriad yna a esyd ar y Bwrdd gymmunn o Fara a Gwen ag a dybio fod yn ddigon. Gwedi darsod hynny, y dywaid yr Offeiriad,

Gweddawn dros holl Ystâd Eglwys Grifft sy'n mi- lwrio ymma ar y ddaear.

Hollalluog a byth-fywiol Dduw, yr hwn trwy dyfantaidd Apostol a'n dysgaist i wneuthur gweddïau ac erfynian, ac i ddiolech dros bob dŷn: yrydym ni yn of- tyngedig yn atolwg i ti yn drugarocaf [* gymmeryd ein heluseni a'n hoffrymmau, a] a'n hoffrymmau) derbyn ein gweddïau hyn, y rhai yr ydym yn eu hoffrw- ieth ddwyfol Fawredd, gan atolygu i ti ysbrydoli yu wastad yr Eglwys-Gyffredinol ag Ysbryd- y

* Omi bydd dim eluseni nae offrym- mau, yna gadawer ygeiriau hyn (gym- meryd ein heluseni a'n hoffrymmau) heb ddywedyd.

gwrionedd, undeb, a chyd-gordio: A chaniatâ i bawb ag y fy'n cyffeiu dy Enw sancteiddiol, gytruno ngwionedd dy sanctaidd Air, a byw mewn undeb a duwiol gariad. Ni atolygwn i ti hefyd gadw ac amddiffyn holl Griftianus Frenhineodd, Tywylogion a Llywiawdwyr; ac yn enwedig dy wafanaethur Siôr ein Brenin, fel y caffom dano ef ein llywodraethu yn dduwiol, ac yn heddychol: A chaniatâ i'w holl Gyngor ef, ac i bawb ag y fydd wedi eu gosod mewn awdurdod dano, allu yn gywir ac yn uniawn rannu cyfiawnder, er cosbi dryglioni a phechod, ac er maentumio dy wir Grefydd di, a rhinwedd dda. Dyro râd, nefol Dâd, i'r holl Efigobion, a Churadiaid, fel y gallont trwy eu buchedd a'i hathrawiaeth ofod allan dy wir a'ch fywiol Air, a gwafanaethu dy sanctaidd Sacramenta'u yn jawb ac yn ddyladwy: A dyro i'ch holl Bobl dy nefol râd; ac yn enwedig i'r Gynulleidfâ hon fydd ymma yn gydrychiol, fel y gallont ag ufudd galon a dyledus barch wrando a derbyn dy sanctaidd Air, gan dy wafanaethu yn gywir mewn sancteiddrwydd ac uniondeb holl ddyddia'u eu bywyd. Ac ydd ym yn ofstngeiddiaf yn atolygu i ti o'ch ddaioni Arglwydd, gonfforddio a nerthu pawb ag y fy'n y bywyd trangedig hwn, mewn trwbî, tristtwech, angen, clefyd, neu ryw wrthwyneb arall. Ac yr ym ni hefyd yn bendithio dy Enw sanctaidd, o ran dy holl weision a ymadawfant â'r bywyd ymma yn dy ffydd di a'ch ofn; gan atolygu i ti roddi i ni ras felly i ddilyn eu lamplau da hwy, fel gyd â hwynt y byddom gyfrannogion o'ch Deyrnas nefol. Caniatâ hyn, O Dâd, er cariad ar Iesu Grift, ein hunig Gyfringwr a'n Dadleuwr. Amen.

¶ Pan fo'r Gweinidog yn rhoddi rhybudd o Finisfrïad y Cymmun bendigedig, yr hyn a wna efe yn wastad ar y Sul neu ryw Dydd gwyl nefaf ym maen) Ar ol diweddau'r Bregeth neu'r Homili, efe a dderllyn y Cyngor hwn fy yn canlyn.

FY annwyl garedigion, ar ddydd-nefaf ydd wyf yn amannu, trwy help Duw, finisfrïo i bawb a fo ffyddlon a defosynol dra-chyflurus Sacrament Corph a Gwaed Crist, i'w dderbyn ganddyn er coffau ei rygluddus grôg a'i ddiodefaint ef, trwy ba un yn unig y cawn faddeuant am ein pechodau, ac y'u gwnair yn gyfrannogion o deyrnas nef. O herwydd pa ham ein dyledfwydd yw talu ufuddaeth a ffyddlonaf ddolch i'r Hollalluog Dduw ein Tâd nefol, am iddo roddi ei Fâb ein Hiachawdr Iesu Grift, nid yn unig i farw drosom eithr i fod hefyd yn ymborth a lluniaeth ysbrydol i ni yn y Sacrament bendigedig hwnnw. Yr hyn beth gan ei fôd mor dduwiol a chyflurus i'r fawl a'i derbyniant yn deilwng, ac mor enbydus i'r rhai a ryfygant ei dderbyn yn anheilwng; fy nyled i yw eich cynghori chwi yn y cyfamfer i ystyried ardderchogrwydd y dirgeledigaeth bendigedig hwnnw, a'r mawr beiryl o'i dderbyn yn anheilwng; ac felly i chwilio a phrofi eich cydwbodau eich hunain, (a hynny nid yn ysgafn ac yn ol dull rhai yn rhagritio â Duw, ond) fel y deloch yn lân ac yn sanctaidd i'r cyfryw wledd nefol, yn y wisgebriddas yr hon a ofyn Duw yn yr Yfgrithur lân, ac y'ch derbynier megis Cyfrannogion teilwng o'r bwrdd bendigedig hwnnw.

Y ffordd a'r modd i hynny yw: Yn gyntaf, holi eich buchedd a'ch ymarweddïad wrth reol Gorchymynnau Duw; a pha le bynnag y gweloch eich bod eich hunain gwedi troieddu, ar cwyllys, air, neu weithred, yno wyllo o heriwyd eich cyflwr pechadurus; Ac ymgysfesu i'r Hollalluog Dduw, â llawn fryd ar wellhau eich buchedd. Ac o's gwelwch fôd eich camweddau nid yn unig yn erbyn Duw, eithr yn erbyn eich cymmydogion hefyd, yna ymgymmodwch â hwy, gan fôd yn barod i wneuthur jawb a diwygiad, hyd eithaf eich gallu, am bob

Sarhad a chamwri a wnaethoch i neb arall: A chan fôd yn barod hefyd i taddau i eraill a wnaethant i'ch erbyn chwithau, megis yr ewy-lysiach faddeuant o'ch pechodau ar law Dduw. Canys heb hyn ni wna derbyn y Cymmun bendigedig, ond anghwanegu eich barnedigaeith. O herwydd hynny od oes neb o honoch yn gablwr Duw, yn rhwystrwr neu enllibiwr ei Air ef, yn odinebwr, neu yn dwyn malais a chenfigen, neu mewn rhyw fâi ceryddus arall: Edifarhewch am eich pechodau, ac onid e na ddeuwch i'r Bwrdd sancteiddiol hwnnw, rhag wedi cymmyd y Sacrament bendigedig hwnnw, i Idiafol tynd ei mewn i chwi megis yr aeth i Suddas fradwr, a'ch llenwi yn llawn o bob anwiredd, a'ch dwyn chwi i ddiftrwy corph ac enaid.

Ac o herwydd bôd yn angenrheidiol na ddell neb i'r Cymmun bendigedig, heb gyflawn ymddiried yn nhrugaredd Duw, ac heb gydwybod heddychlawn; Am hynny od oes neb o honoch na ddichon y ffordd hon ddyhuddo ei gydwybod ei hun yn hyn, eithr yn rhaid iddo wrth gyflwr neu gyngor ym mhellach; deued ataf, neu at ryw un arall o weinidogion Gair Duw, a fyddo pyyllus a dysgedig, a dadguddied ei ddolur, er mwyn cael trwy weinidogaeth sanctaidd Air Duw, fawrlles Gollyngodol, yd â chynghor ac addysg ysbrydol, tu ag at lonyddu ei gydwybod, a'i ryddhau oddi wrth bob amheuaeth a phetrusder.

¶ Neu lle y gwelo efe y bobl yn efigulus am ddyfod i'r Cymmun bendigedig, yn lle y cyntaf, efe a arfer y Cyngor ymma.

Annwyl garedigion frodyr, ar — y mae yn fy Armydd trwy Râs Duw finisfrïo Swpper yr Arglwydd, i'r hwn o ran Duw y'ch gwahoddaeth bawb ag y fydd ymma yn gydrychiol, ac a atolygaeth iwech? er cariad ar yr Arglwydd Iesu Grift, na wrthodoch ddyfod iddo, gan eich bôd mor garedigol wedi eich galw a'ch gwahoddaeth gan Dduw ei hunan. Chwi a wyddoch mor ofidus, ac mor angharedig o beth yw, pan fo gwr wedi arllwyo gwledd weithfarw, wedi trwsio ei fwrdd â phob rhyw arlwy, megis na bai ddim yn eifeu, ond y gwahoddeddigion i eistedd: ac etto y rhai a alwyd, heb ddim achos, yn anniochusaf yn gwrthod dyfod: Pwy o honoch chwi yn y cyfryw gyflwr ni chyffroaf? pwy ni thybygai wneuthur cam a farhad mawr iddo? Herwydd pa ham, fy annwyl garedigeaf frodyr yng Nghrist, gwiliwch yn dda, rhag i chwi, wrth ymwrthod â'r Swpper sancteiddiol hwn, annog bwr Duw i'ch erbyn. Hawdd i ddyn ddywedyd, Ni chymmunaf fi, o herwydd bôd negesau bydol i'm rhywffro: Eithr y cyfryw efigusodion nid ydynt mor hawdd cael eu derbyn yn gymmeradwy ger bron Duw. O's dywed neb, Yr wyf i y gwelo ger bron Duw, ac am hynny yn ofni dyfod: pa'm gan hynny nad ydych chwi yn edifarhau, ac yn gwellhau? Pan fo Duw yn eich galw, onid oes gywilydd arnoch ddywedyd na ddeuwch? Pan ddylech chwi ymcheliwylt at Dduw, a ymgosfodwch chwi, a dywedyd nad ydych barod? Ystyriwch yn ddiifrif ymnoch eich hunain, fychanad a dâl y cyfryw goeg efigusodion ger bron Duw. Y rhai a wrthodasant y wledd yn yr Eieugyl, o blegid iddynn brytu ydyddyn, neu brofi eu hieiau ychen, neu o blegid eu priodi, ni chawfant felly mo'u hefigulodi, ond eu cyfrif yn anheilwng o'r wledd nefol. Myfi o'm rhan i, a fyddaf barod, ac o herwydd fy swydd, yr ydwyf yn eich gwahoddi yn Enw Duw, ydd wyf i'ch galw o ran Crist, ac megis y caroch eich Hiachawdr iwech eich hunain, yr wyf i'ch cynghori i fôd yn gyfrannogion o'r Cymmun bendigedig hwn.

Ac fel y bu wiw gan Fâb Duw ymadod â i'ntoes gan drengu ar y groes dros eich jechyd chwi: felly yn yr un modd y dylech chwithau gymmeryd y Cymmun, er eol am ofirmiaethu eich

angen ef, fel y gorchymymodd efe ei hun. Yn awr, o's chwydychi a egluflwch wneuthur hyn, Meddylwch ynnoch eich hunain faint y camwedd yr ydych yn ei wneuthur â Duw, ac mor ffin yw'r boen y fydd goruwch eich pennau am hynny; Pan fych yn anhyd yn ymgadw oddi wrth fwrdd yr Arglwydd, ac yn ymneillduo oddi wrth eich brodyr, y rhai fy'n dyfod i ymborthi ar wledd y nefolafl luniaeth hwnnw. O's chwi a ddylaf ystyriwch y pethau hyn; trwy räs Duw chwi a ddychwelwch i feddwl a fo gwell: Er mwyn caffael o honoch hynny, nid arbedwn ni wneuthur yn offyngedig ein herfyndia i'r Hollalluog Dduw ein Tâd nefol.

Ar amser Ministriaf y Cymmun, a'r Cymmunwyr wedi eu cyflwynu i'r weddus i gymmydd y Sacrament bendigeaig, yr Offeiriad a adwydd y Cyngor hwn.

Annyl garedigion yn yr Arglwydd, y sawl Corph a Gwaed ein Hiachawdwr Crist, rhaid i chwi ystyried y modd y mae Sant Paul yn cyngori pawb i'w profi, ac i'w holi eu hunain yn ddyfal, cyn iddyn ryfygu bwyta o'r Bara hwnnw, ac yfed o'r Cwpan hwnnw. Canys fel y mae'r lles yn fawr, o's a chalon wir edifeiriol, ac â bywiol ffydd y cymmerwn y Sacrament bendigeidig hwnnw, (canys yna ydd ym ni yn ysbrydol yn bwyta cig Crist, ac yn yfed ei waed ef; yna yr ydym yn trigo yng Nghrist, a Christ ynnom ninnau; ydd ym ni yn un â Christ, a Christ â ninnau:) felly y mae'r perygl yn fawr, o's ni a'i cymmer yn anheilwng. Canys yna ydd ym ni yn euog o gorph a gwaed Crist ein Hiachawdwr; yr ydym ni yn bwyta ac yn yfed ein barnedigaeith ein hunain, heb ystyried corph yr Arglwydd; Yr ydym yn ennyn digofaint Duw i'n herbyn; yr ym ni yn ei annog ef i'n plau ag amrafael gleyfiau, ac amryw fath ar angau. Bernwch gan hynny eich hunain (rodyr) megis na'ch barn gan yr Arglwydd; Gwir-edifarhewch am eich pechodau a aech heibio; Bid gennyh fywiol a diogel ffydd yng Nghrist ein Hiachawdwr; Gwellhewch eich buchedd, a byddwch mewn cariad perffaith â phawb; felly y byddwch weddus gyfrannogion o'r dirgedigaethau sancteiddiol hyn. Ac o flaen pob peth y mae'n rhaid i chwi roddi gostyngeddiaf a charedicaf ddiolch i Dduw Dâd, y Mâb, a'r Ysbryd glân, am bryndigaeth y byd trwy angau a dioddefaint ein Hiachawdwr Crist, Duw a dŷn, yr hwn a ymofyngodd i angau'r groes, drosom ni bechaduriaid truan, y rhai oeddyn yn gorwedd mewn tywyllwch a chyffog angau, fel y gallai efe ein gwneuthur ni yn blant i Dduw a'n dyrchafael i fywyd tragywyddol. Ac er cofio o honom yn wastad ddifawr gariad ein Harglwydd a'n hunig Jachawdwr Jêsu Grift, fel hyn yn marw drosom, a'r aneirif ddoniaid daionus, y rhai trwy dywallt ei werthfawr waed, a ennillodd efe i ni; efe a ofododd, ac a ordeiniodd sanctaidd dirgedigaethau, fel gwyfion o'i gariad, a gwaftadol gof am ei angau, er mawr ac anherfynol gonffordd i ni. Gan hynny iddo ef, gyd â'r Tâd, a'r Ysbryd glân, rhoddwn (fel ydd ym rwymedicaf) wastadol ddiolch, gan ymofyng yn gwbl i'w sanctaidd ewylls a'i orchymyn ef, a myfyrio ei wafanacthu ef mewn gwir sancteiddrwydd a chyfjwnder, holl ddyddiau'n heinioes. Amen.

Tna y dywed yr Offeiriad wrth y rhai a fo'n dyfod i gymmydd y Cymmun bendigeidig,

Chwychwi y sawl fydd yn wir, ac yn ddirifrol yn edifarhau am eich pechodau, ac y fydd mewn cariad perffaith â'ch cymmydogion, ac yn meddwl dilyn buchedd newydd, a chanlyn gorchymynion Duw, a rhodio o hyn allan yn ei ffydd sancteiddiol ef; Deuwch yn nês trwy ffydd, a chymmerwch y Sacrament sancteiddiol hwn i'ch gonffordd; a gwnewch eich gostyngedig gyffes i'r Hollalluog Dduw, gan oftwng yn ufudd ar eich gluniau,

Tna y dywed yr Gyffes gyffredin hon, yn enw pawb o'r rhai a fyaont ar feddwl cymmydd y Cymmun bendigeaig, gan un o'r Gweinidogion, ynzef a'r bobl oll yn gofswng yn ufudd ar eu gluniau, ac yn dywedyd;

Hollalluog Dduw, Tâd ein Harglwydd Jêsu Grift, Gwneuthurw'r pob dim, Barnw'r pob dŷn; ydd ym ni yn cydnabod ac yn ymofidio dros ein hamryw bechodau a'n hanwired, y rhai o ddydd i ddydd yn orthrymmaf a wnaethom, ar feddwl, gair, a gweithred, yn erbyn dy Dduwiol Fawredd, gan annog yn gyfiawnaf dy ddigofaint a'ch fâr i'n herbyn. Yr ydym yn ddirifrol yn edifarhau, ac yn ddrwg gan ein calonnau dros ein camweithredoedd hyn; eu coffa fy drwm gennyf, eu baich fydd anraith ei oddef: Trugarhâ wrthym, trugarhâ wrthym, drugaroccaf Duw; er mwyn dy un Mâb ein Harglwydd Jêsu Grift, maddeu i ni yr hyn oll a aech heibio, a chania't i m allu byth o hyn allan, dy wafanacthu a'ch sodioni, mewn newydd-deb buchedd, er anhydedd a gonioniant dy Enw; trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tna yr Offeiriad (neu'r Elsgob, o's bydd yn gydrychiol) a saif, gan droi at y bobl, ac addargan y Gollyngdod hwn.

Hollalluog Dduw, ein Tâd nefol, yr hwn o'r fawr drugaredd a addawodd faddeuan: pechodau i bawb gan edifeirwch calon a gwir ffydd a ymchwel atto; a drugarhau wrthych, a faddeu i chwi, ac a'ch gwaredo oddi wrth eich holl bechodau, a'ch cadarnhao ac a'ch cryfhau yn mhob daioni, ac a'ch dygo i fywyd tragywyddol, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tu o hynny y dywed yr Offeiriad. Gwrandewch pa ryw eiriau gonffordus a ddywed ein Hiachawdwr Crist wrth bawb a wir ymchweiant atto ef.

Deuwch attaf bawb ag y fydd yn flinderog ac yn llwythog, a mi a efinwythaf amoch. S. Mar. 11. 28.

Felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei uniganedig Fâb, fel na chollet pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond caffael o hono fywyd tragywyddol. S. Joan 3. 16.

Gwrandewch hefyd beth y mae Sanct Paul yn ei ddywedyd.

Gwir yw'r gair, ac yn haeddu pob derbynnyd, ddyfod Crist Jêsu i'r byd i gadw pechaduriaid. 1 Tim. 1. 15.

Gwrandewch hefyd beth a ddywed Joan Sant.

O's pecha neb, y mae i ni Eiriolwr gyd â'r Tâd, Jêsu Grift y cyhawn; ac eie yw'r jawd dros ein pechodau ni. 1 S. Joan 2. 1.

Tu ôl y rhai hyn yr â'r Offeiriad rhagddo, gan adwyddyd,

Dyrchewfch eich calonnau.

Atteb. Yr ydym yn eu dyrchafael i'r Arglwydd. Offeiriad. Diolchwn i'n Harglwydd Dduw.

Atteb. Mae'n addas, ac yn gyfiawn gwneuthur hynny.

Tna yr Offeiriad a dry at Fwrdd yr Arglwydd, ac a dywed,

Ymae yn gwbl addas, yn gyfiawn, a'n rhwymedig ddylen ni yw, bob amser, ac ym mhob lle ddiolch i ti, Arglwydd, Sancteiddiol Dâd, Hollalluog, dragwyddol Dduw.

Tymma ifod y canlyn y Rhagymadroddion priodol wrth yr amser, o's bydd yr un wedi ei ofod yn hyffysol: Ac onid-e, yn ddi-dor y canlyn,

Gan hynny gyd ag Angylan ac Archangylan, a chyd â holl gwmpeni nef, y molianwn, ac y mawrhawn dy ogoneddus Enw, gan dy folianu yn wastad, a dywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd.

Iwydd Dduw 'r lluoedd; Nef a daear sydd yn llawn o'th ogoniant: Gogoniant a fo i ti, O Arglwydd goruchaf. Amen.

Rhagymadroddi on priod.

Ar ddydd Nydalig Grift, a saith niwrnod gwedi. M i ti roddi Iesu Grift dy un Mab i'w eni ar gyfenw i'r amser ymma drosom ni: Yr hwn trwy weithrediad yr Ysbryd glân a wnaethbwyd yn wir ddyn, o hanfod y Forwyn Fair ei fam, a hynny heb ddim pechod, i'n gwneuthur ni yn lân oddi wrth bob pechod. Gan hynny gyd ag Angylion, ac Archangylion, &c.

Od ar ddydd Pasg, a saith ddiwrnod gwedi. Nd yn bendisaddaf, ydd ym yn rhwymedig i'th foliannu dros anrhydeddus gyfodiad dy Fâb Iesu Grift ein Harglwydd: canys Efe yw 'r gwir Oen Pasg, yr hwn a offrymwyd drosom, ac a ddileodd bechod y byd; yr hwn trwy ei angyeu ei hun a ddinyfiodd angyeu, a thrwy ei adgyfodiad i fywyd a adferodd i ni fywyd tragywyddol: Gan hynny gyd ag Angylion, &c.

Trw y dy annwyl gareddicaf Fâb Iesu Grift ein Harglwydd, yr hwn yn ol ei anrhydeddusaf gyfodiad, a ymddangosodd yn eglur i'w holl Apostolion, ac yn eu golwg a elgynnodd i'r nefoedd, i barotol lle i ni; megis lle y mae efe, yno yr elgynnym ninnau hefyd, ac y teyrnafom gyd ag ef mewn gogoniant: Gan hynny gyd ag Angylion, &c.

Trw y Iesu Grift ein Harglwydd; oddi wrth yr hwn, yn ol ei gywiraf addewid, y disgynnodd yr Ysbryd glân ar gyfenw i'r amser ymma o'r Nef, a dilymwrth swm mawr, megis gwynt nerthol, ar wedd tafodau tanlyd; gan ddifgyn ar yr Apostolion, i'w dyfgu hwynt, ac i'w harwain i bob gwirionedd, gan roddi iddynt ddawn amryw jeithoedd, a hyder hefyd gyd â chariad gwreflog, yn ddyfal i bregethu 'r Efeneyl i'r holl genhedloedd, trwy 'r hyn y'n dygwyrdd allan o dywyllwch a chyfeiliorpi, i'th eglur oleuni, ac i wir wybodaeth am danat Ti, a'th Fâb Iesu Grift: Gan hynny gyd ag Angylion, &c.

YR hwn wyt un Duw, un Arelwydd; nid un person yn unig, ond tri pherson mewn un sylwedd. Canys yr hyn yrydym yn ei gredau am ogoniant y Tad, hynny yr ydym yn ei gredau am y Mab, ac am yr Ysbryd glân, heb na gwahaniaeth, nac anghyngymedr: Gan hynny gyd ag, &c.

Ar ol pob un o'r Rhagymadroddion hyn, yn ddi-dor y cenir neu y dywedir,

Gan hynny gyd ag Angylion ac Archangylion, a chyd â holl gwmpeni nef, y molianwn, ac y mawrhawn dy ogoneddus Enw, gan dy foliannu yn wastad a dywedyd, Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw 'r lluoedd; Nef a daear sydd yn llawn o'th ogoniant: gogoniant a fo i ti, O Arglwydd goruchaf. Amen.

Tna yr Offeiriad ar ei liniau wrth Fwrdd yr Arglwydd, a ddywed yn Enw yr holl rai a gymmerant y Cymmun, y Weddi hon y sydd yn canlyn.

Nid ym ni yn rhyfegu dyfod i'th Fwrdd di ymma, drugarog Arglwydd, gan ymddiried yn ein cyfiawnder ein hunain, eithr yn dy aml a'th ddarfawr drugarreddau di. Nid ydym ni deilwng cymmaint ag i gaelgu 'r briwfion dan dy Fwrdd di. Eithr tydi yw yr Arglwydd, yr hwn biau o briodoldeb yn wastad drugarhau; Caniatâ i ni gan hynny, Arglwydd grafol, selly fwyta enawd dy annwyl Fâb Iesu Grift, ac yfed ei waed ef, fel y gwneir ein cryth pechadurus ni yn lân trwy ei Gorph ef, ac y golcher ein heneidiau trwy ei werthsfawroccaf Waed ef, ac fel y trigom byth ynddo ef, ac yntef ynom ninnau. Amen.

Pan ddarho i'r Offeiriad, yn sefyll wrth y Bwrdd, selly drefnu 'r Bara a'r Gwin, fel y gallo yn barottach ac yn weddaiddach dorri 'r Bara yngwedyd y Bobl, a chymmeryd y Cwppan i'w ddwyllaw, efe a ddywed Weddi y Cyssegriad, selly mae yn canlyn.

Hollalluog Dduw, ein Tad nesol, yr hwn o'th dyner drugaredd a roddai dy un Mab Iesu Grift i ddifoddef angau ar y groes er ein prynu, yr hwn a wnaeth yno (trwy ei offrymniad ei hun yn offrymmedig unwaith) gyflawn, berffaith, a digonol aberth, offrwm, a jawn, dros bechodau 'r holl fyd; ac a ordeiniodd, ac yn ei sanctaidd Efeneyl a orchymynnodd i ni gadw tragywyddol, goffa am ei werthfawr angau hynny, nes ei ddyfod drachefn: Gwranddo ni, drugarog Dad, ni'n o'flynegiddiaf a attolygwn i ti, a chaniatâ i ni, gan gymmydd dy greaduriaid hyn o Fara a Gwin, yn ol sanctaidd ordindad dy Fâb Iesu Grift ein Hiachawdwr, er côf am ei angyeu a'i ddiodeffaint, allu bôd yn gyfrannogion o'i fendigedig gorph.

a Ymma y cymmer yr Offeiriad y ddyfogl i'w ddwyllaw:

b Ac ymma efe a dyrr y Bara:

c Ac ymmay dyd ei law ar yr holl fara:

d Ymma y cymmer y Cwppan i'w jaw:

e Ac ymma y dyd ei law ar bob Llestr, Cwppan, neu fflagon, yn yr hwn y bod dim gwin i'w gyssegru.

er côf am danaf. Amen.

Tna y Gweinidog a gymmer y Cymmun yn gynyaf yn y ddau rwy ei hun, ac yna 'r â ym mlaen i roddi 'r unrhwy i'r Elsgolion, Offeiriad a Diaconiaid yr un modd (o's bydd yr un yn bresennol). Ac wedi hynny i'r Bobl hefyd mewn trefn, i'w ddwyllaw, a phawb yn offyngedig ar eu gliniau. A phan roddo 'r Bara i bob un, efe a ddywed,

Corph ein Harglwydd Iesu Grift yr hwn a roddwyd drosot ti, a gatwo dy gorph a'th enaid i fywyd tragywyddol: Cymmer, a bwya hwn, er côf farw o Grift drosot ti, ac ymborthi arno yn dy galon trwy ffydd, gan roddi difolch.

Ar Gweinidog a fo yn rhoddi y cwppan i bob un, a ddywed,

Gwaed ein Harglwydd Iesu Grift, yr hwn a dywallwyd drosot ti, a gatwo dy gorph a'th enaid i fywyd tragywyddol: Yf hwn er côf tywalld gwaed Crist drosot ti, a bydd difolchgar.

Os bydd y Bara neu 'r Gwin cyssegredig wedi ei treulio oll cyn cymmuno o bawb, cyssegrdy'r Offeiriad ychwaneg yn ol y dull uchod; gan ddechrau ar [Ein Iachawdwr Crist y nôs, &c.] i sentigo 'r Bara: Ac ar [Yr un modd gwedi Swpper, &c.] i sentigo 'r Cwppan.

Pan fo pawb wedi cymmun, y Gweinidog e ddychwel at Fwrdd yr Arglwydd, a thrwy barch a efyd arno a fo yngweddill o'r Elementau cyssegredig, gan damnu lliain glân drofytyn.

Tna yr Offeiriad a ddywed Weddi 'r Arglwydd, a'r bobl yn adrodd pob arch o honi ar ei ol ef.

En Tad, yr hwn wyt yn y nefoedd; sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewylls ar y ddacar, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ein dyledion, fel y madduwn ni i'n dyled-
wyl.

wyt. Ac hae arwain ni i brofedigaeth; Eith-
gwared ni rhag drwg: Causyddor ti yw i deyr-
nas, a'r gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

Wedi hymny y dywedir fel y canlyn.

O Arglwydd, a neiol Dād, yr ydym ni dy of-
tynghedig weision yn cwbl ddeisyfu ar dy da-
dol ddaioni, yn drugarog dderbyn ein haberth hyn
o foliant a diolwch; gan ersyn arnat yn oftyng-
eiddiaf, ganiatau bod trwy ryglddon ac angau dy
Fāb Jēsu Grift, a thrwy ffydd yn ei waed ef, i ni
ac i'rh holl Eglwys gael maddeuant o'n pechodau, a
phob doniau eraill o'i ddiodeffaint ef. Ac ymma-
ydd ym yn offriwm ac yn cynhyrchu i ti, O Ar-
glwydd, ein hunain, ein heneidiau, a'n cyrph, i
fod yn aberth rhelymmol, sanctaidd, a bywiol i
ti; gan atolygu i ti yn oftynghedig, fod i bawb o
honom y fyfrannogion o'r Cymmun bendigaidd
hwn, gael ein cyflawni a'rh rād, ac a'rh nefol
fendith. Ac er ein bod ni yn anheilwng trwy ein
hamrafiacion bechodau, i offriwm i ti un aberth;
etto ni a atolygwn i ti gymmeryd ein rhwymedig
ddyled a'n gwafanaeth hyn; nid gan bwylio'n
haeddeditaethau, ond gan faddu'n pechodau,
trwy Jēsu Grift ein Harglwydd; trwy'r hwn, a chyd
a'r hwn, yn undod yr Ysbryd glān, holl anrhydded
a gogoniant a fyddo i ti, Dād Hollalluog, yn oes
oesoedd. Amen.

Neu hyn.

Hollalluog a bych-tywiol Dduw, yr ydym ni yn
firdawr ddiolch i ti, am fod yn wiw gennyt
ein porthi ni, y rhai a gymmerafon yn ddyledus
y dirgededitaethau sancteiddiol hyn, ag ybyrdol
ymorth gwerthfawroccaf gorph a gwaed dy Fāb
ein Hiachawdwr Jēsu Grift; ac wyt yn ein fier-
hau ni trwy hymny o'rh angeledd ac o'rh ddaioni
i ni; a'n bod yn wir aelodau wedi ein corpholaethu
yn nigel gorph dy Fāb, yr hwn yw gwynfydedig
Gymulleidda'r holl ffyddlon bobl; a'n bod hefyd
trwy obaith yn eisteddion dy Deyrnas draglwyddol,
gan haeddeditaethau gwerthfawroccaf angau a dio-
deffaint dy annwyl Fāb. Ac ydd ym ni yn oftyng-
eiddiaf yn atolygu i ti, O nefol Dād, felly ein cynnorth-
wyo ni a'rh rād fel yr arholom yn wastad yn y sancta-
idd gymeidithas honno, ac y gwelom bob rhyw
weithredoedd daag a ordeiniaist ti i ni rodio yn-
ddynt, trwy Jēsu Grift ein Harglwydd, i'r hwn
gyd a thi a'r Ysbryd glān, y bo holl anrhydded a
gogoniant yn draglwyddol. Amen.

Tua'r dywedir, neu y cenir,

Gogoniant i Dduw yn yr uchelder, ac yn y
ddaeac tangneffedd, ewyllys da i ddynion. Ni
a'rh folwn, ni a'rh fendithiwn, ni a'rh addolwn, ni
a'rh ongeddwn, i ti y diolchwn am dy fawr ogo-
niant, Arglwydd Dduw, Frenin nefol, Duw Dād
Hollalluog.

Arglwydd, yr unig genhedledig Fāb Jēsu Grift;
Arglwydd Dduw, Oen Dduw, Fāb y Tād, yr hwn
wyt yn dilēu pechodau'r byd, trugarhā wrthym.
Ti yr hwn wyt yn dilēu pechodau'r byd, trugarhā
wrthym. Ti yr hwn wyt yn dilēu pechodau'r byd,
derbyn ein gweddi. Ti yr hwn wyt yn eistedd ar
ddheulaw Dduw Dād, trugarhā wrthym.

Cansy ti yn unig wyt sanctaidd, ti yn unig wyt
Arglwydd, ti yn unig Crist, gyd a'r Ysbryd glān,
wyt oruchaf yngogoniant Duw Dād.

Tua'r Offeiriad, (neu'r Elgob, o's bydd e'n bre-
fennol) a ollwng y bobl ymmaith a'r Fendith
hon.

TAngneffedd Dduw yr hwn fydd uwch law pob
dyall, a garwo'ch calonnau a'ch meddyliau
yngwybodaeth a chariad Duw, a'l Fāb Jēsu Grift
ein Harglwydd: A bendith Dduw Hollalluog, y
Tād, y Mab, a'r Ysbryd glān, a fyddo i'ch plith,
ac a drigo gyd a chwi yn wastad. Amen.

Colectau i'w dywedyd yn ol yr Offrynniad, pryd
na bo un Cymmun, bob rhyw ddiwrnod un, neu
ychwaneg; A'r un rhai a ellir eu dywedyd hefyd
cynnifer amser ag y byddo achos yn gwasanaethu,
wedi'r Colectau ar y Foreuol neu'r Brynhaenol
Weddi, y Cymmun, neu'r Lŷani, fel y gwelo'r
Gweinidog fod yn gymhefur.

Cynnorthwya ni yn drugarog, Arglwydd, yn
ein gweddiau hyn a'n herinyau; a llywo-
draetha ffordd dy wafanathddynion tuag at gasfael
jechyd traglwyddol; fel ym mysf holl gyfnewid-
iau a damweintiau'r bywyd marwol hwn, yr amddi-
ffynner hwyne byth trwy dy radlawnaf a'ch barot-
taf borth, trwy Jēsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Hollalluog Arglwydd, a thraglwyddol Dduw,
ni a atolygwn i ti fod yn wiw gennyt unia-
nu, sancteiddio, a llywodraethu'n calonnau a'n
cyrph, yn ffydd dy ddeuddau, ac yngweithredoedd
dy orchymynion; megis trwy dy gadarnaf nodedd,
ymma ac yn draglwyddol, y bōm yn gadwedig
gorph ac enaid, trwy ein Harglwydd a'n Hi-
achawdwr Jēsu Grift. Amen.

Aniarā, ni a atolygwn i ti, Hollalluog Dduw,
am y geiriau a glywsom heddyw a'n clustiau
oddi allan, eu bod felly trwy dy rād, wedi eu
plannu yn ein calonnau oddi mewn, fel y dygont
ynnom ffriwyth buchedd dda, er anrhydded a mo-
liant i'rh Enw, trwy Jēsu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Rhagflaena ni, O Arglwydd, yn ein holl weith-
redoedd a'rh radlonaf hoffder, a rhywddhā nā
a'rh barhāus gymmorth, fel yn ein holl weithre-
doedd dechreuedig, anherfyndeg, a therfyndeg
ynnoti, y molianom dy sanctaidd Enw, ac yn y di-
weddyd y caffom gan dy drugaredd fywyd tra-
glwyddol, trwy Jēsu Grift ein Harglwydd. A-
men.

Hollalluog Dduw, ffynnon yr holl ddoethineb,
yr hwn wyt yn gwybod ein hangenheidiau
cyn eu gofynnom, a'n hanwybodaeth yn gofyn;
Ni a atolygwn i ti, dofturio wrth ein gwendid
a'r pethau hymny, y rhai o blegid ein hanheilyng-
dod ni feiddion, ac o blegid ein dallineb ni fedrwn
eu gofyn, fod yn deilwng gennyt eu rhoddi i ni
er teilyngdod dy Fāb Jēsu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Hollalluog Dduw, yr hwn a addewaist wrando
eirchion y rhai a ofynnant yn Enw dy Fāb;
ni a atolygwn i ti oftwng yn drugarog dy glustiau
artom ni, y rhai a wnaethom yr awr hon ein gwe-
ddiau a'n herfynion attat; a chaniatā am y pethau
hyn a archafofom yn ffyddlon yn ol dy ewyllys, eu
caffael o honom yn hollol, i borthi ein hangen,
ac er eglurhau dy ogoniant, trwy Jēsu Grift ein
Harglwydd. Amen.

AR y Suliāu a'r Gwyliau eraill (oni bydd Cymmun) y dywedir y cwbl ag a ofodwyd ar y Cymmun,
byd daiswyd y Weddi gyffredin (Dros holl ystād Eglwys Grift yn milwrio ymma ar y ddaear)
ac un neu ychwaneg o'r Colectau a adroddwyd uchod, gan ddiwennu a'r Fendith.

Ac ni bydd gwasanaethu Swpper yr Arglwydd, ond i'ch bod nifer cymmwy o bobl i gymmuno gyd a'r
Offeiriad fel y gwelo efe fod yn jawm.

Ac oni bydd mwynag ugeimyn yn y plwyf, o bwyll i gymmeryd y Cymmun; etto ni bydd un Cymmun, ond
bydd pedwar, neu dri o'r lleiaf i gymmuno gyd a'r Offeiriad.

Ac mewn Eglwysydd Cadeiriol, Collegol, a Chollegau, lle byddo llawer o Offeiriad, a Diaconaid,
cymmerant hwy oll y Cymmun gyd a'r Offeiriad heb Sul o'r lleiaf, oni bydd ganddyn achos rhesymol
i'r gwrthwyneb.

BEDYDD PUBLIC.

Ac er dîeu pob achos o ymryson ac ofergoel y fyd, neu a allo fod gan neb yn y Bara a'r Gwin, efo a wasanaetha bod y bara yn gyfryw ag y fydd arferiaid i'w fwyta; eithr y bara gwenith gorau a'r paraf ag a aller ei gael yn gymmwy.

Ac o's bydd aim o'r Bara a'r Gwin heb ei gyfsegru dros ben, y Curad a'i caiff iddo ei hun: Eithr o's bydd aim o'r hwn a gyfsegrwyd yngweddill, ni dargir aim o hono allan o'r Eglwys, eithr yr Offeiriad, a cyffryw eraill o'r Cymmunwyr ag a eithr efo atto y pryd hynny, a fwyant ac a ysant yr unrhyw trwy barc yn ebrwydd ar oly Fenaith.

Y Bara a'r gwin i'r Cymmun a barotâir gan y Curad a wardeniaid yr Eglwys, ar gost y plwyf. Noda hefyd, bod i bob Plwyfol Gymmuno o'r lleiaf dair gwaith yn y flwyddyn, ac o hynny bod y Pals yn un; A'r Pals bob blwyddyn, bod i bob plwyfol gyfrif a'i Rerfen, Ficer, neu ei Curad, neu ei brocurator neu ei brocuratoriaid, a thalu iddyn, neu iddo ef yr holl ddaylecion Eglwysig a fo'n arferiaid yn dayleus yna, ar yr amser hynny i'w talu.

Pan orphenner Gwasanaeth Duw, yr Arian a roddwyd ar yr offrynniadau a ddosberthir i ryw wasanaeth duwiol a charadodol, fel y bo i'r Gweinidog a Wardeniaid yr Eglwys weled yn gymmwy: O's hwy ni chystnunt yn hynny, dosparther hwynt fel yr apprenytio'r Oranari.

L Le yr ordeinir yn y Gwasanaeth hwn o Finistriad Swpper yr Arglwydd, bod i'r Cymmunwyr gymmeryd yr unrhyw ar eu gliniau; (yr hyn a ordeiniwyd ar feddwl da, sef, yn arwyddocad o'n buiudd a'n diolchgar gydabod o ddoniau daionus Crist a roddir ynddo i bob Cymmunwr addas, ac er gochelyd y cyfryw halogedigach ac anhrein yn y Cymmun bendigedig, ag a allai heb hyn ddiwyddo) er hynny, fel na bo i neb, nac o anwybodaeth a gwendid gam-gymmeryd, nag o falais a chyndynrwydd anurddo i'r arwydd hon o benlinio; hysbylir ymma na feddylir trwy hyn, ac na ddylid gwneuthur dim addoliad nac i Fara a Gwin y Sacrament a gymmeryd yno yn gorphorol, nac i neb rhyw gydrycholdeb corphorol o anianol gnawd a gwaed Crist. Canys y mae Bara a Gwin y Sacrament yn aros yn wastad yn eu gwir anianol ddeffnyddiau, fel nad aller eu haddoli, (Canys hynny a fyddai Eilunaddoliad, i'w ffeiddio gan bob Cristian fyddlon) Ac y mae Corph a Gwaed anianol ein Hiachawdwr Crist yn y nef, ac nid ymma: Canys ni chydaif fod Corph Crist yn wir anianol, a'i fod ar yr un amser o fewn ychwaneg o fannau nag un.

Gweinidogaeth Bedydd Public Plant Bychain i'w arfer yn yr Eglwys.

R Hylbuddier y bobl, fod yn gymhesuraf na wasanaether y Bedydd namyn ar Suliau, a dyddiau Gwyliau eraill, pan fyddao'r nifer mwyaf o'r bobl yn aysod ynghyd: yn gyfial er mwyn bod i'r Gymmuleiciaf yno yn brejennol aysfoloethu derbynnyd y Jawl a fedyddiaid yr amser hynny, i nifer Eglwys Grift; a hefyd oblegdd ym fedydd rhai bychain bod i bob dyn a fo yno yn brejennol atw ei gos atto am ei bressen ei hun a ynaeth i Dduw yn ei fedydd. Herwyda hynny hefyd y mae'n gymhesur, bod gwasanaeth y Bedydd yn yr iaith gyffredin. Ac er hyn ymma oll (o's bydd angenrheidiol) se a ellir beaydaio rhai bychain ar bob dydd arall.

A noda, y bydd i bob plentyn Gwrryw a fedyddier ddau Dad-beydd ac un Fam-fedydd; ac i bob plentyn Benyw un Tad-beydd a dwy Fam-fedydd.

Pan fyddo plant i'w beaydaio, se a daylai eu tadau roddi rhybudd dros nos, neu y borau cyn dechrau'r Ffereul Weddi, i'r Curad: Byaead y tadau-beydd, a'r mamau-beydd a'r bobl, yn barad wrth y beaydafan, naill ai yn y man ar ol y lliith dairwaethaf ar y Ffereul Weddi, neu ynte yn y man yn ol y lliith dairwaethaf ar y Brynhamol weddi, megis y gosodo'r Curad yn ol ei ystyriaeth ei hun. A'r Offeiriad yn aysod at y Beaydafan (yr hwn a lenwir yr amser hwnnw â awfr glân) ac yn sefyll yno a ddywaid.

A fedyddiwyd y plentyn hwn eisoes, ai na fedyddiwyd?

¶ O's atebant, Na ddo, Yna aed y Offeiriad rhagaddo, fel y mae'n canlyn.

F Y ngharedigion annwyl, yn gymmānt ag ymddwyn a gent pob dyn mewn pechod, a bod ein Hiachawdwr Crist yn dywedyd, na ddichon neb gael mwyed i mewn i deymas Dduw, oddieithr ei adgenhedlu a'i eni ef o newydd o ddwfr ac o'r Ysbyrd glân; Autolwg odd wyf i chwi alw ar Dduw Dad, trwy ein Harglwydd Jeshu Grift, ar fod iddo o'i ddaionus drugaredd ganiatâd i'r plentyn hwn y peth trwy nerth natur ni all dslwyd iddo, gael ei fedyddio â ddwfr ac â'r Ysbyrd glân, a'i dderbyn i lân Eglwys Grift, a bod yn aelod bywiol o'r unrhyw.

¶ Yna y gwed y'r Offeiriad, Gweddwn.

H ollalluog a thragywyddol Dduw, yr hwn o'rh sawr drugaredd a gedwaist Noe a'i deulu yn yr Arch rhag eu cyfrwllni gan ddwfr; a hefyd a dywyiaist yn defangol blant yr Israel dy bobl trwy'r môr coch, gan arwyddocau wrth hynny dy lân Fedydd; a thrwy fedydd dy garedig Fab Jeshu Grift yn aton Jorddonen a sancteiddiaist ddwfr er dirgel elchedigach pechodau: Atolygwn i tier dy aneirif drugareddau ddrych o honot yn drugareg ar y plentyn hwn; ei lathau a'i sancteiddio â'r Yi-

bryd glân, fel wedi iddo gael ei wared oddi wrth dy lid, y dderbyniwr ei i Arch Eglwys Grift; a chan fod yn gadarn mewn ffydd, yn llawen gan obaith, ac wedi ymwreiddio ynghariad perffiaith, allu o hono fordwyo felly dros donau'r byd trallodus hwn, fel y delo o'r diwedd, i dir y bywyd tragywyddol, yno i deyrnastu gyd â thi heb drange na gorphen, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

H ollalluog ac anfarwol Dduw, porth pob anghenog, noddwr pawb a gilio atw am gynhorthwy, bywyd y rhai a gredant, a chyffodiad y meirw: Ydd ym yn galw atant dros y dyn bychan ymma, ar iddo yn dydod i'w lân fedydd, gael derbyn maddewant o'i bechodau, trwy adenedigach ybyrdol. Derbyn ef Arglwydd, megis yr addewaist trwy dy garedig Fab, gan ddywedyd, Gofynnwch, a rhodd i'r chwi; Ceisiwch, a chwi a gewch; Curwch, ac fe a agorir i chwi. Felly yn awr dyro i ni, a ni yn gofyn; par i ni gael, a ni yn ceisio; agor y porth i ni fy' yn curo; fel y mwynhao'r dyn bychan ymma dragwyddol fendith dy nefol olchiad, ac y delo i'r Deyrnas dragwyddol, yr hoo a addewaist trwy Grift ein Harglwydd. Amen.

Tina y bobl a safant ar eu traed, a'r Offeiriad a a daywed,
Gwrandewch ar eiriau'r Efengyl a'r Igriffennodd
S. Marc yn y ddegfed Beunod, a'r drydedd wers
ar ddeg.

Hwy a ddygasant blant bychain at Grifft, fel y cyffyrddai efe â hwyne; a'r ddisgylhon a ger-
yddafent y rhai oedd yn eu dwyn hwynt. A'r Iesu,
pan welodd hynny, a fu anfodlon, ac a ddywedodd i
wrythyn, Gadewch i blant bychain ddyfod ataf, i
ac na waherdwch iddynt; canys eiddo y cyfryw
rai yw Teyrnas Dduw. Yn wir meddaf i chiwi,
pwy bynnag ni dderbynnio deyrnas Dduw fel dyn-
bach, nid a efe i mewn iddi. Ac efe a'i cymme-
rodd hwy yn ei freichiau, ac a roddes ei ddwyllaw
arnynt, ac a'i bendithiodd.

In ol darllen yr Efengyl, y traetha'r Gweinidog
y Cngor byrr ymma ar eiriau'r Efengyl.

Caredigion, chiwi a glywech yn yr Efengyl hon
eiriau'n Hachawdwr Crist, yn gorchymyn
dwyn plant ato; pa wedd y ceryddodd efe y rhai
a fynnaiai eu cadw oddi wrtho; pa wedd y cing-
hora efe i bob dŷn ganlyn eu gwiriondeb hwy. Yr
ydych chiwi yn dyall, wrth ei agwedd ef a'i weith-
red, modd y dangosies ei ewylls da iddynt: ca-
nys efe a'i cofleidiodd hwy yn ei freichiau, efe a
roddodd ei ddwyllaw arnynt, ac a'i bendithiodd
hwynt. Nac amheuoch gan hynny, eithr credwch
yn ddisgrif, y cymmer efe yr un ffynnyd yn ange-
lleddgar y dŷn bychan ymma, y coffeidda efe ei â
breichiau ei drugaredd, y dyry iddo fendith y by-
wyd tragywyddol, ac y gwna efe ef yn gyfrannog
o'i ddiranger deyrnas. O herwydd pa ham, gan
ein bod ni yn credu fel hyn am ewylls da ein Tâd
nefol, tu ag a'r dŷn bychan ymma wedi ei amlygu
trwy ei Fab Iesu Grifft, ac heb ddim amau gen-
nym ei fod ef yn derbyn yn rafusol ein gweithred
garddol hon, yn dwyn y plentyn hwn i'w sanc-
taidd Fedydd ef; diolchwn yn ffyddlon ac yn dde-
ffyniol iddo, gan ddywedyd,

Hollalluach a thragywyddol Dduw, Nefol Dad,
ydd ym ni yn oftyngedig yn diolch i ti, fod
yn wiw gennynt ein galw i wybodaeth dy räs, a
ffydd ynnor: ychwanega yr wybodaeth hon, a
chadarnha'r ffydd hon ynnom yn wastad. Dyro
dy Ysbryd glân i'r dŷn bychan ymma, fel y ganer
ef eilwaith, a'i wneuthur yn etifedd Iechyd tragy-
wyddol, trwy ein Harglwydd Iesu Grifft, yr hwn
ffydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â chi, a'r Ysbryd
glân, yr awr hon ac yn dragywyddol. Amen.

Tina dywed yr Offeiriad wrth y Tadau-bedydd
a'r Mamau-bedydd yn y modd hwn,

Annwyl Garedigion bobl, chiwi a ddygasoch y
plentyn hwn ymma i'w fedyddio, chiwi a we-
ddiafoch ar fod yn wiw gan ein Harglwydd Iesu
Grifft ei dderbyn ef, maddeu iddo ei bechodau,
ei sancteiddio a'r Ysbryd glân; rhoddi iddo Deyrnas
nefoedd, a Bywyd tragywyddol. Chiwi a
glywsfoch hefyd ddarod i'n Harglwydd Iesu Grifft
addo yn ei Efengyl ganiatau yr holl berthau hyn a
weddiafoch chiwi am danynt: yr hwn addewid efe
o'i ran ef a'i eiddw yn wir ddiogel, ac a'i cwplâ.
Herwydd pa achos yn ôl yr addewid hyn a wnaeth
Crist, rhaid yw i'r dŷn bychan ymma hefyd yn
ffyddlon, ar ei ran yntef adlaw trwch chiwi fy
freichiau drosto (hŷd oni ddol mewn oedran i'w
gymmydd arno ei hun) ymwrthod â diafol, a'i
holl weithredoedd, ac yn wastad credu gwyn-
fedyddig Air Duw, ac yn ufudd cadw ei orchymyn-
tion.

Ana hynny y gosynnaf,

Adywyt ti yn enw y plentyn hwn yn ymwrthod
â diafol, ac a'i holl weithredoedd, coeg rod-
des a gwagorfoledd y byd, a'i holl chwantau cy-
byddus, ac anysbrydol ewylls y cnawd, fel na
ddilynech hwynt, ac na'ch dywyler ganddynt?

Ateb. Yr ydwyf yn ymwrthod â hwynt oll.

Gweinidog.

AWyt ti yn credu yn Nuw Dad Hollgyfoethog,
Creadwr nef a dacar?

Ac yn Iesu Grifft ei unig anedig Fab ef, ein
Harglwydd ni? A'i genhedllo'r Ysbryd glân; Ei
eni o Fair Forwyn; iddo ddi-fodder dan Bonius
Pilatus, ei groethoello, ei farw, a'i gladdu; disgyn
o hono i uffern, a'i gyfodi hefyd y trydydd dydd;
ac efsyn o hono i'r neoedd, a'i fod yn eistedd ar
ddechulaw Dduw Dad Hollalluog; ac y daw efe
oddi yno yn niwedd y byd, i farnu byw a
meirw?

Ac a wyt ti yn credu yn yr Ysbryd glân; yr
Eglwys lân Gatholig; Cymmun y Saint; maddeu-
ant pechodau; adgyloidiad y cnawd; a bywyd tra-
gywyddol gwedi angau?

Ateb. Hyn oll ydd wyf yn ei gredu yn ddilys.

Gweinidog.

AFynni dy fedyddio yn y ffydd hon?

Ateb.

Hynny yw fy ewylls.

Gweinidog.

AGedwi dithau gan hynny yn ufudd lân ewylls
Dduw a'i orchymymion, gan roddio yn yr ua-
rhyw holl ddyddian dy fywyd.

Ateb. Gwnâf.

Tina y dywed yr Offeiriad,

ODrugarog Dduw, caniatâ feky gladdu'r hên
Addaf yn y plentyn hwn, fel y cyfotter y dŷn
newydd ynddo ef. Amen.

Caniatâ fod i holl chwantau'r cnawd farw yn llo,
ac i bob peth a berthyn i'r Ysbryd fyw a chyn-
nyddu ynddo. Amen.

Caniatâ fod iddo nerth a gallu i gael yr oruchaf-
iaeth a'r gorfod yn erbyn diafol, y byd, a'r cnawd.
Amen.

Caniatâ fod i bwy bynnag y fydd ymma wedi eu
cyslegu i ti trwy ein Swydd a'n Gweinidogaeth
ni, fod hefyd yn gymyfaeddol o rinweddau nefol,
a chael eu tragywyddol obrwyau trwy dy dru-
garedd, O fendigedig Arglwydd Dduw, yr hwn
wyt yn byw, ac yn llywiaw pob peth, yn oes
o'i oedd. Amen.

Hollgyfoethog fythfwiol Dduw, yr hwn y bu
i'n garedigaf Fab Iesu Grifft, dros fadduane
o'n pechodau, odderf gollwng o'i werthfawrogeff
ytllys ddwr a gwaed, a rhoddi gorchymyn i'w
ddisgylhon fyned a dysgu pob cenedl, a'i bedyddio
yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd glân: Ystyria
atolwg i ti, wrth weddiau dy gynulleidia; sanc-
teiddia'r dwfr hwn er dirgel olchedigaeth pe-
chodau; a chaniatâ fod i'r plentyn hwn a fedyddir
yr awr hon ynddo, dderbyn cyflawnder dy räs, ac
aros byth yn nifer dy ffyddlon blant eithol dig-
trwy Iesu Grifft ein Harglwydd. Amen.

Tina y cymmer yr Offeiriad y dŷn bychan yn ei
ddwyllaw, ac a daywed wrth y Tadau-bedydd a'r
Mamau-bedydd,

Enwch y plentyn hwn.

Ac yno gan ei enwi ar eu bol hwy (o's hwy a byrhy-
sant iddo y gall y plentyn ddi-oddef hynny yn ada
efe a'i trocha ef yn y dwfr yn ddi-fgeulus, ac yn
ddi-bodus, gan adywedwch,

NYr ydwyf yn dy fedyddio di yn Enw'r Tâd,
a'r Mâb, a'r Ysbryd glân. Amen.

Ac o's bysant fod y plentyn yn wan, di-ogon fwyd
bwrw dwfr arno, gan adywedwch y geniau aywe-
dedig uchod.

NYr ydwyf yn dy fedyddio di yn Enw'r Tâd,
a'r Mâb, a'r Ysbryd glân. Amen.

Tina y dywed yr Offeiriad,

YR ydym ni yn derbyn y plentyn hwn i gymmu-
lleidda deiaid Crist, ac yn
ei * nodi ef ag arwydd y grog,
yn arwyddocâd na bo iddo rhag
llaw gymmydd yn gywilydd
gyffwrdd ffydd Crist a groef-
bach.

* Ymma yr O-
ffeiriad a wna groe-
yn nhalen y dŷn
bach.

BEDYDD PREIFAT.

hoeliwyd, ac iddo ymladd yn wrol dan ei faner ef, yn erbyn pechod, y byd, a'r cychraaf, a pharhau yn filwr ffyddlawn ac yn was i Grift, holl ddyddiau ei cinioes. Amen.

Tna y dywed yr Offeiriad.
GAn ddarlod yn awr, annwyl gareddigion frodyr, adeni, a dodi y plentyn hwn ynghorff Eglwys Crist, dïo chwn ninnau i'r Hellsalluog Dduw am ei ddaioni hyn, ac o gyd-undeb gwnawn ein gweddïau ar y Goruchaf Dduw, ar fod iddo ddiweddu y rhan arall o'i fywyd yn ôl hyn o ddechreuad.

Tna y dywedir, a phawb ar eu gliniau.
EIn Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth : Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Tna y dywed yr Offeiriad.
MAw'r ddiolchwn i ti, drugaroccaf Dâd, ryngu bodd i'r adeni y plentyn hwn a'th Ysbyrd glân, ei dderbyn yn blentyn i ti dy hun trwy fâbwys, a'i gorphori i'th lân Eglwys. Ac yn offyngedig yr attolygwn i ti ganiatau iddo, gan ei fod ef yn farwi bechod, ac yn byw i gyfiawnder, ac yn gladdedig gyd â Chrïst yn ei angau, allu croesi-hoelio yr hen ddyn, ac yn hollol ymwrthod â holl gorff pechod, ac megis y mae efe wedi ei wneuthur yn gyfrannog o angau dy Fâb, iddo fod hefyd yn gyfrannog o'i gyfodiad; ac felly o'r diwedd, ynghyd â'r rhan arall o'th lân Eglwys, bod o hono yn eidded dy deyrnas dragwyddol, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tna a phawb yn sefyll, yr Offeiriad a ddywed wrth y Tadau-Bedydd a'r Mamau-Bedydd hyn o gyngor yn canlyn.

YN gymmaint a darfod i'r plentyn hwn addaw trwochwi, ei fechniafon, ymwrthod â diafol,

a'i holl weithredoedd, credu yn Nuw, a'i wastnaethu ef : Rhaid i chwi feddwl, mai eich rhan a'ch dyled yw, gweled dygu o'r plentyn hwn, cyn gynted ag y gallo dygu, pa ryw hymod adduned, addewid, a phroffes a wnaeth efe ymna trwoch chwi. Ac er mwyn gallu o hono wybod y pethau hyn yn well, chwi a elwch arno i wrando pregethau, Ac yn bendisaddef rhaid i chwi weled dygu o hono y Credo, Gweddi yr Arglwydd, a'r deg gorchymyn yn yr iaith gyffredin, a phob peth arall a ddylai Cristïan ei wybod, a'i gredw, er jechyd i'w enaid; a bod meichrin y plentyn hwn yn rhinweddol, i'w hyweddau mewn buchedd dduwïol a Chrïstianogol; gan gosio yn wastad, fod Bedydd yn arwyddocaau i nyny ein proffes, hynny yw, bod i ni ganlyn esampol ein Hiachawdwr Crist, a'n gwneuthur yn gyffelyb iddo ef : fel megis ag y bu eie farw, ac y cyfodes drachefn drosgion ni; felly y dylem ni y rhai a feddyddiwyd, farw oddi wrth bechod, a chyfodi i gyfiawnder, gan farwolaethu yn wastad ein holl ddrygioni, a'n gwyniau llygredig, a pheunydd myned rhagion ym mhob rhinwedd dda, a buchedd dduwïol.

Tna y schwanega efe ddyweddyd.
Rhaid i chwi edrych dwyn y plentyn hwn ar yr Elgob i'w Gonfirmio ganddo, cyn gynted ag y medro ddyweddyd y Credo, Gweddi yr Arglwydd a'r Dengair Deddf yn yr iaith gyffredin, ac yr haddysger ym mhellach ynghatecïsm yr Eglwys a ofodwyd allan ar fedr hynny.

Hysbys yw trwy Air Duw, am blant a feddyddir, ac a fyddant feirw cyn bod yn euog o bechod gweithredol, eu bod yn ddiammau yn gaawedig.

I Symmud ymmaith bob ambeuaeth am arfer arwydd i Groes yn y Bedydd; gwir ddeongliad hynny, a'r jaw'n achosion o'i gadw, a ellir eu gwled yn y ddedfed Gawn ar hugain a ddoded allan gyntaf yn y flwydyn MDCIV.

Gweinidogaeth BEDYDD Preifat Plant mewn tai gartref.

BId i Guradiaid pob plwyf rybuddio yn fynych y bobl, nad oedont feddydd eu plant bellach nâ'r Sul cymat neu'r ail, nefaf ar ol eu geni, neu ryw Daydd gwyl arall a ddigwyddo rhyngadynt, oaddeisth ar achos mawr a chyfreithlon, a'r cyfryw a fcdono y Curad.

A hefyd hwy a'r rhybuddiant, na pharont feddyddio eu plant gartref yn eu tai, heb y cyffelyb achos mawr ac angen : a phan gymhelllo anghenraidd iddynt wneuthur hynny, yna y Bedydd a fmsfrir yn y modd hwn.

In gyntaf bid i Weiniidog y Plwyf (neu yn ei ahlen i ryw weiniidog cyfreithlon arall a ellir ei gael) gyd â'r rhai a fyddo yn y fan, alw ar Dauw a dywedya Gweadi yr Arglwydd, a chynnifer o'r Colectau pwyntiedig uchod i'w ayweaya yn Efur y Bedydd Public, ag a dd yr amser a'r angen preffennol; ac yna, wedi enwi'r plentyn gan ryw un a fyddo yn berennol, y Gweinidog a fwrw ddafr arno gan ddyweaya y geiriau hyn.

N. Yr wyt yn dy feddyddio di yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbyrd glân. Amen.

Tna a phawb yn gostwng ar eu gliniau, y Gweinidog a rydd ddiolch i Dauw, ac a daywed,

MAw'r ddiolchwn i ti, Drugaroccaf Dad, ryngu bodd i ti ad-eni y plentyn hwn a'th Ysbyrd Glân, ei dderbyn yn blentyn i ti dy hun trwy fâbwys, a'i gorphori i'th lân Eglwys. Ac yn offyngedig yr attolygwn i ti ganiatau iddo, megis yn awr y gwnaed ef yn gyfrannog o angau dy Fâb, fod hefyd felly o'i adgyfodiad : Ac felly o'r diwedd, ynghyd â'r rhan arall o'th Saint, eiddedu o hono dy Deyrnas dragwyddol, trwy'r unrhyw dy Fâb Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Ac nac ambeuant, am y dyn bach a feddyddier felly, nad yw efe wedi ei feddyddio yn daeddfel, ac yn ddiagonol, ac na ddyr ei feddyddio mwy. Eithr er hynny i'gyd, o's y Plentyn a feddyddiwyd yn y modd hwn, a fydd byw rhag llaw, jaw'n fydd ei ddwyn ef i'r Eglwys, fel y gallo Gweinidog yr un plwyf, a's efe ei hun a feddyddiodd y dyn bach, hybysu i'r Gymmuleidfa wir Efur y Bedydd, a arferasai o'r blaen gartref : ac ar yr un achos hynnywefe a ddywed fel hyn,

Ydd wyt yn hybysu i chwi, ddarford i mi yn ol dyledus a gosodedig Drefn yr Eglwys, ar yr amser a'r amser, yn y lle a'r lle, yngwydd llawer o dystion, feddyddio'r plentyn hwn.

Eithr o's rhyw weiniidog cyfreithlon arall a feddyddiodd y dyn bach, yna Gweinidog y Plwyf yn yr hwn y ganed neu y beddyddiwyd y dyn bach, a esjamia ac a holas, a feddyddiwyd y plentyn yn gyfreithlon, neu nad do. In yr hyn achos, o's y rhai a ddwyg y plentyn i'r Eglwys, a atebant ddarford bedyddio'r plentyn esioes, yna holed y Gweinidog hwy ymhellach, gan ddyweddyd,

GAn byw y beddyddiwyd y dyn bach hwn? Pwy oedd yn y fan, pan feddyddiwyd y dyn bach hwn?

O herwydd y gallai fod, darford gadael heibio ryw bethau a berthyn i hanffod y Sacrament hwn trwy ofn neu frys, yn y cyfryw gyfyngder : Am hynny y gosynnaf i chwi ym mhellach,

A pha ddefnydd y beddyddiwyd y plentyn hwn?

A pha eiriau y beddyddiwyd y plentyn hwn?

BEDYDD PREIFAT.

¶ Ac o's y Gweinidog a brawf wrth azebion y rhai a ddygasant y plentyn atto, fod pob peth wedi ei wneuthur modd y dylai : Tna na fedyddied efe y plentyn drachefu, eithr ei dderbyn yn un o daiadell y gwir Gristianogion, gan ddywedyd fel hyn,

YR ydwyf yn hysbyfu i chwi ddarfod yn hyn o beth wneuthur y cwbl yn dda ac wrth jawn drefn bwrthnasol, wrth fedyddio 'r plentyn ymma; yr hwn wedi ei eni mewn pechod dechreuol, ac mewn digofant Duw, fydd yn awr trwy olchiad yr adenedigaeth yn Medydd, wedi ei dderbyn i nifer plant Duw, ac etifeddon bywyd tragywyddol : Canys nid yw ein Harglwydd Jezu Grift yn nacâu ei rad a'i drugaredd i gyfryw rai bychain, ond y mae yn garueiddiaf yn eu gwahodd atto, megis y rystia 'r Efengyl fendigedig er ein confôrdd ni, yn y wedd hon :

Yr Efengyl. S. Marc 10. 13.

Hwy a ddygasant blant bychain at Grift, fel y cyffyrddai efe â hwynt : a'r disgypilion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwyn hwynt. A'r Jezu gan welodd hynny a fu anodlon, ac a ddywedodd wrthynt, Gadewch i blant bychain ddyfod ataf, ac na waherddwch iddynt : canys eiddo y cyfryw rai yw Teyrnas Dduw. Yn wir meddaf i chwi, pwy bynnag ni dderbynio Deyrnas Dduw fel dŷn bach, nid â efe i mewn iddi. Ac efe a'i cymmerodd hwy yn ei freichiau, ac a ddoddes ei ddwyllaw arnynt, ac a'i bendithiodd.

¶ Yn ol darllen yr Efengyl, y traetha 'r Gweinidog y Cynghor byrr ymma ar eiriau 'r Efengyl.

Y Caredigion, chwi a glywch yn yr Efengyl hon eiriau ein Hiachawdwr Crist, yn gorchymyn dwyn plant atto ; pa wedd y ceryddodd efe y rhai a fynasai eu cadw oddi wrtho ; pa wedd y mae efe yn cyngori i bob dŷn ganlyn eu gwiriondeb hwy. Yr ydych chi yn dyall, wrth ei agwedd ef a'i weithred, y modd y dangoset ei ewyllys da iddynt ; canys efe a'i cofseiddiodd hwy yn ei freichiau, efe a roddodd ei ddwyllaw arnynt, ac a'i bendithiodd hwynt. Nac amheuwch gan hynny, cithr credwch yn ddisrif, ddarfod iddo gymmeryd yr un ffynyd yn amgeleddgar y dŷn bychan hwn, ei goseiddio ef â breichiau ei drugaredd, ac (fel yr addawodd yn ei Air Sanctidd) y rhydd iddo fendith y bywyd tragywyddol, ac a'i gwnâ yn gyfrannog o'i ddirange Deyrnas. Herwydd pa ham, a nynt yn credu fel hyn am ewyllys da ein Tad nefol, wedi ei amlygu trwy ei Fab Jezu Grift, tu ag at y dŷn bychan hwn ; diolchwn yn ffyddlon, ac yn ideoffynol iddo, gan ddywedyd y Weddi a ddyfsgodd yr Arglwydd ei hun i ni ;

EIn Tad, yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y daear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni hedydw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth ; Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Hollalluog a thragywyddol Dduw, Nefol Dād, ydd ŷm ni yn oftyngedig yn diolch i ti, fod yn wiw genntyr ein galw i wybodaeth dy rās, a ffydd ynnoc : Ychwanega yr wybodaeth hon, a chadarnhā y ffydd hon ynnom yn wastad. Dyro dy Ysbyrd glān i'r dŷn bychan ymma, fel gwedi ei eni ef eilwaith, a'i wneuthur yn etifedd Iechyd tragywyddol, trwy ein Harglwydd Jezu Grift, yr arhofo yn wastanaethwr i ti, ac y caffo dy addewid, trwy yr unrhyw dy Fab ein Harglwydd Jezu Grift, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnasu gyd â Thi, a'r Ysbyrd glān, yr awr hon ac yn dragwydd. Amen.

¶ Tna y gofyn yr Offeiriad enw y dŷn bychan, a phan adarifo i'r Tadau-bedydd a'r Mamau-bedydd ei adrodd, y Gweinidog a ddywed,

A Ydwyt ti yn enw y plentyn hwn yn ymwrtod â diafol ac a'i holl weithredoedd, coeg roddes a gwagorfoledd y byd, a'i holl chwantau cybyddus, ac anysbyrdol ewyllys y cnawd, fel na ddilynech hwynt, ac na'th dywyfer ganddynt ?

Azeb. Yr ydwyt yn ymwrtod â hwynt oll.

Gweinidog.

A Wyt ti yn credu yn Nuw Dad Hollgyfoethog, Creaudwr nef a daear ?

Ac yn Jezu Grift ei unig-anedig Fab ef ein Harglwydd ni ? A'i genhedlu o'r Ysbyrd glān ; Ei eni o Fair Forwyn ; iddo ddiodeff dan Bonrius Pilatus, ei groetholcio, ei farw, a'i gladdu ; disgyn o hono i uffern, a'i gyfodi hefyd y trydydd dydd ; ac efigyn o hono i'r nefoedd ; a'i fod yn eistedd ar ddechulaw Dduw Dad Hollalluog ; ac y daw efe oddi yno yn niwedd y byd i farnu byw a meirw ?

Ac a wyt ti yn credu yn yr Ysbyrd glān ; yr Eglwys lân Gatholig ; Cymmun y Saint ; maddeuant pechodau ; adgyfodiad y cnawd ; a bywyd tragywyddol gwedi angau ?

Azeb. Hyn oll yr wyf yn ei gredu yn ddilys.

Gweinidog.

A Gedwi dithau gan hynny yn ufudd lân ewyllys Duw a'i orehymmynion, gan rodio yn yr unrhyw holl ddyddiau dy fywyd ?

Azeb. Gwnāf.

¶ Tna y dywed yr Offeiriad,

YR ydym ni yn derbyn y plentyn hwn i Gynmu- lleidfa defaid Crist, ac yn ei * nodi ef ag arwydd y grog, * Ymma 'r Offeiriad a wna groes llaw gymmeryd yn gwylydd yu nhacien y dŷn bach. gyffesu ffydd Crist a groetholci- iwyd, ac iddo ymladd yn wrol dan ei faner ef yrbyrn pechod, y byd, a'r cythraul ; a pharhau yn filwr ffyddlon ac yn was i Grift, holl ddyddiau ei cinioes. Amen.

¶ Tna y dywed yr Offeiriad,

GAn ddarfod yn awr, annwyl garedigion frodyr, trwy Fedydd adeni, a dodi y plentyn hwn ynghôrph Eglwys Crist, diolchwn ninnau i'r Hollalluog Dduw am ei ddaioni hyn, ac o gyd-undeb gwynawn ein gweddïau ar y Goruchaf Dduw, ar fod iddo ddiweddu y rhan arall o'i fywyd yn ol hyn o ddechreuad.

¶ Tna y dywed yr Offeiriad,

MAwr ddiolchwn i ti, drugaroccaf Dād, ryngu bodd i'r adeni y plentyn hwn a'th Ysbyrd Glān, ei dderbyn yn blentyn i ti dy hun trwy fabwys, a'i gorphori i'th lân Eglwys. Ac yn oftyngedig yr atolygwn i ti ganiatai iddo, gan ei fod ef yn farw i bechod, ac yn byw i gyfiawnder, ac yn gladdedig gyd â Christ yn ei angau, allu croetholcio 'r hēn dŷn, ac yn hollol ymwrtod â holl gorph pechod, ac megis y mae efe wedi ei wneuthur yn gyfrannog o angau dy Fāb, iddo fod hefyd yn gyfrannog o'i gyfodiad, ac felly o'r diwedd, ynghyd â'r rhan arall o'i lân Eglwys, bod o hono yn etifedd dy Deyrnas dragwyddol trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Tna a pharw yn sefyll, yr Offeiriad a ddywed wrth y Tadau-Bedydd a'r Mamau-Bedydd byn o synghor yu canlyn,

YN gymmaint a darfod i'r plentyn hwn addaw trwochwedi, ei fecniatfion, ymwrtod â diafol a'i holl weithredoedd, credu yn Nuw, a'i wastanaethu ef : Rhaid i chwi feddwl, mai eich rhan a'ch dyled yw, gweled dygu o'r plentyn hwn, cyn gwynt ag y gallo ddyfyn, pa ryw hynod adduned, addewid, a phroffes a wnaeth efe ymma trwoch chwi. Ac er mwya

B E D Y D D Y R H A I A F O

mwyn gallu o hono wybod y pethau hyn yn well, chwi a elwch arno i wrando pregethau, ac yn bendraddfadd rhaid i chwi weled dygn o hono y Credo, Gwedd i'r Arglwydd, a'r deg Gorchymyn yn yr iaith gyffredin, a phob peth arall a ddylai Cristiau ei wybod, a'i gredau, er jechyd i'w enaid; a bod meithrin y plentyn hwn yn rhinweddol, i'w hyweddau mewn buchedd dduwiol a Christiantogol; gan gosio yn wastad, fod Bedydd yn arwyddoca'u i ynni ein profes, hynny yw, bod i ni ganlyn eiampl ein Hiachawdwr Crist, a'n gwneuthur yn gyffelyb iddo ef: fel megis ag y bu efe farw, ac y cyfodes drachefn drosom ni; felly y dylem ni y rhai a feddyddiwyd, farw oddi wrth bechod, a chyfodi i gyfiawader, gan farwolaethu yn wastad ein holl

ddrygoni a'n gwynniau llygredig, a pheunydd myned rhagom ym mhob rhinwedd dda, a buchedd dduwiol.

Eisrh o's yrhai a ddygant y plentyn i'r Eglwys a wnant y cyfryw atebion anhysbysol i ofynion yr Offeiriad, fel na aller gwybod a ddarfu bedyddio y plentyn a dwfr, yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Tîbryd glân, (yr hyn sydd o hanffod y Bedydd) yna bedyddiwyd yr Offeiriad ef yn ol y ffurf 'Isgyfen-nedig uchod am Fedydd Public Plant; odatieitwr wrth drochi y dyn bach yn y Bedyddfan, efe a arfer y ffurf hon ar eiriau.

Oni ddarfu dy fedyddio di eisoes, N. ydd wyfi yn dy fedyddio di yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysbryd glân. Amen.

Gweinidogaeth B E D Y D D y rhai a fo o Oedran addfedach, ac yn medru ateb drostynt eu hunain.

PAn fyddo rhyw rai o oedran addfedach i'w bedyddio, hysbyser hynny mewn pryd i'r Esgob; neu i'r neb a appwyntia efe i hynny, myllmos gron o'r lleiaf, gan eu rhieni, neu ryw rai dyallus eraill fel y galler cymmyrda gosaf dyledus i'w profi, a ydynz weai eu haddysgu yn daigonol yn Esgwydaorion y ffydd Grifftianogol, ac fel y gallor eu cynghori i ymbarotoi trwy weddïau ac ymryd i gymmeryd y Sacrament bendigeatg hwn.

Ac o's hwy a gaffer yn gymhesur, yna bydded y Tad a Bedydd a'r Mamau-Bedydd (a'r Bobl wedi ymgynnull ar y Sil neu Daydagwyl pwyntiedig) barod i'w presenio hwy wrth y Bedyddfan yn ebrwydd, ar ol yr ail Llieth, naill ai ar y Foreuol neu'r Brydnawdol Weddi, megis yn nyall y Curad y bernir yn gymmeryd.

Ar Offeiriad yn sefyll yno, a ofyn, A feddyddiwyd yr un o'r rhai a bresentir ymma, ai na ddo? O'r hwy a atebant, Na ddo: yna yr Offeiriad a ddywed fel hyn.

FYn awyl garedigion, yn gymmaine ag ymddwyn a geni pob dyn mewn pechod, ac mai chawd yw yr hyn a enir o gnawd, a'r rhai a ynt yn y cnawd ni allant ryngu bodi Dauw, namyn byw mewn pechod, gan wneuthur llawis o bechodau priod; a bod ein Hiachawdwr Crist yn dywedyd, na ddichon neb gael myned i mewn i Deyrnas Dduw, oddifeidr ei adgenhedlu a'i eni o newydd o ddyfr ac o'r Ysbryd Glân: Actolwg ydd wyf i chwi alw ar Dduw Dad, trwy ein Harglwydd Iesu Grift, ar fod iddo o'i ddaionus drugaredd ganiatáu i'r rhai hyn y peth trwy nerth natur ni allant ddyfod iddo, gael eu bedyddio a dwfr ac a'r Ysbryd Glân, a'i derbyn i lán Eglwys Grift, a bod yn aelodau bywiol o'r unrhyw.

Yna y dywed yr Offeiriad,

Gweddïwn.

(**A**c ymma y Gynulleidfia oll a oftyngant ar eu gliniau.)

Hollalluog a thragywyddol Dduw, yr hwn o'th fawr drugaredd a gedaist Noe a'i deulu yn yr Arch rhag eu cyrsgolli gan ddwfr; a hedyd a dywyfaist yn ddiangel blant yr Israel dy bobl trwy'r môr côch, gan arwyddoca'u wrth hynny dy lán Fedydd; a thrwy Fedydd dy garedig Fâb Iesu Grift yn afon Iorddonen a sancteiddiaist yr elfen ddwfr er darglorchiaid pechod ymmaich: Actolygwn i ti er dy aneirif drugareddau, edrych o honor yn drugarog ar dy weision hyn; eu glinhâ, a'i sancteiddio a'r Ysbryd Glân, fel wedi iddynt hwy gael eu gwared oddi wrth dy lid, y derbynnier hwynt i Arch Eglwys Grift; a chan fod yn gadarn mewn ffydd, yn llawengan obaith, ac wedi ymwreiddio ynghariad perffaith, allu o honnynt fordwyto felly dros donnau'r byd trallodus hwn, fel y delont o'r diwedd i ddr y bywyd tragywyddol, yno i deyrnasu gyd â Thi heb drangne na gorphen, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Hollalluog ac anfarwol Dduw, porth pob angus Henog, noddwr pawb a gilio attat am gynhorthwy, bywyd y rhai a gredant, a chyfodiad y meirw; ydd ym yn galw arnat dros y dynion hyn, ar iddynt yn dyfod i'th lán fedydd, gael derbyn maddeuant o'i pechodau, trwy adenedigaeth ysbrydol. Derbyn hwynt, Arglwydd, megis yr addewiaist trwy dy garedig Fâb, gan ddywedyd, Gofynnwch, a rhoddid i chwi; Ceisfych, a chwi a gewch; Curwch, ac fe a agorid i chwi: Felly yn awr dyro i ni, ani yn gofyn; pâr i ni gael, a ni yn ceisio; agor y porth i ni fy'n curo: fely mwynhau'r dynion hyn drugrwyddol fendith dy nefol olchiad, ac y delont i'r Deyrnas dragrwyddol, yr hon a addewiaist trwy Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna y Bobl aasant ar eu traed, a'r Offeiriad a ddywed, Gwrandewch ar eiriau'r Efengyl a sgrifennodd Sant Joan yn y ddydded beund yn dechrau ar y wers grynaf.

YR oedd dyn o'r Phariseaid, a'i enw Nicodemus, pennaeth yr Iudewon. Hwn a ddaeth at yr Iesu liw nôs, ac a ddywedodd wrthce, Rabbi, nynta wyddom mai dysgawur ydwyti ti wedi dyfod oddi wrth Dduw; canys ni allai neb wneuthur y gwyrtiaid hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur, oni bai fod Dduw gyd ag ef. Iesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir meddaf i ti, oddi eithr geni dyn drachein, ni ddichon efe weled Teyrnas Dduw. Nicodemus a ddywedodd wrtho, Pa fodd y dichon dyn ei eni ag efe yn hên? A ddichon efe fyned i groth ei fam eilwaith, a'i eni? Iesu a atebodd ac a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, oddi eithr geni dyn o ddwfr ac o'r Ysbryd, ni ddichon efe fyned i mewn i Deyrnas Dduw. Yr hyn a aned o'r cnawd, sydd gnawd: a'r hyn a aned o'r Ysbryd, sydd ysbryd. Na ryfedda ddywedwyd o honoffi wrthy, Y mae'n rhaid cich geni chwi drachein. Y mae'r gwynt yn chwythu lle mynno, a thi a glywi ei fwn ef, ond ni wyddost o ba le y mae yn dyfod, nac i ba le y mae yn myned: Felly y mae pob un a'r a aned o'r Ysbryd.

Gwaith

¶ Gwedi hyn eise a ddywed y Cyngor hwn yn canlyn.

Y Caregigion, chwi a glywch yn yr Efyngyl hon eiriau eglur ein Hiachawdwr Crist, Oddi eithr geni dŷn o ddwfr ac o'r Ysbryd, na ddichon eise fyned i mewn i deyrnas Dduw. O hyn y gellwch welad mawr angenheiddrwydd y Sacrament hwn, lle galler ei gael. Yr un wedd yn ebrwydd o flaen ei Efyngniad yr Nef, (megis y darlennwn yn y bennod ddiweddar o Efyngyl Sant Marc) eise a roddes orchymyn i'w Ddisgyblion, gan ddywedyd, Ewch i'r holl fyd, a phregethwch yr Efyngyl i bob Creadur. Y neb a gredo ac a fedyddic, a fydd cadwedig; eithr y neb ni chredo, a gondermir. Hyn hefyd lydd yn dangos i ni y distawr lesad a fedwn o hynny. O herwydd pam ham Sant Pedr yr Apostol, pan wrth ei bregethiad cynaf yr Efyngyl, y dwysbigwyd llaweroedd yn eu calon, ac y dywedasant wrtho ef a'r Apostolion eraill, Ha wy'r frodyr, Beth a wnawn ni? a'rreboidd ac a ddywedodd wrthynt, Edifarhewch, a bedyddier pob un o honoch er madduanc pechodau, a chwi a dderbynniwd Ddawn yr Ysbryd Glân. Cansi chwi y mae'r radewid, ac i'ch Plant, ac i' baw yn mhell, sef, cynnifer ag a alwo'r Arglywydd ein Duw ni. Ac a llawer o ymadroddion eraill y cyngorodd eise hwynt, gan ddywedyd, Ymgedwch rhag y genhedlaeth drofaus hon. Cansi (megis y tyfolaetha'r un Apostol mewn man arall) Bedydd hefyd fydd yr awron yn ein hachub ni, (nid bwrw ymmaith fudreddi'r cnawd, eithr ymateb cydwysbod dda tu ag at Dduw) trwy Adgyfodiad Iesu Grift. Nac amheuwch gan hynny, eithr credwch yn ddiffis, y cymmwr eise yn amgeledgar y rhai preffonol hyn, y sy' wir edifeiriol, ac yn dyfod atro trwy ffydd; y caniatâ eise iddynt fadduanc o'i pechodau, ac y dyry iddyn yr Ysbryd Glân; y rhydd iddynt fendith y bywyd tragywyddol, ac a'i gwnâ hwy yn gyfrannogion o'i ddidrange Deyrnas.

O herwydd pa ham, a ni yn credu fel hyn am ewylls da ein Tad nesol tu agat y rhai hyn, a amlygir trwy ei Fab ef Iesu Grift; Diolchwn yn ffyddlon ac yn ddefoslynnol iddo a dywedwn,

Hollalluog a thragywyddol Dduw, Nesol Dād, ydd ym ni yn oftyngedig yn diolch i ti, fod yn wiw gennynt ein galw i wybodaeth dy rās, a ffydd ynnor; ychwanega yr wybodaeth hon, a chadarnhâ'r ffydd hon ynnom yn wastad. Dyro dy Ysbryd glân i'r rhai hyn, fel y ganer hwynt eil-waith, a'i gwneuthur yn eiddeddion Iechyd tragywyddol, trwy ein Harglywydd Iesu Grift, yr hwn fydd yn byw, ac yn teyrnastu gyd â thi a'r Ysbryd Glân, yr awr hon yn dragywyddol. Amen.

¶ Tna y dywed yr Offeiriad wrth y rhai a fōnt i'w bedyddio yn y modd hyn.

Chwychwi Garedigion, y rhai a ddaethoch yma i'n deisyf eael derbyn Glân Fedydd, a glywch y modd y gweddiodd y Gynulleidia, ar fod yn wiw gan ein Harglywydd Iesu Grift eithr derbyn chwi a'ch bendithio, faddu i chwi eithr pechodau, rhoddi i chwi deyrnas Nef, a bywyd tragywyddol: Chwi a glywch hefyd ddarod i'n Harglywydd Iesu Grift addaw yn ei sancteiddan Air gniatau yr holl bethau hyn a weddiastom am danynt; yr hwn addewid eise o'i ran ef a'i cefdw yn wir ddiogel ac a'i cwplâ.

Herwydd pa achos yn ol yr addewid hyn a wnaeth Crist, rhaid i chwi hefyd yn ffyddlon o'ch rhai chwichau addaw ynewydd y rhai hyn eithr tyfion, a cher bron yr holl Gynulleidia hon, Ymwrthod â Diafol a'i holl weithredoedd, ac yn wastad credu gwynfydedig Air Duw, ac yn ufudd cadw ei orchymynion.

¶ Tna y gosyn yr Offeiriad i'r rhai a ddaethant i'n bedyddio, bob yn un, yr ymofynion hyn isod.

Cwestiwn.

A Ydwy ti yn ymwrthod â diafol, ac a'i holl weithredoedd, coeg rodres, a gwag orfoledd y byd, a'i holl chwantau cybyddus, ac anysbyddol ewylls y cnawd, fel na ddilynech hwynt, ac na'th dywyier ganddynt?

Atteb. Yr ydwyf yn ymwrthod â hwynt oll.

Cwestiwn.

A Wyt ti yn credu yn Nuw Dād Hollgyfoethog, Creadwr nef a ddaer?

Ac yn Iesu Grift ei unig anedig Fāb ef, ein Harglywydd ni? A'i genhedlu o'r Ysbryd Glân; Ei eni o Fair Forwyn; iddo ddiodef dan Bonius Pilatus, ei groethocio, ei farw, a'i gladdu; disgyn o hono i uffern, a'i gyfodi hefyd y trydydd dydd; ac efigyn o hono i'r nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddechulaw Dduw Dād Hollalluog; ac y daw eise oddi yno yn nitwedd y byd, i'farnu byw a meirw?

Ac a wyt ti yn credu yn yr Ysbryd Glân; yr Eglwys lân Gatholig; Cymmun y Saint; madduanc pechodau; adgyfodiad y cnawd; a bywyd tragywyddol gwedi angau?

Atteb. Hyn oll ydd wyf yn ei credu yn ddilys.

Cwestiwn.

A Fynni dy fedyddio yn y ffydd hon?

Atteb. Hynny yw fy ewylls.

Cwestiwn.

A Gedwi dithau gan hynny yn ufudd lân ewylls Duw a'i orchymynion, gan rodio yn yr mryhw holl ddyddiau dy fywyd?

Atteb. Mi a ymgynaf ar wneuthur felly, a Duw yn gynorthwywr i mi.

¶ Tna y dywaid yr Offeiriad,

O Drugarog Dduw, caniatâ felly gladdu'r hen Adda yn y rhai hyn, fel y cyfoder y dŷn newydd ynddynt hwy. Amen.

Caniatâ fod i holl chwantau'r cnawd farw ynddyn, ac i bob peth a berthyn i'r Ysbryd fyw a chynnyddu ynddyn. Amen.

Caniatâ fod iddynt nerth a gallu i gael yr oruchaeth, a'i gorfod yn erbyn diafol, y byd, a'r cnawd. Amen.

Caniatâ fod iddyn, wedieucyslegri ymta i ti trwy ein Swydd a'n Gweinidogaeth ni, fod hefyd yn gynnygaeddol o rinweddau nesol, a chael eu tragywyddol obrwyau trwy dy drugaredd. O fendigedig Arglywydd Dduw, yr hwn wyt yn byw ac yn llywiaw pob peth, yn oes oesoedd. Amen.

Hollgyfoethog syth-fywiol Dduw, yr hwn y bu i'ch garedicaf Fab Iesu Grift, dros fadduanc o'i pechodau, oddef gollwng o'i werthfawroeddi ystlys ddwfr a gwact, a rhoddi gorchymyn i'w ddisgyblion fyned a dysgu pob cenedl, a'i belyddio yn Enw'r Tad, a'r Māb, a'r Ysbryd Glân: Ynysu, atolwg i ti, wrth weddiâu dy Gynulleidia; ianc-teiddia'r dwfr hwn er dirgel olchedigaeth pechodau; a chaniatâ fod i'r rhai hyn a fedyddir yr awr hon ynddo, dderbyn cyflawnder dy rās, ac aros byth yn nifer dy ffyddlon blantetholedig, trwy Iesu Grift ein Harglywydd. Amen.

¶ Tna'r Offeiriad a gymmer bob un o'r rhai a fedyddier gerfydd ei law adebau, a chan ei ofod ef ym gyfens ger llaw'r Beddyddfan, modd y gwelo oren, a ofyn i'r Tad a'r Bedydd ac i'r Māb a'r Bedydd o'r Enw; Ac yna eise a'i trocha yn y dwfr, neu a dywaid ddwfr arno ef gan ddywedyd,

N Yr wyf yn dy fedyddio di yn Enw'r Tad, a'r Māb, a'r Ysbryd Glân. Amen.

Y CATECISM.

Yna y dywed yr Offeiriad.
Yr ydym ni yn derbyn y Person ymma i gyn-
nulleidfa defaid Crist, ac yn ei * nodi ef ag
arwydd y grog, yn arwyddocad
na bo iddo rhag llaw gymmeryd
yn gywilydd gyffesu ffydd Crist
a grothoeliwyd, ac iddo ymladd
yn wrôl dan ei faner ef, yn er-
byn pechod, y byd, a'r cythraul; a pharhau yn filwr
ffyddlon ac yn wasi i Grift, holl ddyddiau ei cinioes.
Amen.

Yna y dywed yr Offeiriad.

GAn ddarfod yn awr, garedigion frodyr, adeni,
a dodi y Personau hyn ynghôrph Eglwys Crist,
diolchwn ninnau i'r Hollalluog Dduw am ei ddaioni
hyn, ac o gyd-undeb gwnawn ein gweddïau ar y
Goruchaf Dduw, ar fod iddynt ddiweddu y rhan
arall o'i bywyd yn ôl hyn o ddechreuad.

Yna y dywedir, a phawb ar eu gliniau,

EIn Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier
dy Enw. Deued dy deymas. Bid dy ewyllys
ar y ddaer, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni
heddw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein
dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac
nac arwain ni i brofedigaeth: Eithr gwared ni rhag
drwg. Amen.

YDd ym ni yn oftyngedig yn diolch i ti, Nefol
Dad, fod yn wiw gennynt ein galw i wybodaeth
dy Râs, a ffydd ynnor; Ychwanega'r wybodaeth
hyn, a chadarnha'r ffydd hon ynnom yn wastad.
Dyro dy Ysbryd glân i'r rhai hyn, fel yn awr gwedi
eu geni eilwaith, a'i gwneuthur yn etifedion jech-
ydh tragwyddol trwy ein Harglwydd Iesu Grift,
y parhaont yn weision i ti, ac y mwynhaont dy adde-
widion, trwy'r un ein Harglwydd Iesu Grift dy

Fâb, yr hwn fydd yn byw ac yn teyrnasu gyd â Thi
yn undod yr unrhyw Ysbryd Glân yn dragwydd.
Amen.

Yna, a phawb yn eu sefyll, yr Offeiriad a edrydd y
Cynor hwn isod; gan ddywedyd yn gyntaf wrth y
Tadau-Bedydd a'r Mamau-Bedydd.

YN gymmaint a darfod i'r Rhai hyn addo yn eich
gwydd chwi, ymwrthod â Diafol a'i holl
weithredoedd, Credo yn Nuw, a'i wasanaethu ef;
rhaid i chwi feddwl mai eich rhan a'ch Dyled chwi
yw dwyn ar gôf iddynt, pa ryw hynod adduned,
addewid, a phroffes a wnaethant yr awrhon ger bron
y Gynulleidfa hon, ac yn enwedig ger eich bron
chwi euryffion etheoledig. A Chwi hefyd a elwch
arnynt, i arferu pob dyialwch i gael eu haddysgu
n jawn yn sancteiddlan Air Duw; fel y cynnyddone
felly mewn Grâs, ac yn gywilyddiaeth ein Harglwydd
Iesu Grift, ac y byddont byw yn Dduwiol, yn
uniawn, ac yn fobr yn y byd presennol hwn.

(**A**c yna gan sefaru wrth y rhai newydd fedyddin,
ese a'r rhagadd, ac a ddywed,)

A Cam a berthyn i chwi, y rhai yr awrhon yn eich
Bedydd a arwisgafoch Grift, eich rhan chwi-
thau a'ch dyled yw, gan eich bod wedi eich gwneuthur
yn blant i Dduw a'r Goleuni trwy ffydd yn
Iesu Grift, rhodio yn gyfatebol i'ch galwedigaeth
Griftianogol, ac megis y gweddai i blant y goleuni;
gan gosio yn wastad, fod Bedydd yn arwyddocâu i
nyni ein proffes; hynny yw, bod i ni ganlyn esampol
ein Hiachawdwr Crist, a'n gwneuthur yn gyffelyb
iddo ef; fel megis ag y bu efe farw, ac y cyfodes
dracheffni drosom ni; felly y dylem ni y rhai a fe-
dyddiwyd, farw oddi wrth bechod, a chyfodi i gyf-
hawnder, gan farwolaethu yn wastad ein holl ddrig-
ioni, a'n gwyniau llygreddig, a pheunydd myned
rhagom ym mhob rhinwedd dda, a buchedd dduw-
iol.

Dir yw i bob un a fedyddier fel hyn, gael ei Gonfirmio gan yr Esgob cyn gynted ag y gallu yn gymmwy
ar ôl ei Fedydd, fel y bo rhydd iddo felly ddyfod i'r Cymmun bendigeig.

Os bydd dwyn neb o'r cyfryw na fedyddiwyd yn eu mebyd i'w bedyddio cyn dyfod i oedran pwyl i
fedru ateb drofnynt eu hunain; digon fydd arfer Gwasanaeth Bedydd Public plant bychain, neu (ar
ddygnaf Berygl) Wasanaeth Bedydd Preifat, gan newid rhyw eiriau fel y bo achos yn peri eu
newid.

Y CATECISM; hynny yw, Athrawiaeth i'w dysgu gan bob Plentyn,
cyn ei ddwyn i'w gonfirmio gan yr Esgob.

Cwestiwn.

BEch yw dy enw di?
Atneb. N. neu M.
Cwest. Pwy a roddes yr enw hwnnw
arnat ti?

Atneb. Fy Nhadau-bedydd, a'm Mamau-be-
dydd wrth fy meddyddio, pan ym gwnaethpwyd yn
aelod i Grift, yn blentyn i Dduw, ac yn etifedd
Teyrnas nefoedd.

Cwest. Pa berth a wnaeth dy Dadau-bedydd a'rh
Famau-bedydd yr amser hwnnw drosot ti?

Atneb. Hwya addawfanc, ac a addunafant dri
pheth yn fy enw. Yn gyntaf, ymwrthod o honof â
diafol a'i holl weithredoedd; rhodres a gorwagedd
y byd apwir hwn; a holl bechadurus chwantau'r
enawd. Yn ail, bod i mi gredu holl byngciau ffydd
Grift. Ac yn drydydd, cadw o honof wynfydedig
ewyllys Duw a'i orchymynion, a rhodio ynddym
holl ddyddiau fy nywyd.

Cwest. Ond wyt ti yn tybied dy fod yn rhwy-
medig i gredu, ac i wneuthur megis yr addawfanc
hwya drosot ti?

Atneb. Ydwf yn wir, a thrwy nerth Duw felly y
gwneaf. Ac ydd wyf yn mawr ddiolch i'n Tâd
nefol, am iddo fy nralw i gyfryw ffrad jechydw-
r, trwy Iesu Grift ein Hiachawdwr. Ac mi a

atolygaf i Dduw roddi i mi ei râl, modd y gallwyf
aros ynddo holl ddyddiau fy cinioes.

Catec. Adrodd i mi famau dy ffydd.

Atneb.

Credaf yn Nuw Dâd Hollgyfoethog, Creawdr nef
a daer:

Ac yn Iesu Grift ei un Mâb ef, ein Harglwydd
ni, yr hwn a gaeid trwy yr Ysbryd Glân, a aned o
Fair Forwyn, a ddioddefodd dan Pontius Pilatus, a
grothoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd, a ddisgyn-
nodd i uffern; y trydydd dydd cyfododd o feirw,
a esgynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eistedd ar
ddeheuolau Dduw Dâd Hollgyfoethog; Oddi yno
y daw i farnu byw a meirw.

Credaf yn yr Ysbryd Glân, yr Eglwys lân Ga-
tholig; Cymmun y Saint; Maddeuant pechodau;
Cyfodiad y cnawd, a'r Bywyd tragwyddol. Amen.

Cwest. Pa berth yr wyt ti yn ei ddyfod yn bennaf
yn y pnyciau hyn o'rh ffydd?

Atneb. Yn gyntaf, yr wyf yn dysgu credu yn Nuw
Dâd, yr hwn a'm gwnaeth i, a'r holl fydd.

Yn ail, yr wyf yn dysgu credu yn Nuw Fâb, yr
hwn a'm prynodd i, a phob rhyw ddyn.

Yn drydydd, yr wyf yn dysgu credu yn Nuw Yf-
bryd Glân, yr hwn fydd ym sancteiddio i, a holl
etheledig bobl Dduw.

Cwest.

Y CATECISM.

Cwest. Ti a ddywedaist ddarfod i'rh Dadau-bedydd a'rh Fannau-bedydd addaw trofod ti, fod i ti gadw Gorchymynion Duw: Dywed dithau i mi, pa nifer fydd o honyn?

Ateb. Ddeg.

Cwest. Pa rai ydynt?

Ateb.

I. Rhai hymy a lefarodd Duw yn yr ugeinfed benmod o Eefodus, gan ddywedyd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, yr hwn a'rh ddug di ymnaith o dir yr Aipht, o dŷ'r caethfiedd.

II. Na fydded i ti ddawiat eraill ond Myfi.

III. Na wna i'rh dy hun ddellw gerfiedig, na hun dim ag y fydd yn y nefoedd uchod, neu yn y ddaear fiod, nac yn y dwfr dan y ddaear. Na ostwng idd- ynt, ac na addola hwynt: O blegid myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Duw eiddigus, yn ymweled a phechodau'r tatau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwnt fy ngorchymynion.

IV. Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer: canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer.

V. Cofia gadw yn sanctaidd y dydd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwnai dy holl waith; Eichr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: Ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi, na'rh fab, na'rh ferch, na'rh was, na'rh forwyn, na'rh anifail, na'rh dyn ddeithr a fyddo o fewn dy byrth. Canys mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daear, y môr, a'r hyn oll fydd ydydynt, ac a orphwylyd i seithfed dydd. O herwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

VI. Anrhyddeda dy dâd a'rh fam, fel yr estynnir dy ddyddiau ar y ddaear yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VII. Na ladd.

VIII. Na wna odineb.

IX. Na laddra.

X. Na ddwg gam-dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

XI. Na chwennych dŷ dy gymmydog, na chwen-nych wraig dy gymmydog, na'i was, na'i forwyn, na'i ych, na'i asyn, na dim a'rh dydd eiddo.

Cwest. Beth yr wyt ti yn ei ddyfegu yn bennaf wrth y Gorchymynion hyn?

Ateb. Yr ydwyf yn dyfegu dau beth: fy nyled tu ag at Dduw, a'm dyled tu ag at fy nghymmydog.

Cwest. Pa beth yw dy ddyled tu ag at Dduw?

Ateb. Fy nyled tu ag at Dduw, yw credu yddo, ei ofni, a'i garu a'm holl galon, a'm holl feddwl, a'm holl enaid, ac a'm holl nerth; Ei addoli ef, diolch iddo, rhoddi fy holl ymddiried yddo, galw arno, anrhyddedu ei sanctaidd Enw ef, a'i Air, a'i wafanacthu yn gywir holl ddyddiau fy mywyd.

Cwest. Pa beth yw dy ddyled tu ag at dy gymmydog?

Ateb. Fy nyled tu ag at fy nghymmydog, yw ei garu fel fi fy hun, a gwneuthur i bob dyn megis y chwenychwinn iddo wneuthur i minnau. Caru o honof, anrhyddedu, a chymmorth fy nhad a'm mam. Anrhyddedu, ac usuddhau i'r Brenin a'i swyddogion. Ymddarostwng i'm holl Lywiawd- wyr, Dysgawdwy, Bugeiliaid ysbrydol, ac ath-rawon. Ymddwyn o honof yn oftyghedig, gan berchi pawb o'm gwell. Na wnelwyf niwaid i neb ar air, na gweithred. Bod yn gywir ac yn unlon ym mhob peth a wnelwyf. Na bo na chas, na di- greded yn fy nghalon i neb. Cadw o honof fy nwy- law rhag chwilenau a lladrata, a'm tafod rhag dy- wedd celwydd, cableiriau, na drwg absen. Cadw

fy nghorff mewn cymledroldeb, iobrwydd, a di- weirdeb. Na ehyddwyf ac na ddeilyfwyf dda na golud neb arall; Eichr dyfegu a llafurio yn gywir, a geisio ennill fy mywyd, ac i wneuthur a ddyfegyf, ym mha ryw fuchedd bynnag y rhyngo bodd i Dduw fy ngalw.

Catec. Fy annwyl blantyn, gwybydd hyn ymma, nad wyt ti abl i wneuthur y pethau hyn o honof dy hun, nac i rodio yngorchymynion Duw, nac i'w wafanacthu ef, heb ei hysbysol radd ef; yr hwn fydd raid i ti ddyfegu yn wastad ymoralw am dano trwy ddyfal weddi. Gan hynny moes i mi glywed a feddi di ddywedyd Gweddi yr Arglwydd.

Ateb.

En Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewylls ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A madden i ni ei dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eichr gwared ni rhag drwg. Amen.

Cwest. Pa beth ydyd wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y Weddi hon?

Ateb. Yr ydwyf yn erchi ar fy Arglwydd Dduw ein Tâd nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni, ddanfion ei radd araf, ac ar yr holl bobl, fel y gallom ei anrhyddedu ef, a'i wafanacthu, ac usuddhau iddo megis y dylem. Ac ydyd wyt yn gweddio ar Dduw, ddanfion i ni bob peth angenrheidiol, yn gyfal i'n heneidiau, ac i'n cyrph; A bod yn drugarog wrth- ym, a maddu i ni ein pechodau: A rhyngu bodd iddo ein cadw a'n hamddiffyn ym mhob perygl ysbrydol a chorfforol: A chadw o honof nym rhag pob pechod ac anwired, a rhag ein gelyn ysbrydol, a rhag angau tragywyddol. A hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwnâ eise o'i drugaredd a'i ddaioni, trwy ein Harglwydd Jefa Grift: ac am hynny ydyd wyt yn dywedyd, Amen, Poed gwir.

Cwest.

PA sawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys?

Ateb. Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn anghenraid i Jechydwriacth, sef, Bedydd, a Swpper yr Arglwydd.

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyall wrth y gair hwn Sacrament?

Ateb. Yr wyfi yn dyall Arwydd gweledig oddi allan, o ras ysbrydol oddi fewn, a roddir i ni; yr hwn a ordeiniodd Crist ei hun, megis modd i ni i dderbyn y gras hwnnw trwyddo, ac i fod yn wyfl i'n sicrhau ni o'r gras hwnnw.

Cwest. Pa sawl rhan y fydd mewn Sacrament?

Ateb. Dwyr; yr arwydd gwledig oddi allan, a'r gras ysbrydol oddi fewn.

Cwest. Pa beth yw'r arwydd gweledig oddi allan, neu'r ffurf yn y Bedydd?

Ateb. Dwyr: yn yr hwn y bedyddir un yn enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân.

Cwest. Pa beth yw'r gras ysbrydol oddi fewn?

Ateb. Marwolacthi bechod, a genedigaeith newydd i gyflawnder; Canys gan ein bod ni wrth nacur- iaeth wedi ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint, trwy Fedydd y gwnair ni yn blant gras.

Cwest. Pa beth a ddifgwylir gan y rhai a feddyddier?

Ateb. Ed-feirchw, trwy'r hon y maent yn ym- wrthod â phechod: A Pfydd, trwy'r hon y maent yn ddyfegu yn credu addewidion Duw, y rhai a wnair iddynt yn y Sacrament hwnnw.

Cwest. Pa ham wrth hynny y bedyddir plant by- chain, pryd na's gallant o herwydd eu bieuengrid gyflawni'r pethau hyn?

Ateb. O blegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau trwy eu mechnau: yr hwn addewid pan dde- lont i'w oedran, y maenrhyw eu hunain yn rhwym i'w gyflawni.

Cwest.

Cwest. Pa ham yr ordeiniwyd Sacrament Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Er mwyn traguwyddol gof am aberth dioddefaint marwolaeth Crist, a'r llesad yr ydym ni yn ei dderbyn oddi wrtho.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddi allan, neu 'r arwydd, yn Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Bara a gwin, y rhai a orchynnodd yr Arglwydd eu derbyn.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddi fewn, neu 'r peth a arwyddoedd?

Atteb. Corph a gwaed Crist, y rhai y mae'r fyddloniaid yn wir ac yn ddiaf yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn, yn Swpper yr Arglwydd.

Cwest. Pa lesad yr ydym ni yn ei gael wrth gymmeryd y Sacrament hwn?

Atteb. Cael cryfhau a diddanu ein hencidiaid trwy Gorph a Gwaed Crist, megis y mae'n cyrhaedd yn cael trwy'r bara'r gwin.

Cwest. Pa beth sy' raid i'r rhai a ddél i Swpper yr Arglwydd ei wneuthur?

Atteb. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wir edifeiriol am eu pechodau a aeth heibio, ac yn sicr amcanu dilyn buchedd newydd; a oes ganddynt fydd fywiol ynhrugaredd Dduw trwy Grifft, gyd a diolchus gof am ei angau ef, ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith â phob dyn.

Bid i Gurad pob plwyf yn ddiesgeulus ar y Sulfan a'r Gwyliau, ar ol yr ail llyth o'r Gsaber, ddyfysu ar ofeg yn yr Eglwys, a holi cynnifer o blant ei Blwyf ag a daanfoner atto, megis y tybio efe fod yn gymbeufur yn rhyw barth o'r Catecism hwn.

A bid i bob tad, a mam, a phob perchen tylwyth beri i'w plant, i'w gwafanaeth-ddynion, ac i'w Prentisiaid, (y rhai ni ddyfysu yn Catecism) ddyfod i'r Eglwys ar yr amser gosodedig, a gwrando yn ufudd, a bod wrth lywodraeth y Gurad, hysu oni daartffo daaynt ddyfysu pob peth ag y fydd ymma weid ei ofod i'w ddyfysu ginddynt.

Er cymed ag y deuo Plant i oedran cymbeurol, ac y medront ddywedyd yn jaith eu mam, fannau'r ffydd, Gweddi yr Arglwydd, y deg Gorchymyn; a hefyd medru o honnynt atteb i ymofynion eraill y Catecism byr ymma; Yna ydydd hwy at yr Esgob. Ac i bob un o honnynt y bydd Tad-bedydd, neu Fam-bedydd, megis y Dyf o'i Confirmation.

A pha bryd bynnag y rhoddo yr Esgob bysbyrwydd am ddwyn plant atto; i'w Confirmation, Gurad pob plwyf a dawg neu a ddenfyn yn Igrisenedig dan ei law, enwau y rhai oll o fewn ei blwyf, ag a dybio efe fod yn gymmeryd i'w presenio i'r Esgob, i'w Confirmation. Ac o's yr Esgob a' gwel hwynt yn gymmeradwy, efe a'i Confirmation hwynt yn y drefn yn canlyn.

Trefn CONFIRMASIWN, neu Arddodiad Dwylaw ar y fawl a fedyddiwyd, ac a ddaethant i oedran pwyll.

Ar y dydd pwyntiaeg, weid gosod yn eu lle cynnifer ag a fo y pryd bynnag i'w Confirmation, ac yn sefyll mewn trefn o flaen yr Esgob; efe (neu ryw Weindaog arall pwyntiaeg ganado ef) a dderlyn y Rhagymadrodd hwn y fydd yn canlyn.

ER mwyn bod ministrio Confirmation er mwyn o adeilad i'r fawl a'i derbynio, tybiodd yr Eglwys yn dda drefnu na bo Confirmation neb rhag llaw, ond y cyfryw ag a fedroddywedyd y Credo, Gweddi'r Arglwydd, a'r Dengair deddf; ac a fedro hefyd atteb i gyfryw ymofynion eraill ag a gynhwyf yn y Catecism byr. Yr hon Drefn fydd weddus iawn ei chadw, er gallu o'r Plant iweidi eu dyfod weithian i oedran llynwyr, ac wedi dyfysu pethau a addawfai eu Tadad-bedydd a'i Mamau-bedydd drofnynt wrth eu bedyddio, eu hun, a'i genau eu hunain, ac o'i cydsyniad eu hunain, ar ofteg yngwydd yr Eglwys, gadarnhau a chonfirmio yr unrhyw; a hefyd addaw trwy Räs Duw yr ymeganiant yn wastad i gadw yn fyddlon y cyfryw bethau ag a fu iddynt hwy a'i cyfies eu hunain gydsynnio arnynt.

Yna ydydd yr Esgob,

A Ydych chiwi ymma, yngwydd Duw a'r Gynulleidiau hon, yn adnewyddu yr addewid parhau, a'r adduned a wnaethpwyd yn eich enw chiwi wrth eich Bedyddio; gan gadarnhau a chonfirmio yr unrhyw eich hunain, a chan gydnabod eich bod eich hunain yn rhwymedig i greu a gwneuthur yr holl bethau a addawodd eich Tadad-bedydd a'ch Mamau-bedydd yna droiochi chiwi?

A phob un a ettyb yn glywedog,

Yr ydwyf.

Esgob.

EIn porth ni y fydd yn Enw yr Arglwydd;

Atteb. Yr hwn a wnaeth nef a daear.

Esgob. Bendigaidd yw Enw yr Arglwydd;

Atteb. O hyn hyd yn oes oesoedd.

Esgob. Arglwydd gwrandao cin gweddïau.

Atteb. A deuod cin llef hyd attat.

Esgob. Gweddiwn.

Hollalluog a bythfywiol Dduw, yr hwn fu wiw H gennynt adgenhedlu dy weision hyn trwy ddwfr, a'r Ysbyrd Glân, ac a roddai i'w faddewiant o'i holl bechodau; nerthia hwy, ni a attolygwn i ti Arglwydd, a'ch Ysbyrd Glân y Diddanwr: A pheunydd ychwanega ynddynt aml ddoniau dy rad, Ysbyrd doethineb a dyall, Ysbyrd cynzor a nerth ysbyrdol, Ysbyrd gwybodaeth agwfr ddudioldeb: A chyflawnia hwy, Arglwydd, ag Ysbyrd dy fanteidd ofn, yr awr hon ac yn dragwydd. Amen.

Yna, a phob un o honnynt yn ei drefn yn gofynnw ar ei liniau gerbron yr Esgob, efe a ddyd ei law ar ben pob un, gan adymedyd,

A Mddiffyn, Arglwydd, dy blentyn hwn [neu dy was hwn] a'ch räs nefol, fel y byddo iddo barhau yn eiddo ti byth; a pheunydd gyanyddu yn dy Ysbyrd Glân iwyfwy, hyd oni ddél i'w Deyrnas dragwyddol. Amen.

Yna ydydd yr Esgob,

Yr Arglwydd a fo gyd â chiwi:

Atteb. A chyd â'ch Ysbyrd dithau.

Ac (a phawb ar eu gliniau) yr Esgob a ddydd yn rhagor.

Gweddiwn.

EIn Tâd, yr hwn wry yn y nefoedd; sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewylls ar y ddacar, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddewwn ni i'n dylediwr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth: Eich gwared ni rhag drwg. Amen.

Ar

TREFN PRIDAS.

¶ A'r Colef hwn.

Hollalluog a byth-fywiol Dduw, yr hwn wyt yn peri i ni ewyllysio a gwneuthur yr hyn fydd dda ac yn gymmeradwy gan dy Dduwiol Fawredd; Yr ydym yn gwneuthur cin golyngedig erfynnion attar dros dy weision hyn, y rhai (yn ol eifamp dy sanctaidd Apostolion) y gosodafom yr awrhon ein dwylaw arnynt, i'w heriau hwy, trwy yr arwydd hon, fed dy amgeidd ad' radlawn ddaionia tu ag atynt: Bydded dy Dadol law, ni a attolygwn i ti byth arnynt; Bydded dy Ysbryd Glân byth gyd â hwy; ac felly tywys hwy yngwybodaeth ac iudd-dod dy Air, modd y gallont yn i diwedd fwyhân bywyd tragwyddol, trwy ein Harglwydd Iesu Crist; yr hwn gyd â thi, a'r Ysbryd Glân fydd

¶ Ac ni dderbynnir neb i'r Cymmun Sanctaidd, neu ewyllysgar i'w gonfirmio.

yn byw ac yn teyrnafu byth yn un Duw, heb ddringo na gorphen. Amen.

Hollalluog Arglwydd, a thragywyddol Dduw, ni a attolygwn i ti fod yn wîw gennyf uniawnus sancteiddio, a llywodraethu ein calonau a'n cyrha yn ffridd dy ddeddfau, ac yngweithredoedd dy orchymynion, megis trwy dy gadarnaf nodded, ymma ac yn dragwyddol, y bôn yn gadwedig gorphen ac enid, trwy ein Harglwydd a'n Hachawdwr Iesu Crist. Amen.

¶ Yna y bendithia'r Esgob hwynt, gan ddywedyd hyn,

Bendith yr Hollalluog Dduw, y Tad, y Mâb, a'r Ysbryd Glân, a fyddo arnoch, ac a drigo gyd â chwi yn dragwydd. Amen.

Ffurf Gweinidogaeth PRIDAS.

YN gyntaf rhaid yw gofyn Gofstegion pob rhai a brïoder, yn yr Eglwys ar dri Sul gwsanredol neu Wyliau ar bryd Gwasanaeth Duw, yn ddiwydd o flaen y Sentensiau i'r Offrymmiaeth, a'r Curad yn ddywedyd yn y modd arferedig,

YDd wyf yn cyhoeddi gofstegion Prïodas rhwng M. o—ac N. o—O gwyr neb o honoch achos neu rwyftr cyhawn, fel na ddylid cyffylltu y ddeuddyn hyn ynghyd mewn glân Brïodas, mynegwch ef: Dymma'r waith gyntaf, [ail, neu'r drydedd] o'i gofyn.

¶ Ac o's y rhai a fyddant eu priodi a fydd yn trigo mewn amrafael blwyfau, rhaid yw gofyn y gofstegion yn y ddau blwyf; ac na bo i Curad y naill blwyf eu priodi hwy, nes cael hysbyrwydd ddaifod gofyn eu Gofstegion aair gwaith gan Curad y plwyf arall.

¶ Ar y dydd a'r amser gofodedig i fod y Brïodas, dewd y rhai a brïoder i gorphen yr Eglwys, a'i ceraint, a'i cymmyddogion: ac ynô gan sefyll ynghyd, y mab ar y llaw ddeheu, a'r ferch ar yr aswy, yr Offeiriad a ddywed.

FAnwyl Garedigion, ydd ym ni wedi ymgynnull ymma yngolwg Duw, ac yn wyneb y Gynulleidia hon, i gysylltu'r ddeuddyn hyn ynghyd mewn glân Brïodas, yr hon y fydd Ystâd barchedig, wedi ei hordeinio gan Dduw yn amser diniweidrwydd dŷn, yn arwyddoca'u i ni y dirgel undeb y fydd rhwng Crist a'i Eglwys; yr hon wynfyddedig ystâd a addurnodd ac a brydferthodd Crist a'i gynnyrcholdeb ei hun, a'r gwynthiau cyntaf a wnaeth efe yng Nghana Galilea, ac a ddywedir hefyd gan Sant Paul ei bod yn anrhydeddus ym mhlich yr holl ddyinion; Ac am hynny ni ddylai neb ei chymmyddog arno na'i gwneuthur mewn byrbywyll, o yfagfnder meddwl, neu nwyfiant, er mwyn digoni gwyniau a chwanta'u cnawdol, fel anifeiliaid ysgrubaliaid y rhai nid oes reſwm ganddynt; eithr yn barchedig, yn bwylllog, yn ystyriol, yn sobr, ac mewn ofn Duw, gan ddyddedus llyniaw er mwyn pa achosion yr ordeiniwyd Prïodas.

Yn gyntaf, hi a ordeiniwyd er ennill plant, i'w meithrin yn ofn ac addysg yr Arglwydd, ac er mwllian i'w Enw sanctaidd ef.

Yn ail, hi a ordeiniwyd yn ymwared yn erbyn pechod, ac i ymogydd rhag godineb, megis ag y byddo'r cyfryw rai nad oes iddynt roddiad i ymgyrrnat, allu priodi, a'i cadw eu hunan yn ddihaelocion aelodau corph Crist.

Yn drydydd, hi a ordeiniwyd er cyd-gymdeithas a'i eilydd, a'r cymmorth a'r diddanwch a ddylai'r naill ei gael gan y llall, yn gyftul mewn hawddfyd ac addysg: Yr hon sanctaidd ystâd y mae'r ddeuddyn bresennol hyn wedi dyfod yr awron i ymgysylltu.

Herwydd pa ham o's gwyr neb un achos cyfion, fel na ellir yn gyfreithlon eu cysylltu hwy ynghyd, dywedwed yr awr hon, neu na ddywedwed byth rhag llaw.

¶ A chan grybwyll hefyd wrth y rhai a brïoder, efe a ddywed,

YDd wyfi yn erchi ac yn gorchymynn i chwi (fel y bo i chwi ateb ddydd y farn ofnadwy, pan gyhoedder dirgelion pob calon) o gwyr yr un o honoch un anach fel na ddylech yn gyfreithlawn fyned ynghyd mewn priodas, gyffellu o honoch yr awr hon. Cans gwybyddwch yn dda, am gynnifer ag a gyffyllter yn angen nag y myn Gair Duw, na's cyffyllter hwy gan Dduw, ac nad yw eu priodas yn gyfreithlawn.

¶ Ar ddydd y brïodas, o bydd i neb henni a dywedodd bod un anach na ddylent gael eu cysylltu mewn priodas, wrth gyfrith Duw, neu gyfreithiau'r Deyrnashon, ac a ymrwyma â naeibiau digonol gyd ag ef i'r partia, neu ynter roddi gwyfel (am gwyfaga dal cymmunt a cholled yrhaf a fo i'w priodi.) i brofi ei ddaid: yna y bydd rhaid oed dydd y brïodas byd yr amser y treier y gwirionedd.

¶ Ac oni honnir un anach, yna y dywaid y Curad wrth y gŵr,

N A fynni di y ferch hon yn wraig brïod i ti, i fyw ynghyd yn ôl ordinhâd Duw, ynglân radd priodas? A geri di hi, ei diddanu, ei pherchi a'i chadw yn glaf ac yn iach, a gwrthod pob un arall, a'th gadw dy hun yn unig iddi hi, tra fyddoch byw eich deuoedd?

¶ Y Mâb a ezyb,

Gwnâf. ¶ Yna y dywed yr Offeiriad wrth y Ferch,

N A fynni di y mâb hwn yn wraig priod i ti, i fyw ynghyd yn ôl ordinhâd Duw, ynglân Ystâd priodas? A uffuddhai di iddo a'i wasanaethu, ei garu, ei berchi, a'i gadw, yn glaf ac yn iach, a ehan wrthod pawb eraill, dy gadw dy hun yn unig iddo ef, cyhyd ag y byddoch byw eich deuoedd?

¶ Y Ferch a ezyb,

Gwnâf. ¶ Yna y dywed y Gweinidog,

Pwy fydd yn rhoddi'r ferch hon i'w phriodi'r mâb hwn?

¶ Yna y rhoddaent eu Cred i'w gilydd y modd hyn.

Y Gweinidog, gan aderbryn y ferch o law ei rhad neu ei cheraint, a bair i'r Mâb a'i law adebau gymmeryd y Ferch erbyn ei llaw ddebau; a dywedya ar ei ôl ef, fel y mae yn canlyn.

Y R ydwyfi, N. yn dy gymmeryd di N. yn wraig briod i mi, i gadw a chynnal, o'r dydd hwn allan, er gwell, er gwaeth, er cyfoethocach, er tlottach, yn glaf ac yn iach, i'th garu ac i'th fawrhau, hyd pan y'n gwahano angau, yn ôl glân ordinhad Duw; ac ar hynny yrdwyfi yn rhoddi i ti fy nghred.

Yna y dattodant eu dwylaw, a'r ferch a'i llaw ddebau yn cymmeryd y Mâb erbyn ei law ddebau, a ddywed ar ol y Gweinidog;

Y Dd wyfi N. yn dy gymmeryd di N. yn wraig briod i mi, i gadw a chynnal, o'r dydd hwn allan, er gwell, er gwaeth, er cyfoethocach, er tlottach, yn glaf ac yn iach, i'th garu, i'th fawrhau, ac i ufuddhau i ti, hyd pan y'n gwahano angau, yn ôl glân ordinhad Duw; ac ar hynny y rhoddaf i ti fy nghred.

Yna drachefn y gollyngant eu dwylaw yn rhyddion, ac y dyry y Mâb fodrwy i'r ferch, gan ei doddi ar y llyfr, ynghyd â'r dyled ddefodol i'r Offeiriad a'r Ysgolhaig. A'r Offeiriad a gymmer y Fodrwy, ac a'i dyry i'r Mâb, i'w golod ar y pedwerydd bys i law affwy y Ferch. A'r Mâb gan ddal y fodrwy yno, wrth addysg yr Offeiriad, a ddywed,

A r Fodrwy hon y'th briodaf, a'm corph y'th anrhydeddai, ac a'm holl olud bydol y'th gynnygaeddai, yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân. Amen.

Yna y gad y Mab y fodrwy ar y pedwerydd bys o'r llaw affwy i'r Ferch, a hwy ill dau a ofstygant ar eu gliniau, ac y dywed y Gweinidog,

Gweddwn.

O Dragywyddol Dduw, Creawdr a Cheidwad pob rhyw ddyn, rhodd wr pob rhad ysbrydol, awdur y bywyd a bery byth; Anfon dy fendith ar dy wafanaeth-ddynion hyn, y mab hwna'r ferch hon, y rhai ydd ym ni yn eu bendithio yn dy Enw di; felag y bu i Isaac a Rebecca fyw yn fyddlon ynghyd, telly gallu o'r dynion hyn gyflawni a chadw yn ddiogel yr adduned a'r ammod a wnaed rhyngddynt, (am yr hyn y mae rhoddiaid a derbynnydd y Fodrwy hon yn arwydd ac yn wysfil) a gallu o honynt byth aros ynghyd mewn perffaith gariad a thangnefedd, a byw yn ôl dy ddeddfau, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna y cyffylla'r Offeiriad eu dwy law ddebau hwy ynghyd, ac y dywed,

Y rhai a gyffylltodd Duw ynghyd, na wahaned dyn.

Yna y dywed y Gweinidog wrth y Bobl.

Y N gymmain a darfod i N. ac N. gydsynnio mewn glân Briodas, a chyftiolaethu hynny ger bron Duw a'r Gynulleidfa hon, ac ar hynny ddarfod iddynt ymgredu, ac ymwyfflo bob un i'w gilydd, a declaru hynny gan roddi a derbyn Modrwy, a chyffyllu dwylaw; ydd wyfi yn hysbyfu, eu bod hwy yn wr ac yn wraig ynghyd; yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân. Amen.

A r Gweinidog a'i bendithia hwy a'r fendith hon yn anghwaneg.

D Uw Dâd, Uw Fâb, Duw Ysbryd Glân, a'ch bendithio, a'ch catwo, ac a'ch cymhorthio: Edryched yr Arglwydd yn drugarog ac yn amgeleddus arnoch, a chyflawned chiwi a phob ysbrydol fendith a rhâd, modd y byddoch fyw felly ynghyd yn y fuchedd hon, fel y bo i chiwi yn y byd a dalaw feddiannu bywyd dragwyddol. Amen.

Yna y Gweinidog, neu yr Ysgolhaig gan fyned, Fwdd yr Arglwydd, a ddywedant, neu a ganant y Salm hon fydd yn canlyn.

Beati omnes. Salm 128.

G Wyn ei fydd pob un fydd yn ofni yr Arglwydd; yr hwn fydd yn rhodio yn ei ffyrdd ef. Canys mwynhai lasur dy ddwyllaw: gwyn dy fydd, a da fydd i'r.

Dy wraig fydd fel gwinwydden ffrwythlawn ac hyd ystlyfau dy dŷ: dy blant iel planhigion oliwydd o amgylch dy ford.

Wele, fel hyn yn ddîau y bendithir: y gw'r a ofne'r Arglwydd.

Yr Arglwydd a'th fendithia allan o Sion: a thi a gai weled daioni Jerusaleml holl ddyddiau dy einioes;

A thi a gai weled plant dy blant: a thangnefedd ar Israel.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd Glân.

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Y Neu y Salm ymma.

Deus misereatur. Salm 67.

D Uw a drugarhao wrthym, ac a'n bendithio: a thywynned llewyrch ei wyneb arnom, a thrugarhaed wrthym.

Fel yr adwaener dy ffordd ar y ddacar: a'th jechydwrïaeth ym mhliith yr holl genhedloedd.

Molianned y bobl di, O Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Llawenhaed y cenhedloedd a byddant hyfryd: canystri a ferni'r bobl yn uniawn, ac a lywodraethi'r cenhedloedd ar y ddacar.

Molianned y bobl di, O Dduw: molianned yr holl bobl dydi.

Yna'r ddacar a rydd ei ffrwyth: a Duw sef ein Duw ni, a'n bendithia.

Duw a'n bendithia: a holl deryfynau'r ddacar a'i hofnant ef.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd Glân.

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Y Wedi gorphen y Salm, a'r Mab a'r Ferch yn goftwng ar eu gliniau ger bron bwrdd yr Arglwydd, yr Offeiriad yn sefyll wrth y bwrdd, a chan ymchwelyd ei wyneb atynt hwy a ddywed,

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Ateb. Crist, trugarhâ wrthym.

Gweinidog. Arglwydd, trugarhâ wrthym.

E In Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd; sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddacar, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddau i ni em dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Gweinidog. Arglwydd, cadw dy wafanaethwr a'th wafanaethwraig:

Ateb. Y rhai sy ymddiried ynnor.

Gweinidog. Arglwydd, danfon iddynt gymmorth o'th gysgria:

Ateb. Ac amddiffyn hwy yn dragwydd.

Gweinidog. Bydd iddynt yn dŵr cadernid,

Ateb. Rhag wyneb eu gelynyon.

Gweinidog. Arglwydd, gwrandao ein Gwedd:

Ateb. A deued ein llef hyd atar.

Gweinidog.

D Uw Abraham, Duw Isaac, Duw Jacob, bendithia dy wafanaethddynion hyn, a haua had buchedd dragwyddol yn eu meddyliu, megis pa beith bynnag yn dy Air cyflegredig yn fuddiol a ddygant, y bo iddynt gyflawni hynny yngweithred.

Edrych arnynt, Arglwydd, yn drugarog o'r nefoedd, a bendithia

bendithia hwynt. Ac fel yr anfonaiſt dy fendith
ar Abraham a Sara, i'w mawr ddiiddanwch hwy :
felly bid gwiw gennyt anfon dy fendith ar dy wa-
fanaethddynion hyn, modd y bo iddyn gan fod yn
ufudd i'rh Ewyllys, ac yn ddiogel bob amfer dan dy
nawdd, aros yn dy ferch hyd ddiwedd eu byw-
ydd, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ *Wedi hon fy'n canlyn a faddeur pan fyddo 'r
ferch dros oedran planta.*

O Drugarog Arglwydd a nesol Dād, trwy rad-
lawn ddawn yr hwn yr amhā hiliogaeth dŷn :
Atolygwn i ti gymmorth a'rh fendith y ddeuddyn
hyn ; fel y bōnt yn ffrwythlon i hilio plant, a he-
fyd cyfod a byw cyhyd mewn cariad duwiol a sy-
berwyd, oni welont ddwyn eu plant i fynu yn
Griffianus, ac yn rhinweddol, i'rh foliant a'rh
amhyddedd di, trwy Jezu Grift ein Harglwydd.
Amen.

Duw, yr hwn trwy dy alluog nerth a wnacthoſt
bob peth o ddiiddym ddeffnydd, yr hwn hefyd
(wedi golod pethau eraill mewn trein) a ordein-
iaſt allan o ddŷn (yr hwn a grēwyd ar dy lun, a'rh
ddelw dy hun) gael o wraig ei dechreuad ; a chan
eu cyſylltu hwy ynghyd, a arwyddoecaſt na by-
ddai bych gyfreichlon wahanu y rhai trwy briodas
a wnelit ti yn un. O Dduw, yr hwn a gyſfegraſt
Yſtaid priodas i gyfryw ragorol ddirgeledigaeth,
megis ag yr arwydducair, ac y cofair ynddi y
Briodas ysbrydol, a'r undeb rhwng Crift a'i Eg-
lws ; Edrych yn drugarog ar y rhai hyn dy wa-
fanaethddynion, fel y caru y gŵr hwn ei wraig, yn
ol dy Air di, (megis y carodd Crift ei Briod yr
Eglws, yr hwn a'i rhoes ei hunan droſti, gan ei
chrau a'i mawrhāu, fel ei gnawd ei hunan) A
hefyd bod y wraig hon yn garuaid ac yn ferchog,
yn fyddlon ac yn ufudd i'w gŵr, ac ymhōb hed-
dewch, ſobrwydd, a changneſedd, ei bod yn canlyn
elamp. ſanctaidd a duwiol wragedd. Arglwydd,
bendithia hwy ill dau, a chaniata iddyn eufedd
dy deyrnas dragwyddol, trwy Jezu Grift ein Har-
glwydd. Amen.

¶ *Tna y dywed yr Offeiriad,*

HOLlegyoethog Dduw, yr hwn yn y dechreuad a
greodd ein rhieni cyntaf, Addaf ac Eſa, ac
a'i cyſfegrodd ac a'i cyſylltodd ynghyd ym Mhrio-
das ; a dywallto arnoch olud ei rad, a'ch ſancteiddio,
ac a'ch bendithio ; modd y galloch ei foddhāu ef
ynghŷrph ac enaid, a byw ynghyd mewn duwiol
ſerch, hyd ddiwedd eich oes. Amen.

¶ *Gwedi hyn, oni bydd Pregeth yn dadgan dyledion
Gŵr a Gwraig, y Gweinidog a dderlyn fel y mae
yn canlyn.*

Chwyrchi oll y rhai a brioded, neu y fy yn
darpar cymmeryd glān yſtaid priodas arnoch,
gwrandewch pa beth a ddywed yr Yſgrythur lān
o blegid dyled gwŷr i'w gwragedd, a gwragedd
i'w gwŷr.

Sant Paul yn ei Epistol at yr Ephesiaid, yn y
bunmed bennod, ſydd yn rhoddi y zorchymyn
hwn i bob gwŷr priod, Chwyrchi Wŷr, cerwch
eich gwragedd, megis y carodd Crift ei Eglws, ac y
rhoddes ei hun droſti, fel y ſancteiddiaſt efe hi a'i

glanhāu a'r olchta adwſr, trwy 'r Gair ; fel y
goſodai efe hi yn Eglws ogoneddus iddo ei hun
heb arni na brycheuyn na chrychni, na dim o'r
cyfryw ; eithr ei bod yn lān ac yn ddiargyoeodd.
Felly y dylai 'r gwŷr garu eu gwragedd, megis eu
cyrph eu hunain : Yr hwn a garo ei wraig, ſydd
yn ei garu ei hun. Canys ni chafodd neb erioed
ei gnawd ei hun, eithr ei fagu a'i teichrin y mae,
megis y mae 'r Arglwydd am yr Eglws. O ble-
gid aelodau ydm o'i gorſh ef, o'i gnawd ef, ac
o'i eſgryn ef. Am hynny y gād dŷn ei Dad a'i
Fam, ac y glŷn wrth ei wraig, a hwy a fyddant
ill dau yn un cnawd. Y dirgelwch hwn ſydd
fawr ; eithr am Grift ac am yr Eglws yr wyfi
yn dywedyd. Ond chwithau hefyd cymmain un
felly cared pob un o honoch ei wraig fel ei ei hunan.
Ephes. 5. 25, &c.

Yr un ſfunyd yr unrhyw S. Paul yn 'ſgrifennu
at y Colofſiaid, a ddywaid fel hyn wrth bob
gŵr gwreigiog, Y gwŷr, cerwch eich gwra-
gedd, ac na fyddwch chwercwon wrthyr. Col. 3.
19.

Gwrandewch hefyd pa beth a ddywaid S. Pedr
Apollol Crift, yr hwn hefyd oedd ei hun yn wŷr
gwreigiog wrth y gwŷr gwreigiog ; Y gwŷr, cyd-
gyfanneddwch a'ch gwragedd yn ol gwybodaeth,
gan roddi parch i'r wraig megis i'r lleſtr gwān-
naf, fel rhai ſy gydetiffedion grās y bywyd, rhag
rhwyſtro eich gwreiddiau. 1 S. Pedr 3. 7.

Hyd yn hyn y clywſoch am ddyled y gŵr tu ag at
ei wraig. Yr awrhon yr un ſfunyd, y gwragedd,
gwrandewch a dyſgwch eich dyled chwithau i'ch
gwŷr, fel y mae yn eglur wedi ei ddadgan yn yr
Yſgrythur lān.

Sant Paul (yn yr unrhyw Epistol at yr Ephesiaid)
a'ch dyſg fel hyn ; Y gwragedd, ymoſtyngwch
i'ch gwŷr priod, megis i'r Arglwydd. O blegid y
gŵr yw pēn y wraig, megis ag y mae Crift yn Ben
i'r Eglws : ac efe yw ſachawdwr y corph. Ond fel
y mae 'r Eglws yn ddaroſtyngedig i Grift, felly
hefyd bydded y gwragedd i'w gwŷr priod ym
mhob peth. A thracheſn y dywed efe, Y wraig
edryched ar iddi berchi ei gŵr. Ephes. 5. 22, 33.

Ac (yn ei Epistol at y Colofſiaid) mae Sant Paul
yn rhoddi i'wſer y wers fer hon ; Y gwragedd, ym-
oſtyngwch i'ch gwŷr priod, megis y mae 'n weddus
yn yr Arglwydd. Col. 3. 18.

S. Pedr ſydd hefyd yn eich dyſgu yn wir dduw-
iol, gan ddywedyd fel hyn, Bydded y gwragedd
oſtyngedig i'w gwŷr priod ; fel od oes rhai
heb gredu i'r gair, y galler trwy ymarweddiaſt y
gwragedd eu hynnil hwy heb y gair, wrth edrych
ar eich ymarweddiaſt diwair chwŷ ynghyd ag oſn.
Trwſiad y rhai bydded nid yr un oddi allan, o
blethiad gwallt, ac amgylch-oſodiad ar, neu
wiſgad dillad ; eithr bydded cuddiedig ddŷn y
gālon, mewn anllgyredigaeth ysbryd addŷwn a
llonydd, yr hwn ſydd ger bron Duw yn werth-
fawr. Canys felly gynt yr oedd y gwragedd ſan-
taidd hefyd, y rhai oedd yn gobethio yn Nuw, yn
ymdrwſio, gan fod yn ddaroſtyngedig i'w gwŷr
priod ; Megis yr ufuddhaodd Sara i Abraham, gan
ei alw ef yn arglwydd ; merched yr hon ydych
chwŷ, tra ſyddoch yn gwnethur yn dda, ac heb
oſni dim dychryn. 1 S. Pedr 3. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

¶ *Dir yw i'r rhai newydd briodi gymmeryd y Gymmun bendigeig at anſer eu Priodas, neu ar
adeg gyntaf ar ol eu priodi.*

Y Drefn am YMWELED a'r CLAF.

¶ Pan fo neb yn glaf, hysbyfer hynny i Weinidog a ddwyed.

y plwyf; yr hwn wrth fyned, i mewn i dŷ'r Claf.

T Angnefedd fyddo yn y ty hwn, ac i bawb y fydd yn trigo ynddo.

¶ Pan ddelefe yngŷydd y claf, y dywed, gan oftwng i lawr ar ei liniau.

N A chofia, Arglwydd, ein hanwiredd nac anwiredd ein rhieni. Arbed nyni, Arglwydd daionus, arbed dy bobl a brynaist a'th werthfawroccaf waed, ac na lidia wrthym yn dragywydd.

Atseb. Arbed ni, Arglwydd daionus.

¶ Yna y dywed y Gweinidog, Gweddïwn.

Arglwydd, trugarhâ wrthym. Crist, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

E dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd; sancteiddier yn Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd; sancteiddier dy Enw. Deued dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddu ei ni ein dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brodiedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg. Amen.

Gweinidog. Arglwydd, jachâ dy wâs.

Atseb. Yr hwn fydd yn ymddiried ynnot.

Gweinidog. Anfon iddo borth o'th sancteiddfa;

Atseb. Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Gweinidog. Na ad i'r gelyn gael y llaw uchaf arno;

Atseb. Nac i'r enwir nesâu f'w ddrygu.

Gweinidog. Bydd iddo, O Arglwydd, yn dŵr cadarn

Atseb. Rhag wyneb ei elyn.

Gweinidog. Arglwydd, gwranddo ein gweddïau.

Atseb. A deled ein llef hyd atut.

Gweinidog.

O Arglwydd, edrych i lawr o'r nefoedd, eolyga, ymwel, ac efmwythâ ar dy wâs hwn. Edrych arno â golwg dy drugaredd, dyro iddo gonffordd a diogel ymddiried ynnot, amddiffyn ef rhag perygl y gelyn, a chadw ef mewn tangnefedd dragywyddol a diogelwch, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

E Rglwyd ni, hollgyfoethog a thrugaroccaf Dduw a jachawdwr; eftyd dy arferedig ddaioni i hwn dy wasanaethwr fydd ofidus gan ddolur. Sancteiddia, ni a atolygwn i ti, dy dadol gosbedigaeth hon iddo ef; fel y bo i'w wybyddiaeth o'i wendid anghwanegu nerth i'w ffydd, a difrifwch i'w Edifeirwch. Fel o's bydd dy ewyllys roddi iddo ei gynnesia jechyd, y bo iddo dreulio y rhan arall o'i fywyd yn dy ofo, ac i'th ogoniant; neu dyro iddo râs i gymmeryd felly dy ymweliad, fel y bo iddo yn ol diweddu y fuchedd boenedig hon, drigo gyd â Thi yn y fuchedd dragywyddol, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Yna cynthored y Gweinidog y Claf yn y ffurf hyn, neu'r cyfrw.

Y R annwyl garedig, gwybydd hyn, mai'r Hollalluog Dduw fydd Arglwydd ar fywyd ac angau, ac ar bob peth a berthyn iddynt, megis ieuencid, herch, jechyd, oedran, gwendid, a haint. Am hynny pa beth bynnag yw dy glefyd, gwybydd yn ddiamau mai ymweliad Duw ydyw. Ac am ba achos bynnag ydd anfonwyd y clefyd hwn arnat, ai er profi dy ddiodeffgarwch er eampyl i eraill, ac er mwyn caffael dy ffydd yr efdy Arglwydd yn gammoledig, yn barchedig, ac yn amrhydeddus, er i'w wneud o ogoniant a didrang ddedwyddwch; neu ddan'on y clefyd hwn i gosbi ac i gyweirio ynnor ei beth bynnag fydd yn anfoedhau golwg ein Tâd nefol; Gwybydd yu ddiamau, o's tydi a fyddi

wir edifeiriol am dy bechodau, a chymmeryd dy glefyd yn ddiodeffgar, gan ymddiried yn nhrugaredd Duw, er mwyn ei annwyl Fâb Jezu Grift, a rhoddi iddo oftyngedig ddiolch am ei dadol ymweliad, a bod i ti ymddarostwng yn hollol i'w ewyllys ef, yr ymchwel i'th fudd, ac i'th gymmorth rhagor i'r uniawn ffordd a dywys i fuchedd dragywyddol.

¶ O's y dŷn ymweledig a fydd yn drymglaſ, yna y dichen y Curad orphen y Cyngor yn y fau hon, neu aed rhagaido.

A M hynny cymmer yn groefawus gosbedigaeth yr Arglwydd: Canys (megis y dywaid Sant Paul yn y ddeuddegfed bennod at yr Hebreaid) Y neb y mae'r Arglwydd yn ei garu, y mae yn ei geryddu, ac yn ffangellu pob mab a dderbynnio. O's goddeiwch gerydd, y mae Duw yn ymddwyn tu ag atoch megis tu ag ar feibion; canys pa Fâb fydd yr hwn nid yw ei Dâd yn ei geryddu? Eithr o's heb gerydd yr ydych, o'r hon y mae pawb yn gyfrannog, yna bafarddiaid ydych, ac nid meibion. Heb law hynny, ni a gawfom dadau ein cnawd i'n ceryddu, ac a'i parchafom hwy; onid mwy o lawer y byddwn ddarostyngedig i Dâd yr ysbrydoedd, a byw? Canys hwynt-hwy yn wir dros ychydig ddyddiau a'n ceryddent, fel y gwelent hwy yn dda; eithr Hwn er lesad i ni, fel y byddem gyfrannogion o'i sancteiddrwydd ef. Y geiriau hyn, garedig frawd, fydd yn ygrifennedig yn yr Ylgyrthur lân er gonffordd ac addysg i ni, fel y dygom yn oddeffgar, ac yn ddiolchgar gosbedigaeth ein Tâd nefol, pa bryd bynnag trwy fodd yn y byd ar wrthwyneb yr ewyllysio ei radlawn ddaioni ef ymwelâd â ni. Ac ni ddylai fod gonffordd mwy gan Gristianogion, na chael eu gwneuthur yn gyffelyb i Grift, trwy ddiodeff yn uffuddgar wrthwyneb, trallod, a chlefydau. Canys nid aeth efe ei hun i fynu i'r llawenydd, nes yn gynaf iddo ddiodeff poen; nid aeth efe i mewn i'w ogoniant, na's diodeff angau ar bren crog. Felly yn wir yr union ffordd i ni i'r gorffoedd dragywyddol, ydyw cyddiodeff ymma gyd â Chrifft; A'n drws i fyned i mewn i fywyd dragywyddol, ydyw marw yn llawen gyd â Chrifft; fel y cyfodom drachefno o angau, ac y trigom gyd ag ef yn mywyd dragywyddol. Yn awr gan hynny, o's cymmeri dy glefyd yn oddeffgar, (ac yntau yn gyſtal a hyn ar dy lês) yr ydwyfi yn eiriol arnat yn Enw Duw, goffau y broffes a wnaethost i Dduw yn dy fedydd. Ac o herwydd yn ôl y fuchedd hon bod yn ddair wneuthur cyſin i'r barnwr cyfiawn, gan ba un y bennir pob dŷn heb dderbyn wyneb; Ydd wyf yn erchi i'ti ymchwilu â thi dy hun, a'th gyſiwr tu ag at Dduw a dŷn; fel y bo i ti trwy dy gyhuddo a'th famu dy human am dy feiau dy hun, allu cael trugaredd ar law ein Tâd nefol er mwyn Crist, ac nid bod yn gyhuddedig ac yn farnedig yn amser y faru ofnadwy honno. Am hynny yr adroddaf i ti fannau ein Ffydd ni, fel y gelych wybod a wyci yu credu fel y dylai Cristian, ai nad wyt.

¶ Yna yr eardd y Gweinidog fannau'r ffydd, gan ddywedyd fel hyn,

A Wyt ti yn credu yn Nuw Dâd hollgyfoethog, Creawdwr nef a daear?

Ac yn Jezu Grift ei unig anedig Fâb ef ein Harglwydd ni? Ei genhedlu o'r Ysbyrd glân; Ei eni o Fair Forwyn; iddo ddiodeff dan Bontius Pilatus, ei grochaelio, ei farw a'i gladdu; disgyn o hono i uffern, a'i gyfodi hefyd y trydydd dydd; ac eſgyn o hono i'r nefoedd, a'i fod yn eistedd ar ddeheuolw

ddehculaw Dduw Dad hollalluog; ac y daw efe oddi yno yn niwedd y byd, i farnu byw a meirw?

Ac a wyt ti yn credu yn yr Ysbryd Glân, yr Eglwys lân Gatholig; Cymmun y Saint; maddeuant pechodau; adgytodiad y cnawd; a bywyd trawgyddol gwedi anghau?

Y Claf a etryb,

Hyn oll ydd wyf yn ei gredu yn ddilys.

Tua'r ymofyn y Gweinidog ag ef beth ydwy efe ai bod yn wir edifeiriol am ei bechodau, ac mewn cariad perffaith i'r holl fyd, ai peidia; gan eiriol arno faddeu o eigion ei galon i bob dyn a wnaeth yn ei erbyn, ac o's efe a wnaeth yn erbyn eraill, ar ofyn o hono faddeuant iddynt. A lle y gwnaeth efe gam neu drawider â neb, ar wneuthur o hono fawn byd yr eithaf y gallo; ac oadaieithr iddo ym mlaenllaw wneuthur ei lywodraeth am ei dda, rhyddder ef yna i wneuthur ei ewyllys. A hefyd dangos o hono am ei ddyled pa faint fydd arno, a phafaint fydd o ddyled iddo, er mwyn rhyddhau ei gwybod yn well, a heddwch i'w Esecutorion. Eubry mae yn angenrheidiol rhyddio dynion yn fynych am wneuthur trefnu ar eu da byd, a'i tiroedd, tra fyddont mewn hechyd.

Geiariau hyn y rhai a ddywedwyd uchod, a ellir eu cymmywl cyn dechrau o'r Gweinidog ei weddai, megis ag y gwelo efe achos.

Na faddeued y Gweinidog eiriol cleifion cyfoethogion (a hynny yn gwbl ddisrifol) ar iddynu ddangos haelioni i'r tledion.

Tymma y cynhyfyr y dyn clwyfus i wneuthur cyffes hysbysol o'i bechodau, o's efe a glyw ei gwyboda mewn cytirwft gan un defnydd o'wys. Yn ol y cyffes honno y gollwng yr Offeiriad ef (o's efe yn oflyngedig ac yn ffydalon a'i dymuna) yn y wedd hon.

In Harglwydd Jezu Grift, yr hwn a adawodd i feddiant i'w Eglwys, i ollwng pob pechadur a fyddo gwir edifeiriol ac yn credu ynddo ef, o'i fawr drugaredd a faddeuo i ti dy gamweddau: a thrwy ei awdurdod ef a ganiatwyd i mi, y'th ollwngaf o'th holl bechodau, yn enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd glân. Amen.

Ac yna y dywed yr Offeiriad y Coleff sy'n canlyn.

Gweddïwn.

O Drugaroccaf Dduw, yr hwn yn ol llofogrwydd dy drugaredd, wyl felly yn dilleu pechodau y rhai fydd wir edifeiriol, fel nad wyt yn eu cofio mwy; Agor lygad dy drugaredd ar dy wasanacethwr ymma, yr hwn o wir ddisrif fydd yn dymuno gollyngedol a maddeuant. Adnewydd ynddo, garedicaf Dad, beth bynnag a lesghawyd trwy ddechell a malais y cythraul, neu trwy ei gnawdol ewyllys ei hun, a'i wendid; cadw a chynnal yr eidd clwyfus hwn o fewn undeb dy Eglwys; ystyria wrth ei wir edifeirwch, derbyn ef ddagrau, pigfinau ei ddolur, modd y gwelych di fod yn orau i'w les. Ac yn gymmaint a'i fod efe yn rhoddio ewbl o'i ymddiried yn unig yn dy drugaredd di, a'i liwia iddo ei bechodau o'r blaen; eithr nertha ei âth wynfydedig Ysbryd, a phan welych di yn dda ei gymmeryd ef oddi ymma, cymmer ef i'th noddod, trwy ryglyddon dy garedicaf Fab Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tua y dywed y Gweinidog y Salm hon.

In te, Domine, speravi. Salm 71.

Nnot ti, O Arglwydd, y gobeithiais: na'm cywilyddier byth.

Achub fi, a gwared fi yn dy gyfawnder: goftwng y glust ataf, ac achub fi.

Bydd i mi yn drigfa gadarn, i ddysod iddi bob amler: gorchymymynnaist fy achub, canys ti yw fy nghraia, a'm hamddiffynfa.

Gwared fi, O fy Nuw, o law'r annurwiol: o'r tanghysion, a'r traws.

Canys ti yw fy ngobaith, O Arglwydd Dduw a fy ymddiried o'm hieuengchid.

Wrthyt ti ym cynhaliwyd o'r brw, ti a'm cynnaist o groth fy mam: fy mawl fydd yn wastad am danat ti.

Oeddwn i lawer megis yn rhyfeddod: eithr tydi yw fy nghadarn noddfa.

Llanwer fy ngenau a'th foliant: ac a'th ogoniant beunydd.

Na fwrw fi ymmaith yn amser henaint: na wrthod fi pan ballo fy nerth.

Canys fy ngelynion fydd yn dywedyd i'm herbyn: a'r rhai a ddiigwylant am fy enaid, a gydynt-gynghorant.

Gan ddywedyd, Duw a'i gwrthododd ef, erlidiwch, a deliwch ef: canys nid oes gwaredydd.

O Dduw, na fydd bell oddiwrthyt: fy Nuw, bryfia i'm cymmorth.

Cywilyddier a difether y rhai a wrthwynebant fy enaid: a gwarth ac a gwradwydd y gorchuddier y rhai a geisiant ddrwg i mi.

Minnau a obeithiaf yn wastad: ac a'th foliant di fwyfwy.

Fy ngenau a fynega dy gyfiawnder, a'th jechydwrtaeth beunydd: canys ni wn rifedi ar nymt.

Ynghadernid yr Arglwydd Dduw y cerddaf: dy gyfiawnder di yn unig a gofiaf fi.

O'm hieuengchid y'm dygaist, O Dduw: hyd yn hyn y mynegais dy ryfeddodau.

Na wrthod fi chwaith, O Dduw, mewn henaint a phenllwydni: hyd oni fynegwyf dy nerth i'r genhedlaeth hon, a'th gadernid i bob un a ddelo.

Dy gyfiawnder hefyd, O Dduw, fydd uchel, yr hwn a wnaethof bethau mawrion: pwy, O Dduw, fydd debyg i ti?

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd glân.

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon, ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Gan ddywedyd hyn yn ychwaneg.

Jachawdwr y byd, jachâ ni, yr hwn trwy dy grŵg a'th weithfawr waed a'n prynast, achub a chymymorth ni, nynt a attolygwn i ti, O Arglwydd.

Tua y dywed y Gweinidog,

YR hollalluog Arglwydd yr hwn yw y twr cadarnaf i bawb a roddant eu hymddiried ynddo, i ba un y mae pob peth yn y nef, ar y ddacur, a than y ddacur yn goftwng ac yn ufuddhau a fyddo yr awr hon, a phob amser yn amddiffyn i ti, ac a wnel i ti wybod a dyall, nad oes un Enw dan y nef wedi ei roddi i ddynion, yn mha un a thrwy ba un y mae i ti dderbyn jechydwriaeth, ond yn unig Enw ein Harglwydd Jezu Grift. Amen.

Ac yn ol hynny y dywed.

I Rafusaf drugaredd a noddod Duw y'th orchymynnwn. Yr Arglwydd a'th fendithio ni a'th gatwo; Llewyrched yr Arglwydd ei wyneb amaf, a thrugarnhaed wrthyt: Dyrchafed yr Arglwydd ei wyneb amaf, a rhoddod a'i dangneddod yr awr hon ac yn oes oesoedd. Amen.

Gweddï dras Blentyn Claf.

Hollalluog Dduw a thrugaroccaf Dad, i'r hwn yn unig y perthyn dibennion Efywdd ac Angau; Edrych i lawr o'i Nef, yn oflyngedig ni a attolygwn i ti, a golygon dy drugaredd ar y Plentyn hwn y fydd yr awrhon yn gorwedd ar ei glaf wely: Ymwel, O Arglwydd, ag ef a'th jechydwriaeth; Gwared ef ynddo nodedig amfer da o'i boen gorphorol, ac achub ei Enaid er mwyn dy drugareddau: Fel o's bydd dy ewyllys i estyn ei ddyddiau ymma ar y ddacur, y byddo iddo tyw i ti, a hyfforddio dy ogoniant, gan dy wasanachu yn ffydellon, a gwnethur daioni yn ei Genedl: O's amgen, derbyn ef i'r prefiwleydd neful hynny, Re mag

CYMMUNYCLAF.

mae-Encidiau'r sawl a hunan yn yr Arglwydd Jezu yn mwynhau anorphen orphwysfa a dedwyddwch. Caniatâ hyn, Arglwydd, er dy drugareddau yn yr unrhwyd dy Fâb di, ein Harglwydd ni Jezu Grift, yr hwn fydd yn byw ac yn teyrnafu gyd â Thi a'r Ysbryd Glân, byth yn un Duw, heb drangc na gorphen. Amen.

¶ Gweddî dros Ddân Claf, lle na weler sawr obaith o'r wellhâd.

O Ddâ y Trugareddau, a Duw pob diddanwch, ein hunig Borth yn amser angenoetid; attat ti y rhedwn am gymmorth dros dy wafanaethydd hwn, yn gorwedd ymma dan dy law di mewn dirlawr wendid corph. Edrych arno yn rasulol, O Arglwydd; a pho mwyaf y gwanhycho y dŷn oddi allan, nertha ef fwyfyr, ni a atolygwn i ti, â'th Râd ac â'th lân Ysbryd yn y dŷn oddi mewn. Dyro iddo ddiffuant edifeirwch am holl gyfeiliorni ei fuchedd o'r blaen, a ffydd ddiysfog yn dy Fâb Jezu, fel y dileer ei bechodau trwy dy drugaredd di, ac y selier ei bardwn yn y Nef, cyn iddo fyned oddi ymma, ac na weler ef mwyach. Da y gwyddom, Arglwydd, nad oes un gair rhy anhwdd i ti; ac y gelli, o's mynni, ei godi ef etto ar ei draced, a chaniatâ iddo hŵy hoedl yn ein plith. Er hyn yn gymmaint a bod (hyd y gwel dŷn) amfer ei ddatrodiad ef yn tynnu yn agos, selly parotia, a a chymhwysia ef, ni a atolygwn i ti, erbyn awr angau, fel ar ol ei ymadawiad oddi ymma mewn tangnefedd ac yn dy ffafr di, y derbynier ei Enaid ef i'th Deyrnas dragwyddol, trwy haeddedigaethau a chyfyngiad Jezu Grift dy unig Fâb di, ein Harglwydd ni a'n Hiachawdwr, Amen.

¶ Gweddî gymmydol dros Ddân claf ar Drangce-digaeth.

O Hollalluog Ddîw, gyd â'r hwn y mae yn byw ysbrydoedd y rhai cyfiawn a berffeithiwyd, wedi cael eu gwared o'i carcharau daearol: Ydd ŷm yn oftynghedig yn gorchymyn Enaid dy wafanaethydd hwn, ein brawd anawwl, i'th ddwyllaw di, megis i ddwyllaw Creawdr ffyddlawn a ja-

chawdwr trugaredd; gan ufuddi atollwch i ti, gael iddo fod yn werthfawr yn dy olwg. Golch ef, ni a erfynniwn anaf, yngwaed yr Oen difrycheulid hwnnw, a laddwyd er mwyn dileu pechodau'r byd, fel gan gael glanhau a dileu pa lwgr bynnag (ond antur) a gaeledd ym mherfedd y byd adfyddig a drygonus hwn, trwy chwantau'r Cnaidd, neu ystfywiau Satan, y casto ei gyflwyno yn bur ac yn ddiffieus yn dy olwg di. A dyg i ninnau, y rhai ŷm yn byw ar ei ol ef, ganfod yn hwn ac eraill gyffelyb ddrychau marwoldeb o ddydd bwygilydd, mor freuol a bregus yw ein cyflwr ein hunain, ac selly cyfrif ein dyddiau, fel y dygom ein calonau yn ddiarfrifol i'r cyfryw ddoethineb sanctaidd a nefol, tra bôm byw ymma, a'n dygo o'r diwedd i fywyd tragywyddol, trwy haeddedigaethau Jezu Grift dy unig Fâb di, ein Harglwydd ni. Amen.

¶ Gweddî dros y rhai a fo mewn blinder Ysbryd, neu anheddwch cydwylod.

B Endigedig Arglwydd, Tâd y trugareddau, a Duw pob diddanwch, Nâ a atolygwn i ti, edrych â golwg toffuri a thrugaredd ar dy wafanaethwr cyfuddiedig ymma. Ydd wyt ti yn yfgrifennu pethau chwervon yn ei erbyn ef, ac yn gwneuthur iddo feddiannu ei gamweddau gynt; y mae dy ddigofaint yn pwylo yn drwm arno, a'i Enaid fydd lawn o flinder: Eithr, O Dduw trugareg, yr hwn a sgrifennais dy Air sanctaidd er addyg i ni, fel trwy ammynded a diddanwch dy lân Yferythurau y gallem gael gobairh; Dyro iddo jawn ddalladwriaeth o'i gyflwr ei hun, ac o'th fygythion a'th addewidion di, fel nad ymadawo â'i obaith arnat, ac na ddodo ei ymddiried ar ddim arall ond tydi. Nertha ef yn erbyn ei holl brofedigaethau, a jachâ ef o'i holl anardymherau. Na ddryllia'r gorfen yllig, ac na ddiiddo y llin yn mygu. Na chau dy drugareddau mewn lortian; Eithr pâr iddo glywed llawenydd a gorfoledd, fel y llawenycho'r eglwm a ddrylliaist. Gwared ef rhag ofn y gelyn, a dycha lewyrch dy wnebydd arno, a dyro iddo daugnefedd, trwy ryglyddon a chyfyngod Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

CYMMUNYCLAF.

Y N gymmaine a bod pob rhyw ddân yn ddarostyngedig i lawer o beryglon diffysyd, heiniat, a chlefydau, ac byth yn anhybys pa bryd yr ymadawant â'r fuchedd hon; herwydd pa ham, er mwyn gallu o honnynt fod bob amfer mewn parawydd i farw, pa bryd bynnag y rhengo bod i'r hollalluog Ddîw alw am danynt: Bid i'r Curadïad yn dafal o amfer i amfer, (ac yn enwedig yn amfer pla neu ryw haint llynol arall) gyngbori eu plwyfion: gymmydd yn fynyh yn yr Eglwys fendigedig Gymmun Corph a Gwaed ein Hiachawdwr Crist, pan sinistrir ef yn gyhoedd yn yr Eglwys; Fel gan wneud selly, y bo llai o achos iddynt yn eu hymwelïad alymmwch, i fod yn anheaddyhol yn eu meddwl o ddiffyg hynny. Ond o's y claf ni byddabl i adyfol i'r Eglwys, ac etto yn dymuno gymmydd y Cymmun yn ei dŷ; yna y bydd rhaid iddo fynegi hynny mewn pryd i'r Curad, gan arwyddocâd hefyd pa sawl un y fydd yn darparu cymmunio gyd ag ef; (y rhai a fyddant dri, neu ddau o'r leiaf,) a chweai cael lle cyfaddas yn nhŷ y claf, gyd â phob peth angenrheidiol selly yn barod, fel y gallu y Curad sinistrïo yn barchedig, ministried efe yno y Cymmun bendigedig, gan daechrau ar y Colect, Epistol, a'r Efengyl ymma yn canlyn.

Y Colect.

H Ollgyfoethog a bythfwiol Dduw, gwneuthurwch dynol ryw, yr hwn wyt yn cospi y rhai a gerych, ac yn ceryddu pawb a'r a dderbynniech: Nynd a atolygwn i ti drugarhau wrth dy was hwn ymma ymwledig gan dy law, ac i ti ganiatâu gymmydd o hono ei glefyd yn ddiodeus, a chaffael ei jechyd corphorol drachein (o's dy radlawn ewylls di yw hynny:) a pha bryd bynnag yr ymadawo ei Enaid â'i gorph, bod o hono yn ddiagal wrth ei presencio i ti, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Gweddî hyn yr Offeiriad a â ymlâen yn ol y ffurf ar y geriau hyn, [Chwychwï y sawl fydd yn wir,

Yr Epistol. Heb. 12. 5.

F Y mab na ddirmysa gerydd yr Arglwydd, ac na ymollwng pan yth areyoeodder ganddo: Canys y neb y mae'r Arglwydd yn ei garu, y mae yn ei geryddu; ac yn ihangellu pob mab a dderbynnio.

Yr Efengyl. S. Joan 5. 24.

Y N wir yn wir, meddai i chiw, y neb fydd yn gwrando fy ngair i, ac yn credu i'r hwn a'm hanfonodd i, a gais fywyd tragywyddol, ac ni ddaw i farw: eithr efe a aeth trwodd o farwolaeth i fywyd.

¶ Osodedig uchod i'r Cymmun bendigedig, gan ddechra'r Ec.

¶ Pan gyfrannr y Sacrament bendigedig yr Offeiriad yntef ei hun y Cymmun yn gyntaf, ac yn ol hynny, ministried i'r rhai a ddarparwyd i Gymmunio gyd â'r claf, ac yn adnewyddu oll i'r dyn claf.

Eieithr

CLADDEDIGAETH Y MARW.

Eisir a bydd neb naill ai o ddairdra dolur, neu o herwydd eisiau rhybudd mewn amser dyladwy ? Curad, neu o eisiau cyfeilyddion i gymmeryd gyd ag ef, neu o blegid rhyw rwyfyr cyhawn arall, heb gymmeryd Sacrament Corph a Gwaed Crist, yna dangosol y Curad, o'r eise sydd wir edifeiriol am ei bechodau, ac yn credu yn ddysfog ddarfoad i Jesu Crist ddaoddef angau ar y groes drofio, a cholli ei waed dros ei bryneidigaeth ef, gan golli yn ddifrif y mawr ddaioni sydd iddo ef o hynny, a chwi ddiolch iddo o'i galon am dano; ei fod eise yn bwyta ac yn yfed Corph a Gwaed ein Huchawdwr Crist yn suddiol i jechyd ei enaid, er nad yw eise yn derbyn y Sacrament a'i enau.

Pan ymweler â'r clas, ac yntef yn gymmeryd y Cymmun bendigedig yr un amser : bid yna i'r Offeiriad er mwyn prysuro yn gynig, dorri ymmaith ffurf yr Ymweliad lle mae'r Salm, [Ynnor ti, O Arglwydd, y gobeithiais, &c.] ac aed yn union i'r Cymmun.

In amser pla, clefyd y chwiys, neu gyfryw amserau heiniau neu glefydau llyn, pryd na aller cael yr un o'r plwyf neu'r cymmyddogion i gymmuno gyd â'r cleifion yn eu tai, rhag ofn cael yr haint, ar hysbysol ddeisyfiad y clas, fe all y Gweinidog yn unig gymmuno gyd ag ef.

Y Drefn am Gladdedigaeth y MARW.

Noder ymma, na ddylid arfer y Gwasanaeth a ganlyn dros neb a fo marw heb fedydd, neu dan yf gymmudod, neu a'i lladdasant eu hunain.

Ir Offeiriad a'r Ysgolhaig wrth gysarfod â'r corph wrth borth y Fynwent, ac yn myned o'i flaen i'r Eglwys neu tu a'r bedd, a ddywedant, neu a ganant,

MYh yw yr adgyfodiad, a'r bywyd, medd yr Arglwydd. Yr hwn sydd yn credu ynnof fi, er iddo farw, a fydd byw. A phwy bynnag sydd yn fyw, ac yn credu ynnof, ni bydd marw yn dragwydd. S. Joan 11. 25, 26.

MYh i'w fod fy mhrynwr yn fyw, ac y faif yn y diwedd ar y ddaear : Ac er yn ol fy nghroen i bryfed ddisfetha'r corph hwn ; etto caf iweled Duw yn fy nghnawd : Yr hwn a gafi im' fy hun ei weled, a'm llygaid a'i gwelant, ac nid arall. Job 19. 25, 26, 27.

NI ddygafof ni ddim i'r byd, ac eglur yw na allwn ddwyn dim allan 'chwaith. Yr Arglwydd a roddodd, a'r Arglwydd a ddygodd ymmaith ; Bendigedig fyddo Enw yr Arglwydd. 2 Tim. 6. 7. Job 1. 21.

Gwedi eu dyfod i'r Eglwys, y darllénir un o'r Salmu hyn yn canlyn, neu'r ddwy.

Dixi custodiam. Salm 39.

DYwedais, Cadwaf fy ffyrdd rhag pechu a'm tafod : cadwaf ffrwyn yn fy ngenau, tra fyddo'r amnuiol yn fy ngolwg.

Tewais yn ddistaf, ie tewais â daioni : a'm dolur a gyffrodd.

Gwrefogodd fy nghalon o'm mewn : tra oeddwn yn myfyrto, enynnodd tân, a mi a leferais a'm tafod ;

Arglwydd, pâr i mi wybod fy niwedd, a pherth yw meliur fy nyddiau : fel y gwypwyf o ba oedran y byddaf fi.

Wela, gwnaethof fy nyddiau fel dyrnfedd, a'm heinioes fydd megis diddym yn dy olwg di : dîau mai cwbl wagedd yw pob dŷn, pan fo ar y gorau.

Dŷn yn ddiâu sydd yn rhodio mewn cysgod, ac yn ymdaferthu yn ofer : eise a dyrra olud, ac ni's gwyr pwy a'i casgl.

Ac yn awr, beth a ddisgwyliaf, O Arglwydd : fy ngobaith sydd ynnor ti.

Gwared fi o'm holl gamweddau : ac na ofod fi yn wladwydd i'r ynyf.

Aethum yn fud, ac nid agorais fy ngenau : canys ti a wnaethofst hyn.

Tyn dy bla oddi wrthyf : gan ddyrnod dy law y darffum i.

Pan gosbit ddŷn â cheryddon am anwiredd, datodit fel gwyfyn ei ardderchawgrwydd ef : gwaedd yn ddiâu yw pob dŷn.

Gwrando fy ngwedd, Arglwydd, a chlyw fy llet, na thaw wrth fy wylofan i : canys ymdeirdd ydwyf gyd â thi, ac allud, fel fy holl ddaiau.

Paid â ni, fel y cryfhawys : cyn fy myned, ac na byddwyf mwy.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb : ac i'r Ysbryd Glân ;

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon : ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Domine, refugium. Salm 90.

TI, Arglwydd, fuost yn brefwylfa i ni : ymmhob cenhedlaeth.

Cyn gwneuthur y mynyddoedd, a llunio o honot y ddaear, a'r byd : ti hefyd wyt Dduw o dragwyddokdeb hyd dragwyddoldeb.

Troi ddŷn i ddinystr : a dywedi, Dychwelwch feibion dynion.

Canys mil o flynyddoedd ydym yn dy olwg di fel doe : wedi'r êl heibio, ac fel gwiliadwriaeth nôs.

Dygi hwynt ymmaith megis â llifeiriant, y maent fel hûn : y borau y maent fel llylicyn a newidir.

Y borau y blodeua ac y tyf : prydnhawn y torri ef ymmaith, ac y gwywa.

Canys yn dy ddig y difethwyd ni : ac yn dy lid iawgrwydd y'n brawychwyd.

Gofodlaist ein hanwiredd ger dy fron : ein dirgel bechodau yngoleuni dy wnebu.

Canys ein holl ddyddiau ni a ddarfuant gan dy ddigofaint di : treuliasom ein blynyddoedd fel chwedl.

Yn nyddiau'n blynyddoedd y mae dengmlynedd a thrugain, ac o's o gryfder y cyrhaeddir pedwar ugain mlynedd, etto eu nerth sydd boen, a blinder : canys ebrwydd y derfydd, ac ni a chedwn ymmaith.

Pwy a edwyn nerth dy forriant ? canys fel y mae dy ofn, y mae dy ddigder.

Dylg i ni felly gyfrif ein dyddiau : fel y dygom ein calon i ddoethineb.

Dychwel, Arglwydd, pa hŷd ? ac edifarha o ran dy weision.

Diwalla ni yn forau â'th drugaredd : fel y gorfoleddon, ac y llawenychom dros ein holl ddyddiau.

Llawenâ ni yn ôl y dyddiau y cystuddiaist ni : a'r blynyddoedd y gwelfsom ddrygfyd.

Gweler dy waith tu agat dy weision : o'th ogoniant tu agat eu plant hwy.

A bydded prydferthwch yr Arglwydd ein Duw, arnom ni : a threfna weithred ein dwylaw ynnom ni, ie trefna waith ein dwylaw.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb : ac i'r Ysbryd Glân ;

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon : ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

In o' hynny y canlyn y Luth wedi ei chymmyrd
o'r bymhegfed bennod o Epistol cyntaf S. Paul at y
Corinthiaid.

1 Cor. 15. 20.

YN awr Crista gyfodwyd oddi wrth y meirw, ac
a wnaed yn flaenffwrth y rhai a hunafant.
Canys, gan fod marwolaeth trwy ddyn, trwy ddyn
hefyd y mae adgyfodiad y meirw. O blegid megis
yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yng
Nghrist y bywheir pawb. Eichr pob un yn ei ddein
ei hun: Y blaenffwrth yw Crist; wedi hynny y
rhai ydym eiddo Crist, yn ei ddyfodiad ef. Yna y
bydd y diwedd, wedi y rhoddo efe y Deyrnas i
Dduw a'r Tad; wedi iddo ddileu pob pendefigaeth,
a phob awdurdod a nerth. Canys rhaid iddo deyr-
nastu, hyd oni olodo ei holl elynion dan ei draed.
Y gelyn diweddaf a ddynlitrir yw 'r angau: Canys
efe a ddarostyngodd bob peth dan ei draed ef. Eichr
pan yw yn dywedyd fod pob peth wedi ei ddar-
ostyngwng, amlwg yw mai oddi eithr yr hwn a ddar-
ostyngodd bob peth iddo. A phan ddarostynger
pob peth iddo, yna 'r Mâb ei hun hefyd a ddar-
ostyngir, i'r hwn a ddarostyngodd bob peth iddo ef,
fel y byddo Duw oll yn oll. O's amgen, beth a
wna y rhai a fedyddir dros y meirw, o's y meirw
ni chyfodir ddim? Pa ham yntre y bedyddir hwy
dros y meirw? A pha ham yr ydym innau mewn
perygl bob awr? Yr ydwyf beunydd yn marw, myn
eich gorfoledd yr hon fydd gennyf yng Nghrist Iesu
ein Harglwydd. O'n i yn ôl dull dŷn yr ymledais
ag anifeiliaid yn Ephesus, ralesad fydd i mi, oni
chyfodir y meirw? Bywtawn, ac yfwn, canys yforu
marw yr ydym. Na thwyller chwi; y mae ym-
eddiddan drwg yn llygu moesau dan. Destrwch
yn gyfiawn, ac na phechidwch, canys nid oes gan rai
wybodaeth am Dduw: Er cywilydd i chwi yr wyf
yn dywedyd hyn. Eichr fe a dywed rhyw un, Pa
fodd y cyfodir y meirw? ac â pha ryw gorph y
deuant? Oh ynsyd, y peth yr wyt ti yn ei hau, ni
sywheir oni bydd efe marw. A'r peth yr wyt yn ei
hau, nid y corph a fydd yr ydwyf yn ei hau, ond
gronyn noeth, yfagydd o wenith, neu o rywrawn
arall. Eichr Duw fydd yn rhoddi iddo gorph fel y
mynnodd efe, ac i bob hedyn ei gorph ei hun. Nid
yw pob cnawd unrhyw gnawd; eithr arall yw
cnawd dynion, ac arall yw cnawd anifeiliaid, a
chinnawd arall fydd i bysgod, ac arall i adar. Y mae
hefyd gyrrh nesol, a chyrrh daearol; ond arall yw
gogoniant y rhai nesol, ac arall y rhai daearol. Arall
yw gogoniant yr haul, ac arall yw gogoniant y lloer,
ac arall yw gogoniant y sêr; canys y mae rhagor
rhwng seren a seren mewn gogoniant. Felly hefyd
y mae adgyfodiad y meirw; efe a heuir mewn lly-
gredigaeth; ac a gyfodir mewn anllygredigaeth: efe
a heuir mewn amarch; ac a gyfodir mewn go-
goniant: efe a heuir mewn gwendid; ac a gyfodir
mewn nerth: efe a heuir yn gorph anianol; ac a
gyfodir yn gorph ysbydol. Y mae corph anianol,
ac y mae corph ysbydol. Felly hefyd y mae yn
'r grifennedig, y dyn cyntaf Addaf a wnaed yn enaid
byw, a'r Addaf diweddaf yn ysbyrd yn bywhâu.
Eithr nid cyntaf yr ysbyrdol ond yr anianol, ac wedi
hynny yr ysbyrdol. Y dŷn cyntaf o'r ddaear yn
ddaeacol, yr ail ddŷn yr Arglwydd o'r nef. Fel y
mae y daearol, felly y mae y rhai daearol: ac fel
y mae y nefol, felly y mae y rhai nefol hefyd. Ac
megis y dygafom ddelw y daearol, ni a ddygwn
hefyd ddelw y nefol. Eichr hyn meddaf, O frodyr,
ni ddichon cig a gwaed etifeddu Teyrnas Dduw;
ac nad yw llygredigaeth yneifeddu anllygredigaeth.
Wele, yr wyf yn dywedyd i chwi ddireglwch. Ni
huanwn ni oll, eithr ni a newidir oll mewn mo-
ment, ar darawidd llygad wrth yr ugodm diwe-
ddaf: Canys yr ugodm a gân, a'r meirw a gyfodir
yn anllygredig, a ninnau a newidir. O herwydd
rhaid i'r llygradwy hwn wigo anllygredigaeth, ac
i'r marwol hwn wigo anfarwoldeb. A phan

ddarito i'r llygradwy hwn wigo anllygredigaeth,
ac i'r marwol hwn wigo anfarwoldeb, yna y bydd
yr ymadrodd a 'r grifennwyd, Angau a llyngwyd
mewn buddugoliaeth. O angau, pa le y mae dy
golyng? O uffern, pa le mae dy fuddugoliaeth?
Colyn angau yw pechod, a grym pechod yw 'r Gy-
fraith. Ond i Dduw y byddo 'r diolch, yr hwn
fydd yn rhoddi i ni fuddugoliaeth trwy ein Har-
glwydd Iesu Grifft. Am hynny, fy mrodyr annwyl,
byddwch sicr, a dymmod, a helaethion yngwaith
yr Arglwydd yn waiddadol, a chwi 'n gwybod nad
yw eich llafur chwi yn ofer yn yr Arglwydd.

Pan ddolont at y bedd, tra fyddo 'r Corph yn ei
barotzi i'w ddodi yn y ddaear, y dywed yr Offeiriad,
neu 'r Offeiriad a'r Ylloherigion a ganant,

Dyn a ned o wraig, fydd â byr amser iddo i fyw,
ac y fydd yn llawn trueni. Y mae efe yn bla-
guro fel Iysieuyn, ac a dorrir i lawr; ac a ddisflanna-
fel cyfod, ac ni faif.

Ynganol ein bywyd yr ydym mewn angau: gan
bwy y mae i ni geisio ymwared, ond gennyf ti, O
Arglwydd, yr hwnam ein pechodau wyt yn gyfiawn
yn ddiglawr?

Er hynny, Arglwydd Dduw sancteiddiaf, Ar-
glwydd galluoctaf, O sanctaidd a thrugaroctaf Jac-
hawdwr, na olhwng ni i ddygn chwerwaf boenau
angau tragywyddol.

Ti, Arglwydd, a adwaenott ddirgelion ein calon-
nau; na chaea dy glustiau trugarog oddi wrth ein
gweddau; eithr arbed nyny, O Arglwydd sanc-
teiddiaf, O Dduw galluoctaf, O sanctaidd a thruga-
rog Jachawdwr, Tydi deilyngaf Farnwr tragy-
wyddol, na âd i ni, yn yr awr ddiweddaf er neb
rhyw boenau angau, fyrrhio oddi wrthyf.

Yna tra fydder yn bwrw pridd ar y Corph gan rym
rai afo yn sefyll yno, yr Offeiriad a dywed,

Yngymaint a rhyngu bodd i'r Goruchaf Dduw
o'i sawr drugaredd gymmyrd atto ei hun
Enaid ein hannwyl frawd ymma a ymadawodd o'r
bŷd, can hynny ydd ŷm ni yn rhoddi ei gorph ef
i'r ddaear, sef, ddaear i'r ddaear, lludw i'r lludw,
pridd i'r pridd, mewn gwir ddiogel oibaith o ad-
gyfodiad i fuchedd dragwyddol, trwy ein Har-
glwydd Iesu Grifft, yr hwn a newidia ein corph gwael
ni, fel y byddo yn gyffelyb i'w gorph gogoneddus ef,
o herwydd y galluog weithrediad, trwy yr hwn y di-
chon efe ddarostyngwng pob dim iddo ei hun.

Tna y dywedir, neu y cenir,

Mi a glywais lais o'r nef yn dywedyd wrthyf,
Ygrifenna; Gwyn eu byd y meirw y rhai is
yn marw yn yr Arglwydd o hyn allan: medd yr
Ysbyrd; fel y gorphwyfont oddi wrth eu llafur.
Dad. 14. 13.

Tna y dywed yr Offeiriad,

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Crist, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

En Tad, yr hwn wyt yn y nefoedd; sancteiddier
dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bid dy ewyllys
ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni
heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein
dyledion, fel y maddeuwn ni'n dyledwyr. Ac nac
arwain ni i brofedigaeth; Eichr gwared ni rhag
drwg: Canys eiddor ti yw 'r Deyrnas, a'r gallu, a'r
gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

Offeiriad.

Hollalluog Dduw, gyd â'r hwn y mae yn byw
ysbyrdoedd y rhai a ymadawiant oddi ymma
yn yr Arglwydd, ac yn yr hwn y mae eneidiau y
ffyddloniaid, wedi darlod eu rhyddhau oddi wrth
faich y cnawd, mewn llawenydd a dedwyddyd; Yr
ydym yn mawr ddiolch i ti, fod yn wiw gennyf
waredu ein brawd hwn allan o drueni 'r byd pecha-
durus hwn; gan atolygu i ti ryngu bodd i'th o'th
adlawnddaioni, gyflawnu i'r tyrd nifer dy ethole-
digion.

DIOLWCH GWRAGEDD neu EGLWYSA.

igion, a phryfuro dy Deyrnas, modd y gallom ni, gyd â'r rhai oll a ymadawiant â'r byd mewn gwir ffridd dy Enw bendigedig, gaffael i ni ddiwedd perfffaith, a gwynfyd ynghorff ac enaid, yn dy ddirangr a'th dragwyddol ogoniant, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

Y Colez.

O Drugarog Dduw, Tâd ein Harglwydd Jezu Grift, yr hwn yw y cyfodiad a'r bywyd, ym mha un pwy bynnag a gretto, a fydd byw, er iddo farw; A phwy bynnag a fo byw ac a gretto ynddo ef, ni bydd marw yn dragwydd; Yr hwn hefyd a'n dyfodol (trwy ei Apostol bendigedig S. Paul) na thristfaem fel rhai heb obaith, droo y rhai a hunant ynddo ef: Nyni yn oftyngedig a attolygwn i ti,

O Dâd, ein cyfodi ni o angau pechod i fuchedd, cyflawnder, fel y bo i ni wedi ymado â'r fuchedd hon, orphwys ynddo ef, megis y mae ein gobaith fod ein brawd hwn; Ac ar y cyfodiad cyffredin y dydd diweddaf ein caffael yn gymmeradwy yn dy olwg di, a derbyn y fendith a ddadgan dy garedig Fab yr amser hynny i bawb a'r a'th ofnant ac a'th garant, gan ddywedyd, Deuwch, chwï fendigedig blant fy Nhâd, meddiennwch y Deyrnas a barotowyd i chwï er pan seillwyd y byd. Caniatâ hyn, ni a attolygwn i ti, O drugarog Dâd, trwy Jezu Grift ein Cyfryngwr a'n Pryniawdr. Amen.

R Hâd ein Harglwydd Jezu Grift, a Serch Duw, a Chymdeithas yr Ysbryd Glân, a fyddo gyd ni oll byth bythoedd. Amen.

Diolwch gwragedd yn ol esgor plant, yr hwn a elwir yn gyffredin, Rhyddhau, neu Eglwysa.

Y wraig ar yr amser arferedig ar ôl Esgor, a ddaw i'r Eglwys, wedi ymwiso yn weddus, at yno y gŵstwg ar ei glintiau yn rhyw le cyffadus, fel yr arferwyd, neu megis yr appwyntia i'r Ordina i s Ac yno i'r Offeiriad a ddywed wrthi,

Y N gymmaint a rhyngu bodd i'r goruchaf Dduw o'i ddaioni roddi i ti ryddhâd ymwardol, a'th gadw yn y mawr berygl wrth esgor, ti a ddiolchi ni ewyllysgar i Dduw am hynny, ac a ddywedi,
(*Yna y dywed yr Offeiriad y Salm hon.*)
Dilexi quoniam. Salm 116.

DA gennyf wrando o'r Arglwydd ar fy llef a'm gweddïau.
Am oftwng o hono ei glust ataf: Am hynny llefâf drosof y nyddïau arno ei.
Gofidion angau a'm cychynasant: a gosidiau uffern a'm dalïasant, ing a blinder a gefais.
Yna y gelwais ar enw'r Arglwydd: Attolwg, Arglwydd, gwared fy enaid.
Graslaw'n yw'r Arglwydd, a chyfiawn: a thofturiol yw ein Duw ni.
Yr Arglwydd fydd yn cadw y rhai annichellgar: a thodais, ac efa a'm hachubodd.
Dychwel, O fy enaid, i'rth orphwysfa: canys yr Arglwydd fu dda wrthy.

O herwyddid waredu fy enaid oddi wrth angau: fy llygaid oddi wrth ddagrau, a'm traed rhag lliethro.
Rhodiaf o flaen yr Arglwydd: yn nhîr y rhai byw.

Credais, am hynny y lleferais: cystuddiwyd fi yn ddîrfawr.
Mi a ddywedais yn fy ffrwft: Pob dŷn fydd gelyddog.

Beth a dalaf i'r Arglwydd: am ei holl ddoniau i mi?

Phiol jechydwrïaeth a gymmeraf: ac ar enw'r Arglwydd y galwaf.

Talaf fy addunedu i'r Arglwydd: yn awr yngwydd ei holl bobl;

Ynghynteddoedd i'r Arglwydd: yn dy ganol i, O Ierusalem. Molwch yr Arglwydd.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd Glân;

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Neu'r Salm hon.

Nisi Dominus. Salm 127.

O's yr Arglwydd nid adeilada y tŷ, ofer y llafuria ei adeiladu wrtho: o's yr Arglwydd ni cheidw'r ddinas, ofer y gwilia'r ceidwad.

Rhaid i'r wraig a ddel i dalu dîolch, offrymma'r offrymmau defodol, ac o bydd Cymmun, jaw'n yw iddi gymmyr y Cymmun bendigedig.

Ofer i chwï forau godi, myned yn hwŷr i gyfeir, bwyra bara gosidiau: felly y rhydd efa hî'n i'w annwylid.

Wele, plant ydynt eifeddiath yr Arglwydd: e'wobr ef yw ffrwyth y grôth.

Fel y mae faethau yn llaw y cadarn: felly y mae plant ieuengftid.

Gwyn ei tŷd y gŵr a lanwodd ei gawell faethau â hwynt: ni's gwradyddir hwy, pan ymddiddanant a'r gelynyon yn y porth.

Ggogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb: ac i'r Ysbryd Glân;

Megis yr oedd yn y dechrau, y mae yr awr hon: ac y bydd yn wastad, yn oes oesoedd. Amen.

Yna y dywed yr Offeiriad, Gweddïwn.

Arglwydd, trugarhâ wrthym;

Crif, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

En Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd; sancteiddier dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i nâ heddyw ein bara beunyddiol. A maddu i ni ein dyledion, fel y madduwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwared ni rhag drwg: Canys eiddoe ti yw'r Deyrnas, a'r gallu, a'r gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

Gweinidog. Arglwydd, cadw dy wafanaethwraig hon;

Arreb. Yr hon fydd yn ymddiried ynnor.

Gweinidog. Bydd iddi yn dŵr cadarn;

Arreb. Rhag wnech ei gelyn.

Gweinidog. Arglwydd, erglyw cin gweddïau.

Arreb. A deued ein llef hyd ataf.

Gweinidog. Gweddïwn.

Hollallug Dduw, nym yn oftyngedig a ddiolchwn i ti, ryngu bodd i'r waredu dy wafanaethwraig hon oddi wrth y mawr boten a'r perygl ac Enedigaeith dŷn bach; Caniatâ, ni a attolygwn i ti, drugaroccaf Dâd, alla o houi trwy dy gynhorthwys di, fyw yn fyddlaw'n, a rhodio yn ol dy ewyllys di yn y fuchedd bresennol hon, a hefyd bod yn gyfrannog o'r gogoniant tragwyddol yn y fuchedd a ddaw, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

Y Comminasiwn, Neu Gyhoeddiad Digofaint a barnedigaethau Duw yn erbyn pechaduriaid ; A rhyw weddïau i'w harfer ar y dydd cyntaf o'r Grawys, ac ar amserau eraill pan appwyntio 'r Ordinari.

Ar ol y Foreuol Weddi, ar ddiwedd y Litani yn ol y modd arferedig, yr Offeiriad yn y lle y darllenir y Gwasanaeth neu yn y Ffynon a ddwyed.

Y Brodyr, yn y brif Eglwys gynt, yr oedd disgynblaeth dduwiol, nid angen, na bod yn nechrau 'r Grawys, roi cyfryw ddynion ag oeddynt bechaduriaid cyhoedd, i benyd cyhoedd, a'i poeni yn y byd ymma, modd y byddai eu heneidiau gadwedig yn nydd yr Arglwydd ; ac megis y gallai eraill, wedi eu rhybuddio trwy eu hefaml hwy, fod yn ofnufach i'w wreuthur ar gam. Yn lle hynny, hyd onid adnewydder y ddywededig disgynblaeth (yr hyn a ddylid ei ddymunio yn fawr) se dybiwyd fod yn dda yr amser hyn, yn eich gwydd chwi oll, ddarllen y Sentensiau cyffwrddin o feldidion Duw yn erbyn pechaduriaid anedifeiriol, y rhai a gaeiwyd allan o'r feithfed benod ar hugain o Deuteronomium, a lleoedd eraill o'r Yferychur lân ; a bôd i chwi ateb i bob Sentens, Amen : Er mwyn, gwedi darfod felly eich rhybuddio am fawr ddigllonr Duw yn erbyn pechaduriaid, gallu eich gwahodd yn gynt i ddisfrifol a gwir edifeirwch, a bôd i chwi roddio yn ddiestgeulufach y dyddïau enbyd hyn, gan gilio oddi wrth gyfryw feiau ag yr ydych chi yn sicrhau a'ch geneuau eich hunain, fod mellieth Dduw yn ddyddedus am danynt.

Mellidgedig yw 'r neb a wnel ddellw gersfiedig neu dodeddig, i'w haddoli. *Deut. 27. 15.*

A'r bobl a atebant, ac a ddywedant, Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a feldidhio ei dad neu ei fam. *gwrs 16.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a symmudo derfyn tir ei gymmydog. *gwrs 17.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a baro i'r dall gyfeiliorni allan o'i ffordd. *gwrs 18.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a wyro farn y dicithr, yr amddifad, a'r weddw. *gwrs 19.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r neb a darawo ei gymmydog yn ddiregl. *gwrs 24.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a orweddo gyd a gwraig ei gymmydog. *Lef. 20. 10.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a gymmero wobwr er dieneidol gwirion. *Deut. 27. 25.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r hwn a roddo ei ymddiried mewn dŷn, ac a gymmero ddŷn yn amddiffyn iddo, ac yn ei gâlon a gilio oddi wrth yr Arglwydd. *Jer. 17. 5.*

Ateb. Amen.

Gweinidog. Mellidgedig yw 'r anhrugarog, y godinebus, a'r rhai a dorrant briodas, a'r cybyddion, addolwyr delwau, enllibwyr, meddwon, a'r cribddeliwyr. *S. Mat. 25. 41. 1 Cor. 6. 9, 10.*

Ateb. Amen.

Gweinidog.

YN awr, yn gymmaint a'i bod hwy oll yn feldidgedig (fel y tyftia Dafydd Brophwyd) y rhai fy yn cyfeiliorni ac yn myned ar ddidiro oddi wrth orchymynion Duw : Moefwch i ni (gan feddylio am y farn ofnadwy fydd goruwch ein pennau, ac fyth ger ein llaw, ymchweled at ein Harglwydd Dduw a chwbl

gyftudd, a gostyngelddrwydd calon ; gan ddwyn galar a thrymder dros ein buchedd bechadurus, gan gydnabod a chyffesu ein camweddu, a cheisio dwyn ffirwythau addas i edifeirwch. Canys yr awr hon y mae'r fywall wedi ei gosod ar wreiddyn y prenau, fel y torrir i lawr, ac y bwir yn tân, bob prenn nid yw yn dwyn ffirwyth da. Pech ofnadwy yw fythio yn nwyllaw y Duw byw. Efe a lawia ar yr annuwilion, faglau, tân a brwmstan, a phoethwynt ystomus ; dymma ran eu phiol hwynt. Canys wele, y mae 'r Arglwydd yn dyfod allan o'i fangre, i ymweld ag anwiredd presfyllwyr y ddaear. Ond pwy a oddef ddydd ei ddyfodiad ef ? a phwy a saif pan ymddangoso ef ? Ei wynyll fydd yn ei law, ac efe a lwyrlanâ ei lawr dymu, ac a gaei ei wenith i'w ysgubor, eithr yr us a lytig efef a thân annifoddadwy. Dydd yr Arglwydd a ddaw fel lleidr o hyd nôs ; a phan ddywedant, Tangnedd, a Diogelwch, yna y mae dnyfstr disymmwth yn dyfod ar eu gwarthaf megis gwewyr elgor ar un a fo beichiog, ac ni ddiangant hwy ddim. Yna yr ymddengys cyn-ddaredd Duw yn y dydd digofaint, yr hwn a ddarfu i'r pechaduriaid anhydny ei benyrru ar eu gwarthaf eu hunain trwy gyndynrwydd eu calonau, y rhai a ddiyltyrent olud daioni, dioddefgarwch, ac ymaros Duw, pan ydoedd ef yn eu galw hwy yn wastad i edifeirwch. Yna y galwant arnaf, (medd yr Arglwydd,) ond ni wrandawaf ; ym ceisiant yn forau, ond ni'm cânt ; a hynny o herwydd mai cas fu ganddynt wybodaeth, ac ni dewisafant ofn yr Arglwydd, ond casau fy nghyngor, a dirmygu fy nghosbedigaeth. Yna y bydd rhy hwy curo, wedi cau 'r drws ; a rhy hwy galw am drugaredd, pan yw amfer cyfawnder. Och mor aruthrol llef y farn gyfiawnaaf a draethir arnynt hwy, pan ddywedir wrthynt, Ewch chwi y rhai mellidgedig i'r tân trwygyddol, yr hwn a barotowyd i ddiadfol ac i'w angylion. Am hynny, frodyr, ymochelwn yn brydol, tra parhau dydd yr iechydwrïaeth : Canys y mae 'r nôs yn dyfod, pan na ddichôn neb weithio : Eithr tra fyddo gennym oleuni, credwn yn y goleuni, a rhodiwn fel plant y goleuni, rhag ein bwir i'r tywyllwch eithaf, lle y mae wylofain a rhingcian damedd. Na ddiystfyrn ddaioni Duw, yr hwn fydd yn ein galw yn drugarog i wellhâu, ac o'i ddiadrang doffuri, yn addaw i ni faddeuant am a ach hebio, o'r nyai (a chwbl feddwl, ac a chalon gywir) a ddychweilwn atto ef. Canys er bôd ein pechodau ni cyn goched a'r ysgarlad, hwy a ânt cyn wynned a'r eira : ac er eu bod fel y porphor, etto hwy fyddant cyn wynned a'r gwlan. Dycheilwch a throwch (medd yr Arglwydd) oddi wrth eich holl gamweddu, fel na byddo eich anwiredd yn drangwydd i chwi. Bwriwch oddi wrthych eich holl gamweddu a gam-

S. Mat. 3. 8, 10.

Heb. 10. 31. Sal. 11. 6.

Efay 26. 21.

Mal. 3. 2.

S. Mat. 3. 12.

1 Thef. 5. 2, 3.

Rom. 2. 4, 5.

Diar. 1. 28, 29, 30.

S. Mat. 25. 10, 12.

S. Mat. 25. 41.

2 Cor. 6. 2.

S. Joan 9. 4.

S. Joan 12. 35, 36.

S. Mat. 25. 30.

Efay 2. 18.

Ezec. 18. 30, 31, 32.

Emweddafoch ynddynt, a gwnewch i'wch' galon newydd, ac ysbryd newydd : canys pa ham, Ty Israel, y byddwch feirw, canys nid oes ewyllys gennyf i farwolaeth y marw, medd yr Arglwydd Dduw : Dychwelwch gan hynny, a byw fyddwch. Er darfod i ni bechu, etto y mae i ni Eiriolwr gyd â'r Tâd, Iesu Grift y cyfiawn, ac efe yw 'r jaw'n dros ein pechodau ni. Canys efe a archollwyd am ein camweddau ni, ac a ddryllwyd am ein hanwireddau ni. Ymchwe'lwn am hynny atto ef, yr hwn yw trugarog dderbynniwr holl wir edifeiriol bechaduriaid : gan gwbl-gredu ei fod ef yn barod i'n derbyn, ac yn orau ei ewyllys i faddu i ni, o's deurni atto mewn ffyddlawn edifeirwch ; o's ny ni a ymofyngwn iddo, ac a rodiwn o hyn allan yn ei ffridd ef ; o's ny ni a gymmerwn ei jau efimwyth ef, a'i faich ysgafn arnom, i'w ganlyn ef mewn gofyingeiddrwydd, dioddefgarwch a chariad perffaith, a bod o honom yn drefniedig wrth lywodraeth ei Ysbryd glân ef ; gan geisio yn wastad ei ogoniant, a'i wafanaethu yn ddyladwy yn ein galwedigaeth gan ddiolch iddo. O's hyn a wnawn, Crist a'n gwared ni oddi wrth fellidich y gyfraith, ac oddi wrth y fellidich eichat a ddifeng ar y lawl a fyddant ar y llaw afiwy, ac efe a'n gefyd ni ar ei ddeulauf, ac a ddry i ni wynfydd fendith ei Dâd, gan orchymyn i ni gymmeryd meddiant yn ei ogoneddus Deyrnas : Pr hon poed teiwlwg fo ganddo ein dwyn ni i gyd oll, er ei anfeidrol drugaredd. Amen.

1 S. Joan
2. 1, 2.

Efay 53.
5.

S. Mat.
22. 29, 30.

S. Mat.
25. 33, 34.

Yna y gofyingant bawb ar eu gliniau, a'r Offeiriad ar Ysgolheigion ar eu gliniau (yn y fan lle maent arferedig o ddywedwch y Litani) a ddywedant y Salm hon.

Miserere mei, Deus. Salm 51.

Trugarhâ wrthyf, O Dduw, yn ol dy drugarogrwydd : yn ol llawys dy dofturiaethau, dilea fy anwireddau.

Golch fi yn llwyddwys oddi wrth fy anwiredd : a glanhâ fi oddi wrth fy mbechod.

Canys yr wyf yn cydnabod fy nghamweddau : a'm pechod fydd yn wastad ger fy mron.

Yn dy erbyn di, dydi dy hunan y pechais, ac y gwnaethum y drwg hyn yn dy olwg : fel y'ch gyfawnhaer pan leferych, ac y byddid bur pan farnech.

Wela, mewn anwiredd y'm lluniwyd : ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf.

Wela, geraiffi wrionedd oddi mewn : a pheri i mi wybod doethineb yn ddiregl.

Glanhâ fi ag ifop, ac mi a lanheir : golch fi, a byddidaf wynnach nâ'r eira.

Pâr di i mi glywed gorfoledd, a llawenydd : fel y llawenycho 'r eigrn a ddrylliaiff.

Cuddia dy wyneb oddi wrth fy mbechodau : a dilea fy holl anwireddau.

Crea galon lân ynnof, O Dduw : ac adnewyddda ysbryd ulawon o'm mewn.

Na fwrw fy ymmaith oddi ger dy fron : ac na thymmer dy Ysbryd fanâid oddi wrthyf.

Dyro drachefn i mi orfoledd dy jechydwrïaeth : a' th hael Ysbryd cynnal fi.

Yna y dyfagaf dy ffridd i rai anwir : a phechaduriaid a droir attat.

Gwared fi oddi wrth waed, O Dduw, Duw fy jechydwrïaeth : a'm tafod a gân yn llafar am dy gytawnder.

Arglwydd, agor fy ngwefufau : a'm genau a fyfoga dy foliant.

Canys ni chwennychi aberth, pe angen mi a'i rhoddw : poech offirm ni fynd.

Aberthau Duw ydynt ysbryd drylliedig : calon ddrylliog gyftuddiedig, O Dduw, ni ddimygi.

Gwna ddaioni, yn dy ewyllyfgarwch, i Sion : adeilada furiau Jerusalem.

Yna y byddi fodlon i ebyrth cyfiawnder, i boeth offirm, ac aberth llosg : yna 'r offirmant fustych ar dy allor.

Gogoniant i'r Tâd, &c.

Atteb. Megis yr oedd yn y dechrau, &c.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Crist, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

En Tâd, yr hwn wyt yn y nefoedd ; sanctiddiof dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth ; Eichr gwared ni rhag drwg : Canys ciddor ei yw 'r Deyrnas, a'r gallu, a'r gogoniant, yn oes o'fioedd. Amen.

Gweinidog. Arglwydd, cadw dy wafanaethddynion ;

Atteb. Y rhai a ymddiriedant ynnor.

Gweinidog. Anfon iddynt borth oddi uchod.

Atteb. Ac byth amddiffyn hwy yn gadarn.

Gweinidog. Cymmorth ny ni, O Dduw ein Hia-chawdwr.

Atteb. Ac er mwyn gogoniant dy Enw gwared ni ; Bydd drugarog wrthym bechaduriaid, er mwyn dy Enw.

Gweinidog. Arglwydd, gwranddo ein gweddian, Atteb. A deued ein llef hyd attar.

Gweinidog. Gweddian.

O Arglwydd, ni a attolygwn i ti, yn drugarog gwranddo ein gweddian, ac arbed bawb a gyffasant eu pechodau wrthyf, fel y bo i'r rhai y cyhuddir eu cydwybodau gan bechod, trwy dy drugarog faddeuant fod yn o'lyngedig, trwy Grift ein Harglwydd. Amen.

O Alluocaf Dduw a thrugarocaf Dâd, yr hwn wyt yn tofuriu wrth bob dŷn, ac nid wyt yn casâu dim a'r a wnaethof, yr hwn i'w ewyllyf farwolaeth pechadur, ond byw o hono ac cymhwelyd oddi wrth ei bechod, a bod yn gadwedig ; yn drugarog maddeu i ni ein camweddau, derbyn a chonffordia ni, y rhai ydym yn ffin ac yn orthwrn gennym faich ein pechodau. Ti biau o briodoldder drugarhau yn wastad, i ti yn unig y perchyn maddeu pechodau. Arbed ny ni am hynny, Arglwydd daionus, Arbed dy bobl y rhai a brynaiff : Na ddos i'r farn a' th weisio y rhai ym bridd gwael, a phechaduriaid truaig ; Eichr ymchwel felly dy lid oddi wrthym, y rhai ym yn oftyngedig yn cydnabod ein gwaelled ac yn wir edifeiriol gennym ein beiau ; ac felly bryfa i'n cynnorthwyo ni yn y byd hwn, fel y byddom fyw byth gyd â thi yn y byd a ddaw, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna y dywed y bobl hyn ymmafydd yn canlyn, ar ol y Gweinidog.

Y Mchwel di ni, O Arglwydd daionus, ac yna ydd ymchwelir ni : Ystyria, O Arglwydd, ystyria wrth dy bobl, y rhai fydd yn ymchwelyd attat trwy wylofaen, ymryddio, a gweddio : Canys Duw trugarog wyt ti, yn llawn tofuri, yn dda dy ammynedd, ac yn fawr dy warder. Yr wyt yn arbed pan ym ni yn haeddu pocmau, ac yn dy lid ydd wyt yn meddwl am drugaredd. Arbed dy bobl, Arglwydd daionus, arbed hwy, ac na ddwyer dy enffedigaeth i wraddwydd. Clyw ny ni, Arglwydd, canys mawr yw dy drugaredd, ac yn ôl llawys dy drugareddau edrych arnom, trwy haoddedigaethau a chyfyngdod dy fendigedig Fâb Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna yr Offeiriad ei buryn unig a ddywed,

B Endithied yr Arglwydd ni, a chadwed ni : Dyrchafed yr Arglwydd lewysch ei wyneb arnom, a rhodded i ni Dangnefedd yr awr hon ac hyd byth bythoedd. Amen.

Ffuriau o Weiddi i'w harfer ar y M O R.

Y Foreuol a'r Brydnawol Weddi i'w harfer beunydd ar y Môr, a fyddant yr un ag a appwyntiwyd yn y Llyfr Gweddî Guffredin.

Y ddiwy Weddi hyn hefyd yn canlyn a arferir yn Llynges ein Harglwydd Frenin bob dydd.

O Dragwyddol Arglwydd Dduw, yr hwn yn unig wyt yn tannu'r nefoedd, ac yn rheoli angerdd y môr; yr hwn a amgylchaisst y dyfroedd â therfynau, hyd oni ddarfyddo dydd â nos; Rhynged bodd i'w ein derbyn ni dy weision, a'r Llynges, yn yr hon ydd ym yn gwafanaethu, i'w hollalluog a'w rasulaf noddod. Cadw ni rhag perygl y môr, a rhuthr y gelyn, fel y byddom amddiffyn i'n grasulaf Arglwydd Frenin Siôr, a'i Deyrnafodd, ac yn ddiogelwch i'r sawl a gynniwirant hyd y moroedd ar eu negeseuau cyfreithlawn; fel y bo i breswylwyr ein Hynys dy wafanaethu di ein Duw, mewn heddwch a llynyddwch, ac i ninnau ddychwel adref mewn diogelwch i fwynddau bendithion y wlad gyd â ffrwyth ein llafur; ac mewn diolchgar gofta am dy drugareddau, i folianu a gogoneddu dy Enw bendigedig, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Y Coleit.

Rhagflaena ni, O Arglwydd, yn ein holl weithredoedd, &c. megis ar ol y Cymmun.

Gweddïau i'w harfer yn amser Tymheftloedd ar y Môr.

O Alluocaf a gogoneddus Arglwydd Dduw, wrth orchymyn yr hwn y mae'r gwyntoedd yn cwythu, ac yn dyrchafu tonau'r Môr, a'r hwn wyt yn gostegu ei ryferthwy ef; ydd ym ni, dy Greaduriaid eithr pechaduriaid truaian, yn ein dirfawr gyfyngder hyn yn llefain amat am dy cymmorth; Achub Arglwydd, onid ê, darfu am danom. Tra oeddyn yn ddiogel ac yn gweled pob Peth yn heddychol o'n hamgylch, ydd ym yn cyffesu angosto o honom dydi ein Duw, a gwrthod gwrandawr les ddiſtaw dy Air di, ac ufuddhau i'w orchymynion. Eithr yr awrhon ni a welwn mor ofnadwy ydwyti yn dy holl weithredoedd rhyfedd, y Duw mawr i'w ofni goruwch oll: Ac am hynny yr addolwn dy dduwiol Fawredd, gan gydnabod dy allu, ac attolygu dy doſturi. Cymmorth, Arglwydd, ac achub ni, er dy drugareddau yng Nghrist Jêsu dy Fâb di, ein Harglwydd ni. Amen.

Neu hon.

O Dra-gogoneddus a grasulaf Arglwydd Dduw, yr hwn wyt yn preswylu yn y nef, eithr yn canſod pob peth isod; Edrych i lawr, ni a attolygwn i ti, a gwrandawr ni yn galw arnat o eigion trueni, ac o ſafn yr angau hwn fydd barod yr awr hon i'n trahyngu. Achub, Arglwydd, onid ê, darfu am danom. Y byw, y byw, eſe a'w fawl di. O danſon Air dy orchymyn i geryddu angerdd y gwyntoedd, a rhwad y Môr, fel gan gael ein gwared allan o'r cyfyngder ymma, y byddom byw i'w wafanaethu di, ac i folianu dy Enw holl ddyddiau'n bywyd. Gwrandawr, Arglwydd, ac achub ni, er anſeidrol bryglddon ein gwynfydedig Jachawdwr dy Fâb, ein Harglwydd Jêsu Grift. Amen.

Y Weddi a ddywedir o flaen Brwydr ar ſor yn erbyn pob rhyw Elyn.

O Alluocaf, ac ardderchocaf Arglwydd Dduw, Arglwydd y Lluedd, yr hwn wyt yn llywodraethu, ac yn rheoli pob peth; Tydi wyt yn eistedd ar yr orlleddfaing, yn barnu yn gyfawn. Am hynny y dyneſwn at dy ddwyfol Fawredd yn ein hang-

harfer ar y M O R.

enoethid hyn, ar fod i ti gymmeryd yr achosi'th lawr dy hun, a barnu rhyngom a'n gelymion. Cyfod dy nerth, O Arglwydd, a chyred i'n cymmorth: Canys nid wyt bob amser yn rhoddi y rhyfel i'r cedyrn; eithr ti a ddichon achub gyd â llawer, neu gyd ag ychydig. Och, na fydded i'n pechodau ſefain yr awrhon i'n herbyn am ddial, eithr gwrandawr ni dy weifion truaian yn ymbil am dy drugaredd, ac yn eioliol am dy borth, ac am fod o honot yn amddiffyn i ni rhag wyneb y gelyn. Gwnâ yn hysbys, mai tydi yw ein Hachubwr a'n cadarn Waredwr ni, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Gweddïau byrrion i rai neillduol, nad allant ymfarfod i gyſylltu mewn gweddî ag eraill o herwydd y Frwydr, neu'r Dymmeſtî.

GWEDDIAU CYFFREDINOL.

A Rglwydd, trugarhâ wrthym ni bechaduriaid, ac achub ni er mwyn dy drugareddau. Ti yw y Duw mawr, yr hwn a wnaethofst ac a wyt yn llywio pob peth; O gwared ni er mwyn dy Enw.

Ti yw y Duw mawr, i'w ofni uwch lawr oll: O achub ni, fel y moliannom di.

Gweddïau hysbyſol o herwydd y Gelyn.

TYdi, O Arglwydd, wyt gyfawn a galluog; O amddiffyn ein hachos yn erbyn wyneb y gelyn. O Dduw, tydi wyt gadarn dŵr amddiffyn i bawb, a ffoant attat; O achub ni rhag traha y gelyn.

O Arglwydd y lluoedd, ymladd droſom, fel y gogoneddwn di.

O na âd i ni ſuddo dan bwys ein pechodau, na thrahal y gelyn.

Arglwydd, cyfod, cymmorth ni, a gwared ni er mwyn dy Enw.

Gweddïau byrrion o ran y Dymmeſtî.

TYdi, O Arglwydd, yr hwn wyt yn dyhuddo terfyll y môr, gwrandawr, gwrandawr ni, ac achub ni, fel na'n cyfrgoller.

O fendigedig Jachawdwr, yr hwn a achubaist dy ddisgyblion, pan oeddynt ar ddibyn cyfrgollu gan dymmeſtî, gwrandawr ni, ac achub ni, ni a attolygwn i ti.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

Crift, trugarhâ wrthym.

Arglwydd, trugarhâ wrthym.

O Arglwydd, clyw nyni.

O Crift clyw nyni.

Duw Dâd, Duw Fâb, Duw Ysbryd Glân trugarhâ wrthym, achub ni yr awr hon, ac yn dragwydd. Amen.

En Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, ſanddeiddier dy Enw, &c.

Pan ſo enbyddwydd yn gyſagos, cymifer ag a aller eu hebcor oddi wrth wafanaeth angenrheidiol yn y llong, a elwir ynghyd, a hwy a wnaent gyffes o ſyngedig i Dduw o'i pechodau: Tn yr hon y dylai pob un gymmeryd atto ei hun yn ddisſiſol bob un o'r pechodau hynny am y rhai y bo ei gydwylbad yn ei gybuddo: gan ddyweddyd fel y mae yn canlyn.

Y Gyffes.

Hollalluog Dduw, Tâd ein Harglwydd Jêsu Grift, &c. megis yn y Cymmun.

Yna y datgan yr Offeiriad, o's bydd un yn y llong, y Gollyngdod hyn.

Hollalluog Dduw, ein Tâd nefol, yr hwn o'i fawr drugaredd, *&c.* megis yn y Cymmun.

Dio'wch ar ol Tymmefti.

Jubilate Deo. Salm 66.

Lawen-floeddiwch i Dduw: yr holl ddaear.

Dargenwch ogoniant ei Enw, *&c.*

Gogoniant i'r Tâd, *&c.*

Megis yr oedd yn y dechrau, *&c.*

Confitemini Domino. Salm 107.

Clodforwch yr Arglwydd, canys da yw; o herwydd ei drugaredd fydd yn dragwydd, *&c.*

Gogoniant i'r Tâd, *&c.*

Megis yr oedd yn y dechrau, *&c.*

Colectau o Ddiolch.

ODra-bendigedig, a gogoneddus Arglwydd Dduw, yr hwn wyt o anfeidrol ddaioni a thrugaredd; Nyni dy Greaduriaid truaïn, y rhai a luniaist ac a gynheliaist ti, gan gadw yn fyw ein heneidiau, a'n hachub yr awr hon allan o safn angau, ym eilwaith yn ein cyflwyno ein hunain o flaen dy Dduwiol Fawredd, i offrymmu i ti aberth o foliant a diolwch, o herwydd i ti ein gwrandao pan yn ein blinder y galwafom amnar, ac ni fwriaist ymmaith eingweddi, a wnaethom ger dy fron di, yn ein caeth gyfyngder; i e pan gyfrifem bob peth yn golledig, ein llong, ein da, ein bywyd, yna tydi a edrychast yn drugarog arnom, ac a orchymynnast ymwared rhyfeddol, am yr hon ydd ym ni, gwedi ein gosod yr awr hon mewn diogelwch, yn rhoddi yr holl foliant a'r gogoniant i'th Enw bendigedig, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

New hon.

OAlluocaf Dduw, grasfzol a daionus, y mae dy drugaredd goruwch dy holl weithredoedd, ond hi a estynnwyd allan mewn modd hynod tu ag atton ni, y rhai mor alluog ac mor rhyfeddol a mddiffynnaist. Ti a ddangosaist i ni bethau ofnadwy, a rhyfeddodau yn y dyfnder, fel y gwelem pa Dduw galluog a grasol ydyr ti; mor ddigonol a pharod i gymmorth y fawl a ymddiriedant ynnor. Ti a ddangosaist i ni y modd y mae'r gwyntoedd a'r moetroedd yn uffuddhau i'th orchymynn, fel y dysgom, hyd yn oed ganddynt hwy fod o hyn allan yn oftyng-hedig i'th lais, a gwnecurh dy ewyllys. O herwydd pa ham nyni a fendigwn ac a ogoneddwn dy Enw, am ycyfryw dy drugaredd yn ein hachub, pan oeddym ar ddibyn cyfrgoll. Acydd ym yn atolwg i ti, gwnâ ni yr awr hon mor wir ystyriol o'th drugaredd, megis yr oeddyn y pryd hynny o'r enbydrwydd. A dyro i ni galonnau parod bob amfer i ddargan ein diolchgarwch, nid ar air yn unig, eithr trwy ein buchedd hefyd, gan fod yn uffuddach i'th orchymynnion bendigedig. Estyn, atolwg, dy ddaioni hyn i ni, fel y bo i ni, y rhai a achubaist, dy wanaethu mewn sancteiddrwydd ac uniondeb holl ddyddiau ein bywyd, trwy Jesu Grift ein Harglwydd a'n Hiachawdwr. *Amen.*

Hymn o Fawl a Diolchgarwch ar ol Tymmefti beryglus.

Deuwch, clodforwn yr Arglwydd: canys da yw, a'i drugaredd a bery yn dragwydd.

Mawr yw'r Arglwydd, a thra molianus: felly byweddd gwaredigion yr Arglwydd, y rhai a wareddodd efo anwar derfysf y Môr.

Trugarog a graslawn yw'r Arglwydd: llyvryddig i lid, a mawr o Drugarogrwydd.

Nid yn ol ein pechodau y gwnaeth efe â ni: ac nid yn ol ein hanwireddau y talodd efe i ni;

Canys cyfuwch ag yw'r nefoedd uwch law'r ddacar: y rhagorodd ei drugaredd ef tu ag atton ni.

Ing a blinder a gawfom: daethom hyd borth angau.

Dyfroedd y Môr oedd ar lifo drofom: Dyfroedd chwyddedig oeddynt ar fyned dros ein Henaid.

Rhuodd y Môr: a'r tymhefti-wynt a ddychafodd ei donnau ef;

Ni a efgynnafom megis i'r nefoedd, disgynnafom eilwaith i'r dyfnder: Ein henaid a doddodd ynnom gan flinder;

Yna y gwaeddasom amnar ti, O Arglwydd: tichau a'n dygailt allan o'n gorthrymder.

Bendigedig fyddo dy Enw, yr hwn ni ddirmygaist weddi dy weision: Eithr gwrandewaist ar ein lles, ac achubaist ni.

Anfonaist allan dy Air, gostegodd y gwynt ystomus: ac hi aeth yn dawel.

O bid i ninnau am hynny folianu'r Arglwydd am ei ddaioni: a mynegi y Rhyfeddodau a wnaeth, ac y mae yn waltad yn eu gwneuthur i feibion dynion.

Moliansus fyddo'r Arglwydd beunydd: sef, yr Arglwydd yr hwn fydd yn ein cynmorth, ac yn tywallt ei fendithion arnom.

Efe yw ein Duw ni, sef, y Duw oddi wrth yr hwn y daw jechydwrtaeth: Duw yw yr Arglwydd, trwy yr hwn y diangafom rhag angau.

Tydi, Arglwydd, a'n llaw-sychaist ni â gweithred dy ddwyllaw: ac ni a orffoleddwn yn dy foliant.

Bendigedig fyddo'r Arglwydd Dduw: sef yr Arglwydd Dduw, yr hwn yn unig fydd yn gwneuthur rhyfeddodau;

A bendigedig fyddo Enw ei Fawredd ef byth: a dywedod pob un o honom, Amen; Amen.

Gogoniant i'r Tâd, *&c.*

Megis yr oedd yn y dechrau, *&c.*

2 Cor. 13. 14.

Gras ein Harglwydd Jesu Grift, a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Ysbryd Glân, a fyddo gyda ni oll byth bythoddi. *Amen.*

Ar ôl Buddugoliaeth, neu Ymwared oddi wrth y Gelyn.

Salm neu Hymn o Fawl a Diolchgarwch ar ol Buddugoliaeth.

ONi buafai'r Arglwydd yr hwn a fu gyd â ni, y gallwn ddywcedd yn awr: oni buafai'r Arglwydd yr hwn a fu gyd â ni, pan gyfododd dynion yn ein herbryn.

Yna y'n llyngasent ni yn fyw: pan ennynnodd eu llid hwynt i'n herbryn.

Yna y dyfroedd a lifasai drofom ni: y ffrwd a aethai dros ein henaid, yna'r aethai dros ein henaid ddyfroedd chwyddedig.

Eithr bendigedig fyddo'r Arglwydd: yr hwn ni'n rhoddod ni yn ysglyfaeth i'w dannedd hwynt.

Yr Arglwydd a wnaeth: jechydwrtaeth nerthol i ni.

Nid â'n cleddyf ein hun y gorefgynnafom, nid ein braich ein hun a barodd i ni jechydwrtaeth: eithr dy ddeheulaw di a'th fraich a llewyrch dy wyneb, o herwydd i'w ein hoffi ni.

Yr Arglwydd a ymddangosodd drofom ni: yr Arglwydd a orchuddiodd ein pennau, ac a wnaeth i ni sefyll yn nydd y frwydr.

Yr Arglwydd a ymddangosodd drofom ni: yr Arglwydd a ddadymchwelodd ein gelynyon, ac a ddrylliodd y rhai a godasant i'n herbryn.

O herwydd pa ham nid i ni, O Arglwydd, nid i ni: ond i'th Enw di rhodder y Gogoniant.

Yr Arglwydd a wnaeth i ni bethau mawrion, yr Arglwydd a wnaeth bethau mawrion i ni: am yr hys y ydyn yn llawen.

Ein porth ni fydd yn Enw'r Arglwydd: yr hwn a wnaeth nefoedd a daear.
Bendigedig fyddo Enw'r Arglwydd: o'r pryd hyn hyd yn dragydd.
Gogoniant i'r Tâd, &c.
Megis yr oedd yn y dechrau, &c.

¶ Ar ol yr Hymn ymma gellir canu y Te Deum.

Tna y Coleit hwn.

O Hollalluog Dduw, gonuchel Lwyawdr yr holl fyd, yn llaw yr hwn y mac nerth a chadernid, na all neb sefyll i'w herbyn; Nyni a fendithiwn, ac a sawrygwn dy Enw mawr a gogoneddus am y iuddugoliaeth lwyddiannus hon: yr holl ogoniant o honi a ddodwn i ti, yr hwn wyt unig Roddwr pob goruchafiaeth. Ac nyini a attelygwn i ti, roddi i ni Râs i ddychafu dy fawr Drugaredd hon i'ch ogoniant di; i fawrhâd dy Efengyl, i anrhydedd ein goruchel Arglwydd Frenin, ac hyd y bo ynnom i leihâd holl ddynol ryw. Ac nia attolygwn i ti, roddi i ni y cyfryw ymlynniad o'ch fawr drugaredd hon, ac a'n rhwyfmo ni i wir ddiolchgarwch, a ymddangoso yn ein bucheddau trwy ymarweddad gostyngedig, sancteiddan, ac ufudd ger dy fron di dros ein holl ddyddiau; trwy Jesu Grift ein Harglwydd, i'r hwn

gyd a Thi a'r Ysbryd Glân, megis am dy holl Drugareddau, felly yn enwedig am yr oruchafiaeth a'r ymwared preicennol, y byddo'r holl ogoniant a'r anrhydedd hyd yn oes oesoedd. Amen.

2 Cor. 13: 14.

G Râs ein Harglwydd Jesu Grift, a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Ysbryd Glân, a fyddo gyd â ni oll byth bythoedd. Amen.

Wrth Gladdu eu meirw ar y Môr.

¶ Gellir arfer y Gwasanaeth yn y llyfr Gweddau Gyffredin: yn unig yn lle y geiriau hyn i Gan hyyny ydd ym ni yn rhoddi ei gorph ef i'r ddacar, &c.] dyweder,

G An hyyny ydd ym ni yn rhoddi ei gorph ef i'r Dyfnder, i ddychwelyd i lygredigaeth, gan ddiffgwyl am adgyfodiad y Corph. (pan fwrto i'r môr ei feirw allan) a bywyd y byd y fydd ar ddyfod, trwy ein Harglwydd Jesu Grift; yr hwn ar ei Ddyfodiad a newidia ein Corph gwael ni, fel y byddo yn gyffelyb i'w gorph gogoneddus ef, yn ol y galluog weithrediad trwy'r hwn y dichon eic ddarostwng pob peth iddo ei hun.

Ffurf Gweddau gyd a Diolch i'w harfer bob blwyddyn ar y pummed dydd o Dachwedd; am ddedwyddol achubiad y Brenin J A G O I. a thair Stad Lloegr, rhag y bradol a'r gwaedlyd furdwrn a amcanafid trwy Bowdr-gwn: Ac hefyd am ddedwyddol Ddyfodiad ei ddiweddar Ras ar y Dydd hwn, yn Ymwared i'n Heglwsy a'n Cenedl.

¶ Un fydd y Gwasanaeth ag a arferir ar Ddyddiau-gwyl yn hollol, ond a arefuir isod yn amgenach.

¶ O's ar Sul y digwydd, yn unig y Coleit priodol i'r Sul hwnnw a arddodir at y Gwasanaeth ymma.

¶ Foreuol Weddi a ddechrau ag un o'r Sentensïau hyn.

T Rugarog, a graflawn yw'r Arglwydd: hwyryfyddig i lid, a mawr o drugarog-rwydd. Sal. 103. 8.

Nid byth yr ymrylon eise: ac nid byth y ceidw eise ei ddiogofaint. gwers 9.

Nid yn ol ein pechodau y gwnaeth eise â ni: ac nid yn ol ein hanwireddau y talodd eise i ni. gwers 10.

¶ Yn lle Venite exultemus, arferir yr Hymn hwn sy'n canlyn, gwers gan yr Offeiriad, a phob ailwers gan y Sgothau a'r Bobl.

C lodforwch yr Arglwydd, canys da yw: o herwydd ei drugaredd fydd yn dragydd. Sal. 107. 1.

Felly dyweded gwaredigion yr Arglwydd: y rhai a waredodd eise o law y gelyn. gwers 2.

Llawer gwaith y'm cyfuddiafant o'm hieuengetid: y dichon Israel ddywedyd yn awr. Sal. 129. 1.

Llawer gwaith y'm cyfuddiafant o'm hieuengetid: eito ni'm gorsuant. gwers 2.

Canys heb achos y cuddiafant eu rhwyd i mi mcwn pydew: yr hwn heb achos a gloddiafant i'm henaid. Sal. 35. 7.

Darparasant rwyd i'm traed, crymmywyd fy enaid: cloddiasant bydew o'm blaen, syrthiasant yn ei ganol. Sal. 57. 6.

Mawr yw ein Harglwydd, a mawr ei nerth: aneirif yw ei ddyall. Sal. 147. 5.

Yr Arglwydd fydd yn dychafu y rhai llariaidd: gan ofstwg y rhai anniwol byd lawr. gwers 6.

Bydded dy law dros wr dy ddechulaw: a thros Fab dyn yr hwn a gadarnheiaist i ti dy hun. Sal. 80. 17.

Felly ni chiliwn yn ol oddi wrthy: ei: bywâ ni, ac ni a allwn ar dy Enw. gwers 18.

Gogoniant i'r Tâd, &c.

Megis yr oedd yn y dechrau, &c.

¶ Salmau priod. LXIV, CXXIV, CXXV.

¶ Litchiau priod. 1. 2 Sam. XXII. Te Deum.

II. Act. XXIII. Jubilate.

¶ Yn y gwerfclau ar ol y Credo yr anghwanegir ag yr arferir y rhai hyn dros y Brenin.

Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin,

Pobl. Yr hwn fydd yn ymddiried ynnor.

Offeiriad. Anfon iddo borth o'ch Sancteiddfa.

Pobl. Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Offeiriad. Na âd i'w clynyon gael y llaw uchaf arno.

Pobl. Na âd i'r enwir nefhau i'w ddrygu.

¶ Yn lle'r Coleit cyntaf ar y Foreuol Weadi, yr arferir y ddau hyn.

H ollalluog Dduw, yr hwn ym mhob oes a ddangosfaist dy nerth a'ch drugaredd yngwarediadau rhyfeddol a grafulol dy Eglwys, ac yn noddi cyf-jawn a chrefyddol Frenhinoedd a Stadau yn proffesi dy sanctaidd a'ch dragyddol wirionedd, rhag cyd-fwriadau maleifus, ac ystrywiaw drygionus eu holl Elynyon: Ni a roddwn i ti ein diffuant ddiolch a meliant am ryfeddola galluog warediad ein diweddar rasulaf Arglwydd Frenin Jago y Cyntaf, y Frenhines, y Tywysog, a'r holl frig brenhinol, gyd a Dyledogion, Eglwyfyr, a Chyffredin Lloegr, ymgynulleddig y pryd hwnnw ym Mharliament, wedi eu barnu trwy ddichell y Pabyddion megis deiaid i'r lladdfa, mcwn môdd creulon a nawfwyllt, tu hwnt i bob esampyl yn y cynofoedd. Nid ein haeddiant ni, ond dy drugaredd di, nid ein rhagddarbd ni, eithr dy ragluniaeth ei angwaredodd ni rhag yr annaturiol Gyd-fwriad hwn: Ac am hyyny, nid i ni, O Arglwydd; nid i ni, ond i'ch Enw di y rhodder yr holl anrhydedd a'r Gogoniant yn holl Eglwys y Saint, o genhedlaeth i genhedlaeth, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Derby

Derbyn hedyd, ratufaf Dduw, ein drofch diftiant am i'r Ienwi'n calonnau drachefn i lawenydd a gorfoledd, wedi 'r amfer y cyfuddiaist ni, a rhoi caniad newydd yn ein geneuau, trwy ddwyn e'i ddiweddar Fawrhydi ar gyfen i' heddwy, i wared ein Heglwyd a'n Cenedl oddi wrth Draws lywodraeth a Chamrwyf Babaid. Addolwn ddoethineb a chyfiawnder dy Ragluniach, agfyrngodd mor amferol ar eitha'n perygl, ac a siommodd holl fwiade'n gelynyon. Atolygwn i ti roi i ni'r cyfryw fywiol a pharhaus ymfynniad o'r hyn a wnaethofst erom yn, ac er, y pryd hynny, fel nad elom yn ddisfawr ddisfal yn ein Hufudd-dod, trwy ryfgyr dy fawr a'th anhaeduedigol ddaioni; eithr tywys o hono ni i edifeirwch, a'n cynhyrfu i fod yn fwy'n diwydrwydd a'n hawydddydd yn holl adyldedyddau'n Crefydd, a gedwaist i ni yn rhyfeddol. Blodeued felly yn ein plith Wironedd a Chyfiawnder, Mwyneidd-dra brawdol a Chariad perffach, Duwioldeb a Dywsiwn, undeb a chydgeoriad, a phob Rhinweddau eraill; fel y bont yn Wastadod ein Hamseroedd, i wneud yr Eglwys hon yn fawlar y Ddaear. Hyn oll a ufudd-erfyniwn ni er mwyn ein Harglwydd a'n Hiacrawdwr bendigedig. Amen.

Ar ddiwedd y Litani (a arferir yn wastad ar y dydd hwn) ar ol y Colest (Ni a attolygwn i ti, &c.) y dywedir hyn y fydd yn canlyn.

Hollalluog Dduw a nefol Dad, yr hwn o'th rasol ragluniach, a'th dyner drugaredd tu ag atom, a ragflaenai falais a dychymmygion ein gelynyon, trwy ddatguddio a gwradwydd eu bwriad erchyll ac ysgeler, a gydfwriadafent, ac a amcangyfrifodd yn ddwyn i ben y dydd heddyw yn erbyn y Brein a holl Stad Loegr, er dymchweliad y Llywodraeth a'r Crefydd a felydlwyd yn ein plith; Ac heddyw hedyd a dywyfaist yn rhyfeddol dy Was ein diweddar Frenin, ac a'i dygaist e'n ddiogel i Loegr, i'n cadw thag diweddar ymgais ein Gelynyon i'n difuddio ni o'n Crefydd a'n Cyfreithiau: Nyni yn ofstyngiedd-iaf ydym yn moliannu, ac yn mawrygu dy Enw gogoneddus am dy anfeidrol radlaw'n ddaioni hyn tu ag atom a'm dygaist yn y ddeu-dwm hyn o'th Drugaredd. Ydd ym yn cydnabod mai dy drugaredd di, dy drugaredd di yn unig ydoedd, na'n difethwyd: Canys yr oedd ein pechodau yn lleifain hyd y nef i'n herbyn; a'n hanwiredau yn deilwng yn galw am ddial amon. Eithr tydi ni wnaethol a ni yn ol ein pechodau, ac ni obrwyaist ni yn ol ein hanwiredau, ac ni'n traddodaist ni, fel yr haeddafom, i fod yn ysglyfach i'n gelynyon: Eithr yn dy drugaredd a'n gwarediaist ni rhag eu malais hwynt, ac a'n hachubai't rhag angau a diftryw. Trwy ystyried o honom dy Ddaioni hyn, O Arglwydd, gweithreda ynnom wir edifeirwch, fel na becin hanwired yndramwydd i ni. Ac angwanega ynnom fwyfwy fydd fywiol, a chariad ffurthlawn ym mhob ufudd-dod sanctaidd, fel y bo i'r gynnal dy ffaf (ynghyd a llewyrch dy Esgyl) i ni ac i'n heppil yn dragwydd: A hynny er mwyn dy annwyl Fab Jesu Grift ein hunig Gyfyngwr a'n Dadleuwr. Amen.

Yn lle'r Weddi [Ar Amfer Rhyfel a Therfysgau] arferir y Weddi hon sy'n canlyn.

O Arglwydd, yr hwn heddyw a ddatguddiaist faglau angau, a dannaf i ni, ac yn rhyfeddol a'n gwarediaist oddi wrthym; Bydd di yn wastad yn nodwyr galluog i ni, a gwasgar ein gelynyon a sychdant am Waid; trô eu cynghorion yn ffolineb, a diddymma hwynt, goftwng eu balchder, tola eu drygion, a gwradwydd eu bwriadau: Nerthadwyllaw a'n grafusaf Frenin Siôr, a phawb y fyddi eu gosod mewn awdurdod daue, i dorri ym-

maith trwy farn a chyfiawnder gymmaid o'r weithredwyr anwiredd, ag a droant Grefydd yn wrthryfel, a fydd yn Derysg; fel na chaffon byth y llaw uchaf arnom, ac na orfoleddont yn nynyftr dy Eglwys yn ein plith. Eithr trwy fod ein grafusaf Frenin a'i Deyrnasoedd yn ymgynnal yn dy wir Grefydd, a thrwy dy Radol Ddaioni yn cael eu noddi yn yr unrhyw, allu o honom ni oll dy wasanaethu di yn ddyledus, a rhoddi i ti ddiolch yn dy sanctaiddlan Gynnullidfa, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yn wasanaeth y Cymmun, yn lle Colest y Dydd, yr arferir hwn sy'n canlyn.

Tragwyddol Dduw, a'n galhuocaf Noddwydd ym ni dy weision anheilwng yn ofstyngedig yn ein cyflwyno ein hunain ger bron dy Fawredd, gan gydnabod dy Allu, dy Ddoethineb a'th Ddaioni, yn cadw yn ddiagonal y Brein, a thair Stad Loegr, ymgynnulledig ym Mharliament, rhag y diftryw a fwriddafid heddyw i'w herbyn; Gwnâ ni, ni a attolygwn i ti, yn wir ddiolchgar am hon a'th holl drugareddau mawron eraill tu ag atom; yn ben-nodol am ailwneud y Dydd-hwn yn gofus trwy arwydd newydd o'th Garedigrwydd tu ag atom. Bendithiwn di am roddi i'w ddiweddar Fawrhydd ddiogel Ddyfodiad ymma, ac am wneud i bob Gwrthgais syrthio o'i flaen ef, hyd onid aeth e'n Frenin a Llywydd arnom. Cadw ac amddiffyn ein goruchaf Arglwydd Frenin a'r holl welygordd frenhinol, rhag pob Brâd a chydfwriad; Cynnal hwynt yn dy ffydd, ofn, a chariad; Llywddia ei Deyrnas i â hîr ddedwyddwch ymma ar y ddaear; ac yn ôl hyn corona ef a gogoniant tragwyddol, yn nheyrnas nef trwy Jesu Grift ein hunig Jachawdwr a'n Prynwyr. Amen.

Yr Epsistol.

Ymddarostynged pob enaid, Rhaf. 134.

gwers 1. hyd wers 8.

Yr Esgyl.

A bu, pan gyflawnwyd y dyddiau. S. Luc 9.

gwers 451. hyd wers 57.

Ar ol y Credo, oni bydd pregeth, y darllenir un o'r ehw' Homili yn erbyn Gwrthryfel.

Darllener y sentens hon ar yr Offrynniad.

PA bethau bynnag oll a ewyllyfioch eu gwneuthur o ddynion i ehw, felly gwnewch chwikhau iddynt hwy: canys hyn yw'r Gyfraith a'r Prophwyd. S. Math. 7. 12.

Ar ol y Weddi dros yr Eglwys filwus, arferir y Weddi hon sy'n canlyn.

Duw, yr hwn y mac dy Enw yn ardderchog ar yr holl ddaear, a'th ogoniant uwch y nefoedd; yr hwn a gedwaist heddyw yn rhyfeddol ein Heglwys a'n Gwladwriaeth oddi wrth ddirgel Ddylais ac uffernol falais Cyd-fradwyr Pabaid; ac ar gyfen i heddyw hedyd a ddechreuaist roi i ni nerthol Ymwared rhag amlwg Drawlywodraeth a Gorthrech yr unrhyw Elynyon creulon a gwaedfryd: Ni a fendithiwn ac a addolwn dy ogoneddus Fawredd, fel am y cynaf, felly am dy ryfeddol garedigrwydd diweddar hyn i'n Heglwys a'n Cenedl, yn amddiffyn ein Crefydd a'n Breiniau. Ac ufudd weddiwn ar i dduwiol ymfynniad ar dy ad-roddedig drugaredd hon adnewyddu a chynnyddu ynnom Ysbryd o Gariad a Diolchgarwch i ti yr unig Awdur, Ysbryd o he-ddychol ymoftyneiad ac Ufudd-dod i'n grafol Oruchaf Arglwydd Frenin Siôr; ac Ysbryd o gariad gwrefog i'n Crefydd sanctaidd, a achubai't i'r awron eilwaith mor rhyfeddol, ac a'i felyddiaist yn Fendith i ni ac i'n Heppil. A hyn a erfyniwn ni er mwyn Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Ffurf Gweddi gyd ag Ymryd, i'w harfer bob blwyddyn ar y Degfed ar hugain o *Jonor*, sef, Dydd Merthyrolaeth y gwynfydedig Frenin *Charles* y Cyntaf: I erfyr trugaredd Dduw, na byddo nac i Euogrwydd y Gwaed gwirion diniwaid hwnnw, na'r Pechodau eraill, trwy ba rai y cyffrowyd Duw i'n traddodi Ni a'n Brenin i ddwyllaw Dynion Creulon ac Ysgeler, gael eu Hymweled un amfer rhag llaw, arnom ni, na'n Heppil.

¶ O's ar Sul y digwydd y dydd hwn, y ffurf hon o Weddi a arferir, a'r Ymryd a gedwir drannoeth. Ac ar Ddydd yr Arglwydd nefas o flaen y dydd i'w gadw, ar y Foreuol Weddi, yn y man ar ol Credo Nicæa, y rhybuddar am gadw yn barchus yr uerhyw ddydd.

¶ Un fydd y Gwasanaeth ar y Dydd ag a arferir ar Ddyddiau-gwyl yn hollol: ond am a ofodir i'w amgenach.

Trefn am WEDDI FOREUOL.

¶ Y Gweinidog a ddechrau ag un neu ychwaneg o'r Sentensiau hyn.

GAn yr Arglwydd ein Duw y mae trugareddau a maddent, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn: Ni wrandawfom ychwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw i rodio yn ei gyfreithiau ef, y rhai a roddodd eife o'n blaen ni. *Dan. 9. 9, 10.*

¶ Cosba ni, Arglwydd, etto mewn barn nid yn dy lit, rhag i'r ein gwneuthur yn ddiddym. *Jer. 10. 24.*

¶ Arglwydd, na ddos i farn a'th weision, o herwydd ni chyfiawnheir neb byw yn dy olwg di. *Sal. 143. 2.*

¶ Yn lle Venite Exultemus, dyweder neu ganer yr Hymn sydd yn canlyn; un wers gan yr Offeiriad, a phob ail gan y Sgolhaig a'r Bobl.

CYfiawn ydwy'ti, O Arglwydd; ac uniawn yw dy farnedigaethau. *Sal. 119. 137.*

¶ Ti ydwy'r gyfiawn yn yr hyn oll a ddigwyddodd i ni: canys gwirionedd a wnaelhost ti, a ninnau a wnaelhom yn annwyl. *Neh. 9. 33.*

¶ Minnau, braidd na lithrodd fy nhraed: prin na thrippiodd fy nghereddediad. *Sal. 73. 2.*

¶ Canys cefngennau wrth y rhai synfyd: pan welais trwyddiant y rhai annwyl. *gwers 3.*

¶ Y mae brenhinoedd y ddacar yn ymosod, a'r penmaethiaid yn ymgynghori ynghyd: yn erbyn yr Arglwydd ac yn erbyn ei Grift ef. *Sal. 2. 2.*

¶ Canys ymgynghorasant yn unfryd: ac ymwnaethant i'w erbyn. *Sal. 83. 5.*

¶ Eife a glywodd ogan llaweroedd, dychryn oedd o bob parth: pan gyd-ymgynghorasant yn ei erbyn ef, y buriadasant ei ddiencidio. *Sal. 31. 13.*

¶ A thafodau celwyddog y llefarasant i'w erbyn, cychynasant ef hefyd a geiriau cas: ac ymladdasant ag ef heb achos. *Sal. 109. 2, 3.*

¶ Ie hefyd y gwyr oedd annwyl ganddo ef, yn y rhai yr ymddiriedodd: ac a fwytaodd ei fara, a ddychafodd eu sawl i'w erbyn. *Sal. 41. 9.*

¶ Talasant iddo ef ddrwg dros dda: i ysbeilio ei enaid. *Sal. 35. 12.*

¶ Ymgynghorasant yn unfryd, gan ddywedyd, Duw a'i gwrthododd ef: erlidiwch a deliwch ef, canys nid oes gwaredydd. *Sal. 71. 10, 11.*

¶ Auael ein ffroenau, Emeiniog yr Arglwydd, a ddaidiwyd yn eu rhwydau hwynt: am yr hwn y dywedafom, *Dan. 4. 35.*

¶ Y gwrthwynebwr a'r gelyn a ddacthant i byrth Caerfalem: gan ddywedyd, Pa bryd y bydd eife farw, ac y derfydd am ei Enw ef? *Galar. 4. 12.*

¶ A'r dydd meddant a llyn wrtho: a chan ei fod yn gorwedd, ni chyfyd mwy. *gwers 8.*

¶ Tyfion gau a gyfodasant i'w erbyn: holasant iddo ef yr hyn ni's gwyddai oddi wrtho. *Sal. 35. 11.*

Am bechodau'r Bobl, ac anwiredd yr Offeiriad, y rywallasant waed y cyfiawn ynghanol Caerfalem. *Galar. 4. 13.*

¶ Na ddeleff fy enaid i'w cyfrinach hwynt; fy ngoniant, na fydd un a'i cynulleidia hwynt: canys yn eu dig y lladdasant i'r. *Gen. 49. 6.*

¶ Sef, Gwr dy ddechulaw: Mab y dyn yr hwn a gadarnhaist i ti dy hun. *Sal. 80. 17.*

¶ Yngolwg y rhai angall yr oedd eife yn marw; a drwg y cyfrifent ei ddiwedd ef. *Doeth. 3. 2.*

¶ Hwyt hwy ffyliaid a feddylasant fod ei fuchedd ef yn synfydrwydd, a'i ddiwedd yn amharchus: eicht y mae eife mewn tangnefedd. *Doeth. 5. 4. a 3. 3.*

¶ O blegid er ei gyltuddio yngolwg dynion: etto'r oedd ei obaith yn llawn tragwyddoldeb. *Doeth. 3. 4.*

¶ Pa fodd y cyfrifir ef ymhlith Meibion Duw: ac y mae ei ran ef ym mysg y Saint! *Doeth. 5. 5.*

¶ Ond, O Arglwydd Dduw'r dial, O Dduw'r dial: gwna ddaion i yn dy ewyllysgarwch i Sion. *Sal. 94. 1. a 51. 18.*

¶ Bydd drugarog, O Arglwydd, wrth dy bobl, y rhai a brynaist: ac na ddryogrwydd gwaed gwirion yn ein herbyn. *Deut. 21. 8.*

¶ Oh! na chafleis ein heneidiau gyd â phechaduriaid; na'n bywyd gyd â dynion gwaellyd. *Sal. 26. 9.*

¶ Gwared ni oddi wrth waed, O Dduw, ydyr yr hwn wyt Duw ein Hiechydswriaeth: a'n tasod a gŵn y llafar am dy gyfiawnder. *Sal. 51. 14.*

¶ O herwydd nid wyt ti Dduw yn ewyllyfio anwiredd: a drwg ni dmiwg gyd â thi. *Sal. 5. 4.*

¶ Difethi y rhai a dydwedant gelywyd: yr Arglwydd a ffeiddia y gwr gwaedlyd a'r zwyllodrus. *gwers 6.*

¶ Mor ddisymmwrth yr aethant yn anghyffanedd: pallasant a darfuant gan ofn. *Sal. 73. 19.*

¶ Fel breuddwyd, wrth ddihoen un: Felly O Arglwydd, pan ddeffroech y dirmygi eu gwedd hwynt o'r ddiras. *gwers 20.*

¶ Mawr a rhyfedd yw dy weithredoedd, O Arglwydd Dduw Hollallung: cyfiawn a chywir yw dy ffyrdd di, Brenin y Saint! *Dad. 15. 3.*

¶ Cyfiawn ydwy'ti, O Arglwydd: ac uniawn yw dy farnedigaethau. *Sal. 119. 137.*

¶ Gogoniant i'r Tad, &c.

¶ Megis yr oedd yn y dechrau, &c.

¶ Salmat priod. IX, X, XI.

¶ Lithian priod. I. 2 Sam. I. Te Deum.

¶ II. S. Mat. XXVII. Jubilate.

¶ Yn lle y Colest cyntaf ar y Foreuol Weddi, yr arferir y ddau hymn y nesaf canlyn.

¶ Alluoecaf Dduw, ofnadwy yn dy farnedigaethau, a rhyfeddol yn dy weithredoedd tu ag at feibion dynion; yr hwn yn dy ddiogelonedd a oddeffait megis ar gyfenw i heddyw dorri ymmaith fywyd ein diweddar rasol Arglwydd Frenin *Charles* y Cyntaf.

y Cynaf trwy ddwyllaw dynion yigeler a gwaedlyd; Nyni dy greaduriaid pechadurus ymgynlledig ynni ger dy fron, ydym yn enw holl drigolion y Deyrnas hon yn oftyngedig yn cyfaddaf, mai pechodau mawrwaedd y genedl ymma oedd yr achos o ddwyn i lawr y farnedigaeth drom hon amon. Eithr, O Dduw graffusol, pan ymofynnech am waed, na ddryo euogrwydd y gwaed gwirion hwn (tywalltied ym na nid oes dim ond gwaed dy Fab di a all ei ddiwygio) na ddryo mo hono ar gyfai pobl y Tir hwn; ac na ofynner ef byth gennym ni, na'n heppil. Trugarhâ, O Arglwydd, trugarhâ wrth dy Bobl y rhai a brynaist, ac na lidia wrthym yn dragwydd: Eithr maddeu i ni er mwyn dy drugareddau, trwy ryglyddon dy Fab ein Harglwydd Jêsu Grift. Amen.

Bendigedig Arglwydd, yngolwg yr hwn gwerthfawr yw marwolaeth dy Sainc; Ni a fawrygwn dy Enw am dy aml rîs a roddaiſt i'n diweddar Arglwydd Frenin a fethrywyd; trwy'r hwn y nerthwyd ef mor gyflurus i ddilyn camrau ei wynfydedig Feistr a'i Jachawdwr, mewn dyfsgod addfwyl oddeſiad o bob amharchiadau creulon, ac yn y diwedd yn gwrthwynebu hyd at waed; a'r pryd hynny hefyd ar ol yr un eſampyl, yn eirolli dros ei ddihenyddwyr: Bydded ei Goffawriaeth ef, O Arglwydd, byth yn fendigedig yn ein plith; fel y gallom ninnau ddilyn eſampyl ei wrolder a'i ddiannwadalwch, ei oftyngediddwydd a'i ammynedd, a'i fawr gariad ef. A chaniatâ i'n gwlad hon fod yn rhydd oddi wrth ddial am ei waed cyfiawn ef, a'ch drugaredd gael ei gogoneddu ym maddeuant ein pechodau; A'r cwbl er mwyn Jêsu Grift, ein hūnig Gyfyngwr a'n Dadleuwr. Amen.

Ar ddiwedd y Litani (a arferir yn waſtad ar y dydd hwn) ar ol y Coleſt (Ni a attolygwn i ti O Dād, &c.) y darllenir y tri Choleſt hyn.

O Arglwydd, ni a attolygwn i ti, yn drugarog gwrandio ein gweddïau, ac arbed bawb a gyffelaſt eu pechodau wrthyf, fel y bo i'r rhai y cyhuddir eu cydwylbodau gan Bechod, trwy dy drugarog faddeuant fwy yn oftyngedig, trwy Grift ein Harglwydd. Amen.

OAlluocaf Dduw a thrugarocaf Dād, yr hwn wyt yn toſturiu wrth bōb dŷn, ac nid wyt yn caſau dim o'r a wnaethofst, yr hwn nid ewyllyſi farwolaeth pechadur, ond byw o hono, ac ymchwelyd oddi wrth ei bechod, a bod yn gadwedig: yn drugarog maddeu i ni ein camweddau; derbyn a ehonfforddia ni, y rhai ydym yn fūn ac yn orthrwm gennym faich ein pechodau: Ti biau o briodolder drugarhau yn waſtad, i Ti yn unig y perthyn maddeu pechodau. Arbed nyni am hynny, Arglwydd daionus, arbed dy Bobl y rhai a brynaist; na ddōs i'r fam a'ch weſion y rhai yn bridd gwael a phechaduriaid truaſi: Eithr ymchwel felly dy lid oddi wrthym, y rhai ŷm yn oftyngedig yn cydnabod ein gwaeledd; ac yn wir edifeirïol gennym ein beiau; ac felly bryſia i'n cynnothwo ni yn y byd hwn, fel y byddom fyw byth gyd â thi yn y byd a ddaw trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Ymchwel di ni, O Arglwydd daionus, ac yna ydd ymchwelir ni. Yſtyria, O Arglwydd, yſtyria wrth dy Bobl, y rhai ydym yn ymchweled arat trwy wyloſain, ymprydio, a gweddïo. Canys Duw trugarog wyt ti, yn llawn toſturi, yn dda dy ammynedd, ac yn fawr dy warder. Yr wyt yn arbed pan ŷm

ni yn haeddu pocnau, ac yn dy lid ydd wyt yn meddwl am drugaredd. Arbed dy Bobl, Arglwydd daionus, Arbed hwy, ac na ddŷger dy eufeddiaeth i wradwydd. Clyw nyni, Arglwydd, canys mawr yw dy drugaredd, ac yn ol lliaws dy drugareddau edrych arnom, trwy haeddedigaethau a chyfryngdod dy fendigedig Fab Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

Tugwaſanaeth y Cymmun yn neſaf ar ol y Weddï dros y Brenin (Hollalluog Dduw yr hwn fydd a'i deyrnas yn dragwyddol, &c.) yn lle'r Coleſt am y dydd, yr arferir y ddau Goleſt ymma, O Alluocaf Dduw olmadwy, &c. Bendigedig Arglwydd, &c. fel yn y Weddï Foreuol.

Yr Epistol.

Ymddarostyngwch o blegid hyn. 1 S. Pedr 2.

gwers 13. hyd wers 23.

Yr Eſengyl.

Yr oedd rhyw ddŷn o berehen rŷ. S. Mat. 21.

gwers 33. hyd wers 42.

Ar ol Credo Nicæa y darllenir, yn niſſyg pregeth i'r dŷrnod hwnnw, y rhan gynaf a'r ail o'r Honnili a ofodwyd allan trwy Awdurdod, yn erbyn Anufudd-dod a gwrthryfel. Neu pregethed y Gweinidog, yr hwn a fo'n gwafanaethu, Bregeia o'i wneuthuriaid ei hun ar yr unrhyw deſtun.

Tu yr offrymmiad y darllenir y Sentens hon.

PA bethau bynnag oll a ewyllyſioch eu gwneuthur o ddynion i chwli, felly gwnewch chwithau iddynt hwy; canys hyn yw'r Gyfraith a'r Prophwydi. S. Math. 7. 12.

Ar ol y Weddï [Dros holl ſtād Egl. Crift, &c.] yr arferir y ddau Goleſt ymma ſydd yn canlyn.

O Arglwydd ein Tād Neſol, yr hwn ni chosbaiff ni, hyd yr haeddi ein pechodau, eithr yng nghanol barn a goſiaſt drugaredd; ydd ydym ni yn cydnabod mai dy ragorol ſſaſt di ydoedd, er i ti am ein haml a'n dirfawr annogaethau, oddeſt i'ch Enneiniog, y Bendigedig Frenin Charles y Cynaf, ſynthio (megis) ar y dydd heddyw i ddwyllaw dynion yſgeler a gwaedlyd, ac ar fodd creulon ei ladd ef ganddynt; etto ni'n gadewaſt ni dros ſyth, megis deſaidd heb ſugail iddynt: eithr yn dy raſol ragluniaeth a gedwaſt yn rhyſſedd ddilys eſſedde ei Goron ef, ein Graſuſaf Arglwydd Frenin y pryd hynny Charles yr Ail, rhag ei clynon gwaedlyd, gan ei guddio ef dan gyſgod dy Adenydd, hyd oind aeth eu camrwyſg hwynt heibio; ac yn dy ddaionus amſer goſodedig a'i dygaſt ef yn ol, i eſſedde ar Orſedd-faingc ei Dād; a chyd a'r Brenhinol Deulu, a adferaiſt i ni'n hen Lywodraeth Wledig ac Eglwyſig. Am y rhai hyn dy fawr a'ch anhraethadwy Drugareddau, ni a dalwn i ti ein goſtyngediddiaf ddiolkh o eigion ein calonnau; gan attolygu i ti yn waſtad barhau dy raſol noddod dros yr holl frenhinol deulu, a chaniatâu i'n Graſuſaf Frenin Siôr, hir a llwyddianus Deyrnafiad arnom ni. A ninnau dy bobl a'ch ſoliannwn yn dragwydd, ac a ddarganwn dy ſoliant o Genhedlaeth i genhedlaeth byth, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd a'n Hiachawdwr. Amen.

A Chaniatâ, Arglwydd, ni a attolygwn i ti, fod i chwyſ y byd hwn, trwy dy reoledigaeth di gael ei drefnu mor dangneſſedol, ag y gallu dy Eglwys di dy waſanaethu yn llawen ym mhob duwiol Heddwch, trwy Jêsu Grift ein Harglwydd. Amen.

☛ Dachstuhl

NYDOLIG CHARLES. A DDYCHWELIAD.

G Dechreuwr y Foreuol Weddi a'r Sensenfaen hyn.
An yr Arglwydd ein Duw y mae Trugareddau a madduam, er gwrthryfelu o honom i'w erbyn : Ni wrandawfom ychwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw, i roddio yn ei Gyfreithiau ef, y rhai a roddodd ef o'n blaen ni. Dan. 9. 9, 10.

Trugareddau yr Arglwydd yw na ddarfu am danom ni : o herwydd ni phalla ei dofturiaethau ef. Galar. 3. 23.

In lle Venite exultemus, dyweder neu ganer yr Hymnfydd yn canlyn ; Un Wers gan yr Offeiriad, a phob ail gan y Sgolhaig a'r Bobl.

Trugareddau'r Arglwydd a ddarganaf byth : a'm genau y mynegaf dy wirionedd o genhedlaeth i genhedlaeth. Sal. 89. 1.

Gwnaeth yr Arglwydd gosio ei ryfeddodau : grallawn a thrugarog yw'r Arglwydd. Sal. 111. 4.

Pwy a draetha nerthoedd yr Arglwydd : ac a fynega ei holl fawr ef ? Sal. 106. 2.

Mawr yw gweithredoedd yr Arglwydd : gwedi eu ceisio gan bawb a'i hofiant. Sal. 111. 2.

Yr Arglwydd fydd yn dyrchafu y rhai llariaidd : gan oftwng y rhai annuwiol hyd lawr. Sal. 147. 6.

Yr Arglwydd fydd yn gwnethur cyfiawnder a barn : Er rhai gorthrynnedig oll. Sal. 103. 6.

Nid byth yr ymyrfon ef : ac nid byth y ccidw efe ei ddigofaint. gwers 9.

Nid yn ol ein pechodau y gwnaeth ef a ni : ac nid yn ol ein banwreiddau y talodd ef i ni. gwers 10.

Canys cyfuwch ag yw'r Nefoedd uwchlaw'r Ddaear : y rhagorodd ei drugaredd ef ar y rhai a'i hofiant ef. gwers 11.

Fel y tofturia Tad wrth ei blant : felly y tofturia'r Arglwydd wrthy rhai a'i hofiant ef. gwers 13.

Profaist ni, O Dduw : coethaist ni fel coethiarian. Sal. 66. 10.

Peraist i ddynion farchogaeth ar ein pennau, aethom trwy'r lân a'r dwfr : a thi a'n dygaist allan i le diwall. gwers 12.

Oh, mwr aml a blin rystudiau a wnaethost ti i ni eu gweld ! erso ti a'n bywheiaist drachefn : ac a'n cyfodaist drachefn o orddyfnder y ddaear. Sal. 71. 20.

Tidi a'n cofiaist yn ein hisel radd, ac a'n hachubaisst oddi wrth ein gelymion : o herwydd dy drugaredd fydd yn dragywydd. Sal. 136. 23, 24.

Grallawn fuost, O Arglwydd, i'th dir : dychweiliaist gaethiweid Jacob. Sal. 86. 1.

Ein Duw thrugarog a'n rhagflaenodd : a Duw a wnaeth i ni wled ein bewyllys ar ein gelymion. Sal. 59. 10.

Hwy a gwmpasant ac a syrthiafant : ond nynt a gyfodasant, ac a safasant. Sal. 20. 8.

Yno y syrthiodd gweithwyr anwired : gwithiwyd hwynt i lawr, ac ni allant gyfodi. Sal. 36. 12.

Yr Arglwydd a'n cofiodd ni, efe a'n bendithia : bendithia ef dy Israel, bendithia efe dy Aaron. Sal. 116. 12.

Bendithia efe y rhai a ofnant yr Arglwydd : fychain a mawron. gwers 13.

O na foliantenn yr Arglwydd am ei ddaioni : a'i ryfeddodau i feibion dynion ! Sal. 107. 21.

Aberthant hefyd aberth moliant : a mynegant ei weithredoedd ef mewn gorfoledd. gwers 22.

Na chelant ychwaith rhag eu meibion : gan fynegi i'r oes a ddol foliant yr Arglwydd, a'i nerth, a'i ryfeddodau y rhai a wnaeth efe. Sal. 78. 4.

Fel y gwybyddo'r oes a ddol, sef, y plant a enir : a na byddont fel eu tadau, yn genhedlaeth gydlyn a gwrthryfelgar. gwers 6, 9.

Bendithiwech Dduw yn y cynulleidfaoedd : sef, yr Arglwydd, y rhai ydych o fnynon Israel. Sal. 68. 26.

Bendigedig fyddo'r Arglwydd, yr hwn a'n llywysa beunydd a aioni : sef, Duw ein Hiechydgyriach. gwers 19.

Darllydded weithian anwired yr annuwiol : eithr cyfarwyddia di y cyfawn. Sal. 7. 9.

Llawenychea ac ymbyfrydedd ymro ti yrhai all a'le geisiant : dyweder y rhai a garant dy jechydwrtaeth bob amser, Mawryger yr Arglwydd. Sal. 40. 16.

Gogoniant i'r Tad, &c.

Megu yr oedd yn y dechrau, &c.

Sal. priod. CXXXIV, CXXXVI, CXXXIX, CXVIII.

Llith. pr. I. 2 Sam. XIX. gw. 9. neu Num. XV.

Te Deum.

II. Epistol S. Jud. Jubilate Deo.

Y Gwersicla nefaf ar ol y Credo a fydd y rhain.

Offeiriad. Arglwydd, dangos dy drugaredd am nom.

Atteb. A chaniata i ni dy jechydwrtaeth.

Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin.

Atteb. Yr hwn fydd yn ymddiried ynnor.

Offeiriad. Anfon iddo borth o'th sanctidafa.

Atteb. Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Offeiriad. Na ad i'w elynion gael y llaw uctaf arno.

Atteb. Na ad i'r enwir nesau i'w ddrygu.

Offeiriad. Gwisg dy weinidogion ag jawnder.

Atteb. A gwna dy ddewisol bobl yn llawen.

Offeiriad. Arglwydd, dyro dangnefodd yn ein dyddian.

Atteb. Canys nid oes neb arall a ymladd drofom, ond rydi, O Dduw, yn unig.

Offeiriad. Bydd i ni, O Arglwydd, yn dda cadarn.

Atteb. Rhag wyneb ein gelymion.

Offeiriad. Arglwydd, gwranddo ein gweddian.

Atteb. A deled ein llef hyd attac.

In lle'r Colect cynsaf ar y Foreuol Weddi, yr arferir y ddau hyn fydd yn canlyn.

Hollastuog Dduw, yr hwn wyt gadarn dŵr amddiffyn i'th weision rhag wyneb eu gelymion : yr ydym ni yn rhoddi i ti foliant a diolch am y rhyfeddol ymwared a gamateaisst i'r Teyrnafocdd hyn oddi wrth y GWRTHRYFEL MAWR a'r holl drueni a'r gorthrynder, yn caelny yr unrhyw, dan ba rai y buafant yn griddfan-dros gymmaint o amser. Yr ydym ni yn cydnabod, mai dy ddaioni di yw, na'n rhoddwyd ni i synu yn gwbl yn Yslyfaeth iddyn hwy : Gan atolwg i ti yn waddol barhau dy gyfryw drugareddau tu ag atom ; fel y gwypo'r holl fyd mai Tydi yw ein Hachubwr a'n cadarn Waredwr ni, trwy Jeshu Grift ein Harglwydd. Amen.

O Arglwydd Dduw ein Hiechydwrtaeth, yr hwn a fuost rallawn jawn i'r Tir hwn, a thrwy dy ryfeddol Ragluniaeth a'n gwaredaist ni allan o'n hanhrefn reynol a thramawr, trwy edfryd i ni, ac i'w ddiameheuol gyfiawnfaint ei hun, dy wafanaethwr Brenin Charles yr Ail, yr hwn oedd ein graffusaf a'n cyfiawnaf Ben-lywiawdwr ni yr amser hwnnw, (er gwaetha'r holl allu a malais ei Elynion) a'i sefydlu ef ar Orfeddfainge y Teyrnafocdd hyn, gan edfryd i ninnau hefyd trwy hynny rydd-did i broffesiun yr ghoeddus dy wir Grefydd a'n jawn Addoliad, ynghyd a'n tangnefodd a'n Llwyddiant gynt, er mawr gonffordd a diddantwch ein calonnau :

Ydd ym ni yr awrhon ymma per dy fron di yn cydnabod gyd a phob dyledus ddiolchgarwch dy ddaioni anhracthol tu ag atom, yr hwn a ddangosaist i ni ar gyfen i'r dydd heddyw, ac yn offrynnu ein haberth o foliant i'th Enw mawr gogoneddus am yr unrhyw ; gan uffudd atolgyu i ti dderbyn yn gymmeradwy ein diffiant etto ein hanheilwng offrymmedigaeath o honom ein hunain, gan addunedu pob sanctaidd uffudd-dod ar feddwl, gair, a gweithred i'th Dduwiol Fawredd ; a chan addaw ynnor ti ac eror ti bob fyddoll a dyledus wafanaeth i'th Enneiniog Wafnaethwr fydd yr awrhon yn llywodraethu trofom, ac i'w Eriseddion ar ei ol : Bendithia ef,

ADFERIAD 9 BRENHINOL DEULU.

ef, ni a atolygwn i ti, a phob cynnyrch grās, anrhydedd, a dedwyddwch yn y byd hwn, a chorona ei ag aniarwoldeb a gogoniant yn y byd ddaw, er mwyn Jezu Grist, ein Harglwydd, a'n Hiachawdwr. Amen.

¶ In niwedd y Litani (yr hon a arferir yn wastad ar y dydd hwn) ar ol y Colest, [Nyni a atolygwn i ti O Arglwydd Dad, &c.] y dywedir y Colest fydd ymma nefaf yn canlyn.

Hollalluog Dduw, yr hwn ym mhob oes a ddangosaf dy Nerth a'th Drugaredd, yngwarediadau rhyfeddol a grasulof dy Eglwys, ac yn troddi cyflawn a chrefyddol Frenhinoedd a Stadau, yn proffesu dy sanctaidd a'th dragyddol wirionedd, rhag cyd-fwriadau malefus ac ystyriwiau drygionus eu holl elynion: Ni a roddwn i ti ddiolech a moliant diffiant, o eigion ein calonnau, megis am dy aml drugaredd mawrion a phublic, felly yn enwedig am yr hysbysol a'r rhyfeddol ymwared, yr hwn ar gyfen i heddyw a ddarfu i'th ddoeth a'th ddaionus ragluniaeth ei gwplau a'i ganiatau i'n grasulaf ddaionus Arglwydd Frenin y pryd hynny Charles yr Ail a'r holl frenhinol Deulu: Ac ynddynt hwy a chyd i hwy i'r holl Eglwys a'r Deyrnas hon, ac i bob ystâd a gradd o ddynion ynddynt, oddi wrth Wrthryfel, Trais, a Gorthrymder annaturl dnyon annuwiol a chreulon, ac oddi wrth yr anhresn a'r dinystr gresynol oedd yn canlyn. O rasulaf a thrugaroccaf Arglwydd Dduw, nid ein haeddiant ni, ond dy drugaredd di; nid ein rhag-ddarbod ni, ond dy ragluniaeth di; nid ein braich ein hunain a'n hachubodd ac a'n gwaredodd oddi wrth yr holl bethau hyn, ond dy ddeheulaw di, a'th Fraich, a lewyrech dy wyneb; am dy fod di yn ein hoffi. Ac am hynny nid i ni, O Arglwydd, nid i ni, ond i'th Enw di y rhodder yr holl anrhydedd, a'r gogoniant, a'r mawl, ynghyd â Dïolch gostyng-eiddaf a ffyddlonaf, yn holl Eglwyfi'r Sainc; Poed felly, Bendigedig fyddo'r Arglwydd ein Duw, yr hwn yn unig fydd yn gwneuthur rhyfeddodau; A bendigedig fyddo ei Enw mawr ei yn dragywydd, trwy Jezu Grist ein Harglwydd a'n hunig Iachawdwr. Amen.

¶ Yngwasanaeth y Cymmun, o flaen yr Epistol, yn ddixysrwn yr arferir y ddau Colest hyn yn lle'r Colest dros y Brenin a Cholest y Dydd, Hollalluog Dduw, yr hwn wyt gadarn dyfwr amddiffyn, &c. O Arglwydd Dduw ein Hiechdwriaeth, &c. fel o'r blaen yn y Foreuol Weddi.

¶ Yr Epistol. i Petr II. gw. 11. hyd w. 17.
¶ Yr Efengyl. S. Mat. XXII. gw. 16. hyd w. 22.

¶ In yr Offrymiad y darllenir y Sentens hon. **N**id pob un fydd yn dywedyd wrthryf, Arglwydd, Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas Nefoedd; ond yr hwn fydd yn gwneuthur Ewyllys fy Nhâd yr hwn fydd yn y Nefoedd, S. Math. 7. 21.

¶ Ar ol y Weddi [Dros holl ystâd Egl. Crist, &c.] y dywedir y Colest hwn fydd yn canlyn.

Hollalluog Dduw a Nefol Dâd, yr hwn o'th anfeidrol a'th anhraethol ddaioni cu ag atom, mewn môdd anarferol a rhyfedd a ddad-ddymchwelaist ac a ddiddymmaist annuwiol fwriadau y dnyon bradwrs, pen-galedion, a beilchion hynny, y rhai dan rith Crefydd a'th Enw Sancteiddaf, a ddychymygafent ac agos a gyflawnafent gwbl ddinystr yr Eglwys a'r Teyrnafoedd hyn: Megis yr ydym ni heddyw yn dra dirifol a defosiol yn addoli ac yn mawrygu dy Enw gogoneddus am dy anfeidrol rasulaf ddaioni hyn a ganiataist i ni yn barod; felly yn ofstyng-eiddaf yr atolygwn i ti barhaed dy rās a'th ffafr tu ag atom, gan ein cuddio a'n cadw dan gyf-god dy adenydd, fel na byddo byth o hyn allan i'r fath drueni gresynol syrthio arnom. Er mwyn hyn anfon allan dy lewyrech a'th wirionedd, i ddatguddio'r dyfnderau hyn o eiddo Satan, dirgelwch yr anwiredd hyn. Ynfyda a diddymma holl Gynghorion dirgel yr annuwiol. Gostwng eu balchder tola eu drygioni, a gwradyddia eu bwriadau. Nertha ddwyllaw ein grasulaf ddaionus Arglwydd Frenin Siôr, a phawb y fydd wedi eu gosod mewn Aw-durdod dano, i dorri ymmaith trwy farn a chyf-jawnder ymmaint oll o Weichredwyr anwiredd, ag a droant Crefydd yn Wrthryfel, a Ffydd yn derfysig fel na chaffont byth mwy y llaw uchaf arnom, ac na orfoleddont yn Nynystr y Llywodraeth Frenhinol, a'th Eglwys yn ein plirh. Amddiffyn a chadw ein grasulaf Arglwydd Frenin, a'r hon Frenhinol Deulu, oddi wrth bob Traeturiaeth a Brad. Bydd iddo yn Helm jechydwriaeth, ac yn gadarn dŵr amddiffyn rhag wyneb ei elynion oll. Ac am y rhai anghymhodlon, gwifw hwy i chywilydd a gwradydd, cithr arno ei a'i hiliogaeth blodeued ei goron yn dragywydd. Felly myni dy bobl a defaid dy boria a'th folianwn di yn dragywydd, ac a ddarganwn dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth byth, trwy Jezu Grist ein hunig Iachawdwr a'n Gwaredwr; i'r hwn gyd â thydi, O Dâd, a Duw Ysbryd Glan, y byddo gogoniant yn yr Eglwys trwy'r holl genhedlaethau, heb drange na gorphen. Amen.

SIOR F.

EIN Hewyllys a'n Gorchymmyrn yw Printio a Chyhoeddi allan o law y Tair Ffurf Gweddi ymma, a Gwasanaeth a wnaethbwyd i'r Pumed o Dachwedd, y Degfed ar bugain o Jonor, a'r Nawfed ar bugain o Fai, ac o hyn allan eu cydgynnwys gyd a Liturgi Eglwys Loegr, i'w harfer bob Blwyddyn ar y Dyddiau dywededig, ym mhob Eglwys a Chapel cadeiriol a chollegol, yng Nghapel pob Colleg a Neuadd o fewn pob un o'n dwy Acaddef, ac o'n Collegau Eton a Chaerwynt, ac ym mhob Eglwys a Chapel plwyfol o fewn ein Teyrnas o Loegr, Arglwyddiaeth Cymru, a Thref Berwig ar Dwid.

Rhodddwyd yn ein Llys yr Sant Fago, y Nawfed Dydd o Hydref, 1714. Yn y Flwyddyn gyntaf o'n Teyrnasiad.

Trwy Orchymmyrn ei Fawrhydi.

Townshend.

Ffurf Gweddi gyd a Diolch i'r Hollalluog Dduw ; I'w harfer bob blwyddyn ymhob Eglwys a Chapel yn y Deyrnas hon, ar y Dydd Cyntaf o Awst ; sef, y Dydd y dechreuodd y Brenin ei ddedwyddol Deyrnasiad.

Un fydd y Gwafanaeth ag a arferir ar Ddyddiau gwyl yn hollol ; ond lle 'r ordeiswyd yn amgen yn y Ffurf hon.

O'r ar Sul y digwydd y Dydd hwn, arbader cwbl o'r Gwafanaeth priod i'r Sul hwnnw, ac arferir hwn yn ei le ef. Ond pa fodd bynnag y digwyddo, rhodder rhybudd yn gyhoedd am dano yn yr Eglwys y Sul o'r blaen.

C Foreuol Weddi a ddechreu â'r Gwerf hyn. Ynghori yr ydwyf ymlaen pob peth, fod ymbiliau, gweddïau, deifyshadau, a thalu diolch dros bob dyn : dros frenhmoedd a phawb fydd mewn goruchafiaeth ; fel y gallon ni fyw yn lonydd ac yn heddychol, mewn pob duwioldeb ac onestwydd : Canys hyn fydd iada a chymmeradwy ger bron Duw ein Ceidwad.

1 Tim. 2. 1, 2, 3.
O's dywedwn nad oes ynnom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynnom ; O's cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw eife a chyfiawn, fel y maddeuo i ni ein pechodau, ac y'n glanhao oddi wrth bob anghyfiawnder.

1 S. Joan 1. 8, 9.
Yn lle (Venite exultemus) y cenir, neu y dywedir yr Hymn hwn sy'n canlyn ; un wers gan yr Offeniad, a phob ail gan yr Isgolhaig a'r Bobl.

O Arglwydd ein Hiôr ni : mor ardderchog yw dy Enw ar yr holl ddaear ! Sal. 8. 1.
Arglwydd, beth yw dyn, pan gydnabyddir ef : neu heb dyn, pan wnaid gyfrif o hono ? Sal. 144. 3.

Gwnaeth gofio ei ryteddodau ; grasslawn a thrugog yw 'r Arglwydd. Sal. 111. 4.
Ona foliant yr Arglwydd am ei ddaioni, a'i ryfeddodau i seibion dyon ! Sal. 107. 21.

O Dduw, ein tarian, gwêl : ac edrych ar wyneb dy mneiniog. Sal. 84. 9.

Cynnal ei gerddedid ef yn dy lwybrau : fel na liroei draed. Sal. 17. 5.

Elytyn oes y Brenin : a llawenâ ef â llawenydd i'w wynebryd. Sal. 61. 6, a'r 21. 6.

Arbofed byth ger dy fron ai : darpar drugaredd a gwirionedd, fel y cadwont ef. Sal. 61. 7.

Ynei ddyddiau ef blodeued y cyfiawn : a gwna di enbro ni yn heddychol. Sal. 72. 7. a 147. 14.

Gwisg ei elynion ef i chymylodd : a blodeued ei goron arno yntau. Sal. 132. 18.

Bendigeidg fyddo 'r Arglwydd Dduw, Duw Israel : yr hwn yn unig fydd yn gwneuthur rhyfeddodau. Sal. 72. 18.

Bendigeidg hefyd fyddo ei Enw gogoneddus ef yn dragwydd : a'r holl ddaear a lanwer o'i Ogoniant ; Amen, ac Amen. gwers 19.

Gogoniant i'r Tâd, &c.
Megin yr oedd yn y dechreu, &c.

Salmau priod. XX, XXI, CI.
Lithiau priod. I. Ios. I. hyd w. 10. Te Deum.

II. Rhuf. XIII. Jubilate Deo.
Y Gwerfclau nesaf ar oly Credo a safant fel hyn.

Offeiriad. Arglwydd, dangos dy drugaredd arnom.

Atteb. A chaniatâ i ni dy jechydwrïaeth.

Offeiriad. Arglwydd, cadw y Brenin.

Atteb. Yr hwn fydd yn ymddiried ynnor.

Offeiriad. Anfon iddo borth o'rth fanseiddfa.

Atteb. Ac byth yn nerthol amddiffyn ef.

Offeiriad. Na âd i'w elynion gael y llaw uchaf i'w.

Atteb. Na ad i'r enwir nesau i'w ddrygu.

Offeiriad. Gwisg dy Weinidogion ag jawnder.

Atteb. A gwna dy ddeiwfol bobl yn llawen.

Offeiriad. Arglwydd, cadw dy Bobl.

Atteb. A bendithia dy Eifeddiaeth.

Offeiriad. Arglwydd dyro dangnefedd yn ein dyddiau.

Atteb. Canys nid oes neb arall a ymladd drosom, ond tydi, O Dduw, yn unig.

Offeiriad. Bydd i ni, O Arglwydd, yn dŵr cadarn.

Atteb. Rhag wyneb ein gelynyon.

Offeiriad. Arglwydd, gwrandao'n gweddïau.

Atteb. A deled ein llef hyd attar.

Yn lle 'r Coleit cyntaf ar y Foreuol Weddi, yr arferir y Coleit dilynol hwn o ddiolwch, am Ddyddiad y Brenin i lywodraethu arnom.

Hollalluog Dduw, yr hwn wyt yn llywodraethu ar holl deyrnaoedd y byd, ac yn eu trefnu wrth d' Ewyllys daionus ; Nyni a ddiolchwn i'w ddiiffuant am deilyngu ar gyfen i heddyw, ofod dy Wafanaethwr, ein Goruchaf Arglwydd Frenin Siôr,

ar Orffeddfainge y Teyrnaoedd hyn. Bid dy Ddoethineb di i'w dywys ef, ac a'r Fraich nertha ef ;

Blodeued yn ei dyddiau ef gyfiawnder, gwirionedd, a Sancteiddrwydd, Heddwch a chariad, a'r holl Rinweddau y sy'n harddu 'r Broffes Gristianogol ;

Llywia i' holl Gynghorion a'i Lafur ef at dy Ogoniant di, a Daioni ei Bobl ; a dyro i ninne Râs i'w ufuddhau iddo yn friol ac yn ewyllygar er mwyn

Cydwbybod, fel na bo i'n gwyniau pechadurus, a'n Priodelw ni wradwyddo ei Ofalon ef am y Lîes Cystfredin ; Bid iddo yn wastadol feddiannu Calonau ei bobl, fel na bont byth yn fyrr o'i anrhyddeddu ef, ac ufuddhau i'w Awdurdod ; bid hîr a llwyddiannus ei Deyrnasiad, a chorona ef ag Anfarwoldeb yn y byd a ddaw, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. Amen.

Yn newedd y Litani (yr hon yn wastad a arferir ar y Dydd hyn) ar ol y Coleit [Ni a attolygw i ti O Dâd, &c.] yr arferir y Weddi sy'n canlyn dros y Brenin a'r Brenhinol Deulu.

O Arglwydd ein Duw, yr hwn wyt yn cynnal ac yn llywio pob peth yn y Nef a'r Ddaear, derbyn ein hufudd Weddïau, gyd â'ndiffuant Ddiolch am ein Goruchaf Arglwydd Siôr, a ofododd dy Râs a'r Ragluniaeth ar gyfen i heddyw yn Frenin arnom ni ; Ac felly gyd ag ef, bendithia Frenhinol Fowredd Siôr Tywyfog Cymru, y Dywysoges, a'i Heppil, a'r holl frenhinol deulu, fely boiddynt oll gan ymddiried yn wastad yn dy ddaioni, a'i hamddiffyn gan dy allu, a'i coronâ i'rth rasol a diballffair, barhau ger dy fron mewn jechyd, heddwch, llawenydd ac anrhydded, hîr a dedwydd einioes ar y ddaear, ac ar ol y fuchedd hon mwynhau bywyd a gogoniant tragwyddol yn Nheyrnas nef, trwy haddedigathau a chyfyngiad Iesu Grist ein Hiackawdwr, yr hwn gyd â'r Tâd a'r Ysbryd Glân sy yn byw ac yn teyrnasu byth yn un Duw, heb drangc na gorphen. Amen.

Yna y canlyn y Coleit hwn, ar i Dduw amddiffyn y Brenin yn erbyn ei holl Elynyon.

O Dduw grasulaf, yr hwn a ofodais dy Wafanaethwr ein Brenin Siôr ar orffeddfainge ei Hynafiaid ; yn ofstngeiddiaf attolygwn i'w ei amddiffyn ef ar yr unrhyw rhag pob peryglon y galla ef fod yn eu bergyd. Cudd ef rhag cystinach y rhai

rbai drygonus, rhag terfysg gweithredwyr anwredd. Llesgha ddwylo, difwyna fwradau, a diffwrthya ymgeisiau ei clynon oll, fel na allo na dirgel fradwriaethau, na thrais cyrch cyhoeddol gythryblio i lywodraeth. Eithr bod iddo, ac efe yn cael ei gadw yn ddiogel dan gylgod dy Adain, a'i gynnal gan dy gadernid, orfoledau ar bob gwrthgais, fel y gallu'r holl fyd gydnabod mai Ti yw ei achubydd a'i gadarn waredydd ef ym mhob Cyfeiaeth a Gwrthwyneb, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna'r Weddi [Dros Uchel Lys y Parliament] o's bydd e'n eistedd.

Yng Ngwasanaeth y Cyninun yn nefaf o staten darllen yr Epistol, yn lle'r Colest dros y Brenin, a Cholest y cydd, yr arferir y Weddi ymma dros y Brenin, megis Pen-llwydd yr Eglwys.

O Fendigedig Arglwydd, yr hwn a elwaist Dywyfion Cristionogol i amddiffyn dy Ffydd, ac a roist yn ddyled arnynt hwylio ymlaen Hawddfydsbyrdol, gyd â Llesad amierol eu Pobl; Yr ym yn cydnabod a gofyinghedig a diolchgar galonau dy fawr ddaioni i ni, yn golod dy Wasanaethwr ein Brenin grasufaf ar yr Eglwys a'r Deyrnas hon. Dyro iddo, ni a atolygwn i'r holl nelawl Radau angenrheidiol i gyfuwch Ymddiried; Llwydded yn ei ddwylo dy waith di ei Dduw; Gweled ei lygaidd ef lwydd ei holl Fwriadau ar Lës dy wir Grefydd sefydledig yn ein plith; a gwnâ ef yn Eryfn bendigedig i amddiffyn a dychafu dy Wirionedd pa le ynnag y mae dan erlid a gorthrech; Ffocd Rhagrith a Halogrwydd, Coel-grefydd a Gau-dduwiaeth o'i wydd ef; Na âd i Heresia na gau-ddylgeidiaeth anheddychu dy Eglwys, nac i Sifmau ac Ymceilluadur diachos ei gwanhau; Eithr caniatâ ni fod o un galon ac un meddwl yn dy wasanaethu di ein Duw, ac yn ufuddhau iddo ynteu yn ol dy Ewyllys di. Ac fel y mwynhao'r Oesoedd i ddyfod y Bendithion hyn, Na fid syth eisiau un o'i Dy ef i lywodraethu'r Teyrnasoedd ymma ar ei ol ef, fel y gwelo'n Hiliogaeth ni blant ei blant ef, a Heddwch ar Israel. Felly nyny dy Bobl a defaid dy borfa, a ddiolchwn i'r yndragwydd, ac a ddatganwn fyth dy foliant o genhedlaeth i genhedlaeth, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yr Epistol.
Annwyls, yr wyf yn atolwg i gwers 11. hyd wers 18.

Yr Efyngyl.
A hwy a ddanfonaant atto eu gwers 16 hyd wers 23.

Ar ol Credo Nicæa, y canlyn y Bregerh.
In yr offrymmiad darlener y Hys hon.
Ely mawr yw Duwioledd gyd â bodlonrwydd; Cans ni ddygafom ni ddim i'r byd hwn, ac eglur i'w, na allwn ni ddwyn dim allan chwaith i Tim. 6. 6, 7.

Ar ol y Weddi [Dros holl Ystad Egl. Crist, darlener y Colestau sy'n canlyn.

Gweddi am Undeb.

Duw Dad ein Harglwydd Jesu Grift, ein hnnig Jachawdwr, Tywylog Tannefedd; Dyro Rad i ni yn ddirifol i ofod at ein Calon y mawr Berylon ydd ym ynddynt trwy'n Hymnariadau annedwydd; Dwg ymmaith bob Digafedd a Rhagfarn, a pha beth bynnag arall a ddichon ein rhwyfstro ni i dduwiol Undeb a Chydgordio; Fel megis nad oes ond un Corph, ac un Ysbyrd, ac un Gobaith o'n Galwedigaeth, un Arglwydd, un Ffydd, un Bedydd, un Duw a Thad i ni oll; felly y bo i ni oll o hyn allanfod o un Galon, ac o un Enaid, wedi'n hunon mewn un sanctaidd Gwlwm Gwirionedd a Heddwch, Ffydd a Chariad perffaith, ac ag un Meddwl ac un Gonau dy ogoneddu di trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Caniatâ, O Arglwydd, ni a atolygwn i ti, fod i chwyli y byd hwn gael ei dresnu mor dangneffodol gan dy lywodraeth di, ag y gallu dy Eglwys di dy wasanaethu yn llawen ymhob duwiol heddwch, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Caniatâ, ni a atolygwn i ti, Hollalluog Dduw, am y geiriau, &c.

Hollalluog Dduw, ffynnon pob doethineb, yr hwn wyt yn, &c.

Tangnefedd Dduw, yr hwn fydd uwch law pob dyall, &c.

SIOR F.

IN Hewylls a'n Gorchymmyrn yw Printio a Chyboeddi'r Ffur ymma o Weddi a Diolchgarwch i'r Dydd cyntaf o Awst allan o law, a'i barfer bob Blwyddyn ar y Dydd dywededig, ym mhob Eglwys a Chapel caeiriol a chollegol, yng Nghapel pob Colleg a Neuadd o fewn pob un o'n dwy Acaddef, ac o'r Collegau Eton a Chaerwynt, ac ym mhob Eglwys a Chapel plwyfol o fewn ein Teyrnas o Loegr, Arglwyddiaeth Cymru, a Thref Berwig ar Dwid.

Rhoddydd yn ein Llys yn Sant Jago, y Trydydd Dydd ar Ddeg o Fehefin, 1715. yn y Flwyddyn Gyntaf o'n Teyrnasiad.

Trwy Orchymmyrn ei Fawrbydi.

Townshend.

Ffurf a Dull Gwneuthur, Urddo, a Chyssegru Esgobion, Offeiriad, a Diaconiaid, yn ol Trefn Eglwys Loegr.

Y RHAGY MADRODD.

HYfbyys yw i bawb yn dyfal ddarllen yr Ysgrithur lân a Hên Awduriaid, fod y Graddau hyn o Weinidogion yn Eglwys Grift, er amser yr Apostolion; sef, Esgobion, Offeiriad a Diaconiaid. A'r cyfryw barchus fri ydoedd erioed ar y Swyddau hyn, fel na allai neb ryfygu gweini yn yr un o honynt, oddieithr yn gynaf iddo gael ei alw, ei brofi, ei holi, a gwybod fod ganddo Gynheddfau cymmwyys i'r unrhyw; Ac oddieithr hefyd cael trwy Weddi public, ac Arddodiad Dwylaw, ei dderbyn, a'i ddoedi yn y swydd gan Awdurdod gyfreithlon.

O hennwydd pa bam, tu agat fod parhâd ac ymarfer, a bri parchus ar hyn o swyddau o fewn Eglwys Loegr; ni chyfrisir ac ni chymmerir neb am Esgob, Offeiriad, neu Diacon cyfreithlon o fewn Eglwys Loegr, ac ni oddeffir iddo weini yn yr un o'r Swyddau dywededig, oddieithr iddo gael ei alw, ei brofi, a'i holi a'i dderbyn iddynt yn ol y ffurf y sydd yn canlyn ymma, neu ei fod wedi cael Esgobawl Gysfegriad neu Urddiad ymlâen llaw.

Ac ni dderbynnir neb yn Ddiacon, hyd oni bo yn dair blwydd ar hugain o oedran, oddieithr iddo gael Cennad: A bid pob un a dderbynnir yn Offeiriad, yn llawn bedair blwydd ar hugain o oedran: A bydded pob un a urddir neu a gysfegrir yn Esgob, yn gyflawn ddeng mlwydd ar hugain o oedran.

A c'a'r Esgob ei hun, neu trwy dyfiolaeth gyflawn gan eraill, yn gwybod fod neb rhyw un yn wr o fuchedd rinwedus, ac yn ddisceus, ac yn ei gael ef yn ol ei holi a'i brofi yn ddyfgedig yn y Lladinaith, ac yn ddigon cyfarwydd yn yr Ysgrithur lân, efe a all ei wneuthur ef yn Ddiacon, hwnwydd yr Eglwys, ar yr amseroedd pwyntiedig yn y Canon, neu ar achos mawr yn cymnell, ar ryw Ddydd Sul neu Ddydd Gwyl arall, yn y cyfryw fodd a ffurf y sy ymma'n canlyn.

Ffurf a Dull Gwneuthur DIACONIAID.

AR y dydd pwyntiedig gan yr Esgob, pan orphenner y Gwasanaeth Borau, y bydd Pregeth neu Gyngor yn mynegi swydd a dyled y cyfryw ag a ddeuant i'w gwneuthur yn Diaconiaid; mor angenhaidol yw y Radd honno yn Eglwys Grift: Ac hefyd pa faint y dylai'r bobl eu perchi hwy yn eu swydd.

I'n gynaf, yr Arch-Diacon, neu ei Ddeputi ef, a Bresentia i'r Esgob (ag ef yn eistedd yn ei Gadair ger llaw'r Bwrdd bendigedig) gynhifer ag a ddymunant eu Hurddo yn Diaconiaid; (a phob un o honynt wedi ymrisgo yn hardd) gan ddywedyd y geiriau hyn.

ANrhyddedus Dâd yn Nuw, ydd wyf yn presencio i chiwi y rhai presencuol hyn i'w gwneuthur yn Diaconiaid.

Tr Esgob.

GWiliwch ar fod y Rhai ydd fych yn eu presencio i ni, yn addas a chymmwyys, o herwydd eu dysg a'i duwiol ymarweddiad, i'wawn gyflawni eu Gweinidogaeth, er amhrydedd i Dduw, ac ar adeiladaeth i'w Eglwys.

Yr Arch-Diacon a etzby,

MYfi a ymofynnais am eu hanes, ac a'i holaais hwynt eu hunain, ac ydd, wyfi yn meddwl eu bod hwy felly.

Yna yr Esgob a ddywed wrth y Robl.

FY mrodyr, od oes neb o honoch a wŷr un rhywystr neu fai cyhoeddus yn neb o'r rhai hyn a bresentiwyd i'w hurddo yn Diaconiaid, o herwydd yr hwn ni ddylai gael ei dderbyn i'r swydd honno, deued ger bron yn Enw Duw, a dangosfed beth yw'r bai neu'r rhywystr.

Ac o'r rhyw fai gorhbwrm neurwystr a honnir, yr Esgob a arbed urddo'r dŷn hwnnw, hyd pan gaffer y cybuddedig ym ddiargywedda o'r bai hwnnw.

Yna'r Esgob (gan orchymmyr y rhai a gaffer yn gymmwyys i'w hurddo, i'w weddïau'r Gynmleisfa) gyd â'r Eglwyswyr a'r Bobl bresennol, a gan neu a ddywed y Litani, ac ar ol, Teilyngu o honot lewyrchu'r Esgobion, &c. a angwanega'r Arch ymma,

TEilyngu o honot fendithio dy Weision hyn, sy'n awri i'w derbyn i swydd Diaconiaid (neu Offeiriad) a thywallt dy Rad arnynt; fel y gwasanaethont eu Swydd yn gywir, er adeiladaeth i'w Eglwys a Gogoniant i'w Enw sanctaidd; *Ateb. Ni aatolygwn i Ti cin gwraudo, Arddwydd trugarog.*

Ar ôl y Wedd [Nyni yn ufudd a aatolygwn i Ti, O Arglwydd Dad, &c.] y cenir neu y dywedir Gwasanaeth y Cymmun, gyd â'r Coleff, yr Epistol, a'r Efengyl, fel y mae yn canlyn.

Y Coleff.

HOLLASTUOG Dduw, yr hwn o'th Ddwyfol Ragluniaeth a ofodaist amryw raddau o Weinidogion yn dy Eglwys, ac a ysbrydolais dy Apostolion i ddewis i Radd Diaconiaid y cyferthyr S. Stephan, ac eraill; Edrych yn drugarog ar dy wasanaethddynion hyn, y rhai yr awrhon a elwir i'r unrhyw Swydd a Gweinidogaeth. Cyflawn hwynt felly â'w wir athrawiaeth, ac addurna hwynt â diniweidrwydd buchedd, fel y bo iddynt trwy air ac esampol dda dy wasanaethu di yn ffyddlon yn y Swydd hon, er gogoniant i'w Enw, ac adeiladaeth dy Eglwys, trwy haddedigachau ein Pryniawdr Iesu Grift; yr hwn sydd yn byw ac yn teyrnasu gyd â thydi â'r Ysbyrd Glân yr awr hon ac yn dragwydd. Amen.

Yr Epistol.

Rhaid i'r Diaconiaid yn yr ffynyd.
gwers 8. hyd wers 14.

i Tim. 3.

Neu hwn.

Yna'r deuddeg a alwasant ynghyd.
gwers 2. hyd wers 8.

Asta 6.

Ac o faen yr Efengyl, yr Esgob (yn eistedd yn ei Gadair,) a bair roddi i bob un o'r rhai sydd i dderbyn yr Urdd hon, y Llŵ am Uchafiaeth y Brenin, ac yn erbyn Gallu ac Awaardod pob Pennaeth arallwlad.

Y Llŵ am Unbennaeth y Brenin.

YDD wyfi A. B. o eigion fy nghydwobod "yn tyllio ac yn mynegi, mai Mawrhydi "r Brenin yn unig sydd oruchlywiawdr ar y

F

"Deyrnas

"Deyrnas hon, ac ar hŏm Arglwyddnaethau a
"Gwledydd eraill ei Fawredd ef, yn gyftal ym-
"hŏb rhyw bethau a Dadleuon Yfbrýdol, neu
"Eglwysig a Bydol. Ac nad oes, ac na ddylai
"fod i un efron Dywylog, Dŷn, Prelad, Stad
"neu Bennaeth, ddiin Beirniadaeth, Gallu, Go-
"ruchafiaeth, Rhagoriaeth neu Awdurdod Egl-
"wysig neu Yfbrýdol o fewn y Deyrnas hon. O
"herwydd pa ham ydd wyfi yn llwyr wadu, ac
"yn ymwrthod â phob rhyw Feirniadaeth,
"Gallu, Goruchafiaeth, ac Awdurdod efronol;
"ac ydd wyfi yn addaw o hyn allan y dygaf ffydd-
"londeb a Gwrogaeth cywir i Fawrhydi 'r
"Brenin, ei eifeddion a'i Wrthdrrychiaid
"cyfreithlawn; ac y cynnorthwyaf, ac y diff-
"ynnaf hyd y byddo i mi allu, bŏb Beirniadaeth,
"Brain, Rhagoriaeth ac Awdurdod a roddwyd
"neu a berthyn i Fawrhydi 'r Brenin, i'w Efi-
"feddion, ac i'w Wrthrychiaid, neu a unwyd ac
"a gyfyllwyd ag Ymerodrol Goron y Deyrnas
"hon; fel y'm cynnorthwyo Duw, a Chynhwysiad
"y Llyfr hwn.

¶ Tna yr Esgob a hola bob un o'r rhai a urddir
"ingwydd y Bobl, yn ol y Dull hyn sy'n canlyn,
"A Ydychwi yn credu eich cynhyrfu oddi fewn
"gan yr Yfbrýd Glân, i gymmeryd arnoch
"y Swydd a'r Weinidogaeth hon, i wafanaethu
"Duw er hyfforddriad i'w ogoniant, ac er adeiladaeth
"i'w bobl?

Atteb. Ydd wyf yn credu hynny.

Esgob.

A Ydych chiwi yn tybied eich bod wedi 'ch
"gwir alw i Weinidogaeth yr Eglwys yn ol
"ewyllys ein Harglwydd Iesu Grift, a jaw'n dref-
"nyddiad y Deyrnas hon?

Atteb. Ydd wyf yn meddwl hynny.

Esgob. A ych chiwi yn ddiifant yn credu y
"Canon oll o Ygrythurau 'r Hên Destament a'r
"Newydd?

Atteb. Ydd wyf yn eu credu hwynt.

Esgob. A ddarllenwch chiwi yr unrhyw yn
"ddysfal i'r Bobl ymgynulleddig yn yr Eglwys lle
"ch gosoder i weini?

Atteb. Gwnaf.

Esgob.

Y Mae yn perthyn i Swydd Diacon, yn yr Eglwys
"lle y gosodir ef i weini, gynnorthwyo 'r Offei-
"riad yng Ngwafanaeth Duw, ac yn bennaf ran
"fyddo efe yn ministrio 'r Cymmun bendigedig, ei
"helpu ef i'w gyfrannu ef; A darllen yr Ygrythur
"Lân a'r Homiliau yn yr Eglwys; ac addysgu 'r
"bobl jesainge yn y Catecism; Bedyddio rhai
"bychain lle na bo 'r Offeiriad yn bresennol; a
"phregethu, o's caniatêir iddo hynny gan yr Esgob.
"Ac ymbellach, ei Swydd ef yw, lle mae darmerth
"i'r Tlodion, ymofyn am blwyfolion cleision,
"anghenus a gweiniaid, mynegi i'r Curad eu cy-
"flwr, eu henwau a'i trigfeydd, fel trwy ei
"gyngor ef y derbyniont gymmorth o Elufenau 'r
"plwyfolion ac eraill. A wnewch chiwi hyn yn
"barod ac yn ewyllysgar?

Atteb. Trwy nerth Duw mi a wnaaf felly.

Esgob.

A Ymroddwch clawi trwy bŏb diwydrwydd i lu-
"nio a threfnu eich bucheddau eich hun, a bu-
"cheddau eich teuluoedd, yn ol Athrawiaeth Grift,
"ac i'ch gwneuthur eich hunain a liwyrthau, (hyd y
"safu ynnoch) yn eifampiau jachol i ddiadell Grift?
"Atteb. Mi a wnaaf felly, a'r Arglwydd yn Borth
"i mi.

Esgob.

A Roddwch chiwi barch ac ufudd-dod i'ch
"Ordinari, ac i Bengweinidogion eraill yr
"Eglwys, ac i'r cyfryw y rhoddir iddyny y
"Gofal a'r Llywodraeth drofoch chiwi, gan ddilyn
"eu cynghorion dwyfol hwy yn llawen ac yn
"ewyllysgar?

Atteb. Mi a wnaaf fy ngorau, a'r Arglwydd yn
"borth i mi.

¶ Tna yr Esgob gan ddodi ei ddwylaw ar ben pob
"un o honnynt, yn gofwmg yn ufudd ar eu gliniau
"o'i flaen ef, a ddywed,

C Ymmer di awdurdod i wafanaethu Swydd
"Diacon o fewn Eglwys Dduw orchymmy-
"nedig i ti, yn Enw 'r Tad, a'r Mab, a'r Yfbrýd
"glân. Amen.

¶ Tna y dyry 'r Esgob y Testament Newydd i'w
"pob un o honnynt, gan ddywedyd,

C Ymmer di awdurdod i ddarllen yr Efyngyl o
"fewn Eglwys Dduw, ac i bregethu 'r unrhyw,
"o's caniatêir i ti hynny gan yr Esgob ei hun.

¶ Tna un o honnynt yr hwn a appwyntio 'r Esgob,
"a dderllyn

Tr Efyngyl.

Bydded eich lwynau wedi eu.

S. Luc 11.

gwers 35, hyd w. 39.

¶ Tna ydd â 'r Esgob ym mlaen yn y Cymmun, a
"chynnifer ag a urddwyd a arhofant ac a gym-
"merant y Cymmun bendigedig gyd â 'r Esgob yn
"un dydd.

¶ Pan orphenner y Cymmun, ar ol y Colef diwe-
"ddaf, ac yn nesaif o flaen y fendith, y dywe-
"dir y Colefau hyn sy'n canlyn.

H Ollalluog Dduw, rhoddwr pob dawn da, yr
"hwn y bu gwiw gennynt dderbyn a chym-
"meryd dy wafanaethwyr hyn i Swydd Diaconiaid
"i'ch Eglwys; Gwnâ iddyny, ni a atrolygw'n i'ch
"Arglwydd, fod yn orchwylus, yn oftynghedig,
"ac yn astud yn eu Gweinidogaeth; yn ewyllysgar
"ac yn barod i gadw pob Yfbrýdol ddiifgyblaeth;
"fel a hwynt yn arwedu tyfolaeth cydwybod
"dda bob amser, ac yn ymgynnal byth yn ddiifsgog ac
"yn gadarn yn dy Fâb Crift, yr ymarweddion
"cystall yn y swydd iselradd hon, fel y caffont eu
"cyfrif yn deilwng i'w galw i Weinidogaethau
"Uwch yn dy Eglwys, trwy'r unrhyw dy Fâb
"ein Hiachawdwr Iesu Grift; i'r hwn bid y
"gogoniant a'r anrhydedd byth byrthoeddi.
"Amen.

Rhagflaena ni, O Arglwydd, yn ein holl, &c.
"Tangnefedd Dduw, yr hwn, &c.

¶ A Cymma y dylid mynegi i'r Diacon, y gorfydd iddo arw yn ei Swydd o Ddiconiaeth dros y
"baid un flwyddyn gyfan (oddietir i'r Esgob ar ryw achosion rhesymmol weled yn dda yn
"amgenach) tu ag ar fod yn berffaith, ac yn gyfarwydd yn y pethau a berthynant i Weinidogaeth yr
"Eglwys. Yn gwneuthur yr hyn, o's cair ef yn ffyddlon ac yn ddwydd, fe all ei Esgob ei dderbyn
"ef i Urdd Offeiriadaeth, ar yr amseroedd gosodedig yn y Canon, neu o's bydd achos mawr yn
"cymhell, ar ryw ddydd Sut neu ddydd Gwyl arall, yngwydd yr Eglwys, yn y cyfryw Ddull a ffur-
"fydd yn canlyn isod.

Ffurf

Ffurf a Dull Urddo O F F E I R I A I D.

AR y dydd pwyntiedig gan yr Esgob, pan orphenner y Gwasanaeth Borau, y bydd Preghes neu Gyngor, yn mynegi swydd a dyled y cyfryw ag a ddeuant i'w gwneuthur yn Offeriaid; mor angenrheidiol yw y Kadu honno yn Eglwys Grift; A hefyd pa faint y dylai y bobl eu perchi hwy yn eu Swydd.

In gyntaf, yr Arch-Diacon neu, yn ei absen ef, rhyw un a appwyntir yn ei le ef, a Brefenia i'r Esgob (yn eistedd yn ei Gadair ger llaw'r Bwrdd bendigedig) gynnifer ag a dderbyn Urdd Offeriadaeth y dwblhwn hynnw, (a phob un o honynt wedi ymwisgo yn hardd) ac a adwydd.

ANrhydeddus Dād yn Nuw, ydd wyf yn presentio i chwi y gwyr prefennol hyn i'w hurddo yn Offeriaid.

Esgob.

GWiliwch ar fod y Rhai ydd ych yn en presentio i ni yn addas a chymmwy, o herwydd eu dylg a'i duwiol ymarweddiad, i jawn gyflawni eu Gweinidogaeth, er anrhydedd i Dduw, ac er adeiladaeth i'w Eglwys.

Yr Arch-Diacon a etryb,

MYfi a ymofynnais am eu hanes, ac a'i holais hwynt eu hunain, ac ydd wyfi yn meddwl eu bod hwy felly.

Yna yr Esgob a ddywed wrth y Bobl,

YBobl dda, dymma'r rhai ydd ym ar fedr, gyd â chennad Duw, eu cymmeryd heddw y gyslegr swydd Offeriadaeth: Canys ar ol eu holi nys ddyfal nid ydym yn gweled amgenach, na chawiant eu galw yn gyfreithlawn i'w Swydd a'i Gweinidogaeth; a'i bod yn wŷr cymmwy i'r unrhyw. Ond er hyn i gyd, od oes neb o honoch chwi, a wŷr un rhywystr neu fai cyhoeddus yn neb un o honynt, oherwydd yr hwn ni ddylid ei gymmeryd i'r gyslegr Weiniidogaeth ymma; Yn Enw Duw deued allan, a dangosfed beth yw'r bai neu'r rhywystr.

Ac o's rhyw fai gorhwrwm neu rwystr a honnir, yr Esgob a arbed urddo y dŷn hwnnw, hyd pan gaffer y cyhuddedig yn ddiargyweidd o'r bai hwnnw.

Yna yr Esgob (gan orchymyn y rhai a gaffer yn gymmwy i'w hurddo, i weddiau'r Gynulleidfa) gyd â'r Eglwyswyr a'r Bobl brefennol, a gān neu a ddywed y Litani gyd â'r Gweddau, megis y rhaglodwyd yn Ffurf Urddo Diaconiaid; yn wig yn y cydarch priod a arddodwyd yno, yr arbedir y gair [Diaconiaid] ac y dywedir y gair [Offeriaid] yn ei le ef.

Yna y cenir neu y dywedir Gwasanaeth y Cymmun gyd â'r Coleff, yr Epistol, a'r Efengyl i'od.

Y Coleff.

Hollafluog Dduw, rhoddwr pob dawn da, yr hwn trwy dŷ lān Yfryd a ofodaiſt amryw raddau o Weinidogaeth yn yr Eglwys; edrych yn ddarbodur ar dy Wasanaethddynion hyn a lwyd yr awrhon i Swydd Offeriadaeth; ac felly cyflawnu hwynt â'ch wir athrawiaeth, ac addurna hwynt â diniweidrwydd Buchedd, fel y bo iddynt trwy air ac efampl dda, dy wasanaethu di yn ffyddlon yn y Swydd hon, er gogoniant i'ch Enw, ac adeiladaeth dy Eglwys, trwy haeddedigaethau ein Pryniawdwr Iesu Grift; Yr hwn fydd yn byw ac yn teymafu gyd â Thydi a'r Yfryd Glan, yr awr hon ac yn dragywydd. Amen.

Yr Epistol.

I bob un o honom y rhoed grās yn ol. Ephes. 4. gwers 7. hyd wers 14.

Yna y darllenir am yr Efengyl ran o'r nawfed Bennod o

Pan welodd yr Iesu y torfeydd.

S. Math. 9.

gwers 36. hyd y diwedd.

Neu hymiscd, allan o'r ddesfed Bennod o

Yn wir, yn wir, meddaf i chwi.

S. Joan 10.

gwers 1. hyd wers 17.

Yna yr Esgob (yn eistedd yn ei Gadair) a weinyddai i bob un o honynt y llw am Uchafiaeth y Brenin, megis y gofcair o'r blaen yn Ffurf Urddo Diaconiaid.

Ac wedi hynny, efe a ddywed wrthynt, fel y mae yn canlyn ymma.

CHwychi a glywsoch, Frodyr, nid yn llai yn eich holiad priod, nag yn y cyngor a roddwyd i chwi yr awron, ac yn y cysteglan Lithoedd a gymmerwyd allan o'r Efeneyl, a Sgrifenadau yr Apostolion, y rhyw uchel tri, a'r dirfawr bwys fydd yn y Swydd, i'r hon y'ch galwyd chwi. Ac yn awr ydd ym eilchwyl yn eich cyngori chwi yn Enw ein Harglwydd Iesu Grift, gosio o honoch yn wastad, i ba ryw uchel barch, ac i ba ryw Swydd a goruchwiliath bwysfawr y'ch galwyd chwi: nid amgen, i fod yn Genhadon, yn Wilwyr, ac yn Oruchwilwyr i'r Arglwydd; i athrawu ac i ragybuddio, i borthi ac i arlwyio i Deulu'r Arglwydd; i geisio Defaid Crist a ynt ar ddisperod, a'i Blant ef y fydd ynghanol y Byd drygonus hwn, fel y bōnt cadwedig trwy Grift byth bythoedd.

Am hynny bid yn wastad brintiedig yn eich cof chwi, na ddarfawr drysor a ymddiriedwyd i chwi. Canys Defaid Crist ydynt, y rhai a brynnodd efe trwy ei angau, a throes ba rai y tywalltodd efe ei waed. Ei ddyweddi a'i Gorph ef yw'r Eglwys a'r Gynulleidfa y bydd rhaid i chwi Weini iddi. Ac o's digwydd i'r unrhyw Eglwys, nac i un aelod o honi oddef dim niwiad neu Rwystr o achos eich hefgeuludra chwi, chwi a wyddoch faint y bai, ac mor ofnadwy hefyd y dial a ganlyn.

O herwydd pa ham ystyriwch ynnoch eich hunain ddiben eich Gweinidogaeth i Blant Duw, tu ag ar ddyweddi a Chorph Crist; ac edrychwch na bō i chwi byth beidio â'ch poen, eich gofal, a'ch diwydrwydd, nes y gorphennoch hyd eithaf y safi ynnoch, y cwbl oll yn ol eich rhwymedig ddyled, i ddwyn cymmifer oll a ymddiriedwyd, neu a ymddiriedir dan eich gofal, i gyfyryw undeb ffydd a Gwybodaeth am Dduw, ac i'r cyfryw addfedwch a pherffieithrwydd Oedran yng Nghrist, fel na adawer dim lle yn eich mylg, nac i amryfuedd Crefydd, nac i Ddrygioni buchedd.

Am hynny, yn gymmaint a bōd eich Swydd chwi yn rhagori gymmaint, ac mor anhawdd ei chyflawni, chwi a welwch â pha faint o ofal ac altudrwydd y dylech chwi ymgneio, yn gyftal i'ch dangos eich hunain yn wasanaethgar ac yn ddioleghgar i'r Arglwydd yr hwn a'ch gosfododd mewn breintle mor barchus. Ac i ochelyd hefyd na bo i chwi eich hunain dramgwyddo, na bod yn achos tramgwydd i eraill. Eifoes gan nad all fod gennych na phryder can ewyllis i hynny o honoch eich hunain; o blegid Duw ei hun fydd yn rhoddi'r ewyllis a'r gallu: chwithau a ddylech, ac angenrhaidd i chwi weddio yn ddifrifol am ei Lān Yfryd ef. Ac yn gymmaint ag nad ellwch trwy un modd arall graffu ar wneuthur gweithred mor bwysfawr ag yw hyfforddio Iechydwrtaeth dŷn, namyn trwy Athrawiaeth a Chyngor allan o'r Yfgyrthur Lān, a thrwy fuchedd gydanol â'r unrhyw; Ystyriwch mor altud y dylech fod ar ddarllen a dylgu'r

F 2

Sgrythurau,

Sgrythurau, ac ar lunio eich ymddygiad eich hun, ac eiddo'r rhai nefaf a berthyn i chwi, yn ol rheol yr unrhyw Ysgrythurau: ac o herwydd yr un achos ymma, y modd y dylech adael a bwrw heibio (hyd y galloch) holl ofalon a thrafferthau'r Byd.

Y mae gennym obaith da am danoch, eich bod chwi er hîr o amser, wedi craff-synied, ac wedi ystyried yn ddâ ynnoch eich hunain y pethau hyn: A'ch bod wedi gosod eich llwyr fryd, trwy Râs Duw, i ymroddi yn hollol i'r Swydd hon y teilyngodd Duw eich galw iddi; fel yr ymofodoch hyd y bo ynnoch at hyn o beth yn unig, a thynnu eich gosalon oll, a'ch astud-rwydd i'r llwybr ymma; Ac y bydd i chwi weddïo yn ddibaid ar Dduw'r Tâd, trwy gytyngodod ein hunig Jahawdwr Iesu Grift, am Nefol Borth yr Ysbryd glân; Fely 'ch gwneier, trwy beunydd ddarllen ac ystyried y Sgrythurau, yn rhuglach ac yn rymmullu yn eich Gweinidogaeth; Ac fel y bo i chwi o amser bwygilydd felly ymgegno i fanfeiddio eich bucheddau priod, a bucheddau yr eiddoch, ac i'w llunio hwyar wrth reol ac Athrawiaeth Crist, i fod yn ddrychau ac yn enamlplau jachol a duwiol i'r bobl i'w canlyn.

Ac yn awr, fel y gallo Cynnulleidfâ Crist fydd ymma yn gydrychiol wedi ymgaelu ynghyd, ddyall hefyd eich meddyliau, a'ch ewyllys yn y pethau hyn. Ac fel y gallo 'ch addewid ymma 'ch cynhyrfu chwi yn ychwaneg i wneuthur eich dyledfwyddau, chwychiw i atebwch yn eglur i'r hyn bechau a ofynnwm i chwi yn Enw Duw a'i Eglwys, am yr unrhyw.

A Ydych yn tybied yn eich calon eich bod wedi 'ch gwir alw yn ol ewyllys ein Harglwydd Iesu Crist, a Threfn Eglwys Loegr, i Urdde a Gweinidogaeth Offeiriad?

Atteb. Ydd wyf yn tybied hynny.

Esgob.

A Ydyw yn ddiogel gennych fod yr Ysgrythur Lân yn cynnwys pob Athrawiaeth angenrheidiol i Iechydwrïaeth dragwyddol trwy ffydd yn Iesu Grift? Ac a ydych chwi yn ddianwadal yn arfaethu athrawiaethu'r Bobl a ymddiriedwyd i'ch golygiath allan o'r un Sgrythurau; Ac na ddyfgoch ddim (megis angenrheidiol i Iechydwrïaeth dragwyddol) ond a fo diogel gennych y gellir ei gaelgu a'i brofi allan o'r Sgrythurau?

Atteb. Y mae yn ddiogel gennych, ac mi a arfaethais felly trwy râs Duw.

Esgob.

A Roddwch chwithau gan hynny ddiwydrwydd yn ffyddlawn bob amser ar finisrio'r athrawiaeth a'r Sacramentau a disgyblaeth Crist, megis y gorchymynnodd yr Arglwydd, ac ar y modd y mae'r Eglwys a'r Deyrnas hon wedi derbyn yr unrhyw, yn ol gorchymynion Duw; hyd nân alloch addysgu'r Bobl a ddodwyd dan eich Cwr a'ch goruchwiliaeth, i gadw a gwneuthur yr unrhyw trwy bob dyfal bara?

Atteb. Mi a wnâf felly trwy borth yr Arglwydd.

Esgob.

A Fyddwch chwi parod trwy bob ffyddlondeb a diwydrwydd, i ddeol ac i darfu ymmaith bob cyfeillornus a dieithr Athrawiaeth, a fo yn gwrthwynebu Gair Duw; ac a ymarferwch hynny roddi yn wastad Rybuddiau a Chynghorion public a dirlgel, yn gyflai i'r Claf ac i'r Jach, o fewn eich Cwr, megis y byddo'r angen yn gofyn, ac yrhoddir Achlysur?

Atteb. Mi a wnâf felly, a'r Arglwydd yn Gynorthwywr i mi.

Esgob.

A Fyddwch chwi ddyfal i weddio, ac i ddarllen yr Ysgrythur Lân, ac i ddilyn y cyfryw Astud-rwydd ag a hyfforddio i wybodaeth yr unrhyw gan ddodi heibio ofal dros y Byd a'r Cnawd?

Atteb. Mi a ymeginaf ar wneuthur felly, a'r Arglwydd yn Gynorthwywr i mi.

Esgob.

A Fyddwch chwi ddiwyd i lunio a ffurfio eich Bucheddau eich hunain a'ch Teuluoedd wrth Athrawiaeth Crist, ac i'ch gwneuthur eich hunain a hwythau, hyd y bo ynnoch, yn flacoriad ac yn enamlplau jachol i ddiadell Crist?

Atteb. Mi a'm dygaf fy hun at hynny, a'r Arglwydd yn gynorthwywr i mi.

Esgob.

A Ddiffynnwch chwi, ac a hyfforddiwch chwi, hyd y bo ynnoch, ddiddigrwydd, tangnefedd, a chariad perffaiath rhwng pob math o Grifftnogiog; ac yn enwedig rhwng y rhai a ofodwyd, neu a ofodir dan eich Goruchwiliaeth chwi?

Atteb. Mi a wnâf felly, a'r Arglwydd yn gynorthwywr i mi.

Esgob.

A Roddwch chwi barch ac ufudd-dod i'ch Ordinari, ac i Brifswyddogion eraill yr Eglwys, ar y rhai y dodir y gosaf drofoc, a'r Llywodraeth arnoch, gan gyflawni eu cynghorion duwiol hwy yn Llawn ac yn Ewyllysgar, a chan eich darostwng eich hunain i'w Barn dduwiol hwyne?

Atteb. Mi a wnâf felly, a'r Arglwydd yn gynorthwywr i mi.

Yna'r Esgob o'i sefyll a ddywed,

Y Hollalluog Dduw, yr hwn a roddodd i chwi yr ewyllys ymma i wneuthur y pethau hyn oll, a ganiarao i chwi nerth hefyd a gallu i gyflawni'r unrhyw; fely perffectio efcei waita, a ddechreuodd ynnoch, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Yna fe addymunir ar y Cynnulleidfâ bob un yn ei dargel weddiâu, wneuthur eu berfyniau yn offyngedig ar Dduw, am y pethau hyn oll: I'w cyfryw Weddiâu, fe a gedwir distawrwydd dros ennyd.

Ar ol hynny y cenir neu y dywedir gan yr Esgob (a'r rhai a urddir yn Offeiriad, pob un, ar eu gliniau) Veni, Creator Spiritus; yr Esgob yn dechrau, a'r Offeiriad ac eraill cydrychiol yn ateb bob yn ail wers, fel hyn.

TYr'd, Ysbryd Glân, i'n c'lonnau ni, A dod a' Oleuni nefol, &c. megis yn yr Hymnau.

Neu hyn.

TYr'd, Ysbryd Glân, tragwyddol Dduw, Yr unrhyw a'r Tâd nefol, Tr unrhyw hefyd a'r Mab rhad, Duw cariad tangnefeddol, &c. megis yn yr Hymnau.

Gwedi hynny, yr Esgob a weddiâu yn y modd hyn, ac a daywed,

Gweddïwn.

Hollalluog Dduw a nefol Dâd, yr hwn o'ch anfeidrol Gariad a'th serch arnom, a roddais i ni dy unig a'th annwylaf Fâb Iesu Grift, i'n prynu ac i fod yn Awdur i ni o fywyd tragwyddol; yr hwn, wedi iddo berffectio ein Prynedigaeth ni trwy ei Angau, ac esgyn o hono i'r Nefoedd, a anfonodd allan i'r byd ei Apostolion, Prophwydi, Efengylwyr, Achrawon a Bugeiliaid, trwy lasur a gweinidogaeth y rhai y caelodd ynghyd llofog ddiadell ym mhob goror o'r byd, i ddargan tragwyddol Fawl dy Enw bendigedig: Am y rhai hyn, mawr ddoniau dy dragwyddol ddaioni; ac am deilyngu o honor alw dy wladachddynion hyn ymma yn gydrychiol i'r unrhyw.

Ffurf Urddo OFFEIRIAID.

unrhyw Swydd a Gweinidogaeth a ofodaist er mwyn jechydwrïaeth Dŷn, nŷni a roddwn i ti ffyddlonaf ddiolwch, nŷni a'th foliantwn ac a'th addolwn; ac yn oftyngedig yr atolygwn i ti, trwy yr un dy fendigedig Fâb; ganiatau i bawb a alwant ar dy Enw sanctaidd, ymma, ac ym-mhob man arall, allu dal allan i ymddangos yn ddiolchgar i ti, am y rhai hyn a'th holl fendithion craill; a chynnyddu beunydd a myned rhagom mewn gwybodaeth a ffydd ynnor ti a'th Fâb, trwy 'r Ysbryd glân. Fel, yn gyfal trwy dy Weinidogion hyn, a thrwy eraill dros ba rai y gosoder hwy yn Weinidogion, y gogonedder dy Enw sanctaidd yn dragywydd, ac yr ehanger dy fendigedig Deyrnas; trwy 'r un dy Fâb Jezu Grift ein Harglwydd, yr hwn fy'n byw ac yn teyrnalu gyd â Thi yn undeb yr un Ysbryd Glân, yn oes oesoedd. Amen.

¶ Pan ddarffo 'r Weddi hon, yr Elgob gyd â 'r Offeiriad cydrychiol, a ddodant eu dwylaw ar ben pob un a fo yn derbyn Urdd Offeiriadaeth; y derbynwyr yn gofwrng yn ufudd ar eu gliniau, a'r Elgob yn dywedyd,

Derbyn di yr Ysbryd Glân, i Swydd a Gwaith Offeiriad o fewn Eglwys Dduw, yr hon Swydd a roddir iti yr awr hon trwy Arddodiad ein Dwylaw ni. I bwy bynnag y maddeuech di eu pechodau, maddeutr iddynt; Ac i bwy bynnag yr ataliech di eu pechodau, hwy a ataliwyd. A bydd di Oruchwiliwr ffyddlon Gair Duw a'i Lân Sacramentaau; yn Enw 'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân. Amen.

¶ Tna, a hwy esto ar eu gliniau yr Elgob a ddyd y Bibl i bob un o honyns yn ei law, gan ddywedyd,

Ydded i ti Awdurdod i Bregethu Gair Duw, ac i Finistrio 'r Sacramenta Bendigedig yn y Gymulleidfa, lle y'th ofodir yn gyfreithlawn i hynny.

¶ Pan ddarffo hyn, Credo Nicea a genir neu a ddywedir, a'r Elgob wedi hynny a â rhagaddo

ar Wasanaeth y Cymmun, yr hwn y rhai oll a dderbyniant Urddau, a gymmerant ynghyd, ac a arhosant yn yr un man lle y dodwyd Dwylaw arnynt, hyd oni ddarffo iddynt gymmeryd y Cymmun.

¶ Pan ddarffo 'r Cymmun, ar ol y Colect diweddas, ac yn nefaf o flaen y Fendith y dywedir y Colectau hyn.

T Rugaroccaf Dad, ni a atolygwn i ti anfon dy nefol Fendith ar dy wasanaethddymion hyn, fel y gwisger hwy ag Jawnder; ac y caffo dy Air di a leferir â'i geneuau hwyne y cyfryw lwyddiant, fel na lefarer mo hono un amfer yn ofer. Caniatâ hefyd i ni Râs i wrando a derbyn yr hyn a lefarant allan o'th Sancteiddiaf Air, neu yn gyfson iddo, megis yn llwybr i'n hiechydwrïaeth; fel yn ein holl ciriau a'n gweichredoedd y ceisfom dy ogoniant di, a chynnyrch dy Deyrnas, trwy Jezu Grift ein Harglwydd. Amen.

Rhagafiaid ni, O Arglwydd, yn ein holl, &c. Tangnefedd Dduw yr hwn, &c.

¶ A C o's rhoddir Gradd Diaconiaid i rai, ac i eraill Urdd Offeiriadaeth yn yr un dydd; y Diaconiaid a bresentir yn gynaf, ac yna yr Offeiriad: Ac fe a wasanaetha ddarllen y Litanis unwaith i'r ddau. Dyweder Colectau pob un; y cynaf dros y Diaconiaid, yna y llall dros yr Offeiriad.

¶ Yr Epistol a fydd, Ephes. 4. 7. hyd w. 14. megis uchod yn y Drefn hon. Yn nefaf ar ol yr hon, y rhai a wnair yn Diaconiaid, a gymmerant Lw'r Uchafiaeth, a holir, ac a Urddir, megis ag y rhagofodwyd uchod. Tna wedi i un o honyns ddarllen yr Efengyl (yr hon a fydd naill ai allan o S. Math. 9. 36. megis uchod yn y Gwasanaeth hwn; ai o S. Luc. 12. 35—hyd w. 39. megis uchod yn y Ffurf am urddo Diaconiaid) y rhai a wnair yn Offeiriad, yn yr un modd a gymmerant Lw'r Uchafiaeth, a holir, ac a Urddir, megis y gosodir yn y Gwasanaeth hwn uchod.

Ffurf Urddo neu Gyffegru ARCHESGOB, neu ESGOB; Yr hyn a wnair yn wafaid ar ryw Ddydd Sul neu Ddydd Gwyl.

¶ Pan fo pob peto wedi ei arllwys yn weddus a'i ofod mewn Trefn yn yr Eglwys; pan orphenner y Gwafanaeth Borau, yr Archesgob (new ryw Elgob arall a awdardodwyd i hynny,) a adechrau Wafanaeth y Cymmun, a hwn fydd

T Colef.

Hollalluog Dduw, yr hwn trwy dy Fâb Jesu Grift a roddaiſt amryw ddoniau godidog i'ch fanâididd Apostolion, ac a orchymynnaist iddynt borthi dy Braidd; Dyro Râs, ni a attolygwn i ti, i holl Elgobion a Bugailiaid dy Eglwys, i Bregechu dy Air yn ddyfal, ac i Finistrio ei dduwiol ddisgyblaeth yn ddyledus; a chaniatâ i'ch Bobl ganlyn yr unrhyw ynolyngedig: Fely bo ini i gyd dderbyn Coron y Gogoniant tragywyddol, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. Amen.

¶ Ac Elgob arall a dderlyn

Yr Epistol.

Gwir yw'r gair, od yw neb yn. gwrs 1. hyd wers 8.

Neu hyn yn lle'r Epistol.

O Pileus Paul a anfonodd i Ephesus. gwrs 17. hyd wers 36.

¶ Yna Elgob arall a dderlyn yr Efengyl.

Yna, gwedi iddynt ginawfa, yr Jelu. gwrs 15. hyd wers 18.

Neu hon.

A hi yn hwyr y dydd cynaf hwnnw. gwrs 19. hyd wers 24.

Neu hon.

Yr Jesu a ddaeth ac a lefaredod wrthyn. gwrs 18. hyd y diwedd.

¶ Ar ol yr Efengyl, a Chredo Nicæa, pan orphenner y Bregech, yr Etholedig Elgob (wedi ei ymwisgo â'i Wenwisg) a Bresentir gan ddau Elgob i Archesgob y Dalaith honno, (neu i ryw Elgob arall a appwyntiwyd trwy Awdardod Gyfreithlon) yr Archesgob yn eistedd yn es Gadair ger llaw y Bwrdd Bendigedig, a'r Elgobion a fo yn ei Bresentio ef, yn dywedyd,

ANrhyddedusaf Dad yn Nuw, ydd ym ni yn presentio i chwi y Gwr Duwiol a Dysgedig hwn, i'w Urddo a'i Gyffegru yn Elgob.

¶ Yna y gosyn yr Archesgob am Fandat y Brenin am ei Gyffegru ef, ac a ba'r ei ddarlenn. A'r Llw am gydnabod Uchafiaeth y Brenin a finistfir i bob Etholedig Elgob, megis y gosodir uchod yn y Ffurf am wneuthur Diaconiaid. Ac yna y minisitrir hefyd iddynt y Llw o Usudd-dod dyledus a'r Archesgob, fel y mae yn canlyn.

Y Llw o Usudd-dod dyledus i'r Archesgob.

“**Y** Enw Duw. Amen. Ydd wyfi N. etholedig Elgob Eglwys a Chadair N. yn proffela ac yn addaw pob dyledus barch ac Usudd-dod i'r Archesgob, ac i Fam-Eglwys N. ac i'w Wrthrychiad; mal yr helpio Duw fi, trwy Jesu Grift.

¶ Ni ddodir y Llw hwn ar Gyffegriad Archesgob.

¶ Yna yr Archesgob a grybwyll wrth y Gynulleidfia bresennol am weddio, gan ddywedyd wrthyn fel hyn.

FY Mrodyr, y mae yn 'sgrifennedig yn Efengyl S. Luc, i'n Harglwydd Jesu Grift barhau ar hyd y nos yn Gweddio Duw, cyn iddo ethol ac anfon allan ei ddeuddeg Apostol. Fe sgrifennir hefyd yn Actau, r Apostolion, fod i'r Disgyblion

y rhai oedd yn Antiochia, ymptydio a gweddio cyn iddynt ddodi eu dwylaw ar Baul a Barnabas, a'i gollwng ymmaith. Moeswch i'ninnau gan hynny gan ganlyn eſampel ein Hiachawdwr Crist a'i Apostolion, yn gyntaf peth weddio, cyn i ni gymmeryd a danfon allan y Gwr hwna bresentiwyd i ni, i'r gwaith i'r hwn y mae ein gobaith fod yr Yfbyrd glân wedi ei alw ef.

¶ Yna y dywedir y Litani megis uchod yn y Ffurf am wneuthur Diaconiaid; yn unig ar ol, [Tellyngu o honot lewyrchu yr holl Elgobion, &c.] y cydareh priod yn canlyn yno a arbedir, ac yn ei le ef y cymmerir hwn;

Tellyngu o honot fendigo ein hetholedig Frawd hwn, a thywallt arno dy Râs, fel y gallu jawn gyflawni'r Swydd i'r hon y galwyd ef, er adeiladaeth dy Eglwys, ac er anrhydedd, mawl, a Gogoniant dy Enw.

Atteb. Ni a attolygwn i ti ein gwranddo, Arglwydd trugarog.

¶ Yna y dywedir y Weddio hon sy'n canlyn.

Hollalluog Dduw, rhoddwr pob dawn da, yr hwn trwy dy lân Yfbyrd a ofodaist amryw raddau o Weinidogion yn dy Eglwys; Edrych yn ddarbodus ar dy wafanaethwr hwn, a elwir yr awrbon i Waith a Gweinidogaeth Elgob, ac felly cyflawnfa ef â'ch wir Athrawiaeth, ac addurna ef â diniwedidwydd Buchedd, fel y bo iddo yn gyntaf trwy air a gweithred dy wafanaethu di yn y Swydd hon yn ffyddlon, i ogoniant dy Enw, ac i adail ac jawn-lywodraeth dy Eglwys trwy Ryglyddon ein Hiachawdwr Jesu Grift, yr hwn sy'n byw ac yn teymasu gyda thi a'r Yfbyrd glân byth bythoedd. Amen.

¶ Yna'r Archesgob, yn eistedd yn ei Gadair, a adwyed wrth yr hwn a Gyffegrir,

FY Mrawd, yn gynnaint a bod yr Ysgrythur lân, a'r hên Ganonau yn erchi na byddom prysur i' arddodi dwylaw, na gollwng neb i lywodraethu yn Eglwys Grift, yr hon a bwrcasodd efe â gwerth nid lân na thywalltidd ei briodwaed: Cyn i mi eich cymmeryd chwi i'r Weinidogaeth hon, myfi a'ch holaf chwi ar swrn o byngciau, er mwyn gallu o'r gynnulleidfia bresennol gael prawf a dwyn Tyftiolaeth am y modd ydd ych yn bwriadu ymdawyn yn Eglwys Dduw.

AYdyw yn ddiogel gennyh eich galw yn ddyledus i'r Weinidogaeth hon, yn ol ewyllys ein Harglwydd Jesu Grift, ac yn ol Trein y Deyrnas hon?

Atteb. Y mae hynny yn ddiogel gennyf.

Archesgob.

AYdyw yn ddiogel gennyh fod yr Ysgrythur lân yn cyflawn gynnwys pob Athrawiaeth angenrheidiol i lechydwrfaeth dragywyddol, trwy ffydd yn Jesu Grift? Ac a ydyw eich llawnfryd chwi, i addysgu'r Bobl a ymddiriedwyd i'ch cadwraeth, allan o'r unrhyw 'Sgrythur Lân; Ac na bo i chwi nac athrawiaethu, na diffyn dim megis angenrheidiol i lechydwrfaeth dragywyddol, namyn yr hyn y bo diogel gennyh y gellir ei dynnu a'i brofi trwy'r unrhyw?

Atteb. Y mae yn ddiogel gennyf, ac y mae fy llawn fryd ar hyuny trwy râs Duw.

Archesgob.

Archegob.

A Ymarferwch chwithau eich hun yn ffyddlon yn yr Ygrythur Lân hon, ac ymbil trwy weddi ar Dduw, am gael gwir ddiarn yr unghyw; hyd pan alloch trwyddi addysgu a chynghori ag athrawiaeth jachol, a gwrthsefyll ac argyoeddi'r Gwrth-ddadlleuwyr?

Atteb. Mi a wnâf felly gyd â help Duw.

Archegob.

A Ych chiwi yn barod â phob diwydrwydd ffyddlon, i ddeol a tharfus hwnat bob amryfodd ac athrawiaeth ddieithr, yngwrthwyneb i Air Duw; ac i gymmell eraill, a'i cadarahau i hynny, yn y dirgel ac yn yr amlwg?

Atteb. Ydd wyf yn barod, â'r Arglwydd yn gynmorthwywr i mi.

Archegob.

A Wedwch chiwi bob amnuwioldeb a thrachwant bydol, ac a fucheddych chiwi yn sobr, yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y byd presennol hwn, fel ymhob peth yr ymddangosoch chiwi i eraill yn esampol o weichredoedd da, fel y gwraiddwydder y gwrthwynebwyr, modd na chaffo ddim i'w ddywedyd i'ch erbyn?

Atteb. Mi a wnâf felly, â'r Arglwydd yn Gynmorthwywr i mi.

Archegob.

A Ddiffynnwch ac a hyfforddiwch chiwi, hyd y safon ynnoch, ddistawrwydd, cariad perffaith, a thangnefedd ym mysg pawb oll? A geryddwch, ac a gosbwch chiwi y rhai aflonydd, anafudd, a beus o fewn eich Hefgobaeth, yn ol y cyfryw awdurdod sydd i chiwi yngair Duw, ac hyd y rhoddir i chiwi trwy Ordinhad y Deyrnas hon?

Atteb. Mi a wnâf felly gyd â help Duw.

Archegob.

A Fyddwch chiwi ffyddlon i Urddo, danfon allan, a dodi diethr eraill?

Atteb. Mi a fyddaf felly trwy help Duw.

Archegob.

A Ymddygwch chiwi yn addfwyn, ac yn drugarog er mwyn Crist i'r clawd a'r anghefnus, ac i bob dieithr digarad?

Atteb. Mi a ymddygaf felly trwy help Duw.

Yna yr Archegob o'i sefyll a ddywed,

Hollalluog Dduw, ein Tad nefol, yr hwn a roddodd i chiwi ewyllys parod i wneuthur y pethau hyn oll, a ganiatao i chiwi nerth hefyd a gallu i'w cyflawni, fel ag efe yn perffeithio ynnoch y gwaith da a ddechreuodd, y caffer chiwi yn berffaith ac yn ddiargyoedd yn y dydd diweddaf, trwy Jesu Crist ein Harglwydd. Amen.

Yna yr Eholedig Elgob a ddyd am dano y rhan arall o'r Elgobawl Wiſg, ac efe yn gofynw ar ei Liniau y Cenir neu y dywedir, uwch ei Ben ef, (Veni, Creator Spiritus;) yr Archegob yn dechrau, a'r Elgobion, ag eraill cydrychiol yn ateb yn werf, megis o'r blaen yn Ffurf urddo Offeriaid.

Y Pan orphenner y gân, yr Archegob a ddywed,

Arglwydd, clyw ein Gwedd.

Atteb. A deled ein llef attati.

Archegob.

Gweddwn.

Hollalluog Dduw a thrugaroceff Dad, yr hwn i o'rh anfeidrol Ewyllysgarwch a roddaist dy unig a'rh annwylaf Fâb Jesu Crist, i'n prynu ac i fod yn awdur i ni o fywyd Tragwyddol; yr hwn wedi iddo gyflawni ein prync-

D

digaeth trwy ei Angau, ac elgyn o hono i'r nefoedd, a dywallodd ar ddynion ei ddoniau yn llofog, gan wneuthur rhai yn Apostolion, eraill yn Brophwydi, eraill yn Eflengylwyr, eraill yn Fugiliaid ac Athrawon, tu ag at Adeiladaeth a Pherrfeithio ei Eglwys: Caniata, ni a attolygwn i ti, y cyfryw Râs i'rh wafanaethydd hwn fel y byddo parod yn wastad i danner lled dy Eflengyl, fef, y newydd llawen o'n cymmod â thydi; ac ymarfer yr Awdurdod a roddir iddo, nid i ddiffrwy, ond i Jechydwriaeth; nid er farhad, ond er Porth; fel megis Gwâs doeth a ffyddllawn, yn rhoddi i'rh Deulu di eu cyfran yn ei bryd, y caffo yn y diwedd ei dderbyn i Lawenydd Tragwyddol, trwy Jesu Crist ein Harglwydd, yr hwn gyd â thi a'r Ysbryd Glân fy'n byw ac yn teyrnasu yn un Duw, heb drange na gorphen. Amen.

Yna yr Archegob a'r Elgobion cydrychiol a ddodant eu dwylaw ar ben yr Eholedig Elgob, ag efe yn gofynw o'i blaen hwynt ar ei Liniau, a'r Archegob yn dywedyd,

Derbyn yr Ysbryd glân, i Swydd a gwaith Elgob yn Eglwys Dduw, yr hon a roddwyd yr awr hon i ti trwy Arddodiad ein Dwylaw ni; yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysbryd glân. Amen. A chofia ail enynn Dawn Duw, yr hwn sydd ynot trwy arddodiad ein dwylaw ni; Canys ni roddodd Duw i ni ysbryd oſa, ond ysbryd nerth, a chariad, a phwyll.

Yna yr Archegob a ddyry iado y Bibl, gan ddywedyd,

Glân wrth ddarllen, wrth gynghori, wrth athrawiaethu: Myfyria ar y pethau a gynhwyfir yn y Llyfr hwn. Bydd ddiwyd yddyn, fel y byddo'r cynnydd a ddeuo trwyddyn yn eglur i bawb. Gwilia am ar dy hun, ac ar yr Athrawiaeth, ac ymddro i'w gneuthur; canys o's gwnai hyn, ti a'rh gedwi dy hun a'r rhai a wrandawar amnat. Bydd Fugail, nid Blaidd i ddiadell Crist: Portha hwynt, na thrasfyngar hwynt. Cynnal y lleſg, jachâ'r claf, rhwyma'r briwedig, dycheul y tarſedig, cais y colledig. Felly bydd di Drugarog fel na byddech ry Lariaidd; Felly gwna Lywodraeth, fel na anghofiech doſturi: fel pan ymddangolo'r Pen-Bugail y derbynniech anlygradwy goron y gogoniant trwy Jesu Crist ein Harglwydd. Amen.

Yna yr â'r Archegob rhagddo ar Wafanaeth y Cymmun; a'r Elgob newydd-gyſsegru (ac eraill) a Gymmunant gyd ag ef.

Ac yn lle y Coleit diweddaf, yn nefas o flaen y Fendith, y dywedir y Gweddau hyn.

O Drugaroccaf Dad, ni a attolygwn i ti dywallt dy nefol fendith ar dy wafanaethwr hwn, a'i gynnysgaedd ef felly â'rh lân Ysbryd, i fod, gan Bregethu dy Air, nid yn unig yn awyddus ar argyoeddi, ymbil, a cheryddu, gyd â phob amymnedd ac Athrawiaeth; eithr hefyd i fod yn esampol jachol i'r ffyddloniaid, mewn gair, mewn ymarweddiad, mewn Cariad, mewn ffydd, mewn diweirdeb, ac mewn purdeb; fel gan gyflawni ei yrfa yn ffyddlon, y derbynnio yn y dydd diweddaf goron cyfiawnder yn gadwedig gan yr Arglwydd y Barnwr cyfiawn, yr hwn sydd yn byw ac yn teyrnasu yn un Duw gyd â'r Tad, a'r Ysbryd Glân, heb drange na gorphen. Amen.

Rhag-flaena ni, O Arglwydd, yn ein, &c. Tangnefedd Duw, yr hwn sydd uwch law, &c.

[illegible]

ARTICLAU a gyttunwyd atnynt gan **ARCHESGOBION** ac **ESGOBION** y ddwy Dalaith, a'r holl Eglwyswyr, yn y Gymmanfa a gynhaliwyd yn *Llundain*, yn y Flwyddyn, 1562. er mwyn gochelyd amrafael opiniynau, a chadarnhau cyflondeb ynghylch gwir Grefydd. A ailbrintiwyd trwy Orchymmyn ei Fawrhydi, gyd â'i Frenhinol Ddeclarasiwn o'i blaen hwynt.

DECLARASIWN T BRENIN.

GA N Ein bod wrth Ordinhad Duw, yn ôl ein cyfiawn Ddil, yn *Amdiffiynnydd* y ffydd, a goruwch *Lywiawdr* yr *Eglwys*, yn ein *Harglwyddiaethau* hyn, yr ydym yn cyfrif yn dra chytunol i'n Swydd frenhinol hon, a'n Zel grefyddol Ein Hun, gadw ac amddiffin yr *Eglwys* a roddwyd dan Ein gofal, yn undeb gwir Grefydd, ac ynghwlwm Tanegfedd : ac nid dioddef i Ymddadleuon anangenrheidiol, Amrafaelion, neu Gwethiynau gyfodi, a'r a allo fagu Ymryson yn yr *Eglwys* a'r *Wladwriaeth*. Tybiafom gan hynny ar bywyllysiol, ac wrth Gyngor cynnifer o'n Hefsgobion ag a ellid yn gyfeus eu galw ynghyd, yn gymmws wneud y *Declarasiwn* fy'n canlyn.

Fod *Articlau Eglwys Loegr* (y rhai a gymmeradwydd ac a awdurdodwyd hyd yn hyn, a'r rhai y darfu i'n Heglwyfwr yn gyffredin ddodi eu dwylaw wrthynt) yn cynnwys gwir Athrawiaeth *Eglwys Loegr*, yn gurtunol a Gair Duw : y rhai yr ydym gan hynny yn eu sicrhau ac yn eu cadarnhau, gan orchymmyn i'n holl Ddeiliad ferehog barhau yn yr Unffurf honno o Broffes, a gwahardd yr Anghydfod lleiaf oddiwrt y dywededig *Articlau*, y rhai i'r diben hynny yr ydym yn gorchymmyn eu Printio o newydd, a chyhoeddi ein *Declarasiwn* hwn gyda hwynt.

Ein bod yn Oruwch *Lywiawdr Eglwys Loegr* : a bod, o's cyfyd dim Ymryson ynghylch y *Llywodraeth* oddi allan, am *Orchymynnau*, *Canonau*, a *Gofoddegiaethau* eraill pa rai bynnag yn perthyn iddi, i'r *Eglwyswys* yn eu Cymanfa eu trefnu a'i gwaftadlu, wedi cael cennad yn gynntaf dan ein Sel ydan i wneuthur felly, a Ninnau yn cymmeradwyo eu Hordinhadau hynny a'i Gofoddegiaethau ; tra na wneler un o honynt yn wrthwyneb i Gyfreithiau a Ddeddau y Deyrnas.

Bod o'n Gofal rwygwydd, i'r Gwyr *Eglwysig* wneuthur y Gwaith fydd briodol iddynt, yr *Esgobion* a'r *Eglwyswyr*, o amser bwygillydd mewn Cymanfa ar eu hutiad Ddymuniad, a gair Gennad dan ein Sel ydan, i ymgynghori ynghylch, a gwneuthur yr holl gyfryw bethau ag a wneler yn eglur ganddynt, ac y cytunom Ni i hwynt, a berthyn i sefydlog barhad Athrawiaeth a Ddgyblaeth *Eglwys Loegr* i'r awr hon yn safadwy ;

oddi wrth yr hon ni ddioddefwn Ni ddim newidiad neu ymadawiad yn y Radd leiaf.

Ein bod am yr Amser presennol, (er darfod codi rhai Amrafaelion drwg,) etto yn ymgyluro yn hyn, ddarford i'r holl *Eglwyswyr* o fewn ein Teyrnas, bob amser yn ewyllysgaraf ddodi eu dwylaw wrth yr *Articlau* gofoddeg hyn ; yr hyn fydd Refswm i Ni, eu bod hwy oll yn cytuno ynghwyl, arferol, a llythyrennol feddwl y dywededig *Articlau*, a bod, hyd yn oed yn y *Pyncliau* manylaidd hynny lle mae'r Amrafaelion presennol yn sefyll, pobl o bob math yn cymmeryd fod *Articlau Eglwys Loegr* drofiont ; yr hyn fydd Refswm ymhefach etto, nad oes neb o honynt yn chwennych ymadael a'r *Articlau* safadwy hyn.

Y mynnwn gan hynny, yn yr Amrafaelion manylaidd ac annedwydd hyn, y rhai dros gynnifer cant o flynyddoedd ac mewn amrafael amferoedd a mamau a fuant waith i *Eglwys Crist* i'w wneuthur, adael heibio bob manylaidd chwilio yn mhellach, a chaw i fynu yr Ymddadleuon hynny yn Addewidion Duw, fel y gosodir hwynt allan yn gyffredin i ni yn yr Ysgrithur Lân, a meddwl cyffredin *Articlau Eglwys Loegr* yn ei hâl hi. Ac na chaffo neb o hyn allan na Phrintio na Phregethu i wro'r *Articlau* yn un modd ; eirh ymofrwng iddynt yn eu meddwl eglur a chyftawn ; ac ni chaffi roi ei Synwyr neu ei Ddeongliad ei hun i fod yn feddwl yr *Articlau*, eithr eu cymmeryd yn ystyr y Llythyren a'r Grammaedeg.

Bod, o's rhy rhyw Ddarllenwydd eithoedd yn un o'n dwy Brif Ysgol, neu ryw Ben neu Feistr Colleg, neu neb arall yn neillduol yn un o honynt ryw Ystyriaeth newydd i un *Articel*, neu ddarllen ar gyhoedd, terfynu, neu gynnal un Ddadi gyhoeddus, neu oddef cynnal un o'r cyfryw mewn un wedd yn un o'n dwy Brif Ysgol, neu'n Collegau yn neillduol ; neu o's pregetha un Ddinydd yn y Prif-Ysgolion, neu brintio dim yn un wedd, yn amgen nag a wastadwyd eisoes mewn Cymanfa trwy Ein Cydfyniad Brenhinol ; iddo efe, neu hwy y Trofeddwy'r fod dan bwys Ein Hanfodlonrwydd, a Barn yr *Eglwys* yn Ein Comisiwn *Eglwysig*, yn gyflai i neb arall : ac nynt a fynnw welod gwneuthur Cofbedigaeth addas anynt.

Y Namyn un deugain Articlau Crefydd.

N1. Am ffydd yn y Drinded Sanctlaidd.
ID oesod un gwir Dduw byw, tragrwyddol, heb gorph, heb rannau, heb ddiodeffiaid, o anfeidrol allu, doethineb, a daioni, gwneuthurwr a chynhaliwr pob peth gwelodig ac anweledig. Ac yn Undod y Duwdd ymmas, y mae tri Pherson o un fylwedd, galluogrwydd, a thragrwyddoldeb ; y Tad, y Mab, a'r Ysbyrd Gŵan.

2. Am y Gair neu Fob Duw, yr hon a wneuchon hi yn wir Ddŷn.
Y Mab, yr hwn yw gair y Tad, a genhedlwyd er tragrwyddoldeb gan y Tad, gwir a thragrwyddol Dduw, o'r un fylwedd a'r Tad, a gymmerodd natur dŷn yn mru'r Wyrff fendigaidd o'i fylwedd hi, fel y mae dŷn natur berffaith gyfan-gwbl, fer, y Duwdd a'r Dyndod, wedi eu cyffyllu ynghyd yn un Person ni wahenir byth, o'r rhai y mae un Crist, gwir Dduw a gwir Ddŷn, yr hwn a wir-ddioddefodd, a groeshoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd, i gymmodi ei Dad a nynt, ac i fod yn aberth, nid yn unig dros euogrwydd pechod gwreiddiol, eithr hefyd dros holl weithredol bechodau dynion.

3. Am Ddysgymiad Crist i Uffern.
Maeis y bu Crist farw drosom, ac y claddwyd ef : felly hefyd y mae i'w gredu iddo ddysgyn i Uffern.

4. Am Meryddiad Crist.
Crist a wir-adyfododd o feirw, ac a gymmerodd drachein ei gorph, gyd â chnawd ac efigyrn, a phob

peth a berthyn i berffethrwydd naturiaeth dŷn, a'r hyn y dyrchafodd efe i'r nefoedd, ac yno y mae yn eistedd hyd oni ddychweilo i farnu pob dŷn y dydd diweddar.

5. Am yr Ysbyrd Gŵan.
Yr Ysbyrd Gŵan, yn deilliau oddi wrth y Tad a'r Mab, fydd o un fylwedd, mawrhydi, a gogoniant a'r Tad a'r Mab, gwir a thragrwyddol Dduw.

6. Bod y'r Sgrythur Lân yn ddigonol i Fechdwriaeth.
Y Mae'r Sgrythur Lân yn cynnwys pob peth angenrheidiol i Fechdwriaeth ; fal nad ydys yn gofyn bod i neb gredu beth bynnag ni ddarllenir ynddi, neu ni ellir ei brofi wrthi, megis *Articel* o'r Ffydd, na'i fod yn anghenrhaidd i Fechdwriaeth.

Dan enw'r Sgrythur Lân yr ydym yn dyall y cyfryw Lyfrau Canonadaid o'r Hên Testament a'r Newydd, a'r ni bu erioed ddim amau yn yr *Eglwys* am eu hawdurdod.

Enwau a rhifedi y Llyfrau Canonadaid.

Genesi.
Ezodus.
Leiticus.
Numeri.
Deuteronomion.
Joŷna.
Barnayr.

Ruth.
I. Samuel.
II. Samuel.
I. Brenhinodd.
II. Brenhinodd.
I. Croniel.
II. Croniel.
(*)

I. Efdra.

ARTICLAW CREFYDD.

I. Eſdras.
II. Eſdras.
Heſter.
Job.
Salomon.

Diachelion.
Eccleſiaſtes neu y Pregethwr.
Cantica neu Ganiadau Salomon.
T. IV. Prophwyd nwyaf.
T. XII. Prophwyd lleiaf.

A'r Llyfrau eraill, fel y dywed Hierom, y mae'r Eglwys yn eu darlheniwr fiampl buchedd, ac addysg moelau; etto nid yw yn eu gofod i herhau un athrawiaeth.

Y cyfryw yw y rhai'n fy'n canlyn.

III. Eſdras.
IV. Eſdras.
Job.
Judith.
T. adarn arall o Lyfr Heſter.
Lyfr y Doethineb.
Lyfr Feſu Job Sirach.

Barnuch prophwyd.
Cân y tri Llang.
Hifori Sufanna.
Hifori Bel a'r Ddraig.
Gwedi Manafes.
I. Macabadaid.
II. Macabadaid.

Holl Lyfrau y Testament Newydd, fel yr ydys yn eu derbyn yn gyffredin, yr ydym ni yn eu derbyn, ac yn eu cyfrif yn Ganonaid.

7. Am yr Hen Testament.

Nid yw'r Hen Testament wrthwyneb i'r Newydd: o blegid yn yr Hen Testament a'r Newydd y cynnyir bywyd tragyddol i ddyn trwy Grift, yr hwn yw'r dyn. Am hynny nid jaw'n gwrandio fuanat y rhai sy'n tybed nad oedd yr Hen Dadau yn digwyll ond am addewidion trangedig. Er nad yw'r Gyfraith a roddwyd gan Ddau trwy Feſes, hyd y perthyn i Seremoniau a Chynheddiau, yn rhwymo Cristionogion, ac nad yw anghenraidd derbyn ei gorchymynion hi am lywodraeth bydol mewn un wlad, etto er hynny nid oes un Cristion yn rhydd oddi wrth uffuddod i'r gorchymynion a elwir moefol.

8. Am y tair Credo.

Tair Credo, ſef Credo Nicea, Credo Athanaſius, a'r hon a elwir yn gyffredin Credo'r Anſolion, a daylid yn gwbl eu derbyn a'i credu: o blegid ſe ellir eu profi trwy ddiddadl warantrwydd y Sgrythur Lân.

9. Am bechod gwreiddiol.

Nid yw bechod gwreiddiol yn feyll o ddilyn Adda, megis yr ofer ſarad y Morganiaid, eithr bai all ygreddigaeth natur pob dyn ydyw a'r a genheddir yn naturiol o hil Adda, trwy'r hyn y mae dyn wedi myned yn draphell oddi wrth gyfiawnder gwreiddiol, ac o'i naturiaeth ei hun, a'i ddychwant ar ddrygion, megis y mae'r enwad bob amſer yn chwynnachu yn erbyn yr ysbryd: ac am hynny ymhoſ dŷn a enir i'r byd hwn, yr haeddai ddigofaint Duw, a damedigaeth. Ac y mae'r lliw'r natur ymma yn aros, ie yn y rhai a adgenhedlwyd. O herwydd pa ham nid yw chwant y enwad, a elwir yn

Roeg *φύσις κακή*, yr hyn a ddeonll rhai doethineb, rhai gŵyn, rhai tuaſ, rhai eſwars y enwad, yn ddarostyngedig i gyfraith Duw. Ac er nad oes damedigaeth i'r rhai a kredant ac a ſedyddir, etto mae'r Apofol yn cyfaddef fod mewn gwyn a thrachwant, o hono ei hun, naturiaeth bechod.

10. Am ewylls rhydd.

Cyfrwy yw cyfrwy dŷn wedi cwymp Adda, na's gall o'i nerth naturiol a'i weithredoedd da ei hun ymchwelyd nac ymddarparu i fydd, ac i alw ar Ddau: O herwydd pa ham ni allwn ni wneuthur gweithredoedd da, hoff, a chymmeradwy gan Ddau, heb rŷs Duw, trwy Grift, yn ein rhagſaenu, ſel y bo ynnom ewylls da, ac yn cydweithio a ni, wedi y del ynnom yr ewylls da hwnnw.

11. Am gyfiawnhad Dŷn.

FE'n cyfriffr yn gyfiawn ger bron Duw, yn unig er mwyn haeddigedigaethau ein Harglwydd a'n Hachu-bwr Feſu Grift, trwy fydd, ac nid o herwydd ein gweithredoedd neu ein haeddiged: ein hunain. Am hynny Athrawiaeth gabl jachus, dra-llawn o ddiadanwech yw, mai trwy fydd yn unig y cyfiawnheir ni, ſel yr hysbyſir yn helaethach yn yr Homili am gyfiawnhad.

12. Am weithredoedd da.

ER na ddichon gweithredoedd da, y rhai yw ſirwyth fydd, ac ſy'n canlyn gyfiawnhad, ddilcu ein pechodau, a goddef eithr cyfiawn-farn Duw; etto maent yn ffolion ag yn gymmeradwy gan Ddau yng Nghrist, ac yn gymaint ag y gellir adnabod fydd fywiol wrthyn hwy, mor amlyg ag y gellir adnabod y prenn wrth y ſirwyth.

13. Am weithredoedd cyn gyfiawnhad.

Nid yw'r gweithredoedd a wneir cyn (cael) grŷs Crist, ac Ysbrydoliaeth ei Ysbryd ef, yn bodloni Duw, yn gymaint ag nad ydynt yn tarddu allan o fydd

yn Feſu Grift; ac nid ynt chwaith yn gweuthur dynion yn addas i dderbyn grŷs, neu (ſel) y dywaid yr Ysgol-ddifnawr) yn haeddu grŷs o gymhefurwydd: eithr yn hytrach, am nad ydys yn eu gweuthur megis yr ewylls iodd ac y gorchymynnodd Duw eu gweuthur hwynt, nid ydym yn ammau nad oes natur pechod ynddynt.

14. Am weithredoedd drws ben a orchymynnwyd. Gweithredoedd o ewylls dŷn ei hun, heb law a throſ neu gorchymynion Duw, y rhai a alwant yn weithredoedd *Supererogation*, ni ellir eu dyſgu heb rŷfŷs ac annuwioldeb. O blegid trwyddynt y mae dynion yn dangos eu bod yn talu i Ddau, nid yn unig cymaint ag y maent yn rhwymedig i'w gweuthur, ond eu bod yn gweuthur mwy er ei fywyl ef nag fydd angenrheidiol wrth rwyddedig dŷdyl: lle y mae Crist yn dywedyd yn olau, Gwedi i chi wneuthur y cwbl oll ag a orchymynnwyd i chi, dywedwch, Gweilion anffuddiol ydym.

15. Am Grift yn unig yn ddibechod.

Crist ynwirionedd ein naturiaeth ni, a wnaethpwyd yn gyffelyb i ni ym mhob peth, oddieithr pechod yn unig, yr hwn yr oedd efe yn gwbl jach oddi wrtho, yn gyſtal o'i ei gnawd ac yn ei Ysbryd. Eſe a ddaeth i fod yn oen difrycheuldyr, yr hwn trwy ei aberthu ei hun un-waith, a ddileat bechodau'r byd; a phechod (ſel) dywaid S. Joan) nid oedd ynddo ef. Eithr nynti bawb dym er hynny yn llithro mewn llawer o bethau; ac o's dywedwn nad oes ynnom bechod, yr ydym yn ein twylllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynnom.

16. Am bechod gwedi Beidd.

Nid yw pob pechod marwol o wirfodd o wirfodd ewedi beddydd, yn bechod yn erbyn yr Ysbryd Glân, ac yn anfaddeuol. O herwydd pa ham nid jaw'n nacu caniatad eddieithr weith i'w ſawl a fyrrhiant mewn pechod yn ol beddydd. Gwedi darſod i ni dderbyn yr Ysbryd Glân, ni a allwn ymadel a'r grŷs a roddwyd i ni, a ſyrthio mewn pechod, a thrwy Rŷs Duw gyfodi dracheini a gweithau ein bucheddau. Ac am hynny y mae'r rheiny i'w condemnio a ddwyedant na allant bechu mwy tra byddont bhw ymma, neu a wadant nad oes lle i'r rhai a wir-edifarhaw i gael maddueant.

17. Am Ragluniaeth ac Etholedigaeth.

R Hagluniaeth i fywyd yw tragyddol arfaeth Duw, trwy'r hon (cyn goſod ſeiliau'r byd) y darſu iddo trwy ei gyngor dirgel i nynt, ddianwadal deriymu gwared oddi wrth ſeldith a damedigaeth, y rhai a ddarfu iddo ddeithol yng Nghrist o ddynol ryw, a'i dwyn trwy Grift i Jechydwriaeth dragwyddol megis lleſtir, a wnaethpwyd i anrhydedd. O herwydd pa ham, y rhai a ddarfu i Ddau eu cynnyſgaeddu i chyfrwy rŷsrol ddaun, a alwyd yn ol arfaeth Duw, trwy ei Ysbryd ef yn gweithio mewn pryd amferol. Hwyt hwy fydd trwy ras yn uffuddhau i'r galwedigaeth, hwynt-hwy a gyl-jawneir yn thid, hwynt-hwy a wneir yn feibion i Ddau trwy fabwys, hwynt-hwy a wneir yn gyffelyb i ddwl ei unig Fâb ef Feſu Grift. Hwyt hwy a rodiant yn greſyddol mewn gweithredoedd da, ac o'r diwedd trwy drugaredd Duw a feddiannant ddedwyddfyd tragyddol.

Megis y mae duwiol yſfryd Ragluniaeth a'n He-tholedigaeth ni yng Nghrist yn llawn o ddiadanwech melus, hyfryd, ac anhraethol i'r Duwiolion, a'r rhai fydd yn clywed ynddynt eu hunain weithrediad Ysbryd Crist yn marwahu gweithredoedd y enwad a'i haclodau daerol, ac yn tynnu i fynu eu meddwl at bethau uchel a nefol, yn gyſtal o blegid ei fod yn cadarnhau yn ſawr ac yn cryfhau eu fydd am Jechydwriaeth dragwyddol i'w mwynhau trwy Grift; ac o blegid ei fod yn gwreſog ennynnu eu cariad tu ag at Ddau: ſelly i'r rhai many-bod barn Ragluniaeth Duw yn waitadod ger bron eu llygaid, yn dramyddol trapheryglus, trwy'r hwn mae'r diawl yn eu gwirhio naill ai i anobaith, ai ynte i ddirfawrch aſanaf fuchedd, nid dim llaſ peryglus nag anobaith.

Heb law hynny, mae'n rhaid i ni dderbyn addewidion Duw yn y cyfrwy fodd ag y maent wedi eu goſod allan i ni yn gyffredin yn y Sgrythur Lân; ac yn ein gweithredoedd ganlyn ewylls Duw, yr hon a eglurwyd i ni amlyg yn Ngair Duw.

18. Am gŷs Jechydwriaeth dragwyddol trwy em Grift yn wleſ-fygant ddywedyd cyfrif yn ſeldedig y ſawlaryr trwy'r gyfraith neu'r ſeſ y mae yn ei phroffesu, o's bydd efe diwyd i lunio ei fuchedd yn ol y gyfraith honno, a goleuni natur. Canys y mae'r Sgrythur Lân yn goſod

ARTICLAU CREFYDD.

gofod allan i ni yn unig Enw Iesu Grifft, trwy'r hwn y bydd raid i ddynion fod yn gadwedig.

19. Am yr Eglwys.

Eglwys weledig Crist yw cynulleidfya y ffyddloniaid, yn yr hon y pregethir pur Air Duw, ac y ministfir yr Sacramentau yn ddyladwy, yn ol ordinhad Crist, ym mhob peth ag fydd angenrheidiol eu bod yn yr unrhyw. Megis y cyfeirionodd Eglwys *Jernalem*, *Alecsandria*, ac *Antiochia*: felly hefyd y cyfeirionodd Eglwys *Rufain*, nid yn unig yn eu buchedd a dull eu Seremonïau, eithr hefyd mewn materion ffydd.

20. Am Awdurdod yr Eglwys.

YMae i'r Eglwys allu i ofod Cynheddau a Seremonïau, ac awdurdod mewn amraethion ynghylch y ffydd; ac etto nid cyfreithlawn i'r Eglwys ordeinio dim ag fydd wrthwyneb i Sgriftenedig Air Duw, ac ni s gall felly efponio un lle o'r Sgrythur Lân, fel y bo yn wrthwyneb i le arall. Am hynny, er bod yr Eglwys yn dyft ac yn geidwad ar y Sgrythur Lân, er hynny, megis na's dylai hi ordeinio dim yn erbyn yr unrhyw, felly heb law'r unrhyw ni ddylai hi gymnell dim i'w gredw er angenraid i Jechyduriaeth.

21. Am Awdurdod Cynghorau cyffredin.

Cynghorau cyffredin ni's gelir eu cael ynghyd heb orchymynn ac ewyllis Tywysogion. Ac wedi eu cael ynghyd (yn gymmiant ag nad ydynt ond cynulleidfya o ddynion, o'r rhai ni lywodraethir pawb gan Ysbyrd a Gair Duw,) hwy a allant gyfeirionni, ac weithiau fe ddarfu iddynt gyfeirionni, a hynny mewn pethau a berthynant i Dduw.

O herwydd pa ham, y pethau a ordeinir ganddynt megis yn angenrhaidd i Jechyduriaeth, nid oes iddynt na nerth nac awdurdod, oni ellir dangos ddarfedd eu tynnu allan o'r Sgrythur Lân.

22. Am y Purdan.

Nid yw athrawiaeth Eglwys *Rufain* ynghylch Purdan, pardynau, anrhydeddu ac addoli delwau a chreiriau, a hefyd galw a gweddio ar y Saint, ond peth ymala, o'wag ddychymuny, a heb ei feilio ar un Warant o'r Sgrythur Lân, ond yn hytrach yngwrthwyneb i Air Duw.

23. Am weini yn y Gymulleidfya.

Nid cyfreithlawn i neb gymmydd arho fwydd Pregethir ar gyhoedd, neu finistrio y Sacramentau yn y gynulleidfya, hyd oni alwer ef yn gyfreithlawn, a'i danfon i wa'r naethu'r unrhyw. A'r rheiny a ddylen ni farnu eu bod wedi eu galw yn gyfreithlon a'i danfon a ddelholwyd, ac a lwyd i'r gwaith hwn gan ddynion i'w ag awdurdod gyhoedd wedi ei rhoddi iddynt yn y Gymulleidra, i alw a danfon Gweinidogion i Wnillan yr Arglwydd.

24. Am Lefaru yn y Cynulleidfya yn y cyfryw Dafodiaeth ag a ddyllo'r bobl.

Peth llwyr wrthwyneb i Air Duw, ac i arfer y bfrif Eglwys synt, yw gweddio yn gyhoedd yn yr Eglwys, neu finistrio'r Sacramentau mewn Tafodiaeth ni bo'r bobl yn ei dyall.

25. Am y Sacramentau.

Nid yw'r Sacramentau a ordeiniwyd gan Grifft, yn unig yn arwyddion neu yn argehon o broffes Cristianogion: ond yn hytrach y maent yn rhyw dyfion diogel ac arwyddion effeithiol o'r Air Duw, a'i ewyllis da tu ag atom ni, trwy y rhai y mae efe yn gweithio yn anweledig ynom ni; ac nid yn unig yn bywhau, ond hefyd yn nerthu ac yn cadarnhau ein ffydd ni ynddo ef.

Y mae dau Sacrament a ordeiniwyd gan Grifft ein Harglwydd yn yr Efenyrl, sef, Bedydd a Swpper yr Arglwydd.

Y pumff hynny a elwir yn gyffredinol yn Sacramentau, sef, Confirmation, Penyd, Urdadu, Priodas, ac Enneiniad diweddar, nid jawm eu cyfrif yn Sacramentau'r Efenyrl; eithr yn gyfryw ag a dyfiant, rhai o lygredd ddiilyn yr Apofolion, rhai ydynt fîad o fuchedd a gymmeradwyr yn y Sgrythur Lân: ond etto nid oes ynddynt ffyfeilyb natur Sacramentau ag mewn Bedydd a Swpper yr Arglwydd; am nad oes ynddynt nac arwydd gwledig, na Seremonï a ordeiniwyd gan Dduw. Ni ordeiniwyd mo'r Sacramentau gan Grifft i lygadrythu arnynt, neu i'w dwyn oddi: amgylch; ond er mwyn bod i ni eu harfer yn ddvledus. Ac yn y cyfryw rai yn unig ag fydd yn eu derbyn yn deilwng, y mae ganddynt efaith neu weithrediad jachus: ond y sawl a'i derbyniant yn anheilwng, a ynnilliant iddynt eu hunain farnedigaeth, fel y dywaid S. Paul.

26. Nad yw'r Anheilyddod y Gweinidogion yn rhyffstro gweithredau y Sacramentau.

ER bod yn yr Eglwys weledig bob amfer rai drwg ynghymyffig a'r rhai dâ, a bod weithiau i'r rhai drwg yr Awdurdod bennaf yngweinidogaeth y Gair a'r Sacramentau: etto yn gymmiant ag nad ydynt yn gwneuthur hynny yn eu henw eu hunain ond yn enw Crist, am mai trwy ei Gommiffiwn a'i Awdurdod ef y maent yn gweini; ynyi a allwn arfer eu gweinidogaeth hwy trwy wrando'r Gair a derbyn y Sacramentau. Ac nid yw eu hanwired hwy yn cynnu ymmaith ffyrwyrd ordinhad Crist, nac yn lleihau Grâs doniau Duw oddi wrth y cyfryw rai ag fydd trwy ffydd yn jawm dderbyn y Sacramentau a finistfir iddynt, y rhai fy' effeithiol o blegid ordinhad Crist a'i addewid, er eu ministrio gan ddynion drwg.

Er hynny i gyd, fe berthyn i ddisgyblaeth yr Eglwys, bod ymofyn am Weinidogion drwg, a bod i'r rhai a fo'n gwybod eu beiau, achwyn arnynt; ac o'r diwedd gwedd eu cael yn euog trwy farn gyfiawn bod eu diwyddo.

27. Am Bedydd.

Nid yw Bedydd yn unig yn arwydd o Broffes, neu yn nôd gwahaniaeth, i adnabod Cristianogion oddi wrth Anghristianogion; eithr y mae hefyd yn arwydd o'r adgenhedliad neu'r ailenedigaeth; trwy'r hyn, megis trwy offeryn, yr impir yn yr Eglwys y rhai a dderbyniant Bedydd yn jawm; yr arwyddir yn weledig, ac y felir trwy'r Ysbyrd Glân, yr addewid am faddueant pechodau, a'n mabwyfiad i fod yn feibion i Dduw; y cadarnheir ffydd; ac yr anghwanegir grâs trwy rinwedd gwedd i'r Dduw. Bedydd Plant juainge a dylid er dim ei gadw yn yr Eglwys, megis peth yn cwbl gytruno ag ordinhad Crist.

28. Am Swpper yr Arglwydd.

Nid yw Swpper yr Arglwydd yn unig yn Arwydd o'r Cariad a ddylai fod gan Grifftianogion i'w gilydd; ond yn hytrach Sacrament yw o'n pryndedigaeth trwy farwolaeth Crist. Yn gymmiant ag i'r rhai all derbyniant yn jawm, yn deilwng, ac mewn ffydd, y Bara yr ydym ni yn ei dorri fydd gyfrannogaeth Corph Crist; a'r un modd Cwppan y fendith fydd gyfrannogaeth Gwaed Crist.

Trawf-fylweddaiad (neu newidiad sylwedd y Bara a'r Gwin) yn Swpper yr Arglwydd, ni ellir ei brofi wrth y Sgrythur Lân; ond y mae yngwrthwyneb i eglur eiriau'r Sgrythur Lân, yn dadychhwelyd naturiaeth Sacrament, ac a roddes achlysur i lawer o ofergoelion.

Corph Crist a roddir, a dderbynnir, ac a fwyteir yn y Swpper, yn unig mewn modd nefol ac ysbyrdol. A'r cyfryw trwy'r hwn y derbynnir ac y bwyteir Corph Crist yn y Swpper, yw ffydd.

Sacrament Swpper yr Arglwydd wrth ordinhad Crist ni roid i'w gadw, ni ddwydd oddi amgylch, ni ddyrchefid, ac nid addolidd.

29. Nad yw'r Annwiliolion yn bwyta Corph Crist wrth arfer Swpper yr Arglwydd.

YR Annwiliolion a chyfryw rai nid oes ganddynt ffydd fywiol, er eu bod yn gnowdol ac yn weledig, a'i dannedd yn enoi (fel y dywaid S. *Austin*) Sacrament Corph a Gwaed Crist, er hynny nid ydynt mewn modd yn y byd yn gyfrannogion o Grifft, ond yn hytrach i'w barnedigaeth eu hunain yn bwyta ac yn yfed arwydd neu Sacrament peth mor fawr.

30. Am y ddau Rwy.

Ni ddylid nacau Cwppan yr Arglwydd i'r Llygion: Canys dwyrant Sacrament yr Arglwydd, wrth ordinhad a gorchymynn Crist, a ddylid eu ministrio i bob Cristian yn gyffelyb.

31. Am unig aberth Crist a gyflawnwyd ar y Groe.

ABerthiad Crist, a wnaed unwaith, fydd berffaith bryndedigaeth, bodhadd, a jawm dros holl bechodau'r byd i gyd, yn gyfla gwreiddiol a gweithredol; ac nid oes jawm arall am bechod ond hwnnw yn unig. O herwydd pa ham, nid oedd aberthau'r Offerennau, y rhai yn gyffredin y dywedent fod yr Offeriadau yn aberth Crist ynddynt dros y byw a'i meirw, i gael maddueant am y gosb neu'r euogwrwydd, ond chwedlau cablaidd, a fionmedigaethau peryglus.

32. Am briodas Gweinidogion.

Ni orchymynnir i Efigobion, Offeriadau, a Diaconiaid trwy Gyfraith Dduw, nac i addunedu fîad buchedd fengl, nac i ymgadw rhag Priodas. Am hynny mae'n gyfreithlawn iddynt hwythau, megis i bob Cristianogion eraill, wreiga yn ol eu dyall eu hunain, fel y bant yn barnu fod y peth yn gwaiaethu oreu i dduwioldeb.

33. Am ddynt a' gymmunwyd, pa medd y dylid eu gosch.

YDyn trwy eglur cyhoeddaiad yr Eglwys a jawm derer ymmaith oddi wrth undeb yr Eglwys, ac a' gymmuner, a dylid ei gymmuner gan holl haws y ffyddloniaid.

ARTICLAU CREFYDD.

Hyddloniaid, megis dŷn cenhedlig a phublican, hyd omi chymmoder ef yn gyhoedd trwy benyd, a'i dderbyn i'r Eglwys gan farnwr y bo iddo awdurdod i hynny.

34. *Am Draddodiadau'r Eglwys.*

Nid yw anghenraid bod Traddodiadau a Seremonïau ymhob lle yn yr un modd, neu yn gwbl gyffelyb; canys hwy a fuanr bob amser o amrafael fodd, ac a ellir eu newidio mewn amrafael wledydd, amferau, ac arffegion dynion, tra na ordeinier dim yn erbyn Gair Duw. Fwy bynnag o'i farn neillduol ei hun, o'i fodd, ac o'i lwyf fryd, yn gyhoeddus, a dorro Draddodiadau a Seremonïau'r Eglwys, y rhai mid ydym wrthwyneb i Air Duw, ac a ordeiniwyd ac a gymmeradwywyd trwy awdurdod gyffredin, a ddylid ei geryddu yn gyhoeddus, [i.e. yr ofno eraill wneuthur y cyffelyb] megis un yn trofeddu yn erbyn trefn gyffredin yr Eglwys, ac yn briwo awdurdod y Llywodraethwr, ac yn archoli cydwybodau y brodyr gweinïon.

Y mae gan Eglwys wahanedig pob cenedl awdurdod i ordeinio, newidio, a ddiwyddu Seremonïau neu Gynheddau'r Eglwys, a ordeiniwyd yn unig trwy Awdurdod dŷn, cyd gwneir pob peth er adeiladaeth.

35. *Am Homiliau.*

Y mae ail lyfr yr Homiliau, y cyffylldafom eu hamrwy enwau dan yr Articl ymma, yn cynnwys Athrawiaeth Dduwiol a jachus, ac angenrheidiol i'r amferau hyn, megis y mae llyfr cyntaf yr Homiliau, a ofodwyd allan yn amfer Edward y Chweched: am hynny yr ydym yn barnu fod eu darllen hwy yn yr Eglwys gan y Gweinidogion, yn ddiaseulus; ac yn llawnllythyr, fel y gallo'r bobl eu dyall.

¶ Am enwau'r Homiliau.

1. *Am lawr-arfer yr Eglwys.*
2. *Tn erbyn perygl Deth-addoliad.*
3. *Am adgywreirio a chadw Eglwys yn lân.*
4. *Am Weithredoedd da, yn gynaf am Ymryddiaeth.*
5. *Tn erbyn Ghythiebiaeth a Meddwod.*
6. *Tn erbyn Diddul rhy mychion.*
7. *Am Weddi.*
8. *Am le ac amser Gwedd.*
9. *Y dylid ministrio Gwedd Gyffredin a Sacramentau, mewn iaith gynahyddus.*
10. *Am barchu gymmeriad Gair Duw.*
11. *Am roi Eulien.*
12. *Am Enedigaeith Crist.*
13. *Am Ddiodefaint Crist.*
14. *Am Adgyfodiad Crist.*
15. *Am dderbyn Sacrament Corph a Gwedd Crist yn deilwng.*
16. *Am Ddoniau'r Tŷbryd Glan.*
17. *Am Wythnos y Gweddian.*
18. *Am Seid Priodau.*
19. *Am Edifeirwch.*
20. *Tn erbyn Segurwyd.*
21. *Tn erbyn Gwrtbryfel.*

36. *Am Gyffegriad Efigobion a Gweinidogion.*

Mae llyfr Cyffegriad Archebigion ac Efigobion, ac Urddiad Offeiriad a Diaconiaid, a ofodwyd allan yn ddiweddar, yn amfer Edward y Chweched, ac a gadarnhawyd yr un amfer trwy awdurdod Parliament, yn cynnwys ynddo bob peth angenrheidiol i gyfryw Gyffegriad ac Urddiad: ac nid oes ynddo ddim ag fydd o hono ei hun yn ofergeolus, neu yn annuwiol. Ac am hynny, pwyl bynnag a gyffeirwyd neu a urddwyd yn

ol cynheddau'r llyfr hwnnw, er yr ail fwyddyn o'r unrhwy Frenin Edward hyd yr amfer ymma, neu yn ol hyn a gyffeir neu a urdder yn ol yr unrhwy gynheddau, yr ydym ni yn ordeinio bod y cyfryw rai oll wedi eu cyffegru a'i hurdo yn jaw, yn drefnus, ac yn gyfreithlawn.

37. *Am Lywodraethwyr dinafaidd.*

Mawrhydy y Brenin biau y gallu pennaf o fewn y Deyrnas hon o Loegr, ac eraill o'i Arglwyddiaethau; i'r hwn y perthyn pen-kheolaeth pob Stad y Deyrnas hon, pa un bynnag ffont ai Eglwyf ai dinafaidd ymhob rhyw achosion; ac nid yw, ac ni's dylai fod y ddarostyngnedig i un Llywodraeth efronol.

Lle'r ydym yn rhoi i Fawrhydy y Brenin y llywodraeth bennaf, wrth ba enwau yr ydym ni yn dyall fod meddylliaid rhyw bobl enllibus yn ymrwyfiro: nid ydym ni yn caniatáu i'n Twysfogion na Gweinidogaeth Gair Duw, na'r Sacramentau; yr hyn beth hefyd y mae'r iunctions a ofodwyd allan ynddiweddar gan ein Brenhines Elizabeth, yn ei dyfolliaethu 'n gwbl eglur: ond y rhagorfrain hwnnw 'n unig, yr ydym yn gweld ei roi bob amfer i bob Twysfogion Duwion yn y Sgrythur Lan gan Dduw ei hun, hynny yw, y dyent llywodraethu ar bob Stad a gradd a orchymynnwyd dan eu gofal gan Dduw, pa un bynnag ffont ai Eglwyf ai Tymhorol, ac attal a'r cddydd dinafaidd y rhai cyndyn a'r drwgweithredwyr.

Nid oes i Efigob Rensain Lywodraeth o fewn y Deyrnas hon o Loegr.

Fe ddichon Cyfreithiau y Deyrnas gosbi Cristianogion ag aneu am feiau 'fgeir, trymion.

Y mae 'n gyfreithlawn i Grifftianogion, wrth orchymyn y Llywodraeth, wisgo arfau a gwafanaethu yn y rhyfel.

38. *Am Olud Cristianogion, nad yw gyffredin.*

Nid yw Golud Cristianogion gyffredin, o herwydd neu cyfiawnder, a'i riel, a'i meddiant arnynt, megis y mae rhyw Anabaptistiaid yn gwag ymfroffio: Er hynny fe ddylai pob dŷn o'r cyfryw bethau a fo ynei helw, roi elusen yn hael i'r tlawd yn ol ei allu.

39. *Am Iu Cristian.*

Megis yr ydym yn cyfaddef bod llwon ofer ac ehud wedi eu gwahardd i Grifftianogion, gan ein Harglwydd Iesu Grifft a'i Apostol Iago; felly yr ydym yn barnu nad yw Crefydd Grifftianogol yn gwahardd na's gall dŷn dyngu pan fo'r llywodraethwr yn erchi, mewn matter o fydd a chariad perffai, trwy fod gwneuthur hynny yn ol addyg y Prophwyd, mewn cyfiawnder, a barn, a gwirionedd.

Y Sicrhâd.

Y llyfr hwn o'r Articlau rhagadwyddedig, a brofwyd drachefis, ac a gymmeradwywyd i'm gynnal a'i aser o fewn y Deyrnas, trwy gytundeb a chofysnaid ein goruchef Arglwyddes Elizabeth, trwy Rîs Duw Brenhines Lloegr, Ffrainc, a'r Iwerddon, Amddiffynnydd y Ffydd, &c. A chweddi hynny trwy gysynaid ein goruchef Arglwydd Frenin Iago I. trwy Rîs Duw; Brenin Prydain Fawr, Ffrainc, a'r Iwerddon, Amddiffynnydd y Ffydd, &c. Y rhyw Articlau a ddarlennwyd yn bwyllig, ac a gadarnhawyd drachefis dan dŷnllaw'r Archebïog a'r Efigobion o'r tywchaf, a then dŷnllaw'r bobl Eglwyswyr o'r ty isaf, yn eu Gymmanfa 3a y Ffawddyn o oedran yr Arglwydd 1571. A yn gyffelyb yn y Gymmanfa a gynhaliwyd yn y Ffawddyn o oedran yr Arglwydd 1604.

T A B L y Namyn-un-dengain Articlau.

1. *Am Ffydd yn y Drindod Sanctaidd.*
2. *Am y Gair, neu Fab Duw, a wnaethpwyd yn wir Dŷn.*
3. *Am ddiagynniad Crist i Uffern.*
4. *Am Adgyfodiad Crist.*
5. *Am yr Ysbryd Glan.*
6. *Bod y Sgrythur Lan yn ddigonol i Jechydwrïaeth.*
7. *Am yr Hen Destament.*
8. *Am y tair Credo.*
9. *Am bechod gweiddiol.*
10. *Am Ewyllys rhydd.*
11. *Am gynhwnhâd Dŷn.*
12. *Am Weithredoedd da.*
13. *Am Weithredoedd yn Cyfiawnhâd.*
14. *Am Weithredoedd dros ben a orchymynnwyd.*
15. *Am Grifft yn unig yn ddi-bechod.*
16. *Am bechod wedi Bedydd.*
17. *Am Ragluniaeth ac Ertloedigaeth. (unig.)*
18. *Am gaffael Jechydwrïaeth dragwydd trwy Grifft yn unig.*
19. *Am yr Eglwys.*
20. *Am awdurdod yr Eglwys.*
21. *Am awdurdod Cynghorau-Cyffredin.*

22. *Am y Pŵdan.*
23. *Am Weinï yn y Gynulleidfia.*
24. *Am lefaru yn y Gynulleidfia yn y cyfryw Dafodiad ag a ddylai'r bobl.*
25. *Am y Sacramentau.*
26. *Nad yw Anheilyngod y Gweinidogion yn rhwyfiro gweithrediaid y Sacramentau.*
27. *Am Feddyd.*
28. *Am Supper yr Arglwydd.*
29. *Nad yw'r Annuwoliol yn bwyta Corph Crist, wrth arfer Supper yr Arglwydd.*
30. *Am y ddau Ryw.*
31. *Am unig Aberth Crist a gyflawnwyd ar y Groes.*
32. *Am briodas Gweinidogion.*
33. *Am ddynion a Ggymmunwyd pa wedd y dylid eu gochel.*
34. *Am Draddodiadau'r Eglwys.*
35. *Am Homiliau.*
36. *Am Gyffegriad Efigobion a Gweinidogion.*
37. *Am Lywodraethwyr Dinafaidd.*
38. *Am Olud Cristianogion, nad yw gyffredin.*
39. *Am Lu Cristian.*

GOSODEDIGAETHAU

A Chanonau Eglwysig,

A driniwyd

Gan Esgob **LLUNDAIN**, Rhaglaw 'r Gymmanfa dros Dalaith **CAERGAINT**, a'r Esgobion eraill ac Eglwysfwr yr un Dalaith :
Ac a gyttunwyd arnynt trwy Gennad Mawrhydi 'r Brenin yn eu Senedd ddechreuedig yn **Llundain** yn y Flwyddyn o Oedran yr Arglwydd 1603.
Ac yn y Flwyddyn o Deyrnasiad ein Grasufaf Arglwydd **JAGO**, gan Rad Duw Brenin **Lloegr**, **Ffraingc**, a'r **Iwerddon** y Gyntaf, a **Scotland** y Ddwysed ar bymtheg ar hugain. Ac a gyhoeddwyd yr awr hon er jawn Ufudd-dod iddynt trwy Awdurdod ei Fawrhydi dan Sel sawr **LLOEGR**.

JAGO gan Rad Duw Brenin **Lloegr**, **Scotland**, **Ffraingc**, a'r **Iwerddon**, **Amdaiffynnydd** y **Ffydd**, &c. I bawb ag y delo hyn, **Amerch**.
Lle darfu i'n **Hefgobion**, **Deoniaid** ein **Heglwys** **Cadeiriol**, **Archidiaconiaid**, **Siapterau**, a **Chollegau**, ac **Eglwysfwr** eraill pob **Esgobaeth** o fewn **Talaith Caergaint**, wedi eu gwyfio a'i galw trwy rym ein **Gwir** a gyseirwyd at yr **Anrhydeddusaf Dda** yn **Nuw**, **Joan**, diweddar **Archegob Caergaint**, ac a roddwyd yr unfed **Dydd** ar ddeg ar hugain o Ionor, yn y Flwyddyn gyntaf o'n **Teyrnasiad** yn **Lloegr**, **Ffraingc**, a'r **Iwerddon**, ac yn **Scotland** y dawysed ar bymtheg ar hugain, i ymddangos ger ei fron ef yn **Ein Heglwys Gadeiriol St. Paul** yn **Llundain**, yr **Ugeinfed dydd** o **Fawrth** yno nelfa yn dyfod, neu ryw le arall, fel y tybygai efe y byddai gymhwysaf, i drin, cyslyniad, a dibennu rhyw **Fatterion** celyd ac angenrheidiol a grybwyllwyd yn y **Writ** ddywededig, **Ar hynny** ymgynnull ar yr **Amser** pwyntiedig, ac o fewn y ddywededig **Eglwys Gadeiriol St. Paul**, ac ymddangos mewn **Gymmanfa** er mwyn hynny, yn ol ein ddywededig **Writ**, ger bron y **Gwir Barchedig Dda** yn **Nuw**, **Rhisiard Esgob Llundain**, (ar ail **Writ** o'r eiddod **Ni**, a roddwyd y Nawfed dydd o **Fawrth** rhagddywededig) wedi ei jawn awdurdodi, ei appwyntio, a'i ofod, o achos **Marwolaeth** y ddywededig **Archegob Caergaint**, yn **Rhaglaw** y **Gymmanfa** ddywededig, i wneuthur y cyfryw beithau a berthynent trwy **Rym** ein ddywededig **Writ** gyntaf iddo ef yr **Archegob** ddywededig eu gwneuthur petrysai fyw :
Nym er mwyn amryw **Achoson** ac **Tysyriaethau** angenrheidiol a physysfawr yn enwedigol yn ein cynhyrfu i hynny, o'n hysbysol **Râs** **Gwybyddiaeth** sicr, a **gwir Gynnwrs**, trwy **Rym** ein **Rhagorffaint Frenhinol**, a'r goruwch **Awdurdod** ym **Matterion Eglwysig**, a rosgom ac a ganiataod trwy ein hamryw **Llythrau Patent** dan ein **Sel sawr Lloegr**, un a roddwyd y **Deuddegfed dydd** o **Ebrill** diwerthaf a'r **Uall** y pummed dydd ar hugain o **Fefehin** yno nelfa yn canlyn, **Rydia**, **Cennad**, **Gallu**, ac **Awdurdod** gyflawn, rydd, a chysreithlawn i'r ddywededig **Arglwydd Esgob Llundain** **Rhaglaw** y **Gymmanfa** ddywededig, ac i'r **Esgobion** eraill, **Deoniaid**, **Archidiaconiaid**, **Siapteri**, a **Chollegau**, a'r lleill o'r rhaggybwylledig **Eglwysfwr** y ddywededig **Dalaith**, fel y gallent hwy o amser bwygilydd, tra parkao ein **Parliament** cyntaf a broce-

gwyd yn awr, ymresymmu, trin, ymddadlau, cydysfyr-ied, ymgynghori, a chytuno am, ac ar y fath **Ganonau**, **Trefnau**, **Orainhadau**, a **Gosodedigaethau**, fel y tybient y byddai 'n angenrheidiol, gweddas, a chymwys, er **Anrhydedd** a **Gwafanacth** yr **Holladuog** **Dduw**, **Daioni** a **Llonyddwch** yr **Eglwys** a'i **Llywodraeth**, yn well o amser bwygilydd i'w cynnal, cyflawni, cwplâu, a'i cadw, yn gyflaf gan **Archegobion** **Caergaint**, yr **Esgobion**, a'i **Gwrethrychiaid**, a'r lleill o holl **Eglwysfwr** ddywededig **Dalaith Caergaint**, yn eu hamryw **Alwaeigaethau**, **Swyddau**, **Gwafanacthau**, **Gweinidogaethau**, **Graddau**, a **Gweinyddiaethau**, ac hefyd gan oll a phob **Deon** yr **Archau**, a **Barnwr** arall **Llysoedd** yr **Archegob**, **Gwarcheidwaid** yr **Tyrdolion**, **Canghellorion**, **Deonau**, a **Siapteri**, **Archidiaconiaid**, **Commisariatiaid**, **Swyddawyr**, **Cofaduriaid**, ac oll a phlawb o'r **Swyddogion Eglwysig** eraill a'i his **Weinidogion** pa rai bynnag, o ddywededig **Dalaith Caergaint**, yn oll a phob un o'i **Llysoedd** gwahanedig, ac yn **Nhreff** a **Dull** eu holl a phob un o'i **Herlyniadau** : a chan bawb eraill o fewn y **Deyrnas** hon, cybyd ag y gall yn gyfreithlon, gan fod yn **Aelodau** 'r **Eglwys**, berthyn iddynt, megis yn ein ddywededig **Llythrau Patent** ymysg **Gorphennodau** eraill y mae 'n ymddangos yn helaethach. Yn gymmaint ag i'r ddywededig **Esgob Llundain**, **Rhaglaw** y **Gymmanfa** ddywededig, ac eraill y ddywededig **Esgobion**, **Deoniaid**, **Archidiaconiaid**, **Siapteri**, a **Chollegau**, gyd â'r **Eglwysfwr** eraill, wedi cydymgyfarfod wrth yr **Amser** a'r **lle** a grybwyllwyd o'r blaen, a'r pryd hynny, ac yno, trwy **Rym** ein **Hawdurdod** ddywededig a ganiatwyd iddynt drin, dibennu, a chytuno ar ryw **Ganonau**, **Trefnau**, **Orainhadau** a **Gosodedigaethau** i'r dden a'r amcan a drefnwyd ac a ofawyd gennym **Ni** iddynt, ac ar hynny a gynnysfiant ac a bresentialant y rheini i ni, gan ddyfuno 'n ofstygeiddas arnom roi ein **Cyslyniad** **Frenhinol** i'w **Canonau**, **Trefnau**, **Orainhadau** a'i **Gosodedigaethau** ddywededig, yn ol **Ffur** rhyw **Statut** neu **Act** **Parliament** a wnaethpwyd er mwyn hynny yn y **Bummed** flwyddyn ar hugain o **Deyrnasiad** **Brenin Harri** 'r **Wythfed**, a i'w rwy ein ddywededig **Ragorffaint Frenhinol** a'n goruwch **Awdurdod** ym **Matterion Eglwysig**, eu sicrhau trwy ein **Llythrau Patent** dan ein **Sel sawr Lloegr**, a'i cadarnhau : eu **Tist** a'i **Dall** fy air yn air fel y canlyn.

Gosfodedigaethau a Chanonau Eglwysig.

Am Eglwys Loegr.

1. *Uchafiaeth y Brenin ar Eglwys Loegr mewn Materion Eglwysig i'w chynnal.*

MEgis y mae ein Dyled i Odidoccaf Fawredd y Brenin yn gofyn, Ydd ym ni'n gyntaf yn gosod ac yn ordeinio i Arch-eigob *Caergaint* (o amser bwygilydd) holl Esgobion y Dalaith hon, hefyd Deonau, Archidiaconiaid, Perſoniaid, Ficeriaid, a'r holl Eglwys-wyr eraill gadw ac ufuddhau 'n ffyddlon, ac (hyd y bo ynddynt) beri i eraill ufuddhau a chadw oll, a phob un o'r Cyfreithau, a'r Deddfau a wnaethpwyd i edfryd i Goron y Deyrnas hon, yr hên Benrheolaeth ar 'Stad yr Eglwys, a diddymu pob Estron Awdurdod wrthwynebus i'r unrhyw: Ac ymhellach, bod i'r holl Eglwyswyr y sy a Gofal Eneidau arnynt, a'r holl Bregethwyr eraill, a Darllenwyr Lectorau Difyndiaeth, hyd eithaf eu Synwyr, eu Gwybodaeth, a'i Dyfgeidiaeth, yn eu Pregethau, Lectorau a'i Cynghorion eraill, yn bur ac yn ddiffuant (heb na ffug na lleidrich) bedair gwaith (o'r lleiaf) bob blwyddyn, ddysgu, gyhoeddi, epluro a dargan ddar-fod ar Achosion cyhawnafl ddileu a diddymu pob gormesol ac efronol Awdurdod (gan nad oes i'r cyfryw ddim Sail na Sicrwydd wrth Gyfraith Dduw) ac wrth hynny na ddylir dim Ufudd-dod nac Ymddarostyngiad o fewn Teyrnasoedd ac Arglwyddiaethau'r Brenin i ddim o'r cyfryw Awdurdod efronol, eithr mai Uchafiaeth y Brenin o fewn ei Deyrnasoedd, *Loegr, Scotland, a'r Iwerddon*, a'i holl Arglwyddiaethau eraill a'i Wledydd ef, sy dan Dduw yn oruchaf Awdurdod i'r hwn y dylai pawb o'r Trigolion a'r Priodoriion fwyaf Ffyddlondeb ac Ufudd-dod, o flaen ac uwch law pob Awdurdodau a Phennaethiaid eraill ar y Ddacar.

2. *Cosbi Gwrthwynebwyr Uchafiaeth y Brenin.*

PWY bynnag o hyn allan o haero nad oes gan Ras y Brenin yr un fath Awdurdod mewn Achosion Eglwysig ag oedd gan y Brenhinoedd Duwiol ym mhilch yr Iuddewon, a'r Ymerodron Cristïanogol yn y Brif Eglwys, neu a feioar un rhan o'r Frenhinol Uchafiaeth ef yn yr Achosion rhagddywededig a adferwyd i'r Goron, ac a sefydlwyd arni trwy Gyfreithau'r Deyrnas hon: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef, oddi eithr gan yr Archegob yn unig, wedi iddo edifarhau a thynnu 'n ol yn gyhoedd ei Amryfueddau annuwiol hynny.

3. *Eglwys Loegr yn Eglwys wirac Apostolig.*

PWY bynnag o hyn allan a haero nad yw Eglwys Loegr a sefydlwyd trwy Gyfraith dan Fawredd y Brenin, yn Eglwys wir ac Apostolig, yn dysgu ac yn cynnal Athrawiaeth yr Apostolion: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef, ond gan yr Archegob yn unig, wedi iddo edifarhau a galw yn ol yn public ei Amryfueddau annuwiol hynny.

4. *Barnu Gwrthwynebwyr public Addoliad Duw, a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.*

PWY bynnag o hyn allan a haero, fod Ffurf Addoliad Duw yr Eglwys Loegr, a sefydlwyd trwy Gyfraith, ac a gynhwyswyd yn y Llyfr Gweddi Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau, yn lly-gredig, ofergoelus, neu yn anghyfreithlon Addoliad Duw, neu fod ynddo ddim a'r y fydd yngwrthwynebi i'r Yfgyrthurau: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef ond gan Efigob y lle, neu'r Archegob, wedi iddo edifarhau a dadarnu ar gyhoedd ei gyfryw Amryfueddau annuwiol.

5. *Cosbi Gwrthwynebwyr Articlau Crefydd a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.*

PWY bynnag a haero o hyn allan, fod un o'r namyn un deugain Articlau Crefydd a gyrunwyd arnynt gan Archegobion ac Efigobion y ddwy Da-

laith, a'r holl Eglwyswyr yn y Gymmanfa a gynhal-iwyd yn *Llunatain*, yn y Flwyddyn o oedran ein Harglwydd Dduw, Un mil pum cant a dwy a thrugain, er mwyn gochel amraiael Opiniynau, a chadarnhau cyflondeb ynghylch gwir Grefydd, mewn un rhan yn goelgrefyddol neu'n gyfeiliornus, neu y gyfryw na ddichon efe a Chydwbyd dda ddodi ei law wrthi: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef, ond gan yr Archegob yn unig, wedi iddo edifarhau a dadarnu 'n gyhoedd ei gyfryw Amryfueddau annuwiol.

6. *Cosbi Gwrthwynebwyr y Cynheddfau a'r Seremoniau, a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.*

PWY bynnag o hyn allan a haero, fod Cynheddfau a Seremoniau Eglwys Loegr, a sefydlwyd trwy Gyfraith, yn annuwiol, yn anghristïanogol neu'n goelgrefyddol, neu'n gyfryw, a hwy 'n orchymynedig trwy Awdurdod gyfreithlon, na all rhai difrifol a duwiolfryd a Chydwbyd dda eu derbyn, eu harfer, neu dddodi (gan to achos) eu dwyl'w wrthyn: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef hyd onid edifarhau a dadarnu 'n gyhoedd ei Amryfueddau annuwiol hynny.

7. *Cosbi Gwrthwynebwyr Llywodraeth Eglwys Loegr, trwy Archegobion, Efigobion, &c.*

PWY bynnag o hyn allan a haero, fod Llywodraeth Eglwys Loegr dan y Brenin trwy Archegobion, Efigobion, Deonau, Archidiaconiaid, a'i Swyddogion eraill hi, yn anghristïanogol, neu'n wrthwynebi i Air Duw: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac felly arhoded, hyd onid edifarhau, ac ymwadu a'i Amryfueddau annuwiol hynny ar gyhoedd.

8. *Cosbi Gwrthwynebwyr Ffurf cystgeir ac urddo Archegobion, Efigobion, &c. yn Eglwys Loegr.*

PWY bynnag o hyn allan a haero neu a ddysgu, fod Ffurf a Dull gwneuthur a chyssegru Efigobion, Offeiriaid, a Diaconiaid, yn cynnwys yndd ddim yngwrthwynebi i Air Duw, neu nad yw 'n gyfreithlon y rhai a wnaed yn Efigobion, yn Offeiriaid neu'n Ddiaconiaid wrth y Ffurf honno, ac na ddylent hwy eu hunain, nac eraill eu cyfrif yn wir yn Efigobion, yn Offeiriaid, neu'n Ddiaconiaid, nes y caffont ryw alwad arall i'r Swyddau duwiol hynny: Yfgymmuner ef *ipso facto*, ac na chymmoder ef hyd onid edifarhau, a galw 'n ol ar gyhoedd ei gyfryw Amryfueddau annuwiol.

9. *Cosbi Awdwr Sifm yn Eglwys Loegr.*

PA rai bynnag o hyn allan a ymneillduant oddi wrth Gymmun y Saint, fel y mae 'n brofadwy wrth Reolau'r Apostolion yn Eglwys Loegr, ac a gydymgyfyllant yn Frawdoliaeth newydd, gan gyfrif y Cristïanogion a gydymffurfiant ag Athrawiaeth, Rheolaeth, Cynheddfau, a Seremoniau Eglwys Loegr, yn halogedig, ac yn anaddas iddynt gyduno a hwynt mewn proffes Gristïanogol: Yfgymmuner hwynt *ipso facto*, ac na chymmoder hwynt, ond gan yr Archegob, wedi iddynt edifarhau, a throï 'n ol ar gyhoedd eu Hamryfueddau annuwiol hynny.

10. *Cosbi Coleddwyr Sifmaticiaid yn Eglwys Loegr.*

PA rai bynnag o hyn allan a haerant fod yn jaw'n i'r cyfryw Weinidogion a wrthodant ddodi eu dwylaw wrth Ffurf a Dull Addoliad Duw yn Eglwys Loegr, a ofodwyd yn Llyfr y Cymmun, a'i Canlynwyr hefyd gymmeryd iddynt Enw Eglwys arall na sefydlwyd trwy Gyfraith, ac a ryfgyant gyhoeddi ddarod i hon eu hesgus Eglwys hwy ochneiddio dros hir amser dan Faich amryw Orthrymderau a ofodwyd arni, ac ar ei Haelodau rhagrybwylledig, gan Eglwys Loegr, a'r Trefnau a'r Gosfodedigaethau a sefydlwyd ynddi trwy Gyfraith: yfgymmuner hwynt, ac na chymmoder hwynt nes edifarhaont, ac y dadfarnont eu Hamryfueddau annuwiol hynny ar gyhoedd.

11. *Cosbi Amddiffynwyr Ymgysarfodau.*

PWY bynnag o hyn allan a haero, neu a amddiffynno, fod o fewn y Deyrnas hon Ymgysarfodau, Ymgysarffodau neu Gynulleidfaoedd eraill o briorodion Ddealliaid genedigol y Brenin, amgen na'r cyfryw a gynhalir ac a gymmeradwyir wrth Gyfreithau'r Deyrnas hon, a allant yn gyfiawn eu galw eu huanin yn wir a chyfreithlon Eglwysau i ygymaner, ac na chymmoder ef, ond gan yr Archeigob, wedi iddo edifarhau a dafarnu yn gyhoeddus ei Amryfuseddau annuwiol hynny.

12. *Cosbi Coleddwyr Gosodedigaethau a wneler mewn Ymgysarfodau.*

PA rat bynnag o hyn allan a haeront fod yni gyfreithlon i un math o Weiridogion, a gwyir llyg, nac i un o honnynt, heb Awddarddu y Brenin, gydymgyfarfod, a gwneuthur Rheolau, Trefnau, neu Ofoodedigaethan mewn Achosion Eglwysig, ac ymofwng i'w rheoli a'i llywodraethu wrthynt: Ygymaner hwynt ipso facto, ac na chymmoder hwynt nes iddynt edifarhau, a chyhoeddus ddafarnu eu hanwira a'i Haillfedyddiol Amryfuseddau hynny.

Am Wafanaeth Duw a Gweinidogaeth y Sacramentau.

13. *Tawn gadw Suliau a Gwyliau.*

CYNHALIED a chadwed pob rhyw ddyn, o fewn Eglwys Loegr, o hyn allan, Ddydd yr Arglwydd, a elwir yn gyffredin Dydd Sul, yn wyl, a'i Gwylau eraill, ynol Rheol glân Ewyllys Duw a'i Orchymmyd, a Threfnau Eglwys Loegr a ofodwyd allan ar fedr hynny, sef, yn gwrando, darllen, a dysgu Gair Duw, yn gweddio yn ddigrl ac ar gyhoedd, yn cyfaddet ei Feiau i Dduw, ac yn gwellhau o'i plegid, yn ymgyddodi yn gariadus a'i Gymmyddogion lle bu anafodlondeb, yn mynych dderbyn Cymmun Corph a Gwaed Crist, yn ymweid i'r Thlodion a'r Cleifion, gan arfer pob Dawiol a fobr Ymarweddiad.

14. *Rhagbenedig Ffurf Gwafanaeth Duw i'w harfer ar Suliau a Gwyliau.*

YWEDDI Gyffredin a ddywedir neu a genir yn eglur ac yn barchedig, ar y cyfryw Ddyddiau ar sy'n ofodedig i'w cadw 'n wylau wrth y Llyfr Gweddi Gyffredin, a'i Nofwylau, ac ar brydiau cymhefur ac arferedig o'r dyddiau hynny, ac yn y cyfryw fan o bob Eglwys, ag a farno Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinari Eglwysig y lle, yn gymmws o ran ei helaethrwydd neu ei gyfyngder, fel y caffo'r bobl fwyaf Adeiladaeth. Pob Gweinidog hefyd a geidw y Trefnau, y Cynheddau a'r Seremoniau a orchymmynnir yn y Llyfr Gweddi Gyffredin, yn gyfal wrth ddarllen y Serychur Lân, a dyweddy y Gweddiâu, ag wrth weini y Sacramentau, heb na byrhau dim o ran pregeth, nac o ran rhyw beth arall, na' chwaieth' chwangu dim at ei ddefnydd neu ei ffurf ef.

15. *Y Litani i'w darllen ar Ferchurau a Gwenerau.*

YLITANI a ddywedir neu a genir, y pryd a'r modd y trefnwyd yn y Llyfr Gweddi Gyffredin, gan y Personiaid, y Ficeriaid, y Gweinidogion neu'r Curadiaid, ym mhob Eglwys Gadeciol, Collegol, Blwyfol, a Chapel, mewn rhyw fan cyfeus, ym marn doethineb Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinari Eglwysig y lle. Ac i hysbylu yn fwy pennodol, ar Ferchurau a Gwenerau bob wythnos, or na bont Wyliau, aed y Gweinidog ar arferedig oriau Gwafanaeth i'r Eglwys neu'r Capel, ac wedi rhybuddio'r bobl trwy gann Cloch, dyweddy Litanï o'fodedig yn y Llyfr Gweddi Gyffredin: lle yr ewyllyfiam i bob pen Teulu, a fo'n byw o fewn hanner milldir i'r Eglwys, ddyfod, neu yrru un o leiaf o'i Dylwyth a fo'n addas i weddïo gyd a'r Gweinidog.

16. *Collegau i arfer y Ffurf ragbenedig o Wafanaeth Duw.*

YN holl Wafanaeth Duw, a Gweinidogaeth y Cymmun cyflegir-lân ym mhob Colleg a Neuadd yn y ddwy Brif-ysgol, y cedwir yn ddyladwy y Drein, y Ffurf, a'r Seremoniau, megis y maent wedi eu gosod i lawr yn orchymmyddig yn y Llyfr Gweddi Gyffredin, heb faddau na newid dim.

17. *Aftudwyr mewn Collegau i wisgo Gwenwisgoedd ar bryd Gwafanaeth Duw.*

YR holl Feistriaidda Chyfeillon Collegau neu Neuaddau, a'r holl Ysgolheigion a'r Aftudwyr yn y ddwy Brif-ysgol, yn eu Heglwyfau a'i Capeli, ar bob Sul, Gwyl, a'i noswyl, ar bryd Gwafanaeth Duw, a wisgant Wenwisgoedd, yn ôl Trefn Eglwys Loegr, a gwisged y Graddolion yn gyfatebol gyd a'i Gwenwisgoedd, y cyfryw Hydiauag a berthyn i'w hamryw Raddau.

18. *Parch a Dysal-ymwrandawiad i'w arfer o fewn yr Eglwys ar bryd Gwafanaeth Duw.*

ARAMSER Gwafanaeth Duw, a phob rhan o hono, arferer pob dyledus Barch; canys Rheol yr Apostol yw, *Gwneir pob peth yn weddiad, ac mewn trefn*: Cyfatebol i ba weddeidd-dra a Threfn, y barnwn ein Rheolau hyn sy'n canlyn; Bydded pob Gwrryw yn bennoeth yn yr Eglwys neu'r Capel ar bryd Gwafanaeth Duw, oddi eithr bod arno ryw wendid, ym mha achos gwisged Gap nos, neu goiff: Pawb a font yn bresennol y pryd hynny, a ymofwngant yn barchedig ar eu gliniau pan ddarllenir y Gyffes Gyffredin, y Litani, a'r Gweddiâu eraill, ac a safant wrth ddyweddy y Gredo, yn ôl y Rheolau a ofodwyd er mwyn hynny yn y Llyfr Gweddi Gyffredin. Ac hefyd ar bryd Gwafanaeth Duw, pan grybwyllir yr Arglwydd Iesu, pawb a font yn bresennol a wnant barch dyledus a gostyngedig, fel y bu'r arfer hyd yn hyn; gan dystiolaethu wrth y Seremoniau a'r ymddygiadau hyn oddi allan, eu gostyngeddrwydd oddi fewn, eu Llawnfryd Cristionogol, a'i hawn Gysaddefiad mai'r Arglwydd Iesu Crist, gwir a thragywyddol Fab Duw, yw unig Iachawdwr y Byd, yn yr hwn ei hunan y cynhwyfir yn gyflawn ac yn gwbl holl Drugareddau, Graffuriau ac Addewidion Duw i Ddynam y Bywyd hwn a'r Bywyd a ddaw. Na fid neb, na Gwr, na Gwraig, na Philentyn, o ba alwad bynnag y bo, a'i fryd ar ddim arall ar yr amserau hynny yn yr Eglwys, ond ar ddyffal wrando'n llonydd, dal sylw ar, a dyall yr hyn a ddarllenir, a bregethir, neu a weinir; gan ddyweddy a leferydd eglur yn eu hawn loeodd gyd a'r Gweinidog, y Gyffes, Gweddi i'r Arglwydd a'r Gredo; a rhoi'r cyfryw atebion eraill i'r Gweddiâu Public, megis y trefnwyd yn y Llyfr Gweddi Gyffredin: Ni chant chwaith rodio na siarad, na gwneud dim arall i anoftegu'r Gwafanaeth neu'r Bregeth, na myned allan o'r Eglwys tra parhau'r Gwafanaeth a'r Bregeth, heb ryw achos angenrheidiol, neu reism da yn peri.

19. *Na adawer Segurwyr yn agos i'r Eglwys ar bryd Gwafanaeth Duw.*

NA oddefed y Wardeniaid neu'r Ymofynwyr, a'i Cynorthwyyr i ddim Oferwyr aros nac yn y Fynwent nac ym mhorth yr Eglwys ar bryd Gwafanaeth Duw neu'r Bregeth; eithr parent iddynt naill at dyfod i mewn neu ymadael.

20. *Bara a Gwini i'w darparu erbyn pob Cymmun.*

WARDENIAID pob Plwyf, erbyn pryd pob Cymmun, wrth Hyfforddiad a Chyngot y Gweinidog, a ddarparant ar gost y Plwyf, gymmait ag a wafanaetho'n ddigonol o Fara gwyn mabail, ac o Win da a jachus, i'r nifer o Gymmunwyr a gymmunant yno o bryd bwygilydd: yr hwn Win yr ym yh godyn ei ddwyn i Fwrdyr yr Arglwydd mewn Talbot glân a pheraidd, neu Wm o bewter o's nid o fetel purash.

21. Y Cymmun i'w aderbyn deirgwaith yn y *flwyddyn*.

Y mhob Eglwys blwyfa Chapel, lle mae Sacramentau i'w gweini o fewn y Deyrnas hon, gweined y Person, y Ficer, neu'r Gweinidog, y Cymmun bendigaid, cyn fynyched, ac ar y cyfryw amlerau, ag y gallu pob Plwyfol gymmuno, o leiaf, deirgwaith yn y flwyddyn (a gwyl y Pasg i fod yn un o honynt) megis ag y gorchymynnir gan y Llyr Gwedi Gyffredin. Darparer fod i bob Gweinidog, cynniter gwaith ag y gweinio efe'r Cymmun, dderbyn y Sacrament hwnnw'n gyntaf ei hunan. Ac ymbellach, na arferer dim bara a Gwin newydd ddytiod: eithr yn gyntaf arferer geirau'r Ordiniaid, pan fo'r bara a'r Gwin dywededig yn bresennol ar y Bwrdd cymmuno. Hefyd y Gweinidog a ddry'r Bara a'r Gwin i bob un o'r Cymmunwyr yn bennodol.

22. Rhybudd am y Cymmun. i'w roi ym mlaen llaw.

Lle mae pob gŵr llyg yn rhwym i dderbyn y Cymmun bendigaid deirgwaith bob blwyddyn, a llawer er hynny heb dderbyn y Sacrament unwaith yn y flwyddyn; yr ŷm yn erchi i bob Gweinidog rybuddio i Plwyfolion ar ofteg yn yr Eglwys ar y Foreuol Weddi, y Sul o flaen pob pryd ag y gweino efe'r Sacrament Cyslegrian hwnnw, er mwyn iddynt ymbarotōi yn well. Ac ydd ŷm yn gorchymynnir i'r Plwyfolion dywededig, gymmeryd ac ufuddhau y Rhybudd hwnnw, dan boen a pherygl y Gyfraith.

23. Astudwyr mewn Collegau i dderbyn y Cymmun bedair gwaith yn y flwyddyn.

Y Mhob Colleg a Neuadd o fewn y ddwy Brif-Yflog, y Meistrïad a'r Cyfeillion, y cyfryw'n enwedig ag sy a Disgylgion ganddyn, a ofalant ar i'w holl ddywededig i Disgylgion, ac i'r lleill a fo'n arhos yn eu mylg hwynt, gael dygiad da i ŷynu, a'i dytgu'n hollol yn Mhyngelau Creydd, ac ar iddynt gyrchu yn ddeigeulus i'r Gwafanaeth a'r Pregethau cyhoedd, a derbyn y Cymmun fanfaidd, yr hwn ydd ŷm yn ordinio ei weini ar y Sul cyntaf neu'r ail o bob mis ym mhob cyfryw Colleg a Neuadd, gan ofyn i'r holl ddywededig Feistrïad a Chyfeillion, ac Ysgolheigon a'r holl Astudwyr eraill cymmain un, Swyddogion, a'r holl Weision eraill yno yndrefnu feily, fel y cymmuno pob un o honynt bedair gwaith o leiaf yn y flwyddyn, gan oftwng yn barchedig ac yn weddaidd ar eu gliniau, yn ôl y Drefna olodwyd yn Llyr y Cymmun er mwyn hynny.

24. Copau i'w gwisgo mewn Eglwys Cadeiriol, gan y rhai a weisiant y Cymmun.

Y Mhob Eglwys Gadeiriol a Chollelog, y gwafanaeth y Cymmun bendigaid ar Wylau arbennig, weithau gan yr Esgob, o's bydd efe yn bresennol, ac weithau gan y Deon, ac weithau gan Ganon, neu Brebendari, y Gweinidog pennaf gan arfer Cōp gweddus, a gynnorthwyir gan yr Esgawylwra'r Epistolwr yn gyfatebol, yn ôl y Rhybuddion a gyhoeddwyd An. 7. Efliz. Y Cymmun dywededig i'w wafnaethu ar y cyfryw amlerau ac wrth y cyfryw derfynau ag a bennodwyd yn y Llyr Gwedi Gyffredin. Darparer, na ddwyall mewn un modd, ac na dderbyniwr dim Tefryn, angen na bod ar yr holl Ddeonau, Wardeniaid, Meistrïad, neu Bennaduriaid Eglwyau Cadeiriol a Chollelog, Prebendariaid, Canoniaid, Ficeriaid, Atcanoniaid, Cantorion, a phawb eraill o'r Adeiladlwyr, dderbyn y Cymmun bedair gwaith o leiaf bob blwyddyn.

25. Gwennwisoedd a Hydiau i'w gwisgo mewn Eglwys Cadeiriol pryd na bo Cymmun.

Ar bryd Gwafanaeth Duw, a Gweddïau, ym mhob Eglwys Gadeiriol a Chollelog, pryd na bo Cymmun, digon fydd gwisgo Gwennwisoedd:

ond bod ar bob Deon, Meistr, a Phennadur Eglwys Collegol, Canon a Phrebendari, o's Graddolion, wisgo beunydd ar bryd Gweddï a Phregethau, gyd â'i Gwennwisoedd, y cyfryw Hydiau ag a fo cyfaddas i'w Graddau.

26. Na dderbynnier Drwg-weithredwyr hynod i'r Cymmun.

NA ollgynged un Gweinidog mewn un modd i dderbyn y Cymmun bendigaid un o'i Gur neu o'i Braidd, a wyper yn hysbys ei fod yn byw mewn Pechod hynod heb edifarhau; na neb a'r fu'n fa-leisus ac yn gyhoeddus yn ymryston â'i Cymmydogion, nes iddynt ymgymmodi: na'r chwaith ddim Wardeniaid neu Gynnorthwywyr, y rhai wedi cymmeryd eu Llwon i bresenno i'w Hordinariaid bob cyfryw Gamweddau cyhoeddus a'r orchymynnwyr yn bennodol arnynt ymorol am danynt yn eu hamryw Blwyfau, y fy (er eu llwon dywededig, ac er mai cwplâu'n ffyddlon eu dyled, ydyw'r modd pennaf i ddiwygio a chosbi pechodau a chamweddau cyhoeddus) o'r gwaith goddeu yn ddibris ac yn ddigrefydd yn rhedeg i'r pechod echryllon o Anudonedd, wrth efgelusio neu ommedd presencio y dywededig gyfryw Afreolaethau a Beiau cyhoeddus a wyddant hwy eu hunain ddarford eu gwneuthur yn eu Plwyfau dywededig, neu y fydd Rwystrau amlgw i'r Gynulleidfau yno: er eu cymhell gan rai o'i Cymmydogion, neu gan eu Gweinidog, neu gan eu Hordinari ei hunan, i ryddhau eu Cydwybodau trwy eu presencio hwynt, yn lle rhedeg mor ddibris i'r Pechod dywededig o Anudonedd.

27. Na chymmerer Sifmaticiaid i'r Cymmun.

Ar uchel-wafanaeth y Cymmun, na weined un Gweinidog mo hono trwy wybod i neb ond a fo ar ei liniau dan boen Gorfodogaeth, na'r chwaith dan yr un boen i neb a ommeddod fod yn bresennol ar y Gweddïau Cyffredin yn ôl Trefnau Eglwys Loegr, nac i neb a fo'n arfer yn amlgw ac yn gyhoeddus ddiystyru y Llyr Gwedi Gyffredin, a Gweinidogaeth y Sacramentau, a'r Trefnau, y Cynheddfau a'r Seremonïau gosodedig ynddo, neu ddim a gynhwyfir yn un o'r Articiau a gytunwyd arnynt yn y Gymmanfa yn y flwyddyn, Un mill pum cant a dwy a thriugain, neu ddim a'r y fy'n gynnwysedig yn Llyr Urddo Offeriaid ac Esgobion; nac i neb a fu'n dywededig yn erbyn neu'n ddiystyru Goruchaf Awdurdod y Brenin mewn Achosion Eglwysig; oddi eithr i bob cyfryw un yn gyntaf gyfadde ei Edifeirwcham yr unrhyw, wrth y Gweinidog ger bron y Wardeniaid, ac addo ar ei air (oni fedr i'grifennu) na's gwna felly mwy, ac oddi eithr iddo (o's medr i'grifennu) yn gyntaf addo hynny mewn Tgrifen dan ei law, i'w thraddodi i'r Gweinidog, a'i hanfon ganddo yntef i Esgob yr Esgobaeth, neu i Ordinari'r lle. Darparer fod i bob Gweinidog, felly yn gwrthod neb (fel yr amlygir yn yr Ofodedigaeth ymma neu'r nefaf o'r blaen) ar Achwyn neu Orchymynn yr Ordinari, hysbyfu iddo ef yr achos, ac ufuddhau i'w Drefna a'i Gyngor ef yn y peth.

28. Na dderbynnier Dieithriaid i'r Cymmun.

Y Wardeniaid neu'r Ymofynwyr, a'i Cynnorthwywyr, yn gyftal a'r Gweinidog, a graffant, a yw pawb a phob un o'r Plwyfolion yn dyfod i'r Cymmun bendigaid cyn fynyched bob blwyddyn ag y mae'r Cyfreithau a'n Gosodedigaethau ni'n gofyn: ac a oes dim dieithriaid yn dyfod yn fynych ac yn gyffredin, o Blwyfau eraill i'w Heglwys hwynt, ac a'i hysbyfant i'w Gweinidog, rhag ofn ond antur eu gollwg i Fwrdd yr Arglwydd yn mhilith eraill; y peth a ddylent ei wahardd, ac anfon y cyfryw adref i'w Heglwys blwyf at eu Gweinidog eu hunain, yno i dderbyn y Cymmun gyd â'r lleill o'i Cymmydogion eu hunain.

29. Nad oes i fod yn Dadau-bedydd, na'r Tadau, na Phlant na buont yn cymmunu.

NA chymhellur un Tâd i fod yn bresennol, ac na dderbynnier ef i ateb megis Tâd-bedydd dros ei blentyn ei hun; ac na adawer i un Tâd-bedydd neu Fam-fedydd roi un ateb nac adlais arall, amgen nac a bennodwyd i hynny yn y Llyfr Gweddî Gysfredin. Ac na adawer 'chwaith i neb fod yn Dad-bedydd neu 'n Fam-fedydd i un Plentyn wrth ei fedyddio neu ei gonfirmio, nes darfod i'r cyfryw Fach dderbyn y Cymmun bendigaid.

30. Deongli cyfreithlon arfer Arwydd y Grôg yn y Bedydd.

Y Mae'n ddrwg gennym ddarfod i ardderchoccaf Osaf a Phoen Gras y Brenin, yn yr Ymddiddan yn *Llys-Hampwyl* ym mhlih amryw byngciau eraill, ynghylch yr un ymma ac y Grog yn y Bedydd, fod mor ddiaffaith ar lawer, a'i bod byth mor wrthwynebus yn rhufio ac yn sefyll yn erbyn ei harfer yn y Bedydd. Er hysbyliu gan hynny ym mhellach wir arfer y Seremoni hon, ac er mwyn tynnu ymmaith bod cyfryw Amheuaeth a'r allai 'n un modd flino Cydwodau y rhai fy 'n wir yn jaw-n-greiffddol, ydd ym ni (gan ddilyn Tywilogol Gamraen ein Godidoccaf Frenin, am ei fod ynteu'n ddilyn Rheolau 'r Sgrythur, ac arfer y Brif-Eglwys ynddynt;) yn gorchymyn i holl wir Aelodau Eglwys Loegr ein Hyfforddiadau a'n Rheolau hyn fy 'n canlyn.

Yn gyntaf, dalier sulw, er darfod i'r *Juddewon* a'r *Paganidiau* warwar yr Apostolion a'r Cristianogion eraill, am bregethu a chredu yn un a groethoeliwyd ar y Groes; etto 'r oeddynt oll, yr Apostolion a'r Cristianogion, cyn belled oddi wrth Iwrihâu yn eu Proffes trwy wradwydd y Groes, a'i bod yn hytrach yn ymlawenhâu ac yn ymorfoleddu ynddi. Ie yr Ysbryd glân trwy enau 'r Apostolion a anrhyddeddodd Enw 'r Grôg, (a oedd gas ym mhlih yr *Juddewon*) cyn belled, a'i fod efe 'n cynnwys dani, nid yn unig Grifft yn groethoeliedig, eithr hefyd rym, nerthoedd, a haeddediaethau ei Angeu a'i ddiodeffaint ef, ynghyd â'r holl Gysfuron, y ffurwythau, a'r addewidion ydd ym ni'n dderbyn neu'n ddigfugl oddi wrthyn.

Yn ail, fe ynnillodd Anrhyddedd a Braint Enw 'r Grôg, i'e yn amferau 'r Apostolion, (am ddim a'r a wyddir i'r gwrthwyneb) Fri parchedig i Arwydd y Grog, yr hon yn fuan wedyn a arferai y Cristianogion yn eu holl weithredoedd, gan amlygu wrth hynny 'n eglur i'r byd, eu Proffes hyn yn oed er Syndod i'r *Juddewon*, nad oedd yn gywilydd ganddynt gydnabod hwnnw 'n Arglywydd ac yn Iachawdr iddynt, a fuaai farw drostynt ar y Groes. A'r Arwydd ymma nid arferafant yn unig eu hunain mewn math o Orfoledd, pan gyfarfyddent â neb o'r *Juddewon*, eithr a nodafent eu Plant â hi wrth eu bedyddio, i'w cyffegru â'r nod hwnnw i'w wafanaeth ef, yr hwn y mae Enw y Groes yn arddangos ei ddoniaid a roddwyd iddynt yn y Bedydd. A'r arfer ymma o arwydd y Grôg wrth fedyddio, a gynhalwyd yn y Brif Eglwys, yn gyftal gan y *Groegiaid* a'r *Ladinwyr* yn unfryd, ac â mawr orfoledd. Ym mha amser pe safafai neb yngwrthwyneb iddi, diau y barnafid hwy 'n elynion i Enw 'r groes, ac yn ganlynol i Haeddediaethau Crist, gan fod mor wrthwynebus ganddynt yr arwydd o honynt. Y mae 'r arfer gwaftadol a chyffredin ymma o Arwydd y Grôg yn hysbys wrth amryw o Dyfio-iaethau 'r hen Dadau.

Yn drydydd, y mae 'n rhaid cyfaddef ddarfod ym mhen Talm o amfer, gamarfer arwydd y Grog yn sawr yn Eglwys *Rufain*, yn enwedig wedi darfod i Lygredigaeth Pabyddiaeth unwaith ei gorsefyn hi. Ond nid yw cam arfer peth yn ddiidymu 'r jawn

arfer o hono. Ie, yr oedd cyn belled oddi wrth fryd Eglwys Loegr wrthod a llylu Eglwysau 'r *Ital*, *Ffraince*, *Hijpaen*, a'r *Ellmy* na 'r un o'r cyfryw Eglwysau, ym mhob peth a ddaliant ac a arferent, a'i bod (fel yr addet *Diffyniad Fydaa Eglwys Loegr*) yn cynnal yn barchedig y Seremoniau hynny fy heb wneud na niwai i Eglwys Dduw, na rhwyftr i feddyliau Gwyr lofr; ac a ymadawodd yn unig a hwy yn y Pyngciau neillduol hynny, ym mha rai 'r oeddynt hwy wedi tyrhio oddi wrthyn eu hunain yn eu hen Burdeb ac oddi wrth yr Eglwysî Apostolaidd, y rhai oedd eu Planwyr cyntaf. Yn yr hon Yltyriaeth, ym mhlih rhai Seremoniau eraill hên ddihenydd, Arwydd y Groes yn y Bedydd a gadwyd yn yr Eglwys ymma, wrth farn ac arfer y Tadau parchedig, a'r Difnyddion enwog hynny yn nyddiau Brenin *Edward* y Chwchedd, rhai o honynt a ddiodeffaint yn ddianwadal am broffesu 'r gwirionedd; ac eraill a ddeolwyd ynamier y Frenhines *Mair*, wedi eu dychwelyd adref yn nechrau Teyrnasïad ein diweddar Ardderchog Frenhines, a amddiffynafant ac a arferafant yr unrhyw yn gyfannedd. Yr hwn Lawn-fryd ac arfer ein Heglwys, a ganiatwyd ac a gymmeradwywyd gan y Farn ar y Llyfr Cymmun yn nyddiau Brenin *Edward* y Chwchedd, a Chylondeb Cyffellau blynyddoedd diweddarach: o blegid i ni 'n wir arfer yr Arwydd hwn yn y Bedydd ymma erioed trwy ddigon o gyfryw rago-cheliadau ac eithradau rhag pob Coelgreiffydd ac Amryfuedd Pabaidd, ag fy gymmwys a chyflêus yn y cyfryw achosion; canys,

Yn gyntaf, er pan ddiidymwyd Pabyddiaeth, fe ddaliodd ac a ddygodd Eglwys Loegr erioed, ac y mae hi byth felly 'n dal ac yn dysgu nad yw Arwydd y Grog a arferir yn y Bedydd, ynddim rhan o Sylwedd y Sacrament hwnnw. Canys wedi i'r Gweinidog wrth drochi 'r Plentyn yn y Dwfr, neu ddodi Dwfr ar ei wyneb ef (fel y mae 'r arfer hefyd) ddyweddyd y geiriau hyn, *Tad wyf yn dy fedyddio di yn Enw 'r Tad, a'r Mab a'r Ysbryd glân*, dyna 'r Plentyn wedi ei fedyddio 'n gyflawn ac yn berfffaith, fel nad yw Arwydd y Grôg a arferir wedi, yn chwancu dim ar rinwedd a pherffectrwydd y Bedydd, na'i gadael heibio 'n lleihâu dim o'i nerth a'i sylwedd ef.

Yn ail y mae 'n hysbys yn y Llyfr Cymmun, fod y Plentyn a fedyddwyd wedi ei dderbyn trwy rym y Bedydd i Gynulleidfâ Defaid Crist, megis Aelod bywiol o'r unrhyw, cyn ei nodi ag arwydd y Grog, ac nid trwy ddim rhinwedd a gyfrifir i Arwydd y Grog. Fel mai o wir goffadwriaeth am y Groes, y sy dra gwerthfawr gan bawb ag sy 'n jawn credu yn *Jesu Crist*, ac o herwydd yr Yltyriaethau crybwyllledig eraill, y cadwodd Eglwys Loegr yr arwydd o honi yn y Bedydd, gan ddilyn yn hynny y Prif Eglwysî Apostolig, a'i chyfrif yn Seremoni gyfreithlon oddi allan, ac yn Nod anrhydeddus, wrth ba un y cyflegir y plentyn i'w Wafanaeth ef a dregodd ar y Groes, fel y dengys y Geiriau a arferir yn y Llyfr Gweddî Gysfredin.

Yn ddiweddar, wedi puro arfer arwydd y grôg yn y bedydd, fel hyn oddi wrth bob Coelgreiffydd ac Amryfuedd Pabaidd, a'i dychwelyd yn Eglwys Loegr i'w Hordinhâd cyntaf, ar y gwir Reolau Athrawiaeth hynny ynghylch pethau canolig, ac y sy 'n gyflôn â Gair Duw, ac â Meddyliau 'r holl hên Dadau: Ein Barn ni yw mai rhan pob gwr neillduol, Gweinidog ac arall, ydyw cadw 'n bar-chus y gwir arfer o honi, a orchymynnir trwy Aw-durdod gyffredin; gan ystyried fod pethau a fo canolig ynddynt eu hunain mewn rhyw fodd yn newid eu nhatur, pan y gorchymynnir neu y gwahardder hwy gan Benlwyddog cyfreithlon, ac na all pawb eu hegfugluso wrth eu hewyllys yngwrthwyneb i'r Gyfraith, pan orchymynnir hwynt, na'i harfer 'chwaith pan wahardder hwynt.

Am Weinidogion, eu Hurddau, eu Swydd, a'i Gofal.

31. Pedwar amser arbennig pennodol i wneuthur Gweinidogion.

YN gymmaint a darfod i hên Dadau 'r Eglwys wedi eu tywys wrth Samplau 'r Apostolion, appwyntio Gweddau ac Ymptydiau i'w harer wrth barchedig urddo Gweinidogion, a golod amserau pennodol i hynny, ar ba rai 'n unig y gellid rhoi Urddau Sanctaidd; Ninnau, gan ddilyn eu Sampl sanctaidd a chrefyddol, ydym yn golod ac yn ordeinio, na wneuler ac na Urdder dim Diaconiaid nac Offeiriad; ond yn unig ar y Suliau nêlaf ar ôl *Tejunia quatuor temporum*, a elwir yn gyffredin *Wythnosau* 'r *Cydcortau*, appwyntiedig yn yr hên amser i ymptydio a gweddio, (yn bendant er mwyn yr achos hyn, wrth eu hordeiniad cyntaf) ac a gedwir felly hyd heddyw yn Eglwys *Loegr*: a bod gwneuthur hyn yn yr Eglwys Gadeiriol neu Blwytiol, lle bo 'r Esgob yn drigianol, ac ar amser Gwasanaeth Duw yngwydd nid yn unig yr Archidiacon, eithr y Deon a dau (o leiaf) o'r Prebendariaid, neu (o's digwydd bod amyntryw rwyftr neu achos cyfreithlon) yngwydd pedwar eraill o wŷr pwylog, a fyddent o'r hyn lleiaf yn Athrawon Celfyddydau, ac wedi eu cymmeradwyo 'n Bregethwyr cyhoedd.

32. Na wneuler neb yn Ddacon ac yn Offeiriad yn yr urddydd.

GAn mai cam neu radd i'r Offeiriadaeth yw Swydd Diacon, yn ôl barn yr hên Dadau, ac arfer y Brif Eglwys; ydd ym yn ordeinio ac yn gosod, na wneio un Esgob o hyn allan, neb o ba gynheddau neu ddoniau bynnag y bo, yn Ddacon ac yn Offeiriad hefyd yn yr un diwrnod: eithr cadwed yn ddielgeulus y Dreifa a bennwyd i hynny yn y Llyfr urddo a chyfsegru Esgobion, Offeiriad, a Diaconiaid. Nid o herwydd y dylid bod amser gadw pob Diacon oddi wrth yr Offeiriadaeth flwyddyn gyfan pan welo 'r Esgob achos da i'r gwrthwyneb; eithr gan fod yr awron ym mhob blwyddyn bedwar amser gosodedig i Urddo Diaconiaid ac Offeiriad, fel y bo byth rhywfaint o amser i brofi eu hymddygiad yn Swydd Diacon, cyn eu derbyn i Urdd Offeiriad.

33. Titlau 'r sawl a wneilir yn Weinidogion.

DArbodwyd er ys hir amser gan amryw o Ofodedigaethau 'r hên Dadau, na dderbynnid neb yn Ddacon nac yn Offeiriad oni fai 'n gynaf ganddo ryw le pennodol i arferu ei Swydd. Wrth ba Esamplau ydd ym yn ordeinio, na dderbynnier neb o hyn allan i Urddau Cyslegredig, oddieithr iddo ddangos y pryd hynny i'r Esgob y bo 'n ceisio Arddodiad dwylaw ganddo, ei Brefentiaid i ryw Ddyrchafiad Eglwysig y pryd hynny 'n wag yn yr Esgobaeth honno, neu a ddygo i'r dywededig Esgob wir a diamheus Sicrwydd o fod ganddo naill ai rhyw Eglwys o fewn yr Esgobaeth ddywededig, lle y gallo wilid ar ofal Eneidiau, neu le rhyw Weinidog yn wag, naill ai yn Eglwys Gadeiriol yr Esgobaeth honno, neu ryw Eglwys Gollegol arall ynddi, lle y gallo wasanaethu ei Swydd; neu ei fod efe 'n Gyfaill, neu mewn hawl megis Cyfaill, neu ei fod yn Arweinydd neu Gaplan yn rhyw Golleg yng Nghaer-Gravni neu Rydychen; neu oddi eithr ei fod yn Athraw Celfyddydau, er ys pum mlynedd, yn byw arno 'i hun yn un o'r Prif-Ygolion; neu oddi eithr bod yr Esgob ei hun fy 'n ei Urddo 'n Weinidog, i'w gymmeryd ef ar fyr wedi i ryw Eglwys neu Guradiaeth a fo 'r pryd hynny 'n wag. Ac o's derbyn un Esgob ryw un i'r Weinidogaeth, a fo heb un o'r Titlau hyn agrybwyllwyd, yna efe a'i eiddw ac a'i maenprumia ef a phob Angenrheidiau, byd oni ddyrchafio efe ef i ryw Fwyoliath

Eglwysig. Ac o's gall y dywededig Esgob wneuthur felly, gorfodogor ef gan yr Archelegob, trwy gymmorth Esgob arall, rhag urddo dros flwyddyn gyfan.

34. Cynheddau 'r sawl a wneuler yn Weinidogion.

NA dderbynnid un Esgob neb o hyn allan i Urddau Cyslegredig, a'r na bo o'i Esgobaeth ei hun, oni bydd naill ai o un o Brif-Ygolion y Deyrnas hon, neu ddwyn ganddo Llythyr a elwir Llythyr Gollyngiad oddi wrth ei Esgob ei hun a'i fod yn deirblwydd ar hugain oed, o's Diaconiaeth a gais, ac o's Offeiriadaeth yn llawn bedair ar hugain, ac wedi cymmeryd rhyw radd Yfisol yn un o'r Prif-Ygolion dywededig, neu o leiaf, yn medru rhoi hanes ei Fydd yn *Lladin*, yn ôl Articlau Crefydd a gymmeradwywyd yng Nghyffmanfa Esgobion ac Eglwyswyr y Deyrnas hon, yn y flwyddyn. Un mil pum cant a dwy a thriugain, a sicrhau 'r unrhyw trwy ddigon o Dyfodiolaethau o'r 'Sgrythur lân; ac oddi eithr iddo 'r pryd hynny 'n 'chwaneg ddangos Llythyr rhyfolaeth ei Fuchedd a'i Ymarweddiad da, dan Sêl rhyw Golleg yng Nghaer-Gravni neu Rydychen lle y bu 'n byw o'r blaen, neu dri neu bedwar Gweinidog pwylog, ynghyd a Thyfodiolaeth a Dwylaw Dynion credadwy eraill, a adnabuant ei fuchedd a'i ymarweddiad ef y tair blynedd ddiwaethaf.

35. Holiad y sawl a wneuler yn Weinidogion.

YR Esgob cyn y derbynnio neb i Urddau cyslegredig, a'i hola ef yn sawl yngwydd y Gweinidogion a'i cynnorthwyoef yn yr Arddodiad dwylaw: ac o bydd rhyw rwyftr cyfreithlon ar y dywededig Esgob, efe a bâr i'r Gweinidogion hynny holi 'n ofalus bod cyfryw un a'r a fo felly i gael Urddau. Darparer, fod y sawl a gynnorthwyant yr Esgob, wrth holi, ac arddodi dwylaw, o'i Eglwys Gadeiriol ef; o's gellir yn gyflêus eu cael, neu Bregethwyr profiadwy eraill o'r un Esgobaeth, hyd yn nhri o'r lleiaf. Ac o's dyry un Esgob neu Suffragan Urddau sanctaidd i neb a'r ni bo wedi ei gymhwyso felly, a'i holi, megis yr ordeiniafom o'r blaen, Archelegob ei Dalaith ef, pan hysbyfer hyn iddo, ynghyd ag un Esgob yn gynnorthwyo iddo, a orfodog 'r Esgob neu 'r Suffragan, a drofeddo felly, rhag gwneuthur na Diaconiaid nac Offeiriad dros ddwy flynedd gyfein.

36. Perthau a ofynnir i'r sawl a urdder yn Weinidogion ddodi eu dwylaw wrthyn.

NA dderbynnir neb o hyn allan i'r Weinidogaeth, na'i gymmeryd trwy Ordeiniad neu Gffleaid i unrhyw Fwyoliath Eglwysig, na goddef iddo bregethu, catecio, nac i fod yn Lectorwr, neu 'n Ddarllenwr Difnyddiaeth yn un o'r ddwy Brifysgol, nac mewn un Eglwys Gadeiriol neu Gollegol, Dimas neu Dref-farchnad, Eglwys Blwyf, Capel, nac yn un lle arall o fewn y Deyrnas hon, oddi eithr cael o hono Gennad naill ai gan yr Archelegob, neu Esgob yr Esgobaeth (lle y bo i gael lle) dan eu dwylaw a'i Selau, neu gan un o'r ddwy Brifysgol dan eu Sêl yn un ffynyd; ac oddi eithr iddo 'n gynaf ddodi ei law wrth y tair Articl hyn fy'n canlyn yn y cyfryw fodd a dull ag yr ordeiniafom ymma.

I. Mai Gras y Brenin dan Ddau y fydd yn unig oruch Lywiawdr ar y Deyrnas hon, ac ar holl Arglyddiaethau eraill a Gwledydd ei Ras ef, yn gyfntal ym mhob rhyw bethau a dadleuon ysbyrdol, neu Eglwysig a bydol: ac nad oes ac na ddylai fod i un Eitron Dywylog, Dŷn, Prelad, Sead, neu Bennach, ddim Beirniadaeth, Gallu, Goruchafiaeth, Rhagoriaeth neu Awdurdod Eglwysig neu Ysbyrdol o fewn dywededig Deyrnafoedd, Arglyddiaethau, a Gwledydd ei Fawrhydi.

II. Mai yw 'r Llyfr Gwedi Gyffredin, ac Urddo Esgobion, Offeiriadaid a Diaconiaid, yn cynnwys ynddo ddim yngwrthwyneb i Air Duw, ac y gellir yn gyfreithlon felly ei arfer, ac yr arferu efe ei hun y ffurf a osodwyd yn yr unrhyw Llyfr, mewn Gwedd

GOSODE DIGAETHAU a CHANONAU Eglwysig.

ddi publica Gweinidogaeth y Sacramentau, ac nid arall.

III. Ei fod efe 'n cymeradwyo Llyfr Articlau Crelydd a gytunwyd arnynt gan Archelgobion ac Efigobion y ddwy Dalach a'r holl Eglwyiwyr yn y Gymmanfa gynhaliwyd yn Llundain yn y flwyddyn o oedran ein Harglwydd Dduw, Un mil pum cant a dwy a thriugain : a'i fod efe 'n cydnabod fod oll a phob un o'r Articlau cynnyfedig ynddo, y fy yn namyn un deugain o rifedi, heb law y Sicrhâd, yn gytunol â Gair Duw.

Pwy bynnag a ddodo ei law wrth y tair Articl ymma, er gochel pob ammwylfodd, doded hi yn y Drefn a'r Ffurf hon o Eiriau gan roi i lawr ei Enw bedydd a'i Gyfenw, Ydd wyfi, N. N. yn ewyllysgar ac ex animo yn rhai fy llaw wrth y tair Articl gwybwyldedig hyn, ac wrth bob peth ag fy 'n gynnwylfodd ynddyni. Ac o's un Efigob a urdda, a dderbyn neu a ghenhada un-dyn fel y dywterwyd uchod, oddi eithr iddo 'n gytatf ddodi ei law yn y Drefn a'r Ffurf a bennodafon ymma ; gorfodogor ef rhag rhoi Urddau na chenhadu neb i bregethu dros flwyddyn gyfan. Eithr o's troledda un o'r ddwy Brif-Yfsgol yn hynny, yr ydym yn eu gadael hwy i berygl y Gyfraith, a Barnedigau y Brenin.

37. Dodi llaw yngwylfodd yr Efigob.

PAn ddol un i fyw mewn rhyw Efigobaeth, er ei fod yn genhadol, fel y rhagddywedpwyd, i bregethu, darllen Lector, neu gategcio, na adawer iddo yno bregethu, ddarllen Lector, gategcio, neu weini 'r Sacramentau na gwafanaethu un Swydd Eglwysig arall (trwy ba Awdurdod bynnag y caniatiaer ef i hynny) oddi eithr iddo 'n gytatf gydlynio, a dodi ei law wrth y tair Articl uchod, yngwylfodd Efigob yr Efigobaeth, lle y bo i bregethu, darllen Lector, categcio, neu weini 'r Sacramentau, fel y dywterpwyd o'i blaen.

38. Cosbi Gwrthgilywyr wedi dodi eu dwylaw.

O'S paid un Gweinidog, wedi y dodo ei law un waith wrth y tair Articl gwybwyldedig, ag arfer y Ffurf Gweddi, neu un o'r Trefnau neu 'r Seremoniau a ofodwyd yn y Llyfr Cymmun, gorfodogor ef; ac oni wellhâ efe ac ymoftwng ym mhen mis, ysgymmuner ef ac yna oni ymoftwng efe ym mhen mis arall, difwydder ef o'r Weindidogaeth.

39. Gocheliadau wrth ordeinio Gweinidogion i Eglwysig.

NA ordeinio un Efigob neb i Eglwys a'r a urddwyd gan ryw Efigob arall oni ddengys efe 'n gytatf iddo ei Llythrau Urddau, a dwyn iddo Dyfolaeth ddigonol o'i Fuchedd a'i Ymarweddiad da o'r blaen, o's yr Efigob a'i gofyn : ac yn ddiwacthaf, oni ymdengys wrth ei holi 'n ddyladwy ei fod yn deilwng o'i Weindidogaeth.

40. Lly yn erbyn Simoniaeth wrth ordeinio i Fwyoliathaethau.

I Ochel ffaidd Bechod Simoniaeth o waith bod prynu a gwerthu Gweinidogaethau, Swyddau, Dyrchafiaethau, Breiniau, a Bywiolaethau Ysbrydol ac Eglwysig yn felddigedig ger bron Duw, am hynny rhaid i'r Archelgob, ac oll a phob Efigob neu Efigobion, neu un Gwr neu Wyr eraill a fo ganddyn Awdurdod i dderbyn, Ordeinio, Cyflên, Graddio, neu sicrhâd Dewisiad un Archelgob, Efigob, neu ryw un neu rai eraill, i un Gwafanaeth, Brainr, Dyrchafiaeth, Tidl, Swydd, Llywodraeth, Lle neu Fwyoliathaeth ysbrydol neu Eglwysig, gyd â Chur, neu heb Chur, nac i un Rhent Eglwysig pwy bynnag, cyn pob cyfryw Dderbyniad, Ordeiniad, Cyflêad, Graddiad, neu Sicrhâd Dewisiad, roi yn bennodol i bob cyfryw un a fo ar ol hyn i gael ei dderbyn, ei Ordeinio ei Cyflên, ei Raddio, neu ei Sicrhâd yn neu i un Archelgobaeth, Efigobaeth, neu Weindidogaeth, Brainr, Dyrchafiaeth, Tidl, Swydd, Llywodraeth, Lle, neu Fwyoliathaeth ysbrydol neu Eglwysig arall, gyd â Chur neu heb Chur; nac yn neu i un Fwyoliathaeth Eglwysig pwy

bynnag, y Llyw hwn, yn y modd a'r ffurf fy 'n canlyn, y mae 'n perthyn i bob un ei gymmeryd ef ei hunan, ac nid trwy Broctor : Ydd wyfi N. N. yn tynnu na wnaethum un Taledigaeth, Cyrrundeb, nac Addewid Simoniaid yn gam nac yn uwion, trwsf fy hun, na thrwy neb arall, i'm Gwybodaeth, na thrwy i'm Cyfyniad, i un math o ddyn neu ddynion pwy bynnag, am nac ynghylch ceifion a chael yr Urddau, y Lle, y Dyrchafiaeth, y Swydd, neu 'r Fwyoliathaeth Eglwysig ymma, (gan enwi 'n wahanredol ac yn bennodol y Lle y bo i gael ei dderbyn, ei Ordeinio, ei Gyflên, ei Raddio, neu ei Sicrhâd iddo) ac na wnaif fi byth o hyn allan na chyflawni na bodloni dim o'r fath Taledigaeth, Cyrrundeb, neu Addewid, a wnaed gan neb arall heb fy ngwybodaeth neu 'm cyfyniad i : felly y'm cynnorthwyo Duw trwy Jezu Grist.

41. Terfynu Cenhadau i gadw mwy nag un Eglwys, a gorchymynn bod yn drigianol yn honno.

NA chaniataer Cennad neu Ryddid i neb i gadw mwy nag un Eglwys â Chur, ond i'r cyfryw 'n unig ag a farner i'w haeddu yn dda wrth ei ddysf, ac yn ddigonabl a chymmwys i gwplâu ei Ddyfledlydd; hynny yw, a fo wedi cymmeryd gradd Athraw Celfyddydau o leiaf yn un o ddwy Brif-yfsgol y Deyrnas hon, a'i fod yn Bregethwr cyhoedd ac abl wedi ei genhadu. Darparer bob amfer, iddo ymrwymo mewn digon o wyfl ar fod ei hun ymhob un o'i ddywededig Eglwysig, dros ennwy weddol o amfer bob blwyddyn; Ac na bo 'r Eglwyfdd hynny oddi ar ddeng milltir ar hugain oddi wrth ei gilydd : Ac yn ddiweddasf, bod ganddo yn y lle na bo 'n drigianol, dano Bregethwr cyfreithlon a phroffadwy, a wafanaetho'i addysgu a hyfforddi 'r bobl yn ddigonol.

42. Trigiannoliaid Deonau yn eu Heglwysau.

POb Deon, Meistr, neu Warden, neu Ben Rheolwr rhyw Eglwys Gadeiriol neu Gollegol, a drigfanna yn ei ddywededig Eglwys Gadeiriol neu Gollegol, bedwar ugain a deg o ddyddiau o leiaf, conjunctim neu disjunctim bob blwyddyn, ac yna a fydd yno 'n pregethu Gair Duw, ac yn dyldd Lletu-garwch da, oni bydd arno rwystr yn amgenach trwy ddirfawr achosion pwyfawr, a farner eu bod felly gan Efigob yr Efigobaeth, neu gael o hono Ryddid yn rhyw fodd cyfreithlon arall. A phan fo 'n bresennol, efe 'nghyd â'r Canonaid neu 'r Prebendariaid trigiannol eraill a ofalant yn bendifarddeu fod cadw 'n ddielgeulus Ordinhadau a Defodau canmoladwy eu Heglwys (cyd â bôn wrthwyneb i Air Duw, neu 'r Rhagorffaint Frenhinol) Yffurtau 'r Deyrnas hon fy mewn grym ynghylch Trefn Eglwysig, a phob Gosodedigaethau eraill, a ofodwyd allan yn awr ac a gadarnhawyd trwy Awdurdod y Brenin, a'r cyfryw a orchymynnir yn gyfreithlon gan Efigob yr Efigobaeth yn ei ymweliad, yn ol Statutuau a Defodau 'r un Eglwys, neu Gyfreithau Eglwysig y Deyrnas hon, a chymmell yr Adcanoniaid, Ficeriaid Côr, a Gweinidogion eraill eu Heglwys, i astudio 'r Sgrythur lân, a bod gan bob un o honnynt y Testament Newydd nid yn unig yn Gymraeg, eithr yn Lladin hefyd.

43. Deonau a Phrebendariaid i bregethu tra bôn yn drigianol.

Y Deon, Meistr, Warden, neu Ben-rheolwr, Prebendariaid a Chanoniaid ymhob Eglwys Gadeiriol a Chollegol, a bregethant eu hunain, nid yn unig cyn fynyched ag y maent yn rhwym wrth Gyfraith, Statu, Ordinhâd neu Ddefod, eithr hefyd a bregethant mewn Eglwys eraill o'r un Efigobaeth lle bôn yn byw, ac yn enwedig yn y lleoedd hynny o barai y del iddyn hwy neu i'w Heglwys ryw Rent neu Gynnyrch blynyddol : ac o's byddant hwy eu hunain yn gleision, nad ar achos cyfreithlon yn abennol, hwy a ofodant y cyfryw Bregethwr cenhadol i'w dirprwyo ag a dybio Efigob yr Efigobaeth yn addas i bregethu mewn Eglwyfdd Gadeiriol. Ac o's

heb yn angen a chigolusa neu a baid a chyflawni ei gylel fel y rhagddywedpwyd, cosber y Camweddwr gan yr Esgob, neu gan y fawl y perthyn Llywodraeth yr Eglwys honno iddo, yn ol anlwyd y Camwedd.

44. Prebendariaid i fyw yn eu Heglwys.

Ni chaiff na Phrebendariaid na Chanoniaid, mewn Eglwys Cadeiriol neu Gollegol, a chanddynr un neu 'chwaneg o loeodd a Chur (ac heb fod yn gartrefu yn yr Eglwysydd Cadeiriol neu Gollegol hynny) dan efigus eu Prebendariaid hynny, fod allan o'i Lloedd a Chur, yn hwy na misgwaith yn y flwyddyn, oddi eithr ar ryw achos angenrheidiol a thros amser pennodol, bodlon gan Esgob yr Esgobaeth. A'r cyntw o'r unrhyw Ganiaid a Phrebendariaid, ag y fy wrth Ordinadaw eu dywededig Eglwysau Cadeiriol neu Gollegol yn rhwym i fyw ynddyn, a rannant ac a ddoebarchant felly rhwyddm: amferau 'r flwyddyn, ynghylch Trigiannoliaid yn yr Eglwys hynny, fel y bo rhai o honynt hwy eu hunain yn byw yno bob amfer: a phawb a'r y fyd neu a fydd drigiannol mewn rhyw Eglwys Gadeiriol neu Gollegol, wedi y darffo dyddiau eu Trigiannoliaeth rhagderfynedig wrth Statutau a Defodau eu lle, a gyrchant yn ebrwydd i'w Heglwys, neu i ryw un o honynt, neu ar ryw Ofalaeth r all, lle mae'r Gyfraith yn gofyn iddynt fod, yno i gyflawni eu Dyledfwyddau yn ol y Cyfreithau a ofodwyd ar feir hynny. A mynned Esgob yr Esgobaeth weled cyflawni a chwplâu hynny 'n ddyddwy.

45. Pregethwyr meddiannol yn byw yn eu Heglwys i bregethubob Sul.

Pob Gwr meddiannol cymmeradwy i bregethu, ac yn byw yn ei Peddiant, heb ddim rhwystr cyfreithlon, a bregetha yn ei Gŵr ei hun, neu mewn rhyw Eglwys neu Capel arall cyfagos, lle y gallu'n gyflws (lle ni bo Pregethwr) un Bregethubob Sul yn y flwyddyn, a chyfrannod ynddi Air y Gwirionedd yn bur ac yn bwylllog, er Gogoniant Duw, a mwyaf lles ac adeiladaeth i'r bobl.

46. Gwyr meddiannol ni bont yn Bregethwyr i fynnu Pregethaubob mis.

Mynned pob Gwr meddiannol ni chymmeradwydd i bregethu, Bregethwr a genhadwyd yn gyfreithlon, i bregethu yn ei Gŵr unwaith o leiaf ym mhob mis, o's gall ei le ei ym marn yr Ordinari oddef hynny. Ac ar bob Sul na bo un Bregeth yn ei Gŵr ef, darllened efe neu ei Gurad ryw un o'r Homiliau a ofodwyd, neu a ofodir trwy Awdurdod i'r dibenion rhagddywededig.

47. Afsen Gwyr meddiannol i'w gyffawni gan Guraidiaid cymmeradwy i bregethu.

Mynned pob Gwr meddiannol, a genhadwyd trwy Gyfreithau 'r Deyrnas hon, ar achosion Gwafanaeth arall yn gwaflu arno, i fyw allan o'i le, Gurad i'w ddirprwy, a fo 'n Bregethwr abl a chenhadol, o's cyrrhaedd ei Rent i hynny. Ond pwy bynnag fy ganddo ddwy Eglwys, cadwed Bregethwr cenhadol yn yr Eglwys nad yw efe 'n drigiannol, oni bydd yn gynnafin o bregethu yn y ddwy ei hunan.

48. Dim Curadiaid ond a gymmeradwyir gan yr Esgob.

Ni chaiff un Curad na Gweinidog wafanaethu mewn un lle, heb gael ei holi a'i dderbyn gan Esgob yr Esgobaeth, neu gan Ordinari'r lle, ac Awdurdod Esgob ganddo, a chael o hono hefyd Dyfodiolaeth yn 'Igrifennedig dan Law a Sel yr Esgob neu 'r Ordinari hwnnw, gan ystyried maint y Cŵr, a chyfaddafrwydd y dŷn. Ac ni oddefir i'r Curadiaid a'r Gweinidogion hynny, o's symmudant o'r naill Esgobaeth i'r llall, er dim wafanaethu heb Dyfodiolaeth Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinari'r lle y daethant o hono, fel o'r blaen, mewn 'Igrifen, o'i Honestfrydd, ac Gallu a'i Cydymffurhad a Chyfreithau Eglwysig Teyrnas Loegr. Ac ni chaiff

neb 'chwacth wafanaethu mwy nag un Eglwys neu Capel yn yr un dydd, oddi eithr bod y Capel hwnnw yn aelod o'r Eglwys Blwy, neu 'n gyfllyddedig wrthi; ac oddi eithr na bo 'r ddywededig Eglwys neu Capel lle y gwafanaetho 'r cyfryw Weindog ddau le, yn abl i gadw Curad, ym marn yr Esgob neu 'r Ordinari, fel y dywedpwyd.

49. Na chaiff Gweinidogion, heb eu cymmeradwyo 'n bregethwr, esbonio.

Nid oes i un Dŷn pwy bynnag, heb ei holi a'i gymmeradwyo gan Esgob yr Esgobaeth, neu heb ei genhadu, fel y dywedpwyd, i fod yn Bregethwr abl ac addas, gymmeryd arno esbonio yn ei Gŵr ei hun, nac yn un lle arall, un 'Sgrythur neu fatter o Athrawiaeth, ond ceisio i'w unig ddarllen yn eglur ac yn gymmwy (heb na deongli na 'chwaneu) yr Homiliau a ofodwyd eisoes allan, neu a oloder rhag llaw trwy Awdurdod gyfreithlon, er cadarnhau y wir ffydd, ac er Athrawiaeth dda ac Adeiladaeth y Bobl.

50. Na adawer i Ddieithriaid bregethu heb ddangos eu Cennad.

Na adawed na'r Gweinidog, y Wardeniaid, na neb arall o Swyddogion yr Eglwys, i un Gwr bregethu yn eu Heglwysydd neu eu Capeli, ond y cyfryw a ddangofo iddynt, (fel y dywedpwyd uchod) eu Cennad, a'i bod mewn cyflawn Awdurdod i bregethu.

51. Na adawer Dieithriaid i bregethu mewn Eglwys Cadeiriol heb ddigon o Awdurdod.

Na ddiodeffed Deoniaid, Rhaglawiaid, a Thri-giannolion un Eglwys Gadeiriol neu Gollegol i un gwr dieithr bregethu i'r bobl yn eu Heglwysiau, oddi eithr ei fod wedi ei gymmeradwyo gan Arch-efsgob y Dalaith, neu gan Esgob yr Esgobaeth, neu gan un o'r Prif-Ygolion. Ac o's cyhoedda un yn ei Bregeth ryw Athrawiaeth, naill ai dieithr neu anghyttunol a Gair Duw, neu ag un o'r Arddclau Crelydd a gytunwyd arnynt yn y Senedd-dy, Anno 1562. neu a'r Llyfr Gwedd Gyffredin, y Deon, neu 'r Trigiannolion wrth eu Llychrau oddi tan ddwyllaw rhai a'i clywiant ef, cyn gynred ag aller, a rybuddiant Esgob yr Esgobaeth o'r peth, fel y gall efe ddiবেনnu a threfnu 'r matter fel y gwelo 'n gymhesur.

52. Enwau Pregethwyr dieithr i'w nodi mewn Llyfr.

Fel y dyallo 'r Esgob (o's bydd achos) pa Bregethau a wneler ym hōb Eglwys o'i Esgobaeth, a phwy fy 'n rhyfysu pregethu heb Gennad, edryched y Wardeniaid a'r Cynnorthwyyr am 'Igrifennu Enwau'r holl Bregethwyr a ddel i'w Heglwys o'un lle arall, mewn Llyfr, a ddarparant i hynny, ym mha un 'Igrifenned pob Pregethwr ei Enw, y dydd y pregethoedd, ac Enw 'r Esgob a roes iddo Gennad i bregethu.

53. Dim Gwrthwyneb cyhoedd rhwng Pregethwyr.

O's a'i un Pregethwr yn y Pulpyd yn bennodol, neu 'n enwedigol o'r gwaith godden, i wrth-ddadlleu neu ddisprofi un Athrawiaeth a draddodwyd gan unrhyw Bregethwr arall yn yr un Eglwys, neu mewn un Eglwys gyfagos, cyn iddo hysbyfu 'r peth i Esgob yr Esgobaeth a chael ei Hyfforddiad ef beth i'w wneuthur yn yr achos hwnnw, o herwydd y dichen y cyfryw wrthrefymmu, ac anghyd-synnad cyhoedd godi llawer o rwyftr ac afonyddwch i'r bobl; y Wardeniaid, neu 'r hwn a finer, a hysbyfant y peth yn ebrwydd i'r Esgob dywededig, ac ni olyngant y dywededig Bregethwr mwy i'r lle hwnnw a gamarferodd efe unwaith, oddi eithr iddo addo 'n ffyddlon beidio a phob cyfryw ddeunydd ymratael yn yr Eglwys, hyd oni threfno 'r Esgob y peth ym mhellach, yr hy'n a wna efe yn gyntaf ag allo byrh yn gyflws, fel y gwneler bodlondeb cyhoedd yn y Gymmuleidfa lle y rhoesid y rhwyftr. Darparer, o's appela un o'r ddwy blaid, na chaiff efe bregethu, pendente lite.

54. Cenhaddau Pregethwyr anghyffurfiol i fod yn ddairym.

O's rhyw un a genhadwyd cyn hyn i bregethu, gan ryw Archefgob, Esgob, neu gan un o'r Prif-Ysgolion, a ommedd un amser o hyn ahan gydmysturfio â Chytreithau, Ordinadau a Chyn-beddiau Eglwyfsg, a sefydlwyd yn Eglwys Loegr, rhybuddier ei gan Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinarî i'r lle i ymofwng i wneuchur ac arfer yr un-rhyw yn ddyladwy. Ac o's eie, wedi i'r cyfryw rybudd, ni chydymysturfio o fewn ysbaid un mis, ydd ym ni 'n treinu ac yn ordeinio fod Cennad pob cyfryw Bregethwr yn llwyr oferwag a dirym.

55. Ffurff Gweddau i'w harfer gan Bregethwyr o flaen eu Pregeth.

O Flaen pob Pregeth, Lectur, a Homili, y Pregethwyr a'r Gweinidogion a gynhyrtant y Bobl i gyd-uno â hwy mewn Gweddî, yn y Ffuri hon, neu i'r cyffelyb, cyn fyrrad ag y gallont yn gyflus. Gweddîwch dros Eglwys lân Gatholig Crist, hynny yw, dros holl Gynmuleisfa i'r Bobl Gristianus, sy ar wasgar trwy'r holl Fydd, ac yn enwedig dros Eglwys Lloegr, Scotland, a'r Iwerddon. Ac yn hyn yr wyf yn gofyn i chiwi yn enwedigac weddio dros Araderchoccaf Fawrhydi i'r Brenin, ein Goruchaf Arglwydd Jago, Brenin Lloegr, Scotland, Ffrainc a'r Iwerddon, Amddiffynnydd a Ffydd, a Goruch-Benlyniawd yn ei Deyrnafodda hyn, a'r holl Arglwyddiaethau a'i Wledydd eraill, dros bawb ym mhob Achosion, yn gyfal Eglwysig ac amserol. Gweddîwch hefyd dros ein grafful Frenhines Ann, yr Araderchog Dywysog Harri, a'r relyw o Frenhinol Eppil y Brenin a'r Frenhines. Gweddîwch hefyd dros Weiniidogion Cyffegr-lân Air Duw a'i Sacramentau, yn gyfal Archefgobion ac Esgobion, a Rugeiliaid, a Churaciadaid eraill. Gweddîwch hefyd dros anrhydded i'w Gynor y Brenin, a thros holl Fonedd a Phenswyddogion y Deyrnau hon, fel y gwafanaethu pawb a phob un o'r rhain yn eu hamryw Alwedigaethau yn gywir ac yn bonnus er Gogoniant Duw, ac er adeiladu a jawn lywodraethu ei bobl, gan gofio i'r Cyfrif a'rsydd iddynt roddi. Gweddîwch hefyd dros holl Gyffredin y Deyrnau hon, ar iddynt fyw yn gywir Ffydd ac Ofn Duw, mewn gostyngedig Ufudd-dod i'r Brenin, a Chariad brawodol tu ag at euglyddi. Tn ddiweddas, Clodforwn Dadu am y rhai oll a ymadawfant â'r Bywyd hwn yn Ffydd Crist, gan weddio ar i Dadu roi i ninnau Kasi i gyfeirio ein Buchedau yn ôl eu Sampl dda hwy : fel pan ddarffo i'r bywyd hwn y caffom fod yn gyfrannogion gyd â hwynt o'r Adgyfodiad gogoneddus yn y Fuchedd dragywyddol ; Gan ddiweddu 'n wastad â Gweddî i'r Arglwydd.

56. Pregethwyr a Lecturwyr i ddarllen Gwafanaeth Duw, a gweini'r Sacramentau o leiaf adwy wiith yn y flwyddyn.

Pob Gweinidog a fo o berchen Eglwys â Chur a Gofal Eneidiau, er ei fod yn bennaf yn gwilio ar bregethu, a chanddo Gurad dano i gyflawni i'r Dylediwyddau eraill fydd i'w cwplu drosto ef yn yr Eglwys, ac hefyd pob Pregethwr cyflogedig arall a ddarllenno un Lectur, neu a Garecio, neu a bregetho mewn un Eglwys neu Capel, a dderllyn ei hunan Wafanaeth Duw, ddwywaith o leiaf, bob blwyddyn, ar ddau Sul gwahanredol, ar gyhoedd, ac ar yr amserau arferedig, fore a phrydnawn hefyd yn yr Eglwys y mae eie felly yn ei pherchennogi, neu lle y mae eie 'n darllen, yn catecio, neu 'n pregethu, (fel y dywedpwyd) ac hefyd a weina, cyn fynyched bob blwyddyn i Sacramentau, Bedydd (o's bydd heb i'w fedyddio) a Swpper yr Arglwydd, yn y cyfryw ddull a ffurf, a chan gadw pob rhyw Gynheddfau a Seremoniau a'r y fy 'n olodedig i hynny yn y Llyfr Gweddî Gyffredin : yr hyn oni chwplâ eie 'n ddyladwy, yna i'r sawl a fo 'n berchennog o Le, (fel o'r blaen) a orfodogir : a'r hwn nad yw ond Darllenwr, Pregethwr neu Gareciwr, a droir allan o'i le gan Esgob yr Esgobaeth,

nes iddo eie neu hwynt ymofwng i gyflawni i'r holl Dylediwyddau hynny, yn y fath ddull a modd ag y fy 'n rhagderlynedig.

57. Na wrthder y Sacramentau o ddwyllaw Gweinidogion na bont yn pregethu.

Le mae amryw ddynion wedi eu hudo gan au Weinidog na bo 'n Bregethwr, na derbyn y Cymmun bendigaidd o'i ddwyllaw ef ar yr un achos, mal pe safai rhinwedd y Sacramentau hynny ar ei allu ei i bregethu : yn gymmain a bod Athrawiaeth Bedydd a Swpper yr Arglwydd wedi ei rhoi i lawr mor ddigonol yn y Llyfr Gweddî Gyffredin fydd i'w arfer wrth wafanaethu i'r Sacramentau hynny, fel na ellir ychwanegu dim atto a'r y fy 'n ddefnyddiol ac yn angenrheidiol : Ydd ym yn erchi ac yn gorchymyn i bawb a'r a hudwyd iel y crybwyllwyd, wellhau eu cyndynrwydd hwnnw, ac ymofwng i drefn yr Eglwys yn hynny, gan fod y ddau Sacrament crybwylledig o'r un grym, pa un bynnag ai Gweinidog a fo 'n Bregethwr, neu ymte un na fyddo 'n Bregethwr a'i gweinio. Ac o's trofedda rhai yn hyn rhag llaw, neu adael eu Heglwys Blwyf eu hunain o achos hynny, a Chymmuno neu beri bedyddio i'w plant allan mewn Plwyfauceraill, ac i'n chyffroant wrth hynny i wellhau eu Hamryfuedd, a'i sfordd anghytreithlon honno : Presentier hwynt i Ordinari i'r lle gan y Gweinidog, y Wardeniaid, y Cynnorthwyr, neu Ymofynwyr eu Plwyfau trigianol, ac yno derbyniant y fath gosh trwy farnau Eglwyfsg, ag a haedda i'r cyfryw ystyngirwydd yn deilwng : hynny yw, o's parhant yn eu Pengaledwch, gorfodogier hwynt, ac yna ym mhen mis ym mhellach o Gyndynrwydd, ysgymmuner hwynt. Ac hefyd, o's un Person, Ficer, neu Gurad, wedi cyhoeddai hyn, naill ai a dderbyn i'r Cymmun neb o'r cyfryw ddynion nad ynt o'i Eglwys a'i Blwyf ei hun, neu a feddyddiaid un o'i plant, i'w cadarnhau felly yn eu Hamryfueddau crybwylledig : gorfodogier, ac na ryddhaer ef oddi wrtho, nes iddo addo 'n fyddol na throfeddion yn hynny mwy.

58. Gweinidogion wrth ddarllen Gwafanaeth Duw, a gweini'r Sacramentau, i wilgo Gwenwisgoedd, a'r rhai Graddol Hydiau hefyd.

Pob Gweinidog yn dywedyd y Gweddîau cyhoedd, neu yn gwafanaethu i'r Sacramentau neu Gynheddfau eraill yr Eglwys, a wifg Wenwisgoedd llewys hardd a gweddaiidd, i'w darparu ar gost y Plwyf. Ac o's cyfyd un ddadl ynghylch ei deunydd, ei gweddaiidd-dra, neu ei harddwch hi, tersyner hynny trwy ddoethineb yr Ordinari. Ym mhellach y cyfryw Weinidogion ag ydynt Raddolion, a wifgant y cyfryw amserau ar eu Gwenwisgau y cyfryw Hydiau ag y fy wrth drefnu i'r Prif-Ysgolion yn berthynol i'w graddau, y rhai ni wifg un Gweinidog (na bo graddol) dan boen Gorfodogaeth. Er hynny, bid rydd i'r cyfryw Weinidogion a'r nad ynt Raddolion, wifgo ar eu Gwenwisgau, yn lle Hydiau, ryw dipped weddus o ddu, tra na bo 'n Sidan.

59. Gweinidogion i Garecio bob Sul.

H Oled pob Person, Ficer neu Gurad, ar bob Sul, a Gwyl, cyn Gosber, y rhai jeuainge ac anwybodus o'i Blwyf, dros hanner awr neu 'chwaneg, yn y deg Gorchymynn, Pynciau i'r Ffydd, ac yng Ngweddî i'r Arglwydd : a gwrandaed, hyffordded, a dysged yn sawl iddynt y Catecism a olodwyd allan yn y Llyfr Gweddî Gyffredin. A phared pob Tad, Mam, Meistr a Meistris, i'w Plant, eu Gwafanaethddynion, a'i Prentisiaid, sy heb fedru eu Catecism, ddyfod i'r Eglwys ar yr amser pwyntiedig, i wrando 'n ufydd, ac i'w trefnu gan y Gweinidog, hyd oni dyfodion eu Catecism. Ac o's eieguiaid un Gweinidog ei Ddyled yn hyn, cerwydder ef yn llym ar yr Achwyn cynat, a rhodder hybyrwydd cywir o hono i Esgob neu Ordinari i'r lle. O's eie, wedi ymofwng, a drofedda cilwaith o'i fodd yn hynny, gorfodogier

gorfodoger ef. O's felly y drydedd waith, gan nad oes nemmawr o obaith y gwellhâ efe yn bynny, yna ysgymmuner ef, ac arholod felly hyd oni wellhâo. Ac hefyd, o's egeulufa un o'r dywededig Dadau, Mamau, Meistri neu Feistrefi, Plant, Gwasanaeth-dnyion neu Brentisaid, eu Dyledfwyddau, megis y naill fath, trwy beidio peri iddynt ddyfod, a'r Hall trwy ommedd dyfgu, fel y dywedpwyd; gorfodoger hwynt gan eu Hordnariaid (tra na bont blant) ac o's parhant felly dros fis, yna ysgymmuner hwynt.

60. Bedydd Esgob i fod unwaith bob tair blynedd.

YN gymmainc ag mai hên Arfer arbennig a chanmoladwy yn Eglwys Dduw, a barhawyd er amser yr Apostolion, oedd bob i bob Esgob ddodi ei ddwyllaw ar blant wedi eu bedyddio a'i dyfgu yng Ngwyddorion y Grefydd Grifftianogol, gan weddio drostynt, a'i bendithio, yr hyn a alwn ni 'n gyffredin Bedydd Esgob neu *Gonfirmaswn*; ac yr arferid, cyflawni y weithred sanctaidd hon yn yr Eglwys yn y cynofoedd, ar Ymweliad yr Esgob, bob tair blynedd: Yr ydym yn erchi ac yn gorchymyn, i bob Esgob, neu ei Sufffragan ar ei adeffodol Ymweliad, gadw 'n ofalus ei hunan y ddedd ddywededig. Ac oni ddichon efe 'r fwyddyn honno o achos rhyw wendid, ymwelod ei hunan, yna na egeulufod gyflawni 'r Dyledfwydd honno o *Gonfirmaswn* y fwyddyn niaf wedi, fel y gallio yn gyfiâs.

61. Gweinidogion i barotî plant i'w Confirmio.

CYmmered pob Gweinidog a fo a Chur a Gofal Encidiau ganddo, er mwyn cwplâu 'n well y Trefnau a ofodwyd yn y Llyfr Gweddî Gyffredin, ynghylch Bedydd Esgob, ofal yn enwedig na chyflwyner neb i'r Esgob i ddodi ei ddwyllaw arnynt, ond a fedro roi cyfrif am eu fydd yn ol y Catecism a gynhwyfir yn y Llyfr hwnnw. A phan bennodo 'r Esgob ryw bryd i gyflawni y rhan honno o'i Dyledfwydd, pob cyfryw Weinidog a wna ei oreu er parotî a chymhwyfio, a'r un ffynyd er mynnu cymnifer ag aallo i'w dwyn y tro hwnnw i'w confirmio gan yr Esgob.

62. Gweinidogion i beidio priodi neb rhai heb Ofstegion neu Gennad.

NA phriodod un Gweinidog, dan boen Gorfodogaeth *per triennium ipso facto*, heb heb gael Gallu neu Gennad, gan rai o'r Gwyr a hysbyfir yn ein Gosodedigaethau hyn, oddi eithr cyhoeddi 'n gyntaf y Goftegion Priodas ar dri Sul gwahanredol neu Wylau ar bryd Gwasanaeth Duw, yn yr Eglwys Plwyfol, neu 'r Capeli lle bo 'r dywededig bleidiau yn byw, yn ol y Llyfr Gweddî Gyffredin. A than yr un perygl, na chysylltied un Gweinidog, dan un lliw nac eigus pwy bynnag, heb mewn Priodas a genhader felly mewn un anamser, ond yn unig rhwng yr oriau o wyth a deuddeg y boreu, nac mewn un lle neillduol, eithr yn un o'r Eglwys neu 'r Capeli dywededig lle bo un o honynt yn byw, ac hefyd ar bryd Gwasanaeth Duw: na chweddi gofyn eu Goftegion deirgwaith (ac am hynny heb raid wrth un Gennad) cyn i Rieni neu Lywodraethwyr y rhai a fo i'w priodi (o's byddant dan un mwydd ar hugain oed) naill ai eu hunain, neu rwy ddiogon o dyltiolaeth, hysbyfu iddo eu cydsyniad i'r ddywededig Briodas.

63. Gweinidogion Eglwysig rhydd i beidio priodi heb Ofstegion neu Gennad.

POB Gweinidog a briodod heb rhag llaw yng ngwrthwyneb i'n Gosodedigaethau crybwylledig, neu un rhan o honynt, dan eigus rhyw hysbyfol Ryddid neu Ragorffaint a gleimur fod yn perthyn i rai Eglwysydd a Chapeli, a orfodogir *per triennium*, gan Ordinari y lle y gwneleir y Camwedd. Ac o's symud un Gweinidog wedyn o'r lle y gwnaeth efe 'r bai hymy, cyn ei orfodogi, fel

y dywedpwyd, yna Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinari 'r Lle y bo 'n byw, ar Hysbyrwydd o dan law a Sêl yr Ordinari arall, o Lywodraeth yr hwn y symmudodd efe, a gyflawnna 'r Gosb honno arno ef.

64. Gweinidogion i rybuddio Gwyliau yn barchus.

POB Person, Ficer neu Gurad yn ei wahanredol ofalaeth, a fynega i'r bobl bob Sul, ar y pryd gosodedig yn Llyfr y Cymmun o bydd na Gwylau na dyddiau Ymryd yn yr wythnos rhag wyneb. Ac o's gwnâ neb ar fai yn hyn rhag llaw o'i wirfodd, ac wedi ei rybuddio unwaith o'i blegid gan ei Ordinari, a egeulufa eithwaith y Dyledfwydd honno, cosber ef yn ol Cyfraith, hyd oni ymosctyngo i'w chwplâu 'n ddyladwy.

65. Gweinidogion i gyffredin gyhoeddi Tmwrthodwyr ac Ysgymmunwyr.

COfaled a threfned yr holl Ordinariaid yn eu hamryw Swyddogaethau, yn gyntal i'r rhai amnagu 'n gydlyn cyrchu i Wafanaeth Duw a sefydlwyd trwy Awdurdod public yn y Deyrnas hon o Loegr, a'r sawl hefyd (yn enwedig o'r fath a'r cyflwr goreu) y sy am Ystyfnigrwydd rhempus, neu ryw seiaun hynodol eraill dan gyfreithlon Ysgymmudod (oni wellhant o fewn tri mis nesaf ar ol datcan y dywededig farn Ysgymmudod i'w herbryn, a chael o honyn fuddiant Gollyngod) gael bob chwe mis wedi, yn gyntal yn yr Eglwys Blwyf, ag yn Eglwys Gadeiriol yr Esgobaeth y maent yn byw, gan y Gweinidog ryw Sul ar bryd Gwasanaeth Duw ar gyhoedd eu dagan a'i cyhoeddi 'n ysgymmudod, fel y rhybuddier eraill felly i ymwrthod a'i Cyfeillach a'i Cymdeithas, a'i cyffroi 'n hytrach i geisio Gwrit *De Excommunicato Capiendo* i'w dwyn trwy hynny a dyfod â hwy 'n ol i jawn drefn ac ufydd-dod. Hefyd Cofiadur pob Llys Eglwysig, bob blwyddyn rhwng gwyl Fihangel a'r Nyddig, a hysbyfa 'n ddyladwy i Archebiskop y Dalaith, y cwbl a phob un o'r pethau rhagddywededig uchod.

66. Gweinidogion i ymrefymmu ag Tmwrthodwyr.

POB Gweinidog a fo 'n Bregethwr, a chanddo Ymwrthodwr neu ymwrthodwyr Pabaidd yn ei Blwyf, ac a dybir yn addas gan Esgob yr Esgobaeth, a ymboena 'n ddiwyd wrthynt o amser bwygilydd, ar eu troi felly oddi wrth eu Hamryfuddau. Ac oni bydd efe 'n Bregethwr, neu 'n gyfryw Bregethwr, yna efe a gais o bydd bosibl, rai a fo 'n Bregethwr wedi eu cymhwyfo felly, i ymboeni wrthynt er mwyn hynny. Yna, oni fedr gael neb, hysbysed y peth i Esgob yr Esgobaeth, yr hwn nid yn unig a bennoda ryw Bregethwr neu Bregethwyr o'r Gymmydogaeth, i gymmeryd y poen hynny wrthynt, eithr efe ei hunan hefyd (fel y bo 'i Fatterion pwyfawr yn caniatâu iddo) a ymgenia i wneud ei oreu trwy gynghori ac eiriol â thrwy bob moddion da a fedro ddyhynmyg, i'w troi hwy a phawb o'r cyffelyb feddwl a fo yn ei Esgobaeth.

67. Gweinidogion i ymweled â'r cleifion.

PAN fo rhyw un mewn rhyw Blwyf yn glaf enbyd, ac y Gweinidog neu 'r Curad (wedi cael rhybudd) atto ef neu hi, (onid yw 'n hysbys neu 'n drathbygol fod y Clefyd yn llynol) i'w cynghori â'i diddan yn eu cyfyngder, yn ol Trefn Llyfr y Cymmun, oni bydd efe 'n Bregethwr: neu o's bydd efe 'n Bregethwr, yna 'n y modd y gwelo efe 'n swyaf angenrheidiol a chymmwyf. A phan fo un yn ymadael â'r bywyd hwn, caner Cloch, ac yna na egeulufod y Gweinidog wneud ei Ddyledfwydd olaf. Ac wedi marwolaeth y claf (o's felly y digwydd) ni cheinir ond un Gnul fer, ac un arall cyn y Gladdedigaeth, ac un arall wedi 'r Gladdedigaeth.

68. Gweinidogion

63. Gweinidogion i beidio *passu* bedyddio neu gladdu.
NA phialled ac nac oedod un Gweinidog fedyddio un Plentyn yn ol ffurf y Llyfr Gweddi Gyffredin, a dydder i'r Eglwys atto ar Suliau neu Wyliau i'w fedyddio, neu gladdu un Corph a dydder i'r Eglwys neu 'r Fynwent (wedi cael digon o rybudd o'r blaen) yn y cyfryw drein a dull ag a ofodwyd yn y dywededig Llyfr Gweddi Gyffredin. Ac o's pall efo fedyddio 'r naill neu gladdu 'r llall, oddi eithr bod y lawl a furfar wedi ei gyhoeddi 'n ysgymmun *Majori Excommunicatione*, am ryw fai gorthrwm a gwraddwyddus (ac heb neb a ddichon dystiolaethu iddo edifarhau) gorfogder efo o'i Weinidogaeth dros dri mis gan Esgob yr Esgobaeth.

69. Gweinidogion i beidio oedi bedyddio, o's byddy Plentyn mewn perygl.

O's un Gweinidog wedi cael rhybudd dyladwy a dinam, fod gwendid a pherygl marwolaeth ar un Plentyn a fo heb ei fedyddio yn ei Blwyf, a dymuno arho ar hynny fyned neu dyddof i'r lle y bo 'r dywededig Plentyn, i'w fedyddio efo, naill ai a ommedd o'i lwyir fodd, neu o'r gwaith goddeu, neu o wir ddiolafwch a oeda felly 'r amfer cyhyd ag y darfyddai iddo 'ngyfiethu gyrchu 'r fan a bedyddio 'r dywededig Plentyn, ac iddo farw trwy 'r cyfryw ei fai efo heb fedydd; y cyfryw Weinidog a orfogder dros dri mis, a chyn ei gymmod a gydoebydd ei fai, gan addo ger bron ei Ordinar, na red o'i fodd i'r unrhyw mwy. Darparer, lle y bo Curad, neu un dan arall, na chyrhaedd yr Ofodedigaeth ymma mo 'r Person neu 'r Ficer ei hun, ond y Curad a fo dano efo yn bresennol.

70. Gweinidogion i gadw Cof-llyfr Bedyddiau, Priodolau, a Chladdedigaethau.

YM mhob Eglwys Blwyf a Chapel o fewn y Deyrnas hon, darparer un Llyfr memwrn ar goft y Plwyf, yn yr hwn yr 'sgrifennir y dydd a'r flwyddyn y bu pob Bedydd, Priodas a Chladdedigaeth yn y Plwyf hwnnw er y pryd y gwnaed y Gyfraith gyntaf ynghylch hynny, cyn belled ag y gallor cael ei hen Llyfr hi, eithr yn enwediger dechreu Teyrnastad eia diweddar Frenhines. Ac er cadw y dywededig Llyfr yn ddiogel, y Wardeniaid ar goft y Plwyf a ddarparant un Coffr cadarn, a thri Chlo ac allwedd arno, un o honynt i fod gyd a'r Gweinidog, a'r lleill, un gyd a phob Warden; modd na allo na'r Gweinidog heb y ddau Warden, na'r Wardeniaid heb y Gweinidog un amfer gymmeryd y Llyfr hwnnw allan o'r Coffr dywededig. Ac ar bob Sul o hyn allan, yn ddiannod ar ol y Foreuol neu 'r Brydnhawol Weddi, y Gweinidog a'r Wardeniaid a gymmerant y dywededig Llyfr memwrn allan o'r Coffr dywededig, a'r Gweinidog yngwydd y Wardeniaid a 'sgrifenna ac a goffa yn y Llyfr dywededig Enwau pawb a fedyddiwyd, yng-hyd ag Enwau a Chyfenwau eu Rhieni, ac hefyd Enwau pawb a briodwyd, ac a gladdwyd yn y Plwyf hwnnw, yn yr wythnos o'r blaen, a'r Dydd a'r Flwyddyn y bu pob cyfryw Fedydd, Priodas a Chladdedigaeth: A phan ddarffo hynny, dodant y Llyfr hwnnw yn y Coffr fel o'r blaen: A 'sgrifenned y Gweinidog a'r Wardeniaid eu Henwau wrth bob tu dalen o'r Llyfr hwnnw, pan y llanwer a'r Cofrestri hynny. A'r Wardeniaid unwaith bob blwyddyn, o fewn un mis ar ol y pummed ar hugain o Fawrth, a anfonant i Esgob yr Esgobaeth, neu i'w Ganghellor Gopi cywir o Enwau pawb a fedyddiwyd, a briodwyd, neu a gladdwyd yn eu Plwyf yn y flwyddyn o'r blaen (a ddiweddodd ar y dywededig bummed dydd ar hugain o Fawrth) a'r dyddiau a'r misoedd penodol, y bu pob cyfryw Fedydd, Priodas a Chladdedigaeth, i'r dywededig Weinidog a'r Wardeniaid roi eu dwyllaw wrtho; er mwyn cadw 'r unrhyw yn ddiogel yng Nghofdy 'r Esgob dywededig, yr hon Hysbysfwrdd a dderbynnir yn ddi-ff. Ac o's eifgeuluf a'r Gweinidog

neu 'r Wardeniaid gyflawni dim a'r y sydd ymma 'n gynnwylledig, bid rydd i'r Esgob neu i'w Ganghellor eu cychru, ac erlyn pob un o honynt oll fel Dirmygwyr ein Gosodedigaeth hon.

71. Gweinidogion i beidio pregethu na gwafanaethu 'r Cymmun mewn tai preifat.

NA phregethed un Gweinidog, ac na weined y Cymmun bendigaid mewn ty preifat, oddi eithr bod hynny ar amserau Angheuaid, pan fo un naill ai mor na's gall ddyddof i'r Eglwys, neu mewn clefyd tra pheryglus, yn chwennych bod yn gyfrannog o'r Sacrament sanctaidd hwnnw, dan boen Gorfogogaeth am y Bai cynaf, ac Ysgymmundod am yr ail. Darparer, y bernir ymma 'n Dai priod, ym mhàr tai nid oes dim Capeli wedi eu cystlegu a'i cymmeradwyo gan Gyfreithau Eglwysig y Deyrnas hon. A darparer hefyd, na bo i un Caplan, dan y boen ragddywededig, bregethu na gwinea 'r Cymmun mewn dim lleoedd eraill, ond yng Nghapeli y tai hynny, ac hefyd na wnelont hynny yno ond yn anfynech, ar Suliau a Gwylau: Modd y gallor Perchennau, a Meistradau y Tai hynny, a'i Teuluoedd, ddyddof ar amserau eraill i'w Heglwyf Plwyfau eu hunain, a derbyn y Cymmun sanctaidd yno unwaith o leiaf bob blwyddyn.

72. Gweinidogion i beidio pwysio Ymptydiau public na phreifat, na Phrophwydoliaethau, na Thyngbedu, ond trwy Awdurdod.

NA rysged un Gweinidog neu Weinidogion heb gael yn gynat Gennad a Hyfforddiad Esgob yr Esgobaeth, oddi tan ei law a'i Sêl, bwyntio na chadw dim Ymptydiau ar gyhoedd nac mewn tai priod, amgen nag fy trwy Gyfraith, neu a sydd trwy Awdurdod gyhoedd yn ordieniedig, na bod o'i fodd yn bresennol yn un o honynt, dan boen Gorfogogaeth am y bai cynaf, Ysgymmundod am yr ail, a'i ddiwyddo o'r Weinidogaeth am y crydydd. Ac na rysged un Gweinidog heb ei Genhadu, fel y dywedwyd, bennodi na chynnal dim Cyfarfodau i bregethu, a elwir yn gyffredin gan rai yn Brophwydoliaethau, neu 'n Dynghedau, mewn Trefi-marchnad neu lleoedd eraill, dan yr un poenau: Na chynnyg heb y cyfryw Gennad ar un egeu pwy bynnag, naill ai Meddiant neu Berchennogaeth, trwy Ymptyd a Gweddi i fwrw allan un Cythraul neu Gythreniaid, dan boen ei farnu 'n dwyllwr, neu 'n hudolwr, a'i ddiwyddo o'i Weinidogaeth.

73. Gweinidogion i beidio cynnal Cyfarfodydd neillduol.

YN gymmaint a darfod erioed farnu 'n gyfion fod pob mân Gyfarfodau, a dirgel Ymgagllidau Offeiriaid a Gweinidogion, yn niweidiol iawn i Stâd yr Eglwys y maent yn byw ynddi; yr ydym yn awr yn ordinio ac yn gosod, na chaiff neb rhyw Offeiriaid, neu Weinidogion Gair Duw, na neb arall ymgytarfod mewnun ty priod, nac un lle arall, i ymgynghori ynghylch un defnydd neu ffordd i gymmeryd ganddynt hwy, neu gan neb arall ar eu hannogaeth a'i Hyfforddiad hwynt, a dueddo mewn un wedd i gablu neu ddiastadu Achrawiaeth Eglwys Loegr, neu 'r Llyfr Gweddi Gyffredin, nac un rhan o'r Rheolaeth a'r Ddisgyblaeth sy 'n fesyddedig yr awron yn Eglwys Loegr, dan boen Ysgymmundod ipso facto.

74. Harddwch mewn Dillad yn orchymymnedig i Weinidogion.

GAn ddarford i wir, hên, a blodeuog Eglwysig Crist erioed ewyllsio bod i'r Preladiaid a'i Heglwyfswyr gael parch oddi allan yn gyflaf a Briffordd arall o ran teilyngdod os Gweinidogaeth, hwy a dybiafant yn gymmwyd trwy ffurf ofodedig o Wifad hardd a gweddaiidd eu hamlygu i'r bobl, fel y derbynent wrth hynny y parch a'r anrhydedd dyledus i hysbysol Genhadau a Gweinidogion yr Hottalluog Dduw: Yr ydym ninnau wrth hynny, gan ddilyn eu barn syabwryol hwy, a hên ddefod Eglwysig

Eglwys *Loegr*, a chan obeithio y diffanna 'r dull newyddgoeg sy 'ngwisgoedd rhai Dynion terfysig, o hono i hun mewn amser, yn gosod ac yn ordeinio na pheidio Archelegion ac Esgobion ag arferu y gwsgad sy 'n gymnefin i'w Graddau. Hefyd yr holl Ddeonau, Pen Collegau, Archidiaoniaid, a Phrebandariaid mewn Eglwysydd Cadeiriol a Cholegol, a hwy 'n Ofseiriaid neu 'n Ddiaconiaid, Doctoriaid Difnyddiaeth, Cyfraith a Physgywriaeth, Baglorion Difnyddiaeth, Athrawon Celfyddydau, a Baglorion Cyfraith y bo ganddynt Fywoliaeth Eglwysig, a wisgant yn arferol Ynau a Cholerau 'n fesyll, a llewys cynnwys wrth eu dwylaw, neu lewys helaeth fel yr arferir yn y Prif-Ysgolion, a Hydiau neu Dippedau Sidan neu Sarfened a Chappau pedwar ochrog. A'r holl Weinidogion eraill a dderbynniwyd, neu a dderbynnier F'r Alwedigaeth honno, a wisgant hefyd yr un Gwisgad, fel y dywedwyd, oddi eithr Tippedau 'n unig. Ydd ym ni 'm mhellach yr un ffynyd yn ordeinio fod i'r holl Eglwyswyr crybwylledig uchod, arfer gwsgo yn eu Teithiau Glogau a Llewys a elwir yn gyffredin Clogau Offeiriaid, heb na Gardiau, Weldiau, Bottymmau hirion na Thorriadau. Ac na wisged un Gwr Eglwysig un Coiff, neu Gap nös broddedig, ond yn unig Gapiau-nös sylm, o Sidan du, neu Satten, neu Felfed. Ynghwbl o ba Reolau gwahanredol a ofodwyd ymma ynghylch Dillad, ein meddwl yw peidio cyfrif dim sancteiddrwydd, neu hysbyfol haeddiant i'r Gwisgoedd dywededig, ond o ran Harddwch, Sobrwydd, a Threfn, megis y rhagddywedwyd. Mewn tai gartref ac yn eu 'Stafelloedd, fe all y dywededig Eglwyswyr arfer un math o Wisgad gweddaiidd ac ysgolheigaidd, tra na bo gwedi ei dorri neu ei bingcio, ac nad eiont allan ar gyhoedd yn eu dwbledau a'i hofanau, heb Gotau neu Gaslogau, ac hefyd na wisgion hofanau o liw goleu. Yr un ffynyd rhai rldion o ychydig Fywoliaeth, a Churadiaid (na allont ddarparu iddynt eu hunain ynau llaefon) a allant wisgo Gynau cwtaniaid, o'r dull a ddywedwyd uchod.

75. Gofyn Ymarweddiad fobr mewn Gweinidogion.

Ni chaiff un Gwr Eglwysig un amser, amgen nag er mwyn ei angenrheidiau gweddusfyned i ddim Tasarnau neu Ddiotai, na chwaith fyrrdio na lletya yn un o'r cyfryw leocedd. Yn mhellach ni chant ymrô i weitho un math o waith brwnet neu wael, nac i ddiotta na gloddest, na threulo 'i hamser yn ofer ddydd na nôs, na chwarae Disau, Cardau, neu Dawlbwrdd, nac mewn un Chwaryddiaeth anghyfreithlon arall : ond ar bob amser cyfaddas, gwrandawnt neu ddarllenant ryw beth o'r 'Sgrythur lân, neu gadwant eu hunain ar ryw astudwaith neu ymarfer onest arall, gan wneuthur bob amser y pethau a berthyn i onestfrydd, ac ymeginio i'wneud lles i Eglwys Dduw, gan gosio 'n wastad y dylent hwy ragori ar bawb eraill mewn purdeb buchedd, a bod yn Esmplau i'r bobl i fyw 'n dda ac yn Gristianogol, dan boen Cosbedigaethau 'r Eglwys i'w rhoi 'n doflym arnynt, yn ol y modd y bo eu beiau.

76. Gweinidogion i beidio ymwrthod un amser a'i Galwedigaeth.

NA ymwrthoded heb a wneleu yn Ddiacon neu 'n Ofseiriaid, byth o hynny allan-o'i wir fodd a'r unrhyw, ac nac ymddydd gwedyn fel Gwr llyg yn chwyl ei fywyd, dan boen yfgymmundod. A Wardeniaid y Plwyf lle bo 'r cyfryw rai a fo 'n ymwrthod felly a'i Galwedigaeth, a bresenciant eu Henwau cymmain un i Esgob yr Esgobaeth, neu i Ordinari 'r lle, sy ag Awdurdod Esgob gan-
ddo.

Am Ysgolfeistrad.

77. Neb i gadw Ysgol heb Gennad.

Ni chaiff neb ddygu nac mewn Ysgol public nac mewn Tai preifat, ond y fath a genhadar gan Esgob yr Esgobaeth, neu Ordinari 'r lle dan ei Law a'i Sêl, wedi ei farnu 'n addas yn gyfartal o ran ei ddyfys, a'i ddechuddra yn athrawiaethu, ac o ran Ymarweddiad fobr ac onest, ac hefyd am jawn ddyall gwir Greffydd Dduw, ac hefyd oddi eithr iddo ddodi ei law yn gynraf wrth y gynaf a'r drydedd Articl rag-grybwylledig yn gyfain, ac wrth y ddau wahannod cynaf o'r ail Articl.

78. Curadiaid yn chwennych dysgu i'w cenhadu o flaen eraill.

Ym mha Eglwys blwyf neu Gapel bynnag y bo Curad ag y sy 'n Athro Celfyddydau, neu Faglawr Celfyddydau, neu 'n amgen yn abl ddigon i ddyfys Jcuengtid, ac yn ewyllysio gwneud hynny, er 'chwangw ei Fywoliaeth yn well, a hyfforddi plant ym mhurf Seiliau gwir Greffydd : yr ydyd yn mynnu ac yn ordeinio, na chaniatáu Ordinari 'r lle hwnnw Gennad i neb ond yn unig i'r Curad dywededig i ddyfys plant y Plwyf y bo 'n ei wafanaethu : Darparer yn wastad, na chyrhaeddod 'r Ofodedigiaeth ymma un Plwyf neu Gapel mewn Trefi yn y Wlad, lle mae Ysgol public wedi ei seilio eisioes : ym mha achos nid cymhesur gennym ganiatâu i neb ddyfys Grammadeg ond hwnnw 'n unig a genhadwyd i'r ddywededig Ysgol public.

79. Dyled Ysgolfeistrad.

DYfsged pawb o'r Ysgolfeistrad yn Gymraeg neu 'n Lladin, fel y bo 'r plant yn gallu, y Carecim hwyaf neu 'r byrraf a roddwyd allan gynt trwy gyffredin Awdurdod. A chyn fynyched ag y bo un Bregeth ar Wylau neu Ucherau, o fewn y Plwyf lle maent yn dyfys, hwy a dygant eu hyfsgolheigion i'r Eglwys lle bo 'r cyfryw Bregeth, ac yno a edrychant ar iddynt ymddwyn yn llonydd ac yn fobr, ac a'i holant ar amser cyfaddas, wedi eu dyfod yn ol, beth a ddygasant gyd â hwy o'r cyfryw Bregethau. Ar ddyddiaid ac amsera i eraill hwy a'i hyfforddant hwy a'r cyfryw werf o'r 'Sgrythur lân, ag a fo rhwyddia i'w tueddu a bob duwildeb : a hwy a ddyfiant y Grammadeg a ofodwyd allan gan y Brenin Hurri 'r Wythfed, ac a barhwyd yn amseroedd y Brenin Edward y Chwched, a'r Frenhines Elizabeth o ardderchog goffadwriaeth, ac nid un arall. Ac o's un Athro-ysgol, wedi cael cennad, a dodi ei law, fel y crybwyllwyd, a wna ar fai yn un o'r pethau rhagddywededig, ac naill ai a lesara, a 'Sgrifenna, neu a ddyfys yngwrthwyneb i ddim a'r ddoedd eise ei law wrtho gynt, o's eise ni wellhâ, a diwygio ei fai ar rybudd yr Ordinari, gorsodoger ef rhag cadw Ysgol mwy.

Am Bethau 'n perthyn i Eglwys.

80. Y Bibl mawr a'r Llyfr Gweddi Gyffredin i fod ymhob Eglwys.

WArdeniaid neu Ymofynwyr pob Eglwys a Chapel a ddarparant ar goft y Plwyf, y Llyfr Gweddi Gyffredin, a eglurwyd yn ddiweddar mewn rhai ychydig byngciau trwy Awdurdod y Brenin wrth y Cyfreithau, a Rhagorffaint ei Oruchelder ef yn hynny, a hynny 'n gynaf ag allu yn gyflus, ond o'r pellaf o fewn deus-fis wedi cyhoeddi ein Hordinhadau hyn. Ac od oes dim Plwyfau etto heb y Bibl o'r Plŷg mwya, neu Llyfr yr Homiliau a gymmardwyddwyd trwy Awdurdod, mynned y Wardeniaid dywededig hwynt mewn gweddidd-dra o amfer, ar gyffilyb goft y Plwyf.

81. Bedydd-faen i fedyddo ym mhob Eglwys.

YN ôl hên Ofodedigaeth, rhy ddiptyr yn amryw leocedd, ydd ym yn gorchymyn fod Bedydd-faen maen ymhôb Eglwys a Chapel, lle 'r arferir bedyddio: i'w gosod yn yr hên leocedd arferedig; ac na fedyddir y Gweinidog ar gyhoedd ond yn yr unrhyw Fedyddfaen yn unig.

82. Bwrdd Cymmuno gweddaiidd ym mhob Eglwys.

GAn nad ym yn ammau nad oes ym mhob Eglwys yn Nheyrnas Loegr, Fwrdd cymmuns a gweddus wedi ei ddarparu a'i ofod i wasanaethu 'r Cymmuno bendigaid, ydd ym yn ordeinio cadw a chyweirio o amser bwygilydd yr unrhyw Fwrdd mewn trefn sweddus a chyflus, a'i hulo bryd Gwasanaeth Duw â Charbed Sidan, neu 'Swiff arall gweddus a threfnus, a farno Ordinari 'r lle yn addas, o bydd dim dadl ynghylch hynny, ac â llain teg ar bryd y Weinedogaeth, fel y gweddai 'r Bwrdd hwnnw, ac felly felly, oddi eithr pan weiner y dywededig Cymmuno bendigaid. Y pryd hynny cyffeir ef mor gymmys o fewn yr Eglwys neu 'r Oangell, ag y gallu 'r Cymmunnwyr glywed y Gweinidog yn well yn ei Weddi a'i Weinedogaeth, a'r Cymmunnwyr hefyd yn gymhwysach ac yn amlach gymmuno gyd a'r dywededig Weinedog; a bod y deg Gorchymyn wedi eu gosod ar y dwyreinbarth i bob Eglwys a Chapel, lle bo hawsaf i'r bobl eu gweld a'i darllen, a gwerf dewifol eraill yn yfgriffennedig ar Furiau 'r Eglwys a'r Capeli dywededig, mewn lleocedd cyflus: ac felly hefyd bod eisteddfa gyfaddas wedi ei gwneuthur i'r Gweinidog i ddarllen y Gwasanaeth ynddi. Y rhai 'n oll i'w gwneuthur ar gost y Plwyf.

83. Pulpyd i'w ddarparu ym mhob Eglwys.

YWardeniaid neu 'r Ymofynwyr, ar gyffredin gyd-gost y Plwyfollion, ymhôb Eglwys a ddarparant Pulpyd hardd a gweddus i'w ofod mewn lle cyflus ynddi, wrth gyngor Ordinari 'r lle, o cyfyd dim dadl, ac i'w gadw yno 'n drefnus i bregethu Gair Duw.

84. Elufen-gist ym mhob Eglwys.

YWardeniaid a ddarbobant ac a fyddant o fewn tri mis wedi cyhoeddi 'r Gosodedigaethau hyn, Gist gref, a thwll yn ei chlwr, i'w ddarparu ar gost y Plwyf (oni ddarparwyd un o'r fath eisioes) ac iddi dair allwedd, un o'honynt a fydd ynghadwraeth y Person, y Ficer, neu 'r Curad, a'r ddwy eraill ynghadwraeth y Wardeniaid a fo 'r pryd hynny, yr hon Gist a ofodant ac a ficherant yn y lle cyflusaf, ag y gallu 'r Plwyfollion fwrw ynddi eu Helusennau i'w Cymmydogion dlotion, A'r Person, Ficer, neu 'r Curad, yn ddiesgeulus o bryd bwygilydd, ac yn enwedig pan fo rhai 'n gwneud eu Llythyrâu Cymmuno, a annogant, a gynghorant, ac a gynhyriant eu Cymmydogion i gyfrannu a rhoddi fel y gallont yn dda hebgor i'r Gist ddywededig, gan ddargan iddynt, lle y buont ddiwyd gnt i roi llawer o'i cynnyrch, yn amgen nag y gorchymyn-nodd Duw, i Achosion ofergoelus, y dylent bellach fod y pryd hyn yn barotach o lawer i helpu 'r clawd a'r anghenus, gan wybod fod cynnorthwyo 'r clawd yn Aberth bodlon gan Dduw: ac hefyd, mai i Grift ei hun y rhoir beth bynnag a roddir er diddanwch iddynt hwy, ac y cymmerir felly ganold ef, mor garedig ag y bydd iddo ei obrwyo 'n rasfol a thrugaredd. Y cyfryw Elusennau a Defosiwn y bobl, Ceidwaid yr Allweddau a'i cymmerant allan o'r Gist bob blwyddyn, bob cwarer neu 'n fyrrachach (fel y bo 'r angen yn gofyn) ac a'i cyfrannant yngwgyd y rhan swyaf o'r Plwyf, neu chwech o'r rhai pennaf o'honynt, i'w roddi yn gywir ac yn flyddlon i'r clottaf a'r angenheiraf o'i Cymmydogion.

85. Eglwys i'w cadw mewn argyweiriad diwall.

YWardeniaid neu 'r Ymofynwyr a ymoftalant ac a ddarparant am fod yr Eglwysau wedi eu nad-gwyweirio 'n dda ac yn ddiwall, a'i cadw a'i cynnal ielly o amser i gilydd, y ffenestri wedi eu gwydro 'n dda, a chadw 'r lloriau wedi eu palmentu, yn wastad ac yn llyfn, a phob peth yno yn y fath wedd drefnus, a thrwgadus, heb na llwch na dim a'r a ddichon fod naill ai yn ddryglawrus, neu 'n anhardd, fel y gweddai i Dy Dduw oreu fod, ac y gosodwyd i lawr mewn Homili i'r perwyl hynny. Y cyffelyb ofal a gymmerant am fod y Fynwent wedi ei chyweirio 'n dda, ac yn ddiogel, ei chau a'i chadw 'n ddiwall â Cherau, Canllawiau neu Bolion, megis y bu 'r arfer ym mhob rhyw le, ar gost y sawl y perthyn iddynt wrth Gyfraith; ond yn enwedig gosolant am gadw 'r heddwch yn dda bob tro y cyfarfyddo 'r Gynulleidfa, ac am gadw allan o'r Eglwys bob rhai a ysgymmunwyd, ac a gyhoeddwyd felly.

86. Eglwys i'w golygu a'r adfeiliau i'w hysbyfu i'r uchel Gommiisynwyr.

POb Deon, Deon a Siapter, Archdiacon, ac eraill sy ag Awdurdod i gadw Ymweliadau Eglwysg, trwy Gytrundeib, Cyfraith, neu Ddetod, a olygant Eglwysau ei Lywodraeth ei neu hwy, unwaith bob tair blynedd eu hunain, neu a barant wneud hynny, ac o amser i amser o fewn y dywededig dair blynedd, a hysbylant i'r uchel Gommiisynwyr ar Paterion Eglwysg, bob blwyddyn, y cyfryw ddiwygion a fo yn un o'r dywededig Eglwysydd, a welo efe neu hwy yn aros heb gwyreio, ac Enwau a Chyfenwau y sawl y bo 'r bai hwnnw amynt. Ar ba Hysbyfiad ydd ym yn dymuno ar yr uchel Gommiisynwyr dywededig ex officio mero gyrcu y cyfryw rai beius, a'i cymmell i'w fuddhau i'w ordinadau cyfiawn a chyfreithlon y cyfryw Ordinariaid Eglwysg, ag a wnel y cyfryw Hysbyfiad.

87. Tir-lyfr Eglwysdŵr, a meddiannau eraill perthynol i Eglwysydd.

YDd ym yn ordeinio i'r Archegobion, a'r holl Elgobion yn eu hamryw Elgobaethau, synnu (hyd ag y bo ynddynt) Rentrol a Thir-lyfr cywir o holl Lebau, Tiroedd, Gweirgloddiau, Gerddi, Perllannau, Tai, 'r Storaui, Offer, Tyddynnau, a darnau o Ddegyddymau allan o'i plwyfiau (a fo 'n perthyn i un Berlloniaeth, Ficeriaeth, neu Brebendiaeth wledig) i'w gwneuthur ar olygiad gwyr onest ym mhob Plwyf a bennodo 'r Elgob, a'r Gweinidog i fod yn un o'honynt, a'i roi i gadw ynghofdy 'r Elgob i fod yno 'n Goffadwriaeth dragwyddol o hono.

88. Na halogwr Eglwysydd.

NA oddefed y Wardeniaid neu 'r Ymofynwyr, a'i Cynnorthwyr gadw dim Chwareuon, Gwleddau, Cyfeddach, Swpperau, Gwirodau, Llyfoedd neu Gyrtiau bydol, Cweltau llyg, Mwitrau, nac un arfer halogedig arall yn yr Eglwys, y Capel neu 'r Fynwent, na chanau 'r Clych o goelgreiffydd ar Wylau ac Ucherau a ddiddymwyd trwy y Llyfr Gwedi Gyffredin, nac ar un amser arall, heb achos da a fodlono Weinedog y lle, a hwythau eu hunain.

Am Wardeniaid neu Ymofynwyr a Chynnorthwyr.

89. Dewisiad Wardeniaid, a'i cyfrif.

YR holl Wardeniaid neu Ymofynwyr ym mhob Plwyf, a ddewisir trwy gydgyrundeib y Gweinidog, a'r Plwyfollion, o's gellir: eithr oni allant cytuno ar y cyfryw ddewisiad, yna dewisid y Gweinidog un, a'r Plwyfollion un arall: ac heb y cyfryw gydunol neu wahanol ddewisiad, na chymmered neb rhai arnynt fod yn Wardeniaid, ac ni pharhant ond dros un flwyddyn.

Rwyddyn yn y Swydd honno, oddi eithr y fagatfydd eu dewis drachefn yn yr un modd. A'r holl Wardeniaid ym mhen eu blwyddyn, neu o fewn mis wedi o'r pellaf, ger bron y Gweinidog a'r Plwyfolfion, a rönt uniawn gyfrif o'r Arian a dderbyniafant, ac hefyd beth yn neillduol a roclant allan tu ag at gyweirio, ac hefyd tu ag at Achosion eraill yr Eglwys. Ac yn ddiwaethaf oll, wrth ymadael a'i Swydd, hwy a rönt i synu 'n gywir i'r Plwyfolfion na Arian neu bethau eraill bynnag a berthyno i'r Eglwys neu 'r Plwyf, a fo 'n aros yn eu dwylaw hwy, fel y traddoder hwy i'r Wardeniaid nesaif, trwy Fil cyfilychiog.

90. Dewisiaf Gynnorthwywyr, a'i Cyd-swydd hwynt i'r Wardeniaid.

EDryched Wardeniaid neu Ymofynwyr pob Plwyf, a dau neu dri neu 'chwaneg o wŷr dyallus ym mhob Plwyf, i'w dewis yn Gynnorthwywyr, neu Gyd-Bleidwyr, gan y Gweinidog a'r Plwyfolfion, o's gallant gyttuno (ac onid e, i'w penodi gan Ordinari 'r Esgobaeth) yn ddeifeulus ar fod y Plwyfolfion cymmain un yn dyfod yn gyfan-necdd i'w Heglwyys bob Sul a Gwyl, ac yn arhos yno tra parhau Gwafanaeth Duw: ac na bo neb yn rhodio, neu 'n sefyll yn ofer, neu 'n siarad yn yr Eglwys, nac ym mhorth yr Eglwys, nac yn y Fynwen, trwy gydol yr amser hynny. A'r fawl oll a gaffer yn ddifraw neu 'n eifeulus am ddyfod i'r Eglwys (heb fod ganddynt ddim achos mawr na dursing i fod yn abfennol) hwy a'i gwahoddant yn ddifrifol: ac ar ol eu rhybuddio 'n ddyladwy (oni wellhant) a'i presentiant i Ordinari 'r lle. Dewiser y rhain, sef Wardeniaid neu Ymofynwyr, Cydbleidwyr neu Gynnorthwywyr, bob blwyddyn yn wythnos y Pasg.

Am Glochyddion.

91. Clochyddion i'w dewis gan y Gweinidog.

NA ddewiser un Clochydd neu Glere-Plwyf i wagle o fewn Dinas Lundain, nac yn un lle arall o fewn Talaith Caergaint, ond gan y Person neu 'r Ficer; neu lle ni bo na Pherfon na Ficer, gan Weinidog y lle a fo 'r amser hynny: Yr hon Ddewisiaf a hybyser i'r Plwyfolfion gan y dywededig Weinidog, Ficer, neu Berfon, y Sul nesaif wedi, ar bryd Gwafanaeth Duw. A rhaid i'r unrhyw Glochydd fod o leiaf yn ugain mlwydd oed, ac yn adnabyddus i'r dywededig Berfon, Ficer neu Weinidog ei fod yn onest ei Ymarweddai, ac yn medru darllen, 'igrifennu ac hefyd (o's gellir) yn gymhedrol am gyfarwyddyd i gamu. A'r Clochyddion dywededig a ddewiswyd felly agant ac a dderbyniant eu hên Gyflogau, heb na chwyll na thawl, naill ai o ddwy law 'r Wardeniaid ar y prydiau arferedig, nael o'i casgliad eu hunain, yn ol yr arfer hynaf ym mhob Plwyf.

Am Lysfoedd Eglwysig perthynol i Lywodraeth yr Archegob.

92. Na wysier neb i amryw Lysfoedd i brofi 'r un Ewyllys.

YN gymmain ag i lawer gynt rhwng Rhingyllod Lysfoedd is, a rhai Lysfoedd Rhagorfraint yr Archegob gael eu trallodi 'n flin, a'i galw 'n anwadal a'i croes-wysio i brofi Llythyrau Cymmun, neu i dynnu Administrasiynau ar Dda rhat 'n meirw 'n ddi Llythyr Cymmun, ac wrth hynny 'n cael eu blino a'i gofidio a llawer o helbulon, blinderau a chostau afreidiol a diachos: Ydd ym yn gosod ac yn ordcinio i bob Canghellor, Commissari neu Swyddwr,

neu pwy bynnag arall a fo 'n trin Awdurdod Eglwysig, roi llw ar y cynaf i bawb a alwer ger eu bron, neu a ymdangoso o'i gwir fodd i brofi rhyw Ewyllys, neu i administrio rhyw dda, a wyddant, neu a ydynt hwy (wedi eu cynhyrfu ar un achos hysbyiol) yn credu 'n fier, fod gan y Marw (y mae 'r ddadl yn awr ynghylch ei Ewyllys neu ei dda) ar amser ei farwolaeth ei neu hi, ryw dda bydol, neu Ddyledion da mewn un Esgobaeth neu Esgobaethau eraill, neu o fewn rhyw wahanredol Lywodraeth yn y Dalaith honno, amgen nag yn yr hon y bu 'r gŵr dywededig farw ynddi, hyd yngwërth Pum Funt. Ac o's y fawl a wyliwyd, neu a ymdangoso o hono ei hun ger ei fron ei, a ceryb ar ei lw, y gŵyr efe, neu (fel y dywedwyd) ei fod efe 'n credu 'n fier, fod gan y marw dywededig Dda neu Ddyledion da, mewn rhyw Esgobaeth neu Esgobaethau eraill, neu wahanredol Lywodraeth yn y Dalaith dywededig, hyd yngwërth a dywedwyd, a hysbyfu 'n bennodol a mynegi hynny: Yna gollynged ef ymmaith chwipppyn, heb ryfgyu mymrzu a phrofiad yr Ewyllys ddywededig, na rhoi Administrasiwn ar Dda 'r fawl a fu farw felly yn ddi Llythyr-Cymmun; ac ni chaiff ofyn na ehodi ar y Pleidiau dywededig, ddim Costau eraill yn amgen nag a ddylid am y Gwys un unig, a pha Brofes arall a gaed ac a wafnathwyd yn erbyn y Pleidiau dywededig o blegid eu Cyndynrwydd ym mhellach: eithr a ddatgan ac a addef yn eglur ac yn groyw, fod yr Achos dywededig yn perthyn i Ragorfraint Archegob y Dalaith honno, gan amnog a chynghorl 'r blaid i brofi 'r Ewyllys ddywededig, neu geisio Administrasiwn, ar y Da dywededig yn Llys y ddywededig Ragorfraint, a rhoi ger ei fron ei y dywededig Farnwr, y Probat neu 'r Administrasiwn dan Sel y Rhagorfraint, o fewn y deugain niwrnod nesaif wedi. Ac o's un Canghellor, Commissari, Swyddwr, neu un gŵr arall a fo 'n trin Awdurdod Eglwysig pwy bynnag, neu Gofiadur un o honym, a gamweddai yn hyn, gorfodoger ef ipso facto o wafnathu ei Swydd, ac na chaed o'lyngdod na rhyddhâd, nes iddo dalu 'n ol i'r blaid y cwbl a gostodd iddo yngwërthwyneb i fwriad y pethau rhagddywededig: a phob cyfryw Brobat un Ewyllys, neu Administrasiwn Da a ganiatao felly, a gyfrifir yn gwbl ddirym ac yn llwyr ofer i bob Affaith Cyfraith pwy bynnag. Ym mhellach yr ydym yn erchi ac yn gorchymyn i Gofiadur pob is Farnwr yn ddirwystr ac yn ddiodef, hysbyfu a sicrhau i Ringyll Llys y Rhagorfraint, a ddaw atto unwaith bob mis, ac nid yn fynyachach, pa 'Secutorion neu Administratorion a o'lyngodd ei ddywededig Farnwr ef o ran anghymmesurwydd ei Reolfraint ei hun ymmaith i ddywededig Lys y Rhagorfraint yn y mis nesaif o'r blaen, dan boen mis o Orfodogaeth o wafnathu ei Swydd am bob cyfryw drosedd yn hynny. Darparer na chaffo 'r Canon ymma na dim a'r y sy 'n gynwysedig ynddi, fod yn un wedd yn niweidiol i un Cyttundeb rhwng yr Archegob ac yn Esgob, neu Ordinari arall, nac i un is Farnwr a ganiatao un Probat Ewyllys, neu Administrasiwn ar dda 'r fawl a'i dymuno o'i wir fodd o'r is Lys dywededig, ac o'r Rhagorfraint hefyd. Darparer hefyd, o's bydd marw ungwr *in itinere*, na phâr y Da fo ganddo yn ei gylch y pryd hynny, i'w Llythyr Cymmun neu ei Administrasiwn fod yn atrebol yn un wedd i Lys y Rhagorfraint.

93. Gwerth y Bona notabilia atrebol i Llys y Rhagorfraint.

YM mhellach ydd ym yn gosod ac yn ordcinio, na wysio un Barnwr Rhagorfraint yr Archegob, ac na pharo *ex officio* wysio un dyn o hyn allan, pwy bynnag, i un o'r amcanion rhagddywededig, oni wyr efe fod y marw ar amser ei ymadawiad yn meddu da a chattedd mewn rhyw Esgobaeth neu Esgobaethau eraill, neu Reolfraint wahanredol

wahanredol o fewn y Dalaith honnoamgen nag yn yr hon y bu efe farw ynddi, a dalai hyd yngwerth Pum Punt o leiaf : gan ordeinio a chyhoeddi, na chyfrifir fod *Bona notabilia* gan neb, ond a fo a gwerth y Swm dywededig iddo mewnamryw Esgobaethau. Darparer bob amser, na rwystra 'r gwahannod hwn ymma, nac yn yr Ofodedigaeth a grybwyllwyd o'r blaen, mo 'r Esgobaethau, lle wrth gyntundeb hyd ddedof y prifwyd *Bona notabilia* i uwch Swm. Ac o's un Barnwr Llŷs y Rhagorfraint, neu un Dirprwywr iddo, neu ei Gofiadur, neu ei Ringyll, a wyfia, neu a bair wyfio un dyn i'w Lys yngwrthwyneb i fwriad y pethau rhagddywededig, taled yn ol i'r neb a wyfiwyd ei holl goftau a'i draul, a'r gweithredoedd a'r erlyniadau a wnaed yn hynny a fermir yn wag ac yn ofter. Pa Goftau, o's y dywededig Farnwr, neu Gofiadur, neu Ringyll a ball eu talu 'n gyfatebol, gorfodoger ef o wafanaethu ei Swydd, hyd oni ymroddo i'w cyflawni.

94. *Neb i'w gwyfio i'r Archau neu i'r Gwrandawle, ond Irgistion o fewn Esgobaeth, neu wahan-lysoedau yr Archefgob.*

Ni chaiff un Deon yr Archau, neu Swyddwr yng Ngorfoddd yr Archefgob, nac un Justus y Gwrandawle, o hyn allan yn ei enw ei hunan, nac yn enw 'r Archefgob, naill ai *ex officio*, neu ar ddiriad un blaidd, ddechreu dyfyn, gwyfio, nac yn un modd gymmell, neu beri dyfyn, gwyfio, neu gyrchu un dyn na bo 'n byw yn Esgobaeth bennodol, neu yngwanfraint y dywededig Archefgob, i ymddangos o'i flaen ef, nac un o honnynt, am un achos neu fatter pwy bynnag a berthyn i wybyddiaeth Eglwysig, heb gael yn gyntaf Gennad yr Efgob i hynny, oddi eithr yn y cyfryw achosion neillduol yn unig a achubwyd yn eglur, ac a gadwyd allan yn, a thrwy 'r Ystafur, *Amo 23. H. 8. Cap. 9.* Ac o's gwna un o'r Barnwyr dywededig ddim ar fai yn erbyn hyd, gorfodoger ef am bob cyfryw fai, dros dri mis cyfain.

95. *Atal dwbl Gwerylon.*

ER bod wrth hân Ofodedigaethau Eglwys *Loegr*, gan bob Efgob ddeufis o amfer i ymofyn ac i ymhybyfu ynghylch abledd a chynheddfau pob Gweinidog, wedi ei bresentiio iddo ef i'w ordeinio i un Fwyoliaeth, eto i ochel rhai anghymmwyfderau yr ŷm ni 'r awr hon yn byrhâu ac yn dwyn y ddeufis hynny hyd yn wyth niwrnod ar hugain yn unig, o herwydd pa fyrrhâd, ydd ŷm yn ordeinio ac yn trefnu na chaniataer un dwbl gweryl o hyn allan o un o Lysoeddd yr Archefgob, ar gwyn un Gweinidog pwy bynnag, oddi eithr iddo 'n gyntaf gymmeryd ei lw ei hunan, fyned o'r wyth niwrnod ar hugain hynny o leiaf heibio, er pan gynnigiodd efe gyntaf ei Bresentiafiwn i'r Efgob, ac i'r Efgob ommedd ar hynny ei ordeinio ef, neu ymrwymo mewn Bond â meichau dyls er profi fod y peth yn wir, dan boen gorfodogi ei Ganiatâwr o wafanaethu ei Swydd dros hanner blwyddyn *roties quoties*, i'w ddatgan gan y dywededig Archefgob, a gwneuthur y dwbl gweryl crybwylledig, a gamgefiwyd felly, yn llwyr ddirym i bob rhyw amcanion a bwriadau beth bynnag. Darparer yn wastad, na ordeinio 'r Efgob o fewn yr wyth niwrnod ar hugain hynny heb arall er niwed i'r hwn a bresentiwyd o'r blaen *sub pœna nullitatu*.

96. *Na chaniataer Gwaharddiad heb fod llaw Dad-leuwr wrthi.*

IGadw Rheolfraint Esgobion (yn nesa ag y galler) yn gyfan ac yn ddiraglam, ac i wneuthur phwell parotod er lles Deiliad y Deyrnas hon, fel na phoener mo honnyr rhag llaw ag ofer-gwynion a blinderau camweddu; ordeiniwyd a darparwyd na chaniataer un Gwaharddiad allan o un llŷs, perthynol i Archefgob *Gaergaunt*, ar ymbil neb, heb

law Dadleuwr ymarferol yn y dywededig *Lys* wrthi : yr hon a rydd y dywededig dadleuwr yn rhad, heb godi dim ffrâm dani, oddi eithr i'r Canlynwr a fo 'n erlyn y Cwyn roddi iddo o'i wir todd-ryw Rodd am ei Gyngor a'i Gyfarwyddyd yn yr achos dywededig. Y cyfelyb drefn a arferir gan yr Efgob neu ei Gangheffor wrth ganiatáu allan un Gwaharddiad ar daerni heb pwy bynnag, yn erbyn un Archidiacon, neu heb arall a fo 'n arier Llywodraeth Eglwysig : ac o bydd Llŷs neu Orfedd rhyw Efgob heb un Dadleuwr oll, yna fe wafanaetha bod wrthi law Proctor a fo 'n ymarfer yn y Llŷs hwnnw.

97. *Nachaniataer Gwaharddiad nes dangos yr Appel i'r Barnwr.*

ORdeiniwyd a lluniaethwyd ym mhellach, na chaniataer un Gwaharddiad o hyn allan o achos un Farngyfrwng, nac mewn un achos ce-ryddus pwy bynnag, oddi eithr dan y ffurf ragddywededig : ac hefyd cyn yr el un cyfryw Waharddiad allan, doder yr Appel ei hun, neu Gopi o honi (profedig trwy lw ei fod yn gywir ac yn union) ger bron y Barnwr, neu ei gyfreithlon Ddirprwywr, fel y cawr wrth hwnnw law hysbyrwydd, am natur y bai, ac hefyd am achos y Cwyn, cyn rhoi allan y dywededig Waharddiad. A phob Appelydd, neu ei gyfreithlon Proctor, cyn cael dim o'r fath Waharddiad, a ddengys ac a gyflwyno i'r Barnwr, neu i'w Ddirprwywr, Gopi cywir yn 'Igrisenedig o'r Aftau hynny y mae 'n achwyn rhagddynt, ei fod yn cael cam, ac oddi wrth ba rai y mae 'n appelo, neu cymmered ei lw corphorol wneuthur o hono ei oreu 'n lawr ddiſceulus ar gael yr unrhyw, ac na allai etchael o law 'r Cofiadur yn y Wlad, neu ei Ddeputi er cynnyg ei ffriddo. Ac o's un Barnwr neu Gofiadur naill ai a bair neu a dd ſelio un Waharddiad, fel y dywedpwyd, yngwrthwyneb i'r wedd a'r terfyn uchod, gorfodoger ef dros dri mis rhag wafanaethu ei Swydd. O's un Proctor, nac un gwr arall pwy bynnag wrth ei orchymynn ef, a wna ar fai yn un o'r pethau rhagdraethedig, naill ai wrth wneuthur neu yrru allan un Waharddiad, yn groes i feddwl y pethau rhagddywededig uchod, troer ef ymmaith o wafanaethu ei Swydd dros flwyddyn gyfan, heb obaith rhyddhâd na chymmod.

98. *Na chaniataer Gwaharddiad i Appelwyr cynhennus, oni ddodant eu dwylaw 'n gyntaf.*

OHerwydd naq oes reſwm i'r rhai a dorrant y Cyfreithau geisio dim lles na nodedd oddi wrthynt : Ydd ŷm yn ordeinio ac yn lluniaethu, wedi i un Barnwr Eglwysig yrru 'r iarn ym mlaen yn erbyn rhai yltſſig a chynhennus, a dirmygwyr Seremoniau, am beidio cynnal Cynheddfau a Threfnau Eglwys *Loegr*, neu am ddirmygu Gweddi gyhoedd, na dderbynnio un Justus *ad quem*, ac na chynhwysio mo 'i Appel ef neu hwy, oddi eithr wedi iddo weled yn gyntaf yr Appel dechreuol, i'r Appelydd ei hun yn gyntaf addo ac addunedu 'n ſicr, y ceidw ac y cynnal efe 'n ffyddlon holl Gynheddfau a Seremoniau Eglwys *Loegr*, ac hefyd yr ofodedig Ffurf Gweddi Gyffredin : ac hefyd dodi ei law wrth y tair Articl a benpodasom ac a hysbyſasom gynt.

99. *Neb i briodi o fewn y Graddau gwaharddedig.*

NA phriodod neb o fewn y Graddau a waharddwyd gan Gyfreithau Duw, ac a bennodwyd mewn Tabl a ofodwyd allan trwy Awdurdod ym mlywyddyn ein Harglwydd Dduw 1563. A'r holl Briodafau a wneler ac a brioder felly, a fermir yn halog ac yn anghyfreithlon, ac yn ddilynol a ddatodir, megis diddym o'r dechreuad ; a'r rhai a briodwyd felly a ysgerir trwy reol Cyraith. A'r Tabl rhagddywededig a ofodir i fynu ar gyhoedd ym mhob Eglwys ar goſt y Plwyf.

100. Neb i briodi dan un mlywydd ar hugain oed, heb gyafynniad eu Rhieni.

Ni chaff dim Plant dan unmlwydd ar hugain oed llawn, ymgedu na phriodi, heb gydfynniad eu Rhieni, neu eu Harffedogion a'i Llywod-rachwyr, o's meirw fu eu Rhieni.

101. Gan ba rai yrhoir Cennad i briodi heb Oſtegiion, ac i ba fath ddyonion.

NA chaniataer o hyn aſſan na Rlyddid na Chennad ni briodi neb heb ofyn eu Gofftegiion deir-gwaith ar gyhoedd, yn ol y Llyfr Gweddidi Gyffredin, gan ungw'r a fo a Rheolaeth Eglwysig ganddo, neu a rhagor-glaim ym mraint eu Heglwysau: eithr yn unig gan y rhai fy ag Awdurdod Eibog ganddynt, neu gan Gommiſſari y Cenhadau, Ficeriaid Cyffredinol yr Archeſgobion a'r Eſgobion, ſede plena; neu ſede vacante, gan Warcheidwaid yr Ysbrydolion, neu Ordinariaid ſy o jawnder yn arfer Rheolfraint Eibog, bawb yn eu hamryw Swyddogaethau, ac i'r fath rai yn unig a fo o Stad a Braint da, a hynny hefyd wedi cael ganddynt Wytli a Meichiau gweddus.

102. Meichiau i'w fynnu wrth roi'r cyfryw Genhadau, a than ba ammodau.

Yn y Meichiau crybwylledig y cynhwysir yr Ammodau hyn: Yn gyntaf, Nad oes y pryd y rhoer pob cyfryw Gennad, un anach o Gyn-gred, Carennydd, Cyſathrach, nac un achos cyfreithlon arall i rwyfiro'r ddywededig Briodas. Yn ail, Nad oes un ddadl na chwyn yn ymddibynnu mewn un Llŷs ger bron un Barnwr Eglwysig, ynghylch na chred na phriodas rhwng un o'r ddwylyw a neb arall. Yn drydydd, gael o honynt fodd eu Rhieni'n eglur (o's byw ydynt) neu o's amgen, fodd eu Harffedogion neu eu Llywodraethwyr. Yn ddiweddar, y cadwnt y ddywededig Briodas ar gyhoedd yn yr Eglwys blwyf neu'r Capel lle bo un o honynt yn byw, ac nid yn un lle arall, a hynny yn yr oriau rhwng wych a deuddeg ar y gloch y boreu.

103. Llwon i'w cymmeryd am yr Ammodau.

Iochel pob twyll a hoccoed wrth gael y cyfryw Ryddid neu Gennad; ydd ym yn gofod ac yn ordeinio ym mhellach, cyn cael na rhoi un Gennad i briodi heb gyhoeddi Gofftegiion, fud hysbysrwydd gan y Barnwr trwy lwon dau Dyſt digonol, un o honynt i fod yn adnabyddus naill ai i'r Barnwr ei human, neu i ryw un cymmeradwy arall yna'n gydrychiol, ac yn adnabyddus i'r Barnwr dywededig hefyd, fod Rhieni, neu un o honynt o's marw i'r llall, neu Arffedog, neu Arffodogion y rhai fo i'w priodi yn foddol ddigon i hynny. Ac yn ychwaneg dyngu o un o'r rhai fo i'w priodi ei hunan, nad yw eſe'n credu fod un anach na rhwyſtr o Gyn-gred, Carennydd, na Chyſathrach, nac un math o achos cyfreithlon arall pwy bynnag, nac un Gyfraith ar droed mewn un Llŷs Eglwysig, i artal neu rwyfiro'm mlaen y ddywededig Briodas, yn ol meddwl y Gennad ragddywededig.

104. Eithrad am y Gweddwn.

O's gweddwn yw'r ddwylyw ſydd i'w priodi, yn ceifo Cennad i faddeu Gofftegiion, yna y gellir gadel heibio y dosbarthodau hynny ſy'n goſyn Cydfyniad Rhieni: ond hysbysr yn y Gennad y Plwyfau y mae'r ddau'n byw, ac enwer hefyd y Plwyf lle y cedwir y Briodas. Ac o's un Com-miſſari y Cenhadau, Ficeriaid Cyffredinol, neu arall o'r dywededig Ordinariaid, a wna'r fai yn y pethau rhagddywededig, nac yn un rhau o honynt, eſe a orfodogir o waſanaethu ei Swydd dros chwe mis am bob gwaith y gwnelo ar fai ſelly; a phob cyfryw Gennad neu Ryddid a fernir yn gwbl ddirym i bob deunydd ac amcan mal pe na chaniataſid un erioed o'r cyfryw, a'r rhai yn priodi trwy ei gymhi, a fyddant dan y Cosbedigaethau gofodedig i Briodafau gwyllion.

105. Na roer un Llychyr yſgar ar Gyffes y Pleidiau'n unig.

GAn ddarod cyfrif a bwrw Dadleuon Priodafau erioed gyd a'r rhai mwyaf pwysfawr, ac am hynny'n goſyn mwy o ragofal gan ddeolont i'w teimlo a'i holi mewn barn, yn enwedig mewn achofion pan geisier ar un annogaeth neu rich pwy bynnag ddarod neu ddiddymmu Priodas a jawn gyflawnwyd yn yr Eglwys; yr ym yn erchi ac yn gorchymmyn yn gaeth arfer pob callineb a phwyll da ym mhob Erlyniad i yſgar a diddymmu Priodas, a chwilio allan y gwir (hyd ag ellir) trwy lw Tyſtion, a phrohadau ac eglurhadau cyfreithlon eraill, ac na choelir Cyffes unig y pleidiau eu hunain, er cymmeryd o honynt eu llw naill ai yn neu allan o'r Llŷs.

106. Dim Barn Yſgar i'w rhoi ond mewn Llŷs ar ofteg.

NA rodder un farn yſgar â thoro & menſa, neu i ddiddymmu eſgus Priodas, ond mewn Llŷs ar ofteg, ac yn y Frawlle, a hynny trwy wybodaeth a chydfyniad naill ai i'r Archeſgob o fewn ei Dalaith, neu i'r Eſgob o fewn ei Eſgobaeth, neu Ddeon yr Archau, Barnwr Gwrandawle Caergaint, neu'r Ficer Cyffredinol, neu brif Swyddwyr eraill, neu Olygwyr yr Ysbrydolion ſede vacante, neu Ordinariaid eraill i ba rai o gyfiawnder y mae'n perthyn, yn eu hamryw Swydddrefnau a'i Llyfoedd, ac yn unig o blegid y rhai a fo'n byw o fewn eu Rheol-gylch hwy.

107. Ym mhob barn Yſgar Rhwymau i'w cymmeryd na phriodont ym myw ei gilydd.

YM mhob barn a draethir yn unig am yſgar ac ymwahaniaid â thoro & menſa, dodder gochel- iad ac attaliad yng Nweithred y farn ddywededig ar i'r rhai a yſgarer ſelly fyw yn ddiwair ac yn onest; ac ni chânt briodi arall ym myw eu gilydd. Ac ſel y bont ſicrach o gadw'r Dosbarthod diweddar hwn, na thraethir y ddywededig Farn Yſgar, nes i'r blaidd neu'r pleidiau a fo'n ei cheifio, roi meichiau a ſicrwydd daa digonol i'r Llŷs, na thorrant ac na throſeddant yn un wedd mo'r attaliad neu'r waharddiad grybwylledig.

108. Cosbedigaeth Barnwyr a wnelont ar fai yn y pethau rhagddywededig.

AC o's un Barnwr, wrth roi barn Yſgar neu Ymwahaniaeth ni cheidw a gwneuthur yn gyflawn y pethau rhagardrechidig, eſe a orfodogir o waſanaethu ei Swydd dros flwyddyn gyfan gan Archeſgob y Dalaith, neu gan Eibog yr Eſgobaeth, a'r farn yſgar a rodder ſelly yngwrthwyneb i'r ſtuff ragddywededig, a fernir yn oſer ac yn ddirym i bob bwriad a Deunydd yn y Gyfraith, ſel pe na roſid ac na thraethafid hi erioed.

Am Lyfoedd Eglwysig perthynol i Reolfraint Eſgobion ac Archdiaconiaid, a'r Erlyniadau ynddynt.

109. Beiau anſaf a Rhwyſtrau i'w hysbysu i Lyfoedd Eglwysig trwy Preſentiaid.

O's rhwyſtra rhai eu brodyr, naill ai trwy odineb, putteindra, ymloſgach, neu feddwod, neu trwy Dyingu, ſertheidd, occraeth neu un fath arall o frynti, ac annu-wioledeb buchedd, y Wardeniaid neu'r Ymoſyn-wyr, a'r Cynnorthwyr, yn eu Preſentiaid nefaf i'w Hordinariaid, a preſentiant yn ſfyddion bawb a phob un o'r Troſeddwr hynny, i gael wrth greu-londeb y Gyfraith, eu coſbi oll a phob un o honynt yn ol eu haeddiant, ac na dderbynnir y cyfryw Droſeddwr hynod i'r Cymmun ſanſtaid nes gwellaiont.

110. *Sismaticciaid i'w presentio.*

O'S gwy'r neu o's gwybydd y Wardeniaid, a'r Ymofynwyr neu'r Cynnorthwyr, oddi wrth un dŷn yn eu Plwyf, neu le arall, ag y fy'n rhwyfthro darllen, neu bregethu Gair Duw yn bur, neu wneuchur ein Gosodedigaethau hyn, neu yn gefnwr neb rhyw Awdurdod ormesol neu eifronol, a wrthodwyd ac a ddiddymwyd yn gyfiawn trwy Gyfreithau y Deyrnas hon, neu yn ddiflynnwr Athrawiaeth Babamaid a chyfeiliornus: hwy a ddadguddiant ac a bresentiant y rhai hynny i Esgob yr Esgobaeth neu Odfinari i'r lle, i'w hargyododd a'i cosbi yn ol y fath Gyfreithiau Eglwysig a pfodwyd ar fedr hynny.

111. *Terfysgwyr Gwafanaeth Duw i'w presentio.*

YN holl ymveliaidau Esgobion ac Archidiaconiaid, y Wardeniaid neu'r Ymofynwyr a'r Cynnorthwyr, a bresentiant yn gywir ac yn berfonol Enwau'r holl rai fy'n ymddwyn yn afreolus ac yn anwedus yn yr Eglwys, neu trwy ganu clych mewn anamfer, trwy rodio, fiarad, neu drwft arall, a rwystrant y Gweinidog neu'r Pregethwr.

112. *Y sawl ni chymmanant y Pafg i'w presentio.*

Gweinidog, Wardeniaid, Ymofynwyr, a Chynnorthwyr pob Eglwys Blwyf a Chapel, bob blwyddyn o fewn deugain niwrnod ar ol y Pafg a gyflwynant i'r Esgob, neu ei Ganghellor Enwau a Chyfenwau'r holl Blwyfion yn wrtywod ac yn fenywod, a fo'n un mlydd ar bymtheg oed heb dderbyn y Cymmun y Pafg o'r blaen.

113. *Gall Gweinidogion bresentio.*

O Ran digwydd yn fynych bod y Wardeniaid, y Cynnorthwyr, yr Ymofynwyr, a'r cyfryw wŷr llyg eraill ag sy i ofalu (hyd y bo ynddynt) am gosbi pechod ac anwiredd yn eu hamryw Blwyfau, trwy rybuddio, cerdyddu, a chyhuddo i'w Hordinaid, yn peidio a chyflawni eu Dydedwyddau yn hyn, naill ai rhag ofn eu Huchafiaid, neu trwy eifgeulufard, mwy nag a weddai, can ystyried penrhiddid yr amseroedd hyn: ydd ŷm yn gosod ac yn ordinio o hyn allan y gall pob Person a Ficer, neu ynghyfreithlon absen rhyw Berfon neu Ficer, yna y gall eu Curadiaid, a'r rhai a fo tanynt, gyduno ym mhob presentiad, a'r dywededig Wardeniaid, Cynnorthwyr a'r lleill a grybwyllwyd uchod, ar y prydiau a bennodir yn ôl hyn o's hwynt hwy y dywededig Wardeniaid, Cynnorthwyr a'r lleill a bresentiant y cyfryw afreolaeth ag fy'n amlwg yn y Plwyf; neu on't bresentiant pob cyfryw Berfon neu Ficer, neu yn eu habfen, fel uchod, eu Curadiaid a allant eu hunain bresentio i'w Hordinaid ar y cyfryw amserau, a phryd arall y gwelont yn gymmws, bob cyfryw feiaid ag a fo dan eu gofal, neu amgen, a'r a farnont hwy (y fy wŷr a ddylai fod fwyaf eu Gofal am gosbi pechod ac annuwioldeb ynu Plwyfau) fod eisiau eu hiawn wellhau. Darparer bob amser, o's cyffellu un ei bechodau dirgel a chuddiedig wrth y Gweinidog er mwyn dadlwytho i'w Gwybodaeth, a derbyn Cyllur ysbydol, ac Efmwythiad meddwl ganddo ef, Nid ŷm yn un wedd wrth ein Gosodedigaeth hon, yn rhwymo'r dywededig Wardeniaid, eithr yn gorchymyn yn gaeth ac yn ei rybuddio na ddadguddio ac na hysbysu un amfer i neb byth pwy bynnag, un Bai neu Gamwedd a ymddiriedder felly i'w gŷl a'i gyfrinach ef (oddi eithr eu bod yn gyfryw feiaid, ag y gall efe fod, wrth Gyfreithiau'r Deyrnas hon, mewn perygl am ei fywyd ei hun, am eu celu) dan boen afreolaeth.

114. *Gweinidogion a bresentiant Ymwrthoddyddion.*

Pob Person, Ficer, neu Gurad, a ymofynnant yn ofalus bob blwyddyn o hyn allan, pa nifer o Ymwrthoddyddion Pabaidd, yn Wyr, yn Wragedd, ac yn Eilant, dros deirblwydd ar ddeg oed, a phafnifer o rai yn tuedd at Babyddiaeth (y rhai er eu bod yn dyfod i'r Eglwys, etto a wrthodant aierbyn y Cymmun) sy'n drigianol, neu'n gartrefu naill

ai megis Ymdeithyddion, neu Welleiton cyffredin yn un o'i amryw Blwyfau, ac a roddant eu Henwau'n gywir i lawr mewn yfgrifen (o's gallant eu gwybod) neu o's amgen y cyfryw enwau ag a ffont yn ddwyn dros y tro, can wahanu rhwng y cyfanguol a'r hanner Ymwrthoddyddion: a'r rheini hyd ag y maent yn gwybod ac yn credu, wedi eu dosbarthu a'i gosod i lawr felly'n fgrifennedig dan eu dwylaw, a'i bresentiant yn gywir i'w Hordinaid cyn Gwyl y Nyddolig nelfaf, dan boen Gorfodogaeth i'w roi arnynt gan eu dywededig Ordinaid: ac felly bob blwyddyn rhag llaw dan yr un perygl, cyn Gwyl S. Joan Fedyddwr. Ydd ŷm yn ordinio hefyd, i bawb o'r cyfryw Ordinaid, Canghellorion, Commiffariaid, Archidiaconiaid, Swyddwyr a'r holl Swyddogion Eglwysig eraill, i'r rhai y cyflwynir y Presentiadau hynny, eu traddodi neu berfio eu traddodi hefyd i'w priol Esgob, o fewn mis wedi eu derbyn, dan boen eu gortodogi gan yr Esgob dros chwe mis o wafanaethu eu Swyddau (cyn fynyched ag y trofeddant yn hyn) a'r Esgob hefyd a'i cyflwynu i'r Archefgob o fewn chwech wythnos, a'r Archefgob i'r Brenin o fewn chwech wythnos arall, wedi y derbynnio y dywededig Presentiadau.

115. *Na chwyner ar Weinidogion a Wardeniaid am bresentio.*

GAN fod llw, er gwellhau dynion beus ac anllywodraeth ym mhob Plwyf, ar Wardeniaid, Ymofynwyr, Cynnorthwyr, a'r cyfryw Swyddogion Eglwysig eraill, a Gorchymyn ar y Gweinidog, am bresentio'r Beiau a'r Afreolaeth a wnelo'r Drygfucheddwr hynny, ynghyd a'r gair cyffredin a fo ar hyd y byd iddynt, trwy'r hyn y maent yn cael yn fynych eu drygu a'i blino weithiau gan y Trofeddwr hynny neu eu Cyfeillion: yr ŷm yn rhybuddio ac yn cynghori'r holl Farnwyr Eglwysig ac Amferol, fel y maent yn prifio ac yn arfwydo Brawle ofnadwy y Barnwr geruchaf, na dderbynnont yn un o'i Llysoedd un Achwyn, Dadl, Cwyn, neu Gwynion yn erbyn neb o'r cyfryw Wardeniaid, Ymofynwyr, Cynnorthwyr, neu Swyddogion Eglwysig eraill am wneuchur un o'r cyfryw Presentiadau, nac yn erbyn un Gweinidog am un Presentiad a wnelo ynteu: gan fod yr holl ddywededig Presentiadau yn tueddu i atal Annuwioldeb digywilydd, a chan ystyried y meddylid wrth Reolau Cariad a Llywodraeth, na wneachant hwy ddim yn hyn o falais, ond er rhyddhau eu Cydwybodaeth.

116. *Nid yw Wardeniaid yn rhwym i bresentio'n fynychach na dwywaith yn y flwyddyn.*

NI pherir i Wardeniaid, Ymofynwyr, neu Cynnorthwyr un Plwyf i gyflwyno'u Presentiadau i ungwr a fo ag Awdurdod Eglwysig ganddo oddi ar unwaith bob blwyddyn, lle nid arferid dim yn fynychach nag oddi ar ddwywaith mynn unrhwy Esgobaeth pwy bynnag, oddi eithr ar Yntweliad yr Esgob. Am ba Presentiadau pob Eglwys Blwyf neu Gapel, ni chaiff Cofiadur un Llysle y cyflwyner hwy dderbyn oddi ar Roc mewn un flwyddyn, dan boen, am bob trofedd yn hynny, Gorfodogaeth o wafanaethu ei Swydd dros fis toties quates. Darparer bob amser, y bydd yn rhydd fel y bo achos da'n gofyn i bob Gweinidog, Wardeniaid a Chynnorthwyr bresentio Trofeddwr cyn fynyched ag y gwelont fod yn addas. Ac hefyd i bob dŷn duwiole-fryd, neu ryw Farnwr Eglwysig, pan roer gwybod iddo ef neu hwy am ryw fai mawr o fewn ei Reolfraint, i annog y Gweinidog, y Wardeniaid, neu Cynnorthwyr, fel y maent yn caru Gogoniant Duw a chosbi drygoni, i'w gyhuddo ef, lle y gwelont ddigon o achos i'w bresentio, fel y cosber ac y diwygier mewn pryd ac amfer. Darparer hefyd am y Presentiadau gwirfodd hyn, na fynner ac na chymmerer dim ffi, dan y boen iagddywededig.

117. Na *finer* Wardeniaid eisiau *presentio* 'n *synych-ach* na *dwywaith* yn y *flwyddyn*.

Nddyynnir ac ni *wyfir* *neb* rhyw Wardeniaid, Ymofynwyr na Chynnorthwywyr, ond yn unig ar y *pryd* neu 'r *prydiau* rhagderlynedig i ateb ger bron *neb* un Barnwr Eglwyf pwy bynnag, am ballu *bryd* arall *presentio* dim beiau a *wnele* yn eu Plwyfau, a *chosbadwy* wrth Ddeddfau Eglwyf. Ac ni *flinir* hwy, na *neb* o *honynt*, ym *mhellach* wedyn, am eu *Presentiadau* a *gyflwyner* ar un o'r *prydiau* hynny, oddi eithr *ymddangos* am *brawf* amwg ac *eglur* ddarfod iddynt y *pryd* hynny yn *ewyllysgar* a *thrw* ychod beidio a *phresentio* 'r *cyfryw* *fai* *neu* *feiau* *cyhoedd* a'r a *wyddent* ddarfod eu *gwneud*, *neu* na *allent* fod *heb* *wybod* nad oedd y *pryd* hynny *sôn* *cyffredin* am *danynt*, *neu* oddi eithr *bod* *achos* tra *chyfiawn* i'w *galw* i *eg-luro* eu *Presentiadau* o'r *blaen*, ym *mha* *achos* o *efgeulustru* *gwirfodd*, *erlyned* eu *Hordinariaid* hwynt yn y *cyfryw* *edull* ag a *ddarparwyd* eisioes *trwy* *Gyfraith* yn *achofion* *anudonodd* *gwirfodd* *mewn* *Llysoedd* Eglwyf.

118. Yr *hen* Wardeniaid a *presentio* *cyn* *tyngu* 'r *rhai* *newydd*.

Swydd yr *holl* Wardeniaid a'r Cynnorthwywyr a *gyfrifir* *byth* o *hyn* *allan* i *barhau*, *nes* *tyngu* y *rhai* *newydd* a *ddel* ar eu *hól*, yr *hyn* a *fydd* yr *wythnos* *nefar* ar ol y *Pais*, *neu* *ryw* *wythnos* *ddi-lync* a *benno* 'r *Ordinari*. Pa *amser* *pennodol* *felly*, a *fydd* yn *waitad* un o'r *ddau*-*bryd* ym *mhob* *blwyddyn*, y *cyflwyn*a *Gweinidog* *neu* *Wardeniaid* a *Chynnorthwywyr* *pob* *Plwyf* i'w *hamryw* *Ordinariaid*, *Presentiadau* y *cyfryw* *Afreolaeth* a *ddi-gwyddodd* yn eu *Plwyfau* *er* eu *Presentiadau* *di-waethaf*. Ar *Ddydd* *fydd* hon a *gyflawnant* *cyn* *tyngu* 'r Wardeniaid a'r Cynnorthwywyr *newydd-dgweis*, ac ni *adewir* iddynt *droglwyddo* y *dy-wededig* *Presentiadau* i'r *rhai* a *fo* *newydd* *ddydiol* i'r *Swydd*, ac a *feddylir* na *wyddent* oddi *wrth* y *cyfryw* *feiau*, *dan* *boen* y *Cosbedigaethau* a *drefn-wyd* i *wellhau* 'r *fath* a *rysytant* *fel* *hyn* *siommi* a *gwatwar* eu *Cydwyboda*u a'i *Llwon* eu *hunain*.

119. *Pennu* *amser* *cymhefur* i *wneud* *Presentiadau*.
ER mwyn *gochel* y *cyfryw* *anghyfmydderau* a *ddigwyddafant* *cyn* *hyn* *wrth* *wneud* *Bilau* *Presentiadau* ar *ffwrst*, ar *ddyddiau* 'r *Ymweliad*, a'r *Seneddau*: *ordceiniwn* y *bydd* *byth* o *hyn* *allan*, i *bob* *Canghellor*, *Archidiacon*, *Commisfari*, a *Swydd-wr*, a *phob* un *arall* a *fo* a *Rheolfraint* Eglwyf *ganddo* ar yr *amser* *arferol* *pan* *dynger* y *Wardeniaid*: ac i'r *Archegob* a'r *Esgobion*, *wrth* *iddo* *ef* *neu* *hwy* *wyfo* eu *Ymweliad*, *draddodi* *neu* *beri* *draddodi* i *Wardeniaid*, *Ymofynwyr*, a *Chynnorthwywyr* *pob* *Plwyf*, *neu* i *rai* o *honynt*, y *cyfryw* *Lyfrau* *Articlau*, ag a *ofynnont* *hwy* *neu* *rai* o *honynt* am y *flwyddyn* *rhag* *wyneb*, i'r *dywededig* *Wardeniaid*, *Ymofynwyr*, a *Chynnorthwywyr*, i *feilio* eu *Presentiadau* *arnyn*, y *cyfryw* *brydiau* y *bant* i'w *cyflwyno*. Ym *mha* *Lyfr* *bid* *ffurf* y *Llyw* yn *gynwysedig* i'w *gymmeryd*, yn *ddiannod* *cyn* *pob* *cyfryw* *Presentiaid*: *fel* *gan* *gael* *digon* o *amser* *yn* *mlaen* *llaw*, *nid* yn *unig* i *ddarllen*, ac *ystyried* *beth* *fydd* eu *Llyw* *dywededig*, ond yr *Articlau* *hefyd* ar *ba* *rai* y *mae* *iddynt* *feilio* 'u *Presentiadau*, y *gallont* *yn* *wir* ac yn *gydlyftriol* eu *llunio* *gartref*, i *reddhau* eu *Cydwyboda*u eu *hunain*, *pan* y *tynger*, *fel* y *gweddai* i *wir* *onest* a *duwiol*.

120. *Neb* i'w *wyfo* i *Llysoedd* Eglwyf *trwy* *Profe-s* *quorum* *nomina*.

NA *adawed* un *Esgob*, *Canghellor*, *Archidiacon*, *Swyddwr*, *neu* *Farnwr* Eglwyf *arall*, *yrn* *dim* *Profe*au *cyffredinol* *quorum* *nomina* o'i *Lys*: oddi eithr *bodenwau* 'r *rhai* *oll* y *fydd* i'w *gwyfio* *wrth* yn *gynfas* ar *lawr* yn *eglur* a *llaw* 'r *Cofia-dur*, *neuei* *Ddeputi*, *dan* y *Profe*au *dywededig*, a *llaw* a *Sel* y *Barnwr* *neu* ei *Raglaw* yn *gynfas* *wrth* y *Profe*au a'r *Enwau* *dywededig*.

121. *Neb* i'w *wyfo* i *amryw* *Llysoedd* *am* *yr* *un* *Bai*.

MEwn *mannau* *lle* *mae* 'r *Esgob*, a'r *Archidiacon* *wrth* *Ddefod* *neu* *gytundeb* yn *ymwelled* *am-ryw* *weithau* *yn* *yr* *un* a'r *unrhyw* *flwyddyn*, *fel* na *holer* ac na *finer* *neb* o *Ddeiliaid* y *Brenin* *mewn* *amryw* *Llysoedd* Eglwyf *am* *yr* *un* a'r *un* *rhyw* *fai*: *Ydd* *ym* *yn* *ordceinio* ac yn *trefnu* i *bob* *Archidiacon*, *neu* ei *Swyddwr*, o *fewn* un *mis* ar ol *darfod* *Ymweliad* y *flwyddyn* *honno*, a *derbyn* y *Presentiadau*, *hysbyfu* *dan* ai *law* a'i *Sel* i'r *Esgob* *neu* ei *Canghellor*, *Enwau* a *Beiau* y *sawl* *oll* a *gy-huddir* ac a *brentfir* *yn* ei *ddywededig* *Ymweliad* *ef*, *fel* y *peidio* 'r *Canghellor* o *hynny* *allan* a *chyrchu* *undyn* am un *Bai* *neu* *Achos* a *gyhuddir* *neu* a *bre-sentier* *felly* i'r *Archidiacon*. A'r *Canghellor* o *fewn* y *cyffelyb* *amser* ar ol *darfod* *Ymweliad* *yr* *Esgob*, a *derbyn* y *Presentiadau*, a *fyne*g *dan* ei *Law* a'i *Sel* i'r *Archidiacon* *neu* i'w *Swyddwr*, *Enwau* a *Beiau* 'r *holl* *rai* a *gyhuddir* *neu* a *brentfir* *iddo* *yn* *yr* *Ymweliad* *honno* i'r *Perwyll* ag a *ragdracthwyd*. Ac o's y *Swyddogion* *hyn* ni *hysbyfant* i'w *gilydd*, *fel* y *trefnir* *ymma*, *neu* *wedi* 'r *cyfryw* *hysbyfiad*, a *drawlymyrrant* a'r *Beiau* *neu* 'r *Dynion* *cyhuddedig* a *phresentiedig* *yn* *Ymweliad* y *naill* a'r *llall*; Yna *pob* un o *honynt* a *wnele* ar *fai* *felly*, a *oriodogir* o *gwbl* *ymarfer* ei *Reolfraint*, *gan* *Esgob* ei *Esgobaeth*, *hyd* *oni* *thalo* 'n *ol* y *gofst* a'r *draul* a *aeth* ar y *sawl* a *orthrymmwyd* *trwy* 'r *blinder* *hynny*.

122. *Dim* *Barn* *Difuddiad* *neu* *Dafwyddiad* i'w *zbraethu* *yn* *erbyn* *Gweinidog* *ond* *gan* *yr* *Elgob* ei *hun*.

PA *achwyn*er ar un *Gweinidog*, *mewn* un *Llys* Eglwyf *perthynol* i un *Esgob* o'i *Dalaith* *hon* *am* *ryw* *Fai*, y *Canghellor*, *Commisfari*, *Swyddwr*, *neu* *ryw* un *arall* a *fo* a *Llywodraeth* Eglwyf *ganddo* (i'r *hwn* y *perthyn*) a *bryfura* 'r *mater* *trwy* *Profe*au, ac *Erlyniadau* *eraill* *yn* ei *erbyn* *ef*: ac ar ei *Gyndynrwydd* *yn* *peidio* ag *ateb*, *yn* *gynfas* a'i *gorfodoga*, ac *wedyn*, o's *pery* *yn* ei *Gyndynrwydd*, a'i *hysgymmun*a *ef*. Ond o's *efe* a *etryb* ac a *ymostwng* i *reol* y *Gyfraith*, *yna* *pan* *fo* 'r *mater* *yn* *addid* i *farn*, a *haeddiant* ei *Fai*, *wrth* y *Gyfraith* *yn* *gofyn* *naill* ai ei *ddifuddio* o'i *Eglwys*, *neu* ei *ddifwyddo* o'r *Weinidogaeth*, na *thraethed* *neb* *pwy* *bynnag* y *cyfryw* *Farn*, ond *yn* *unig* yr *Esgob*, *trwy* *Gymmorth* ei *Canghellor*, yr *Dean* (o's *gellir* *yn* *gyfieus* eu *cael* *hwynt*) a *rhai* o'r *Prebendariaid*, o's *cedwir* y *Llys* *yn* *agos* i'r *Eglwys* *Gadeiriol*, *neu* 'r *Archidiacon* (o's *gellir* *yn* *gyfieus* ei *gael* *ef*) a *dau* *eraill* o *leiaf* o *Weinidogion* *pwyllog*, a *Phregethwyr*, i'w *galw* *gan* *yr* *Esgob*, *pan* *gwtwer* y *Llys* *mewn* *lleoedd* *eraill*.

123. *Ni* *zhelmir* un *Weithred* *ond* *mewn* *Llys* ar *osteg*.

NI *chaiff* un *Canghellor*, *Commisfari*, *Archidiacon*, *Swyddwr*, *neu* *neb* *arall* ag *fy* 'n *arfer* *Awdurdod* Eglwyf *pwy* *bynnag* *dalmu* un *Weithred* o *Farn*, *naill* ai o *ymryfion*, *neu* o *wirfodd* *Reolaeth*, oddi eithr *bod* *gantho* *Gofiadur* *cyffredin* y *Llys* *hwnnw*, *neu* ei *Ddeputi* *cyfreithlon*; *neu* o's *efe* *neu* *hwy* ni *fynnant*, *neu* ni *allant* *fod* *yno*, *yna* 'r *cyfryw* *rai* ag a *awdurdoda* 'r *Gyfraith* *yn* *hynny* i 'serfennu a *dibennu* 'r *unrhyw*, *dan* *boen* *Gorfo-dogaeth* *ipso* *facto*.

124. *Ni* *chaiff* un *Llys* *swy* *nag* un *Sel*.
Nid *oes* i un *Canghellor*, *Commisfari*, *Archidiacon*, *Swyddwr*, na *neb* *arall* ag *fy* 'n *trin* *Awdurdod* Eglwyf, *heb* *Gydfynnai* *yr* *Esgob*, *gaw* *mw* *nag* un *Sel*, i *felo* *pob* *materion* *di-gwyddol* i'w *Swydd* *ef*: yr *hon* *Sel* *bid* *bob* *amser* *yn* ei *gadwraeth* *of* ei *hun*, *neu* ei *Raglaw* *cyfreithlon*, a *fo* 'n *llywodraethu* *dano* *ef*, ac *yn* *byw* o *fewn* *Swyddfrain* y *Barnwr* *dywededig*, *neu* *yn* *Ninas* *neu* *Dref* *bennaf* y *Wlad*. Y *Sel* *hon* a *gymwys* *diol* y *feirniadaeth* *honno* y *bo* *pob* un o'r *dywededig* *Farnwyr* *neu* eu *Rhaglafiaid* *yn* ei *thrin*.

125. *Cyfloerdd*

125. Cyfleoedd cymmwys i'w deulu i gadw Llysoedd.

YR holl Ganghellorion, Commissariaid, Archidiaconiaid, Swyddwyr, a phawb eraill ag fy'n trin Rheoliraint Eglwysig, a bennodant y beth Gyfleoedd cymhlethur i gadw eu Llysoedd trwy dreiniad neu fodd Esgob yr Esgobaeth, ag a fyddas i roelawu 'r sawl a fo i aeteb yno, a mwyaf canolog o bellder. Ac hefyd hwy a gadwnt ac a ddibennant eu Llysoedd yn y fath bryd cymhlethur ag y gallu pob un ddychwelyd adref mor brydlawn ag y gall.

126. Gwahan ac i'w Llysoedd i gyflwyno Cyn-gopiau Llythyr-Communi i Gofdy 'r Esgob.

Le mae Deoniaid, Archidiaconiaid, Prebendariaid, Personiaid, Ficeriaid, ac eraill fy'n trin Llywodraeth Eglwysig, yn cleimio Rhyddid i brofi Llythyr-Communi ac Ewyllysion diweddar rhai 'n meirw yn eu hamryw Swyddogaethau, heb ganddyn ddim Cofiaduriaid adnabyddus a sicr, nac un lle cyhoedd i gadw eu Cofyfrau ynddynt, o ba achos collwyd, a darfu llawer Ewyllys, Hawlion, a Rhoddion, ar farwolaeth, neu symudiad y cyfiwr rai, a'i 'Sgrifennyddion priod, er mawr niwaid a rhwystr i Ddoliaid y Brenin: ydd ym ni gan hynny 'n trefnu ac yn gorchymyn i bob cyfiwr ag fy'n meddu ac yn arfer Awdurdod wahanredol, unwaith bob blwyddyn gyflwyno i Gofdy cyhoedd Esgob yr Esgobaeth, neu 'r Deon a'r Cabidwl, y bo 'r man Llysoedd hynny dan eu Llywodraeth, bob Cynfigrif Ewyllys pob un a fu farw yn hynny o amser, ac a brofiwyd ganddyn yn eu hamryw Reolfreiniau gwahanredol, neu Gopi cywir o bob cyfiwr Ewyllys, wedi i'r Barnwr gwahanredol a'i 'Sgrifennydd ei holi, a dodi eu dwylaw a'i Sêl wrtho. Yn amgen, O's metha un o honnynt wneud felly, Esgob yr Esgobaeth, neu 'r Deon a'r Siapter, i ba rai y mae 'r Rheolfreiniau dywededig yn perthyn yn wahanredol, a orfodogant y pleidiau dywededig, a phob un o honnynt rhag arfer yr holl gyfiwr Reolaeth wahanredol, hyd oni chyflawnont ein Gosodedigaeth hon.

Am Farnwyr Eglwysig a'i Dirprwy-wyr.

127. Cynheddfau a Llwon Barnwyr.

Ni chaiff neb o hyn allan ei gymmeryd yn Ganghellor, yn Commissari, neu 'n Swyddwr i drin un Rheolaeth Eglwysig, oni bydd efe 'n llawn clwbe blwydd ar hugain oed o leiaf, ac yn wr dyfgedig yn y Cyfreithiau Bydol ac Eglwysig, ac o leiaf yn Athraw Celfyddydau, neu Faglawr Cyfraith, ac yn gryn gyfarwydd yn yr ymarfer o honi, ac hefyd yn dda ac yn gynnes ei dueddiad ar Grefydd, heb roi un Siamplo ddwrwg yn ei Fuchedd a'i Foelau: ac oddi eithr iddo cyn dechreu ar ddim o'r fath Swydd, gymmeryd Llŵ Uchafiaeth y Brenin, yngwyydd yr Esgob, neu ar ofteg yn y Llŷs, a dodi ei law wrth yr Articlau Crefydd a gyntunwyd arnynt yn y Gymmanfa, yn y flwyddyn. Un mil pum cant a dwy a thrugain, a thyngu hefyd y gwna efe gyflawnder ac uniondeb yn ei Swydd, hyd eithaf ei ddyalltwriaeth, heb dderbyn wyneb, na ffafr na gwobr: y dywededig Llwon a'i law ef wrthyn i'w rhoi ynghoffadwriaeth gan Gofiadur yno 'n bresennol. Ac hefyd pob Ganghellor, Commissari, Swyddwr, Cofiadur, a phawb eraill ag fy'n awr hon yn meddu neu 'n gwafanaethu rhyw lecoed o Awdurdod neu Wafanaeth Eglwysig, cyn y Nodolig nesaf, yngwyydd yr Arch-egob, neu 'r Esgob, neu yn wyneb y Llŷs y maent yn gwafanaethu eu Swyddau ynddo neu dano, a gymmerant yr un Llwon, ac a ddodant eu dwylaw wrthyn, fel y dywedpwyd o'r blaen; neu o's pallant

wneuthur felly, gorfodogwr hwynt o wafanaethu eu Swyddau, hyd oni chymmeront y Llwon dywededig a dodi eu dwylaw wrthyn, fel y rhagddywetpwyd.

128. Cynheddfau Dirprwywyr.

Ni chaiff un Ganghellor, Commissari, Archidiacon, Swyddwr, nac un gwr arall yn trin Awdurdod Eglwysig, roi neb danynt yn eu habien un amfer, i gadw un Llŷs droftyn, ond naill ai Gweinidog pwyllog a Graddol, neu Bregethwr cenhadol cyhoedd, ac yn berchen Lle yn gyfagos i'r fan y cadwer y Llysoedd, neu Faglawr Cyfraith neu Athraw Celfyddydau o leiaf, a pheth cyfarwyddyd ganddo yn y Gyfraith fydol ac Eglwysig, ac yn hesth gwir Grefydd, ac yn wr o ymarweddiad llednais ac onest, dan boen Gorfodogaeth, am bob pryd y gwnehlont ar lai, o wafanaethu eu Swyddau dros dri mis toties quoties. 'r Dirprwywr hefyd ac efe 'n angymmwys, wrth a ragdraethwyd, ac etto a ryfgo ddirprwyo un Ba nwr, a chadw un Llŷs, fel y crybwyllwyd, a gaiff fyned dan yr un gosb yn y modd a'r dull rhagnodedig.

Am Broctoriaid.

129. Ni chaiff Proctoriaid gymnal Matterion heb gyfreithlon bennodiad y Pleidiau.

NA oruchwiliad neb un Matter Cyfraith pwy bynnag, oni bydd wedi ei awdurdodi a'i bennodi i hynny gan y blaidd ei hun, naill ai o flaen y Barnwr, a thrwy Weithred yn y Llŷs, neu oddi eithr cael o honc yn nechreu 'r Cwyn warantrwydd a gallu i hynny trwy oruchwiliwr cywir a dylsiant: Goruchwiliwr dyls y galwn ni hwnnw a sicrhair ac a gynnerthir a rhyw Sêl awdurdodol, ynghyd a chymmodlonedd, neu o leiaf sicrhaid y pleidiau. Yr holl Oruchwiliwr hyn, cyflwyned y Proctoriaid i'r Llŷs yn ebrwydd, a chadwed y Cofiadur hwy 'n ddiogel ynghoffe cyhoedd y Llŷs dywededig. Ac o's trofedda na Chofiadur na Phroctor yn hyn, efe a gedwir allan o wafanaethu ei Swydd dros ddeudis, heb obaith cymmod na rhyddhad.

130. Ni chaiff Proctoriaid gymnal Matterion heb Gengor Dadleuwr.

ER mwyn toli a lleihau Llofogrwydd Cwynau ac Ymyrsonau, ac hefyd i ragachub achwynion Hawlwyr mewn Llysoedd Eglwysig, y fy'n colli 'n fynych trwy wall ac esgeuludra, neu trwy anwybodaeth ac anallu Proctoriaid, ac hefyd er anllhau a chynnyddu Dyfgeidiaeth, a dyrchafiad y Gyfraith fydol a Chanonaidd, gan ddilyn yr Arferion canmoladwy a gynhaliwyd gynt yn y Llysoedd perthynol i Archegob Caergaint: ydd ym yn gofod ac yn erchi, na ryfgo un Proctor, yn gwafanaethu yn un o honnynt, dderbyn un Matter pwy bynnag, a'i gadw ar ei law dros ddau Lys-ddydd, heb Gengor ac Addysg Dadleuwr, dan boen blwyddyn o orfodogaeth o'i swydd; ac ni bydd yngallu 'r Barnwr ryddhau nac esmwythau 'r ddywededig Gosb, heb Orchymyn eglur ac Awdurdod y dywededig Archegob.

131. Ni chaiff Proctoriaid ddibennu un Matter heb wybod i Dadleuwr.

NA dderbynned un Barnwr yn un o ddywededig Llysoedd yr Archegob un Libel, nac un Matter arall heb Gengor Dadleuwr a fo wedi ei dderbyn i oruchwilio yn yr un Llŷs, neu heb ei law ef wrtho: Ac na ddibenned un Proctor un Matter a fo 'n ymddibynnu, heb wybod i'r Dadleuwr cyffogedd a fiedig yn yr Achos: ac o's un Proctor a wna, neu a bair wneud hynny, neu trwy un lliw pwy bynnag a dwylla 'r Dadleuwr am ei gyflog neu 'i ffr, neu a eigeulufa fyned at y Dadleuwr, am ei Gengor, na ffordd i gymmeryd yn yr Achos, efe a orfodogir o'i

holl Swydd, dros chwe mis heb obaith dychwelyd nes cwbl gyflawni hyzny o amser.

132. *Gwahardd i Brofforiaid y Llw in animam Domini sui.*

YN gymmaint a gweled wrth brofi Ewyllyfion a Chwynon am administrio Da rhai 'n meirw 'n ddi Ewyllys, bod y Llw a arferai Profforiaid gymmeryd mewn Llysoedd *in animam constituentis*, yn anghymmys; ydd ym ni gan hyzny 'n gosod, ac yn gorchymyn i bob Secutor neu Holwr Administrawn, fyned ei hun yn yr Achos hyzny at y Barnwr neu ei Ddirprwywr, a chymmeryd ei hunan (ac nid trwy Broffor) y Llw arferedig yn yr Achosion hyn. Eichr oni all efe o ran clefyd neu oedran, neu ryw luddias a rhwystr cyfion arall, ymddangos yn gorfforol ger bron y Barnwr : bid rydd i'r Barnwr (ar sicerwydd tyfiolaeth un credadwy 'n gyntaf fod y Luddias neu 'r Rhwystr hwnnw arno 'n wir) roi Commissiwn i ryw Eglwyswr pwllwg a fo 'n byw 'n agos i'r blaidd ddywededig, ac wrth hyzny roi gallu ac awdurdod i'r dywededig Eglwyswr i weini drosto ef y rhagddywededig Lw arferol i Secutor neu Holwr y cyfryw Administrawn, gan beri i'w Ddirprwywr dywededig, trwy gennad ffyddlon ac onest roi iddo hysbyrwydd cywir a ffyddlon, o'r hyn a wnaeth efe yn hyzny. Ac yn ddiweddal, ydd ym yn gosod ac yn ordeinio, na dderbynnu un Barnwr na Chofiadur yn un modd am 'Sgrifennu, gwneud a selo un cyfryw Commissiwn, oddi ar chweffwlt ac wyth geinog ; y naill hanner o hyzny i'r Barnwr, a'r llall i Gofiadur y Llŷs dywededig.

133. *Profforiaid i beidio bod yn floeddawr mewn Llysoedd.*

Yn gymmaint a chael trwy brawf fod crochlefaul a chymysg-floeddau y Profforiaid yn Llysoedd yr Archelgob, nid ununig yn flinderus ac yn rhwystrus i'r Barnwr ac i'r Dadleuwyr, eichr hefyd yn rhoi achlysur i'r rhai a fo 'n sefyll ger llaw, ddirmygu a chablu 'r Llŷs ei hun : fel y bo mwy o Fri i Uchelfraint y Barnwr na chynt, ac fel y triner ac y dibenner Achosion yn haws ac yn hwylusach, ydd ym yn erchi ac yn gorchymyn i'r holl Brofforiaid yn y Llysoedd dywededig wilied yn bendant ar i'r Cofiadur nodi a rhoi ar lawr yn ffyddlon y Gweithredoedd, wrth Gyngor ac Addysg y Dadleuwyr, ac i'r dywededig Profforiaid ymatal oddi wrth bob uchel-ddadwedd ac ymdaeru, ac ymddwyn yn llonydd ac yn flednais, a phan ddigwyddo naillai i'r Barnwr neu 'r Dadleuwyr, neu i un o honynt lefaru, tawent hwy 'n ebrwydd, dan boen cael cau eu Safnau dros y ddau Derm cyfan nesa i ddyfod ar ôl pob cyfryw Dfodedd a wnelont. Ac o's trofedda heb o honynt yn hyn eilwaith, ac ni wellhâ er ei r; buddio 'n ddyladwy, diswydder ef dros fyth.

Am Gofiaduriaid.

134. *Camarferion i'w diwygio mewn Cofiaduriaid.*

Os derbyn un Cofiadur, neu ei Ddeputi, neu pwy bynnag a fo dano, un Hysbyrwydd heb wybod a bodd Barnwr y Llŷs, neu a eglusula o'i wir fodd beri galw rhyw un a wysiwyd i ateb ar ryw Ddydd Llŷs, neu a gam oeda, a bwrw heibio holi tyfion a fo i'w holi ar ryw ddydd pennodol a gosodedig gan y Barnwr, neu ni ufuddhau a chadw Rhybudd barnedigol a chyfreithlon y Barnwr dywededig, neu a eglusulo yfgrifennu, neu beri yfgrifennu cyfryw Wysfau a Gorchymynion ag a fo i'w cyflawni a'i rhoi allan cyn y dydd Llŷs nesa, neu ni pharo goffhau mewn nryd cyffadas bob Llythyr Cymmum a gyflwyner i'w Swydd-dy, neu a rydd ar lawr ac a enactia megis

yn ofodedig gan y Barnwr, ryw beth gau, neu o'i leddwl ei hun, na ordiniwyd ac na phennodwyd gan y Barnwr felly, neu wrth droglwyddo Profelau at y Barnwr *Ad quem*, a angwanega neu a ddodo i mewn ryw ffug neu anwired, neu a ado allan ddim o honynt, naill ai o gyfiwydra, neu o hurtwrydd anwybodaeth, neu mewn achosion erlyniad, plaid, neu ddychafaid Swydd, a dderbynnu ryw wobwr yn ffafri i un o'r ddwy blaidd, neu a gydymgyngorho yn gam nac yn union, ag un o'r pleidiau mewn dadl, neu yn nhriniad eu Swydd, a wnelo ddin arall, o falais na thwyll, a allo beri anglo na drygair i'r dywededig Barnwr Eglwysg na'i Weithredoedd : Ydd ym yn erchi ac yn ordeinio i'r dywededig Gofiadur, neu ei Ddeputi, neu ei Ddirprwywr, a dramgwyddo yn oll neu yn un o'r pethau rhagdraethedig, gael ei orfodogi gan Elgob yr Elgobaeth o drin ei Swydd, dros fis, neu ddau, neu dri, neu ychwaneg, yn ol anffod ei fai, ac i'r dywededig Elgob bennodi rhyw 'Sgrifennydd cyffredin arall i wneuthur a chyflawni pob peth a berthyn i'w Swydd ef, dros amser ei ddywededig Orifodogaeth.

135. *Swm safadwy o ffoedd dyledus i bob Swyddeg Eglwysg.*

Ni chaiff un Elgob, Suffragan, Canghellor, Commissari, Archidiacon, Swyddwr, nac un gwr arall pwy bynnag a fo 'n trin Awdurdod Eglwysg, nac un Cofiadur dim Llysoedd Eglwysg, nac un Gweinidog yn perthyn i un o'r dywededig Swyddogion neu Llysoedd, o hyn allan dderbyn na chymmeryd, am un achos digwyddol i'w hamryw Swyddau, ddim amgen na mwy Ffioedd, nag a hysbyswyd i'r Anrhyddedduf Dad yn Nuw, *Joan* diweddar Archelgob *Caergaint*, ym mlwyddyn ein Harglwydd Ddau, Un mil pum cant a dwy ar bymtheg a phedwar ugain, ac a sicrhawyd ac a gymmradwywyd ganddo ef, dan boen, bod i bob cyfryw Barnwr, Swyddog, neu Weinidog, a dramgwyddo yn hyn gael eu gorfodogi o drin eu hamryw Swyddau, dros chwe mis am bob cyfryw dramgwydd. Darparer yn wastad, o's cyfyd un ddadl o blegid sicerwydd y Ffioedd dywededig, nac un o honynt jyna 'r Ffioedd hyzny a gyfrifir yn gyfreithlon, a gymmradwyo Archelgob *Caergaint*, a fo yn yr amser, dan ei Law, oddi eichr bod Deddfau 'r Deyrnas hon a wnaethpwyd gynt, yn rhyw achos neillduol yn hysbyfyrhwy Ffioedd amgen, yn ddyledus. Darparer ym mhellach, na chymmero na 'r Archelgob, nac un Elgob na Suffragan, yn gam nac yn union, ddim Ffi nac aian am roi urddau cyflegredig i undyn, ac na chymmero un dŷn arall na dynion dan y dywededig Archelgob, Elgob, neu Suffragan, am Femrwn, 'Sgrifen, Cwyr, Selo, neu am ddim arall perthynol i hyzny, oddi ar chweugain, dan y cyfryw boenau a bennodwyd eisioes trwy Gyfraith.

136. *Tabl o Swm y Ffioedd i'w ofod i fynu mywn Llysoedd a Chofadi.*

Ydd ym ni hefyd yn gosod ac un appwyntio i'r Cofiaduriaid perthynol i bob cyfryw Barnwr Eglwysg ofod dau Dabl yn cynnwys yr amryw brisiau a Symmau 'r holl ddywededig Ffioedd : un yn y fan arferedig neu 'r Orffedd, lle y cedwir y Llŷs, a'r llall yn ei Gofdy ; a phob un o honynt yn y cyfryw fodd ag y gallo pawb yn perthyn iddynt, yn hawdd ac yn rhwydd eu gwled a'i darllen, a'i copio ; y Tablau hyn i'w gosod i fynu felly cyn Gwyl *Nyadal* nesa i ddyfod. Ac o's palla un Cofiadur a gosod y dywededig Dablau yn ôl y drefn hon, efe a orfodogir o wasanaethu ei Swydd, hyd oni pharo eu gosod yn ddyladwy. Ac wedi gosod y Tablau hyn i fynu uwbaith, o's efe un amser a'i symmud, neu a âd eu symmud, eu cuddio, na'i celu 'n un wedd yngwrthwyneb i wir feddwl yr Ofodedigaeth hon, efe a orfodogir o wasanaethu ei Swydd dros chwe mis am bob cyfryw Fai.

27. Y Ffioedd cyfa'n amddangos Llythyrâu urddau a Chenhadau eraill, yn ddyledus ond unwaith yn amser pob Esgob.

GAn mai prif achos a deunydd pennaf Ymweliad yw, cael o'r Esgob, Archdiacon, neu arall a drefnir i ymweld, ryw hysbyrwydd da am Stad, Cyfaddafrwydd a Gallu'r Eglwylwyr, ac eraill y bont i ymweld â hwy: Ydd ym yn tybied yn gymmwys i bob Person, Ficer, Curad, Ysgolfeistr, neu bwy bynnag arall Cenhadol ar Ymweliad cyntraf yr Esgob, neu'r Ymweliad netaf ar ol ei ddyfod i mewn, ddangos a chyflwyno iddo ei Llythyrâu urddau, ei Ordeiniad, a'i Orefgyniad, a'i holl Ryddid, Cenhadau, neu Ryddfreniau eraill pa rai bynnag, i gael gan y dywededig Esgob naill ai eu cymmeradwyo, neu (o's bydd achos cyfiawn) eu llyfu a'i gwrthod: ac wedi cael eu cymmeradwyo ganddo, i Cofiadur eu hinfelio yn ôl yr arfer, ac na thaler y Ffioedd cyfa'n arferedig i'w talu yn yr Ymweliadau, o herwydd y pethau rhagdraethedig, ond unwaith yn unig yn holl amser pob Esgob, ac wedyn, ddim ond hanner y dywededig Ffioedd arferol ym mhob Ymweliad arall tra parhau'r Esgob hwnnw.

Am Ringyllod.

138. Attal rhifedi Rhingyllod.

OHerwydd yr ewyllysiem ddiwygio y fath gamarferion a blinderâu a ddywedir iddynnt dysu trwy Ddysynwyr neu Ringyllod; yr ydym yn gweld yn gymmwys lleihâu neu attal (gymmaint ag aller) y lliaws Rhingyllod. O herwydd pa ham ydd ym yn gosod ac yn ordeinio, na chaiff un Esgob, neu Archdiacon neu eu Ficeriaid, neu Swyddwyr, neu is Ordinariaid eraill, awdurdodi, na chadw ychwaneg o Ringyllod i wafanaethu yn Rheolgyrchau pob un yn wahanredol, nag a arferent naill ai hwy, neu eu Hynafiaid gael ddengmlynedd ar hugain cyn cyhoeddi ein Gosodedigaethau presennol hyn. Yr holl Ringyllod hyn a wafanaethant eu Swyddau eu hunain yn fyddlon, ac ni chânt trwy un lliw nac efigus pwy bynnag, heri na gadael dim Cenhadon na dirprwywyr i wafanaethu eu Mandatau, oddi eithr ar ryw achos da, a wyddo ac a gymmeradwyo Ordinari'r lle yn gyntraf. Hefyd ni chânt gymmeryd arnynt Swydd Dyrchafwyr a Hysbyfswyr dros y Llŷs, na chwaith olyn mwy neu amgen ffioedd nag a ofodwyd gynt yn ein Gosodedigaethau hyn. Ac o's â naill ai rhif y Rhingyllod awdurdodedig dros y terfyn rhagnodedig, neu droseddu o un o'r dywededig Ringyllod mewn un o'r pethau rhagddywededig, y rhai a'i

hawdurdododd, o's Esgobion ynt, ar rybudd eu Hwch, a ddiatwyddant y rhai a fo dros ben y rhif terfynedig felly. O's is Ordinariaid, gorfodogwr hwy o wafanaethu eu Swydd, hyd oni oflyngont ymmaith y Rhingyllod a awdurdodwyd felly ganddynt: a'r rhai eu hunain a awdurdodwyd felly, a droir allan o Swydd Rhingyllod dros fyth; ac oni pheidiant â gwaflanaethu eu Swyddau dywededig, wedi eu troi allan felly, cosber hwy â Barnau Eglwyfig megis rhai ystyfnig. Darparer, o's gwel Archegob Caergaint, a fo'n yr amser, wrth brawf fod rhifedi'r dywededig Ringyllod yn ormod yn yr Esgobaeth, y gall efe eu lleihâu felly, fel y gwelo'n addas ac yn gymmwys.

Am Awdurdod Seneddau.

139. Senedd Deyrnafol yw Adgynnyrcholdeb yr Eglwys.

PWy bynnag o hyn allan a haero, nad yw Senedd gyslegredig y Deyrnas hon yngynnulledig yn enw Crist, a thrwy Awdurdod y Brenin, yn wir Eglwys Loegr trwy agynnyrcholdeb, ylgymmuner, ac na chymmoder ef, nes iddo edifarhau a dadfarnu'n gyhoedd ei amryfusedd drygonus hwnnw.

140. Seneddau'n cydrwymo'r absennol yn gyfstal a'r presennol.

PWy bynnag o hyn allan a haero nad yw neb, na Gŵr Eglwyfig na Gŵr llŷs, heb fod eu hunain yn gynnulledig yn bennodol yn y dywededig Senedd gyslegredig, yn rhwym i'w Hordeiniadau hi ym Matterion Eglwyfig (a wnaethpwyd ac a sicrhawyd trwy oruch Awdurdod Gräs y Brenin) megis heb gydlaisio â hwynt: Ylgymmuner, ac na chymmoder ef, hyd onid edifarhau, a chyhoedd ddadarnu ei ddrygonus amryfusedd hwnnw.

141. Cosbi Difadlwyr y Senedd.

PA rai bynnag o hyn allan a haeront mai Cymdeithas o Gydfradwyr yn erbyn duwiol a Chrefyddol Broffesiwyr yr Efigyl ydoedd y Senedd Gyslegredig, yngynnulledig fel y crybwyllwyd: ac y dylid am hynny eu dirmygu a'i diystyru hwy a'i herlyniadau yn gwneuthur Canonau a Gosodedigaethau ym Matterion Eglwyfig trwy Awdurdod y Brenin, fel y rhagddywedpwyd, a'r Rheini wedi eu sicrhau, eu cadarnhau, a'i gorchymyn, trwy allu, Awdurdod, ac Uchafiaeth ddywededig y Brenin; Ylgymmuner, ac na chymmoder hwy, hyd oni edifarhaont a dadfarnu'n gyhoeddus eu Hamryfusedd annuwiol hynny.

Nyni

NYni, o'n Tueddiad Tywysogol, a'n Gofal Brenhinol i faentumio Ystâd brennol a Llywodraeth Eglwys Loegr, wrth Gysreithau ein Teyrnas hon, a sefydlwyd ac a gadarnhawyd yr awr hon, wedi darllen yn ddiwyd trwy foddlonrwydd a diddanwch mawr, ac ystyried y rhas hyn oll eu dywededig Ganonau, Trefnau, Ordinadau a'i Gosodedigaethau a gytrunwyd arnynt, fel yr amlygwyd o'r blaen; ac wedi cael y rheins yn gyfryw ag ydym yn goelio a fyddant yn fuddiol iawn, nid yn unig i'n Heglwyswyr, eithr i holl Eglwys ein Teyrnas hon, ac i'n holl wir Aelodau (o'i cedwir hwy'n dda) Arosom gan hynny arosom ein hunain, ein Hetifeddion, a'n Gwrthrychiadau cyfreithlon o'n Grâs hyrbysol, ein Gwybodaeth sicr, a'n Gwir Gynnwrf, ac wrth hyn, ydym yn rhoi ein Brenhinol Gyd-fyniad, yn ôl ffurf y Statut ddywededig, neu'r Ait o Parliament ragddywededig, i oll a phob un o'r Canonau, Trefnau, Ordinadau a'r Gosodedigaethau dywededig, ac i oll a phob peth ag sy ynddynt yn gynnwysedig, fel y maent wedi eu sgrifennu o'r blaen.

Ac ym mhellach, nid ydym yn unig trwy ein dywededig Ragorffraint Frenhinol, a'n Goruch Awdurdod ym Matterion Eglwysig, yn cadarnhau, cryshau, a sicrhau trwy y rhain ein Llythyrâu Patent, y Canonau, Trefnau, Ordinadau, a'r Gosodedigaethau dywededig, ac oll a phob peth ag sy ynddynt yn gynnwysedig, megu ag y dywedpwyd o'r blaen; eithr yad ym hefyd yn gosod, yn cyhoeddi, ac yn erchi'n gaeth, ac yn gorchymyn trwy ein dywededig Awdurdod,

a thrwy y rhain ein Llythyrâu Patent, yr unhwyl i'n cynnal yn ddiesgeulus, eu gwneuthur a'i cadw i'n gyfurdad gan ein holl Daeiliaid serchog o'n Teyrnas hon, o fewn Talaiith Caergaint, a Chaereffrog, ym mhob peth ag y maent, neu y gallant fod yn perthyn i oll neu un o honynt, yn ol hwn ein Hewyllys a'n Gorchymyn, a ddangoswyd ac a eglurwyd yn hyn; ac hefyd, er mwyn eu cadw i'n well, bid i bob Gweinidog, wrth ba enw neu deitl bynnag y gelwir ef, yn yr Eglwys Blwyf, neu'r Capel, lle bo ganddo ofal, ddarllen yr holl Ganonau, Trefnau, Ordinadau, a'r Gosodedigaethau dywededig, unwaith bob Blwyddyn, ar ryw Suliau neu Wylau, wedi hanner dydd, o flaen Gwafanaeth Duw, gan eu rhannu yn y fath wedd ag y gallar darllen y naill hanner un dydd, a'r llall ddiwrnod arall; Llyfr y Canonau dywededig i'n ddarparu ar gost y Plwyf, rhwng hyn a Gwyl Genedigaeth ein Harglwyad Daww nesaf yn dyfod: gan erchi'n gaeth a gorchymyn i'r holl Archegobion, Elgobion, a phawb eraill ag sy'n trin un Rheolffraint Eglwysig o fewn y Deyrnas hon, bob un yn ei le synnu gwelad, a pheri (hyd ag y mae ynddynt) cadw oll a phob un o'r Canonau, Trefnau, Ordinadau a'r Gosodedigaethau hyn, ym mhob pwngc yn iawn, heb arbed gosod y Cosbedigaethau a grybwyllir ym mhob un o honynt yn neillduol, ar bob un a'i torro o'i wirfodd ac yn ewyllysgar, neu a esgeuluo eu cadw, fel y maent yn gosatu am Anrhyvaedd Duw, Heddwch yr Eglwys, Llonyddwch y Deyrnas, a'i Dyledfswyddau a'i Gwafanaeth i Ni, eu Brenin a'i Harglwyad.

Yn Dyft, &c.

T A B L

T A B L

Y

Gofodedigaethau a'r Canonau Eglwyfig.

Am Eglwys Loegr.

- 1 **U** Chafiaeth y Brenin ar Eglwys Loegr mewn Matterion Eglwyfig i'w chynnal.
- 2 Cosbi Gwrthwynebwyr Uchafiaeth y Brenin.
- 3 Eglwys Loegr, yn Eglwys wir ac Apostolig.
- 4 Barnu Gwrthwynebwyr public Wafanaeth Duw a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.
- 5 Cosbi Gwrthwynebwyr Articlau Crefydd a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.
- 6 Cosbi Gwrthwynebwyr y Cynhadfau a'r Seremonïau a sefydlwyd yn Eglwys Loegr.
- 7 Cosbi Gwrthwynebwyr Llywodraeth Eglwys Loegr trwy Archegobion, Elgobion, &c.
- 8 Cosbi Gwrthwynebwyr Ffurf cystegru ac urddo Archegobion, Elgobion, &c. yn Eglwys Loegr.
- 9 Cosbi Awdwyr Sifm yn Eglwys Loegr.
- 10 Cosbi Coleddwyr Sifmaticiaid yn Eglwys Loegr.
- 11 Cosbi Amddiffynwyr Ymgysarfodau.
- 12 Cosbi Coleddwyr Gofodedigaethau a wneler mewn Ymgysarfodau.

Am Wafanaeth Duw a Gweinidogaeth y Sacramentau.

- 13 **J**awn gadw Suliau a Gwyliau.
- 14 Rhagbenedig Ffurf Gwafanaeth Duw i'w harfer ar Suliau a Gwyliau.
- 15 Y Litani i'w darllen ar Ferchurau a Gwenerau.
- 16 Collegau i arfer y Ffurf ragbenedig o Wafanaeth Duw.
- 17 Astudwyr mewn Collegau i wisgo Gwenwisgoedd ar bryd Gwafanaeth Duw.
- 18 Parch a Dyfal-ymwrandawriad i'w arfer o fewn yr Eglwys ar bryd Gwafanaeth Duw.
- 19 Na adawer Segurwyr yn agos i'r Eglwys ar bryd Gwafanaeth Duw.
- 20 Bara a Gwin i'w darparu erbyn pob Cymmun.
- 21 Y Cymmun i'w dderbyn deirgwaith yn y Flwyddyn.
- 22 Rhybudd am y Cymmun i'w roi yn mlaen llaw.
- 23 Astudwyr mewn Collegau i dderbyn y Cymmun beaiar gwaith yn y Flwyddyn.
- 24 Cōpau i'w gwisgo mewn Eglwysau Cadeiriol gan y rhai a weiniant y Cymmun.
- 25 Gwenwisgoedd a Hydiau i'w gwisgo mewn Eglwys Cadeiriol pryd na bo Cymmun.
- 26 Na dderbynnwr Drwg-Weithredwyr hynod i'r Cymmun.
- 27 Na chymmerer Sifmaticiaid i'r Cymmun.
- 28 Na dderbynnwr Dieithriaid i'r Cymmun.
- 29 Nad oes i fod yn Dadau-bedydd na'r Tadau, na Pliant na buont yn cymmuno.
- 30 Deongli cyfraithlon arfer Arwydd y Grog yn y Bedydd.

Am Weinidogion, eu Hurddau, eu Swydd, a'i Gofal.

- 31 **P**edwar Amser arbennig pennodol i wneuthur Gweinidogion.
- 32 Na wneler neb yn Diacon ac yn Offeiriad yn yr un dydd.
- 33 Tirlau i'r sawl a wnelir yn Weinidogion.
- 34 Cynhadfau i'r sawl a wnelir yn Weinidogion.
- 35 Holiad y sawl a wnelir yn Weinidogion.

- 36 **P**ethau a ofynnir i'r sawl a urddir yn Weinidogion adodi eu dwylaw wrthyn.
- Articlau i ddodi Dwylaw wrthyn.
- Ffurf dodi Dwylaw.
- 37 Dodi Llawn yng ngwydd yr Elgob.
- 38 Cosbi Gwrthgilwyr wedi dodi eu Dwylaw.
- 39 Gocheliadau wrth ordeinio Gweinidogion i Eglwys.
- 40 Llŵ yn erbyn Simoniaeth wrth ordeinio i Fyw-iplaethau.
- 41 Terfynu Cenhadau i gadw mwy nag un Eglwys, a gorchymyn bod yn drigiannol yn honno.
- 42 Trigiannoliad Deonau yn eu Heglwys.
- 43 Deonau a Phrebendariaid i bregethu tra bont yn drigiannol.
- 44 Prebendariaid i fyw yn eu Heglwys.
- 45 Bregethwyr meddiannol yn byw yn eu Heglwys i bregethu bob Sul.
- 46 Gwyr meddiannol ni bont yn Bregethwyr i synnu Pregethau bob Mis.
- 47 Absen Gwyr meddiannol i'w gyflawni gan Gu-raidiaid cymmeradwy i bregethu.
- 48 Dim Curaidiaid ond a gymmeradwyir gan yn Elgob.
- 49 Na chaiff Gweinidogion, heb eu cymmeradwyo'n Bregethwyr, esonio.
- 50 Na adawer i Daiethriaid bregethu heb ddangos eu Cennad.
- 51 Na adawer Dieithriaid i bregethu mewn Eglwys gadeiriol heb ddigon o Awdurdod.
- 52 Enwau Pregethwyr dieithr i'w nodi mewn Llyfr.
- 53 Dim Gwrthwynebwyr cyhoedd rhwng Pregethwyr.
- 54 Cenhadau Pregethwyr anghyffurfiol i fod yn ddrym.
- 55 Ffurf Gwedd i'w harfer gan Bregethwyr o flaen eu Pregeth.
- 56 Pregethwyr a Lesturwyr i ddarllen Gwafanaeth Duw, a gweini'r Sacramentau o leiaf ddwywaith yn y Flwyddyn.
- 57 Na wrthoder y Sacramentau o ddwylaw Gweinidogion na bont yn pregethu.
- 58 Gweinidogion wrth ddarllen Gwafanaeth Duw, a gweini'r Sacramentau, i wisgo Gwenwisgoedd a Graaddolion Hydiau hefyd.
- 59 Gweinidogion i Gasetio bob Sul.
- 60 Bedydd-Elgob i fod unwaith bob tair blynedd.
- 61 Gweinidogion i barotî Plant i'w confirmio.
- 62 Gweinidogion i beidio priodi neb rhai heb Ofstegion neu Gennad.
- 63 Gweinidogion Eglwys rhydd i beidio priodi heb Ofstegion neu Gennad.
- 64 Gweinidogion i rybuddio Gwyliau yn barchus.
- 65 Gweinidogion i gyffredin gyhoeddi Tmwrthodwyr ac Ysgymmunwyr.
- 66 Gweinidogion i ymresymu ag Tmwrthodwyr.
- 67 Gweinidogion i ymweled i'r Cleiston.
- 68 Gweinidogion i beidio palu Bedyddio neu Gladdu.
- 69 Gweinidogion i beidio oedi Bedyddio, o's bydd y Plentyn mewn Perygl.
- 70 Gweinidogion i gadw Cof-Lyfr Bedyddiau, Priodolau, a Chladdedigaethau.
- 71 Gweinidogion i beidio pregethu na gwafanaethu i'r Cymmun mewn Tai preifat.
- 72 Gweinidogion i beidio pwyntio Ymgyddiau public na phreifat, na Phrophwydoliaethau, na Thyngheadau, ond trwy Awdurdod.

- 73 Gweinidogion i beidio cynnal Cyfarsodydd neill-
azol.
74 Harddwch mewn Dillad yn orchymmyhedig i
Weinidogion.
75 Gofyn Ymarweddiasfobr mewn Gweinidogion.
76 Gweinidogion i beidio ymwrthod uw amfer a'i
Galwedigaeth.

Am Yigolfeistriaid.

- 77 **N**Eb i gadw Ysgol heb Gennad.
78 Curadiaid yn chwennych dysgu, i'w cenhadu
o flaen eraill.
79 Dyled Yigolfeistruid.

Am Bethau 'n perthyn i Eglwys.

- 80 **Y**Bibl mawr a Llyfr Gweddidi gyffredin i fod
ymhob Eglwys.
81 Bedyddfaen i feyddio ymhob Eglwys.
82 Bwrdd cymmuno gweddaiad ym mhob Eglwys.
83 Pulpud i'w ddarparu ym mhob Eglwys.
84 Elusen-Gist ym mhob Eglwys.
85 Eglwys i'w cadw mewn adgyweiriad diwall.
86 Eglwys i'w golygu, a'r Adfeiliau i'w hysbyfu i'r
uchel Gommissynwr.
87 Tir-Lyfr Eglwys i'r meddiannau eraill per-
thynol i Eglwysydd.
88 Na halogir Eglwysydd.

Am Wardeniaid neu Ymofynwyr a Chynnorthwy-
wyr.

- 89 **D**ewisiad Wardeniaid, a'i Cyfrif.
90 Dewisiad Cynnorthwywyr, a'i Cyd-fwydd
hwyt a'r Wardeniaid.

Am Glochyddion.

- 91 **C**Lochyddion i'w dewis gan y Gweinidog.

Am Lysoedd Eglwysig perthynol i Lywodraeth yr
Archelgob.

- 92 **N**A wyfwr neb i amryw Lysoedd i brofi 'r un
Ewyllys.
93 Gwerth y Bona notabilia atsebol i Lys y Rhagor-
fraint.
94 Neb i'w gwyffio i'r Archau neu 'r Gwrandawle
ond Trigolion o fewn Elgobaeth neu wahan-lysoedd
yr Archelgob.
95 Atral dwbl Gwerylon.
96 Na chaniataer Gwaharddiadau heb fod Llaw
Dadleuwr wrthyn.
97 Na chaniataer Gwaharddiadau nes dangos yr
Appel i'r Barnwr.
98 Na chaniataer Gwaharddiadau i Appelwyr cyn-
hennus, oni ddodant eu Dwyllaw 'n gyntaf.
99 Neb i Briodi o fewn y Graaddau gwaharadedig.
100 Neb i Briodi dan un mwyddiad ar hugain oed, heb
Gydlynnydd eu Rhieni.
101 Gan ba rai y rhoi Cenhadau i Briodi heb Ofte-
gion, ac i ba fath Ddwyon.
102 Meichiau i'w synu wrth roi 'r cyfryw Gen-
hadau, a chan ba Ammodau.
103 Llwon i'w cynmeryd am yr Ammodau.
104 Eithrad am y Gweadwon.
105 Na roer un Llyghyr-Ysgar ar Gyffes y Pleidiau
'n unig.
106 Dim Barn ysgar i'w rhoi ond mewn Llys ar
Ofteg.
107 Im mhob Barn ysgar Rhwymau i'w cynmeryd
na phriodont ym myw eu gilydd.
108 Cosbegaeth Barnwyr a wnelont ar fai yn y
perthau rhagddyweddaig.

Am Lysoedd Eglwysig perthynol i Reolfraint Ec-
gobion ac Archdiaconiaid, a'r Erylniadau yn-
ddynt.

- 109 **B**Eiau ansaf a Rhwystrau i'w hysbyfu i Ly-
soedd Eglwysig trwy Brefsentiad.
110 Sismaticiaid i'w presentio.
111 Terfysgwyr Gwafanaeth Duw i'w presentio.
112 Y sawl ni chymmunant y Pasg i'w presentio.
113 Gall Gweinidogion presentio.
114 Gweinidogion a presentiant Ymwrthodyddion.
115 Na chwyner ar Weinidogion a Wardeniaid am
presentio.
116 Nid yw Wardeniaid yn rhwym i presentio 'n
fynychach na dwy waith yn y Flwyddyn.
117 Na fliner Wardeniaid ei fiau presentio 'n fynych-
ach na dwy waith yn y Flwyddyn.
118 Yr hen Wardeniaid i presentio cyn tyngu 'r rha-
newydd.
119 Pennu Amser cymhesur i wneud Presentiadau.
120 Neb i'w wyffio i Lysoedd Eglwysig trwy Brofes
Quorum nomina.
121 Neb i'w wyffio i amryw Lysoedd am yr un Bai.
122 Dim Barn difuddiad neu adiswyddiad i'w thrat-
thu yn erbyn Gweinidog ond gan yr Elgob ei
hun.
123 Ni thelmir un Weithred ond mewn Llys ar
osteg.
124 Ni chaiff un Llys fwy nag un Sêl.
125 Cyfleoedd cymmwys i'w dewis i gadw Llysoedd.
126 Gwahan ac Is-Lysoedd i gyflwyno Cyn-gopiau
Llythyrau Cymmun i Gof-dy 'r Elgob.

Am Farnwyr Eglwysig a'i Dirprwywyr.

- 127 **C**ynheddfau a Llwon Barawyr.
128 Cynheddfau Dirprwywyr.

Am Broctoriaid.

- 129 **N**i chaiff Proctoriaid gynnal Matterion heb
gyfreithlon Bennodiaid y Pleidiau.
130 Ni chaiff Proctoriaid gynnal Matterion heb
Gyngor Dadleuwr.
131 Ni chaiff Proctoriaid ddibennu un Matter heb
wybod i Dadleuwr.
132 Gwahardd i Broctoriaid y Llwy In Animam
Domini sui.
133 Proctoriaid i beidio bod yn floeddfawr mewn
Lysoedd.

Am Gofiaduriaid.

- 134 **C**amarferion i'w diwygio mewn Gofiadur-
iaid.
135 Swm safadwy o Ffoedd dyledus i bob Swyddog
Eglwysig.
136 Tabl o Swm y Ffoedd i'w ofod i synu mewn Lly-
soedd a Chofadi.
137 Y Ffoedd cyfain am ddangos Llythyrau-Urddau
a Chenhadau eraill, yn ddyddion ond unwaith yn
amser pob Elgob.

Am Ringyllod.

- 138 **A**Trial Rhifedi Rbingyllod.

Am Awdurdod Seneddau.

- 139 **S**enedd deyrnafol yw Adgynnyrcholdeb yr
Eglwys.
140 Seneddau 'n cydrwymo 'r absennol yn gyfrol a'r
presennol.
141 Corbi Disiadlwyr y Senedd.

at Ef-
u yr

i Ly-

o.
o.

ion.
d am

io 'n

nych-

rhai

lau.
Brofer

Bai.
thrat-
gob et

ys ar

oedd.
gopiau

on heb

n heb

er heb

himam

mewn

fiadur-

wyddog

a Llyf-

yddaw

aish yn

deh y

fol a'r